SS. D. N.

BENEDICTI XIV.

OPERA

IN DUODECIM TOMOS DISTRIBUTA

TOMUS VI.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI XIV.

PONT. OPT. MAX.

ACTA ET DECRETA

IN CAUSIS

BEATIFICATIONUM

E T

CANONIZATIONUM

ALIISQUE

AD SACRORUM RITUUM MATERIAM

PERTINENTIBUS

AD ANNUM PONTIFICATUS SUI DECIMUM.

ROMÆ MDCCLI.

EXCUDEBANT NICOLAUS, ET MARCUS PALEARINI

ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS TYPOGRAPHI.

SUPERIORUM FACULTATE.

INDEX CAPITUM
TOMI VI.

CA-

Regum

XXXI.

ACTA.

ACTA, ET DECRETA
IN CAUSIS
BEATIFICATIONUM, ET CANONIZATIONUM,
ALIISQUE AD SACRORUM RITUUM MATERIAM PERTINENTIBUS.

D Summi Pontificatus apicem divina largitate, licet immerentes, evecti, curare numquam destitimus, ut causæ ad Servorum Dei Beatificationem, & Beatorum Canonizationem spectantes ea, qua par erat, solertia, diligentiaque tractarentur. Ut autem nos quoque operam nostram in iis perpendendis, perficiendisque collocaremus impensius, Sacræ Congregationis Rituum Consultoribus ediximus, ut octiduo ante, quam coram Nobis causa aliqua hujusmodi proponeretur, ad nos suffragia sua scriptis consignata transmitterent. Inde enim futurum erat, ut nos primum rem totam penitius introspiceremus, deinde statum omnem

causæ, difficultatesque a Consultoribus excitatas ejusdem Sacræ Congregationis Cardinalibus breviter, dilucideque proponentes, eorum consilia facilius, atque expeditius audiremus. Cum vero Pontificatus nostri tempore his super causis plura sive generalia, sive particularia à nobis edita sint Decreta; quamquam illorum aliqua superioribus libris, prout ferebat occasio, inseruerimus; operæ tamen pretium duximus, ea omnia hic in unum colligere, ac ad certa veluti capita revocare, ut facilius haberi præ manibus, ac unico veluti intuitu legi possint. Hoc autem collocabuntur ordine, ut primum Decreta generalia, deinde particularia in suas itidem classes distributa recenseantur. Addemus præterea plurimas Epistolas, Decreta, Apostolicas Literas, Constitutiones, aliaque monumenta, in quibus argumenta in Sacra Rituum Congregatione agitari solita pertractamus, vel aliquid hujusmodi concedimus, seu decernimus, omissis tamen iis, quæ utpote communia, hujusmodi rerum studiosis usui esse minime existimavimus.

CAPUT

CAPUT I.

DECRETA GENERALIA

EDITA A SS. D. N. BENEDICTO XIV.

Super Causis Beatificationis Servorum Dei, & Canonizationis Beatorum.

PRIMUM DECRETUM GENERALE

De probatione subsidiaria Virtutum, aut Martyrii Servorum Dei ex Testibus de auditu, aliisque adminiculis.

DUbitatum sæpe fuerat in Sacra Rituum Congregatione, an in causis procedentibus per viam non cultus super Servorum Dei Virtutibus, aut Martyrio, & causa Martyrii, si absque dolo malo, aut culpabili Postulatorum negligentia deessent testes de visu, Virtutes, ac Martyrium per testes de auditu, aliaque subsidiaria documenta ob speciales aliquas circumstantias probari possent? Affirmativam amplectendam esse sententiam contendebant Postulatores pluribus innixi rationibus, quas superius attulimus lib. 3. cap 3. num. 13. Affirmativæ etiam sententiæ favere videbatur ejusdem Sacræ Rituum Congregationis praxis, quæ in aliquibus hujusmodi causis testes de auditu, aliasque subsidiarias probationes admiserat, uti fuse disseruimus cit. lib. 3. cap. 3., ubi etiam mentem nostram ediximus, quid videlicet faciendum esse censeremus, donec clarum hac super re Sacra Congregationis responsum ederetur. Verum cum post nostram ad Summum Pontificatum assumptionem, coram Nobis in Congregatione generali Sacrorum Rituum die 21. Martii 1741. proposita fuisset causa Ven. Servi Dei Francisci Caraccioli super dubio virtutum, & pro earum probatione non nisi testes de auditu adessent, multis tamen formis adminiculati, & causa procederet per viam non cultus; Consultores autem fere omnes, & Cardinales suffragiis suis pro earum probatione, & approbatione uniforme tulissent judicium; Nos primum post maturum examen die 23. Aprilis 1741. Decretum edidimus, in quo declaravimus, virtutes prædictas Servi Dei ita esse probatas, ut tuto deveniri posset ad ulteriora, ad miraculorum videlicet discussionem. Aliud deinde, ut memoratæ controversiæ finis imponeretur, eadem die generale Decretum edidimus, in quo statuimus, quid servandum in posterum esset in his causis, uti ex Decreti verbis, quæ subnectimus, perspicue patebit. En Decreti utriusque verba.

DECRETUM

NEAPOLITANA BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS

VEN. SERVI DEI FRANCISCI CARACCIOLI

Clericorum Regularium Minorum Fundatoris.

PRoposita nuper in Congregatione Generali coram Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO Papa XIV. sub die vigesima prima Martii proxime præteriti per Reverendissimum Dominum Cardi-

In Causa Ven. Servi Dei Francisci Caraccioli decernit Pontifex, virtutes ita probari, ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nempe ad miraculorum discussionem.

23. April. 1741.

nalem Bellugam Relatorem deputatum Causa Venerabilis Servi Dei Francisci Caraccioli Fundatoris Clericorum Regularium Minorum super Dubio -- *An constet de Virtutibus Theologalibus Fide, Spe, & Charitate, & Cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, ac Temperantia, earumque annexis in gradu heroico, in casu, & ad effectum &c.* -- Sanctitas Sua, perlectis, relatisque omnium Consultorum, & auditis Reverendissimorum Cardinalium suffragiis, tunc quidem Responsum censuit differendum, ut in tam gravi re Dei etiam consilium, & suis, & aliorum precibus exquireret: postmodum autem, celebrato hac etiam de causa sacrosancto Missæ Sacrificio, accitisque coram se R. P. D. Promotore Fidei, meque infrascripto Secretario, ejusdem Sacræ Congregationis sententiam approbando, declaravit -- *Virtutes prædictas ita probari, ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nimirum ad discussionem Miraculorum, in casu, & ad effectum &c.* -- Sed cum ex Testibus de auditu tantum, multiformiter licet adminiculatis, fuerint probatæ; ut quod Virtutum probationi defuit, Miraculorum eas confirmantium probatione suppleatur, ad Servi Dei Beatificationem non ante deveniendum esse censuit, quam Miracula omnino quatuor probentur ex Testibus de visu, atque approbentur, juxta formam infrascripti Decreti generalis eam ob rem editi hac ipsa die Dominica tertia post Pascha 23. Aprilis 1741.

Fr. Jo: Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

DECRETUM GENERALE.

1\.
Occasio hujus Generalis Decreti.

1\. CUM in Congregatione Generali habita coram Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO Papa XIV. die vigesima prima Martii proxime præteriti, occasione agendi de Virtutibus Venerabilis Servi Dei Francisci Caraccioli Congregationis Cleric. Regul. Min. Fundatoris, earumque sufficienti probatione, generatim etiam quæsitum, atque acriter disputatum fuerit, possent ne unquam, aut deberent haberi satis probatæ ad effectum de quo agitur, Virtutes alicujus sine ullis Testibus de visu; Sanctitas Sua, perlectis Consultorum, & auditis Reverendissimorum Cardinalium tunc suffragiis, reque postea secum, & cum aliis etiam mature perpensa, & pertractata, ad ambages quascumque certa, & clara lege desuper tollendas, ita censuit distinguendum.

2\.
In causis Beatorum procedentibus per viâ Cultus immemorabilis admittatur probatio subsidiaria virtutum, aut Martyrii ex testibus de auditu, aliisque adminiculis.

2\. Ut in Causis Beatorum procedentibus per viam Cultus sive a Sede Apostolica indulti, sive per tempus immemorabile delati, non recedatur ab antiqua praxi admittendi Virtutum, aut Martyrii probationem, quam vocant subsidiariam, conflatam ex Testibus quidem

tantum

tantum de auditu quandoque a videntibus, quandoque non; sed variis tamen roboratam adminiculis ad faciendam viro prudenti, ac de re gravi judicaturo auctoritatem, & fidem idoneis, ad quæ rite colligenda, & feligenda, sunt a majoribus nostris Literæ, & Processus Compulsoriales ordinati: Cum æquum sit, & Antiquitatis, & Cultus haberi rationem; neque negari possit, quin magnum Sanctitatis argumentum sit, quod quis colatur propter Sanctitatem. Tametsi etiam in Beatis, & antiquis, ubi Testes de visu habeantur, vel haberi possint; ex his, & non ex solis Testibus de auditu, eorum Virtutes, aut Martyrium (quemadmodum & in variis hujusmodi Causis factum est) probari debent.

3. *Ejusmodi probatio admittitur etiam in causis Servorum Dei procedentibus per viã non Cultus, semoto tamen dolo malo, & culpabili dilatione.*

3. Ex quadam etiam æquitate, ne interdum scilicet contingat, Causas, Dei, atque hominum judicio, ceteroquin promoveri dignas, ex solo Testium de visu quandoque non culpabili defectu, jacere omnino, & perpetuo derelictas; præsertim cum, neque raro, claris de cœlo signis, & prodigiis auditur Deus, hujusmodi defectu non attento, Amicum suum, ut superius ascendat, invitare: possit eadem subsidiaria probatio admitti & in Causis simplicium Dei Servorum, per viam non Cultus procedentibus; quando tamen non constiterit, primos auctoritate ordinaria Processus fuisse dolo malo, aut culpabili negligentia tamdiu dilatos, donec Testes de visu nulli superessent; & quando etiam, comperto ejusmodi Testium defectu, Sacræ tamen Congregationis consilio signata Causæ fuerit Commissio, & Literæ Remissoriales ad Processus auctoritate Apostolica faciendos expeditæ, nulla cum spe Testium de visu in ipsis audiendorum.

4. *Formula suffragii ferendi in hisce Causis.*

4. Atque in his Causis deinde suffragium laturi, ubi ex dicta probatione subsidiaria, omnibus simul rite, & recte pensatis, talis, ac tanta (ipsorum judicio) exsurgat veri Martyrii, aut Virtutum heroicarum moralis, ut ajunt, certitudo, quæ non impossibile quidem, sed imprudens (ipsorum pariter sententia) reddat judicium de opposito; ne qua ex diversitate respondendi oriatur deinde sententiarum ambiguitas, hac ferme formula respondeant, seu rescribant: ***Virtutes in gradu heroico, aut Martyrium ita probari, ut tuto procedi possit ad ulteriora***, nimirum ad discussionem Miraculorum, in casu, & ad effectum de quo agitur.

5. *In eisdem Causis admittenda tantum Miracula probata per Testes de visu; adeoque rejicienda ea omnia, quæ per Testes de auditu sunt probata.*

5. Simul tamen, ne juris rigor in his Causis adhiberi nedum solitus, sed & necessarius, ullo pacto relaxetur; sed quod ex humano testimonio deerit, divino compensetur: Miracula primum quidem quacumque in Causa sive Beatorum ad Canonizationem, sive Servorum Dei ad Beatificationem, non nisi ex Testibus de visu quoad substantiam approbentur; nulla ratione habita illorum, quæ in Processu ex solis Testibus de auditu deposita, & quantiscumque documentis confirmata perlegantur: cum nova alia subinde Miracula,

Te-

Testibus de visu plene comprobata, possint quotidie, si Deus voluerit, supervenire.

6. *In Causis Beatorum per viam Cultus immemorabilis procedentibus, probatis Virtutibus, aut Martyrio per Testes de auditu adminiculatos, requiruntur pro Canonizatione quatuor Miracula per Testes de visu probata.*

6. Deinde vero cum in Causis Beatorum per viam Cultus immemorabilis, aut indulti procedentibus, de stylo præsenti sit, ut approbato jam ex Testibus de auditu, ut supra dictum est, adminiculatis, Martyrio, aut Virtutibus in gradu heroico, ex duobus deinde Miraculis ad solemnem eorum Canonizationem deveniatur: in posterum, non duo, ut hactenus, sed quatuor ad eorum Canonizationem probari debeant Miracula; & quidem, ut dictum est, ex Testibus de visu.

7. *In Causis vero Servorum Dei procedentibus per viam non Cultus, probatis Virtutibus, aut Martyrio per Testes de visu, duo pro Beatificatione requiruntur Miracula: sed, si Testes sint de auditu, quatuor pro Beatificatione, & duo pro Canonizatione Miracula sunt approbanda.*

23. Apr. 1741.

7. In Causis autem simplicium Servorum Dei, procedentibus per viam non Cultus, servetur, qui jam pridem invaluit, mos, ut probatis ex Testibus de visu Virtutibus, ex duobus deinde Miraculis ad Beatificationem procedatur. At ubi Virtutes, aut Maryrium ex Testibus de auditu, ut supra, fuerint probatæ; non duo, ut hactenus, sed quatuor omnino ad Beatificationem, ac deinde duo alia post illam facta, ut moris est, ad eorum Canonizationem, ex Testibus pariter de visu, debeant approbari. Atque ita servandum Sanctitas Sua censuit, decrevit, & mandavit hac die 23. Aprilis 1741.

Fr. Jo: Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarca Hierosolymitanus S. R. C. Secretarius.

SECUNDUM DECRETUM GENERALE

De non miscendis, seu complicandis, in Causis non Martyrum, Virtutum, & Miraculorum dubiis, imo neque transponendis, aut differendis, ut, suspensa resolutione super Virtutibus, ad miracula expendenda procedatur.

CUm in causis non Martyrum dubium super Virtutibus discutiendum proponitur, usuvenire nonnumquam solet, ut difficultates occurrant vel ex defectu probationum, vel ex actuum qualitate petitæ, ob quas ancipites hæreant Consultores, & quid statuere eos oporteat, ignorent. In his casibus eorum nonnulli suaserunt, ut ad miraculorum discussionem procederetur. Imo in causa Viterbien. Beatificat., & Canon. Servæ Dei Sororis Hyacinthæ de Marescottis sub Clemente XI. anno 1712. Postulatores petierunt, ut suspensa deliberatione super virtutibus, transitus fieret ad miraculorum examen; & in Causa Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal sub Clemente XII. anno 1730. Postulatores enixe rogarunt, ut una cum virtutum dubio dubium de miraculis proponeretur. Verum cum id judiciali causarum istarum ordini adversetur, in utroque casu Sacra Congregatio, utroque approbante Pontifice, petitionem rejecit, uti ostendimus lib. 2. cap. ult. n. 9. Cum tamen anno 1742; proposito in Congregatione præparatoria dubio virtutum Servi Dei Cardinalis de Aretio, relatum nobis a Congregationis Secre-

cretario fuisset, Consultorum suffragia eo iterum collimasse, ut facultas a nobis daretur proponendi dubium de virtutibus una cum dubio de miraculis; Nos, re mature considerata, vera, & antiqua Sacræ Congregationis praxi adhærentes, sequens generale edidimus decretum.

D E C R E T U M.

NEAPOLITANA BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS

SERVI DEI PAULI BURALIS

Cardinalis de Aretio nuncupati ex Clericis Regularibus Theatinis.

Rogatur Pontifex, ut in causa Ven. Servi Dei Pauli Buralis licentiam det miracula una cum virtutibus proponendi, & expendendi.

Relato per me infrascriptum Secretarium consilio plerorumque Consultorum in Congregatione Præparatoria super Virtutibus Venerabilis Servi Dei PAULI BURALIS Cardinalis de Aretio nuncupati die tertia currentis Aprilis expetentium, ut ad Judicium de Virtutibus ejusdem Servi Dei certius ferendum, ex Indulto Pontificio liceret Miracula quoque una cum Virtutibus proponi, simul & expendi; Sanctissimus Dominus Noster BENEDICTUS Papa XIV. ad mentem Congregationis Generalis in simili Causa coram felicis recordationis Clemente Papa XI. habitæ jam die 6. Decembris 1712. sibi tunc Promotori Fidei optime perspectam, respondit: In Causis non Martyrum, cum ex veteri Sedis Apostolicæ instituto, ac more Majorum in Bullis Summorum Pontificum nobis expresso, & commendato, Canonizandorum Sanctitas, seu Virtutes in gradu heroico debeant utroque, hominis videlicet per se, ac Dei per Miracula loquentis testimonio probari, rite, atque ordinate procedendo, non prius esse de Divino testimonio quærendum, quam humano satis (quantum est ex hac parte) constiterit probari: ad differentiam doctrinæ, seu mysteriorum Fidei, quæ sicut humano nequeunt ingenio comprehendi, ita Divino potius, quam humano, petunt testimonio confirmari, juxta illud Marc. videlicet = Prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Itaque non esse in hac, aut alia Causa simili, ullatenus miscenda, seu complicanda Virtutum, & Miraculorum Dubia, sed separatim, ac successive proponenda, immo nec transponenda esse, aut differenda, *ut, suspensa resolutione super Virtutibus, ad Miracula expendenda procedatur*. Atque ita Sanctitas Sua in Causis non Martyrum servari mandavit. Hac die 10. Aprilis 1742.

Petitam licentiam negat Pontifex, & generaliter statuit, in causis non Martyrum complicanda non esse, sed successive proponenda virtutū, ac miraculorum dubia. 10. Apr. 1742.

F. Jo: A. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymit. S. R. C. Secret.

TER-

TERTIUM DECRETUM GENERALE.

Miracula in Causis Canonizationis procedentibus per viam casus excepti, dici debent secuta post indultam venerationem, si secuta sint post primam cultus concessionem, aut post complementum centenarii cultus, antequam de eodem prolata sit sententia.

Statuerat Clemens IX. die 10. *Septembris* 1668., *ut in Causis Canonizationis sive procedentibus per viam non cultus, sive per viam casus excepti, discutienda dumtaxat proponerentur miracula, quæ post indultam venerationem supervenerunt. Ortum hinc duxerunt controversiæ inter Fidei Promotorem, & Postulatores in Causis procedentibus per viam Casus excepti, nimirum vel Cultus ab Apostolica Sede per speciales concessiones indulti, vel Cultus publici per spatium centum annorum continuati, quænam videlicet miracula censenda sint secuta post indultam venerationem? Contendebat Fidei Promotor, miracula non posse dici secuta post indultam venerationem, idest post primam Apostolicam concessionem, si alia amplior sit subsecuta, neque post centenariam completam, nisi secuta sint post sententiam approbativam Cultus publici a Sacra Congregatione confirmatam. Excipiebant Postulatores, dicenda esse secuta post indultam venerationem, si secuta sint vel post primam Apostolicam Cultus concessionem, etiamsi alia amplior sit subsecuta, vel post completum tempus* 100. *annorum publici cultus, etiamsi ante sententiam prædicti Cultus approbativam contigerint. Plures in his causis super hac controversia a Sacrorum Rituum Congregatione resolutiones prodiere Postulatorum intentioni favorabiles, uti ostendimus lib.*2. *cap.*21., *& nullum umquam prodierat generale Decretum. Cum autem in Causa Canonizationis B. Petri Regalati exorta iterum hac difficultas fuisset; Nos die* 15. *Maii* 1743. *Decretum edidimus favorabile Postulatorum petitioni. Mox eadem causa coram Nobis proposita die* 2. *Junii* 1744. *in Congregatione generali, auditisque Cardinalium, & Consultorum suffragiis, ad aliud tempus sententiam nostram dicere distulimus, donec die* 14. *Julii ejusdem anni post celebratum Missæ Sacrificium in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Ara-Cœli, duplex edidimus Decretum, in quorum primo duo miracula ex propositis approbavimus ad effectum Canonizationis; in altero vero, quod generale esse voluimus, decrevimus, miracula dicenda esse secuta post indultam venerationem, adeoque habendam de iis esse rationem in ordine ad Canonizationem, si secuta sint post primam Cultus concessionem, etiamsi amplior postmodum concessio sit subsecuta; vel si secuta sint post centenarii Cultus complementum, etiam antequam sententia de eodem prolata sit.*

En Decretorum verba.

DECRE-

DECRETUM

OXOMEN. CANONIZATIONIS B. PETRI REGALATI

Ordinis Minorum, apud Hispanos Regularis Observantiæ Sancti Francisci Restauratoris.

1. *Ob geminas difficultates excitatas Postulatores ad Pontificem recurrunt.*

1. Cum, præmissis de jure, & praxi Sedis Apostolicæ præmittendis, Causa Canonizationis Beati Petri Regalati eo redacta esset, ut de Miraculis agendum esset pro Canonizatione obtinenda necessariis, binæque fuissent excitatæ difficultates ad ordinem judicii pertinentes, quarum altera in eo consistebat, an pro obtinenda hujus Beati Canonizatione duo sufficerent Miracula post indultam venerationem superventa juxta antiquiorem praxim Sacræ Congregationis, vel potius quatuor essent necessaria ad tramites Decreti a Sanctissimo Domino Nostro editi die 23. Aprilis 1741. pro Causis procedentibus per viam casus excepti a Decretis Urbani VIII. & in quibus præcessit approbatio virtutum, non per testes de visu, sed per testes de auditu, & probationes subsidiarias; altera in eo sita erat, an pro obtinenda Canonizatione Beati Petri Regalati posset haberi ratio revocationis ad vitam pueruli Joannis Reinoso, qui lapsus in publicum fontem, sub aqua mortuus dicebatur, & invocato ab adstantibus Beato Petro Regalato resuscitatus ferebatur, ex quo videlicet factum contigerat anno 1627; & sic ante annum 1683; in quo sententia prodiit Cultus immemorabilis approbativa, Postulatores necessarium esse existimaverunt ad Sanctissimum Dominum Nostrum supplicem habere recursum;

2. *Utrique difficultati per favorabile Pontificis responsum occurritur.*

2. Cumque Sanctitas Sua, omnibus mature perpensis, Decretum ediderit die 2. Augusti 1741. in quo declaravit, Causam Beati Petri Regalati non esse comprehensam sub suo antecedenti memorato Decreto diei 23. Aprilis 1741. & pro ea sufficere debere bina Miracula secuta post indultam venerationem, ex quo videlicet ex Sacræ Congregationis Regestis deprehensum est, quod ad Virtutum approbationem factam die 16. Novembris 1630. processum est prævia approbatione, non duorum, sed quatuor Miraculorum, editoque alio Decreto die 15. Maji 1743. declaraverit, posse haberi rationem asserti Miraculi secuti anno 1627. pro obtinenda Canonizatione, si prævia discussione illud approbari contingeret, ex quo videlicet etsi secutum esset post sententiam prolatam anno 1683. super Cultu immemorabili, vel centenario, secutum tamen dici debebat post indultam venerationem, hoc est post centenarii Cultus complementum, utpote initium ducentis ab anno 1456.. in quo Beatus pie in Domino obiit, sublatis hisce difficultatibus, inoffenso pede deventum est ad disputationem consueti Dubii, *An, & de quibus Miraculis constet in casu, & ad effectum, de quo agitur.* *Proponitur dubium; an, & de quibus miraculis constet.*

3. Juxta Sacræ Congregationis praxim, ter de eo actum est,

3. *In tribus Congregationibus reiicitur asserta resuscitatio cujusdam pueri ob defectum sufficientis probationis, sed duo alia miracula approbantur.*

primo in Congregatione Antepræparatoria habita in ædibus Cardinalis Ponentis die 30. Aprilis 1743: secundo in Congregatione Præparatoria habita die 21. Januarii currentis anni 1744; & tertio in Congregatione Generali coram Sanctitate Sua die 2. Junii mox elapsi, & in prædictis tribus Congregationibus propositis variis difficultatibus adversus assertam resuscitationem pueri Joannis Reinoso, nullatenus desumptis ex eo quod factum secutum esset ante indultam venerationem, sed ex alio capite, defectus videlicet sufficientis probationis, suffragia tum Consultorum, tum Cardinalium, in duorum sequentium Miraculorum approbationem conspirarunt:

4. *Primum miraculum approbatum.*

4. Alterum in ordine secundum, quod anno 1705. accidit in persona Sacerdotis Didaci de Plasentia, qui comitiali morbo habitualiter laborans, vehementique epileptico paroxismo correptus, cum in foculare propriæ domus prunis ardentibus undequaque refertum cecidisset, & ollam ferventis aquæ plenam invertisset, combusto vultu, caligatisque oculis cæcus omnino factus, in eo miserabili statu cum per plures menses permansisset, nec ei ullo modo profuisset cura palliativa a Medicis adhibita, qui de recuperatione visus desperabant, implorata Beati Petri Regalati ope, admotoque oculis ejusdem Beati Caputio, potentiam visivam in eo instanti perfecte recuperavit, & acutiori, quam antea, oculorum acie toto, quo supervixit, tempore, præditus est.

5. *Secundum miraculum approbatum.*

5. Alterum in ordine decimum contigit anno 1737. in persona Birgittæ Ortegæ, cui in sinistra lumborum regione post diu passos nefriticos dolores tumor erupit. A tumore, uti dicunt, suppurato, Chirurgique manu aperto graveolens sanies ad eminas quinque profluxit, majori fluxura quantitate, nisi peritus procedens juxta regulam artis inhibuisset. Superstes ulcus vicinas corrupit costas, quas extrahere oportuit, & adeo perenni puris exitu se se dimisit, ut renes inter viscera reconditi a perito curante viderentur. Post longam, & operosam medicationem, ulcus transivit in altam fistulam, quam intactam periti relinquere decreverunt; & interea febris, & continui affectæ partis dolores non deerant. Vulgata miraculorum fama, quæ ad intercessionem Beati Petri Regalati omnipotens Deus operari dignabatur, Birgitta sacras ejus Lipsanas, quæ in Templo a patria sede sex leucarum spatio distante custodiebantur, statuit visitare. Cumque eas pio mentis affectu esset venerata, & repetitis precibus tum de mane, tum de sero, se intercessioni Beati commendasset, & nocte immediate sequenti placide, quod nunquam antea factum fuerat, somnum habuisset, arrepto die sequenti itinere pro reditu ad Patriam, ex equo descendens, nulloque amplius correpta dolore, exclamans ait, se jam esse sanatam: cumque maritus itineris comes, & professione Chirurgus, fistulam visitasset, eam invenit perfecte con-

consolidatam, reunitam, modica tantum superstite parva cicatrice, ita ut reassumptis a Birgitta in instanti viribus, ea omnia statim adimpleverit, quæ sana facere consueverat, & in eodem prospero statu permanserit, usquequo vixit.

6. Duo memorata miracula tertii generis approbantur a Pontifice ad effectum Canonizationis.

6. Interfuit Sanctissimus memoratæ Congregationi Generali; cumque in ea quidquid in suffragiis Consultorum antea diligenter legerat, diligenter retulisset, sententias Cardinalium audivit. Quibus auditis, ait, se petere tempus, ut novas adhiberet diligentias, &, quod præcipuum erat, ut a Deo lumen, & auxilium imploraret. Quibus adimpletis, accitisque tum PP. Fidei Promotore, tum me infrascripto Sacræ Congregationis Rituum Secretario, post celebratum Missæ Sacrificium in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Ara Cœli hac die Sancto Bonaventuræ, Sacri Cardinalium Collegii, & Seraphicæ Religionis illustri ornamento dicata, respondens Dubio proposito, pronunciavit, *Constare de supradicto miraculo in ordine secundo, & de supradicto alio miraculo in ordine decimo, tamquam miraculis tertii generis ad effectum Canonizationis*, & Decretum hoc publicari mandavit. Hac die 24. Julii 1744.

C. Card. De Marinis Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

DECRETUM GENERALE.

1. Duo Urbani VIII Decreta vetantia publicum cultum erga non beatificatos, neque canonizatos.

1. Postquam sanctæ memoriæ Urbanus Papa VIII. die 13. Martii 1625. prohibuit exhibitionem publici Cultus erga eos Dei Servos, qui nec fuerant beatificati, nec a Sede Apostolica canonizati, addita declaratione, quod non intendebat per hoc ullum præjudicium inferre iis Dei Servis, qui vel ex indulto Summorum Pontificum, aut Sacræ Congregationis permissione, vel per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii coluntur; idemque Summus Pontifex die 5. Julii 1634. in suis Litteris Apostolicis in forma Brevis expeditis antedictum Decretum solemniter confirmavit, & pro firmiori ejus executione statuit, quod in Causis procedentibus per viam Casus excepti, hoc est Cultus publici exhibiti altero ex modis supra enunciatis, ferri ante omnia deberet sententia a Judice Ordinario, vel a Judice Delegato a Sede Apostolica, a Sacrorum deinde Rituum Congregatione confirmanda, super prædicto Cultu, declaravitque, longissimum tempus, & illius immemorabilem cursum, de quo in antecedenti enuntiato Decreto, intelligendum esse tempus centum annorum metam excedens.

2\. *Congregatio Rituum statuit pro complemento centenariæ publici cultus non esse attendenda gesta post decreta Urbani VIII.*

2. Item postquam a Sacrorum Rituum Congregatione die 23. Martii 1652. pro regula firmatum est, pro complemento dictæ centenariæ non esse attendenda gesta post eadem Decreta, hoc est post annum 1634. in quo prodierunt Literæ Apostolicæ supradictæ Urbani Papæ VIII. ita ut centenaria in re, de qua nunc agitur, debeat esse completa anno 1633. juxta plene relata, & discussa *lib.2. de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione cap.*22. edito a Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO Papa XIV. *& in Appendice ad dictum tomum secundum*, in qua Decreta, & Constitutio Urbani referuntur;

3\. *Clemens IX. decernit in causis Canonizationis discutienda tantum esse miracula, quæ post indultam venerationem supervenerunt.*

3. Postquam demum a sanctæ memoriæ Clemente Papa IX. die 10. Septembris 1668. decretum est, ut in Causis Canonizationis, sive procedentibus per viam non Cultus, sive per viam Casus excepti a Decretis Urbani VIII. proponi deberent, & discuti, & ad Juris trutinam redigi Miracula, quæ post indultam venerationem supervenerunt, ut ex iis constare possit, num Sedes Apostolica tuto valeat ad solemnem Canonizationem juxta Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritum, & Canonicas sanctiones devenire, juxta ea, quæ plene habentur *in citato Opere de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione lib.*1. *cap.*25. controversiæ exortæ sunt inter Fidei Promotorem, & Postulatores, in Causis procedentibus per viam Casus excepti, hoc est vel Cultus indulti ab Apostolica Sede per speciales concessiones, vel dependenter a Cultu publico per spatium centum annorum continuato, juxta ea, quæ supra dicta sunt, quænam Miracula censeri debeant secuta post indultam venerationem, contendente Fidei Promotore, Miraculum non posse dici secutum post indultam venerationem, hoc est post primam Apostolicam concessionem, si alia amplior subsecuta sit, nec Miraculum dici posse secutum post indultam Venerationem, si secutum sit post completam centenariam, cum pro hujusmodi effectu opus sit, ut sit secutum post sententiam Cultus publici approbativam a Sacra Congregatione confirmatam, & excipientibus Postulatoribus, Miracula dicenda esse secuta post indultam venerationem, si secuta sint vel post primam Apostolicam Cultus concessionem, etiamsi alia amplior subsecuta sit, vel si contigerint post completum tempus centum annorum publici Cultus, etiamsi contigerint ante sententiam prædicti Cultus approbativam.

Controversia orta est, quænam miracula dicenda sint secuta post indultam venerationem?

4\. *Miracula dicuntur secuta post indultam venerationem, si secuta sint post primam cultus concessionem, licet amplior concessio sit subsecuta.*

4. Porro licet super hisce controversiis plures in casibus propositis a Sacrorum Rituum Congregatione resolutiones prodierint semper favorabiles intentioni Postulatorum, juxta ea, quæ plene habentur *in citato Opere l.*2. *cap.*21. cum tamen hucusque super eis nullum prodierit Generale Decretum, Sanctissimus Dominus Noster BENEDICTUS PAPA XIV. statuendum censuit, prout præsenti Generali Decreto statuit, Miracula dici debere secuta post indultam venerationem, & sic de eis habendam esse rationem in ordine ad Canonizationem,

nem, si secuta sint post primam Cultus concessionem, etiamsi amplior concessio postmodum subsecuta sit, cum aliud sit veneratio, aliud augmentum venerationis, vel si secuta sint post complementum centenarii Cultus, antequam sententia de eodem prolata sit, cum sententia super Casu excepto nihil novi importet, sed declaret, Cultum publicum fuisse exhibitum per annos centum ante Urbanam Constitutionem, & de interventu Apostolicæ auctoritatis, etiam præcisive a sententia, dubitandum non sit, cum Summus Pontifex Urbanus VIII. tum in citatis Decretis, tum in Constitutione allegata protestatus sit, uti supra visum est, se nullum velle præjudicium afferre hisce Dei Servis, quibus per centenarium completum annorum numerum Cultus publicus antea fuisset exhibitus. In quorum omnium fidem ego infrascriptus Sacræ Congregationis Rituum Secretarius præsens Decretum propria manu subscripsi, & mandato Sanctissimi Domini Nostri obtemperans inter Regesta Sacræ Congregationis retuli, & in publicis locis Urbis more solito affigendum curavi. Hac die 14. Julii 1744.

Vel si secuta sint post centenarii cultus complementum, etiam antequam sententia de eodem prolata sit.

C. Card. de Marinis Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

Quartum Decretum Generale.

Plura statuuntur ad rectam Causarum Beatificationis, & Canonizationis discussionem opportuna, ac necessaria.

CUM *in generali Sacrorum Rituum Congregatione die* 13. *Maii* 1749. *in Causa Beatificationis, seu Declarationis Martyrii Ven. Servi Dei Andreæ Bobola Soc. Jesu propositum coram Nobis fuisset dubium* super Martyrio, & causa Martyrii, *necnon super signis, seu miraculis; Nos auditis Cardinalium sententiis (Consultorum enim suffragia jam antea ad nos in scriptis transmissa sedulo legeramus) ad aliud tempus, ut divinam imploraremus opem, ac rem maturius discuteremus, Decretum edere distulimus. Tandem die* 22. *Maii ejusdem anni Decretum edidimus, in quo statuimus non constare de Martyrio, & causa Martyrii per directas probationes, videlicet per testes de visu contestes idoneos, & aptos: Indulsimus tamen ejusdem causæ Postulatoribus, ut in Generali Sacrorum Rituum Congregatione proponere iterum possent idem dubium, & causam prosequi per probationes subsidiarias in genere suo perfectas super martyrio, & causa martyrii, dummodo quoad examen, & numerum, nempe non duorum, sed quatuor miraculorum, servaretur forma generalis nostri Decreti editi die* 23. *Aprilis* 1741. *Præterea iisdem Postulatoribus injunximus primo, ut docerent vel de judicio completo super fama Martyrii in genere, vel de obtenta Pontificia a prædi-*

cto

cto judicio dispensatione: secundo ut novas adhiberent diligentias in archivo Domus Professæ Soc. Jesu in urbe pro reperienda relatione de morte P. Bobolæ, & P. Simeonis Masson, quam P. Generalis requisierat a P. Provinciali, & quæ transmissa præsumitur, servatis servandis, omnibusque impletis, quæ præstita a Nobis fuere, dum in minoribus Promotoris Fidei numero fungebamur, in causa tunc Ven. Servi Dei, nunc S. Joannis Francisci Regis Soc. Jesu.

Cum autem aliqua Nobis occurrerent, quæ ad rectam causarum Beatificationis, & Canonizationis discussionem opportuna, ac necessaria videbantur; eadem hac occasione decernere non prætermisimus, præfatoque Decreto ita inserere, ut servari omnino deberent in posterum, ac Decreti generalis vim obtinerent. Ea vero quatuor omnino sunt. I. statuimus, ut Factum Concordatum, quod, antequam causa Beatificationis, & Canonizationis in Generali Sacrorum Rituum Congregatione coram Summo Pontifice proponatur, a Cardinali causæ Relatore edendum est, & in quo juridica totius causæ series est exponenda, non edatur in posterum, nisi extractis in authentica forma ex regestis Congregationis Sacrorum Rituum omnibus, & singulis Decretis editis in causa, de qua agitur, eorum tenor dumtaxat in Facto Concordato inseratur, & nisi dictum Factum etiam a Fidei Promotore fuerit approbatum. II. cum scribentes in causis Beatificationum, & Canonizationum sæpe præteritarum causarum jam resolutarum exemplis utantur desumptis ex Animadversionibus Fidei Promotorum, nulla tamen facta mentione responsionum, quæ a Postulatoribus datæ sunt, & a Sacra Congregatione approbatæ; statuimus, ut Fidei Promotor in posterum de hujusmodi exemplorum abusu, quatenus adsit, voce, & si opus sit, etiam scripto, certiores faciat tum Consultores, tum Cardinales. III. cum in discussione dubii super Martyrio, ac fama Martyrii, & probatione tormentorum, ac mortis a Tyrannis inflictæ Dei Servis, disputatum sæpe sit inter Consultores, an factum, quod ex separatis, licet continuatis, actibus coalescit, probatum dici possit per testes de visu, non contestes, sed singulares, etsi singularitate adminiculativa, ita ut ex. gr. eorum alter de captura deponat, alter de alapis, alter de vulneribus, & sic successive; Nos decrevimus, prædictos testes singulares præfata singularitate, simul conjunctos probare, sed probationem ex eis desumptam non esse undequaque plenam, ac sufficientem, ut consulens ei innixus respondere valeat, constare de Martyrio, & causa Martyrii. *IV. Cum in Martyrum causis a Romano Pontifice concedatur aliquando, ut una cum Martyrio, & causa Martyrii proponatur dubium de signis, & miraculis; statuimus, ne defectus probationum super dubio Martyrii, & causæ Martyrii in his causis ullo modo suppleatur dependenter a miraculis: quare qui judicium in his causis ferre debet, si independenter a signis, & miraculis probatum censet Martyrium, causamque Martyrii, nedum super hoc, verum etiam super dubio de miraculis judicium proferre teneatur: si vero Martyrium probatum non putat, aut solum dependenter a signis, & miraculis;*

raculis ; a ferendo judicio de miraculis abstineat , ac solum respondeat , non constare de Martyrio , & causa Martyrii .

En totius Decreti verba .

DECRETUM

In Causa Polona seu Luceoriensi Beatificationis , seu Declarationis Martyrii VENERABILIS SERVI DEI ANDREÆ BOBOLA *Sacerdotis Professi Societatis Jesu ; nec non alia ad rectam Causarum Beatificationis , & Canonizationis discussionem opportuna, & necessaria* .

1. CUM in Congregatione Generali Sacrorum Rituum habita coram Nobis *die* 13. *Maii currentis Anni* 1749. ad quam de more accessimus post sedulo ponderata suffragia Consultorum ad Nos in scriptis antecedenter transmissa , propositum fuerit sequens Dubium: *An constet de Martyrio, & causa Martyrii, nec non de Signis, seu Miraculis in casu & ad effectum de quo agitur* : nec ullum tunc a Nobis fuerit prolatum Decretum , etsi in eadem Congregatione auribus nostris exceperimus luculentas Reverendissimorum Cardinalium Sacris Ritibus præposito rum super eodem Dubio sententias , post imploratam Divinam opem, adhibitasque secundas curas, Decretum tandem hac die edidimus tum pro accuratâ Causæ propositæ discussione , tum pro regula consimilium aliarum Causarum , quæ , juxta morem Sanctæ Sedis hucusque illibate servatum , diligentissime sunt pertractandæ .

1. *In Congregatione Generali proponitur dubium de Martyrio, & causa Martyrii, ac de signis , seu miraculis .*

Pontifex decretum edit tum particulare, tum generale .

2. Primo itaque , cum in Causa Venerabilis Servi Dei Andreæ Bobola ignoretur , an ante Processum super Martyrio in specie præcesserit Apostolicus Processus super fama Martyrii in genere ; de eo enim nulla fit mentio in Facto Concordato , & ante Processus Apostolicos in specie præcedere debeat alter Processus Apostolicus in genere , Congregationi Sacrorum Rituum exhibendus , & in ea discutiendus una cum favorabili ejusdem Congregationis responso a Summo Pontifice approbando , sive agatur de Causis Confessorum , sive de Causis Martyrum , nisi Summus Pontifex a confectione dicti Processus in genere benigne dispenset , quæ dispensatio, etsi post Urbani VIII. Decreta non consueverit indulgeri in Causis Confessorum , aliquando tamen concessa non raro est in Causis Martyrum , prout a Nobis , inhærendo praxi Congregationis , late ostensum fuit in nostro Opere *De Canonizat. Sanctor. lib. 2. cap. 39. num. 3. & 4.* ut præsens Causa ad ulteriora progredi possit , opus est , ut vel doceatur de judicio super fama Martyrii in genere , completo , vel de obtenta Pontificia a prædicto judicio dispensatione .

2. *Postulatores doceant vel de judicio super fama Martyrii in genere , completo , vel de obtenta Pontificia a prædicto judicio dispensatione .*

3. Secundo , cum ex Archivo Domus Professæ Societatis Jesu hic in Urbe desumpta fuerit epistola Patris tunc Præpositi Generalis pertinens

3. *In Archivo Domus Professæ S. J. in Urbe novæ fiant diligentiæ pro reperienda relatione mortis P. Bobolæ, quæ a P. Provinciali ad P. Generalem transmissa præsumitur.*

nens ad mortem Venerabilis Servi Dei Andreæ Bobola, in qua etsi dicat se non dubitare de ejus Martyrio, Patrem tamen Provincialem, qui de prædicta morte eum certiorem fecerat, admonet, ut accuratam transmittat relationem tum de ejus morte, tum etiam de morte Patris Simeonis Maffon, & hinc necessitas derivaverit nedum exhibendi litteram Patris Provincialis scriptam Patri Generali, sed etiam requisitam ab eodem Patre Generali accuratam relationem, quæ præsumitur transmissa, & exhibitæ quidem fuerint nonnullæ præcedentes epistolæ ad Patrem Generalem scriptæ, & in quibus sit mentio mortis Venerabilis Servi Dei Andreæ Bobola, sed non fuerit exhibita accurata relatio ab eodem Patre Generali demandata, præcipimus, ut novæ fiant diligentiæ in eodem Archivo pro ea reperienda, servatis servandis, omnibusque adimpletis, quæ a Nobis adimpleta sunt, dum in minoribus Promotoris Fidei munere fungebamur, in Causa tunc Venerabilis Servi Dei, nunc Sancti Joannis Francisci Regis Societatis Jesu Presbyteri, in qua multa, quæ Postulatores latuerant, diligenter pervoluto Archivo Domus Professæ inventa sunt, quæ favorabili resolutioni Dubii super Virtutibus profuerunt, prout etiam a Nobis fideliter expositum est in citato nostro Opere *De Canonizat. Sanctor. lib. 3. cap. 6. num. 16.*

4. *Pontifex decernit, non constare de Martyrio, & causa Martyrii per directas probationes.*

4. Tertio, cum in præsenti Causa Venerabilis Servi Dei Andreæ Bobola totus Postulatorum conatus in eo fuerit, ut favorabile reportarent responsum super Martyrio, causaque Martyrii dependenter a probationibus directis, & per testes de visu, adminiculum deinde recipientes a testibus de auditu, in quo rerum themate tutum sparabant progressum ad solemnem Beatificationem ope duorum tantummodo miraculorum a Deo intercessione sui Servi, uti afferebatur, patratorum, inhærentes concordibus suffragiis Reverendissimorum Cardinalium, & aliquorum etiam Consultorum, decernimus, non constare de Martyrio, & causa Martyrii per directis probationes, per testes videlicet de visu contestes idoneos, & aptos, juxta Congregationis praxim, & Sedis Apostolicæ institutum a Nobis expositum in citato nostro Opere *De Canonizat. Sanctor. lib.3. cap.5. num.*11. *& num.*13.

5. *Concedit tamen, ut in Generali Congregatione iterum causa discutiatur per probationes subsidiarias, dummodo quatuor miracula rite probentur.*

5. Quarto, cum, deficientibus probationibus directis, Causa hæc ulteriorem progressum habere valeat dependenter a probationibus subsidiariis, quæ in genere suo perfectæ sint, dummodo tamen ad Beatificationem procedatur, non binis tantum, sed quatuor intervenientibus miraculis, juxta Generale Decretum a Nobis editum *die* 23. *Aprilis* 1741. relatum in citato nostro Opere *De Canonizat, Sanctor. lib.3. cap.3. sub num.*25. editionis Patavinæ, qua utimur, Postulatoribus Causæ Venerabilis Servi Dei Andreæ Bobola libenter indulgemus, ut in Generali Congregatione Sacrorum Rituum iterum proponere, possint Dubium de Martyrio, & causa Martyrii, & de Signis, & Miraculis

raculis, & sic Causam prosequi per viam subsidiariæ probationis in ea parte, quæ Martyrium, & causam respicit Martyrii, servata tamen, quoad examen, & numerum Miraculorum, & Signorum, forma mox citati Decreti editi, uti diximus, *die* 23. *Aprilis* 1741.

6. *Factum concordatum non edatur, nisi approbatum etiam sit a Fidei Promotore, & tenorem contineat omnium decretorum editorum in causa, de qua agitur.*

6. Quinto, cum ante propositionem Causarum Beatificationis, & Canonizationis in Congregatione Generali Sacrorum Rituum coram Summo Pontifice Factum, quod dicitur Concordatum, edatur a Cardinali Causæ Relatore, in quo totius Causæ juridica series exponenda est, ut ictu oculi videatur, an aliquid fuerit omissum, antiquum morem a Nobis semper retentum, dum Officio Fidei Promotoris in minoribus fungebamur, renovantes decernimus, non aliter ad editionem Facti Concordati esse in posterum procedendum, quam extractis in authentica forma ex Regestis Congregationis Sacrorum Rituum omnibus, & singulis Decretis in Causa, de qua agendum est, editis, item eorum tantummodo tenorem esse inserendum in Factum Concordatum, nec ad ejus editionem esse procedendum, nisi fuerit approbatum etiam a Fidei Promotore, uti præsefert nomen Facti Concordati, concordati videlicet inter Cardinalem Relatorem, & Fidei Promotorem.

7. *Fidei Promotor voce, & si opus sit, scripto Consultores, & Cardinales moneat de abusu exemplorum ex præteritis causis desumptorum.*

7. Sexto, cum a Nobis quoque animadversum sit, Scribentes in Causis Beatificationum, & Canonizationum sæpe sæpius pro sui comprobatione assumpti, præteritarum Causarum jam resolutarum exemplis uti desumptis ex animadversionibus Fidei Promotorum, nulla facta mentione responsionum, quæ a Postulatoribus datæ sunt, & a Sacra Congregatione approbatæ, ex qua profecto re multa absurda derivare possunt, demandamus Fidei Promotori pro tempore, ut serio veritatem advertens, voce, &, quatenus opus sit, scripto, certiores faciat tum Consultores, tum Cardinales de abusu, quatenus adsit, exemplorum, quæ Scribentes quandoque desumunt a præteritis Causis Beatificationum, & Canonizationum.

8. *Testes de visu singulares, licet singularitate adminiculativa, non satis probant, ita ut consulens respondere possit: constare de Martyrio, & causa Martyrii.*

8. Septimo, cum, occasione discussionis Dubii super Martyrio, & fama Martyrii, atque adeo probatione tormentorum, & mortis a tyrannis inflictæ Dei Servis inter Martyres recensendis excitata sæpe sit inter Consultores disputatio, an factum, quod ex separatis, licet continuatis, actibus coalescit, probatum dici possit per testes de visu, non contestes, sed singulares, etsi singularitate, uti dicunt, adminiculativa, ex quo alter ex eis deponit de captura, alter exempli gratia de alapis impictis, alter de vulneribus, & sic successive, Nos omnem controversiam dirimere volentes, decernimus, prædictos testes singulares prædicta singularitate insimul conjunctos probare, sed probationem ex eis desumptam, non esse undequaque plenam, & sufficientem, ut consulens, ei innixus, respondere valeat, constare de Martyrio, & causa Martyrii, uti passim videmus in criminalibus

causis, in quibus agitur de pœna mortis irroganda, & quibus, quoad probationum robur, Causæ Beatificationis, & Canonizationis similes sunt, si etenim probandum est, non promotum ad Sacerdotium Missam celebrasse, quod atrox crimen punitur pœna traditionis brachio seculari, & unus testis deponat de sacrarum vestium indumento, alter de accessu ad Altare, alter de celebratione Missæ usque ad Præfationem, alter de continuatione usque ad finem, dictorum testium fit conjunctio, & ex ea consurgit probatio sufficiens quidem, ut reus tormentis subjiciatur pro eruenda confessione, sed non sufficiens, ut idem tradatur brachio seculari puniendus pœna mortis, juxta Apostolicam Constitutionem, quæ est 97. §. 3. & 4. *tom.* 1. nostri Bullarii.

9. *In causis Martyrum, in quibus cum Martyrio, & causa Martyrii proponitur dubium de signis, & miraculis, defectus probationum super Martyrio, & causa Martyrii suppleri nequit dependenter a miraculis.*

9. Octavo, etsi nedum per Decretum editum a Sanctæ memoriæ Clemente XI. post accuratam discussionem *anno* 1712., aliudque nostrum præcedentis confirmatorium Decretum editum *die* 10. *Aprilis* 1742. vetitum sit respondere, quod de Miraculis videatur, dum in Causis Confessorum agitur de Virtutibus, nec transitus fieri possit ad discussionem Miraculorum, nisi prolato post rem discussam in tribus Congregationibus judicio Virtutes approbante, juxta ea, quæ a Nobis deducta sunt in sæpe citato Opere *De Canonizat. Sanctor. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 5. *& num.* 8; cum tamen in Causis Martyrum tum a nostris Prædecessoribus, tum a Nobis ipsis concessum aliquando sit, ut una cum Martyrio, & causa Martyrii proponatur Dubium de Signis, & Miraculis, & hinc nonnulli ansam arripuerint ferendi favorabile judicium super Martyrio, & causa Martyrii, supplendo defectum probationum Martyrii ope Signorum, & Miraculorum, aut eorumdem ope difficultates obruendo, quæ Martyrium, causamque Martyrii obnubilant, præsenti nostro Decreto declaramus, conjunctionem Dubii de Signis, & Miraculis cum Dubio de Martyrio, & causa Martyrii ex dispensatione Pontificia ex duplici capite fieri, primo, quia, cum minus operosæ sint Causæ Martyrum, in quibus tantum de Martyrio, & causa Martyrii inquiritur, quam Causæ Confessorum, in quibus tractatur de toto cursu vitæ hominis, id efficit, ut una cum Dubio Martyrii facile discutiendum assumi possit Dubium de Signis, & Miraculis: Secundo, quia, cum juxta vetus adagium Causæ Martyrum citius expediendæ sint, quam Causæ Confessorum, utriusque Dubii conjunctio celeriori expeditioni viam aperit; per eam etenim Martyris Beatificatio tribus tantum præcedentibus Congregationibus obtineri valet, quod nequit contingere in Causis Confessorum, in quibus Beatificatio non obtinetur, nisi sex præcedentibus Congregationibus, tribus videlicet super Virtutibus, & tribus super Miraculis. Ex hoc autem nullatenus inferri potest, quod supplementum probationum in Causis Confessorum super Dubio Virtutum

a Mi-

a Miraculis desumendum undequaque vetitum, permissum dici valeat in Causis Martyrum, cum agitur de Martyrio, & causa Martyrii. Dubium de Martyrio, & causa Martyrii in Causis Martyrum æquipollet Dubio de Virtutibus in Causis Confessorum. Rursus, juxta constantem Sedis Apostolicæ disciplinam a Nobis late expositam in citato Opere *De Canonizat. Sanctor.*, Causæ Martyrum exæquatæ sunt Causis Confessorum in eo, quod spectat ad Miracula, & numerum Miraculorum, eorumque examen pro Beatificatione, & Canonizatione obtinenda. Quapropter qui in Causa Martyris, in qua utriusque Dubii conjunctio concessa est, judicium ferre debet, si independenter a Signis, & Miraculis probatum censet Martyrium, causamque Martyrii, nedum super hoc, sed etiam super altero de Miraculis Dubio, judicium proferre tenetur. Ille vero, qui Martyrium non putat probatum, aut tantum dependenter a Signis, & Miraculis, a judicio de Miraculis ferendo abstinens, respondeat, non constare de Martyrio, & causa Martyrii.

Qui probatum censet Martyrium, causamque Martyrii, super eo, & super miraculis judicium ferat: qui vero Martyrium non censet probatum, aut solum dependenter a miraculis, respondeat tantum, non constare de Martyrio, & causa Martyrii.

22. Maii 1749.

10. Ultimo mandamus, ut hoc nostrum Decretum, quod manu nostra subscribimus, inter Regesta Congregationis Rituum asservetur, & quod ejus exemplar typis impressum tum Consultoribus, tum Reverendissimis Cardinalibus Sacrorum Rituum consignetur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 22. Maii 1749. Pontificatus Nostri Anno Nono.

BENEDICTUS PAPA XIV.

CAPUT II.

Decreta super Signatura Commissionis, & Remotione Obstativorum.

I. DECRETUM.

IN CAUSA VEN. SERVI DEI FRANCISCI DE CASTILLO S. J.

Juxta recentiorem, rectumque Sacræ Rituum Congregationis usum, ante signaturam Commissionis facienda est operum a Dei Servo conscriptorum revisio, quorum tunc habeatur notitia, uti fuse docuimus lib. 2. c. 27. Verum cum aliquando contingat, ut dum vel opera, quæ scripta fuisse constat, sed non habentur, perquiruntur, vel eorum, quæ habentur, examen instituitur, probabile immineat periculum mortis Testium, qui sine prævia Commissionis signatura, ac literarum remissorialium expeditione examinari nequeunt; idcirco Summi Pontifices nonnumquam Commissionem signarunt ante operum revisionem, ut causæ alioquin perituræ remedium adhiberent, cum clausula tamen, ne, confectis processibus, nisi facto operum examine, ad ulteriora procederetur. Id nos quoque ad Summum Pontificatum evecti

 præ-

præstitimus in causa Ven. Servi Dei Francisci de Castillo Soc. Jesu, uti ex infrascripto Decreto, quod die 20. Februarii 1741. edidimus, perspicue patet.

DECRETUM

LIMANA VEN. SERVI DEI FRANCISCI DE CASTILLO S.J.

Series Actorum in Causa Servi Dei.

PRoposita ex dispensatione Apostolica in tribus Congregationibus ordinariis Sacrorum Rituum absque interventu Consultorum habitis die 3. Octobris 1699., 26. Augusti 1702., & 12. Julii 1704. causa Beatificationis, & Canonizationis prædicti Ven. Servi Dei Francisci de Castillo super dubio, An sit signanda Commissio introductionis causæ in casu, & ad effectum &c. editoque in primis duabus rescripto, Dilata; & opuscula, de quibus agitur, omnino exhiberi mandavit; & ad mentem: & mens fuit, quod recognoscatur per alios Consultores Theologos per Eminentiss. Ponentem deputandos pars vitæ impressæ, & omissæ in ea jam distributa: tandem instantibus causæ Postulatoribus sub die 6. Septembris 1713. a Sacra Rituum Congregatione expeditæ fuerunt particulares literæ una cum instructione R.P.D. Fidei Promotoris, Reverendissimo Archiepiscopo Limano directæ pro perquirendis sequentibus opusculis, & manuscriptis Servi Dei, eo tunc non exhibitis, neque examini suppositis; nempe I. Quodam opusculo continente modum agendi gratias post sanctam Missam, Limæ impresso: II. Duobus formulariis continentibus modum particularem recitandi Rosarium Beatissimæ Virginis juxta quindecim mysteria, & secundum Divina attributa, pluries impressis: III. Quodam tractatu continente quædam exercitia, seu modum particularem habendi orationem, & contemplationem composita a Patre Antonio Ruitz de Montoja Societatis Jesu, cui titulus: *Pietra focaja del Divin amore, e ratto attivo dell' anima &c.* Verum post lapsum plurium annorum a die expeditionis, & transmissionis ejusmodi literarum, deducto tandem ad notitiam eorumdem causæ Postulatorum in Urbe, præfatas literas ob locorum distantiam fuisse deperditas, neque Limam unquam pervenisse; idcirco, ne ulteriori mora probationes necessariæ, in processibus Apostolicis recipiendæ super heroicis virtutibus dicti Servi Dei, penitus perirent, Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO XIV. humiliter supplicarunt, quatenus benigne indulgere dignaretur, quod juxta formam postremi rescripti Sacræ Congregationis examini primo loco supponatur dicta pars vitæ Servi Dei in processus compulsatæ, atque omissæ in ea jam distributa: deindeque, non obstante, quod hactenus perquisita, atque exhibita non sint alia superius enuntiata opuscula, & manuscripta Servi Dei, procedatur ad examen, & resolutionem dubii super signatura Commissionis introductionis causæ, eaque signata relaxentur consuetæ

Opuscula Servi Dei perquirenda, & examini supponenda.

Literæ Sacræ Congregationis cum instructione Fidei Promotoris deperduntur.

suetæ literæ Remissoriales pro construendo processu Apostolico super Virtutibus, & Miraculis in specie, ne pereant probationes, cum solita facultate in eo examinandi tantum testes senes, valetudinarios, aut de proximo absfuturos. Et Sanctitas Sua, attentis motivis in supplici libello expositis, eorum petitioni benigne annuit, ea tamen sub conditione, quod eodem tempore, quo expediuntur literæ Remissoriales pro construendo dicto processu in specie, ne pereant probationes, relaxentur etiam aliæ literæ particulares cum R.P.D. Promotoris Fidei instructione pro perquirendis supradictis opusculis, & manuscriptis hactenus non exhibitis; quodque completo dicto processu, ne pereant probationes, atque ad Urbem delato, idem clausus, & obsignatus asservetur in Actis Notarii Sacræ Congregationis, neque aperiatur, donec expletum prius fuerit examen super dictis opusculis, & manuscriptis. Et ita servari mandavit, quibuscumque Decretis in contrarium disponentibus minime obstantibus. Die 20. Februarii 1741.

Pontifex concedit literas Remissoriales pro construendo processu Apostolico, ne pereant probationes.

Jubet autem adhuc perquiri superius memorata opuscula.

Fr. Jo: Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.
Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

DECRETUM II.

EDITUM IN CAUSA

VEN. SERVI DEI JOANNIS DE BRITTO

Soc. Jesu Sacerdotis.

CUm in Congregatione antepræparatoria, vel præparatoria Virtutes, seu Martyrium, & Causa Martyrii discutienda proponuntur, usuvenit aliquando, ut dubium aliquod excitetur, quo non resoluto, neque ad ulteriora procedi, neque a Consultoribus suffragium sive affirmativum, sive negativum ferri potest. In hoc rerum articulo instare Postulatores solent, ut ejusmodi dubium in Ordinaria Sacrorum Rituum Congregatione, cui soli Cardinales intersunt, discutiatur. Nos quidem ad Summum Pontificatum evecti, quoties dubii materia fuit altioris indaginis, & ab aliquorum factorum cognitione penderet, quæ Consultoribus ignota, Cardinalibus vero perspecta essent, Postulatorum instantiis indulgere non dubitavimus: imo ordinariæ Rituum Congregationi nos ipsi tunc interfuimus, licet moris sit, ut Summus Pontifex non intersit, sed Cardinalium sensus a præfatæ Congregationis Secretario eidem exponatur, ut illum approbare dignetur. Primum autem id indulsimus in Causa Ven. Servi Dei Joannis de Britto Soc. Jesu Sacerdotis. Cum enim Fidei Promotor in disputatione super Martyrio, & causa Martyrii opposuisset, Servum Dei usum fuisse in Missione Madurensi illarum regionum ritibus aucto-

auctoritate Sedis Apostolicæ prohibitis ; & oppositio a Clemente XII. ad Sanctæ Romanæ universalis Inquisitionis Congregationem remissa fuisset ; nos eamdem ad ordinariam Rituum Congregationem coram Nobis habendam revocavimus . Auditis itaque die 22. Aprilis 1741. singulorum Cardinalium sententiis , & perlectis , expensisque Fidei Promotoris oppositionibus , nihil statuere voluimus , sed aliud temporis spatium ad rem plenius cognoscendam sumpsimus . Tandem re mature perpensa , ac Deo etiam enixe , & sæpius commendata , die 2. Julii ejusdem anni coram nobis accivimus Fidei Promotorem , & Sacrorum Rituum Congregationis Secretarium , sacroque celebrato , decrevimus objectos a Fidei Promotore ritus non obstare , quominus in causa Ven. Servi Dei Joannis de Britto ad ulteriora procederetur , uti ex ipso decreto , quod subdimus , patebit uberius .

DECRETUM

MELIAPOREN. BEATIFICATIONIS , ET CANONIZATIONIS
VENERABILIS SERVI DEI JOANNIS DE BRITTO
Societatis Jesu Sacerdotis .

Servus Dei usus ritibus auctoritate Sedis Apostolicæ prohibitis .

OPposito in disputatione super Martyrio , & causa Martyrii Ven. Servi Dei Joannis de Britto per R. P. D. Fidei Promotorem , quod ille usus esset in Missione Madurensi ritibus illarum Regionum Auctoritate Sedis Apostolicæ prohibitis , & oppositione ad Congregationem Sanctæ Romanæ Universalis Inquisitionis , in qua de prædictis Ritibus sæpius actum fuerat, a Felicis Recordationis Clemente Papa XII. remissa , mox autem justis , & gravibus de causis a Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO Papa XIV. ad Congregationem Ordinariam Sacrorum Rituum , sed coram Sanctitate Sua habendam revocata , in eaque *sub die 22. Aprilis proxime præteriti* proposito per Eminentissimum Dominum Sancti Clementis Cardinalem Albanum dubio cum dicto Promotore Fidei jam concordato -- *An obstent objecti ritus , quo minus procedi possit ad ulteriora in causa , & ad effectum , de quo agitur* -- . Aliquibus Eminentissimorum Patrum eos Ritus obstare opinantibus , & quatenus non obstare dicerentur , timentibus , ne ex progressu causæ ad ulteriora , ejusque favorabili resolutione , & subsequenti Servi Dei adscriptione primum inter Beatos , & deinde inter Sanctos , via aperiretur inobservantiæ Decretorum a Summis Pontificibus editorum , prædictosque Ritus proscribentium ; Aliis vero censentibus prædictos Ritus obstare non debere , utpote adhibitos non utcumque a Dei Servo , sed prout a Sede Apostolica ad eam diem fuerant permissi , & quatenus modo vetito fuissent adhibiti , quod tamen non probatur , quemcumque reatum censeri procul dubio debere deletum per subsequens Martyrium , usumque prohibitum retractatum per retractationem , non atramento , sed sanguine scriptam : Idem Sanctissimus perlectis prædicti Promoto-

Proponitur dubium an obstent dicti ritus, quo minus procedi possit ad ulteriora .

Varia Cardinalium suffragia .

motoris oppositionibus, ac singulorum Cardinalium sententiis auditis, & expensis, etsi de hac omni controversia, super qua, dum ipse Fidei Promotoris munere fungeretur, in Congregatione Rituum opponere, occasione videlicet Judicii auctoritate Apostolica instituendi, signandæque (uti dicitur) Commissionis introductionis hujusce ipsius causæ, & dum quoque in minoribus degens, consultor in peculiari super his Ritibus Congregatione per san. mem. Clementem XI., & Innocentium XIII. deputata cognoscere, quin & referre pro veritate debuit, jam plane accessisset edoctus, sumpto nihilominus ad plenius adhuc cognoscendum, recognoscendum, ac desuper deliberandum spatio, tandem re mature perpensa, & Deo etiam enixe, ac sæpius commendata, accitis coram se R.P.D. Fidei Promotore, & me infrascripto Congregationis Sacrorum Rituum Secretario, hac die 2. Julii 1741. Sacro celebrato, respondit, & decrevit objectos a Fidei Promotore Ritus non obstare, quo minus in causa præsenti Venerabilis Servi Dei Joannis de Britto ad ulteriora procedatur, ad discussionem videlicet dubii super Martyrio, & causa Martyrii, nec non alterius dubii de signis, & miraculis, quæ ejus intercessione a Deo patrata dicuntur: Data Postulatoribus facultate, ut in aliis causis Martyrum sæpe factum est, proponendi in subsequentibus Congregationibus Sacrorum Rituum, dubium de signis, & miraculis, una cum dubio Martyrii, & causa Martyrii: Vetuitque sub pœnis arbitrio SANCTITATIS SUÆ, & ejus successorum infligendis, ne quis, vel nunc, vel tractu temporis audeat ex præsenti Decreto inferre, aut arguere, eamdem SANCTITATEM SUAM a Constitutionibus Summorum Pontificum, suorum Prædecessorum, Clementis videlicet XI. Benedicti XIII., & Clementis XII. ritus prohibentibus voluisse recedere, aut recessisse; Illis etenim inhærens, & præcipue Literis Apostolicis san. mem. Clementis XII. expeditis die 24. Augusti 1734. injungit, & mandat Episcopis, & Apostolicis Missionariis in Regnis Indiarum Orientalium Madurensi, Maissurensi, & Carnatensi, ut sanctissime custodiant, & ab omnibus servanda studiosissime curent, quæcumque in prædictis Apostolicis Litteris confirmata, decreta, aut præscripta fuerunt.

Pontifex decernit objectos ritus non obstare, quo minus ad ulteriora procedatur.

Dat facultatem, ut proponatur dubium de signis, & miraculis una cum dubio de Martyrio, & causa Martyrii.

Injungit observantiam Decretorū Pontificiorum circa prædictos ritus.

F. Jo: A. Card. Guadagni Pro-Præf.
Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymit. S. R. C. Secret.

III. DE-

III. DECRETUM IN CAUSA VEN. SERVÆ DEI JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT DE CHANTAL.

Cum in causa Ven. Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal dubium proponendum esset super virtutibus, opposuit Fidei Promotor amicitiam a Serva Dei contractam cum Maria Angelica Arnauld Portus Regii Abbatissa, communicationem habitam per literas cum Joanne Vergerio Abbate Sanciranno, & suspicionem Quietismi ex ejusdem Servæ Dei scriptis desumptam. Harum oppositionum examen a Clemente XII. ad sacra Inquisitionis Congregationem remissum, Nos ad Ordinariam sacrorum Rituum Congregationem, coram Nobis habendam die 2. Septembris 1741. justis de causis revocavimus. In ea multa de causa, ipsiusque meritis, oppositisque exceptionibus, quæ omnia optime callebamus, disseruimus, & Cardinalium suffragia audivimus: at resolutionem ad aliam diem distulimus; donec die 10. Septembris ejusdem anni, nomini Beatissimæ Virginis Mariæ sacra, post imploratam divinam opem, celebratumque sacrosanctum Missæ Sacrificium, sequens edidimus Decretum.

DECRETUM

GEBENNEN. BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS

VEN. SERVÆ DEI JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT

De Chantal Fundatricis, primæ Monialis, & Superiorissæ Ordinis Monialium a Visitatione S. Mariæ nuncupatarum.

Oppositio Promotoris Fidei remissa ad Congregationem S. Inquisitionis, & revocata ad Congregationem Rituum coram Pontifice habendam.

Excitata occasione dubii proponendi super heroicitate virtutum Theologalium, & Cardinalium Venerabilis Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal oppositione amicitiæ contractæ cum Maria Angelica Arnauld Portus Regii Abbatissa, & communicationis habitæ per literas cum Joanne Vergerio de Hauranne Abbate Sancirano, necnon suspicionis Quietismi ex scriptis ejusdem Venerabilis Servæ Dei desumptæ, & harum oppositionum examine a san. mem. Papa Clemente XII. remisso ad Congregationem sacræ Inquisitionis, justisque de causis a Sanctissimo Domino nostro revocato ad Congregationem ordinariam sacrorum Rituum coram Sanctitate sua habendam: propositoque in eadem Congregatione ordinaria sacrorum Rituum habita die 2. Septembris, cui idem Sanctissimus interfuit, ad relationem Eminentiss. Petri de Guerin Tituli SS. Nerei, & Achillei Presbyteri Cardinalis de Tencin causæ Relatoris sequenti dubio cum R. P. Fidei Promotore jam concordato: An prætensa communicatio per Venerabilem Dei Servam habita, dum viveret, cum Abbate de Sancirano, & Maria Angelica Abbatissa Portus Regii, atque objectus Quietismus obstent, quominus procedi possit ad ulteriora in casu & ad effectum, de quo agitur: Licet Sanctitas sua satis instructa ad Congregationem accesserit tum ex iis, quæ olim

olim fungens munere Fidei Promotoris scriptis exposuerat in causa S. Vincentii de Paulis, in qua eadem familiaritas, & amicitia cum antedicto Abbate de Sancirano fuerunt oppositæ, tum ex ceteris, quæ legerat in animadversionibus memorati R. P. Fidei Promotoris, & in responsionibus Postulatorum, auditisque Reverendiss. Cardinalium suffragiis, multa disseruerit de causa, & meritis ipsius, necnon de oppositis exceptionibus; distulit tamen propositi dubii resolutionem, ut interim Divinam opem imploraret. Post quæ accitis coram se R. P. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, & me infrascripto sacræ Rituum Congregationis Secretario hac die 10. Septembris, in qua festum celebratur nominis Beatiss. Virginis Mariæ, erga quam Venerabilis Dei Serva ferventissima devotione semper affecta fuit, post celebratum sacrosanctum Missæ sacrificium, inhærens Reverendiss. Cardinalium suffragantium sensui, sequens protulit decretum = Objectas videlicet oppositiones, de quibus in supradicto dubio, non obstare, quominus in causa Venerabilis Dei Servæ Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal ad ulteriora procedatur, ad discussionem videlicet dubii de virtutibus Theologalibus, & Cardinalibus ipsius, in cujus discussione onus erit prædicti Fidei Promotoris, posthabitis omnino supradictis difficultatibus jam superatis, cetera prosequi, si quæ sint, quæ disputandarum virtutum fulgorem possint obscurare. Hac die, ut supra, 10. Septemb. 1741.

Pontifex statuit, prædictas oppositiones nō obstare, quominus in causa Servæ Dei ad discussionem virtutū procedatur.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarca Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

IV. DECRETUM
IN CAUSA BEATIFICATIONIS
SERVI DEI JOANNIS DE AVILA
Magistri nuncupati.

DUM agitur de signatura Commissionis, si quod obstaculum a Fidei Promotore excitetur, serio illud perpendendum est, ut constet, an tanta sit gravitatis, ut signaturam Commissionis impedire valeat, uti documus lib. 2. cap. 36. a n. 14. Jam vero cum post nostram ad Summum Pontificatum assumptionem de signatura Commissionis ageretur in Causa Beatificationis Servi Dei Joannis de Avila Magistri nuncupati; Fidei Promotor opposuit, necessariam esse processus exhibitionem super ejus dictis, & gestis compilati in Tribunali Inquisitionis Hispaniarum, ad quod, cum viveret, delatus fuerat, ut videlicet perpendi posset, an aliquod in eo extaret obstaculum signaturæ Commissionis, vel aliquod famæ Sanctitatis oppositum. Jussimus proinde processum transmitti, transmissumque sedulo perlegimus: mox clausum remitti jussimus ad Hispana Inquisitionis Tribunal. Cum autem ex hujusmodi processu offensivo nihil contra Servum Dei

probetur, aut probari possit; & ex defensivo ejus virtutum fulgor mirum in modum eluceat, Nos die 3. Aprilis 1742. sequens edidimus decretum.

DECRETUM

TOLETANA, SEU CORDUBEN. BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS

SERVI DEI JOANNIS DE AVILA

Magistri nuncupati.

Opponit Promotor Fidei processum a Sac. Inquisitione Hispali formatum adversus Servum Dei, & petit exhiberi.

CUM super dubio: *An signanda sit Commissio introductionis Causæ Beatificationis, & Canonizationis Servi Dei Joannis de Avila Magistri nuncupati*, R. P. D. Promotor Fidei petierit exhiberi Processum Hispali formatum ad Tribunal S. Inquisitionis, ad quam ipse Servus Dei annum ætatis agens tunc trigesimum tertium delatus fuerat propter quasdam propositiones, quas quorundam partim inscitia, partim æmulatio, ac partim etiam malignitas ex piis ejus colloquiis, & concionibus ita exceperat, ut mala interpretatione in alienum a Catholica, & ipsius Fide sensum detorqueret: in quo Processu tametsi Servus Dei fuisset denique per definitivam, ut exadverso asserebatur, Judicum sententiam absolutus, ac liber declaratus a delicto; fieri tamen fortasse poterat, ut per Testium depositiones Virtutum ejus fulgor obnubilatus remaneret, ac proinde agi de illo ulterius inter Beatos, aut Sanctos rite referendo nequaquam expediret: prædictæ vero Inquisitionis Tribunal, agente, ac tum apud ipsum, tum apud SS. D. N. BENEDICTUM PAPAM XIV. enixe, ac diligenter instante Canonico Martino Barzia dictæ Beatificationis, & Canonizationis Postulatore, ac Sanctitatis Suæ Cubiculario, ut vocant, honorario, cognita memorati Promotoris justa petitione, Processum omnem in forma authentica eidem Sanctissimo prompte, atque humiliter submiserit videndum, & considerandum: Sanctitas Sua, visis, & consideratis per se omnibus videndis, & considerandis, non minus æquis Judicum sententiis, quam ipsius Servi Dei modestis, ac sapientibus responsis delectatus, postremo declarandum censuit, & declarat, Servum Dei Joannem de Avila, tunc Bachalaureum, ac Magistrum postea nuncupatum, die 5. Junii 1533. fuisse definitiva omnium Judicum sententia, nemine discrepante, absolutum ab eo judicio, atque immunem a delicto declaratum; injuncto dumtaxat, ut (cum ex Apostolo sapientibus, & insipientibus debitor esset) suis deinde in Concionibus, & colloquiis maxima quam posset cautela, & circumspectione uteretur, & quasdam propositiones, ubi prædicaverat, ita explicaret, ut nullum in iis errorem fuisse, aut esse, populus etiam rudis intelligeret, ac nulla vel pusillis occasio scandali ex superseminatis per inimicum hominem pravæ interpretationis, atque intelligentiæ zizaniis superesset. Ad hæc ex Processu offensivo nihil contra ipsum, eorumdem Judicum sententia, pro-

Sacrum Tribunal transmittit Pontifici eumdem processum.

Pontifex tum offensivum, tum defensivum processum legit.

probatum esse, nec probari. Ex Processu autem defensivo, non modo Virtutum ejus fulgorem non esse obnubilatum, aut obnubilari; verum etiam clarius relucere, concordi multorum testimonio, qui de ipsarum quoque peculiaribus Virtutum actibus testantur: Quales sunt moeror ingens ex offensa Dei, ac zelus ardens animarum, ut plures vel una die conciones serventissimas haberet; ex quibus, & ex privatis etiam colloquiis, admonitionibus, exhortationibus, consiliis, assiduaque Confessionum auditione, Sacramentorum usus frequens, & Doctrinæ Christianæ passim inductus, pax inter inimicos conciliata, mali ad bonam, & boni ad meliorem vitam magno numero traducti, alea, concubinatus, blasphemiæ, aliaque hujusmodi publica vitia, & scandala sublata. Charitas in Proximum, præsertim vero pauperem, tanta, ut laneam, quam ipse habebat, vestem egenti Clerico tribuerit, staminea sibi per gelidam hyemem retenta; & publicos etiam quæstus sustentandis pauperibus, puellis honeste maritandis, alendisque ad studia Sacrarum Literarum Clericis egenis instituerit. Amor quoque paupertatis Evangelicæ tantus, exponendi sine sumptu Evangelii, ut pro Missis, aut concionibus stipendia, donaque ultro missa non admitteret: vestes prope laceras portaret; utque novum acciperet biretum, fuerit illi vetus illud suum, tritum, & honesto Sacerdoti jam non utile, dum Missam celebraret, furtim subtrahendum. Humilitas Christiana, ut secessum, ac latebras amaret, & nec vile mancipium stare coram se, nec nomen suum operibus, quæ faciebat, apponi pateretur. Linguæ custodia, ut nullum ex ejus ore verbum prodiret vel otiosum; murmurantibus autem, aut alias obloquentibus obstreperet. Patientia in adversis, & mansuetudo, ut vel injuria provocatus obmutesceret. Fama denique Sanctitatis, vitæque tenor adeo exemplaris, ut aliis exemplo ad virtutem præluceret, ac magnus olim in Coelo vocandus jam tum crederetur, quippe qui faceret simul, & doceret. Quibus ex officio, & pro æquitate, ut par erat, declaratis, Processum hujusmodi clausum Sanctitas Sua sacrum ad Tribunal in Hispaniam remitti, neque aliud quidpiam ex illo amplius a Fidei Promotoribus requiri mandavit hac die 3. Apr. 1742.

Ex processu offensivo nihil provatur contra Servum Dei, ex defensivo vero clarius Servi Dei virtutes elucent.

Processus remittitur clausus ad Tribunal in Hispaniam.

Fr. Jo. Antonius Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

V. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SERVI DEI INNOCENTII XI.

IN Causa Ven. Servi Dei Innocentii XI., cum ad examen virtutum in specie deveniendum esset, multa opposuit Fidei Promotor deducta ex iis, quæ a Servo Dei gesta præsumuntur in statu Prælaturæ, Cardinalatus, & Pontificatus. Horum examen particulari Congregationi commiserat Clemens XII. At Nos examen hujusmodi ad ordinariam Sac. Rituum Congregationem coram Nobis habendam die 1. Augusti 1744. revocavimus; in qua unanimis Cardinalium consensus fuit, præfatas oppositiones non obstare, quominus in causa ad ulteriora procedi posset. Nos autem multa præterea addidimus argumenta validissima, quibus excitatæ oppositiones omnino diluerentur, & quæ omissa a Postulatoribus fuerant. Tandem Cardinalium responsum die 8. Augusti ejusdem anni approbantes, sequens Decretum edidimus.

DECRETUM
ROMANA BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS
VEN. SERVI DEI INNOCENTII PAPÆ XI.

Oppositiones nonnullas Promotoris Fidei Clemens XII. particulari Congregationi examinandas commisit.

POst signatam a san.mem. Clemente XI., præmissis præmittendis, commissionem introductionis causæ Ven. Servi Dei Innocentii XI., & alia ad normam juris peracta, quæ pertinebant ad judicium super paritione Decretis Urbani VIII., & ad famam Sanctitatis in genere, cum deveniendum esset ad examen virtutum in specie, placuit san. mem. Clementi XII. particularem Congregationem deputare pro examine nonnullarum oppositionum a R. P. D. Fidei Promotore propositarum. Cumque a Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO XIV. earumdem difficultatum examen fuerit a Congregatione particulari avocatum, & ad Congregationem ordinariam sac. Rituum coram se habendam remissum, habitaque prædicta coram Sanctitate sua die prima Augusti, cum ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi Cardinalis Burghesii in ea propositum fuerit sequens dubium disputandum = An deducta super iis, quæ gesta præsumuntur a Ven. Servo Dei in statu Prælaturæ, Cardinalatus, & Pontificatus, seorsim ab aliis objectis suo loco, & tempore promovendis contra probationem, & relevantiam assertarum illius virtutum in gradu heroico, obstent, quominus procedi possit ad ulteriora in casu, & ad effectum, de quo agitur = ab omnibus, nemine discrepante, negative responsum fuit, oppositiones videlicet non obstare, quo minus ad ulteriora in causa procedi possit. Auditis prædictis suffragiis, Sanctitas Sua pro diluendis excitatis oppositionibus, multa, eaque validissima argumenta deduxit, petita ex monumentis, quæ Postulatores latuerant, quosque idcirco inquit meliora omisisse, nec eam in respondendo adhibuisse

Easdem BENEDICTUS XIV. ad ordinariam Rituum Congregationem coram se habendam revocat.

hibuisse diligentiam, quæ causæ gravitatem decebat. Et post hæc nedum responsum prædictum approbavit, sed silentium Promotori Fidei imposuit, prohibuitque, ne ulla ex propositis ab ipso difficultatibus uti posset in ulteriori causæ examine, firmo tamen remanente ipsius jure in reliquis per ipsum opponendis tum quoad probationem, tum quoad relevantiam assertarum virtutum heroicarum, tum quoad alias, si quas habuerit, oppositiones ex aliis fundamentis, & capitibus deducendas, & ne ullus in causa suffragaturus ullam ex oppositis difficultatibus utpote sufficientissime sublatis, & a Sanctitate sua rejectis, audeat refricare. Jussitque, ut omnia hæc in regestis sacræ Congregationis adnotarentur, quod a me infrascripto Secretario Congregationis sac. Rituum adimpletum est. Hac die 8. Augusti 1744.

Statuit Pontifex, præfatas oppositiones non obstare, quominus ad ulteriora procedi possit in causa.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

VI. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SERVI DEI CÆSARIS DE BUS.

IN Causa Ven. Servi Dei Cæsaris de Bus obstativum ab unico XXVII. *Teste desumpserat Fidei Promotor, quod removeri oportebat, ut Commissio Introductionis causæ signaretur. Nos ad omnem auferendam vitiosæ dilationis suspicionem, Ordinariam Sacrorum Rituum Congregationem coram Nobis die* 28. *Martii* 1747. *haberi mandavimus, ac dubium in ea proponi, an signanda esset Commissio Introductionis causæ? Causam Nos ipsi retulimus, & materiam abunde pertractavimus. Mox auditis Cardinalium suffragiis, qui affirmativæ parti unanimiter assenserunt, ad aliam diem sententiam nostram ferre distulimus, donec die 6. Aprilis ejusdem anni sequens edidimus Decretum, quo obstativum præfatum omnino removeretur, & quo locum esse Signaturæ Commissionis declaravimus.*

DECRETUM
AVENIONEN. BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS
VEN. SERVI DEI CÆSARIS DE BUS
Fundatoris Congregationis Doctrinæ Christianæ in Galliis super dubio = An sit signanda commissio super introductione causæ.

FAbricatis de more processibus informativis super fama Sanctitatis, virtutibus, & miraculis Ven. Servi Dei Cæsaris de Bus Fundatoris Congregationis Doctrinæ Christianæ in Galliis anno 1615. inchoatis, & anno 1678. completis, Sanctissimus Dominus noster, qui pro omnigena sua eruditione, ac scientia, quam sibi in hisce gravissimis causis longo usu comparavit, ea omnia probe callet, quæ easdem ab omni vitiosæ dilationis suspicione immunes redde-

re

Pontifex decernit, signandam esse commissionē introductionis causæ, & obstativum oppositum removet.

re possunt, ordinariam sac. Rituum Congregationem super dubio = An sit signanda commissio introductionis causæ in casu, & ad effectum, de quo agitur, coram se die 28. Martii 1747. habendam mandavit. In ea autem cum causam ipsimet Sanctissimo referre placuisset, & materiam pro sua doctrina pertractasset, auditis Reverendissimorum dd. Cardinalium suffragiis parti affirmativæ unanimiter assentientibus, declaravit locum esse signaturæ commissionis, & obstativo ab unico XXVII. Teste desumpto, tam animadversionibus particularibus bon. mem. Archiepiscopi Myren. tunc Fidei Promotoris, quam pluribus postulatorum responsionibus bene perpensis, aliisque per Sanctitatem Suam multo magis idoneis argumentis, quibus causa implicari poterat, accuratius deductis, ac perspicue enodatis, silentium imposuit, prohibuitque ne R. P. Fidei Promotor, neque ullus in causa suffragaturus in ulteriori causæ examine prædicto obstativo ullatenus uti posset. Atque ita fieri voluit, & mandavit. Die 6. Aprilis 1747.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

CAPUT III.

Decreta super Casu excepto.

DE casuum ab Urbani VIII. decretis exceptorum declaratione a Romanis Pontificibus facta usque ad annum 1745., fuse egimus lib. 2. hujus nostri Operis cap. 24., ubi Decreta ipsa Pontificum in medium protulimus una cum fundamentis, quibus Pontificia ejusmodi declaratio innitebatur. Ex his ea dumtaxat nunc proferemus, quæ Nos ipsi hoc Pontificatus nostri decennio edidimus. Ea sunt omnino quindecim, quorum priora decem sine ullis additis notis damus, cum illa abunde habeantur cit. lib. 2. cap. 24. posteriora quinque iis rationum momentis illustrabimus, quæ animum nostrum moverunt, ut casum ab Urbani VIII. Decretis exceptum declararemus.

I. DECRETUM

Ambianen., seu Gandaven. Canonizationis Beatæ Coletæ Virginis Reformatricis Ordinis Sanctæ Claræ.

ADmissa a sac. rituum Congregatione sub die 5. Septembris mox elapsi anni 1739 Commissione in statu,& terminis causæ Canonizationis B. Coletæ prædictæ, eaque successive a Sanctissimo Domino nostro signata; deindeque ad instantiam P. Fr. Marci Antonii Gravois Procuratoris Generalis Ordinis Minorum Discalceatorum

torum, & Recollectorum S. Francisci Postulatoris, ex dispensatione Apostolica, per Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalem Ruspoli ejusdem causæ Relatorem in sacr. rituum Congregatione ordinaria, absque interventu Consultorum proposito, ac discusso sequenti dubio, An constet de cultu ab immemorabili tempore prædictæ Beatæ exhibito, seu casu excepto a decretis fel. record. Urbani VIII. ex indultis Apostolicis; sacra eadem Congregatio, R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore in scriptis & in voce prius audito, rescribendum censuit, constare, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 23. Januarii 1740.

Cum vero ob mortem secutam fan. mem. Clementis Papæ XII. non potuerit per me Secretarium fieri relatio, facta autem fuerit Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO XIV. in summum Pontificem noviter electo, Sanctitas sua benigne annuit. Die 20. Augusti ejusdem anni 1740.

Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

II. DECRETUM

Cremonen. Canonizationis Beatæ Stephanæ de Quinzanis Fundatricis Venerabilis Monasterii Sancti Pauli oppidi Soncini, Ordinis Prædicatorum.

POst signatam manu san. mem. Clementis Papæ XII. Commissionem introductionis causæ Canonizationis B. Stephanæ de Quinzanis supradictæ prævio consilio Congregationis sacrorum rituum habitæ die 6. mensis Septembris anno 1738, propositum fuit ab Eminentiss., & Reverendiss. D. Cardinali Belluga in eadem sacra Congregatione dubium, An sententia Judicum delegatorum a Reverendiss. Episcopo Cremonen., lata super cultu immemorabili dictæ Beatæ exhibito, & casu excepto a decretis fel. record. Urbani Papæ VIII. sit confirmanda in casu &c. Cum autem R. P. D. Fidei Promotor opposuisset, non fuisse per ipsum recognitum quoddam manuscriptum enunciatum in scripturis Postulatorum, prodiit die 10. Septembris proxime præteriti responsum, Dilata, & exhibeatur Domino Promotori præfatum manuscriptum, ut illud recognosceret. Factaque ejusdem manuscripti exhibitione, eoque recognito per dictum Dominum Promotorem Fidei, postea per eumdem Eminentiss. Ponentem repropositum fuit supradictum dubium & sacra eadem Congregatio, audito præfato Domino Fidei Promotore tum in scriptis, tum in voce, rescribendum censuit, Affirmative, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 10. Decembris 1740.

Fa-

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit, die 14. ejusdem mensis, & anni 1740.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

III. DECRETUM

Corduben. Canonizationis Beati Alvari de Corduba Sacerdotis Professi Ordinis Prædicatorum, & Fundatoris cœnobii sub titulo S. Dominici de Scala Dei civitatis Cordubæ.

CUm post signatam anno 1676. manu san. mem. Clementis X. Commissionem reassumptionis causæ Canonizationis B. Alvari prædicti disputatum fuerit anno 1716., & 1718. in sacra Congregatione rituum dubium, An sententia Reverendiss. Episcopi Cordubensis Judicis delegati lata super cultu immemorabili, seu casu excepto a decretis san mem. Urbani VIII. sit confirmanda &c. negativum prodiit responsum, reservato tamen jure Postulatoribus coadjuvandi probationes super dicto casu excepto, Cumque vigore ejusmodi rescripti novus confectus fuerit auctoritate Apostolica processus, & in Actis supradictæ sacræ Congregationis exhibitus, propositum inde fuit per Eminentiss., & Reverendiss. D. Cardinalem Belluga in locum Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalis Corradini Ponentis, ac mature discussum dubium, An constet de casu excepto a decretis Urbani VIII., seu de cultu immemorabili, in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et sacra eadem Congregatio, audito prius in voce, & in scriptis R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, respondit, Affirmative, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Hac die 16. Septembris 1741.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit, die 22. ejusdem mensis, & anni 1741.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

T. Patriarca Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

IV. DECRETUM

Tuden. Canonizationis Beati Petri Gonzalez Sacerdotis Professi Ordinis Prædicatorum San Telmi *nuncupati.*

ADmissa a sacrorum rituum Congregatione ordinaria habita die 23. Januarii 1740. Commissione introductionis causæ Canonizationis B. Petri Gonzalez prædicti, a Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO XIV. postmodum signata; ad instantiam modo Reve-

Reverendiss. Patris Thomæ Ripoll Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum, hujusmodi causæ Postulatoris, examinato sub infrascripta die processu in Curia Episcopali Tuden. auctoritate ordinaria constructo super cultu ab immemorabili tempore dicto Beato præstito, sive super casu excepto a decretis san. mem. Urbani PP. VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis editis, in quo idem Episcopus sententiam protulit super dicto cultu, ac insimul per Eminentiss., & Reverendiss. D. Cardinalem Gotti Ponentem infrascripto dubio proposito, An sententia Reverendiss. Episcopi Tuden. super cultu publico ab immemorabili tempore prædicto Beato exhibito, sive casu excepto a decretis san. mem. Urbani PP. VIII. sit confirmanda in casu, & ad effectum &c., sacra eadem Congregatio, R.P.D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore in scriptis, & in voce prius audito, rescribendum censuit: Sententiam Episcopi Tuden. latam super cultu publico præstito dicto Beato a tempore immemorabili, sive casu excepto a decretis san. mem. Urbani VIII. esse confirmandam in casu, & ad effectum, de quo agitur, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 9. Decembris 1741. Factaque deinde per me Secretarium de prædictis Sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit. Die 13. ejusdem mensis, & anni 1741.

Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

V. DECRETUM

Bituricen. Canonizationis Beatæ Joannæ Valesiæ olim Reginæ Franciæ, & Fundatricis Ordinis Sanctissimæ Annuntiationis B. Mariæ Virginis sub Regula S. Francisci.

PRoposita ex dispensatione Apostolica per Eminentiss., & Reverendiss. D. Cardinalem de Tencin Ponentem ad instantiam Patris Marci Antonii Gravois Definitoris Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci, Postulatoris specialiter deputati, in Congregatione ordinaria absque interventu Consultorum causa Canonizationis B. Joannæ Valesiæ prædictæ, atque in ea discusso dubio: An sententia Reverendiss. Archiepiscopi Bituricen. Judicis a Sacra Rituum Congregatione delegati lata super publico cultu ab immemorabili tempore prædictæ Beatæ exhibito, sive super casu excepto a decretis fel. record. Urbani PP. VIII. sit confirmanda in casu, & ad effectum, de quo agitur; Sacra eadem Congregatio, R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore in scriptis, & in voce prius audito, rescribendum censuit, Affirmative, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 14. Aprilis 1742.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit. Die 21. ejusdem mensis, & anni.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

VI. DECRETUM

Firmana Canonizat. Beati Gerii a Monte Sancto Sancti *nuncupati*.

CUM ab Eminentiss., & Reverendiss. D. Cardinali Firrao causæ Canonizationis B. Gerii prædicti Ponente, ex dispensatione Apostolica propositum, ac discussum fuerit in Congregatione ordinaria absque interventu Consultorum infrascriptum dubium, An constet de cultu ab immemorabili tempore eidem Beato exhibito, & casu excepto a decretis san. mem. Urbani PP. VIII., itaut sententia Pro-Vicarii Generalis specialiter delegati a Reverendiss. Archiepiscopo Firmano sit confirmanda in casu,& ad effectum, de quo agitur; Sacra eadem Congregatio, in scriptis, & in voce R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore prius audito, rescribendum censuit, Affirmative, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 28. Julii 1742.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro, relatione, Sanctitas Sua benigne annuit. Die prima Augusti ejusdem anni 1742.

Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymit. S.R.C.

VII. DECRETUM

Panormitana Canonizationis B. Benedicti a S. Philadelpho Laici Professi Ordinis Minorum Observantium Reformatorum S. Francisci.

CUM a Sacrorum Rituum Congregatione sub die 26. Aug.1713. admissa fuerit, annuente etiam san. mem. Clemente PP. XI. die 6. Septembris ejusdem anni, & successive signata Commissio reassumptionis causæ Canonizationis prædicti Beati Benedicti a S. Philadelpho; cumque ad tenorem præfatæ Commissionis ad instantiam P. F. Leopoldi a Roma Postulatoris Generalis causarum Servorum Dei, & Beatorum enunciati sui Ordinis ab E., & R. Domino Card. Corradino in Sac. eadem Congregatione ordinaria habita die 1.Decembris 1742. propositum, & discussum fuerit dubium: *An constet de cultu publico eidem Beato Benedicto præstito, sive de casu excepto*

cepto a decretis fan. mem. Urbani Papæ VIII., in cafu, de quo agitur, prodiit refponfum: *Dilata, & coadjuventur probationes*. Repropofito autem iterum præfato dubio in Congregatione habita fub infrafcripta die per E., & R. D. Card. Accorambonnm fubrogatum in locum prædicti clar. mem. Card. Corradini interim defuncti, & coadjuvatis probationibus, ac melius elucidatis, facra eadem Congregatio, prævio maturo examine proceffuum Apoftolicorum fuper præfato cultu publico, five cafu excepto conftructorum hic in Urbe, & in civitate Panormi, ac etiam tam in fcriptis, quam in voce R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore iterum audito, refcribendum cenfuit: *Affirmative*, fi Sanctifs. Domino noftro vifum fuerit. Die 11. Maii 1743.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctifs. Domino noftro relatione, Sanctitas fua benigne annuit. Die 15. ejufdem menfis & anni 1743.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.
Loco † Sigilli.
Th. Patriarcha Hierofolymitanus S.R.C. Secret.

VIII. DECRETUM.

Senen. Canonizationis B. Francifci Patritii Sacerdotis Profeffi Ordinis Servorum B.M.V.

CUM admiffa fuerit ad relationem Eminentifs., & Reverendifs. D. Cardinalis Guadagni a Sac. Rituum Congregatione ordinaria habita die 1. Octobris 1740. Commiffio reaffumptionis caufæ B. Francifci Patritii prædicti, & a Sanctifs. Domino noftro poftmodum fignata; cumque modo ad tenorem præfatæ Commiffionis, inftantibus PP. Generali, & Procuratore Generali, ac Familia de Patritiis, necnon Poftulatore hujufmodi caufæ, propofitum fuerit a præfato Eminentifsimo Ponente, atque in eadem Sacra Congregatione ordinaria difcuffum infrafcriptum dubium, An fententia lata per Vicarium Generalem Senen. Judicem a Sacra Rituum Congregatione delegatum fuper cultu ab immemorabili tempore prædicto Beato exhibito, feu cafu excepto a decretis fan. mem. Urbani VIII. fit confirmanda in cafu, & ad effectum, de quo agitur; facra eadem Congregatio in fcriptis, & in voce Rev. P. Domino Ludovico de Valentibus Fidei Promotore prius audito, refcribendum cenfuit, Sententiam Vicarii Generalis effe confirmandam, fi Sanctiffimo Domino noftro vifum fuerit. Die 31 Augufti 1743.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sancti-

ctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 11. Septembris ejusdem anni 1743.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

LITERÆ APOSTOLICÆ

In forma Brevis Benedicti Papæ XIV.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Quoniam ita comparatum est, ut ea, quæ alias accuratissime expensa, & concordibus virorum pietate, ac sapientia insignium suffragiis a Nobis ipsis sancita, ac decreta fuerunt, novis deinceps suprema Apostolicæ nostræ auctoritatis documentis approbata, & confirmata, universi Christifideles majori cum fide, constantia, ac veneratione accipere, & debitæ executioni mandare consueverint: Eapropter decretum, quod nuper super casu excepto a decretis fel. record. Urbani PP. VIII. Prædecessoris nostri in causa B. Nicolai Albergati edidimus, novo Apostolicæ confirmationis nostræ præsidio communire satagimus. Hujusmodi autem decretum est tenoris, qui sequitur.

DECRETUM

Summi Pontificis BENEDICTI XIV, in quo approbatur, & confirmatur resolutio Congregationis Sacrorum Rituum ordinariæ habitæ coram ipso Kalendis Augusti currentis anni 1744. super casu excepto a decretis Urbani VIII. in causa B. NICOLAI ALBERGATI S.R.E. Cardinalis, & Episcopi Bononiæ una cum aliis concessionibus ab eodem factis in honorem dicti Beati.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Singulare Divinæ providentiæ consilium esse videtur, quod Nobis reservaverit initium, & progressum, quousque fieri potuit, causæ B. Nicolai Cardinalis Albergati, qui anno 1443. decessit: Quocum Nos & patriam communem, & eumdem Cardinalis titulum Sanctæ Crucis in Hierusalem sortiti sumus; eademque Bononiæ Ecclesia, cujus ipse Episcopus inauguratus est anno 1417., & ad mortem usque gubernavit, Nobis pariter gubernanda tradita est, & ad hanc usque diem gubernamus.

Cum in minoribus Promotorem Fidei ageremus, Canonizationis ejus causam inducere tentatum est. Quod autem tunc perfici minime potuit; id tandem in Congregatione Rituum habita die 20. Julii 1743. dilecto Filio nostro Cardinali Pompejo Aldovrandi tunc Prodatario, nunc Æmiliæ Legato referente, fuit deliberatum; atque ejusdem

ejusdem causæ introducendæ, prout moris est, Commissio manu nostra perquam libenter signata prodiit.

Decretis itaque Urbani VIII. Prædecessoris nostri inhærendo, subjici debebat examini observantia eorumdem decretorum; & cum Nobis compertum esset, in Archiepiscopali Curia Bononiensi anni 1651. auctoritate ordinaria conditum fuisse processum, in quo varia documenta, ac testimonia de observantia prædictorum decretorum afferebantur; atque inde etiam deducebatur, scientia, assensuque Episcoporum Bononiensium publicum cultum fuisse exhibitum B. Nicolao Albergati toto tempore, quod Urbani VIII. decreta exigunt: præterea Jacobum Boncompagni Cardinalem Archiepiscopum Bononiensem ann. 1725. sententiam de more pronuntiasse, qua cultum illum ad formam ipsorum decretorum exhibitum fuisse comprobabat; Nos, ut sanctitatis fama ejusdem Beati viri illustrior fieret, & publici ejus cultus fundamenta magis stabilirentur, vitæ illius Acta a Jacobo Zeno Episcopo Feltrensi,& Bellunensi ejus familiari conscripta, typis iterum publicari præcepimus, & cum codice bibliothecæ nostræ Vaticanæ conferri. Codex autem ejusmodi bene ordinatus, & Cardinalis Petri Barbi, qui deinde Pontifex factus Pauli II. nomen assumpsit, stemmata præferens, cui adhuc Cardinali opus illud inscriptum fuerat, multo pretio, & æstimatione dignus esse videtur, & ad errores aliquot, qui in vetustiores ejus vitæ editiones irrepserant, corrigendos apprime aptus.

Id vero accurate perfecit Constantinus Ruggeri Clericus, nosterque familiaris, qui præmemoratæ vitæ notas addidit. Communicatis deinde illi Martini V., & Eugenii IV. Apostolicis Brevibus, quæ in archivo nostro peculiari servabantur, in quibus amplissima de sanctitate vitæ B. Nicolai Albergati testimonia continentur; tum etiam ei traditis iis, quæ a Nobis alio tempore hac de re collecta fuerant; factaque eidem cum ad nostram domesticam bibliothecam, tum ad alias hujus Urbis celebriores adeundi potestate, Nos ipsi singulis hebdomadis opus perlegere, & examinare curavimus, præscripto ordine, quem in eo dirigendo, ordinandoque haberi voluimus, atque hinc post multos labores ad Jacobi Zeni historiam adjecta sunt prædictorum, aliorumque Romanorum Pontificum testimonia; nec non & Caroli VII. Galliæ, & Henrici VI. Britanniæ Regum, ac plurimorum illustrium Italiæ Auctorum, inter quos recenseri maxime debent S. Antoninus, & Æneas Silvius; tum etiam ex Gallia, Flandria, aliisque regionibus Scriptorum; quæ omnia in unum volumen ab eodem Constantino Ruggeri collecta, jussuque nostro typis in lucem edita hoc ipso anno prodierunt.

His omnibus comparatis, cum in Congregatione Rituum ordinaria proponendum esset dubium de observantia decretorum Urbani

bani VIII., Cardinali Aldovrando abſenti nemo alius Cardinalis fuit a Nobis ſubrogatus, qui cauſam illam referret: Sed kalendis Augusti habita coram Nobis eadem Rituum Congregatione, Nos ipſi Cardinalis Relatoris vices ſupplentes, expoſuimus primo, Beatum Nicolaum Albergati Bononiæ illuſtri genere natum in Carthuſianorum clauſtra juvenem conceſſiſſe; ibique ſanctitatis, ac prudentiæ fama in variis Carthuſianis Domibus Prioris munere functum, Romæ deinde fuiſſe Ordinis ſui Procuratorem Generalem, poſtea Bononienſis Eccleſiæ, invitum quamvis, & coactum, regimen ſuſcepiſſe, in quo Eccleſiaſtica vivendi diſciplina, largiſque eleemoſynis luculentiora dedit ſanctitatis ſuæ argumenta: quibus acceſſit invictum robur, quo turbulentis illis Eccleſiæ temporibus, juriſdictionis, & auctoritatis Pontificiæ adverſariis fortiſſime reſtitit: a Pontifice Martino V. Cardinalium ordini adſcriptum, præceptoque adactum, ut eam dignitatem acciperet, ſic in eo gradu ſe geſſiſſe, ut quemadmodum Religioſus Religioſæ vitæ, Epiſcopus Religioſi Epiſcopi, ita Cardinalis factus Cardinalis Religioſi exemplar, ac norma extiterit; cum in omni vitæ genere diſciplinam Regularem, auſteritates, & Carthuſiani Inſtituti jejunia conſtantiſſime retinuiſſet: a Sede Apoſtolica rebus gerendis præpoſitum, poſt multos labores pacem inter Mediolanenſem Ducem, Venetos, & Florentinos conciliaſſe; & poſt plura in Galliam itinera, nunc Martini V., nunc Eugenii IV. Pontificum juſſu, in magno Atrebatenſi conventu inter Carolum Galliæ Regem, & Philippum Burgundiæ Ducem, præclaram illam pacem, Catholicæ religioni adeo proficuam firmaſſe; cum interea ſingularis Dei providentia ad ejus preces inſigne miraculum edidiſſet, ut Scriptores nonnulli memoriæ prodiderunt. Expoſuimus quoque ſapientem illius gravitatem cum communi ſanctitatis opinione conjunctam in aliis Legati Apoſtolici muneribus, quæ ille tum in Baſileæ, tum in Ferrariæ Conciliis, tum etiam in conventu Principum Germanorum Norimbergenſi præclare ſuſtinuit; præter graviſſimum illud ſummi Pœnitentiarii, quod apud Pontificem Eugenium IV. geſſit: poſtremo meritis plenum Senis ex hac mortali vita deceſſiſſe, communi omnium opinione, ac fama, heroicis virtutibus ornatum; ejuſque corpus Florentiam, prout ipſe mandaverat, ad Carthuſianos fuiſſe delatum, ubi ad hanc uſque diem requieſcit: Cum illud Senis Florentiam comitatus fuiſſet Thomas Sarzanenſis, qui deinde Cardinalis, ac paulo poſt Pontifex factus, Nicolaus V. vocari voluit in memoriam Nicolai Cardinalis Albergati, viri de ſe optime meriti: qui poſt obitum (ut Hiſtorici, inter quos ipſemet Thomas, narrant) ei apparuit, ac triſtem, mœrentemque hac ipſa magiſtri ſui, & domini morte recreavit; & inter cetera ſempiterna felicitate ſe potiri affirmans, ſummum illi Pontificatum prædixit, quem pariter Æneas Sil-

vius

vius Pii Secundi nomine aſſecutus eſt: qui ambo fuerant cum eodem Nicolao Albergati obſequio, & familiaritate conjuncti. Atque uno verbo diligenter expoſuimus, quidquid magis egregium, ſolidumque de B. Nicolao memoriæ proditum erat in Pontificiis diplomatibus, graviſſimiſque Auctoribus, qui in prædicto volumine fideliter, accurateque citantur. Tranſeuntes inde ad id, quod erat præcipuum, ad qualitatem ſcilicet, & vetuſtatem publici cultus, retulimus ſumma fide, quidquid cauſæ Poſtulatores in ſuis ſcriptis attulerant, tum etiam illa, quæ Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus ex officio oppoſuerat. Nec fuit a Nobis omiſſum id, quod ad ejuſmodi oppoſitiones reſponderi valide poterat; illuſtratis, & in bono lumine collocatis principiis aliquot, quæ in noſtris de Canonizatione Sanctorum Operibus continentur, quibus oppoſitiones illæ nitebantur. Mentem autem noſtram minime aperuimus; ſed ſententiis aliorum exquiſitis, ingenti animi noſtri gaudio audivimus, Cardinales omnes congregatos, communi ſuffragio, & una voce declarantes, Urbani VIII. decretis obtemperatum prorſus fuiſſe, quorum vi B. Nicolai cauſa eſſet multis nominibus excepta; adeoque veterem, ac publicum ejus cultum legitimum, & canonicum eſſe cenſendum, nulloque modo iis, quæ in citatis decretis præſcribuntur, adverſum. Atque id magis, quod publicus idem cultus tunc cœpit, cum Senis corpus ejuſdem Beati viri in Eccleſia S. Auguſtini fuit expoſitum, ubi præter totius populi concurſum, qui ejus pedes, manuſque deoſculari certabat, Eugenius IV. Pontifex Max. inuſitato iis temporibus exemplo, ejus funeri cum tota Curia adeſſe voluit: teſtatus id ſe facere ob ingentem, quam de ejus ſanctitate opinionem habebat, per orbem jam longe, lateque pervulgatam; immo, & duarum librarum lapidem, qui in diſſecto ejus corpore repertus eſt, devotionis cauſa apud ſe habere voluit. Addebant præterea Cardinalem Gabrielem Palæoti primum Bononiæ Archiepiſcopum Nicolai nomen in Beatorum, ac Sanctorum Eccleſiæ ſuæ album retuliſſe, & Urbanum VIII., ut nonnulli memorant, affirmaſſe, delendos non eſſe ab ejus Imagine radios, & ſplendores, quos ipſe publico decreto Imaginibus eorum, qui non eſſent ab Apoſtolica Sede Canonizationis, aut Beatificationis honore donati, apponi prohibuerat, appoſitoſque deleri juſſerat: Poſtremo B. Nicolai ſtatuam juſſu noſtro in fronte baſilicæ Liberianæ inter alias aliorum Sanctorum fuiſſe poſitam, cujus baſilicæ ipſe fuerat Archipresbyter.

Audivimus hæc omnia ſingulari animi noſtri lætitia, & in omnibus unanimes prædictorum Cardinalium ſententiæ voce aſſenſi ſumus, quam etiam nunc ſcripto probamus, & confirmamus. Quoniam vero in ejuſmodi caſibus Fidelium pietas (ut obſervavimus) præſcriptos limites tranſilire facile ſolet; cui rei, ſi Deo placuerit, alio tem-

tempore Nos opportune providere cogitamus, in præsens decernimus ea, quæ sequuntur.

Primo, evulgato hoc decreto, nolumus ingentem publicæ lætitiæ significationem dari, eo modo, quo in Canonizatione alicujus Beati fieri solet, quod quidem alias contigisse non ignoramus; sed solum in Ecclesia Metropolitana Bononiæ, in basilica Liberiana Romæ, & in singulis Carthusiani Ordinis Ecclesiis post Missam, quam *Conventualem* dicunt, cantari posse concedimus *Te Deum* in gratiarum actionem sine musicorum instrumentorum strepitu, nulloque campanarum sonitu præcedente.

Secundo, præter titulum Beati, quem de jure possidet, a privatis primo illi attributum, nunc vero a Sancta Sede comprobatum, concedimus ejus Imagines pingi, ornarique posse laureolis, radiis, & splendoribus; non autem diademate, juxta decretum Sacræ Congregationis rituum die IX. Februarii MDCLVIII. ab Alexandro VII. confirmatum. Volumus autem semper Carthusiani Ordinis habitu vestiri, quo ipse tam Episcopus, quam Cardinalis perpetuo usus est non solum Religionis causa, sed etiam, ut Ecclesiasticam disciplinam eo tempore maxime vigentem observaret. Capiti vero illius neque pileolum, neque biretum rubrum apponi volumus; cum certum sit, ejusmodi ornamenta Cardinalibus Regularibus fuisse concessa a prædecessore nostro Gregorio XIV. anno MDXCI.; bene vero Cardinalis pileum, quo multo prius singulis Cardinalibus uti dedit Innocentius IV., eoque caput ornari, sive is ad pedes deponi poterit.

Tertio, nolumus ejus Imagines in Ecclesiarum, sive sacellorum privatorum altaribus collocari, exceptis tamen Ecclesia Metropolitana Bononiensi, basilica Liberiana Urbis, & singulis Ecclesiis, ac sacellis Ordinis Carthusiani, tum etiam Ecclesiis illis sive Bononiæ, sive alibi, in quibus, vel super aras, vel extra, ejus Imagines in præsens existunt.

Postquam innotuit, ac declaratum est, Nos in eo casu versari, quem Urbani VIII. decreta excipiunt, & post ea, quæ nuper exposuimus, & quæ quodammodo ex declaratione casus excepti a decretis Urbani VIII. sequuntur; Apostolicæ Sedis in more fuit, præterito aliquo tempore, urgentibus gravibus circumstantiis, Officium, & Missam de communi in honorem Beati concedere; alio deinde interjecto tempore, urgentibus gravioribus circumstantiis, lectiones proprias, etiam antequam fuerint discussæ, & approbatæ virtutes, juxta exempla a Nobis cumulata in nostro Opere de Canonizatione Sanctorum lib. IV. part. II. cap. IV. num. VI.; denique post aliquod temporis spatium, Beati nomen in Martyrologium Romanum (quanquam id perraro) referre; & quoties magni ponderis causæ adessent,

decre-

decretis, & Constitutionibus Apostolicis, si quæ obstant, derogare consuevit, juxta ea, quæ a Nobis relata sunt in eodem Opere nostro de Canonizatione Sanctorum lib. IV. part. II. cap. XVII. num. XIV. Nos itaque ingentibus B. Nicolai Albergati Cardinalis erga hanc S. Sedem, & Catholicam religionem meritis inspectis, tum etiam communi præconio, quo Scriptores ex omni lingua, tribu, & populo heroicis ejus virtutibus plaudunt, derogantes plenitudine auctoritatis nostræ quibuscumque adversantibus, & temporis inutiliter transacti jacturam compensare volentes, Officium Divinum de Confessore Pontifice cum lectionibus propriis, per Nos componendis, & Oratione *Exaudi quæsumus* de eodem communi, ritu majoris duplicis recitari concedimus die x. Maii, in quo ad beatam vitam migravit; id vero tantum Clero tam Regulari, quam Seculari, necnon & Monialibus civitatis, & diœcesis Bononiensis; tum etiam Romæ Clero basilicæ Liberianæ, pariterque Monachis, & Monialibus Ordinis Carthusiani universi: itaut quicumque ex prædictis præmemorato die Officium illud recitaverit, Horas Canonicas, ad quas tenetur, persolvisse censeatur. Eadem ratione concedimus, die x. Maii in omnibus præcitatis locis celebrari posse in honorem ejusdem Beati Missam de communi Confessoris Pontificis; quam quidem concessionem ad alios quoque Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares, qui eo die in basilica Liberiana, aut in Carthusiani Ordinis Ecclesiis rem Sacram confecerint, extendi volumus. Concedimus quoque eadem die x. Maii in antedictis Ecclesiis celebrari posse quotannis Beati Cardinalis festum, & ejus Reliquias ad publicam venerationem exponi, non autem in processione deferri, juxta ea, quæ Alexander VII. die XXVII. Septembris MDCLIX., & XVII. Aprilis MDCLX. decrevit. Postremo concedimus, B. Nicolai nomen Martyrologio Romano inscribi, addito elogio, quod a Nobis instituetur.

Hæc omnia singularibus Beati Cardinalis meritis profecto debentur. At vero præclari quoque Carthusiani Ordinis, quem Nos peculiari studio prosequimur, merita apud Nos pondus habent, ut hæc Apostolica liberalitate concedamus, eoque magis, quod ipse Ordo non tam sollicitus fuit multos Sanctos suos patefacere, quam multos Sanctos facere, ut recte fuit adnotatum. Accedit quoque spes, in quam maxime adducimur, Deum Opt. Max. ad intercessionem hujus Beati viri, qui, quandiu vixit, Cardinalis pacis nuncupatus est, daturum esse Nobis id, quod tam enixe toto corde, humiliterque rogamus, & rogaturi sumus, exoptatam scilicet inter Christianos Principes pacem, stabilemque concordiam. Neque vero dissimulare volumus, Nos in hac tota rerum serie spirituale quoddam percepisse gaudium, simillimumque ejus, quod Pius II. prædecessor noster in Canonizatione S. Catharinæ Senensis civis suæ sese perce-

piſſe fatetur, quodque in ejus Canonizationis bulla his verbis expreſſit: *Et ſi Nos quidem Beatæ Catharinæ ſublimes dotes, nobile ingenium, divinam mentem, ſacratiſſimam voluntatem in omni natione quam latiſſime vidiſſemus, lætiores tamen in urbe Senenſi, quæ nos genuit. Siquidem meritorum ejus longe magis, & magis peculiariter eſſe participes confidimus, quam ſi Virgo hæc, aut in Africa, aut in Scythia, aut in India nata fuiſſet. Neque enim fieri poteſt, quin Sanctorum propinquitas aliquid habeat prærogativæ.*

Quod ſi deinde Deo placuerit, ut ab hoc cultu ad nonnullos locos reſtricto, quem in præſens Sedes Apoſtolica permittit, ad cultum publicum præceptivum, & generalem, hoc eſt a Beatificatione hac æquipollenti ad ſolemnem Canonizationem tranſeundum ſit; Poſtulatoribus cauſæ palam facimus, heroicarum ejuſdem Beati virtutum materiam ad conſuetam juris formam eſſe proponendam: cum expoſitio earum, quam Nos ipſi in Congregatione rituum fecimus, ſuffecerit quidem, ut debito rerum apparatu ad agendum de publico permiſſivo, & reſtricto ad quoſdam locos cultu procederetur; & ut etiam inoffenſo pede fieri poſſet a Nobis conceſſio lectionum propriarum, non autem ut diſcuſſioni, & approbationi virtutum a ſacris Canonibus requiſitæ, ut ad ſolemnem Canonizationem tranſitus fiat, ſufficiens eſſe potuerit, juxta a Nobis deducta in noſtro Opere de Canonizatione Sanctorum lib. I. cap. XXXII. num. XVI. & ſeqq. Proponenda ſunt quoque miracula ſecundum ea, quæ Nos die XXIII. Aprilis anni 1741., & die XIV. Julii hujus 1744. generatim decrevimus. Notum præterea unicuique facimus, nemini licere tranſgredi in exhibendo cultu limites per præſens decretum præſcriptos: Mandamuſque Patriarchæ Hieroſolymitano Sacrorum Rituum Congregationis Secretario, ut hoc ipſum decretum una cum ceteris ad calcem additis inter regeſta ſacræ Congregationis referat & conſervet. Datum hac die XXV. Septembris 1744.

Thomas Patriarcha Hieroſolymitanus
S.C.R. Secretarius.

LECTIO.

LECTIONES, DE QUIBUS IN DECRETO.

IN FESTO

B. NICOLAI ALBERGATI EPISCOPI, ET CONFESSORIS.

Lectiones pro secundo Nocturno ejus Officii.

LECTIO IV.

Nicolaus Albergatus nobili genere Bononiæ ortus est. Adolescens, dum juri Civili in patria operam daret, Monasticæ, ac severioris vitæ præstantia captus, Carthusianorum Institutum amplectitur; in quo brevi adeo profecit, ut Sacerdotio vix initiatus, patrio cœnobio præfectus sit, aliaque subinde monasteria fere decennio summa cum laude administraverit. Ejus prudentiæ & sanctitatis opinione Clerus, populusque Bononiensis permotus, ultro sibi in Episcopum plenis suffragiis delegit; quem ille honoris gradum diu, constanterque refugiens, Superiorum suorum jussu invitus demum suscepit. Nihil tamen de prioris vitæ cultu, atque observatione remisit; sed verbo, & exemplo forma gregis effectus, Ecclesiasticam disciplinam,& Christianos mores ita in Ecclesia sibi commissa restituit, ut alius omnino populus, alius Clerus videretur, & esset.

LECTIO V.

Civium suorum ad Martinum V. Orator iterum, ac tertio profectus, tantam ab eo Pontifice, qui eximias illius virtutes perspexerat, iniit gratiam, ut conciliandæ pacis causa inter Anglorum, Francorumque Reges Legatum in Gallias miserit: ab ea Legatione reducem S.R.E. Cardinalem sub titulo S. Crucis in Hierusalem creavit; legavitque mox in Insubriam, ut Mediolanenses, Florentinos, & Venetos discordia laborantes componeret. Post pacem Italiæ ab eo feliciter restitutam, secunda in Gallias Legatione auctus est; ac vita functo Martino V., Eugenii IV. jussu in Belgium profectus, Philippum Burgundiæ Ducem Carolo VII.Francorum Regi in Atrebatensibus comitiis conciliavit. Ad Germaniæ quoque Principes in Norimbergensi conventu Pontificium Legatum egit; deinde Basileensi, tum Ferrariensi interfuit Concilio, ubi Apostolicæ Sedis dignitatem, majestatemque adversus Schismaticos egregie tutatus est.

LECTIO VI.

In obeundis tam variis, gravissimisque Legationibus incredibilem sibi apud Reges,& Principes venerationem adeptus, in virtutum suarum admirationem rapuit universos. Erat enim vel in summis honoribus simplicissima humilitas, animus non solum firmus, & ex-

celsus, sed candidus etiam, prudens, ac moderatus, effusa in omnes charitas, mansuetudo, atque humanitas cum ardenti religionis zelo conjuncta. Carthusiani, quod professus fuerat, Instituti tenax, ejus asperitates ad mortem usque retinuit. Familiam ingenuam aluit, sanctissimeque institutam, ex qua duo Romani Pontifices Nicolaus V., & Pius II. prodiere. Tandem cum Eugenium IV. honoris ergo comitaretur, Senis in Etruria renum calculo oppressus, sancto fine quievit. Ejus corpus Florentiam delatum, apud Carthusianos honorifice conditum est. Sanctitatis & miraculorum fama post mortem clarum BENEDICTUS XIV. Beatorum ritu coli permisit.

E L O G I U M

Apponendum in Martyrologio, de quo in decreto.

VI. Idus Maji, Bononiæ B. NICOLAI ALBERGATI Monachi Carthusiani, ejusdem civitatis Episcopi, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, sanctitate, & Apostolicis Legationibus clari, cujus corpus Florentiæ apud Carthusianos conditum est.

Præinsertum itaque decretum nostrum, ac præinsertas lectiones, & elogium, ac in eo decreto omnia, & singula contenta, ac præscripta, quo firmius subsistant, ac serventur exactius, atque etiam, quatenus opus sit, auctoritate nostra Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque, & omnibus ac singulis contentis, & præscriptis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus; atque ita ut præmittitur, omnino servari mandamus. Decernentes easdem præsentes literas firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & spectabit in futurum plenissime suffragari, & ab eis respective, inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam causarum palatii Apostolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut ipsarum præsentium litterarum transumtis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibita vel ostensa. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die VI. Octobris MDCCXLIV. Pontificatus nostri anno V.

Dominicus Cardinalis Passioneus.

DE-

X. DECRETUM

NOVARIEN. CANONIZ. B. PACIFICI A CEREDANO

Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia.

CUM admissa fuerit ad relationem E., & R. D. Card. Alexandri Albani a sac. Rit. Congregatione ordinaria habita die 31. Augusti 1743. Commissio introductionis causæ B. Pacifici a Ceredano prædicti, & a SS. D. N. deinde signata; cumque modo ad tenorem præfatæ Commissionis, instante P. Fr. Josepho Maria de Artio Ord. Min. Observant. S. Francisci, & hujusmodi causæ Postulatore, propositum fuerit ab eodem Eminent. Ponente, atque in dicta sac. Congregatione discussum infrascriptum dubium, An sententia lata per DD. Judices a clar. mem. Card. Borromæo Episcopo Novariensi deputatos super casu excepto a decretis fel. rec. Urbani VIII., sive super cultu publico ab immemorabili tempore dicto Beato exhibito, sit confirmanda in casu & ad effectum, de quo agitur; sac. ead. Congr. in scriptio, & in voce R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore audito, rescribendum censuit, Affirmative, si SS. D. N. visum fuerit. Die 3. Julii 1745. Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem SS. D. N. relatione, Sanctitas Sua benignè annuit. Die 7. ejusdem mensis, & anni 1745.

XI. DECRETUM

CREMONEN. CANONIZATIONIS

BEATI ALBERTI A BERGAMO

Tertii Ordinis Prædicatorum.

PRoposita per Eminentissimum, & Reverendissimum D. Cardinalem Guadagni Ponentem ad instantiam R. P. Vincentii Mariæ Ferretti Vicarii, & Procuratoris Generalis Ord. Prædicatorum in Congregatione ordinaria Sacrorum Rituum habita sub infrascripta die causa Canonizationis B. Alberti a Bergamo Tertii Ord. Prædicatorum, atque in ea discusso dubio: An sententia Judicum a Reverendissimo Episcopo Cremonen. deputatorum lata super cultu ab immemorabili tempore prædicto Beato exhibito, sive casu excepto a Decretis san. mem. Urbani PP. VIII. sit confirmanda in casu, & ad effectum &c., sacra eadem Congregatio audito R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, qui scripto, & voce suam sententiam exposuit, rescribendum censuit: Affirmative, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 4. Maii 1748.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro relatione, SANCTITAS SUA benigne annuit. Die 9. ejusdem mensis, & anni 1748.

F. Jo: A. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymit. S. R. C. Secret.

Quo

1. *Quo tempore Beatus Albertus ex hac vita decesserit, ejus vita scriptores inter se non conveniunt, probabilior tamen, & tutior opinio est, (ut satis abunde a Postulatoribus occasione reassumptionis causa ostensum fuit), Beatum obiisse anno* 1279. *& Tertiarium fuisse Ordinis Prædicatorum, quod & in disputationem adducebatur. Quamplura extant de Beato Alberto Monumenta. Mentio de eo fit in perantiquo Chronico Parmensi auctoris Anonymi; de quo verba facit Muratorius in præfatione ad dictum Chronicon tom.* 9. *de rerum Italic. Script. In eodem Ludovici Muratorii Opere refertur memoriale quoddam Potestatum Regiensium auctoris Anonymi, qui de Beati Alberti miraculis sua ætate patratis differit. Vivebat hic, ut ex ejus assertione depromitur, anno* 1290. *Alterum Chronicon Placentinum, cujus fragmentum insertum legimus in historia Ecclesiæ Placentinæ a Petro Maria Campi edita, Beati Alberti mortem, ad ejus sepulchrum Populi concursum, Sanctitatis famam post obitum sequutam, ejusque miracula narrat; ex quibus colligitur, auctorem Chronici vixisse de tempore obitus Beati. De Beato Alberto nonnulla referunt Dominicus Bordigalius, & Jacobus Gaddius, qui circa annum* 1532. *floruerunt. Beati Alberti vitam, & res gestas posteris tradiderunt, Ludovicus Cavitellus in Annalibus Civitatis Cremonæ impress. Cremonæ anno* 1588. *in Process. Compulsf. Marius Mutius in vitis Beatorum Bergomensium impress. Bergomi anno* 1614. *in Process. compulsat. Frater Cœlestinus Ord. Cappuccinorum in Historia quadripartita Bergomensi impressa Brixiæ anno* 1618. *in Process. compulsf. Joseph Brescianus Beati Alberti vitam fusiori calamo conscripsit: typis edita fuit Cremonæ anno* 1667. *Alii quamplures Scriptores de Beato Alberto meminere, ut Bartholomæus de Peregrinis in vinea Bergomensi, Philippus Ferrarius in catalogo Sanctorum; Bzovius in Annalibus Ecclesiasticis, Petrus Maria Campi, & alii.*

2. *Inter vetustissimas cultus species Beato Alberto exhibitas primum locum tenet titulus* Beati, *&* Sancti, *quo condecoratus fuit usque ab anno* 1392. *ut ex septem publicis authenticis instrumentis colligitur. Succedunt Xenodochia sub invocatione Beati extructa, tum in Pago Villa Onea, cum in Urbe Cremonensi; necnon Ecclesia ipsi dicata extra mœnia ejusdem Pagi Villæ Oneæ; cujus veterem existentiam legimus in quodam publico instrumento locationis rogato die* 9. *Novembris anni* 1392. *Accedit deinde festiva celebritas, quæ quotannis recolitur anniversaria dies Beati tam Cremonæ, quam in tota Valle Seriana, ubi dies septima Maii, in qua Beatus obiit, pro feriata observatur; hoc festum, ut videre est in publicis libris Statutorum Urbis Cremonæ, & Vallis Serianæ, ab anno* 1349. *celebrabatur. Ad publicum item cultum conducit Fidelium concursus ad tumulum Beati, qui post ejus obdormitionem in Domino propter Sanctitatis famam, gratiamque miraculorum incepit, ut in duobus antiquissimis manuscriptis, Parmensi videlicet, & Placentino ad annum* 1379. *apparet.*

3. Cul-

3. *Cultum similiter comprobat translatio Corporis Beati anno* 1481. *peracta, qua Sacrum Corpus e fovea sub humo in Choro Ecclesiæ Parochialis, in qua reconditum fuerat, delatum fuit ad sacellum in honorem Beati in eadem Ecclesia extructum; ut habetur in veteri legenda manuscripta de vita S. Alberti existente penes Rectorem Ecclesiæ Parochialis S. Matthiæ Cremonæ. Accedunt Beati imagines tam picta, quam sculpta cum radiis, & splendoribus; quarum antiquitatem periti judicialiter examinati repetunt alii quatuor, alii duobus ab hinc seculis, Retentio vero lampadis accensæ, & tabellæ votivæ ad ejus aram, & tumulum, quamquam necessario centenaria requisito gaudere Postulatores liquido non ostenderint, perseverantiam tamen, & continuationem cultus evincunt: Extat insuper breve Urbani VIII. directum bon. mem. Cardinali Camporeo Episcopo Cremonensi cum facultate largiendi Religiosis Ord. Min. de Observantia Reformatis S. Francisci particulam ex sacris Beati Alberti Reliquiis asservatis in Parochiali Ecclesia S. Matthiæ Cremonæ, quod ut Postulatores contendunt, satis esset pro approbando casu excepto in vim Pontificii indulti. Breve est hujusmodi.*

A TERGO

Dilecto Filio nostro Petro tituli S. Thomæ in Parione Presb. Card. Camporeo nuncupato, Ecclesiæ Cremonensis ex concessione, & dispensatione Apostolica Præsuli.

INTUS VERO

URBANUS PAPA VIII.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Piis, ac devotis supplicationibus dilectorum Filiorum Ministri, & Fratrum Domus S. Alberti Romitorio nuncupati Ordinis Minorum Sancti Francisci de Observantia Reformatorum, Terræ Villa d'Ogna Bergomensis Diœcesis, quantum cum Domino possumus annuere, illosque specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, ac eorum singulares personas, a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis Censuris, ac pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, circumspectioni Tuæ, ut Ministro, & Fratribus prædictis aliquarum sacrarum ipsius S. Alberti reliquiarum, quæ ut iidem Minister, & Fratres asserunt, in Ecclesia Parochiali S. Matthiæ Cremonensis asservantur, particulam, ad effectum illam in Ecclesia dictæ domus debitis cum honore, & reverentia collocandi, donare, & elargiri libere, & licite possis, & valeas, Apostolica auctoritate tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus, & impertimur;

timur; non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit, Ecclesiæ Cremonensis hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ, apud S. Mariam Majorem sub annulo piscatoris die 9. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo.

XII. *DECRETUM*

LISBONEN. SEU VISEN. CANONIZATIONIS

B. GILII, SEU ÆGIDII

Sacerdotis Professi Ord. Prædicatorum.

ENixe supplicante R.P. Vincentio Maria Ferretti Vicario, & Procuratore Generali Ord. Prædicarorum per sacr. Rituum Congregationem decerni, & declarari, constare prædicto B. Ægidio cultum exhibitum fuisse, & exhiberi ex indultis Apostolicis, ideoque causam hujusmodi comprehendi inter casus exceptos a decretis, jussu fel. rec. Urbani PP. VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis editis super non cultu, illisque fuisse sufficienter satisfactum; eadem sacra Congregatio, referente Eminentissimo, & Reverendissimo D. Cardinali Portocarrero Ponente, & audito R.P.D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, qui scripto, & voce suam sententiam exposuit, rescribendum censuit, constare de casu excepto vigore indulti Apostolici, & ideo procedi posse ad ulteriora, si Sanctissimo Domino nostro placuerit. Die 4. Maii 1748.

Et facta de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro relatione per me Secretarium, Sanctitas Sua benigne annuit. Die 9. ejusdem mensis, & anni 1748.

Fr. Jo: Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

1. *Obiit Beatus iste anno* 1265., *ejusque vitam conscripsit auctor quidam anonymus dicto Beato coævus, qui, ut constat, erat superior Conventus Santaren. eo tempore, quo B. Ægidius in eodem e vita decessit; quæ decursu temporis ab inculta latinitate per P. Magistrum Andream Resendium Ordinis Prædicatorum anno* 1586. *expurgata, in dialogi deinde formam politiori stylo a Fr. Stephano de Sampaxo ejusdem Ord. digesta fuit. Ejusdem Beati mentionem fecerunt Beatus Umbertus quintus Magister Generalis Ord. Præd. (qui prima Religionis Tyrocinia posuit una simul cum Beato Gilio) in libro, cui titulus:* Vitæ Patrum. *Scripsit hic sub finem seculi duodecimi, sive initio seculi decimitertii. Antonius Senensis in Chronico typis excuso Parisiis anno* 1585. *Martinus del Rio, qui scripsit*

psit anno 1612. Michael Pius anno 1620. Ferdinandus Castilia in historia Ord. S. Dominici; Bzovius in Annalibus Ecclesiasticis: Pater de Tournon in Opere de viris illustribus, aliique complures.

2. *Confecti fuerunt anno 1627. Processus ab ordinariis Lisbonen., & Visen., iisque in sacra Rituum Congregatione discussis, causa introductionis commissionem signavit Summus Pontifex Urbanus VIII. anno 1629., referente clar. mem. Cardinali Cajetano; confectisque Processibus Apostolicis super virtutibus, & miraculis, usque in præsens causa siluit.*

3. *Varia cultus species cum in historiis, tum in processibus referuntur. Primo corporis translatio ex humili in decentiorem locum anno sexto ab obitu facta. Secundo imagines Beati cum radiis, & diademate in Ecclesiis exposita, & tabella votiva ad ejus sacellum suspensa. Tertio solemnis, & publica gestatio reliquiarum Beati, & earumdem in Ecclesiis expositio. Quarto erectiones Confraternitatis, Ecclesiarum, & Altarium in ejus honorem. Quinto anniversaria festivitas ab antiquissimo tempore celebrari solita. Sexto, Sancti, & Beati titulus, quo servus Dei condecoratus fuit.*

4. *Novissime autem a Nobis causa reassumptione signata, & deinde proposito consueto dubio sub die 4. Maii 1748. = An constaret de casu excepto a decretis fel. record. Urbani VIII. super non cultu editis, sacra Congregatio censuit constare de casu excepto vigore indulti Apostolici juxta decretum superius expositum.*

5. *Indultum vero, de quo sacra Congregatio rationem habuit in præsenti causa, repositum est in Literis Apostolicis Clementis VIII. incipien.* Universis, *quæ expedita fuerunt in forma Bullæ, prævia supplicatione manu Sanctissimi signata.*

Supplicatio est sequens:

CLEMENTI PAPÆ VIII.

BEATISSIME PATER.

CUM in Ecclesia, seu Capella S. Gilii Oppidi de Vouzella Visen. Diœcesis una pia, ac devota utriusque sexus Christifidelium Confraternitas *sub invocatione, seu ad altare ejusdem S. Gilii ad Dei omnipotentis laudem, ac animarum salutem, proximique subventionem canonice, non tamen pro hominibus unius specialis artis instituta, & erecta* existat, cujus Confratres devoti S. V. Oratores quamplurima Charitatis, & misericordiæ Opera exercere consueverunt. Ut igitur ipsi Confratres, ac pro tempore existentes dictæ Confraternitatis S. V. prædicti oratores in hujusmodi piorum Operum exercitio confoveantur, ac magis ad ea inposterum exercenda, nec non alii Christifideles promptius ad Confraternitatem ipsam ingrediendam *invitentur, dictaque Ecclesia in debita veneratione habeatur, & ab ipsis Christifidelibus congruis frequentetur honoribus*, illique eo libentius ad illam devotionis causa confluant, quo ex dono cælestis Gratiæ conspexerint se uberius esse refectos, supplicant igitur humiliter S. V. dicti Oratores, quatenus

cælestis gratiæ thesauris paterna Charitate intenden., dictamque Confraternitatem specialibus favoribus,& gratiis prosequen., omnibus, & singulis utriusque sexus Christifidelibus vere pœniten., & Confessis, qui dictam Confraternitatem pro tempore in perpetuum ingredientur, ac in illa recipientur, die prima illorum ingressus, & receptionis hujusmodi, si sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam, necnon tam ipsis, quam omnibus, & singulis aliis nunc, & pro tempore existentibus ejusdem Confraternitatis utriusque sexus Confratribus pro tempore ubilibet deceden., ac vere pœniten.,& confessis,ac sacra Communione refectis in eorum mortis articulo pium nomen Jesu corde, si ore nequiverint, invocan., etiam plenariam omnium, & singulorum peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem perpetuo concedere, & elargiri. Præterea tam ipsis Confratribus, quam universis, & singulis aliis, utriusque sexus Christifidelibus etiam *vere pœniten., & confessis, qui Ecclesiam, seu Capellam præfatam in die, quo festivitas ejusdem S. Gilii, qui in dicto oppido ortus existit, celebrabitur a primis Vesperis usque ad occasum solis diei ejusdem Festivitatis* singulis annis devote visitaverint, & inibi pro exaltatione Sanctæ Matris Ecclesiæ, Hæresum extirpatione,& Hæreticorum reductione, ac infidelium conversione, & inter Christianos Principes conservan. pace, concordia, & unione aliquas ad Deum preces effuderint, quacumque festivitate præfata id pro tempore fecerint, quoad Confratres perpetuo pro his tantum, qui eodem die Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum *sumpserint, similem Indulgentiam plenariam*: Quo vero *ad non Confratres Ecclesiam, seu Capellam hujusmodi*, ut præfertur, visitantes ac eodem SS. Sacramento etiam refectos pro primo anno decennii proximi etiam plenariam omnium, & singulorum peccatorum suorum indulgentiam,& remissionem pariter concedere, & elargiri, pro reliquis vero novem annis eisdem non Confratribus septem annos, & totidem Quadragenas de injunctis eis, aut alias quomodolibet debitis penitentiis; illis autem omnibus, & singulis dictæ Confraternitatis utriusque sexus Confratribus, qui pariter vere pœnitentes, & confessi, ac sumpto eodem Eucharistiæ Sacramento *Ecclesiam, seu Capellam præfatam in Visitationis*, Assumptionis, Purificationis, & Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis festivitatibus, seu in aliqua, vel aliquibus illarum etiam devote visitaverint, ibidemque, ut supra, oraverint, qualibet vice etiam septem annos, & totidem quadragenas; illis etiam, qui Missis, & officiis *in Ecclesia seu Cappella præfata ex consuetudine, vel instituto, seu intuitu dicta Confraternitatis pro tempore more Confraternitatum celebrantur, & recitantur seu Congregationibus publicis*, vel secretis ejusdem Confraternitatis ubivis faciendis pro quocumque opere pio exercendo interfuerint, vel pauperes peregrinos hospitio exceperint, aut

aut eleemosynis, vel officiis adjuverint, aut pacem cum inimicis propriis, vel alienis composuerint, seu componi fecerint, vel procuraverint, nec non etiam qui corpora in Christi charitate defunctorum tam Confratrum, quam aliorum, ad sepulturam associaverint, aut infirmos consolati fuerint, vel quascumque processiones ordinarias, & extraordinarias tam prædictæ Confraternitatis, quam alias quascumque de licentia Ordinarii celebrandas, & SS.Sacramentum quando tam in Processionibus, quam ad aliquem infirmum, aut alias ubicumque, & quandocumque, & pro tempore deferetur, comitati fuerint, seu impediti per alium, seu alios associari fecerint, aut campanæ ad id dato signo genuflexi semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam dixerint, ac etiam quinquies eamdem orationem Dominicam, & salutationem Angelicam pro animabus Confratrum dictæ Confraternitatis in Christi charitate, ut præfertur, defunctorum recitaverint, aut demum aliquem ad viam salutis reduxerint, ac ignorantes Dei præcepta, & quæ ad salutem sunt necessaria, docuerint, aut quodcumque aliud pietatis, vel charitatis opus exercuerint, quoties præmissa, vel aliquod præmissorum egerint, sexaginta dies de injunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis perpetuo misericorditer in Domino relaxare dignemini de gratia speciali, non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis,

Fiat ut Petitur.

Et cum absolutione a censuris ad effectum &c. & de singulis Indulgentiis etiam plenariis concessione, elargitione, relaxatione, aliisque præmissis, ut supra in forma gratiosa latissi ne exten.; & quod præmissorum omnium, & singulorum etiam invocat. relaxat. nuncupat. dictorum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, & cum clausula volumus.

Datum Romæ apud S. Marcum nonis Augusti Anno primo.

Sumptum ex regestro supplicationum Apostolicarum per me Antonium Velli ejusdem Collegii Magistr. collationatum.

Loco † Sigilli.

Ex libro Nono Anni primi fol.68. Revisa.

In hujus supplicationis vigore expedita fuit Indulgentia Bulla, ut sequitur.

CLEMENS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI.

UNiversis Christifidelibus præsentes literas inspecturis salutem, & Apostolicam Benedictionem. Saluti gregis Dominici, curæ nostræ meritis licet imparibus divina dispositione commissi, sollicitis studiis intendentes, fideles singulos, quorum merita pro demeritis, penitus sunt imparia, ad pia, & meritoria opera exercenda spiritualibus muneribus, Indulgentiis, peccatorum remissionibus libenter invitamus, ut per eorumdem Operum exercitium suorum abolita macula delictorum, ad æterna beatitudinis gaudia facilius pervenire mereantur. *Cum itaque, sicut accepimus, in Ecclesia, seu Cappella Sancti Gilii oppidi de Vouzela Visen. Diœcesis una pia, & devota utriusque sexus Christifidelium Confraternitas sub invocatione, seu ad Altare ejusdem S. Gilii* ad omnipotentis Dei laudem, & animarum salutem, proximique subventionem, non tamen pro hominibus unius specialis artis, canonice instituta, & erecta existat, cujus dilecti Filii Confratres quamplurima charitatis, & misericordiæ opera exercere consueverunt. Ut igitur Confratres prædictæ Confraternitatis, pro tempore existentes, in hujusmodi piorum operum exercitio confoveantur, ac magis ad ea inposterum exercenda, nec non alii Christifideles promptius ad Confraternitatem ipsam ingrediendam excitentur, *prædictaque Ecclesia, seu Cappella in veneratione debita habeatur & ab eisdem Christifidelibus congruis frequentetur honoribus, illisque libentius ad illam devotionis causa confluant*, quo ex hoc dono cælestis gratiæ conspexerint se uberius esse refectos. De omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus anctoritate confisi, omnibus, & singulis utriusque sexus Christifidelibus vere pœnitentibus, & confessis, qui dictam Confraternitatem pro tempore in perpetuum ingredientur, ac in ea recipientur, die primi illorum ingressus, & receptionis hujusmodi, si SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam, necnon tam ipsis, quam omnibus, & singulis aliis nunc, & pro tempore existentibus ejusdem Confraternitatis utriusque sexus Confratribus pro tempore ubilibet decedentibus etiam vere pœnitentibus,& confessis, ac sacra Comunione refectis in eorum mortis articulo pium nomen Jesu corde, si ore nequiverint, invocantibus, etiam plenariam &c. Præterea tam ipsis Confratribus, quam universis aliis, & singulis dicti sexus Christifidelibus similiter vere pœnitentibus, & confessis, *qui Ecclesiam, seu Capellam præfatam in die, quo Festivitas ejusdem S.Gilii,*

S. Gilii, qui in oppido præfato ortus existit, celebrabitur, a primis vesperis usque ad occasum solis diei ejusdem Festivitatis singulis annis devote visitaverint, & inibi pro exaltatione S. Matris Ecclesiæ, hæresum extirpatione, & hæreticorum reductione, ac infidelium conversione, & inter Christianorum Principes conservanda pace, concordia, & unione aliquas ad Deum preces effuderint, quacumque festivitate prædicta id pro tempore fecerint, quoad dictos Confratres, perpetuo, pro his tantum, *qui eadem die Festivitatis* prædictum SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint; similiter *plenariam*; quo vero ad non Confratres, *& Ecclesiam, seu Capellam hujusmodi*, ut præfertur, visitantes, ac eodem SS. Sacramento etiam refectos, pro primo anno infrascripti decennii tantum pariter plenariam omnium, & singulorum peccatorum suorum Indulgentiam, & Remissionem Auctoritate Apostolica tenore præsentium misericorditer in Domino concedimus, & elargimur; pro reliquis vero novem annis dicti decennii, eisdem non Confratribus septem annos, & totidem quadragenas, Insuper eisdem Confratribus, qui pariter vere pœnitentes, ac confessi, ac sumpto eodem SS. Eucharistiæ Sacramento Ecclesiam, seu Cappellam prædictam in Visitationis, Assumptionis, Purificationis, & Annunciationis Beatæ Mariæ festivitatibus, seu in aliqua, vel aliquibus illarum etiam devote visitaverint, ibidemque, ut præfertur, oraverint, qualibet vice, alios septem annos, & totidem quadragenas. Nec non ipsis Confratribus, qui Missis, & Officiis in Ecclesia, seu Capella prædicta ex consuetudine, vel instituto, seu intuitu dictæ Confraternitatis pro tempore more Confraternitatum celebrandis, & recitandis, seu Congregationibus publicis, vel secretis ejusdem Confraternitatis ubivis faciendis, pro quocumque opere pio exercendo interfuerint, vel pauperes peregrinos hospitio exceperint, aut eleemosynis, vel officiis adjuverint, aut pacem cum inimicis propriis, vel alienis composuerint, seu componi fecerint, vel procuraverint, nec non etiam qui Corpora in Christi Charitate defunctorum tam Confratrum, quam aliorum ad sepulturam associaverint, aut infirmos consolati fuerint, vel quascumque Processiones Ordinarias, & extraordinarias tam prædictæ Confraternitatis, quam alias quascumque de licentia Ordinarii celebrandas, dictumque SS. Sacramentum, quando tam in Processionibus, quam dum ad aliquem infirmum, ac alias ubicumque, & quandocumque pro tempore defertur, comitati fuerint, seu impediti, per alium, seu alios associari fecerint, aut campanæ ad id signo dato genuflexi semel orationem Dominicam, & salutationem Angelicam dixerint, ac etiam quinquies orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam pro animabus Confratrum dictæ Confraternitatis in Christi Charitate, ut præfertur, Defunctorum recitaverint, aut

aut demum aliquem ad viam salutis reduxerint, ac ignorantes Dei præcepta,& quæ ad salutem sunt necessaria, docuerint,aut quodcumque aliud pietatis, vel Charitatis Opus exercuerint,quoties præmissa, vel aliquod præmissorum egerint, sexaginta dies de injunctis eis, aut alia, & quomodolibet poenitentiis debitis, auctoritate & tenore prædictis relaxamus. Præsentibus quoad non Confratres, ut præfertur visitantes ad decennium proximum tantum, quoad Confratres vero prædictos, perpetuis futuris temporibus duraturis. Volumus autem quod Confratribus, & aliis Christifidelibus prædictis ratione præmissorum, vel alias aliqua alia Indulgentia in perpetuum, vel ad certum tempus nondum elapsum duratura per Nos concessa fuerit, præsentes literæ nullius sint roboris, vel momenti. Datum Romæ apud S. Marcum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo secundo nonas Augusti Pontificatus nostri anno primo.

XIII. DECRETUM

POSNANIEN. CANONIZATIONIS

B. LADISLAI DE GIELNIOW

Sacerdotis Professi Ordinis Minorum Observantium S. Francisci.

CUM post signatam anno 1730. manu san. mem. Clementis Papæ XII. Commissionem reassumptionis Causæ Canonizationis B. Ladislai prædicti, constructus fuerit in Civitate Varsaviæ anno 1747. particularis auctoritate Apostolica Processus super cultu immemorabili ipsi Beato præstito, sive super casu excepto a Decretis fel. mem. Urbani Papæ VIII. in Congregatione Sanctissimæ Inquisitionis editis: Cumque modo ad instantiam Fr. Dominici Elewski Ordinis Minorum Observantium S. Francisci Causæ Postulatoris, per Celsitudinem Regiam Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis Ducis Eboracensis propositum fuerit in Sac. Rituum Congregatione Ordinaria habita die 31. Januarii currentis anni Dubium: An sententia per Reverendissimum Vicarium Generalem Varsaviæ Judicem a Sac. Rituum Congregatione delegatum lata super cultu publico ab immemorabili tempore prædicto Beato exhibito, sive super casu excepto a Decretis san. mem. Urbani Papæ VIII. sit confirmanda in casu, & ad effectum &c.: sacra eadem Congregatio, præfato dubio mature discusso, auditoque prius voce, & scripto R.P.D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, respondit, affirmative, si Sanctissimo Domino Nostro visum fuerit. Die 31. Januarii 1750.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione,Sanctitas sua benigne annuit. Die xI. Februarii ejusdem anni 1750.

D. F. Cardinalis Tamburinus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

1. *B.La-*

1. *B. Ladislaus (pro cujus Canonizatione supplices Urbano VIII. preces porrexit Synodus Provincialis Cracoviæ celebrata an. 1634.) in Oppido Gielnovii Diœcesis Gnesnensis natus, pueritia sanctissime in patria transacta, ad liberales disciplinas addiscendas Cracoviam se contulit, ubi cum moraretur, admiratus vitæ austeritatem, & sanctitatem Fratr. Min. Observantium S. Francisci, quorum regularis observantia recens erat per B. Joannem Capistranum in Poloniam introducta, ipsorum Religiosum habitum suscepit in Conventu Varsaviensi. Sacerdotio initiatus, ea præ ceteris vitæ sanctitate præfulsit, ut fuerit:* Perfectissimorum quorumcunque sanctissimus, & Sanctissimorum perfectissimus omnium: (*Verba sunt pervetusti Anonymi Religiosi senis in Compendio vitæ Beati mox referendo*). *Hinc multoties Custodis, & Guardiani officium administravit, & Vicarium, seu, ut nunc moris est, appellare, Ministrum Provincialem in toto Poloniæ Regno quinquies egit. Inter heroicas vero hujus Beati virtutes obedientia, & abnegatio suæ voluntatis sublimius emicuit; cujus singulare specimen dedit in ultima senectute; cum enim in Capitulo quod Cracoviæ anno 1504. celebrabatur, Patres Capitulares vellent ipsi indulgere, ut locum ubicunque vellet morari, sibi placitum eligeret, gratumque, qui a suis esset obsequiis, socium adjungeret, Beatus respondit:* Ego promisi obedientiam usque ad mortem. Quare ergo desideratis a me, ut faciam voluntatem meam, officium, & locum mihi deligendo? volo in obedientia mori. *Singularis quoque fuit ipsius devotio erga D. N. J. Christi Passionem, quæ tam alte ipsius menti hærebat, ut in omnibus concionibus, quas frequenter ad populum usque ad ultimum suæ vitæ spiritum habebat, hæc verba præmitteret:* Jesus Nazarenus Rex Judæorum: *Ad excitandam in Fidelibus pietatem, & devotionem edidit complures Hymnos, aliasque pias preces, Christi Domini, & B. Mariæ laudes continentes. Anno tandem 1505. sacro Parasceves die, de Dominica Passione ad Populum concionem habens, cum Mysterium Flagellationis Redemptoris nostri repræsentaret, exclamavit ter ingeminando:* O Jesus, *& simul coram universo populo in exstasim raptus, ac supra ambonem elevatus est; mox languore correptus, & per mensem in lectulo decumbens plenus meritis præsentem vitam in æternam commutavit d. anno 1505. quarto nonas Maii in Conventu Varsaviensi.*

2. *Ipsius vitam, res gestas, & miracula fuse enarrant Andreas Critius Cancellarius Regni, seu potius Reginæ Poloniæ, ac postea Archiepiscopus Gnesnensis in Compendio vitæ Beati conscripto ante ann. 1521., Joannes Komorrovus ex Ordine Fratrum Minor. in libro manuscripto, cui titulus:* Breve Memoriale, *in quo pertexit Historiam Ordinis Seraphici usque ad ann. 1535. penultimum suæ vitæ annum; pervetustus Anonymus Religiosus Senex in Compendio vitæ ejusdem Beati. Hisce accedunt antiqua Chronica Provinciæ Poloniæ, Fabianus Orzes Kovvski Ord. Min. vicinus Ven.*

Ven. Servi Dei temporibus in suo Carmine rhythmico, Vincentius Moravuski in vita Beati edita Cracoviæ anno 1612., Abraham Bzovius in Annalibus Ecclesiasticis, Lucas Wadingus in Annalibus Minorum tom. 15. ad annum Christi 1505., Franciscus Aroldus Hibernus in Epitome Annalium Ord. Min., Hyacinthus Prusѕez in Propugnaculo Spirituali Regni Poloniæ, Auctor Lexici Sanctorum ex actis Sanctorum collecti, Auctor Chronicorum, seu Annalium trium Ordinum Institutorum a S. Francisco, Arturus in Martyrologio Franciscano, Ludovicus Miskię in triplici speculo perfectionis, Vladislaus Lubinski in libro, cui titulus: Mundus in omnibus suis partibus; *& Continuatores Bollandiani in actis Sanctorum mensis Maii tom.1. ad diem 4.*

3. *Jam usque ab anno 1627. super fama Sanctitatis, & cultu Beato Ladislao præstito constructus fuit auctoritate ordinaria Processus, quo mature discusso in SS. Rituum Congregatione anno 1629. signata fuit manu san. mem. Urbani PP. VIII. commissio introductionis causæ; expeditisque subinde Literis remissorialibus, & compulsorialibus confectus fuit Varsaviæ ab anno 1632. usque ad annum 1637. processus auctoritate Apostolica super sanctitate vitæ, virtutibus, & miraculis in specie, in quo de an.1635. in actu judicialis visitationis ejus Sepulcri adnotatum fuit inter alia, quod conditiones, & requisita præscripta in decretis Urbani VIII. ad concludendum cultum immemorabilem, seu casum ab iisdem exceptum, in causa concurrebant. Hoc autem Processu in actis sacræ Congregationis exhibito causa siluit usque ad annum 1730., quo fel. mem. Clemens XII. commissionem reassumptionis ejusdem causæ in statu, & terminis signavit cum conditione de more apposita, ut in primis doceretur de paritione decretis præfati Urbani VIII., sive de casu ab illis excepto. Quare expeditæ fuerunt eodem anno 1730. Literæ remissoriales, & compulsoriales cum termino triennii ad construendum in Civitate Varsaviæ Processum Apostolicum super cultu publico ab immemorabili tempore prædicto Beato exhibito; quæ tamen ob diuturnam Ep.scopi tunc temporis Posnanien. infirmitatem, & obitum debitæ executioni demandari non potuerunt. Relaxatum subinde fuit anno 1737. duplicatum earumdem literarum cum concessione termini Sexennii, quo tamen expleto, quin memoratus Processus ob calamitates in Poloniæ Regnum invectas compleri potuerit, concessus iterum fuit an.1745. in altero duplicato novus terminus Sexennii. In hoc itaque termino Vicarius Generalis Varsavien. Judex delegatus dictum Processum anno 1747. compilavit, ac lata sententia declaravit:* Constare de cultu publico eidem Beato Ladislao de Gielniovu a centum, & ultra annis ante promulgationem dictorum decretorum san. mem. Urbani VIII. exhibito.

4. *Hujusmodi cultus immemorabilis inter alias antiquissimæ venerationis species comprobatus fuit, tum ex titulo* Beati, *&* Sancti, *quo absolute, & supra Personam cadente condecoratus semper fuit Ven. Ladislaus in*

in supra enunciatis monumentis historicis conscriptis per centum, & ultra annos ante Constitutionem Urbanam, tum ex Tabellarum oblatione, & concursu Fidelium ad Beati Sepulcrum, ut præ ceteris referunt paullo ante indicati Andreas Critius Archiepiscopus Gnesnensis, & Joannes Kamorowous; tum præcipue ex assumptione, & electione Beati Ladislai in Patronum Civitatis Varsaviæ, & Regni Poloniæ, quod constat non solum ex Catalogo Beatorum Patronorum Regni Poloniæ, ex classicis Auctoribus per Matthiam Vokscvuski collecto, & typis edito Cracoviæ anno 1607., *verum etiam ex tabula quadam antiquissima, in qua conscripta erat oratio cum hac epigraphe*: Oratio ad Beatum Patrem Ladislaum Patronum Varsaviensem; *nec non ex monumento historico supra relati Anonymi Religiosi Senis, quod exhibitum in antedicto Processu Apostolico constructo ab anno* 1632. *ad* 1637. *dicitur, quod erat conscriptum in Pergamena vetusta. In hoc autem monumento retexitur Catalogus omnium Patronorum Regni Poloniæ, inter quos recensetur Beatus hisce verbis*: Beatus Ladislaus de oppido Gielniow, miraculis insignis Varsaviæ, qui obiit anno Domini 1505. Maii quarta die. *Nos quoque de hujusce Patronatus prærogativa mentionem fecimus lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 3., *in quo hæc habentur*: Ante decretum Summi Pontificis Urbani VIII., infra referendum, non modo Sancti, sed etiam Beati passim, seu Beatificatione formali, seu Beatificatione æquipollenti Beatificati, in Patronos eligebantur; a Carnotensibus etenim B. Hugolinus &c., a Civitate Varsaviæ Beatus Ladislaus &c. in Patronos electi sunt. *Celebris quoque est corporis præfati Beati ex humili in sublimiorem, & honorificentiorem locum elevatio solemni pompa anno* 1572. *peracta Varsaviæ tempore Generalium Regni Poloniæ Comitiorum per Stanislaum Karnkowski Episcopum Vladislaviensem prævia permissione, & consensu Cardinalis Francisci Commendoni Legati a Latere S. Pii V., & Vincentii Portici Apostolicæ Sedis Nuntii, apud Sigismundum Augustum Poloniæ Regem.*

5. *His, aliisque ad genus mature discussis sacra Rituum Congregatio præfatam sententiam confirmandam esse censuit, & Congregationis Judicium Nos ipsi approbavimus, ut patet ex supra exscripto decreto.*

XIV. DECRETUM.

FOROLIVIEN. CANONIZATIONIS

BEATI MARCOLINI, A FOROLIVIO

Sacerdotis Professi Ordinis Prædicatorum.

ADmissa a sac. Rituum Congregatione, sub die 16. Septembris 1747. ad relationem Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis de Gentilibus commissione reassumptionis causæ B. Marcolini prædicti, & a SS D. N. BENEDICTO PP. XIV. postmodum signata; cum modo ad tenorem præfatæ commissionis ex dispensatione Apostolica propositum fuerit ab eodem Eminentissimo Ponente,

atque in dicta Sac. Congregatione discussum infrascriptum dubium: An constet de casu excepto a decretis san. mem. Urbani VIII., seu de cultu publico ab immemorabili tempore eidem Beato præstito in casu, & ad effectum, de quo agitur. Sac. eadem Congregatio, audito R.P.D. Ludovico de Valentibus, qui voce, & scripto suam sententiam exposuit, rescribendum censuit: Affirmative, si Sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die 2. Maii 1750.

Factaque deinde per me Secretarium, de prædictis eidem Sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit. Die 9. Maii 1750.

D. F. Card. Tamburinus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secretarius.

1. *B. Marcolinus ex honestis, piisque parentibus progenitus Forolivii ortum habuit. Decennis Prædicatorum Ordinem ingressus est. Virtutum fere omnium, ac præsertim humilitatis, & mansuetudinis fuit eximius cultor; in simplicitate vero Christiana ita emicuit, ut non alio, quam Simplicis cognomine appellaretur. A cœlesti contemplatione fere nunquam animum avertit, ac tanta fuit orandi assiduitas, ut callos maximos ad genua contraxerit. Regularis disciplinæ observantissimus fuit, ita ut B. Raymundus Capuanus præses Generalis præfati Ordinis eum præ ceteris selegerit ad instaurandam, & constabiliendam disciplinam regularem ex gravi grassante peste in variis Monasteriis pene collapsam. Tandem meritis non minus, quam annis cumulatus, octogesimum ætatis suæ annum agens gloriosissime obiit anno* 1397.

2. *Honorificam de hoc Beato mentionem faciunt S. Antoninus 3. part. hist. tit.*23. *cap.* 10. *§.* 5. ibi: In Foroliviensi Conventu sunt duo corpora Beatorum Fratrum, scilicet Fratris Marcolini inde oriundi, & Fratris Jacobi de Venetiis, quæ habentur in magno honore propter sanctimoniam vitæ, & miracula, *Fr. Andreas de Pisis in compendio ipsius vitæ. Fr. Seraphinus Razzius Ordinis Præd. in libro, cui titulus*: Vite de' Santi, e Beati dell'Ordine de' Predicatori. *F. Leander Alberti ejusdem Ordinis in suo libro inscripto*: Descrizione di tutta l'Italia. *Paulus Bonolus in historiis Foroliviensibus, Sigismundus Marchesius in supplemento historico Civitatis Forolivii, Georgius Vivianus Marchesius in libro, cui titulus*: Vitæ virorum illustrium Foroliviensium, *Pater Dominicus Maria Marchesius, in Diario Dominicano ad diem* 24. *Januarii, Georgius Marchesius in Compendio Historico Civitatis Forolivii, & Fr. Hieronymus de Forolivio in Chronico relato a Ludovico Muratorio tom.* 19. *rerum Italicarum pag.*874.

3. *Statim post obitum publicus Ecclesiasticus cultus huic Beato exhiberi cœpit, tum per titulum* Beati, *&* Sancti, *quo absolute, & supra personam*

sonam cadente condecoratus semper fuit, tum per altaris erectionem in ipsius honorem, tum per tabellas votivas, aliaque anathemata ad dictum altare appensa; tum per celebrationem solemnis Festi in honorem ejusdem Beati quotannis peractam; tum per imagines depictas cum diadematibus radiis, & splendoribus circa caput, ac in Ecclesiis, aliisque locis sacris, expositas; tum per elevationem corporis Beati supra humum in loco sublimi, & honorifico, & de hisce omnibus, ut plurimum constat ex centum, & ultra publicis antiquissimis instrumentis, usque ab anno 1397. 1398., & 1399. exaratis ad comprobanda miracula per intercessionem Beati patrata, quæ quidem instrumenta compulsata fuere in processu informativo auctoritate ordinaria Episcopi Foroliviensis anno 1626. constructo.

4. *Hisce expositis cultus speciebus accesserunt progressu temporis alia complura publici cultus argumenta, quæ aliis Sanctis præstari solent, ac etiam Missæ celebratio de SS. Trinitate; de qua mentionem fecimus hoc eodem libro cap.20. num.16. ibi:* In Civitate quippe Foroliviensi die obitus Servi Dei Marcolini Ordinis Prædicatorum celebratur Missa Solemnis de SS Trinitate.

5. *Compilato usque ab anno 1626. præfato processu Informativo, & in sac. Rituum Congregatione discusso, fuit a san. mem. Urbano VIII. signata commissio introductionis causæ. Licet vero hujusce commissionis vigore expeditæ fuerint anno 1630. Literæ remissoriales, & compulsoriales pro compilatione processus Apostolici in specie; & re ipsa Forolivii fuerit ille inceptus; attamen tum ob publicationem decretorum ejusdem Pontificis, tum ob alia suborta impedimenta, nunquam hactenus fuit absolutus, & completus. Instantibus autem anno 1714. Postulatoribus pro reassumptione causæ, eadem sac. Congregatio novum Transumptum dicti Processus Informativi (cum olim alia transmissa copia deperdita fuisset) fieri mandavit, respondendo etiam, quod Apostolicus Processus nullo modo aperiretur, aut mitteretur, quia completus non erat; quam resolutionem retulimus lib. 2. cap. 38. num. 10. Post discussionem hujusce transumpti, prævio ejusdem Congregationis consilio, & voto, Commissionem reassumptionis causæ signavimus die 16. Septembris anno 1748.*

6. *Nullus in hac causa peculiaris constructus fuit Processus super cultu immemorabili, seu super casu excepto ab enunciatis decretis, nec per Judicem ordinarium, vel delegatum sententia super eodem cultu prolata fuit, prout de more faciendum erat; sed propositum, & examinatum fuit dubium:* An constet de casu excepto a decretis san. mem. Urbani VIII., sive super publico cultu ab immemorabili tempore eidem Beato præstito: *dependenter a præfato antiquiori Processu Informativo; idque ope dispensationis, quam impertiri decrevimus, ea ratione moti, quod in dicto Processu habebantur probationes cultus immemorabilis; quod praxi hujus sacræ Congregationis consonum esse adnotavimus libro 2. cap. 17. num. 4.*

7. *Discussis itaque supra memorati cultus speciebus, casus exceptus, ex cultu immemorabili fuit per Sac. Rituum Congregationem approbatus, & subinde per Nos confirmatus fuit juxta decretum supra relatum.*

XV. DECRETUM.

TARVISINA CANONIZATIONIS
BEATI HENRICI DE BOLZANO.

Proposita per Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalem Besutium Ponentem ad instantiam bbatis Gasparis Ruggiæ Postulatoris in Congregatione Ordinaria Sac. Rituum habita sub infrascripta die Causa Canonizationis Beati Henrici de Bolzano, atque in ea discusso dubio: An constet de Cultu ab immemorabili tempore præstito Beato Henrico de Bolzano, & Casu excepto a Decretis san. mem. Urbani VIII., ita ut sententia lata a Vicario Generali Tarvisii specialiter Delegato per Reverendissimum Episcopum Tarvisinum sit confirmanda in casu &c. Sac. eadem Congregatio, audito R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, qui scripto, & voce suam sententiam exposuit, rescribendum censuit, affirmative, si Sanctissimo Domino Nostro visum fuerit. Die 18. Julii 1750.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 23. ejusdem Mensis & anni 1750.

D. F. Cardinalis Tamburinus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S. R. C. Secretarius.

1. *Beatus Henricus e Bauceni. seu Bauzani Oppido Tyrolensis Comitatus vulgo dictus Beato Rigo de Bolzano, post uxoris obitum patria relicta, Tarvisium in Italiam secessit. Eremitica ibi vita genus aggressus victum a labore manuum quærens, ita Christianas virtutes excoluit. ut omnium oculos propter vitæ sanctitatem in se converterit. Summa in eo fuit humilitas, ac modestia; mira in tolerandis injuriis patientia, ita ut turbari nunquam visus fuerit. Ipse pauper, Christi pauperibus eleemosynas erogabat, necessaria etiam sibi subtrahens. Carnem ciliciis, jejuniis, & flagellis diu, noctuque terebat, ac domabat, pectusque inter orandum saxo tundebat. Conscientiæ puritati ita studuit, ut quotidie sacram Confessionem emitteret, illud etiam inter alia levissima peccata Sacramenti clavibus subjiciens. si nimirum Avem aliquam per aera volitantem, ex delectatione. vel curiositate vidisset. Ecclesiasticis officiis, & sacris Concionibus frequens aderat; divinis precibus fundendis, & cælestium rerum contemplationi assidue vacabat. Senio etiam confectus, baculoque innixus omnes Ecclesias Civitatis, & Sub-*

& Suburbiorum Tarvisii singulis diebus visitare consuevit, ibique suas ad Deum preces pronus in terram ex more suo devotissime fundebat.

2. *His, aliisque piis operibus, atque eximiis virtutibus ad finem usque vitæ exercitis, promeruit, ut passim ab omnibus pro Sancto haberetur, & a multis ipsum videntibus proclamaretur*: iste est Sanctus. *Laboribus tandem, ac meritis plenus animam feliciter Deo reddidit die 10 mensis Junii anni 1315. Beati viri sanctitatem repentino, ac spontaneo campanarum sonitu testatam Deus fecit: sacrum corpus, ex quo maxima sanguinis copia emanavit, in Ecclesia Cathedrali Tarvisina conditum est; octiduo tamen, nulla inter graviores æstus contracta corruptione, insepultum jacuit; ut sic fieret satis summæ populi devotioni, qui Sanctitatis, & miraculorum fama permotus tanta frequentia ad illud venerandum certatim Tarvisium confluebat, ut Consules die sexto ab obitu Beati in Comitiis proposuerint*: quid sit faciendum ad habendum bladum, & alia necessaria victualia ad sufficientiam pro multitudine Forensium, qui continue in maxima quantitate veniunt ad Civitatem Tarvisii ob honorem, & reverentiam corporis Beati Rigi &c. *ut legitur in primo libro resolutionum consilii generalis Tarvisii infra referendo.*

3. *Paucis post diebus ab obitu Beati Episcopus tunc temporis Tarvisinus, & Clerus, nec non Magistratus, & populus Tarvisii, pro solemni ejusdem Beati Canonizatione, apud S. Sedem instare decreverunt hisce verbis*: Hæc est provisio facta per Venerabilem Patrem, & Dominum D. Castellanum, Dei gratia Episcopum Tarvisinum, D. Corsium Decanum majoris Ecclesiæ Tarvisinæ &c., per Dominum Potestatem, & ejus curias Ancianorum, & Consulum &c., quod Dominus Potestas, qui pro tempore fuerit &c. teneatur, & debeat sub pœna ducentarum librarum denariorum &c., quandocumque acciderit Ecclesiam Sanctam Dei, gaudere Pastore &c. eligere, & creare dictos bonos, & idoneos Ambaxatores, & eos emittere ad curiam Summi Pontificis pro Canonizatione Beatorum Rigi, & Parisii, *ut refertur in primo libro reformationum, seu resolutionum consilii generalis Tarvisii anni 1315. die Veneris 13. Junii. Idem testatur Petrus de Boano infra memorandus in vita Beati, ibique subjungit*, quod superveniente proditione tentata per nonnullos Cives Tarvisinos &c., & guerra horribili circa Civitatem Tarvisii suborta &c., non potuit ejusmodi desiderium Tarvisini Cleri, & Populi executioni mandari.

4. *Hujus Beati vitam conscripsit præfatus Petrus de Boano, olim Episcopus Tarvisinus, & Beato coævus, ut ipsemet sub initio dictæ vitæ fassus est*: Disposui &c., quæ vidi, & oculis conspexi, ac audivi de Beato Rigo, in scriptis reducere ad perpetuam memoriam futurorum &c., cum hodie nullus in ipsa Ecclesia consistat, qui ultra me memoriam de hujusmodi possit ulterius habere, aut melius recordari. *Plura de ejusdem Beati vita, & gestis referunt quoque Cardinals*

Baro-

7. *Discussis itaque supra memorati cultus speciebus, casus exceptus, ex cultu immemorabili fuit per Sac. Rituum Congregationem approbatus, & subinde per Nos confirmatus fuit juxta decretum supra relatum.*

XV. DECRETUM.
TARVISINA CANONIZATIONIS
BEATI HENRICI DE BOLZANO.

PRoposita per Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalem Besutium Ponentem ad instantiam bbatis Gasparis Ruggiæ Postulatoris in Congregatione Ordinaria Sac. Rituum habita sub infrascripta die Causa Canonizationis Beati Henrici de Bolzano, atque in ea discusso dubio: An constet de Cultu ab immemorabili tempore præstito Beato Henrico de Bolzano, & Casu excepto a Decretis san. mem. Urbani VIII., ita ut sententia lata a Vicario Generali Tarvisii specialiter Delegato per Reverendissimum Episcopum Tarvisinum sit confirmanda in casu &c. Sac. eadem Congregatio, audito R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, qui scripto, & voce suam sententiam exposuit, rescribendum censuit, affirmative, si Sanctissimo Domino Nostro visum fuerit. Die 18. Julii 1750.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 23. ejusdem Mensis & anni 1750.

D. F. Cardinalis Tamburinus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S. R. C. Secretarius.

1. *Beatus Henricus e Bauceni, seu Bauzani Oppido Tyrolensis Comitatus vulgo dictus Beato Rigo de Bolzano, post uxoris obitum patria relicta, Tarvisium in Italiam secessit. Eremiticæ ibi vitæ genus aggressus victum a labore manuum quærens, ita Christianas virtutes excoluit, ut omnium oculos propter vitæ sanctitatem in se converterit. Summa in eo fuit humilitas, ac modestia; mira in tolerandis injuriis patientia, ita ut turbari nunquam visus fuerit. Ipse pauper, Christi pauperibus eleemosynas erogabat, necessaria etiam sibi subtrahens. Carnem ciliciis, jejuniis, & flagellis diu, noctuque terebat, ac domabat, pectusque inter orandum saxo tundebat. Conscientiæ puritati ita studuit, ut quotidie sacram Confessionem emitteret, illud etiam inter alia levissima peccata Sacramenti clavibus subjiciens, si nimirum Avem aliquam per aera volitantem, ex delectatione, vel curiositate vidisset. Ecclesiasticis officiis, & sacris Concionibus frequens aderat; divinis precibus fundendis, & cælestium rerum contemplationi assidue vacabat. Senio etiam confectus, baculoque innixus omnes Ecclesias Civitatis,*

& Sub-

& Suburbiorum Tarvisii singulis diebus visitare consuevit, ibique suas ad Deum preces pronus in terram ex more suo devotissime fundebat.

2. *His, aliisque piis operibus, atque eximiis virtutibus ad finem usque vitæ exercitis, promeruit, ut passim ab omnibus pro Sancto haberetur, & a multis ipsum videntibus proclamaretur:* iste est Sanctus. *Laboribus tandem, ac meritis plenus animam feliciter Deo reddidit die 10 mensis Junii anni 1315. Beati viri sanctitatem repentino, ac spontaneo campanarum sonitu testatam Deus fecit: sacrum corpus, ex quo maxima sanguinis copia emanavit, in Ecclesia Cathedrali Tarvisina conditum est; octiduo tamen, nulla inter graviores æstus contracta corruptione, insepultum jacuit; ut sic fieret satis summæ populi devotioni, qui Sanctitatis, & miraculorum fama permotus tanta frequentia ad illud venerandum certatim Tarvisium confluebat, ut Consules die sexto ab obitu Beati in Comitiis proposuerint:* quid sit faciendum ad habendum bladum, & alia necessaria victualia ad sufficientiam pro multitudine Forensium, qui continue in maxima quantitate veniunt ad Civitatem Tarvisii ob honorem, & reverentiam corporis Beati Rigi &c. *ut legitur in primo libro resolutionum consilii generalis Tarvisii infra referendo.*

3. *Paucis post diebus ab obitu Beati Episcopus tunc temporis Tarvisinus, & Clerus, nec non Magistratus, & populus Tarvisii, pro solemni ejusdem Beati Canonizatione, apud S. Sedem instare decreverunt hisce verbis:* Hæc est provisio facta per Venerabilem Patrem, & Dominum D. Castellanum, Dei gratia Episcopum Tarvisinum, D. Corsium Decanum majoris Ecclesiæ Tarvisinæ &c., per Dominum Potestatem, & ejus curias Ancianorum, & Consulum &c., quod Dominus Potestas, qui pro tempore fuerit &c. teneatur, & debeat sub pœna ducentarum librarum denariorum &c., quandocumque acciderit Ecclesiam Sanctam Dei, gaudere Pastore &c. eligere, & creare dictos bonos, & idoneos Ambaxatores, & eos emittere ad curiam Summi Pontificis pro Canonizatione Beatorum Rigi, & Parisii, *ut refertur in primo libro reformationum, seu resolutionum consilii generalis Tarvisii anni 1315. die Veneris 13. Junii. Idem testatur Petrus de Boano infra memorandus in vita Beati, ibique subjungit, quod* supervenienté proditione tentata per nonnullos Cives Tarvisinos &c., & guerra horribili circa Civitatem Tarvisii suborta &c., non potuit ejusmodi desiderium Tarvisini Cleri, & Populi executioni mandari.

4. *Hujus Beati vitam conscripsit præfatus Petrus de Boano, olim Episcopus Tarvisinus, & Beato coævus, ut ipsemet sub initio dictæ vitæ fassus est:* Disposui &c., quæ vidi, & oculis conspexi, ac audivi de Beato Rigo, in scriptis reducere ad perpetuam memoriam futurorum &c., cum hodie nullus in ipsa Ecclesia consistat, qui ultra me memoriam de hujusmodi possit ulterius habere, aut melius recordari. *Plura de ejusdem Beati vita, & gestis referunt quoque Cardinalis*

Baro-

Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad annum 1315. , *Abraham Bzovius eorumdem Annalium continuator*; *Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum omissorum in Martyrologio Romano*; *Bollandiani Continuatores in Actis Sanctorum, edit. anno* 1684. *tom.* 5. *pag.* 632. , *aliique Scriptores*.

5. *Publicus Ecclesiasticus cultus, quo Beatus condecoratus fuit, initium sumpsit statim ab ejus obitu, & sic per tria, & ultra secula ante decreta Urbani VIII. Inter alias vero nobilissimas publici cultus species recensentur precipue constructio sacelli in honorem Beati, prater Altare, quod ad opportunitatem erectum fuerat ante Arcam, qua ejus corpus reconditum fuit: Festivitas cum publica ad ejus altare processione quotannis solemniter celebranda: ejus electio in Protectorem, & Patronum Civitatis Tarvisii, qua sane omnes cultus species d·creta ei fuerunt eodem, quo obiit, mense, in Generalibus dicta Civitatis consiliis, prasente, approbante, & assentiente Episcopo, tunc temporis Tarvisino, quaque eodem anno* 1315. *executioni fuerunt demandata. His accedunt imagines Beati cum laureolis, diademate, & splendoribus, oblationes, donaria, anathemata, luminum, & cereorum accensio ad corpus, reliquias, & ad altare Beati*.

6. *Comprobata fuerunt hac omnia antiquissimis, & coavis documentis; ex vita scilicet Beati scripta a supra relato Petro de Boano Episcopo Tarvisino: Ex quinque voluminibus reformationum, seu resolutionum factarum in consilio generali Tarvisii ab an.* 1315. *ad* 1372. *existentibus in Cancellaria veteri Tarvisina: ex sex rotulis in pergamena charta continentibus solutiones communis Tarvisii ab anno* 1325. *ad* 1331. *pro oblatione Beati Henrici: Ex quinque voluminibus nonnullorum Actorum Capitularium vernacule dictis scadalorii: ab anno* 1343. *ad annum* 1403. *ex quatuor Libris inscriptis acta Capitularia; qua documenta existentia in Archivio Ecclesia Cathedralis Tarvisina compulsata fuere in Processu super cultu immemorabili eidem Beato exhibito, auctoritate ordinaria compilato per Vicarium Generalem Tarvisii specialiter delegatum ab Episcopo Tarvisino. Hisce porro documentis mature perpensis, Sacrorum Rituum Congregatio sententiam a praefato Vicario Generali latam super Cultu publico ab immemorabili tempore Beato Henrico prastito confirmandam censuit, ac subinde Nos confirmavimus, & approbavimus juxta superius expositi Decreti formam*.

CAPUT

CAPUT IV.

Decreta super Martyrio, & Causa Martyrii,

I. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SERVORUM DEI
RODULPHI AQUAVIVÆ,
Ac Sociorum, e Soc. Jesu,

CUM Ven. Servi Dei Rodulphus Aquaviva, Alphonsus Pacechus, Antonius Franciscus, Petrus Bernus Sacerdotes, & Franciscus Aranna Conditor Temporalis e Soc. Jesu die 15. Junii 1583. ab Idololatris in Peninsula Salsete prope Goam interfecti pro fide fuissent; Processus super eorum vita sanctitate, ac Martyrio auctoritate ordinaria confecti fuere anno 1600.; quibus in Sacra Rituum Congregatione relatis, Urbanus VIII. Commissionem signavit, & S. Congregatio die 25. Sept. 1627. literas remissoriales decrevit ad processum auctoritate Apostolica faciendum. Hic deinde jam confectus, juxta illius temporis mores ad tres antiquiores Rotæ Auditores die 21. Augusti 1632. transmissus fuit, ut de illius validitate cognoscerent. Siluit deinde causa, donec eum Nos Fidei Promotoris munere fungeremur, ad relationem clar. mem. Cardinalis Ptolemei, die 26. Augusti 1713. admissa a Sac. Congregatione, & signata a Clemente XI. est Commissio reassumptionis causæ in statu, & terminis, in quibus tunc reperiebatur. Quare confirmata sub die 20. Novembris 1717. sententia Nuntii Apostolici Ulyssipone super cultu Servis Dei post Urbani VIII. decreta non exhibito, sacra Congregatio die 14. Maii 1718. Processus tum Apostolici, tum ordinarii in illo compulsati validitatem approbavit. Mox feliciter expeditis Congregationibus antepraparatoria, & praparatoria, propositum in Congregatione generali coram nobis fuit die 8. Augusti 1741. dubium: an constares de Martyrio, & causa Martyrii: Omnes quidem constare responderunt. At Nos expectandum adhuc censuimus, & lumen a Deo enixis precibus quærendum. Tandem die 20. Augusti ejusdem anni S. Bernardo sacra, Missæ sacrificio ad ejusdem S. Bernardi aram celebrato, coram Fidei Promotore, ac Sacrorum Rituum Congregationis Secretario declaravimus: constare de Martyrio, & causa Martyrii in casu, & ad effectum, de quo agitur.

En decreti verba,

DE-

DECRETUM

INDIARUM, SEU GOANA

Beatificationis, & Canonizationis, seu Declarationis Martyrii

VENERABILIUM SERVORUM DEI

RODULPHI AQUAVIVÆ,

Ac Sociorum e Soc. Jesu.

CUM in Causa Venerabilium Servorum Dei Rodulphi Aquavivæ, Alphonsi Pacechi, Antonii Francisci, Petri Berni Sacerdotum, & Francisci Arannæ Coadiutoris temporalis e Societate Jesu die 15. Julii 1583. ab Idololatris in Peninsula Salsete prope Goam pro fide occisorum, constructis jam inde ab anno 1600. super eorum vitæ Sanctitate, ac Martyrio auctoritate Ordinaria Processibus, & per clar. mem. Cardinalem de Torres in Congregatione Sacrorum Rituum relatis, postulante, una cum prænobili Familia de Aquaviva, Societate Jesu, fel. rec. Urbanus Papa VIII., signata Commissione, manum Causæ apposuerit, ac S. Congregatio die 25. Septembris 1627. Literas decreverit remissoriales ad Processum auctoritate Apostolica faciendum; quem deinde factum, die 21. Augusti 1632., referente clar. mem. Cardinali Pio, ad Rotam, sive ad RR. PP. DD. Jo. Baptistam Coccinum Decanum, Philippum Pirovanum, & Clementem Merlinum, Auditores Rotæ antiquiores, ut de illius Validitate (citato tamen ad omnes actus R. P. Promotore fidei) viderent, censuit transmittendum.

Postea vero ad relationem clar. pariter me. Cardinalis Ptolomei, opponente, ut moris est, tunc, & deinceps Sanctissimo Domino Nostro, eo tempore sanctæ Fidei Promotore, die 26. Aug. 1713. admissa per Sac. Congregationem, signataque per san. mem. Clementem Papam XI. ad instantiam clar. mem. Francisci Cardinalis, universæque Familiæ de Aquaviva, nec non Præpositi generalis, totiusque Societatis Jesu, Commissione reassumptionis Causæ in statu, & terminis, in quibus tunc reperiebatur; confirmataque sub die 20. Novembris 1717., prævio Processu, Sententia Nuntii Apostolici Ulisyppone (cum Testes illic existerent idonei) super Cultu Servis Dei post Urbani prædicti Decreta non exhibito, eadem S Congregatio die 14. Maii 1718. Processus tum Apostolici, tum Ordinarii in illo compulsati Validitatem approbaverit.

Nuper denique, die videlicet 8. currentis Augusti, in Congregatione generali Sacrorum Rituum habita coram Sanctitate Sua, habitis antea solitis Præparatoriis, instante, prædicta cum Societate, Reverendissimo D. Trojano Cardinali de Aquaviva, proposito per Reverendissimum item D. Cardinalem de Tencin Dubio: *An constet de Martyrio & causa Martyrii in casu, & ad effectum de quo agitur*: tametsi omnes constare responderunt; idem tamen Sanctissimus nihil

tunc

tunc quidem censuit decernendum, sed in tam gravi deliberatione a Deo lumen, & consilium multis precibus quærendum esse ait, atque expectandum.

Nunc autem, sacrosancto Missæ sacrificio ad Aram S. Bernardi hunc etiam ad finem celebrato, accitisque coram se R. P. Promotore fidei, meque infrascripto Secretario, Sanctitas Sua memoratæ Congregationis generalis unanimem Sententiam approbando, declaravit: *Constare de Martyrio, & causa Martyrii in casu, & ad effectum, de quo agitur*: Atque ita Sanctitas Sua declaravit, ac decrevit, hac die 20. Augusti 1741.

Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.C. Secretarius.

II. DECRETUM
In Causa Ven. Servorum Dei
IGNATII DE AZEVEDO,
Et Aliorum triginta novem e Soc. Jesu:

CUM post longam Actorum seriem in infrascipto Decreto enucleate expositam, causa Ven. Servorum Dei Ignatii de Azevedo, & aliorum triginta novem e Societate Jesu, qui die 15. Julii 1570., dum in Brasiliam a S. Francisco Borgia ad prædicandum Evangelium missi navigarent, ante insulam Palmæ ab impiis Calvinistis in Catholicæ Fidei, atque Apostolicæ Sedis odium variis modis interfecti fuere, coram nobis in Congregatione Generali proposita tandem fuisset 4. Septembris 1742., ut in ea dubium discuteretur, an constaret de Martyrio, & causa Martyrii; nos perlectis, relatisque Consultorum, & auditis concordibus Cardinalium suffragiis, responsum ferre de more distulimus, ut in re tam gravi Dei consilium nostris, aliorumque precibus exquireremus. Verum post aliquot dies, nempe die 21. ejusdem mensis S. Matthæo sacra, celebrato Sacrosancto Missæ Sacrificio in Templo S. Andreæ in monte Quirinali ad majorem Aram ante S. Francisci Borgiæ imaginem, ut per illum a Deo lumen imploraremus, declaravimus, præfatorum Servorum Dei Martyrium, & Martyrii causam ita probari, ut tuto procedi possit ad ulteriora, nempe ad signorum, seu miraculorum discussionem, juxta nostri generalis Decreti formam editi die 23. Aprilis 1741. Plura nos quidem ad hoc favorabile responsum edendum impulerunt. Sed hæc præcipua sunt. Primo quidem perfecta in genere suo subsidiaria, quam vocant, Martyrii probatio. Secundo causæ antiquitas, & publicus cultus his Dei Servis ab eorum obitus die usque ad Urbani VIII. Decreta exhibitus; quæ duo peculiari suo rescripto die 8. Aprilis 1704. Clemens XI. in hac Causa suffragaturis attendenda præscripsit. Tertio S. Francisci Borgiæ responsio, qui cum esset Præpositus Generalis, consultus in Servorum Dei obitu, an orandum pro

illis esset, consuetaque pro mortuis suffragia persolvenda, de Patrum sibi assistentium consilio respondit, pro iis, utpote Martyribus, orandum non videri. Revelationem, quam de Servorum Dei obitu, & gloria habuit S. Theresia, noluimus hac occasione dispicere, sed illam describendam, ac dispiciendam reliquimus, cum de signis agendum esset. Quæ cum ita sint, sequens decretum in lucem edi, ac publicari mandavimus tum ad solatium non minus, quam incitamentum eorum, qui ad Catholicam Fidem seu plantandam, seu propagandam, seu defendendam inter barbaros Idololatras, aut perfidos Hereticos in assiduo vitæ periculo versantur; tum ad insigne Nationis, ac Religionis decus, quam præfati Servi Dei sortiti, ac professi sunt, de Sede Apostolica, & Fide Catholica optime merita; utpote quam largiter fuso sudore non modo, verum etiam, ubi opus est, sanguine fortiter tuetur.

DECRETUM

BRASILIEN.

Beatificationis, & Canonizationis, seu Declarationis Martyrii

VENERABILIUM SERVORUM DEI

IGNATII DE AZEVEDO,

Et aliorum triginta novem e Societate Jesu.

CUM in causa Venerabilium Dei Servorum Ignatii de Azevedo Provinciæ Brasiliæ Præpositi, ac triginta novem aliorum e Societate Jesu, die 15. Julii 1570., dum in Brasiliam Evangelii prædicandi causa a S. Francisco Borgia missi navigarent, ante Insulam Palmæ ab impiis Calvinistis in odium Catholicæ Fidei, ac Sedis Apostolicæ variis modis occisorum, relato jam pridem per clar. mem. Cardinalem de Torres Processu desuper auctoritate Ordinaria confecto, Sacrorum Rituum Congregatio die 20. Maji 1628, communi omnium consensu, & voto ad specialem Martyrii, ejusque causæ inquisitionem, absque aliis Processibus in genere, tam in Curia, quam extra illam deveniri posse censuerit; reque ipsa, sublata de medio per clar. mem. Cardinalis de Lugo tunc Sacræ Theologiæ professoris, aliorumque insignium Theologorum responsionis oppositione de voluntarietate Martyrii, ab extra, & non a Promotore Fidei tunc excitata, Die 12. Maji ejusdem anni 1628 Litteras Remissoriales expedierit ad quatuor processus in specie super Martyrio, ejusque causa, & Signis, seu miraculis auctoritate Apostolica extra curiam, Bahiæ in Brasilia, & Bracharæ, Conimbricæ, & Eboræ in Lusitania faciendos; in Curia vero duos alios, unum die 15. Decembris 1640. Sanctissimi tunc Provicario clar. mem. Cardinali S. Honuphrii, sive Illustrissimis DD. Octavio Corsinio Archiepiscopo Tharsensi, Lælio Falconerio Episcopo Thebarum, & Joanni Baptistæ Alterio Episcopo Camerinensi, atque alterum

die 24. Januarii 1665. clar. mem. item Vicario Cardinali Ginetto, sive Illustrissimis DD. Jacobo Theodulo Archiepiscopo Amalphitano, Joanni Antonio Capoblancho Episcopo Syracusano, & Camillo Piazzæ Episcopo Dragonensi pariter subdelegatis commiserit formandos:

Ac post remotum anno 1625. Cultum publicum, eo usque Servis Dei Ordinariorum, & Sedis etiam Apostolicæ tolerantia exhibitum, dicto ad relationem clar. mem. Antonii Cardinalis Barberini die 15. Septembris 1640. constare de paritione Decretis de non Cultu; postque admissam die 13. Julii 1649., referente clar. mem. Cardinali Columna, per Sacram Congregationem, signatamque manu fel. rec. Innocentii Papæ X. Commissionem reassumptivam Causæ in statu, ac terminis, in quibus tunc reperiebatur, approbata die 31. Augusti 1669. ad relationem clar. mem. Sigismundi Cardinalis Chisii validitate utriusque Processus Romani, sanatisque 21. Januarii 1671. per san. mem. Clementem Papam X. defectibus quibusdam in supradictis quatuor Processibus Brasiliæ, ac Lusitaniæ; die 2. Maji subsecuti, ex indulto speciali per Oratorem Serenissimi Regis Portugalliæ Comitem de Prado Marchionem de Minas impetrato, propositum a clar. mem. Cardinali Rospilioso fuerit in Congregatione præparatoria Dubium de Martyrio, & ejus causa, complicatum cum Dubio de Signis, seu Miraculis; auditaque postridie relatione, Pontifex responderit, propositionem Causæ in Congregatione generali differendam, esse ad coadjuvandas, & dilucidandas probationes:

Istis autem magnopere postea illustratis, & corroboratis, in altera præparatoria, quæ die 28. Martii 1719. coram undecim Reverendissimis Cardinalibus est habita, separatim a Signis, seu Miraculis propositum a clar. mem. Cardinali Ottobono fuerit Dubium de Martyrio, ejusque causa; cum opportunis Animadversionibus SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV. tunc S. Fidei Promotoris, qui statim deinde dandas censuit, deditque postremas Animadversiones suas pro Congregatione generali; hæc autem divino consilio factum sit, ut coram ipsomet jam Summo Pontifice nuper, nimirum die 4. Septembris decurrentis, fuerit habenda: propositoque in ea per Reverendissimum D. Alexandrum Cardinalem Albanum Dubio cum hodierno Fidei Promotore Rev. P. Ludovico de Valentibus antea concordato: *An constet de Martyrio, & causa Martyrii in casu, & ad effectum de quo agitur*: idem Sanctissimus Dominus Noster, perlectis, relatisque Consultorum, & auditis Reverendissimorum Cardinalium concordibus suffragiis, tunc quidem distulerit Responsum, donec in re tam gravi prius Dei consilium suis, & aliorum precibus exquireret:

Nunc denique facrofancto Miffæ Sacrificio in Templo S. Andreæ in Quirinali ad majorem Aram ante Imaginem S. Francifci Borgiæ, ut lumen a Deo per illum imploraret, qui horum in obitu Servorum Dei confultus, an orandum pro illis effet, ac folita pro mortuis fuffragia perfolvenda; de Patrum fibi tunc Societati univerfæ præpofito affiftentium confilio refpondit, pro quadraginta utpote Martyribus orandum non videri, celebrato; attentaque potiffimum in Caufa hac, (ultra perfectam in genere fuo fubfidiariam, quam vocant, Martyrii probationem) antiquitate ipfius, & circumftantia Cultus publici his Dei Servis a die obitus eorum ufque ad fel. rec. Urbani Papæ VIII. Decreta exhibiti (quæ duo hac in Caufa fuffragaturis fan. mem. Clemens Papa XI. die 8. Aprilis 1704. peculiari refcripto præfcripfit attendenda) piis etiam Sereniffimi D. Joannis V. Regis Portugalliæ precibus per datas nuper Sanctitati Suæ Literas expreffis benigne inclinatus; memorato Fidei Promotore, meque infrafcripto Congregationis Secretario coram accitis, ejufdem Sacræ Congregationis Sententiam approbando, declaravit, in Caufa Venerabilium Dei Servorum IGNATII DE AZEVEDO, ac triginta novem Sociorum ejus Martyrium, & Martyrii caufam ita probari, ut tuto procedi poffit ad ulteriora, nimirum ad difcuffionem Signorum, feu Miraculorum juxta formam Decreti generalis die 23. Aprilis 1741. editi: atque ad eorum præcipue, qui Catholicæ Fidei qua plantandæ, qua propagandæ, qua defendendæ caufa inter Idololatras,aut perfidos Hæreticos in affiduo vitæ periculo verfantur, folatium non minus, quam incitamentum; & decus etiam infigne Nationis, ac Religionis, quam prædicti Servi Dei fortiti, ac profeffi funt, de Sede Apoftolica, & Fide Catholica optime meritæ, utpote, quam fufo largiter non fudore modo, verum etiam, ubi opus eft, fanguine fortiter tuetur, præfens Declarationis Decretum in lucem edi, ac publicari mandavit hac die S. Matthæo Apoftolo facra 21. Septembris 1742.

F. J. A. Cardinalis Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierofolymitanus S.R.C. Secret.

CA-

CAPUT V.

Decreta super Virtutibus.

I. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SER. DEI FRANCISCI CARACCIOLI
Clericorum Regularium Minorum Fundatoris.

IN *Causa Ven. Servi Dei Francisci Caraccioli Clericorum Regularium Minorum Fundatoris, cum in generali Sacrorum Rituum Congregatione die* 21. *Martii* 1741. *coram nobis propositum fuisset dubium super virtutibus, pro quarum tamen probatione nonnisi de auditu Testes aderant, multis tamen formis adminiculati; Consultores autem fere omnes, & Cardinales suffragiis suis pro earum probatione, & approbatione uniforme tulissent judicium; Nos, re mature discussa, die* 23. *Aprilis ejusdem anni decretum edidimus, in quo declaravimus,* virtutes præfati Servi Dei ita esse probatas, ut tuto deveniri posset ad ulteriora, ad miraculorum videlicet discussionem. *Decretum hoc retulimus cap.* 1. *hujus libri decr.* 1. *general.*: *quare ab illo repetendo abstinemus.*

II. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SERVÆ DEI
JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT DE CHANTAL

IN *Causa Ven. Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, proposito in generali Congregatione die* 5. *Martii* 1743. *coram nobis dubio super Virtutibus; cum hæ ex Testibus tantum de auditu multiformiter adminiculatis probatæ fuissent; Nos, perlectis, relatisque Consultorum, auditisque Cardinalium suffragiis, responsum distulimus; donec die* 31. *Martii ejusdem anni, post celebratum Sacrosanctum Missæ Sacrificium, declaravimus,* virtutes præfatæ Servæ Dei ita probari, ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nimirum ad miraculorum discussionem.

En decreti verba.

Gebennen. Beatificationis, & Canonizationis

VEN. SERVÆ DEI

JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT DE CHANTAL

Ordinis Monialium a Visitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum Fundatricis.

PRoposita jam sub die 5. currentis Martii in Congregatione Generali coram SS. D. N. BENEDICTO PP. XIV. Causa Ven. Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal Ordinis Monialium a Visitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum Fundatricis super Dubio: *An constet de Virtutibus Theologalibus, Fide, Spe, & Charitate, ac Car-*

Cardinalibus, Prudentiæ, Justitiæ, Fortitudini, ac Temperantia, earumque annexis in gradu heroico, in casu, & ad effectum &c.: Sanctitas Sua, perlectis, relatisque omnium Consultorum, & auditis Reverendissimorum Cardinalium Suffragiis, tunc quidem Responsum censuit differendum, ut in tam gravi re Dei etiam consilium suis, & aliorum precibus exquireret. Nunc autem celebrato, hanc etiam ob causam, Sacrosancto Missæ Sacrificio, accitisque coram se R. P. D. Promotore Fidei, meque infrascripto Congregationis Secretario, ejusdem Sacræ Congregationis Sententiam approbando, declaravit: *Virtutes prædictas ita probari, ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nimirum ad discussionem Miraculorum, in casu, & ad effectum &c.*: Sed cum ex Testibus de auditu, multiformiter licet adminiculatis, fuerint probatæ; ut quod Virtutum probationi defuit, Miraculorum eas confirmantium probatione suppleatur, ad Servæ Dei Beatificationem non ante deveniendum esse censuit, quam Miracula omnino quatuor probentur ex Testibus de visu, atque approbentur: juxta formam Decreti Generalis hac de re die 23. Aprilis 1741. editi. Atque ita censuit, declaravit, ac decrevit. Hac Die Dominicæ de Passione 31. Martii 1743.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præfect.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

III. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SER. DEI NICOLAI FACTOR
Sacerdotis Professi Ordinis Minorum Observantium.

Causa Ven. Servi Dei Nicolai Factor diu, acriterque tum ad Romana Rota, tum ad Sacræ Rituum Congregationis Tribunal agitata fuit, & licet Sacra Rota non modo de Virtutibus, verum etiam de Miraculis constare retulisset; adhuc dubium super virtutibus discussum mox fuit in ante preparatoria Rituum Congregatione coram Cardinali de Carpineo die 14. Septembris 1593.; iterum deinde in alia antepreparatoria Congregatione coram Cardinali de Gentilibus die 19. Januarii 1741. Verum cum mira fuerit in hac postrema Congregatione suffragiorum concordia, censuimus idem dubium coram Nobis in Generali Congregatione, absque alia præparatoria, esse proponendum. Habita hac fuit die 17. Septembris 1743.: sed ad aliud tempus decretum ferre distulimus. Tandem die 8. Decembris ejusdem anni Immaculatæ Conceptioni Matris Dei sacra, quam Dei Servus præcipuo pietatis, ac Religionis cultu venerabatur, Missæ sacrificio celebrato, antequam ad Pontificalem in Sacrosancta Liberiana Basilica Capellam accederemus, declaravimus constare de virtutibus *in gradu heroico*.

En decreti verba.

DE-

DECRETUM

Valentina Beatificationis, & Canonizationis
VEN. SER. DEI NICOLAI FACTOR
Sacerdotis Professi Ordinum Minorum Observantium

Mortuo Valentiæ in Hispania die 23. Decembris 1583. cum ingenti fama Sanctitatis Venerabili Servo Dei NICOLAO FACTOR Sacerdote Professo Ordinis Minorum Observantium, ejusque Causa Beatificationis, & Canonizationis, signata per felic. record. Paulum Papam V, Commissione introductionis, ac deinde post Urbani Papæ VIII. Decreta per San. Mem. Alexandrum Papam VII. Commissione reassumptionis, diu, atque acriter tum ad Romanæ Rotæ, tum ad Sacræ Congregationis Rituum tribunal agitata.

Cumque nuper proposito in Congregatione antepræparatoria sub die 19. Januarii 1741. per Eminentissimum, ac Reverendissimum Dominum Cardinalem de Gentilibus Dubio Virtutum; Virtutes ipsæ tam propitium habuerint examen, ut Sanctissimus Dominus Noster BENEDICTUS Papa XIV., attenta suffragiorum concordia, habitaque ratione iteratæ discussionis ejusdem Dubii in alia Congregatione antepræparatoria coram clar. memor. Cardinali de Carpineo sub die 14. Septembris 1693., multoque antea in Auditorio Sacræ Rotæ (quæ de Miraculis etiam constare, nedum de Virtutibus, retulerat) idem Dubium censuerit coram se in Congregatione Generali absque alia præparatoria proponendum.

Reproposito denique in Congregatione Generali sub die 17. Septembris proxime præteriti per eumdem Dominum Cardinalem de Gentilibus Dubio: *An constet de Virtutibus Theologalibus Fide, Spe, & Charitate in Deum, & proximum, nec non de Cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, Temperantia, earumque annexis in gradu heroico, in casu, & ad effectum, de quo agitur*: Sanctitas Sua, perlectis Dominorum Consultorum, auditisque Eminentissimorum Cardinalium suffragiis; ad lumen a Deo suis, aliorumque precibus implorandum, tunc quidem Dubii resolutionem distulit.

Nunc autem, recurrente solemni die Immaculatæ Conceptioni Matris Dei Sacra, quam Servus Dei præcipuo pietatis, ac religionis cultu venerabatur, Missæ sacrificio celebrato, antequam ad Pontificalem in Sacrosancta Liberiana Basilica Capellam accederet, R. P. Promotore Fidei, meque infrascripto Congregationis Secretario coram accitis, ejusdem Sacræ Congregationis sen-

ſententiam approbando declaravit; *Conſtare de Virtutibus Venerabilis Servi Dei NICOLAI FACTOR Theologalibus Fide, Spe, & Charitate in Deum, ac Proximum, nec non Cardinalibus Prudentia, Juſtitia, Fortitudine, Temperantia, earumque annexis in gradu heroico, in caſu, & ad effectum, de quo agitur*: Atque ita publicari mandavit hac eadem die 8. Decembris 1743.

Fr. Jo. Ant. Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hieroſolymitanus Secret.

IV. DECRETUM

IN CAUSA SEPTEM BEATOR. FUNDATOR. SERV. B. M. V.

P*Ropoſito coram Nobis in Ordinaria Rituum Congregatione die* 13. *Januarij* 1742. *dubio*, an miracula à Deo patrata ad collectivam invocationem Septem BB. Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis ſuffragari poſſint ad effectum eorumdem Canonizationis; *Nos juſſimus, fieri prius juridicam relationem Virtutum in gradu heroico ſingulorum Beatorum, communicari Fidei Promotori, & proponi in Ordinaria Rituum Congregatione, itaut ſi favorabilis eſſet reſolutio, & à Summo Pontifice approbaretur, iterum dubium ſuper miraculis coram Pontifice, & Cardinalibus Sacræ Congregationis proponeretur. Cum autem die* 1. *Februarij* 1744. *propoſita fuiſſet præfata juridica Virtutum relatio, & Sacra Congregatio reſcripſiſſet, procedi* poſſe ad ulteriora; *Nos die* 5. *ejuſdem menſis Sacræ Congregationis reſcriptum confirmavimus, uti ex ſequenti patet decreto.*

DECRETUM

FLORENTINA CANONIZATIONIS

SEPTEM BEATORUM FUNDATORUM

Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis.

CUM in Congregatione Ordinaria Sac. Rituum habita *die* 13. *Januarii* 1742. coram Sanctiſſimo Domino Noſtro BENEDICTO PAPA XIV. ad relationem clar. memor. Cardinalis Pico Ponentis propoſitum fuerit Dubium: *An Miracula à Deo patrata ad collectivam invocationem Septem BB. FUNDATORUM Ordinis Servorum Beatæ MARIÆ Virginis ſuffragari poſſint ad effectum eorundem Canonizationis*: placuit Sanctitati Suæ, ſuſpenſa dicti Dubii reſolutione ſequens edere reſcriptum: *Fiat relatio juridica Virtutum in gradu heroico ſingulorum Beatorum Dei Servorum, & communicetur Fidei Promotori, & inſtantia proponatur in Sac: Rit: Congregatione Ordinaria, & quatenùs reſolutio ſit favorabilis, & à Summo Pontifice approbanda, proponatur Dubium ſuper Miraculis cum eiſdem Scripturis coram Sanctiſſimo, & Cardinalibus Sac: Rit: Congregationis.*

Qua de re cum confecta fuerit requiſita relatio juridica Virtutum

tutum in gradu heroico singulorum dd. Septem BB. FUNDATORUM, atque ea ab Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Accorambono Ponente subrogato in locum dicti clar. memor. Cardinalis Pico proposita in Congregatione Ordinaria habita sub infrascripta die ad instantiam Patris Magistri Josephi Mariæ de Inghiramis Curti Prioris Generalis, & P. Magistri Callisti Mariæ Palumbella Procuratoris Generalis præfati Ordinis, nec non Familiæ de Falconeriis, ac Patris Magistri Francisci Mariæ Pecoroni Postulatoris Causæ; Sac: eadem Congregatio, re maturè discussa, & audito priùs in scriptis, ac in voce R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, rescribendum censuit: *In casu, & ad effectum, de quo agitur, procedi posse ad ulteriora*:, si Sanctissimo visum fuerit. Hac die prima Februarii 1744.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas Sua præfatam resolutionem benignè confirmavit, & approbavit. Die 5. ejusdem Mensis, & Anni.

V. DECRETUM
IN CAUSA VEN. SERVI DEI PETRI CLAVER SACERDOTIS PROFESSI SOCIETATIS JESU.

P*Roposita coram Nobis fuit in Generali Sacrorum Rituum Congregatione die* 22. *Augusti* 1747. *causa Ven. Servi Dei Petri Claver Sacerdotis Professi Soc. Jesu, atque in ea discussum fuit dubium*: an constaret de Virtutibus Theologalibus, & Cardinalibus, earumque annexis in gradu heroico. *Cum autem Consultorum, & Cardinalium suffragia in unanimem abiissent sententiam Virtutum approbationi faventem, mirifice læti fuimus, dignoscentes, quam vere dictum à Nobis fuisset, cum in minoribus Promotoris Fidei munere fungeremur in nostrarum Animadversionum calce, Causam Ven. Dei Servi Petri Claver, sublatis, quæ excitatæ fuerant, difficultatibus, esse recensendam inter præcipuas, & spectabiliores, quæ tunc in Sacrorum Rituum Congregatione penderent. Verum nostram adhuc ferre distulimus sententiam, tum ut rem adhuc maturius perpenderemus, iteratis precibus cæleste implorantes auxilium; tum ut nonnullas scrupulosiores oppositiones in ipsa Congregatione ab altero ex suffragantibus propositas sedula diligentia examini subijceremus, licet is ipse, qui eas proposuerat, parvipendendas duxisset, & pro Virtutum approbatione intrepide suffragatus esset, & eorum nemo, qui illas audiverat, à favorabili recessisset sententia. Tandem die* 24. *Septembris ejusdem anni post celebratum Sacrum, & Consecrationis Episcopalis munus Cardinali delle Lanze solemniter collatum, infrascriptum decretum manu nostra subscriptum Congregationis Sacrorum Rituum Secretario tradidimus inter ejus acta servandum, quo constare de Virtutibus Servi Dei in gradu heroico declaravimus.*

En decreti verba. K DE-

DECRETUM
SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI BENEDICTI PAPÆ XIV.
IN CAUSA INDIARUM, SEU CARTHAGENEN.
BEATIFICATIONIS, ET CANONIZATIONIS
VENERABILIS SERVI DEI PETRI CLAVER
Sacerdotis Professi Societatis Jesu
SUPER DUBIO
An constet de Virtutibus Theologalibus, Fide, Spe, & Charitate in Deum, & proximum; & de Cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, & Temperantia, earumque annexis, in gradu heroico, in casu, & ad effectum, de quo agitur.

POstquam præmissis omnibus præmittendis in Causa Venerabilis Servi Dei PETRI CLAVER deventum fuit ad examen Virtutum, præinsertum Dubium ter propositum fuit, & discussum, in Congregatione videlicet, quæ dicitur Antepræparatoria, habita *die* 30. *Januarii* 1742. in Congregatione, quæ dicitur Præparatoria, habita *die* 20. *Novembris* 1743., & demum in Congregatione, quæ dicitur Generalis, habita coram Nobis *die* 22. *Augusti currentis anni* 1747.

Antequam autem ad eam accederemus, qua potuimus diligentia, exhibitas a Patronis Causæ, & a Fidei Promotore Scripturas, & Consultorum suffragia ad Nos delata perlegimus, verbales tum dictorum Causæ Patronorum, tum Fidei Promotoris informationes audivimus, & Congregationem ingressi, longo sermone statum Causæ, & merita exposuimus, uniformem Consultorum sententiam Virtutum approbationi faventem patefecimus, & demum Cardinalium Suffragia auribus excepimus, in omnibus, & per omnia Consultorum Suffragiis consona; de quo sanè maximopere lætati sumus, tum quia ex memorata Scripturarum lectione animus noster in eamdem ferebatur sententiam, tum quia in nostris Animadversionibus in hac eadem Causa, & super hoc eodem Dubio ante viginti, & octo annos exaratis, cum in minoribus degentes munere Promotoris Fidei fungebamur, postquam subtiliori, qua potuimus, indagine Virtutes impugnavimus, veritati tandem obsequentes, in calce nostrarum Animadversionum Causam diximus Venerabilis Dei Servi PETRI CLAVER, sublatis, quæ excitatæ fuerant, difficultatibus, prout deinde feliciter factum est, esse recensendam inter præcipuas, & spectabiliores, quæ tunc in Sacrorum Rituum Congregatione penderent.

Hæc omnia tamen favorabile a Nobis in arena, uti dicitur, responsum proposito Dubio extorquere nullatenus potuerunt; longiori quippe mora in fine Congregationis Nos indigere diximus, tum

tum ut secundis curis, repetitoque privato studio, rem novo examini supponeremus, tum ut iteratis precibus cœleste auxilium imploraremus, & demum, ut nonnullas scrupulosiores oppositiones in ipsa Congregatione ab altero ex Suffragantibus propositas, sedula diligentia videremus, an fulgorem Virtutum Venerabilis Dei Servi obnubilare possent, licet qui proposuit, eas parvipendendas duxerit, & pro Virtutum approbatione intrepidè suffragatus sit, & quamvis nemo ex eis, qui propositas audiverunt difficultates, a favorabili sententia recesserit: in rebus quippe tanti momenti nulla omittenda est diligentia, nec ulla diligentia tamquam superflua traduci potest.

Post hæc autem ad propositas difficultates descendendo, earum prima ex his, quæ sequuntur, desumpta est. Noctis tempore Dei Servus orabat clauso ostio in cubiculo suo, juxta *cap. 6. Matthæi*, genibus flexis, fune ad collum alligato, capite corona spinea redimito, & corpore denudato; cumque Collegii Rector cubiculum ex improviso ingressus esset, ut ipsi conscientiam suam in Sacramentali Confessione aperiret, conversus ad eum Dei Servus inquit; Quid a me quæris? Recedas quæso: quod irreverentiæ erga suum Superiorem adscribi videbatur. At, si singulæ circumstantiæ perpendantur, nihil in opere reperiri poterit, quod Virtutibus heroicis, & heroicæ ex tot aliis capitibus comprobatæ erga Superiores observantiæ obstare possit; impatientia quippe ad summum levis, & ex subreptione in tota facti serie excogitari potest, quam etiam statim emendare studuit, cum veste resumpta, illico se contulerit ad Patris Rectoris cubiculum, lacrymisque perfusus, & genuflexus ipsum exoraverit, ut se in pace relinqueret, aliumque sibi eligeret in Confessarium, cum tot alii in Collegio essent Religiosi, quibus conscientiam suam aperire posset, quod deinde ab eodem Rectore factum est, itaut applicabilis hypothesi absque dubio dicenda sit propositio, de qua in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 3. cap. 39. num.* 8. culpam venialem ex subreptione non obstare Sanctitati, & præcipue si posterior adfuerit adhibita cautela pro eadem vitanda, pro quo etiam facit illud Sancti Ambrosii *in Apologia David cap. 1. Sancti autem Domini, qui consummare pium certamen gestiunt, & currere cursum salutis, sicubi fortè ut homines corruerint, naturæ magis fragilitate, quam peccandi libidine, acriores ad currendum resurgunt, pudoris stimulo majora reparantes certamina, ut non solum nullum attulisse æstimetur lapsus impedimentum, sed etiam velocitatis incentiva cumulasse*.

Primæ secunda succedit difficultas ex eo desumpta, quod, etsi Venerabilis Dei Servus laudabiliter se gesserit, omnem lapidem movens, ne Mauri recèns ad Fidem conversi, juxta morem Regionis, parùm honestas choreas ducerent cum fœminis, timens, prout

eventus sæpè comprobaverat, ne ad vomitum reverterentur, ne alearum ludo inservirent, in quibus, experientia teste, via juramentis, & imprecationibus erat aperta, nimio tamen fervore abreptus aliquando visus est, & Missionarii fines præteriisse, cum flagello, vulgo disciplina, vetita consort a separaverit, contravenientes percusserit, & aliquando hoc ipsum clavi præstiterit, quam secum fortè gerebat. At, si pervicacem Maurorum indolem, & efferatam naturam sedulo perscrutari libeat, si præcedentium admonitionum contemptum consideremus, si morum Dei Servi suavitatem tot aliis documentis comprobatam, si cetera eximiæ charitatis, & benevolentiæ officia erga Mauros, qui ipsum tamquam patrem, & benefactorem semper venerati sunt, advertamus, si nullam ex percussionibus querelam adversus ipsum excitatam perpendamus, nihil, quod reprehendatur, inveniri poterit, nihil, quod obstet mansuetudini, nihil quod officio Missionarii adversetur. Paulus enim Apostolus, qui *ad Galatas 6.* dixerat, *Instruite in spiritu lenitatis*; in prima *ad Corinthios 4.* inquit, *In virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis? & ad Titum 1. Increpa illos durè*: pro diversitate quippe personarum, & peccatorum, modo severa increpatione, vel etiam virga utendum est, modo cum mansuetudine agendum. Mansuetudine Apostolus, & spiritus lenitate cum Galatis; increpatione deinde, & virga cum Corinthiis, & Cretensibus utendum esse censuit: Galatæ quippe, etsi peccatores, vulnus suum agnoscebant, & medico se curandos tradebant Corinthii verò post peccatum non sentientes errorem suum, Majoribus suis subdi, & pœnitentia corrigi nolebant, & Cretenses mendaces erant; malæ bestiæ; ventres pigri.

Hæc sunt, quibus præcipuè adducti sumus, ut intelligentiam nostram accomodantes opinioni illius, qui difficultates excitavit, necnon ceterorum, qui eas audierunt, concludamus, prædictas difficultates nullatenus obstare heroicitati Virtutum Servi Dei. Addimus, nec a Nobis post Congregationem omissas fuisse secundas curas pro novo totius Causæ studio, &, quod præcipuum est, frequentibus nostris precibus Deum humillimè exorasse, ut suo cœlesti præsidio Nobis adesset. Quibus adimpletis, inhærentes suffragiis unanimibus tum Consultorum, tum Cardinalium, proposito Dubio respondemus affirmativè, *Constare videlicet de Virtutibus Theologalibus Fide, Spe, & Charitate erga Deum, & proximum, & de Cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, & Temperantia, earumque annexis, in gradu heroico, in casu, & ad effectum, de quo agitur*. In quorum fidem præsens Decretum manu nostra subscriptum Secretario Congregationis Sacrorum Rituum, post celebratum Sacrum, & Consecrationis Episcopalis munus Cardinali delle Lanze solemniter col-

collatum, consignamus, inter ejus acta servandum. Datum apud Sanctam Mariam Majorem die 24. Septembris 1747. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

CAPUT VI.

Decreta super Miraculis.

I. DECRETUM

IN CAUSA VEN. SERVI DEI
ALEXANDRI SAULI
Ex Clericis Regularibus Congregationis Sancti Pauli, Barnabitis nuncupatis.

IN *Congregatione generali Sacrorum Rituum coram Nobis habita die* 27. *Septembris* 1740. *propositum fuit in Causa Ven. Servi Dei Alexandri Sauli dubium*: an, & de quibus miraculis constaret in casu, & ad effectum &c. *Lectis Consultorum, & auditis Cardinalium suffragiis responsum de more distulimus. At anno insequente* 1741. *die* 25. *Jannarii, Conversionis S. Pauli anniversaria, post Missam celebratam in Ecclesia S. Caroli hujus Almæ Urbis præfatæ Congregationis, ex propositis miraculis duo in tertio genere approbavimus per decretum, quod subdimus.*

DECRETUM,
ALERIEN., SEU PAPIEN.
Beatificationis, & Canoniz. Ven. Ser. Dei
ALEXANDRI SAULI
Ex Clericis Regularibus Congregationis S. Pauli, Barnabitis nuncupatis, Episcopi Alerien., & Papien.

HAbita fuit Congregatio Generalis Sacrorum Rituum coram Sanctissimo Domino Nostro BENEDICTO XIV. die 27. Septembris Anni proxime elapsi, in qua per Reverendissimum D. Cardinalem Sacripanti Ponentem proposita fuit Causa Alerien., seu Papien. Beatificationis, & Canonizationis Ven. Servi Dei ALEXANDRI SAULI ex Clericis Regularibus Congregationis Sancti Pauli Barnabitis nuncupatis, Episcopi Alerien., & postea Papien. super Dubio: *An, & de quibus miraculis constet in casu, & ad effectum, de quo agitur*. In ea autem Sanctitas Sua, lectis DD. Consultorum, & Reverendissimorum DD. Cardinalium auditis suffragiis, nihil tunc decernere, sed resolutionem differre voluit, ut prius de more, tum suis, tum aliorum precibus Cœlestis Luminis, & Auxilii uberiorem copiam imploraret. Quibus abunde expletis infrascripta die

die Anniversaria Conversionis Sancti Pauli præfatæ Congregationis Patroni, post Missam celebratam in Ecclesia Sancti Caroli hujus Almæ Urbis ejusdem Ordinis; Ex propositis Miraculis duo in tertio genere approbavit; Nimirum Sextum: *Fratris Laurentii Mariæ Obez Laici Professi præfatæ Congregationis septuagenarii, qui cum febri maligna, & pustulis animam jam ageret, superposito Ven. Episcopi Rocchetto statim sanatus est die 31. Augusti 1674.* Et Decimum: *Caroli Bertol Militis sexagenarii, qui ut lethali pro febre Rocchetti ejusdem impositione depulsa gratias ageret, ad Ven. Episcopi Sepulchrum in Sella delatus, ac super lapidem stratus, a sexennali etiam crurium debilitate liberatus, repente surgens, domum suis pedibus rediit die 12. Decembris 1678.* Et ita &c. Hac die 25. Januarii 1841.

F. J. A. Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius.

II. DECRETUM

IN CAUSA VEN. SER. DEI CAMILLI DE LELLIS

Fundatoris Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis.

C*Um in Causa Ven. Servi Dei Camilli de Lellis, post habitas felici successu Congregationes antepræparatoriam, & præparatoriam, propositum coram nobis fuisset die 26. Septembris 1741. in Congregatione Generali dubium: An, & de quibus miraculis constaret in casu &c. & ad effectum &c.: Nos, omnium suffragiis mature perpensis, & audito tum in scriptis, tum in voce Promotore Fidei, iterumque super sextum ex propositis miraculis consulto perito, qui pro veritate scripserat, sententiam nostram ferre de more distulimus, ut rem maturius adhuc perpensam Deo commendaremus. Tandem die 13. Novembris ejusdem anni 1741. S. Stanislao Kostka sacra, postquam S. Missæ Sacrificium ad ejus Aram in Ecclesia S. Andreæ Domus Probationis Soc. Jesu celebravimus, accitis Promotore Fidei, & Sacræ Congregationis Rituum Secretario, sequens edidimus decretum, quo duo approbavimus miracula in tertio genere.*

En decretum.

DECRETUM.

Romana, seu Theatina, Beatificationis, & Canonizationis,

VEN. SERVI DEI CAMILLI DE LELLIS,

Fundatoris Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis.

PRoposito in Congregatione Generali Sacrorum Rituum coram Sanctissimo Domino nostro BENEDICTO PAPA XIV. die XXVI. Septembris proxime præteriti per Eminentissimum Dominum Cardinalem Bellugam Causæ Relatorem Dubio: An, & de quibus miraculis constet in casu &c., & ad effectum &c.: Idem Sanctissimus omnium suffragiis mature perpensis, auditoque in scriptis, & in voce

ce Rev.P.Promotore Fidei,ac perito, qui pro veritate fcripferat, iterum quoad fextum infrafcriptum miraculum confulto, fumpto etiam ad deliberandum defuper, & rem Deo commendandam fpatio, infrafcripta die S. Stanislao Koftkæ facra, poftquam S. Miffæ Sacrificium ad ejus aram in Ecclefia S. Andreæ Domus Probationis Soc. Jesu celebravit, accitis coram fe Rev. P. Promotore, meque infrafcripto Secretario ejufdem Sacræ Congregationis fententiam approbando declaravit: Ex novem propofitis miraculis conftare de duobus in tertio genere: Nimirum de fexto: Catharinæ Marcioniæ Puellæ undennis a feptimeftri polypo ulcerofo, ac fœtido, fimul ac furbuculæ olim a fervo Dei geftatæ fila duo ægris naribus admota funt, dolore omni protinus ceffante, nulloque morbi relicto veftigio, fanatæ Viterbii in Monafterio Sanctæ Catharinæ Ordinis Prædicatorum, ubi educabatur, exeunte Novembri 1728. Ac nono: Catharinæ Dondolæ annorum circiter triginta, quæ fexto graviditatis menfe, maligna febri; non pleuram modo; fed & pulmones inflammante, totumque guttur ulcerante, in fupremo vitæ, ac mortis agone conftitutæ, ad fimplicem hauftum aquæ commiftæ pulvere cubiculi fervi Dei, ac dum illi commendaretur anima, porrectæ, abjecto prorfus omni morbo, quin & viribus receptis, furgere ftatim potuit, fanam fe clamitans, & probans Romæ die 28. Januarii 1736. Atque ita fanctitas fua declaravit, decrevitque, ac decretum publicari juffit die 13. Novembris 1741.

S. Card. Valenti Pro Eminentiffimo Præfecto.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierofolymitanus Secretarius.

III. DECRETUM.
IN CAUSA CANONIZ. B. FIDELIS A SIGMARINGA
Ordinis Minorum Cappuccinorum.

Cum inCongregationeGenerali coramNobis habita die 17.Decemb.1743. in Caufa Canonizationis B. Fidelis a Sigmaringa Ordinis Minorum Cappuccinorum propofitum fuiffet dubium: an, & de quibus miraculis conftaret poft indultam eidem Beato venerationem in cafu, & ad effectum &c. Nos, lectis Confultorum, auditifque Cardinalium fuffragiis, ad aliud tempus refponfum diftulimus, ut fufis ad Deum precibus divinam opem imploraremus. Verum die 18. Januarii 1744. quæ Cathedræ Romanæ Principis Apoftolorum dicata eft, poft celebratum in privata Cappella Miffæ facrificium unanimi tum Confultorum, tum Cardinalium confenfui inhærentes, declaravimus ex quatuor propofitis miraculis conftare de duobus tertii generis, *uti ex fequenti liquet decreto.*

DE-

DECRETUM

Constantien., seu Curien.

CANONIZATIONIS BEATI FIDELIS A SIGMARINGA

Ordinis Minorum Cappuccinorum primi ex Missionariis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide ab Hæreticis in odium Fidei interempti.

Post formalem, solemnemque Venerabilis Dei Servi Beatificationem expletam die 24. Martii 1729., signata fuit die 28. Augusti 1730. Commissio reassumptionis Causæ ad probandum ea, quæ post indultam a Sede Apostolica Venerationem supervenerunt, confectisque Auctoritate Apostolica binis Processibus Constantiensi, videlicet, & Mediolanensi, discussaque eorum validitate, fuit eadem approbata, & Sacræ Congregationis responsa Apostolicæ confirmationis robur obtinuerunt.

Habitis post hæc juxta morem binis Congregationibus, altera Antepræparatoria die 20. Novembris 1742., altera Præparatoria die 23. Julii 1743. super puncto miraculorum, quæ supervenisse dicebantur, die postmodum 17. Decembris proxime præteriti, instante Fratre Maximiliano a Wanghena Ordinis Cappuccinorum Definitore Generali, & hujus Causæ Postulatore, proposito per Emum, & Rmum D. Card. Alexandrum Albanum loco Emi, & Rmi Domini Cardinalis Aldrovandi absentis in Congregatione Generali habita coram SS. D. N. BENEDICTO PAPA XIV. consueto Dubio: *An, & de quibus Miraculis constet post indultam eidem Beato venerationem in casu, & ad effectum, de quo agitur:* Sanctitas sua post perlecta Consultorum, & audita Cardinalium Suffragia, dicta die respondit, sibi aliquod spatium temporis necessarium esse, ut interim suis, aliorumque precibus ad Deum fusis Divinum Adjutorium in tam arduo negotio imploraret.

Quibus expletis, infrascripta die Cathedræ Romanæ Principis Apostolorum dicata, post celebratum Missæ Sacrificium in privata Cappella, vocatis coram se R. P. Promotore fidei, meque infrascripto Congregationis Secretario, inhærens unanimi consensui tum Consultorum, tum Cardinalium, declaravit *ex quatuor propositis Miraculis constare de duobus Tertii generis, nimirum de primo Instantaneæ Sanationis Fratris Candidi a Mediolano Religiosi Professi Ordinis Capuccinorum ab inveterato fere per decennium morbo Epileptico cum instantanea perfecta, & absoluta fractarum virium restitutione per Beati effigiem capiti reverenter impositam, exclusa quacumque in morbum recidentia; ac de secundo Josephi Kirner pueri quadriennis, qui omni pedum usu triennalem ob Rachitidem amisso in eodem statu permanens, ductus a Matre ad Ecclesiam ante Imaginem Beati, relictis fulcris demum pedes redit, & deinde semper unde-*

undequaque sanus incessit. Atque ita Sanctitas sua declaravit, decrevitque, ac Decretum publicari mandavit. Hac die 18. Januarii 1744

Fr. J. A. Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius

IV. DECRETUM

IN CAUSA CANONIZATIONIS B. CATHARINÆ DE RICCIIS.

IN Congregatione Generali coram Nobis habita die 24 Martii 1744. in Causa Canonizationis B. Catharinæ de Ricciis propositum fuit dubium: an, & de quibus miraculis constaret post indultam Beatæ venerationem in casu, & ad effectum &c.: Perlectis consultorum suffragiis, Cardinalium vota audivimus, sed nihil decrevimus, ut Dei opem impensius postularemus, & difficultates quasdam nobis subortas quoad secundum ex duobus miraculis, quæ a Consultoribus, & Cardinalibus majori plausu fuerant excepta, enodaremus. At die 26. Maji ejusdem anni 1744. S. Philippo Nerio, qui cum B. Catharina Riccia adhuc vivente spiritualem, & intimam foverat amicitiam, dicata, post celebratum Sacrum in Ecclesia S. Mariæ de Vallicella in interiori Cappella, sub cujus Ara est corpus ejusdem S. Philippi Nerii, accitis Promotore Fidei, & Sac. Rituum Congregationis Secretario, sequens edidimus decretum, quo duo approbavimus miracula, primum quidem tamquam secundi generis, ac secundum tamquam tertii. Difficultates etiam circa secundum miraculum nobis subortas declaravimus, simulque rationem aperuimus, qua illas sustuleramus.

En decretum.

DECRETUM

Florentina Canonizationis

BEATÆ CATHARINÆ DE RICCIIS

Monialis Professæ in Venerabili Monasterio Sancti Vincentii Civitatis Prati Ordinis Prædicatorum.

SIgnata Commissione reassumptionis Causæ B. CATHARINÆ DE RICCIIS, & Processuum validitate approbata, qui postmodum Apostolica auctoritate fuerant confecti, propositum fuit Dubium in Congregatione Antepræparatoria die 8. Januarii, ac in Præparatoria die 19. Novembris 1743.: *An, & de quibus Miraculis constet post indultam Beatæ venerationem, in casu, & ad effectum, de quo agitur*. Quod idem Dubium fuit etiam in Congregatione Generali propositum coram SANCTITATE SUA, habità die 24. Martii currentis anni. Inter cetera autem Miracula tunc proposita, atque discussa, illud Majori plausu fuit exceptum Mariæ Clementinæ Staccioli Florentinæ, quæ, intercedente B. CATHARINA, cui ferventi se, magnaque devotione commendaverat, liberata fuit a cancro vermi-

bus scatente, atque initio septem valvulis; seu cavitatibus, postremo vero duabus saeviente, a quo per octo annorum spatium in dextera mamilla vexata fuerat, & aliquando etiam eo redacta, ut morti proxima Sacro Viatico esset munienda. Alterum vero aequali plausu receptum fuit illud Sororis Mariae Magdalenae Fabri Monialis Sanctae Catharinae Ordinis Praedicatorum in Civitate Augustae, quae ad tres annos infirma, ac gravi Arthritide affecta, genuum articulos, ac tibias obsidente, a qua, nullo recepto a medicamentis subsidio, a quibus idcirco cessaverat, impotens, atque ad motum prorsus inepta reddita, cum saeviente morbo, & doloribus ingravescentibus, aliarum Monialium subsidio, earumque brachiis, & manibus delata ad parvum Chorum Ecclesiae imminentem eo tempore, quo Hymnus: *Te Deum laudamus*, in gratiarum actionem concinebatur pro Beatificatione B. CATHARINAE DE RICCIIS, ejus intercessioni sese toto devotionis affectu commendasset, nedum illico a doloribus, quibus affligebatur, liberata est, sed etiam deprehendens se liberam ad genuflectendum, statim genuflexit, statim expedite per Monasterium ambulavit, recuperatis in instanti viribus, perinde ac si morbo nunquam vexata fuisset.

Itaque Sanctissimus D. N., perlectis Consultorum Suffragiis, auditisque DD. Cardinalium Votis, nihil ea in re decrevit in Congregatione Generali habita praedicta die 24. Martii; sed differendum censuit, ut à Deo lumen, & auxilium imploraret: quibus adimplesis, accitisque postmodum hac ipsa die, post celebratum Sacrum in Ecclesia S. Mariae de Vallicella in interiori Capella, sub cujus Ara est Corpus S. Philippi Nerii, R. P. Fidei Promotore, meque infrascripto Sac. Rituum Congregationis Secretario, exposuit, se in secundi ex dictis Miraculis approbatione aliquas obviam habuisse difficultates, dum secundis post Congregationem Generalem curis, privatoque studio, Causae resolutioni incumbebat, & ad ulteriora progrediendo, inquit, se dubitasse, an Miraculum de quo agitur, vere dici possit, contigisse post indultam venerationem, cum acciderit die 9. Novembris 1732. atque ita quatuordecim, aut quindecim diebus ante solemnem beatificationem, quae peracta fuit in Basilica Principis Apostolorum die 23. Novembris ejusdem anni; sed se in eam tandem adductum esse sententiam, quod vere contigisset post indultam venerationem, etsi contigerit ante publicationem Brevis, & peracta solemnia Beatificationis in Basilica Vaticana, cum contigerit post decretum Sacrae Congregationis Rituum de tuto processu ad Beatificationem, & post signatum die 1. Octobris Beatificationis Breve manu Clementis XII. sui Praedecessoris, & eo magis, cum ita quoque judicatum fuerit in Causa S. Joannis de Cruce, juxta ea, quae Sanctitas Sua retulit *in suo Opere de Canonizat. Sanctor. lib. 2. cap. 21. num. 11.*

A prima

A prima difficultate expeditus idem Sanctissimus transitum fecit ad secundam, dixitque, se in hujus ejusdem miraculi approbatione hæsitasse, etsi instantaneam Sanationem una cum recuperatione virium bene probatam agnoverit, sed eodem modo probatam non deprehenderit perseverantiam in sanitate, exclusionem novi morbi, nullamque contigisse mutationem de uno morbo in alium: a quibus ut se expediret, ait, novas a se adhibitas fuisse pro veritate eruenda diligentias, juxta ea, quæ in simili hæsitatione præstita sunt a sanct. memor. Clemente XI.; quemadmodum legitur *in citato Opere Sanctitatis Suæ de Canonizatione Sanctor. lib. 3. cap. 5. n. 14.* datis videlicet ad Episcopum Augustanum litteris, in cujus Dioecesi Miraculum contigit; transmissaque ad ipsum opportuna instructione pro veritate eruenda; addiditque, ex superventis responsionibus se invenisse, quod optaverat, Monialem videlicet adhuc vivere, adhuc perfecta frui sanitate, nec ullo alio morbo post receptam miraculose sanationem fuisse tentatam, excepto, post elapsum tamen quadriennium, levi tantum calculorum dolore, a quo post modicum tempus liberata est, testantibus hoc totum Monialibus, & Medico Monasterii, quemadmodum ex responsionibus datis ad singula capita instructionis fideliter executioni mandata a Viro Ecclesiastico SANCTITATI SUÆ bene cognito, & ab Episcopo Augustano ad id subdelegato, deprehensum est.

Discursum denique absolvit asserens, sublatis difficultatibus, aliam quamcumque ulteriorem moram se velle abjicere, & hanc diem S. Philippo Nerio dicatam elegisse, utpote conscium spiritualis, & intimæ amicitiæ, qua Sanctus hic B. CATHARINAM RICCIAM adhuc viventem prosecutus est, cum in ejus Bulla Canonizationis legantur hæc verba: *Cum in Urbe maneret, tunc in humanis agentem CATHARINAM RICCIAM sub regula San. Augustini Monialem Prati in Hetruria commorantem longo temporis spatio est allocutus.* Et sic hac ipsa die se declarare; *Ex propositis Miraculis constare de Primo tamquam secundi generis, ac de Secundo tamquam tertii, in casu, & ad effectum de quo agitur, idest Canonizationis.* Atque ita SANCTITAS SUA decrevit, Decretumque publicari mandavit. Hac die 26. Maji 1744.

C. Cardinalis de Marinis Præfectus.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius.

V. DECRETUM.

IN CAUSA CANONIZATIONIS B. PETRI REGALATI
Ordinis Minorum, apud Hiſpanos Regularis Obſervantiæ S. Franciſci Reſtauratoris.

CUm in Cauſa Canonizationis B. Petri Regalati duæ a Nobis ſublatæ fuiſſent difficultates ad ordinem judicii de miraculis pertinentes; ter de more propoſitum fuit dubium: An, & de quibus miraculis conſtaret in caſu, & ad effectum &c.: Primo quidem in Congregatione Antepræparatoria, ſecundo in præparatoria, & tertio in Congregatione Generali coram Nobis habita die 2. Junii 1744., in qua licet tum Conſultorum, tum Cardinalium ſuffragia in duorum miraculorum tertii generis approbationem conſpiraſſe comperiſſemus; ſententiam tamen noſtram in aliud tempus diſtulimus. Novis tandem adhibitis diligentiis, divinoque implorato auxilio, die 24. Julii ejuſdem anni 1744., Sancto Bonaventuræ Sacri Cardinalium Collegii, & Seraphicæ Religionis illuſtri ornamento dicata, poſt celebratum Miſſæ Sacrificium in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Ara Cœli, Fidei Promotorem, & Sacræ Congregationis Rituum Secretarium accivimus, & dubio propoſito reſpondentes pronunciavimus, conſtare de ſupradictis duobus miraculis, tamquam miraculis tertii generis ad effectum Canonizationis. Decretum, quod ſuper hoc tunc publicari mandavimus, relatum a Nobis eſt cap. 1. hujus libri decr. 3. general. quare ab illo repetendo abſtinemus.

VI. DECRETUM.

IN CAUSA CANONIZATIONIS BB. SEPTEM FUNDATORUM
Ord. Serv. Beatæ Mariæ Virginis.

CUm in cauſa Canonizationis BB. Septem Fundatorum Ord. Servorum B. Mariæ Virginis facta relatione juridica virtutum in gradu heroico ſingulorum, Sacra Rituum Congregatio die 1. Februarii 1744. reſcribendum cenſuiſſet: In caſu, & ad effectum, de quo agitur, procedi poſſe ad ulteriora: idemque reſcriptum Nos die 5. ejuſdem Menſis, & Anni approbaviſſemus; In Congregatione Ordinaria coram Nobis habita die 1. Auguſti ejusdem anni propoſitum fuit dubium alias propoſitum, & non reſolutum, videlicet: An miracula a Deo patrata ad collectivam invocationem dictorum Septem BB. Fundatorum ſuffragari poſſent ad effectum eorumdem ſolemnis Canonizationis &c.: Audivimus hac ſuper re Cardinalium ſuffragia, eorumque ampliori numero inhærentes decrevimus, non eſſe habendam rationem miraculorum a Deo patratorum ad collectivam invocationem Septem BB. Fundatorum in Cauſa Canonizationis eorumdem, niſi ſupra numerum; ac ſimul pronunciavimus ad effectum obtinendæ Canonizationis ipſorum, & pro baſi, & fundamento dictæ Canonizationis requiri miracula interceſſione uniuscujuſque ipſorum patrata. Noſtrum autem Decretum die 7. Auguſti ejuſdem anni in Sacræ Congregationis Regeſtis adnotari mandavimus.

davimus. Ex eodem Decreto, quod subdimus, rationes patebunt, quæ nos ad ita decernendum impulerunt.

DECRETUM
Florentina Canonizationis
SEPTEM BEATORUM FUNDATORUM
Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis.

PRoposito in Congregatione Ordinaria Sacrorum Rituum habita *die 13. Januarii 1742.* Coram Sanctissimo Domino Nostro Benedicto Papa XIV., referente claræ memoriæ Cardinali Pico, sequenti dubio ad eamdem causam Florentinam Canonizationis Septem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis pertinente: *An miracula a Deo patrata ad collectivam invocationem Septem Beatorum Fundatorum Ordinis servorum Beatæ Mariæ Virginis suffragari possint ad effectum eorumdem solemnis Canonizationis in casu, de quo agitur*: nullaque capta super eodem resolutione sequens a sanctitate sua editum ea ipsa die fuerit rescriptum: *Fiat relatio Juridica virtutum in gradu heroico singulorum Beatorum, & communicetur Fidei Promotori, & instantia proponatur in sacrorum Rituum Congregatione Ordinaria: & quatenus resolutio sit favorabilis, & a Summo Pontifice approbetur, proponatur Dubium super miraculis cum eisdem scripturis coram Sanctissimo, & Cardinalibus Congregationis Sacrorum Rituum*: ut ea, qua decet, reverentia Postulatores memorato rescripto parerent, manus admoverunt ad exarandam petitam juridicam relationem Virtutum singulorum septem Fundatorum, eamque communicarunt R. P. D. de Valentibus Fidei Promotori, exaratisque ab ipso juxta morem consuetis animadversionibus, cum de viribus prædictæ juridicæ relationis actum fuerit in Congregatione Ordinaria Sacrorum Rituum habita *die 1. Februarii currentis anni 1744.* & referente Eminentissimo, & Reverendissimo Cardinali Accorambono suffecto in locum claræ memoriæ Cardinalis Pici interea temporis defuncti, rescriptum fuerit, *quod poterat ad ulteriora procedi in casu, & ad effectum, de quo agitur, si sanctitati suæ visum fuisset*, & sanctitas sua *die 5. ejusdem mensis & anni* responsum confirmaverit, & approbaverit, coacta iterum Congregatione ordinaria coram eadem sanctitate sua *die prima Augusti ejusdem currentis anni 1744.* Referente eodem prædicto Eminentissimo, & Reverendissimo Cardinali Accorambono, propositum fuit Dubium aliàs propositum, & non resolutum, uti supra dictum est, *An miracula a Deo patrata ad collectivam invocationem Septem Beatorum Fundatorum Ordinis Servorum Beatæ Mariæ Virginis suffragari possint ad effectum eorumdem solemnis Canonizationis in casu, de quo agitur.*

In hac autem Congregatione Ordinaria sanctitas sua, audita relatione prædicti Cardinalis Ponentis, auditisque suffragiis cetero-

rum

rum Cardinalium eidem Congregationi interessentium, post exposita omnia, & singula, quæ super Dubio proposito disputantis more, modo pro favorabili resolutione dubii, modo contra favorabilem dubii resolutionem scripserat *in suo opere de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 1. cap. 5. ultimæ editionis Patavinæ*, inhærens ampliori suffragiorum numero, sequens edidit Decretum: *Non esse habendam rationem miraculorum a Deo probatorum ad Collectivam invocationem septem Beatorum in Causa Canonizationis eorumdem, nisi supra numerum*, ut a sanctæ memoriæ Clemente XI. Responsum fuit. in Causa Romana, seu Polona Canonizationis Sancti Stanislai Kosthæ Novitii Societatis Jesu in terminis miraculi ejus intercessione a Deo patrati ante indultam venerationem, sed quod a Postulatoribus pro obtinenda Canonizatione proponebatur una cum aliis secutis post indultam Venerationem ab ipso eodem contextu approbatis, quod ipsum quoque alias factum est, quoties miraculum aliquod propositum fuit, & approbatum uti a Deo factum intercessione alicujus servi Dei, vel Beati, sed præter regulas a sancta Sede præscriptas pro miraculorum approbatione ad effectum obtinendæ Canonizationis, *& in causa Beatorum Septem Fundatorum ad effectum Canonizationis ipsorum, & pro basi & fundamento dictæ Canonizationis, requiri Miracula intercessione uniuscujusque ipsorum patrata*. Addidit Santissimus, se ita decernere, cum nullum extet exemplum judicii a Sede Apostolica prolati de plurium Confessorum Canonizatione dependenter a miraculis ad collectivam eorum invocationem a Deo patratis; nec deceat, aut expediat in causis voluntariis, & non de necessitate definiendis, & in quibus nulla cautela, & nulla diligentia superflua dici potest juxta suorum Prædecessorum monita per ipsum collecta *in suo Opere de Canonizatione Sanctorum lib. 15.* novam, facilioremque aperire viam majoribus incognitam, quæque tractu temporis aditum suppeditare posset, sub obtentu pietatis. fraudibus aliquorum, quas ipse exposuit. Conclusitque, Beatos Septem Fundatores posse nedum collective, sed etiam singillatim invocari, & ad singulorum etiam invocationem fideles ab Ecclesia invitari, cum ipsorum nomina in Martyrologio Romano descripta sint, non collective, sed ea die, qua unusquisque mortuus est, Deoque fidendum esse, qui, si volet, uti sperare fas est, omnium horum Beatorum fieri Canonizationem in Ecclesia, ad uniuscujusque Invocationem Miracula operari dignabitur. Quæ omnia Sanctissimus in Regestis adnotari mandavit. Hac die 8. Augusti 1744.

VII. DE-

VII. DECRETUM.

IN CAUSA CANONIZATIONIS B. CAMILLI DE LELLIS

Fundatoris Clericorum Regularium Miniſtrantium Infirmis.

Cum poſt Beatificationem B. Camilli de Lellis plura Deus ob ejus interceſſionem miracula patraret, adeoque de ejus Canonizatione ageretur; poſt conſuetas Congregationes Antepræparatoriam, & Præparatoriam; Generalis habita eſt coram Nobis die 16. *Martii* 1745. *in qua propoſitum fuit dubium: An, & de quibus miraculis conſtaret poſt indultam eidem Beato venerationem in caſu, & ad effectum &c. Perlectis Conſultorum, auditiſque Cardinalium ſuffragiis, reſponſum de more diſtulimus. Die autem prima Maji ejuſdem anni, SS. Apoſtolis Philippo, & Jacobo dicata, poſt ſacrum in Lateranenſi Baſilica celebratum, duo ex propoſitis miraculis, tamquam miracula tertii generis approbavimus, uti liquet ex ſequenti decreto.*

DECRETUM

Romana, ſeu Theatina Canonizationis

BEATI CAMILLI DE LELLIS

Fundatoris Clericorum Regularium Miniſtrantium Infirmis.

Poſtquam ſolemni Ritu inter Beatos relatus fuit Venerabilis Dei Famulus CAMILLUS DE LELLIS Fundator Clericorum Regularium Miniſtrantium Infirmis, inſtantibus de more Poſtulatoribus pro impetranda ejuſdem cauſæ reaſſumptione, ut ad finem optatum, nempe Canonizationem, ipſa perducatur, ſignata fuit commiſſio reaſſumptionis cauſæ, & Apoſtolici Proceſſus confecti (quorum validitas diligenter etiam examinata, atque inde probata fuit) de miraculis, quæ ob interceſſionem Beati CAMILLI a Deo patrata ferebantur, poſtquam ille Beatorum numero adſcriptus eſt: Cum deinde eadem miracula in examen revocari cœpiſſent, & accuratiſſima diſquiſitio de ipſis facta eſſet, uti mos eſt, in duabus Congregationibus Antepræparatoria, ac Præparatoria, demum coram Sanctiſſimo Domino Noſtro BENEDICTO XIV. die 16. Martii nuper elapſi habita fuit Congregatio Generalis Sacrorum Rituum, in qua propoſitum fuit Dubium, quod anteà jam fuerat propoſitum in duabusCongr. Antepræparatoria,&Præparatoria,quas ſuperius nominavimus: *An, & de quibus miraculis conſtet poſt indultam eidem BEATO Venerationem in caſu, & ad effectum*: Sanctitas Sua, priuſquam accederet ad Congregationem, omnia Conſultorum ſuffragia perlegere voluit, quemadmodum facere conſuevit, atque illa deinde coram univerſo cœtu dilucide expoſuit: Poſt hæc, auditis Cardinalium ſuffragiis, nihil novi conſtituit, non ſolum, ut cauſam accuratius perpenderet, ſed etiam, ut Divinam opem in tam gravi, difficilique negotio diuturnis precibus imploraret: His omnibus peractis duo ex

ex propositis miraculis approbavit: Primum illud est, quod in Ordine secundo loco describitur, & Luciæ Teresiæ Petti contigit, quæ ab ipsa Nativitate asthmate oppressa, gravissima respirandi difficultate laborabat, & cum magis ætate procederet, tanta malorum accessio facta est, ut non modo ineptam prorsus efficerent ad quemcumque vel levissimum laborem, sed etiam macilento vultu, fractisque viribus Corporis penitus extenuarent: Quin etiam gibbum contraxit, & sanguinem immixtum sanie despuere cœpit, itaut de ejus vita actum esse Medici unanimes affirmarent: Sed illa post invocatum B. CAMILLUM momento temporis pristino respirandi impedimento, & marcidis sputis libera protinus evasit, corporis curvamine soluta fuit, & se ad labores omnes suscipiendos idoneam, & expeditam sensit, cum nulla antea Crisis, seu mali mutatio eidem mulieri contigisset: Atque ita restitutis viribus, postquam septemdecim annis graviter vexata fuit, integra, perfectaque gaudet valetudine.

Secundum miraculum, quod in ordine tertium locum obtinebat, a Sanctitate Sua probatum, accidit Margaritæ Castelli Puellæ annorum duodeviginti, quæ Parentem habuit pustulis infectam, & eodem morbo ita oppressa fuit, ut pustulæ in diversis partibus erumperent, & postremo ulcus per totum corpus, & ingentes crustas, sanie manantes, & supramodum graveolentes inducerent; Tandem mense Julii anno 1743. cum Puellam febris acuta corripuisset, & nullum a medicinis levamen acciperet, omnem de ipsius sanitate spem Medici deposuerunt: Divinum Eucharistiæ Sacramentum ipsi, tamquam proxime moriturae, fuit administratum, & omnia, quæ ad luctum, & funebrem pompam spectant, jam parabantur; Interim ejus Mater, ac Soror ad intercessionem Beat: CAMILLI pie confugerunt, & statim admirabile portentum evenit: Nam moriens Puella excitatur, & se incolumem, & sanam exclamat: Lecto prosiliit, inflatum corpus detumuit, tabidæ Crustæ deciderunt, cibum sumpsit integris, ac restitutis viribus; nec ulla tunc temporis Crisis, seu mali mutatio intercessit; Optimam pariter valetudinem, quam recuperavit, nunc etiam firmam retinet, ac tuetur.

Hæc duo miracula tanquam tertii generis Sanctitas Sua probavit, postquam in Lateranen. Basilica sacrum hac die confecit, quemadmodum R. P. Fidei Promotori, & mihi infrascripto Secretario declaravit, dum Sanctitas Sua præsens Decretum mihi tradidit. Hac die prima Maji Sanctis Apostolis Philippo, & Jacobo dicata anno 1745.

C. Card. de Marinis Præf.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secret.

VIII. De-

VIII. DECRETUM.

IN CAUSA CANONIZATIONIS B. JOSEPHI A LEONISSA
Sacerdotis Professi Ord. Min. S. Francisci Capuccinorum.

IN causa Canonizationis B. Josephi a Leonissa habita fuit coram nobis Congregatio Generalis Sacrorum Rituum die 22. *Septembris* 1744. *& in ea propositum fuit dubium: An, & de quibus miraculis constaret post indultam dicto Beato venerationem in casu, & ad effectum &c. Consultorum suffragia, quæ de more prælegeramus, in Congregatione retulimus, Cardinalium vero suffragia audivimus: nihil tamen decernendum statuimus. Dum autem hujusmodi Causæ privatum studium impenderemus, nonnullas deprehendimus difficultates, quas tamen mox, quibusdam cautelis adhibitis, penitus diluimus. Quare die prima Maji Sanctis Apostolis Philippo, & Jacobo dicata anni* 1745. *post Sacrum in Basilica Lateranensi peractum, duo miracula tertii generis approbavimus, uti ex sequenti decreto patet.*

DECRETUM

SPOLETANA CANONIZATIONIS B. JOSEPHI A LEONISSA
Sacerdotis Professi Ordinis Minorum S. Francisci Capuccinorum.

PEracta jam a Clemente XII. fel. record. Beatificatione Venerabilis Dei famuli JOSEPHI DE LEONISSA Sacerdotis Professi ex Ordine Minorum Sancti Francisci Capuccinorum, & signata deinde Commissione Reassumptionis causæ, confectis auctoritate Apostolica Processibus de Miraculis, quæ post eamdem Beatificationem contigerunt, examinata pariter sedulo, ac probata validitate ipsorum Processuum, postremo in duabus Congregationibus Antepræparatoria, ac Præparatoria, quarum prima coacta fuit die 18. Junii anno 1743 altera vero die 3. Martii anno 1744.; in his, inquam, Congregationibus propositum de more fuit dubium: *An, & de quibus miraculis constet post indultam dicto BEATO venerationem in casu, & ad effectum &c.*: Idem prolatum dubium fuit in Congregatione Generali Sacrorum Rituum habita coram Sanctissimo Domino Nostro Papa BENEDICTO XIV. die 22. Septembris anno 1744.

Sanctitas Sua, priusquam in Congregationem veniret, omnia Consultorum suffragia perlegit, eaque fuse retulit coram universo cœtu: Post hæc, auditis Cardinalium suffragiis, nihil omnino decernendum censuit, ut rem totam magis accurato studio perpenderet, & seipsum Deo commendaret, ut lumen suum in hoc gravissimo negotio impertiretur.

Itaque Sanctitas Sua, dum ejusmodi Causæ privatum studium impenderet, nonnullas difficultates deprehendit: etenim circa primum ac secundum Miraculum, quæ Consultores, & Cardinales majori plausu exceperunt, advertit Sanctitas Sua nequaquam missos

 fuisse

fuisse Romam articulos, seu capita rerum, ut super illis a R. P. Fidei Promotore Interrogationes conficerentur, quæ solum propositæ fuerunt a Judicibus Remissorialibus Apostolicis: Id profecto novum, & inusitatum Sanctitati Suæ visum fuit, eo quod de Processu ageretur Spoleti confecto, quæ Civitas procul dubio paucis milliariis Roma distat: Quare contrarium id esse constat Sacræ Congregationis praxi, quam Sanctitas Sua in suis libris: *De Canonizatione Sanctorum lib. 2. cap. 47. num 3.* fuse explicavit.

Accedit etiam, quod in Miraculis tertii generis *Instantaneitas* necessario demonstranda sit, quæ cognosci quidem nullo modo potest, nisi prius ostendatur status anterior immediatus morbi, qui deinde momento temporis mirabiliter sanatus fuit: Quamobrem Sanctitas Sua percurrens testium dicta, nihil sane dubitandum putabat de præcedenti immediato, ac miserrimo statu morbi, sed in apertam lucem manifesto illum non deduci, eo quod opportunæ, ac necessariæ Interrogationes prætermissæ fuissent; ideoque Processum ejusmodi spicæ comparandum esse, quæ licet matura, ac frumenti granis repleta sit, tamen illa non effundit, nisi alicujus manu excutiatur.

Cum hæc ita essent, Sanctitas Sua desiderio, atque amore cognoscendæ veritatis solum adducta, scribendum duxit ad Episcopum Spoletinum, qui suffectus est in locum sui Prædecessoris, qui Processui condendo interfuerat, ac vitæ cursum absolvit: Illum secreto admonuit, ut accitis improviso Testibus jam antea examinatis, & aliis pariter, qui vocari in examen poterant, ac debuerant, sed vocati nequaquam fuerant, illos opportune interrogaret de statu immediato, qui sanationi præcessit: Episcopus ad Leonissam se conferens, indicta jam sacra Visitatione, Sanctitatis Suæ mandatis prudenter, accurateque satisfecit: novum Processum, quem condidit, Romam misit, consentaneum penitus illis omnibus, quæ ipsi commissa fuerant: quem Processum Sanctitas Sua tradidit, ut in Tabulario Sac. Congregationis collocetur, & ipsius causa difficultates omnes prorsus se exuisse affirmavit. Addidit, se nullam hæsitationem habuisse, ut literas daret ad Episcopum Spoletinum, uti dictum est, quamvis adversari videatur Decretum Alexandri VII. promulgatum anno 1658 quod Sanctitas Sua commemorat in Libris; *De Canonizatione Sanctorum lib. 2. cap. 53. num. 11.*; quo sane Decreto præcipitur, ne in caulis ejusmodi per quoscunque adjungantur robora, ac veluti subsidia iis probationibus, quæ in Processibus jam perfectis continentur: sibi enim persuasit Decretum Alexandri VII. locum non habere, cum Pontifex ipse pro cognoscenda diligentius veritate hujusmodi subsidia perquirat: Accedit etiam, quod illud Decretum editum fuit ad coercendos Postulatores, ne Testes novos pro libito suo im-

imbuerent, priusquam in examen vocarentur, aut cum veteres Testes iterum examen subire deberent: Porro hoc periculum obvenire nullo modo potuit ob accuratam diligentiam, ac rationem, qua totum negotium administratum fuit: Postremo etiamsi idem Decretum impedimentum aliquid afferre posset, Sanctitas Sua, quatenus opus esset, hac pro vice tantum illud prius abrogare constituerat.

Illustratis hoc pacto ob novas, & opportunas interrogationes assertionibus Testium, qui prius examinati fuerant; iisdemque magis corroboratis aliorum testimoniis, qui minime ad examen accesserant, licet acciri debuissent, apertissime patuit status morbi, qui sanationi instantaneæ præcessit, & cognitio habita est de illius continuatione, sicuti in primo ex propositis Miraculis contendebatur: Quippe Spoletinus Episcopus testatus est, se vidisse Puerum, de quo sermo instituitur, integræ sanitati restitutum, & pedibus omnino liberum, atque expeditum: Itaque Sanctitas Sua, peracto sacro in Basilica Lateranensi, accito R. P. Fidei Promotore, meque infrascripto Secretario, sua auctoritate approbavit tanquam Miraculum tertii generis incolumitatem redditam Josepho Dionysio, quam Postulatores primo loco exposuerunt: Is puer duorum annorum tam magnam corporis totius debilitatem ab ipso vitæ exordio contraxerat, ut stare nullo modo posset; carnem vero lentam adeo, ac flexibilem habebat, ut, veluti sudariolum, complicaretur: Eum Mater ad Ecclesiam detulit, ubi B. JOSEPHI Corpus repositum est, & super altare puerum collocavit, BEATUM invocans magna religione, ac pietate, ut illum ab ægritudine liberaret: Tunc Puer absque ulla mora pedes suos ita corroborari sensit, ut incedere sine difficultate, & currere potuerit; quo sanitatis beneficio adhuc fruitur, uti superius commemoravimus.

Insuper Sanctitas Sua quoque probavit tanquam Miraculum tertii generis sanationem Antoniæ Morelliæ, quam Postulutores secundo loco statuerunt: Illa graviter laborabat fistula, quæ Callum etiam induxerat, & saniem permixtam sanguine fundebat: ex eadem fistula, cum hians pateret, ventus tam vehemens erumpebat, ut Candelam posset extinguere: Per duos annos hoc morbo cruciata fuit, cui dolores etiam, Tussis, ac Febris superaddebantur, donec pius sacerdos illam oblinivit oleo, quod ante sacrum Corpus Beati JOSEPHI ardere consuevit: Tum momento temporis integram sanitatem consecuta est, fistula penitus occlusa, doloribus, Tussi, ac Febri omnino cessantibus, pristinæ vires, & color naturalis ipsi redierunt, qua bona valetudine deinceps semper usa est: Quare, ut de Pontificia approbatione horum Miraculorum certum documentum existat, Sanctitas Sua mihi infrascripto Secretario præsens

M 2 Decre-

Decretum tradidit, hac die prima Maji Sanctis Apostolis Philippo, & Jacobo dicata anno 1745.

C. Cardinalis de Marinis Præfect.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

IX. DECRETUM
IN CAUSA BEAT. VEN. SER. DEI HIERONYMI ÆMILIANI
Fundatoris Congregationis Somaschæ.

IN Causa Beatificationis Ven. Servi Dei Hieronymi Emiliani, in qua, dum in minoribus Advocati Consistorialis, & deinde Promotoris Fidei munere fungeremur, operam utcumque nostram impendimus, Congregatio Generalis habita fuit coram Nobis die 21. Januarii 1747. super miraculis. Unanimem in ea tum Consultorum, tum Cardinalium sensum deprehendimus quoad duas sanationes, quas inter miracula esse recensendas existimabant. Huic sententiæ nos quoque adhærebamus: responsum tamen nostrum ad aliud tempus de more differendum esse censuimus. Interea ut nullam in re tanti momenti diligentiam omitteremus, ad Venetiarum Patriarcham literas dedimus, quibus ipsi demandavimus, ut sanatos ipsos, aliosque testes de ipsorum sanatione bene instructos examinaret de statu valetudinis utriusque, & de continuatione sanitatis a die sanationis usque ad examinis illius tempus. Cum autem ex responsionibus, aliisque documentis ad nos transmissis innotuisset, eos, post obtentam sanationem, semper bene valuisse; Nos die 23. Aprilis ejusdem anni 1747. die Dominica post Sacrum in Oratorio Collegii Clementini sub cura Patrum Congregationis Somascha degentis celebratum, sacraque Communione refectos ejusdem Collegii Alumnos, in quo Nos quoque pueritiam nostram sub eorumdem Patrum educatione transegimus; sequens edidimus decretum, quo præfatas binas sanationes tamquam miracula tertii generis approbavimus.

DECRETUM
SUMMI PONTIFICIS BENEDCTI PP. XIV.
IN CAUSA VENETA, SEU MEDIOLANEN.

Beatificationis, & Canonizationis

VEN. SERVI DEI HIERONYMI ÆMILIANI

Super Dubio An, & de quibus Miraculis constet in casu &c.

EXpleto judicio in Causa Venerabilis Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI Fundatoris Congregationis Somaschæ super Virtutibus tempore Prædecessoris nostri Clementis XII. felicis recordationis, transitus factus est ad aliud judicium super Miraculis; præmissisque juxta mortem super eorum examine binis Congregationibus, Antepræparatoria die 27. Aprilis anni 1745., & Præpara-

paratoria die 16. Novembris ejusdem anni, deventum tandem est ad generalem Congregationem coram Nobis habitam die 21. Januarii currentis anni 1747., cui juxta morem interfuerunt tum Consultores, tum Cardinales Congregationi Sacrorum Rituum adscripti.

Ad eam accessimus post perlecta omnium Consultorum suffragia, post lectas tum Juristarum, tum Medicorum Scripturas, & auditam verbalem, uti dicunt, Causæ Patronorum informationem. Nos ipsi quoque, præsentibus Consultoribus, Cardinalibus exposuimus, quidquid eorum suffragiis continebatur; dimissisque, uti moris est, ab Aula Congregationis memoratis Consultoribus, suffragia audivimus Cardinalium: omnibusque sedulo perpensis, deprehendimus, unanimem fuisse sententiam, quod binæ sanationes, altera Hieronymæ Durighellæ secuta anno 1737., altera Antonii Blanchini secuta anno 1738. essent inter miracula recensendæ a Deo patrata intercessione Venerabilis Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI.

Huic sententiæ Nos quoque adhærebamus: sed sensum nostrum tunc manifestum facere noluimus; ut videlicet novas preces ad Deum effunderemus, ipsum enixe rogantes, ut in re tam gravi Nobis auxilium suum, & lumen impertiri dignaretur, tum etiam ut secundis curis novo examine rem perpenderemus.

Post hæc, prædicta omnia, quæ explenda erant, explere curavimus: sed, cum a Nobis fuerit animadversum, continuationem obtentæ sanitatis in utroque sanato non fuisse ex Actis probatam, nisi usque ad annum 1745., prædictæque continuationis probationem deesse non debere, & requiri usque ad præsens tempus, in quo de miraculosis sanationibus judicium ferendum erat, literas dedimus ad Patriarcham Venetiarum una cum instructione, in qua ipsi demandavimus, ut sanatos adhuc superstites, & in Civitate Venetiarum degentes, coram se vocari faceret, aliosque Testes de ipsorum sanatione bene instructos examinaret, quorum ope Nobis notus esse posset status valetudinis tum Hieronymæ, tum Antonii una cum continuatione sanitatis a die sanationis usque ad præsentem annum 1747.

Literæ ad Patriarcham datæ sunt die 4. Februarii. Supervenerunt responsiones scriptæ die 4. Martii, quas una cum aliis documentis ad Nos transmissis, Thomæ Patriarchæ Hierosolymitano Congregationis sacrorum Rituum Secretario consignamus conservandas in ejusdem Congregationis Archivo. Cumque ex eorum lectione constiterit, & constet, Hieronymam, & Antonium, post obtentam sanationem, firmam, prosperamque valetudinem conservasse usque ad præsentem annum 1747., quacumque abrupta mora, rem esse expediendam existimavimus.

Adeo-

Adeoque inhærentes suffragiis tum Consultorum, tum Cardinalium., declaramus, inter Miracula tertii generis a Deo patrata intercessione Venerabilis Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI esse recensendam instantaneam sanationem Hieronymæ Durighellæ ab habituali scorbutico morbo, quem dirissimæ convulsiones, maligna ulcera, & alia pessima symptomata sunt comitata, quibus per plures annos vexata est, ita ut quatuor ultimos decumbens in lecto miserabiliter transegerit, & instantaneam sanationem Antonii Blanchini pueri septennis ab incurabili, & antiquato morbo comitiali, quo sæpissime singulos dies usque ab ipsa nativitate miserrime laboraverat.

Præsens autem Decretum approbationis dictorum Miraculorum Nos ipsi quoque propriis manibus consignamus memorato Thomæ Patriarchæ, ipsi mandantes, ut illud in ejusdem Congregationis Regesta inferi curet. Et hæc omnia a Nobis expleta sunt die 23. currentis mensis Aprilis anni 1747. die Dominica post celebratum Sacrum in Oratorio Collegii Clementini sub cura Patrum Congregationis Somaschæ degentis, sacraque Communione refectos ejusdem Collegii Alumnos, Deum Optimum Maximum humillime deprecantes, ut qui pueritiam nostram in eodem Collegio sub eorumdem Patrum educatione transegimus, & juvenilem, & virilem ætatem dum in minoribus Advocati Consistorialis, & deinde Promotoris Fidei munere fungentes, operam utcumque nostram in hac eadem Causa impendimus, ad Summum Pontificatum licet immerentes evecti, ultimamque senectutem ingressi, formalis Beatificationis judicium complere valeamus. Datum hac die 23. Aprilis 1747.

D. F Card. Tamburrinus Præfect.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.C. Secretarius.

X. DECRETUM
In Causa Beatificatoinis, & Canonizationis
VEN. SER. DEI HIERONYMI ÆMILIANI

Quamquam in Causa Beatificationis Ven. Servi Dei Hieronymi Æmiliani decretum superius expositum edidissemus, quo duo miracula tertii generis approbaveramus; ut tamen ad ejus Beatificationem tuto procederemus, non modica supererat superanda difficultas. Cum enim ejus causa processisset per viam ordinariam non cultus; decretum autem approbativum virtutum editum a Clemente XII. innixum diceretur probationibus subsidiariis; obstare videbatur decretum nostrum editum die 23. Aprilis 1741. quo statuimus, non duo, sed quatuor requiri miracula pro Beatificatione

catione obtinenda in Causis Servorum Dei, quæ per viam non cultus processerant, & in quibus per solos testes de auditu approbatæ fuerunt Virtutes. Verum cum legitime nobis constiterit, in Processibus tum Ordinaria, tum Apostolica auctoritate confectis testes de visu inventos esse, qui de Virtutibus testarentur; die 5. Augusti 1547. sequens edidimus decretum, quo declaravimus Causam præfati Servi Dei non esse sub memorata nostra lege comprehensam, adeoque duo sufficere miracula ad obtinendam ejusdem Servi Dei Beatificationem.

En Decretum.

DECRETUM

SUMMI PONTIFICIS BENEDICTI PP. XIV.

IN CAUSA VENETA, SEU MEDIOLANEN.

Beatificationis, & Canonizationis

VENERABILIS SERVI DEI HIERONYMI ÆMILIANI

Fundatoris Congregationis Somaschæ.

IN Generali Congregatione Sacrorum Rituum coram Nobis habita die 22. Januarii currentis anni super pluribus Miraculis, quæ intercessione Venerabilis Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI Fundatoris Congregationis Somaschæ patrata dicebantur, post perlecta Consultorum, & audita Cardinalium suffragia, non solum palam ediximus, Nos esse proclives duorum miraculorum approbationi, prout etiam demonstravit eventus, adhibitis quippe secundis curis, & privato studio instaurato, nonnullisque novis peractis diligentiis, & quod caput est, sæpius implorato Divino auxilio, die tandem 23. Aprilis currentis pariter anni Decretum edidimus, in quo bina Miracula approbavimus;

Verum etiam in prædicta Congregatione addidimus, quod, obtenta duorum Miraculorum approbatione, non modica supererat superanda difficultas, ut tuto procedi posset ad Beatificationem Ven. Dei Servi, cum enim ejus Causa processisset per viam ordinariam non cultus, & Decretum virtutum approbativum, editum a felicis recordationis Clemente XII. Prædecessore nostro die 25. Augusti 1737. innixum diceretur probationibus subsidiariis, Testibus videlicet tantum de auditu, & Historicis, aliisque validis adminiculis, obstare videbatur Decretum nostrum editum die 23. Aprilis 1741., in quo statuimus, non duo, sed quatuor requiri Miracula pro Beatificatione obtinenda in Causis Servorum Dei, quæ per viam non Cultus processerant, in quibus virtutes fuerunt approbatæ per solos Testes de auditu.

Et ad omnia de medio tollenda, quæ favere possent Postulatorum intentioni, quos bene prævidebamus omnem lapidem moturos, ut præsentem Causam a censura nostri Decreti subtraherent, tum in memorata Congregatione, tum ipsis Postulatoribus, qui

post

post Congregationem ad Nos accesserunt, manifestum fecimus, nihil eorum intentioni prodesse posse, si assererent, Causam processisse quidem per viam non Cultus, sed ex rescripto felicis recodationis Benedicti XIII. edito die 16. Aprilis 1726. eam fuisse æquiparatam Causis procedentibus per viam casus excepti, quod ipsum fuit confirmatum a Congregatione particulari die 17. Septembris 1730. annuente felicis recordationis Clemente Papa XII. in quibus Causis etsi Virtutes approbentur per solos Testes de auditu, quatuor quidem miracula in nostro Decreto edito die 23. Aprilis 1741. requiruntur, sed non pro obtinenda Beatificatione, quæ modo tantum petitur in Causa Ven. Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI, sed pro obtinenda Canonizatione, pro qua in præsenti nulla promovetur instantia; quidquid enim factum est a Benedicto XIII. factum est communicato nobiscum consilio, qui tunc in minoribus Promotoris Fidei munere fungebamur, & quidquid resolutum fuit in Congregatione Particulari die 17. Septembris 1730., resolutum fuit nobis ad cardinalitiam dignitatem evectis, præsentibus, & suffragantibus, qui testari possumus, & testamur, hanc unam fuisse tum Benedicti, tum particularis Congregationis intentionem, ut in causa Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI super puncto Virtutum, attentis nonnullis circumstantiis hic inutiliter non repetendis procederetur per probationes subsidiarias, uti procedebatur in Causis, procedentibus per viam Casus excepti; in Congregationibus quippe præcedentibus, & in quibus actum fuerat de Virtutibus Servi Dei, nonnulli dubitaverant, an, procedente Causa per viam non cultus, probationes tantummodo subsidiariæ possent admitti, & earum ope responsum edere super Virtutibus, uti passim fiebat in Causis procedentibus per viam Casus excepti; quibus præsuppositis unusquisque facili negotio deprehendere potest, vim responsionis quocumque carere robore, & efficacia.

Quo eodem defectu tandem diximus laboraturam esse responsionem forte dandam, & ex eo petitam, quod Causa Ven. Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI utpote introducta longe ante annum 1741. quo a nobis Decretum editum est, sub eodem comprehensa dici non posset, cum nostræ intentionis fuerit, quod decretum nedum futuras, sed etiam Causas longe ante introductas comprehenderet, expectantes tamen perfectionem suam, & complementum a facto futuro finalis determinationis, prout ea est, de qua nunc agitur, quod a variis exemplis in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum* relatis comprobavimus.

His admoniti Postulatores, securioremque viam ingressi, iterum ad Nos accesserunt, exponentes, fuisse quidem anteactis temporibus semper reputatum, quod in Causa Servi Dei deficerent omni-

omnino Testes de visu, quapropter nobis, dum in minoribus essemus, Advocati Consistorialis officio fungentibus, nec adhuc honestatis Promotoris Fidei officio, demandata fuit provincia, quam pro virium nostrarum tenuitate adimplere curavimus, demonstrandi, sufficere etiam in dubio virtutum Testes de auditu adminiculatos in Causa, in qua tarditas compilationis Processuum, non ex malitia, aut fraude Postulatorum, sed aliis legitimis rationibus contigerat, prout erat ea Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI, ipsique præterea Postulatores id adeo certum existimabant, ut supplices porrexerint Summis Pontificibus preces, ut obtinerent, prout obtinuerunt, ut in Causa Servi Dei super dubio Virtutum Testes de auditu adminiculati admitterentur, uti passim admittebantur in Causis Servorum Dei procedentibus per viam cultus immemorabilis super dubio Virtutum, sed revera rem non ita se habuisse, cum tempore absentiæ nostræ ab Urbe majori diligentia perlectis, perpensisque Processibus tum auctoritate Ordinaria, tum Apostolica confectis, plures Testes de visu de Virtutibus testantes inventi sint, iidemque fuerint exhibiti, cum coram felicis recordationis Clemente Papa XII. actum est de Virtutibus Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI.

Potuissemus, & forte etiam debuissemus dictis Postulatorum præstare fidem; in Decreto quippe edito ab eodem Prædecessore nostro die 25. Aug. 1737. Virtutes Servi Dei approbante dictum fuit, *Constare de Virtutibus*, qui rescribendi modus indicat, non fuisse Virtutes approbatas dependenter a solis Testibus de auditu adminiculatis, in hoc etenim rerum statu responsum fuisset, *ita constare de Virtutibus, ut tuto procedi possit ad examen Miraculorum*, prout a Nobis fuse demonstratum est in nostro citato Opere *de Canonizatione Sanctorum*, sed cum in re tanti momenti nulla unquam diligentia uti superflua traduci possit, ad Nos deferri jussimus tum Processus, tum Scripturas Congregationi exhibitas, cum in ea agebatur de Virtutum approbatione.

Jussu itaque nostro tum Processibus, tum Scripturis ad Nos delatis, cum in Processu Apostolico Mediolanensi confecto de anno 1624. Testem de visu, constitutum in ætate annorum centum, examinatum viderimus, aliumque Testem pariter de visu examinatum in Processu Apostolico Bergomensi, constitutum in ætate annorum nonaginta quinque, & in Processu Ordinario Somaschensi alium Testem de visu constitutum in ætate annorum octoginta quinque, & in eodem Processu alium Testem de visu constitutum in ætate annorum octoginta duorum, & in Processu Ordinario Somaschensi, sive Mediolanensi Testem de visu constitutum in ætate annorum octoginta, & in Processu Ordina-

rio Comensi alium Testem constitutum in ætate annorum nonaginta.

Cumque præterea a Nobis animadversum sit, memoratos Ordinarios Processus fuisse in processum Apostolicum compulsatos, eorumque validitatem fuisse discussam, & approbatam in Congregatione die 17. Julii 1734., & primos quatuor Testes fuisse Congregationi exhibitos, cum de Virtutibus Servi Dei agebatur, & omnes demum Testes de gestis Servi Dei testari, cum, abjectis Seculi pompis, omnibus omnia factus est, & orphanos undique collectos in unum congregare incæpit, ut eos Christo lucrifaceret, laboribusque, vigiliis, atque jejuniis, operibusque piis se Deo mancipavit.

Ex his omnibus in eam sententiam adducti sumus, ut, salvo semper Decreto a Nobis edito anno 1641. fidenter edere possimus, prout in præsenti edimus, Decretum, per quod declaramus, causam Servi Dei HIERONYMI ÆMILIANI, quæ processit per viam non cultus, non esse comprehensam sub lege, quæ quatuor exposcit Miracula, ut ad Beatificationem procedatur in Causis Servorum Dei, in quibus Virtutes fuerunt approbatæ *ex Testibus tantum de auditu quandoque a videntibus quandoque non, & quorum fides roborata est adminiculis ad faciendam viro prudenti, ac de re gravi judicaturo auctoritatem, & fidem idoneis*; sed in dicta causa pro obtinenda Beatificatione bina Miracula satis esse debere, & alia duo, quæ supervenerint, esse necessaria, ut ad Canonizationem procedatur.

Examinandum juxta morem supererat dubium, an, stante duorum Miraculorum approbatione, tuto procedi posset ad Beatificationem, Nobisque pariter exhibitæ fuerunt tum Fidei Promotoris Animadversiones, tum Responsiones Postulatorum super eodem dubio; sed cum ex hoc nostro Decreto quæcumque difficultas fuerit sublata, Postulatores absolvimus a prædicti dubii propositione, & Nos ipsi pronunciamus, tuto ad Beatificationem, stante approbatione duorum Miraculorum, procedi posse.

Tenuem hanc indulgentiam, & alia porro majoris momenti a Nobis præstanda meretur Ordo Somaschorum de Nobis optime meritus, meretur justitia Causæ tanto temporis spatio plusquam sufficienter discussa, meretur denique insignis Postulatorum obedientia, qua Decretis Urbani VIII. debitum obsequium præstantes ab Altaribus amoverunt Servi Dei Imagines, & quemcumque publicum Cultum inhibuerunt, etsi scientibus, & tolerantibus Ordinariis præstitum spatio fere centum annorum ab iisdem Decretis præservato, & subinde denegatæ Cultus reintegrationi acquieverunt, postquam pro ea humillime institerant, Causamque prosecuti sunt per viam non Cultus: quæ omnia enarrantur in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum*.

Hoc

Hoc autem nostrum Decretum Secretario Congregationis Sacrorum Rituum consignamus, ut illud inter acta ejusdem Congregationis referat. Datum apud Sanctam Mariam Majorem die 5. Augusti 1747. Pontificatus nostri Anno Septimo.

D. F. Card. Tamburrinus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus S.R.C. Secret.

XI. DECRETUM

In Causa Beatificationis Venerabilis Servi Dei

PATRIS JOSEPH A MATRE DEI

Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Fundatoris.

IN *Congregatione Generali Sacrorum Rituum habita coram Nobis die 23. Aprilis 1748., post felicem successum Congregationis Antepræparatoriæ, & Præparatoriæ, propositum fuit, in Causa Ven. Servi Dei P. Joseph a Matre Dei Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Fundatoris, dubium: an, & de quibus miraculis constaret in casu &c. & ad effectum &c. Nos, lectis Consultorum suffragiis, auditisque verbalibus Postulatorum informationibus, & Cardinalium suffragiis, licet comperissemus unanimem esse eorum sensum in approbandis secundo, & tertio inter proposita miracula; distulimus tamen de more nostrum definitivum edere responsum. Tandem secundis adhibitis curis, Deique ope enixe implorata, die* 10. *Maji ejusdem anni, post Sacrum in domestico nostro Sacello celebratum, sequens edidimus decretum, quo memorata duo miracula in tertio genere approbavimus.*

DECRETUM

SUMMI PONT. BENEDICTI PAPÆ XIV.

In Causa Romana Beatificationis, & Canonizationis

VEN. SERVI DEI PATRIS JOSEPHI A MATRE DEI

Cleric. Regul. Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Fundatoris

Super Dubio, An, & de quibus Miraculis constet in casu &c.

CAusa Beatificationis Venerabilis Servi Dei Patris JOSEPH A MATRE DEI Clericorum Regularium pauperum Matris Dei Scholarum Piarum Fundatoris, pro qua, dum de ejus heroicis Virtutibus agebatur, in minoribus Advocati consistorialis munere fungentes, qualemcumque operam nostram præstitimus, in qua, translati ad officium Fidei Promotoris, non exiguos certè labores sustinuimus, ut prædictæ Virtutes accurate discuterentur, in qua demum, sublatis oppositis difficultatibus, favorabile nostrum tulimus pro Virtutum excellentia, seu heroicitate suffragium, postquam evecti ad Cardinalatus dignitatem interfuimus Congregationi Generali

rali Sacrorum Rituum habitæ coram felicis recordationis Benedicto Papa XIII nostro Benefactore die 7. Septembris 1728., qui Decretum edidit, in quo pronuntiavit, constare de Virtutibus heroicis Servi Dei, post lapsum tandem aliorum fere viginti annorum, in quorum decursu compilati, recogniti, & approbati fuerunt Processus auctoritate Apostolica confecti super Miraculis, quæ ejus intercessione a Deo patrata dicebantur, nostrum, qui immerentes ad Ecclesiæ Catholicæ regimen a Deo vocati sumus, tandem subiit judicium in Congregatione Generali Sacrorum Rituum coram Nobis habita die 23. præteriti mensis Aprilis, in qua, juxta morem, præmissis duabus Congregationibus Antepræparatoria, & præparatoria, disputationi propositum fuit Dubium sequens; *An, & de quibus miraculis constet in casu, & ad effectum, de quo agitur*. Antequam autem ad eam Congregationem accederemus, Postulatorum, Fideique Promotoris scripta, nec non suffragia perlegimus triginta Consultorum Congregationis, scriptis extrata; audivimus verbales informationes Postulatorum; & Congregationem ingressi, auribus excepimus luculenta suffragia sexdecim Cardinalium. Et licet tum Consultorum, tum Cardinalium suffragia in unam conspirassent sententiam, approbationis videlicet secundi, & tertii Miraculi inter proposita a Postulatoribus, Nosque ipsi, nostro privato studio adducti, in eumdem sensum collimaremus; nullum tamen tunc definitivum responsum edidimus, tum ut divinam opem in re tanti momenti iteratis precibus imploraremus, tum ut secundis curis idem negotium novo examini supponeremus. Quibus tandem abundanter impletis, abruptaque quacumque alia mora, ut etiam Clerici Regulares Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum, alumni venerabilis Servi Dei, qui expleto in Urbe Capitulo Generali, ad suas quamprimum reversuri regiones, certum favorabilis Decreti monumentum, spiritualem lætitiam tum ipsis, tum sociis absentibus allaturi, secum deferre possint, hac ipsa die, post celebratum in domestico nostro Sacello Sacrum, accitis Secretario Congregationis Sacrorum Rituum, & Fidei Promotore, Decretum hoc, inter Acta Congregationis asservandum, edimus, in quo inhærentes suffragiis tum Consultorum, tum Cardinalium, declaramus, constare de miraculosa sanatione in tertio genere, secundo loco proposita, sororis Christinæ Ceccherinæ, quæ, contracta ex complicatione quamplurium internorum morborum anno 1733. ægritudine, eademque protracta usque ad annum 1740. postquam immobilis spatio decem, & septem mensium permanserat, ejusque sanitas fuerat a Medicis proclamata, invocato Dei Servo, incontinenti nedum liberata fuit a doloribus, quibus angebatur, sed, stupentibus omnibus, libero gressu, viribusque recuperatis processit, & cetera

tera

tera peregit, perinde ac si nullo morbo vexata fuisset, & in eadem firma valetudine usque ad præsens permansit; necnon Constare de miraculosa sanatione in tertio genere, tertio loco proposita, Margaritæ Tanteri, quæ, communi Medicorum, & Chirurgorum judicio, aneurismate sensibus obvio, & ab ipsis reputato insanabili, laborans, postquam, ab anno 1729. usque ad annum 1739. gravissimis symptomatibus laboraverat, & ab anno 1734. usque ad annum 1739. in lecto decubuerat, nullis per totum dictum tempus adhibitis remediis, invocato Dei Servo, læta, & bene valens, recuperatis momento viribus, e cubili surrexit, & accedente perfecta aneurismatis sanatione, paucas post horas iterum a cubili surgens, ad quod, ut somnum caperet, reversa fuerat, se perfecte sanatam comprobavit, ea omnia faciendo, quæ fecisset, si nullo morbo affecta fuisset, in quo felici statu etiam ex post, & usque ad præsens perstitit. Datum hac die 10. Maii 1744.

D. F. Carb. Tamburrinus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Th. Patriarcha Hierosolymitanus Secret.

CAPUT VII.

Bullæ Canonizationis, & Brevia Beatificationis.

POstquam Divina largitate ad Apostolicam Sedem, licet immerentes, evecti sumus, plures Canonizationis Bullas, & plura Beatificationis Brevia edidimus, ut honoris, quo Sancta Mater Ecclesia homines heroicarum sanctimonia præstantes, ac miro prodigiorum fulgore nitentes prosequitur, perennis, atque authenticis firmata documentis extet recordatio. Canonizationis quidem Bullæ sunt omnino sex. Earum prior edita a Nobis est die 5 Maji 1742. pro Canonizatione S. Elisabethæ Lusitanorum Reginæ, quam licet Urbanus VIII. solemni ritu Sanctorum fastis adscripsisset, decretalem tamen Epistolam, qua de hujusmodi Canonizatione posteris constaret indubie, non evulgaverat. Nostram hanc Constitutionem inferemus tom. 7. pag. 95. Aliæ quinque Literæ decretales editæ a Nobis sunt pro Canonizatione Beatorum Fidelis a Sigmaringa Ordinis Minorum S. Francisci Capuccinorum, Camilli de Lellis Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis Fundatoris, Petri Regalati Min. Observan. S. Francisci, Josephi a Leonissa Ordinis Minorum S. Francisci Capuccinorum, & Catharinæ de Ricciis Sanctimonialis Professæ Ordinis S. Dominici, quos anno Reparatæ Salutis 1746. Pontificatus nostri anno sexto, die 29. Junii SS. Apostolis Petro, & Paulo hujus Almæ Urbis Principalibus Patronis dicata, in Basilica Vaticana maximo spectatorum concursu solemniter inter Sanctos adnumeravimus. & super hac nostra definitiva sententia Literas Apostoli-

cas

tas in forma Bullæ expediri decrevimus. Illarum exemplar extat tom. 5. a pag. 516. In eo etiam pag. 4. 5. 6. 15., & 16. habentur decreta, quæ pro eorumdem Beatorum Canonizatione antea edideramus, Cum itaque hæc, aliaque plura ad memoratam Canonizationem spectantia fuse ibidem scripta sint, in hac Collectione ab iis repetendis abstinemus. Quatuor tantum hactenus Beatificationis Servorum Dei Literæ in forma Brevium a Nobis Emanarunt. Eas hic subnectimus una cum decretis antea editis, quibus declaratum a Nobis fuerat ad eorumdem Servorum Dei Beatificationem tuto deveniri posse, & quibus memoratas literas in forma Brevium expediri jusseramus. In his recensendis temporum ordinem servabimus.

Pro Beatificatione Ven. Servi Alexandri Saulii.

DECRETUM

Alerien., seu Papien. Beatificationis, & Canonizationis

VEN: SERVI DEI ALEXANDRI SAULII

Ex Clerico Regulari Congregationis Sancti Pauli, Barnabitarum nuncupatæ, Episcopi Alerien., & deinde Papien.

CUm alias, habita solitis cum Præparatoriis triplici Congregatione Generali Sacrorum Riruum, prima sub die 9. Decembris 1732. super Dubio virtutum in Causa Venerab. Servi Dei Alexandri Saulii ex Clerico Regulari Congregationis S. Pauli, Barnabitarum nuncupatæ, Episcopi Alerien., ac deinde Papien., fel. rec. Clemens Papa XII. die Nativitatis Domini 25. ejusdem Mensis, & Anni declaraverit -- *Constare de Virtutibus Theologalibus, & Cardinalibus, aliisque annexis in gradu heroico, in casu, & ad effectum &c.* .. Secunda vero sub die 27. Septembris Anni proxime præteriti 1740. super Dubio Miraculorum ad ejus intercessionem a Deo patratorum, Sanctissimus Dominus Noster BENEDICTUS Papa XIV. die Conversionis Sancti Pauli prædictæ Congregationis Patroni 25. Januarii currentis Anni 1741. duo ex illis in tertio genere approbaverit; videlicet Sextum: *Fr. Laurentii Mariæ Obez Laici Professi ejusdem Congregationis Septuagenarii, qui cum ex Febri Maligna, & Pustulis animam jam ageret, superposito Ven: Episcopi Rocheto, statim sanatus est die 31. Augusti 1674.* Et Decimum: *Caroli Bertol Militis Sexagenarii, qui ut lethali pro Febre Rocheti ejusdem impositione depulsa gratias ageret, ad Ven: Episcopi Sepulchrum in sella gestatoria delatus, ac super lapidem stratus a sexennali etiam crurium debilitate liberatus, repente surgens, Domum suis pedibus rediit die 12. Decembris 1678.* Ac tertia demum sub die 21. Martii proxime præteriti proposito per Reverendissimum Dominum Cardinalem Sacripantem Dubio.. *An stante approbatione Virtutum, & duorum Miraculorum tuto procedi posset ad Beatificationem in casu &c.* Omnes affirmative censuerint rescribendum, idem Sanctissimus Responso, ad implorandum interim suis, aliorum-

rumque precibus Cœleste Lumen, tunc dilato, post sacrosanctum Missæ Sacrificium, accitis coram se R. P. Promotore Fidei (si quid ulterius haberet opponendum) Meque infrascripto Sacræ Congregationis Secretario, ad majorem Dei gloriam, ac Ecclesiæ quidem universæ, sed præsertim Ordinis tum Regularis, tum Episcopalis, quem tanta cum laude Servus Dei professus est, ornamentum, ac decus, præsens Decretum Beatificationis Ven: Episcopi Alexandri Saulii per Literas in forma Brevis, & consuetis cum Indultis in Basilica Vaticana præstituta in iisdem Literis die solemni Ritu celebrandæ expediri, ac publicari mandavit. Hac die Dominica in Albis 9. Aprilis 1741.

F. I. A. Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitaus Secret.

Beatificatio Servi Dei ALEXANDRI SAULII *ex Clericis Regularibus S. Pauli Barnabitis nuncupatis, primum Aleriæ, deinde Papiæ Episcopi.*

BENEDICTUS PAPA XIV.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

BEnignitatem Dei nostri, & divitias bonitatis ejus in Servi Dei Alexandri Saulii, primum Aleriæ, deinde Papiæ Antistis virtutibus, ac meritis extollere, & prædicare, non religionis modo debitum esse ducimus officium; sed nihil etiam intelligimus in hac temporum conditione esse opportunius, quam ut universis Christifidelibus, & animarum maxime Pastoribus uberiora suppetant ad imitationem exempla; atque in ejusdem patrocinio, factisque admirandis præsidia, ad pacem, tranquillitatem, & salutem tam inter Christianos omnes, quam inter eos potissimum populos procurandam, quos ab illo per viginti, & amplius annos, non tamquam solius Aleriæ Episcopo, sed totius Corsicæ Apostolo, olim salutaribus monitis, ac legibus instructos, & moribus correctis, extinctis odiis, conciliatis animis, reformatisque Clericis, viam mandatorum Dei currere edoctos ipsa rerum humanarum, divinarumque perturbatio jamdudum inibi exorta a tradita sanctissima disciplina alienos tenet. Ea propter inter præcipuas partes Apostolici muneris, quod altissimo Divinæ sapientiæ consilio infirmitati nostræ impositum est, illam ministerio nostro rite, sancteque obeundo magis congruentem reputamus, ut ad cælestem Nobis promerendam opem studeamus, quantum Nobis ex alto conceditur, ad omnipotentis Dei gloriam, Catholicæ Ecclesiæ decus, bonumque Christiani populi exemplum, promovere cultum, & venerationem ejusdem Servi Dei, qui pueritiæ curriculo summa cum pietatis, & doctrinarum laude confecto, severio-

rioris disciplinæ Institutum in Congregatione Clericorum Regularium S. Pauli Barnabitarum nuncupata amplexus, omnium Religiosarum virtutum splendore longe, lateque præfulsit, & ad Pastorales ovium sibi commendatarum curas evocatus, ita se gessit, ut optimi Pastoris officio perfunctum a Pastorum Principe Jesu Christo æterna mercede donatum fuisse non dubitemus. Cum igitur mature, diligenterque discussis, atque perpensis per Congregationem Ven. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris ritibus Præpositorum processibus de Apostolicæ Sedis licentia confectis super vitæ sanctitate, & virtutibus tam Theologicis, quam moralibus, in gradu heroico, quibus idem Servus Dei Alexander Saulius multipliciter claruisse, necnon miraculis, quæ ad ejus intercessionem, & ad manifestandam hominibus ipsius sanctitatem, a Deo patrata fuisse asserebatur; eadem Congregatio coram Nobis constituta, auditis etiam Consultorum suffragiis, uno spiritu, unaque voce censuerit, posse, quandocumque Nobis videretur, prædictum Servum Dei Beatum declarari cum consuetis Indultis; hinc est, quod Nos piis, atque enixis quamplurimorum Ven. Fratrum Archiepiscoporum, & Episcoporum, necnon dilectorum Filiorum Magistratuum, Procerum, & populorum, Italiæ præsertim, ac totius insuper antedictæ Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli supplicationibus (quas olim etiam humiliter datas fel. record. Prædecessoribus nostris Innocentio Papæ X. clar. mem. Ferdinandus Romanorum Rex in Imperatorem electus, Clementi Papæ X. bon. mem. Emmanuel Sabaudiæ Dux, & Innocentio Papæ XI. Cosmus itidem bon. mem. Etruriæ sibi subjectæ Magnus Dux, piarum suarum precum accessione roboraverant, & fel. pariter record. Clementi Papæ XII. itidem prædecessori nostro carissima in Christo Filia nostra Maria Amalia utriusque Siciliæ, & Jerusalem Regina illustris, ac Nobis ipsis nuper dilecti Filii nobiles viri Dux, & Respublica Januensis renovarunt) Nobis super hoc humiliter porrectis benigne inclinati, de supradictæ Congregationis consilio, & assensu, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus, ut idem Dei Servus Alexander Saulius in posterum Beati nomine nuncupetur, ejusque corpus, & Reliquiæ venerationi Fidelium (non tamen in Processionibus circumferendæ) exponantur. Imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, ac de eo quotannis die vigesima tertia mensis Aprilis recitetur Officium, & Missa de Communi Confessoris Pontificis cum Oratione a Nobis approbata, juxta rubricas Breviarii, & Missalis Romani; Porro recitationem Officii, & Missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus dumtaxat in universa Congregatione eorumdem Clericorum Regularium S. Pauli Barnabitarum, in civitate Mediolanensi, ubi natus, & Regularem emisit Professionem, in dioecesi-

cessibus tam Aleriensi, quam Ticinensi, quibus Episcopus præfuit, & in civitate Januensi, unde originem duxit, & ubi adhuc ejus nobilis gens, & familia perstat, ab omnibus utriusque sexus Christifidelibus tam Secularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, & quantum ad Missas attinet, etiam ab omnibus Sacerdotibus ad ecclesias, in quibus festum peragetur, confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hisce litteris, & quoad Indias a die, quo eædem litteræ illuc pervenerint, inchoando, in ecclesiis Congregationis civitatum, & diœcesum antedictarum solemnia Beatificationis ipsius Servi Dei cum Officio, & Missa sub ritu duplici majori, die ab Ordinariis respective constituta, postquam in basilica nostra S. Petri in Vaticano de Urbe celebrata fuerint eadem solemnia ipsa die 23. currentis mensis Aprilis, pariter celebrandi facimus potestatem; non obstantibus Constitutionibus,& Ordinationibus Apostolicis, ac Decretis de non cultu editis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu Secretarii dictæ Congregationis Cardinalium subscriptis, & sigillo Præfecti ejusdem Congregationis munitis eadem prorsus fides ab omnibus, & ubique, tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 23. Aprilis 1741. Pontificatus nostri anno primo.

D. Cardinalis Passioneus.

Pro Beatificatione Ven. Servi Dei Camilli de Lellis

DECRETUM

Romana, seu Theatina Beatificationis, & Canonizationis.

VEN. SERVI DEI CAMILLI DE LELLIS

Fundatoris Clericor. Regular. Ministrantium Infirmis.

CUm, paulo post Servi Dei obitum die 14. Julii 1614., factis auctoritate Ordinariorum Processibus, & per clar. mem. Card. Millinum in Congregatione Sacrorum Rituum relatis, fel. rec. Urbanus Papa VIII. anno 1625. signata Commissione introductionis, manum Causæ apposuerit; constructisque mox, & per cl. mem. Card. Sacchettum relatis Processibus auctoritate Apostolica in specie, san. mem. Alexander Papa VII. die 7. Sept. 1662. signaverit Commissionem reassumptionis Causæ in statu, & terminis, in quibus tunc reperiebatur; subindeque Sacra eadem Congregatio die 31. Julii 1665. referente clar. mem. Card. Aldobrandino, rescripserit: *Constare de sufficienti paritione Decretis san. mem. Urbani VIII. super non cultu, & procedi posse ad ulteriora in Causa*; & die 21. Apr. 1668., ad relationem clar. mem. Card. Rospigliosii: *Constare de Validitate Pro-*

cessuum Theatini, Neapolitani, Januensis, Florentini, Bononiensis, Mantuani, Perusini, & Romani auctoritate Apostolica super inquisitione speciali confectorum, & Testes fuisse rite, & recte examinatos &c. ac die 16. Febr. 1669., audita relatione clar. mem. Card. Celsi: *Procedi posse ad ulteriora, stante revisione Scripturarum, & Opusculorum Ven. Servi Dei, in quibus nihil, quod retardare, & obstare possit, repertum fuit*; præmissisque deinceps pluribus, etiam quam fieri soleat, Congregationibus Antepræparatoriis, & Præparatoriis tum super Virtutibus, tum super Miraculis, tandem die 15. Junii 1728. in Congregatione Generali coram fel. rec. Benedicto Papa XIII., proposito per clar. mem. Card. Origum Dubio Virtutum, auditoque in scriptis, & in voce super hoc, atque alias non semel super Ordinatoriis judicii Sanctissimo Domino Nostro, tunc S. Fidei Promotore, die 24. ejusdem mensis prodierit Decretum: *Constare de Virtutibus tam Theologalibus, scilicet Fide, Spe, & Charitate, quam Cardinalibus, Prudentia, Justitia, Fortitudine, & Temperantia, earumque respective annexis in gradu heroico, in casu, & ad effectum, de quo agitur*; atque in simili Congregatione coram SS. D. N. BENEDICTO PAPA XIV. die 26. Sept. 1741., proposito per Eminentissimum D. Card. Bellugam Dubio Miraculorum, Sanctitas Sua die 13. Novembris proxime præteriti declaraverit. *Ex novem propositis Miraculis constare de duobus in tertio genere, nimirum de* Sexto: *Catharinæ Macironiæ Puellæ undennis a septimestri polypo ulceroso, ac fœtido, simul ac subucula olim a Servo Dei gestatæ fila duo ægris naribus admota sunt, dolore omni protinus cessante, nulloque morbi relicto vestigio sanatæ, Viterbii in Monasterio S. Catharinæ Ord. Præd., ubi educabatur; exeunte Novembri 1728.*, ac Nono: *Catharinæ Dondolæ annorum circiter triginta, quæ sexto graviditatis mense maligna febri, non pleuram modo, sed & pulmones inflammante, totumque guttur ulcerante, in supremo vitæ, ac mortis agone constitutæ, ad simplicem haustum Aquæ commistæ pulvere Cubiculi Servi Dei, ac dum illi commendaretur, anima porrectæ, abjecto prorsus omni morbo, quin & viribus receptis surgere, statim potuit, sanam se clamitans, ac probans, Romæ die 28. Januarii 1736.*, ac postremo, die 13. Ianuarii nuper elapsi, delato per eumdem D. Cardinalem, coram eodem Sanctissimo in Congregatione Ordinaria Sacrorum Rituum, sed cum interventu Consultorum quoad hoc, Dubio: *An stante approbatione Virtutum, & duorum post obitum Servi Dei Miraculorum, tuto possit procedi ad ejus Beatificationem in casu &c.* omnes affirmative censuerint respondendum: Sanctitas Sua, hujusmodi Responso, adcœleste interim Lumen suis, aliorumque precibus implorandum, tunc dilato; nunc post Sacrosanctum Missæ Sacrificium, accitis coram se R. P. Promotore Fidei (si quid ulterius haberet opponendum) meque infrascripto Secretario, Sacræ Congregationis Sententiam appro-

pro-

probando, ad majorem Dei Gloriam, atque Ordinis a Ven. CAMILLO DE LELLIS fundati, & Ecclesiæ Dei valde utilis, non ornamentum modo, sed & incitamentum, præsens Decretum Beatificationis ejus per Literas in forma Brevis, & consuetis cum Indultis in Basilica Vaticana præstituto in iisdem Literis die solemni Ritu celebrandæ expediri, ac publicari mandavit infrascripta die Purificatæ Virgini Sacra: qua nimirum ille anno 1575. Divinæ Gratiæ lumine ex improviso illustratus, ad bonam vivendi frugem mirabiliter conversus perhibetur. Die 2. Februarii 1742.

Fr. Io: Antonius Card. Guadagni Pro-Præfectus.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius.

B R E V E

Beatificationis Beati CAMILLI *De* LELLIS *Fundatoris Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis.*

BENEDICTUS PP. XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN virtutibus, rebusque a Servo Dei CAMILLO DE LELLIS Congregationis Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis Fundatore ad Divini honoris cultum promovendum, augendumque, & ad opportuna procurandæ animarum Christifidelium saluti commoda, ac remedia comparanda præclare gestis, in quibus magnificata est dextera Excelsi, & amplissime triumphavit virtus Spiritus Sancti, Divina ipsius misericordiarum Patris, qui mirabilis est in Servis suis, opera revelare, & confiteri non solum honorificum, sed in hac potissimum aspera temporum conditione salutare etiam, ac necessarium esse ducimus, ut & universi Christifideles benignitatem Dei nostri, & divitias bonitatis ejus prædicantes, nova, atque uberrima habeant ad imitationem exempla, & ipse servus Dei meritis honoribus decoratus in terris, certa e cælis patrocinio suo in diebus nostris impetret perpetuæ inter Christianos Principes pacis, communis populorum tranquillitatis, & æternæ salutis auspicia, atque præsidia. Erraverat ille quidem a semita, quam tenuerant Servi Dei, qua iter ad cælestem patriam intenditur, & ipsum fore persecuturum capta quædam in nativitate auguria addicebant; sed peculiari miserentis Dei providentia in viam rectam in solemni die Purificationi Beatæ Virginis Mariæ immaculatæ sacra revocatum eadem replevit spiritus timoris Domini, spiritus consilii, & fortitudinis, ut ejusdem amoris igne accensus, amare fleverit; atque arduum Christianæ pænitentiæ, & perfectionis stadium ingressus, cur-

riculum omnium virtutum, relicto aliis, atque sui præsertim instituti alumnis ad præeuntem impigre sectandum incitamento, confecerit, una a Bonorum omnium largitore Deo immortalis beatitudinis bravium accepisse, nullus ambigendi sit locus. Quamobrem nihil ad supremum, gravissimumque Apostolicæ servitutis in Catholicæ Ecclesiæ procuratione imbecillitati nostræ per ineffabilem Divinæ bonitatis abundantiam demandatum ministerium rite, sancteque obeundum intelligimus esse aptius, aut magis idoneum, quam ut, quantum Nobis ex alto conceditur, ejusdem servi Dei CAMILLI de republica Christiana, atque hac alma Urbe nostra, in qua maxime luculentissima suarum virtutum prætulit specimina, & mortali vitæ finem imposuit, benemerentissimi cultum, & venerationem ad omnipotentis Dei gloriam, Catholicæ Ecclesiæ decus, & Christiani populi utilitatem promoveamus. Cum itaque, mature, diligenterque discussis, atque perpensis per Congregationem Ven. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris ritibus Præpositorum processibus de Apostolicæ Sedis licentia confectis, super vitæ sanctitate, & virtutibus tam Theologicis, quam moralibus in gradu heroico, quibus eumdem Servum Dei CAMILLUM DE LELLIS multipliciter claruisse, nec non miraculis, quæ ad ejus intercessionem, & ad manifestandam hominibus ipsius sanctitatem a Deo patrata fuisse asserebatur, eadem Congregatio coram Nobis constituta, auditis etiam Consultorum suffragiis, uno spiritu, unaque voce censuerit, posse, quandocumque Nobis videretur, prædictum Servum Dei Beatum declarari cum consuetis Indultis: Hinc est, quod Nos piis, atque enixis antedictæ Congregationis Clericorum Regularium Ministrantium Infirmis jamdudum sæpius porrectis supplicationibus, quibus olim suas, & clar. mem. Hispaniarium Reges Catholici, tum Philippus III. tum Philippus IV. ad fel. rec. Paulum PP. V., Gregorium PP. XV., & Alexandrum PP. VII. prædecessores nostros, & utriusque sexus Principes, ac Duces, nec non nobiles viri electi civitatis Neapolitanæ, aliique ex Ordine Ecclesiastico preces, & vota conjunxerant, Nobis nuper iterum porrectis benigne inclinati de supra dictæ Congregationis consilio, & assensu, auctoritate Apostolica, tenore præsentium indulgemus, ut idem Servus Dei CAMILLUS DE LELLIS in posterum Beati nomine nuncupetur, ejusque corpus, & Reliquiæ Venerationi Fidelium (non tamen in Processionibus circumferendæ) exponantur; Imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, ac de eo quotannis die XV. mensis Julii recitetur Officium, & Missa de Communi Confessoris non Pontificis cum Oratione a Nobis approbata juxta rubricas Breviarii, & Missalis Romani. Porro recitationem Officii, & Missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus dumtaxat in universa Congregatione eorum-

rumdem Clericorum Regularium Miniſtrantium Infirmis, & in civitate, ac dioeceſi Theatina, ubi natus, ab omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus tam Secularibus, quam Regularibus, qui ad horas Canonicas tenentur, & quantum ad Miſſas attinet, etiam ab omnibus Sacerdotibus ad eccleſias, in quibus feſtum peragetur, confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hiſce literis, & quoad Indias a die, quo eædem litteræ illuc pervenerint, inchoando; in eccleſiis Congregationis, civitatis, & dioeceſis antedictæ ſolemnia Beatificationis ipſius Servi Dei cum Officio, & Miſſa ſub ritu duplici majori, die ab Ordinariis reſpective conſtituta, poſtquam in baſilica noſtra S. Petri in Vaticano celebrata fuerint eadem ſolemnia Dominica ſecunda poſt Paſcha Reſurrectionis D. N. IESU CHRISTI currentis anni MDCCXLII., pariter celebrandi facimus poteſtatem. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Decretis de non cultu editis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut earumdem præſentium literarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu Secretarii dictæ Congregationis Cardinalium ſubſcriptis, & ſigillo Præfecti ejuſdem Congregationis munitis eadem prorſus fides ab omnibus, & ubique, tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die VII. Aprilis MDCCXLII. Pontificatus noſtrii anno ſecundo.

D. Card. Paſſioneus.

Pro Beatificatione Venerabilis Servi Dei
HIERONYMI ÆMILIANI

CUm in Cauſa Beatificationis Ven. Servi Dei Hieronymi Æmiliani duo ex propoſitis miraculis approbata à Nobis fuiſſent; dubium ſupererat de more examinandum, an tuto procedi poſſet ad ejus Beatificationem. Verum nos in decreto edito die 5. Auguſti 1747. quod ſuperius cap. 6. decr. 10. retulimus, a prædicti dubii propoſitione Poſtulatores abſolvimus, & tuto ad Beatificationem, ſtante duorum miraculorum approbatione, procedi poſſe pronunciavimus. Plures ad id cauſæ nos impulerunt, ſed potiſſimum inſignis Poſtulatorum obedientia, qua Decretis Urbani VIII. debitum obſequium præſtantes, ab altaribus amoverunt Servi Dei Imagines, & quemcumque publicum cultum inhibuerunt, etſi ſcientibus, & tolerantibus Ordinariis præſtitum ſpatio fere 100. annorum ab iiſdem decretis præſervato, & ſubinde denegatæ Cultus reintegrationi acquieverunt, poſtquam pro ea humillime inſteterant, Cauſamque per viam non cultus proſecutiſunt. Sequentes proinde literæ in forma brevium pro ejus Beatificatione expeditæ ſunt.

BEA-

BEATIFICATIO VEN. SERVI DEI HIERONYMI ÆMILIANI
Fundatoris Congregationis Somaschæ
BENEDICTUS PAPA XIV.
Ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium.

IN Castris Militantis Ecclesiæ Illi tantum contra infensissimos hostes, elato crucis Vexillo triunphum agunt, & laurea donantur æterna, qui ad coercendos lapsæ naturæ impetus, arduum Christianæ perfectionis iter, Christi sanguine undequaque conspersum, alacriter arripientes, violentiam, ne concidant, sibi jugiter inferunt, atque inexpiabili, & pertinaci bello vitiis indicto, in obtinendis virtutibus fortissime decertant. Cum autem eorum cordibus penitus hæreant Apostoli monita, Christi oraculis comprobata, finem præcepti esse charitatem, adeo ut absque illa, corpore vel flammis tradito, haberentur dubio procul tanquam æs sonans, aut cymbalum tinniens, hoc maximum in lege mandatum, Spiritu Sancto Duce, quantum facere, enitique possunt, exequi, & exhaurire contendunt. In gravissimo utriusque disciplinæ Instituto plurimum laboravit, & mirificè excelluit Venerabilis Dei Servus Hieronymus Æmilianus, qui lubricam juventutis viam ingressus, animum prava licentia infecit, moresque liberiores Familiæ nobilitate auctos, confirmavit militia, cui nomen dederat, ut Venetæ Reipublicæ durissimo Cameracensis fœderis bello implicitæ, tamquam Matri in extrema fortuna laboranti, opem ferret, utque Civis Togatus ex gente Patricia ob rem bene gestam amplissimis honoribus cumularetur. Verum Arce Castri Novi in Marchia Tarvisina ab hostibus per vim expugnata, Hieronymus, qui ei tunc præerat, ferreis manicis, & compedibus devinctus, in fœdissimum carcerem conjectus est. Eo loci cum extrema quæque sibi impendere animadverteret, acriores de æterna animæ jactura, quam de intercepta libertate, injecto mortis terrore, stimulos sensit, atque ex peccatorum conscientia eos hostes potissimum pertimescere cœpit, qui se majori supplicio dignum, vinculis æternis constrictum præcipitem in inferos agere possent. Attamen Beatissimæ Virginis ope, cui se plurimum commendaverat, incolumis factus, cælesti ejus patrocinio, quam tunc repente assecutus est, sempiterna beneficii memoria, retulit libertatem. Deinde Venetias repetens, deposita toga, abdicatisque Dignitatibus, nuntium seculo remisit, christianæ poenitentiæ operibus, officiisque pietatis usquequaque addictus. Hinc miris, & suavissimis modis intus agente Divina Gratia, illico intellexit, dilectionem proximi, quæ legis plenitudo est, non ignavo, & inerti amore compleri, sed in maximis rebus gerendis, & su-

B. Hieronymi vita & virtutes summatim referuntur.

ſuſtinendis totam verſari. Quamobrem pueros, qui ingenti numero, Parentibus ferro, fame, lueque ſublatis, per compita, & fora miſere vagabantur, Divino afflante numine, tecto ſua pecunia locato, idoneiſque Magiſtris conductis, incolumes recepit, ſervavitque. Neque huic tam eximiæ ſollicitudini finem fecit, ſed ceteris exemplar factus, id primus aggreſſus eſt, ut mulieres malæ famæ a turpi quæſtu ad pœnitentiam converſæ, intra ſepta Domus Fidelium eleemoſinis comparatæ, ad eluendas profligatiſſimæ vitæ maculas continerentur. Præterea Venerabilis Dei Servus, ne tot annorum labor pro animarum ſalute ſuſceptus, humanarum rerum vitio, quæ fluxæ ſemper, & caducæ eſſe ſolent, obſoleſceret, & interiret, novæ, Religioſæque Familiæ, in exiguo Bergomenſis Agri Oppido Somaſcha, unde nomen ſortita eſt, fundamenta jecit, ut quæ in publicam utilitatem ab ipſo fuerant inſtituta, firmis deinde radicibus defixa, & quod caput eſt, hujus Apoſtolicæ Sanctæ Sedis beneficio confirmata, conſtanter perſeverarent, & uſquequaque, quod, Domino incrementum largiente, evenit, propagarentur. Demum cum annos quinquaginta ſex inter vivos egiſſet, duobus ab hinc & amplius ſeculis, præclariſsimam vitam, diuturnis ſemper, magniſque laboribus diſtentam, cum pretioſa morte in conſpectu Domini commutavit. Tot itaque, tantiſque Viri meritis, longe, lateque fama pervulgatis, Proceſſus tum Ordinaria, tum Apoſtolica auctoritate pluribus in locis de Virtutibus, & Miraculis, ut inſtruerentur, curatum eſt. Quæ quidem virtutes, & Miracula apud tunc exiſtentes Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores primum, ut moris tunc temporis erat, excuſſa, ad tunc itidem exiſtentium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Congregationem Sacris ritibus præpoſitorum deinde pernoſcenda fuerunt tradita. At interim felic. recor. Urbani Papæ VIII. Prædeceſſoris Noſtri decretis intercedentibus, Cauſæ Poſtulatores ab inſtituto ceſſarunt, hujuſce S. Sedis auctoritati uſquequaque obſecuti. Triginta vero ab hinc circiter annis apud eamdem Cardinalium Congregationem (cum in minoribus conſtituti ejuſdem Cauſæ patrocinium ſuſcepimus) iterum de Virtutibus quæſtio redintegrata eſt, quas in poſterum pluries, diligenterque perpenſas, recol. me. Clemens Papa XII. Prædeceſſor quoque Noſter octavo Kalendas Auguſti 1737. ſuo Decreto approbavit, & in gradu heroico collocatas aſſeruit. Poſtmodum coram Nobis in hoc Supremæ dignitatis faſtigio quamquam immerito collocatis, ad Miracula deventum eſt, quorum duo, communibus tum eorumdem Cardinalium, tum memoratæ Congregationis Conſultorum curis, atque ſuffragiis perſpecta, diſcuſſa, atque approbata, nono Kalend. Maji Decreto noſtro firmavimus. Illud tandem inveſtigandum maxime ſupererat: Num Virtutibus, ac duo-

Congregationis Somaſchæ inſtitutio.

Cauſæ ſeries.

duobus tantummodo Miraculis probatis, idem Servus Dei Beatorum fastis posset adscribi. Verum rebus a Nobis accuratissime pervolutis, ultro, lubenterque assensi sumus, nuperoque Decreto nostro amplissimo nonis Augusti Causam absolvimus. Quæ cum ita se habeant, precibus tum dilectorum Filiorum Nobilium Virorum, Ducis, & Dominii Venetorum, tum dilectorum etiam Filiorum Clericorum Regularium Congregationis de Somascha, paterna benignitate annuentes, de supradictæ Cardinalium Congregationis consilio, & assensu, auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus, ut idem Dei Servus Hieronymus Æmilianus in posterum BEATI nomine nuncupetur, ejusque corpus, & reliquiæ venerationi Fidelium (non tamen in processionibus circumferendæ) exponantur; Imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur: ac de eo quotannis die octava Februarii, qua è vivis feliciter cessit, recitetur Officium, & Missa de communi Confessoris non Pontificis, cum Oratione a Nobis approbata, juxta rubricas Breviarii, & Missalis Romani. Porro recitationem Officii, & Missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus tum in unversa Clericorum Regularium hujusmodi Congregatione, tum in Urbe Venetiarum, ubi Vir ille magnus primam lucem aspexit, tum in memorato Oppido Somaschæ, ubi supremum diem clausit, tum in toto Bergomensi territorio, ubi diu versatus est, ab universis Christifidelibus tam Secularibus, quam Regularibus, qui ad horas canonicas tenentur: & quantum ad Missas attinet, etiam ab omnibus Sacerdotibus ad Ecclesias, in quibus Festum peragetur, confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hisce literis inchoando, in Ecclesiis Congregationis de Somascha, Civitatis, Oppidi, & territorii antedicti, solemnia Beatificationis ipsius Servi Dei cum Officio, & Missa sub ritu duplici majori, die ab Ordinariis respective constituta, postquam in Basilica nostra Sancti Petri in Vaticano celebrata fuerint eadem solemnia tertio Kalendas Octobris currentis anni, pariter celebrandi facimus potestatem. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac decretis de non cultu editis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium Literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu Secretarii dictæ Congregationis Cardinalium subscriptis, & Sigillo Præfecti ejusdem Congregationis munitis, eadem prorsus fides tam in judicio, quam extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Beatificatio.

Adhortatio ad virtutum imitationem, præsertim Castitatis & Pœnitentiæ.

Cum autem ad cultum Sanctorum quam maxime intersit, in præclaris eorum gestis cogitationes omnes, nedum oculos defigere, ut, excusso tempore, nostram improperantes desidiam, & ab eorum

rum caritate, & pœnitentia quam longissime abesse recogitantes, ad Evangelicæ doctrinæ normam mores nostros componemus, plurima in Hieronymo Æmiliano, eademque ad imitandum luculentissima suppetunt virtutum exempla, ut ejusdem vestigiis inhærentes, assequamur & præmia. Hic enim Dei Servus, quamvis clarissima Familia ortus, juvenili tamen licentia in vitia turpiter delapsus, ut Deo satisfaceret, arctamque salutis viam ingrederetur, non generis nobilitatem, non mollem, & delicatam juventutem, non commoda vitæ, non Magistratus jacturam, non affinium querelas, non hominum ludibria prætexuit, sed illecebrarum corruptelis animum irretitum, & diris vulneribus confossum, congruis curavit remediis, idque potissimum præcavit, ne imbecillior medicina foret, quam morbus. Præ ceteris autem ejus virtutibus, caritatem præstat æmulari, quæ per dilectionem operata est, & qua ille totus in proximos deflagravit; ut in hoc primo, & maximo Evangelicæ legis mandato excolendo egregiam semper navemus operam, probe memores iis tantum, qui multum dilexerunt, multa quoque peccata fore remittenda. Lapsi porro, quibus incumbit improbam vitæ consuetudinem, corruptosque mores emendare, non qualemcumque pœnitentiam in hoc indulgentissimo Seculo tot verborum lenociniis delinitam, sibi satis esse confidant, sed hujus Servi Dei moneantur exemplo, ad gravia expianda delicta, ad flectendam Omnipotentis iram, & ad instaurandam spiritus novitatem, quam Beatus Hieronymus Æmilianus assecutus est, & quæ ipsi tantam peperit gloriam, sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam posse.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXII. Septembris MDCCXLVII. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

D. Card. Passioneus.

Pro Beatificatione Ven. Servi Dei
IOSEPHI A MATRE DEI
Ordinis Scholarum Piarum Fundatoris.

C*Um in Causa Beatificationis V. S. D. Josephi a Matre Dei Scholarum Piarum Fundatoris duo Miracula consueto decreto approbata a Nobis fuissent; alterum discutiendum in Congregatione supererat de more dubium: an stante approbatione tum Virtutum, tum Miraculorum tuto procedi posset ad Beatificationem: Verum cum Generalis, & Religio universa Scholarum Piarum enixe a Nobis petiissent dispensationem a dubii hujus examine, ut die* 18. *Augusti* 1748. *fieret ejusdem Servi Dei Beatificatio, ac solemne proinde triduum inchoari posset in eorum Ecclesia S. Pantaleonis die* 25. *Augusti ejusdem anni, quæ erat anniversaria centum annorum ab obitu*

Servi Dei; Nos jussimus ea super re a Fidei Promotore votum in scriptis exarari. Cum autem favorabile illud fuisset, per Nostrum Rescriptum annuimus, ut indicata die fierent in Vaticana Basilica solemnia Beatificationis, & a præfati dubii examine pro ea vice dispensavimus. Subdimus Promotoris Fidei votum cum nostro rescripto.

Votum Promotoris Fidei.
Beatissime Pater.

P. Generalis, & Religio Scholarum Piarum humiles Sanctitati Vestræ preces porrexerunt, ut, quoniam singularem eisdem fecerat gratiam sub die x. Maji currentis anni approbandi in Causa Romana Beatificarionis Ven. Servi Dei Josephi a Matre Dei ipsorum Fundatoris, & Patris duo Miracula solito Decreto, & clausula consueta in casu, & ad effectum, de quo agitur, in præsenti dignaretur gratiæ factæ gratiam alteram cumulare, Oratores dispensando ab examine soliti dubii, quod debet subsequi approbationem Virtutum, atque Miraculorum: An scilicet stante approbatione tum Virtutum, tum Miraculotum tuto procedi possit ad Beatificationem: Ideo autem ad Pedes Sanctitatis Vestræ se supplices venisse significarunt hujusmodi gratiam postulaturos, ut Beatificatio ejusdem Ven. Servi Dei celebrari posset die 18. proxime futuri Augusti: & inde inchoari solemne Triduum in eorum Ecclesia S. Pantaleonis die 25. ejusdem Mensis, quæ est Anniversaria centum annorum, ex quo obiit idem eorum Fundator, & Pater.

Et cum Sanctitas Vestra ad preces eorumdem Oratorum dignata fuerit rescribere, ut Promotor Fid. super hac re in scriptis votum suum exararet, in executionem muneris mihi benigniter demandati, præmisso, & Sanctitatis Vestræ considerationi proposito, quod in celeberrimis suis Operibus docuit, Scilicet in Causis procedentibus per viam Ordinariam, in quibus non desunt probationes directæ, approbato dubio Virtutum, duo tantum satis esse miracula, ut procedi possit ad ulteriora, super quo, in casu, de quo agitur, attenta supradicta praxi nihil haberem, quod opponere possem, quoties prædictum dubium in Generali Congregatione proponeretur, nullum aliud onus mihi modo putarem incumbere, quam orandi Sanctitatem Vestram, ut ea recolere dignaretur, quæ docuit, & retulit *lib. 1. cap. 22.* & præsertim a *num. 21. usque ad 24.*, ubi, cum de more summa claritate, & magna eruditionis copia retulisset variam disciplinam, & praxim, quæ super hac re diversis temporibus viguit, demum *cap. 26. num. 6.* ita concludit „ Temporibus vero Summi Pontificis „ Clementis XI. duæ semper Congregationes Generales coram San„ ctitate Sua habitæ sunt, in quarum prima disputato dubio de Miraculis

„ raculis, quæ supervenerunt, fuit semper ab eodem Summo Pon-
„ tifice dilata resolutio, ut ante editionem Decreti super miracu-
„ lorum approbatione Divinam opem imploraret. Porro in secun-
„ da, postquam, præmissis præmittendis, miracula ab eodem, ac-
„ citis tum Secretario, tum Fidei Promotore, fuerunt approbata,
„ propositum fuit subsequens dubium; An tuto &c.; & hic ordo
„ mihi optimus esse videtur, & retinendus ex rationibus superius
„ adductis, ubi consimilem Ordinem a tanto Pontifice servatum
„ fuisse vidimus in Beatificatione &c.

Et revera hujusmodi laudabilem praxim religiose servatam fuisse a Sanctitate Vestra in Canonizatione Sanctorum Fidelis a Sigmaringa Martyris, Camilli de Lellis, Petri Regalati, Josephi a Leonissa Confessorum, Catharinæ de Riceis Virginis, & in Beatificatione Alexandri Sauli Conf. Pontif.; & prædicti Camilli de Lellis, nos ipsi vidimus, qui Congregationibus, quæ in eorum causis habitæ sunt, interfuimus.

Nihilominus liceat mihi, Beatissime Pater, in præsenti peculiari casu, in quo Postulatores pro fundamento petitæ dispensationis exponunt motivum adeo forte, & validum, sicuti est illud, quod dies 25. mensis Augusti ea ipsa est, qua completur annus centesimus ab obitu eorum Fundatoris, & Patris, adeoque, quod tempus sufficiens non superest omnibus dictis functionibus peragendis, scilicet habendæ Generali Congregationi, Decreto differendo ad posteriores aliquot dies ad implorandam Divinam opem, ut moris est, iisque ornatibus præparandis, qui juxta tantæ rei dignitatem sunt necessarii, tam in Basilica S. Petri, quam in Ecclesia S. Pantaleonis, liceat, inquam, mihi votum meum, sicuti est, aperire: posse scilicet Sanctitatem vestram hac etiam, præter jam concessam, specialissima gratia benigne satisfacere precibus Oratorum, quæ ceteroquin etiam post tempora Clementis XI. nova certe dici non potest, ut refert eadem Sanctitas Vestra in citato *cap.* 22. *num.* 3.

Profecto hujusmodi circumstantia anni centesimi ab obitu Servi Dei maxima est meo judicio: & quantum Oratoribus favere debeat pro impetranda petita gratia, ex eo potissimum infero, quod annus secularis tum apud Ethnicos, tum apud Christianos semper fuerit in maxima celebritate, & de unoquoque anno centesimo peculiaris habita semper fuerit ratio, quod Summam Sanctitatis Vestræ eruditionem fugere minime potest: adeo ut non sine speciali Divini Numinis voluntate, & providentia factum fuisse videatur, ut causa virtutum, & miraculorum ejusdem Ven: Servi Dei hoc ipso anno ab ejus obitu seculari feliciter terminaretur, ut scilicet, qua die laborum suorum præmium ante centum annos a Deo acceperat in Cælis, eadem post integrum seculum recurrente, etiam ab Eccle-

 sia,

sia, cui tantum utilitatis attulerat, mercedem reciperet hic in Terris. Etenim consuevisse olim centesimo quoque anno Natalis Christi celebritatem esse maximam exemplo secularium ludorum asserit *Julius Roseus in Bibliot. Patrum Tom. 25. pag. 936., & seqq. in scholiis ad librum Jacobi Cardinalis Cajetani de Centesimo*. Centesimum quemque annum a Nativitate Christi fuisse semper Christianis celeberrimum scribit *Jacobus Friburg*; Confirmatque ex Sanctis Cypriano, & Augustino, sicuti etiam ex Eusebio Cæsariensi, *Joseph Baldassarri de anno Jubilæi cap. 3*. Singulis annis centesimis Romæ solemne aliquod fuisse ceteris præstantius ex multitudine accurrentium, & sanctitate cæremoniarum & cum morem a profana ludorum secularium celebritate ad veri Numinis cultum esse traductum præter citatos visum est *Justo Rieq. de Jubil. cap. 9. & Phabeo de eodem anno cap. 4.* De celebritate anni centesimi extat insigne testimonium *Johannis Monaci in Gloss. ad Extravag. antiquorum de Pœnit. & Remis.* In numero centesimo multiplex mysterium inveniunt *Origenes hom. 2. in Gen. S. Hieron. in Isajam cap. 65. & in Ezech. cap. 11. lib. 2. epist. adversus Jovianum, & in Apolog. ad Pammachium. Rupertus super lib. Judic. Cap. XI. Hilarius cap. 18. in Matth. Ambrosius superLuc. 15. ex Rutilio Benzonio de anno Jubilæi lib. 3. cap. 6.* idemque mysterium videntur nobis innuere Sacræ Literæ, cum Nobis exponunt Arcam Noe centesimo anno perfectam, centenario parenti natum Isaac, Abraham peregrinántem centum annos, centuplum in Evangelio promissum &c.

Huic non aspernendæ sæcularis anni circumstantiæ hoc etiam accedit, quod agitur de eo ordine gratificando, qui quamvis hora undecima collocatus in Vinea Domini, quantum tamen utilitatis attulerit, afferatque Ecclesiæ Dei, quantum fuerit, & sit de Religione Catholica, & de hac ipsa Sede Apostolica benemeritus, novit optime Sanctitas Vestra, a qua proinde multis sæpelaudibus merito commendatum audivimus. Itaque hiscè de causis non absre futurum censerem, si a Sanctitate Vestra petita gratia Oratoribus concederetur, bene tamen prius munienda omnibus iis clausulis, & conditionibus, quæ altæ Sanctitatis Vestræ menti magis opportunæ videbuntur, & necessariæ in casu, & attentis peculiaribus circumstantiis, ne ullo modo in aliarum causarum exemplum adduci possit. Quidquid a Sanctitate Vestra in hoc casu Statutum fuerit, & ordinatum, considerabitur, & recipietur tamquam regula, & norma, imo lex imposterum observanda in hac materia peculiari, in qua varia semper fuit praxis, & Stylus diversus. Sanctitatem enim Vestram in rebus quidem omnibus, potissimum tamen, & multomagis in his Parentem, Custodem, & Vindicem debemus suspicere, & venerari. *Ludovicus de Valentibus S. Fidei Prom.*

RE-

RESCRIPTUM SS. D. N. BENEDICTI XIV.

Copia Rescripti Sanctissimi

Considerato Suffragio Promotoris Fidei Nobis exhibito, & a Nobis attente ponderato, ex specialibus circumstantiis in eo recensitis, aliisque animum nostrum moventibus, nec umquam in exemplum adducendis, annuimus, ut indicata die fiant Solemnia Beatificationis in Basilica Vaticana, dispensando pro hac vice a præcedenti propositione dubii, an stante approbatione duorum miraculorum tuto procedi possit &c. die 12. Julii 1748.

Benedictus PP. XIV.

Beatificatio Ven. Servi Dei

JOSEPHI CALASANCTII A MATRE DEI,

Fundatoris Congregationis Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Præmium.

Coelestis Paterfamilias, cujus judicium perennis misericordia superexaltat, ut ostenderet se nihil eorum prætermisisse, quæ in excolenda Vinea optimum, & diligentissimum Agricolam decent, nullam unquam passus est elabi ætatem, quæ contra impios conatus inimici hominis superseminantis zizania, admirabilis ejus dexteræ potentiam, & præsidium non experiretur. Per varias enim diei horas, a prima nempe ad nonam usque, in electam hanc Vineam suo Sanguine acquisitam operarios ire jussit, ne succrescentibus spinis, & sæviente Satana, portio Domini desiderabilis in dissipationem, & desertum converteretur; ita ut ex omnibus terræ plagis, non Regio fuerit, non Sinus, non Insula, nullus denique locus, ubi non hujusmodi cultores, quam maxima subeuntes pericula, aut ignorantiæ tenebras Evangelicæ Legis prædicatione discuterent, aut coelestis Doctrinæ veritatem datis cervicibus propugnarent, aut rejectis Mundi illecebris vias Domini in solitudine rectas facerent, aut lapsos a viis pessimis ad dignos Poenitentiæ fructus exemplo suo provocarent. Undecima tandem, & novissima hora, ut Vineam perficeret, quam plantavit dextera ejus, novos conduxit Operarios, qui ne Aper de silva Christo renata germina in ipso flore depasceret, Domini timorem, Legem Vitæ, & Disciplinæ Parvulos edocerent. Luculentum sane, ac memorandum hujusce Providentiæ specimen superiori Sæculo in hac ipsa Urbium Principe misericordiarum Pater per Servum suum Josephum Calasanctium a Matre Dei ostendere dignatus est. Hic inter Aragonios Nobili genere ortus, florentibus annis per exercitia Pietatis, & Lite-

Summarium Virtutum, & meritorum Beati Viri.

Literarum studia peractis, variisque porro muneribus integre administratis, de improviso in sortem Domini vocatus, divinoque afflatu Numinis Romam accersitus, ad novi operis ministerium, Christiano Populo quam maxime profuturum, sedulo animum adjecit. Cum enim ubique gentium miserrimi æque, ac frequentissimi pueri jacerent in triviis, & per compita divagarentur, quos non divina Religio, non famæ pudor, non amor virtutis, non Parentum disciplina, non lata jura coercebant, quique per turpem desidiam in vitiis enutriti, ad Christiani nominis probrum, & perniciem Reipublicæ adolescere videbantur, teterrimo huic incommodo Venerabilis Dei Servus, utpote novus Vineæ Operarius, fortiter se se opponens, nihil reliqui fecit, quominus hujuscemodi pueri a Diaboli contagione abducti, ad Religionem, & Caritatem informarentur. Primum consilio, precibus, & qua re cumque potuit, Vir plane humilitatis studiosissimus, hujusmodi oneris suscipiendi pluribus Auctor fuit. Verum aliis alia causantibus, tantumque pietatis opus detrectantibus universis, sibi demum præter ceteros intellexit ab eo, qui Angelorum ministeria, hominumque dispensat, pauperem derelinqui, & orphani adjutorium commendari. Ceteris igitur quibuscumque curis abjectis, per se ipse opus aggressus est, & pauperum potissimum adolescentum commodo & incolumitati, novæ Congregationis Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum fundamenta jecit. Invalescere jam cœperat saluberrimum hoc Institutum, altasque radices figere; cum hostis antiqui insidiis & fraudibus, tot, tantasque turbas in Institutorem æque, ac familiam ejus homines concitarunt, ut res plane profligata, dejectaque videretur. Nihilominus Venerabilis Dei Servus ambulans in innocentia cordis sui, potestatum tenebrarum conatibus minime fractus, fideique scuto inexpugnabili firmissime protectus, a suscepto condendæ Congregationis consilio ullo modo nec divelli, nec distrahi potuit. Quinimo vel amplissimis, ultroque oblatis dignitatibus constantissime repudiatis, nihil umquam antiquius habuit, quam incepti operis curam, & amplificationem. Quod quidem Institutum, sublatis dissidiis, Deo auspice, & incrementum dante, ad quamplurimas Christiani Orbis Provincias cum uberrimo animarum fructu propagatum esse conspicimus. Denique Vir Dei meritis cumulatus, ærumnisque confectus, nonagenario major mortalitatem explevit in terris, & immortalitatem inter cœlites inchoavit. Verum ejusdem fama longe, lateque percrebrescente, ad Congregationem Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacris Ritibus præpositorum Causa deducta est; ubi cum de virtutibus æstimandis juxta Canonicas Sanctiones quæstio de more haberetur, Nos, qui per id temporis Aulæ Consistorialis Advoca-

De institutione Congreg. Scholarum Piarum.

Ordo in ejus Causa servatus.

vocati munere fungebamur, earum primo patrocinium suscepimus, deinde Promotoris Fidei officio insigniti, earum causam acriter egimus. Quare fel. record. Benedictus Papa XIII. Prædecessor Noster VI. Idus Septembris MDCCXXVIII. in gradu heroico constitutas esse pronunciavit. Porro coram Nobis ad supremum Ecclesiæ regimen, quamquam immerito, admotis, cum de Miraculis disceptaretur, duo potissimum unanimi tum Cardinalium, tum Consultorum secundodictæ Congregationis suffragio approbata, Nos itidem Decreto Nostro VI. Idus Maji hujuscemet Anni duximus approbanda. Quapropter precibus tandem complurium Regum, Episcoporum, aliorumque Principum, nec non dilectorum filiorum Clericorum Regularium ipsiusmet Congregationis Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum, paterna benignitate annuentes, de ejusdem Cardinalium Congregationis consilio, & assensu, auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus, ut itidem Dei Servus Josephus a Matre Dei imposterum Beati nomine nuncupetur, ejusdem Corpus, & Reliquiæ venerationi Fidelium (non tamen in Processionibus circumferendæ) exponantur. Imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, ac de eo quotannis VI. Kalendas Septembris, quo demortui Corpus humatum est, recitetur Officium, & Missa de communi Confessoris non Pontificis, cum Oratione a Nobis approbata, juxta Rubricas Breviarii, & Missalis Romani: Recitationem autem Officii, & Missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus, tum in universa Clericorum Regularium hujusmodi Familia, tum in Oppido Petraltæ in Aragonia; ubi Vir Dei in lucem editus est; tum in Ortoneda, in Vicariatu Trempensi, & in Civitate Urgellensi, ad quas Christi Vineas excolendas Operarius primo vocatus est, tum apud Sodalitates Sanctorum duodecim Apostolorum, Doctrinæ Christianæ, Sacrorum Stigmatum Sancti Francisci, Sanctissimæ Trinitatis Peregrinorum, & Suffragii de Urbe, in quas cooptatus fuit, ab universis Christifidelibus tam Secularibus, quam Regularibus, qui ad horas Canonicas tenentur; Et quoad Missas attinet, etiam ab omnibus Sacerdotibus ad Ecclesias, in quibus Festum peragetur, confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hisce literis in Ecclesiis Congregationis Clericorum Regularium Matris Dei, Oppidi, Vicariatus, Civitatis, & Sodalitatum hujusmodi solemnia Beatificationis ipsius Servi Dei cum Officio, & Missa sub ritu duplici majori, die ab Ordinariis respective constituta, postquam in Basilica Nostra Sancti Petri in Vaticano celebrata fuerint solemnia, nempe XV. Kalendas Septembris currentis anni, pariter celebrandi facimus potestatem. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Decretis de non Cultu editis, ceterisque contrariis quibuscumque

Preces Sanctæ Sedi porrectæ pro ipsius Beatificatione.

Eidem Beati nomen, & honores decernuntur.

Derogatio contrariis.

que, Volumus autem, ut earumdem præsentium Literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu Secretarii dictæ Congregationis Cardinalium munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Dat. Pont. A. VIII. die 7. Aug. 1748.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die VII. Augusti MDCCXLVIII. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

D. Card. Passioneus.

CAPUT VIII.

De Sanctorum Electione in Patronos & de Patroni titulo.

Communi æque, ac pio Ecclesiarum more institutum est, ut aliquos e Sanctorum numero sibi singulæ Patronos eligant, eosque adjecto illustri Patronorum titulo suis unaquæque Calendariis inscribant. Cum autem Nos aliquos Sanctos pro aliquibus Provinciis, ac Regnis peculiaribus Decretis Patronorum titulo ornaverimus; ea subnectemus. Et primum quidem decretum edidimus die 16. Octobris 1743.; quo SS. Apostolorum Principes Petrum, & Paulum Urbis Romæ Patronos Principales nuncupandos esse statuimus. Illud subjungimus.

DECRETUM

Quod SS. Apostolorum Principes PETRUS, & PAULUS Urbis Romæ Patroni Principales nuncupentur.

Cum omnium communi æque, ac pio Ecclesiarum more institutum sit, ut quos e Sanctorum numero sibi singulæ Patronos elegerint, eos etiam, adjecto illustri Patronorum titulo, suis unaquæque Calendariis inscribant: Minime dubitandum est, quin Romana potissimum Ecclesia, Principum Apostolorum Petri, & Pauli Martyrio consecrata, ac supra alias in summum honoris, & gloriæ culmen evecta, a Fidei primordiis eosdem Apostolos uti Patronos habuerit apud Deum, seque in illorum tutela posita jure putaverit. Clarum antiquæ huic traditioni perhibent testimonium tum Sanctus Leo Papa *serm. 1. de SS. Petr., & Paul.* ubi eos Romæ Patronos nominant speciales: *Sicut autem*, inquit, *& Nos experti sumus, & Nostri probavere Majores, credimus, atque confidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper Nos specialium Patronorum Orationibus adjuvandos*: tum quoque Sanctus Maximus Episcopus Taurinensis *Homil. 3. de iisdem*, ubi eos Romæ Patronos appellat peculiares: *Horum hodie concursu lætissimo recolit Roma Martyrium; & quorum dudum impia persecuta est sanguinem,*

nem, eorum nunc peculiari devota Patrocinio gloriatur. Eisdemque celebri Disticho concinit Sanctus Venantius Fortunatus. *A facie hostili duo propugnacula præsunt: Quæ Fidei Turres Urbs caput Orbis habet*.

At quia compertum est, in Ordine Divini Officii debita hac nota, ac insigni titulo Patronorum principalium Almæ Urbis Sanctos eosdem Apostolos nuncupari non consuevisse, eam fortasse ob causam, quod SS. Petrus, & Paulus Catholicæ Ecclesiæ Patroni ceteroquin Generales habeantur, eaque propter in communibus suffragiis ubique per Ecclesiam ipsam invocentur; Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XIV. solerter advertens, per hujusmodi Ecclesiæ universæ generale Patrocinium non effici, quominus iidem sint quamplurium per Orbem Ecclesiarum Patroni simul etiam peculiares, sive, ut ajunt, Principales, & hoc nomine in earum Calendariis inscribantur; ratus est, non decere, ut quæ ipsorum Patrocinio Roma præ ceteris lætatur, eos, ubi maxime oportet, Sacris videlicet in Fastis, Patronos non appellet.

Qua de re Sanctitas Sua, ut imposterum debita honoris & obsequii ratio servetur in recolenda memoria Principum Apostolorum, quorum præsenti ope, ac tutela Christiana Respublica, undique procellis acta, ac gravioribus in diem ærumnis confecta, tandem erigatur: Mandat, ac præcipit, memoratos Apostolorum Principes SS. Petrum, & Paulum posthac Romano quoque Calendario; sive Ordini Divini Officii pro degentis in Urbe Cleri directione quotannis imprimendo, similiter inscribi, titulo scilicet principalium Urbis Patronorum non omisso.

Præterea eadem Sanctitas Sua, inhærens Decretis alias editis a Sacra Rituum Congregatione, & a Prædecessoribus suis Romanis Pontificibus approbatis, declarat, quod Commemorationi, quæ in unaquaque Civitate, & Diœcesi, ex laudabili consuetudine, & Rubricarum dispositione, fit Sanctorum suorum Patronorum Principalium inter Suffragia Sanctorum, post Laudes, & Vesperas in Divinis Officiis, quando Commemorationes, sive Suffragia Sanctorum recitantur, tum Romæ, tum alibi, ubicumque Sancti Apostoli Petrus, & Paulus uti Patroni principales coluntur, satisfactum censeatur per eam Commemorationem ordinariam, seu communem, quæ fit eorumdem in universa Ecclesia, post Commemorationem Beatissimæ Virginis Mariæ. Atque ita Sanctitas Sua mandat, decernit, & declarat. Hac die 16. Octobris 1743.

Fr. J. A. Card. Guadagni Pro. Præfectus.

Loco † Sigilli.

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secret.

NAtalem SS. Apostolorum Petri, & Pauli diem per totum octiduum Romæ quotannis celebrari jussimus Constitutione edita 1. Aprilis 1743. Sed hæc cum edicto Cardinalis Urbis Vicarii legitur Tom. V. pag. 467. Vaticanam quoque eorumdem SS. Apostolorum Basilicam pluribus auximus privilegiis. Nam Constitutione edita 13. Dec. 1741. sancitum a Nobis est, ut in præfata Basilica Beatificationes, & Canonizationes deinceps celebrentur; Sed hanc habes Tom. V. pag. 17. Aliam edididimus Constitutionem die 16. Februarii 1744., qua præcepimus, ut Processio Corporis Christi, etiam Sede vacante, ad eamdem Vaticanam Basilicam peragatur. Sed hæc quoque reperitur Tom. V. pag. 207. Propterea ab his Constitutionibus repetendis abstinemus.

Subdimus nunc alia duo indulta, quorum priore S. Franciscum Xaverium Patronum Principaliorem, & Protectorem Indiarum Orientalium declaravimus; posteriore vero S. Joachim Deiparæ Virginis Mariæ Patrem Patronum Principalem, ac Protectorem Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Lithuaniæ habendum, & colendum esse statuimus.

INDULTUM SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI PAPÆ XIV.

Quo Sanctum Franciscum Xaverium Patronum Principaliorem, & Protectorem Indiarum, quæ a Capite Bonæ Spei dicto usque ad Regna Sinarum, & Japoniæ, eisque adiunctarum Provinciarum, & Adjacentium Insularum cum omnibus, & singulis prærogativis, quæ juxta Rubricas SS. Protectoribus principalioribus competunt, habendum, invocandum, & colendum decernitur, & in posterum annua ejusdem Sancti Indiarum Apostoli dies sub ritu duplici primæ Classis cum Octava ab iis, qui horas Canonicas recitare tenentur, solemniter peragatur.

BENEDICTUS PP. XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

INdiarum Gentibus Beati Francisci Xaverii Societatis Jesu, qui Apostolicis Charismatibus affluenter decoratus, novarum Gentium Apostolus unanimi totius Christiani Orbis consensu meruit appellari, prædicatione, & miraculis ex tot, tamque dissitis regionibus Catholicæ Ecclesiæ aggregatis, ut gloriosa ejusdem merita alacrius venerantes, & relicta sibi quoque præclara virtutum exempla ardentius imitantes, præsentissimum illius in Cælis apud mirabilem in Sanctis suis Deum sibi patrocinium certo polliceri valeant, ipsum Sanctum Franciscum novis honorum incrementis colendum, novoque titulo in terris decorandum, invocandumque proponimus, atque mandamus. Etsi autem pro singulari pietate, & incredibili erga res sacras, sacrosanctæ Religionis rationes, & Sanctorum reverentiam zelo suo carissimus in Christo filius noster Joannes Portugalliæ, & Algarbiorum Rex Illustris per dilectum filium Emmanuelem Pereira de Sampajo Militiæ Jesu Christi Commendatorem ejus-

ejusdem Joannis Regis negotiis apud Nos, & Apostolicam hanc Sanctam Sedem expediendis Præpositum Nobis supplicavit, ut tanti Indiarum Apostoli cultum, & venerationem in terris, quantum Nobis ex alto conceditur, adaugere satagamus, ipsa tamen in Sinarum maxime Regno in Christifideles ibi degentes mota, atque in Evangelicæ præsertim prædicationis Operarios sæviens persecutio, ut piis laudati Joannis Regis votis, ac precibus paterna benignitate obsecundantes, id præstemus alacrius, vehementer urget, & extimulat. Itaque ad majorem Dei laudem, divinique cultus augumentum, auctoritate Apostolica tenore præsentium Sanctum Franciscum Xaverium Patronum Principaliorem, ac Protectorem Indiarum, quæ numerantur a Capite Bonæ Spei dicto usque ad Regna Sinarum, & Japoniæ, eisque adjunctarum Provinciarum, & adjacentium Insularum cum omnibus, & singulis prærogativis, quæ juxta Breviarii, & Missalis Romani Rubricas Sanctis Patronis Principalioribus, & Protectoribus competunt, habendum, invocandum, & colendum esse statuimus, declaramus, atque jubemus. Præterea ut imposterum solemnis tanti Patroni memoria majori, quam antea celebrabatur, pietate, ac debitis laudum præconiis quotannis recolatur, volumus, & omnibus utriusque sexus Christifidelibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, auctoritate, & tenore paribus indulgemus, atque mandamus, ut annua ipsius Sancti Francisci Xaverii dies sub ritu duplici Primæ Classis cum Octava peragatur. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & illis, ad quos spectat, & pro tempore, quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime suffragari, sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur iisdem præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XXIV. Februarii MDCCXLVIII. Pontificatus nostri Anno Octavo.

Cajetanus Amatus.

Loco † Sigilli.

INDULTUM SS. DOM. NOSTRI
BENEDICTI PAPÆ XIV.

Quo S. Joachimum Genitricis Jesu Christi Patrem Patronum Principalem, ac Protectorem Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Lithuaniæ cum omnibus, & singulis prærogativis, quæ juxta Breviarii, & Missalis Romani Rubricas Sanctis Principalibus, & Protectoribus competunt; habendum, invocandum, & colendum esse decernitur.

BENEDICTUS PP. XIV.
Ad perpetuam rei memoriam.

QUem Deus Omnipotens præ ceteris Sanctis suis Sanctissimæ, Virginis Mariæ Genitricis Unigeniti Filii sui Jesu Christi in terris Patrem esse voluit, Beatum Joachim Catholica Ecclesia, quæ potentissimum illius patrocinium Christifidelibus maximopere in Cælis profuturum credidit, quotannis recolere, & solemni ritu ipsius festum diem Officio, & Missa celebrare studuit, ut omnes ad tantumImmaculatæ Virginis Parentem meritis laudibus venerandum excitarentur, ejusque præsentissimam opem implorantes exoptatum piæ petitionis suæ effectum consequerentur. Inter ceteras sane Catholici Orbis Nationes inclyta Polonorum natio ita venerationi erga Sanctum Joachim addicta est, ut, quo magis apud Misericordiarum Patrem,& Deum totius consolationis eumdem Sanctum Joachim sibi conciliaret benevolum patronum, eo magis solemni ritu per singulos annos ipsius festum diem venerari exoptet. Eapropter Nobis tam Carissimus in Christo filius noster Augustus Poloniæ Rex Illustris publicum Procerum Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Lithuaniæ, Populique desiderium commendavit, quam Venerabilis Frater Adam Archiepiscopus Gnesnensis nomine totius Collegii Venerabilium Fratrum Poloniæ ,& Lithuaniæ Antistitum preces suas communibus Procerum, & Populi votis eo adnitentibus, quorum apud Nos ipsum Adam Archiepiscopum, quemadmodum significat, interpretem esse voluerunt, conjunctas eo pariter nomine supplicavit, ut Nos de benignitate, & auctoritate Apostolica hac in parte, prout infra, indulgere dignaremur. Nos autem cultum, & venerationem Sancti Joachim, quantum Nobis ex alto conceditur, in terris adaugere cupientes, & ipsius Augusti Regis, & Antistitum, Populique Regni Poloniæ,& MagniDucatus Lithuaniæ votis alacres, hilaresque obsecundantes supplicationibus hujusmodi inclinati, ad majorem Dei laudem,divinique cultus augumentum auctoritate Apostolica tenore præsentium Sanctum Joachimum Genitricis Jesu Christi Patrem Patronum principalem, ac Protectorem Regni Poloniæ,Magnique Ducatus Lithuaniæ cum omnibus,& singulis prærogativis, quæ juxta Breviarii, & Missalis Romani Rubricas Sanctis Patronis Principalibus, & Protectoribus competunt, habendum, invo-

vo-

vocandum, & colendum esse statuimus, declaramus, atque jubemus. Præterea, ut imposterum solemnis tanti Patroni, ac Protectoris memoria majori, quam antea celebrabatur, pietate, ac debitis laudum præconiis quotannis recolatur, volumus, & omnibus utriusque sexus Christifidelibus, qui ad horas canonicas tenentur, auctoritate, & tenore paribus indulgemus, atque mandamus, ut annua ipsius Sancti Joachimi dies Dominica secunda post Octavam Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ Immaculatæ in Cælum in perpetuum sub ritu Duplici Primæ Classis cum Octava peragatur. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas & efficaces existere & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, & illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime suffragari; sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, &, quatenus opus sit, consensu, & acclamatione totius Cleri, & Populi in Diæta veluti de more non præstita, nec facta, ceterisque contrariis quibuscumque, Volumus autem, ut earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur iidem præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum &c. die 29. Ianuarii 1751.

CAPUT IX.

DE FESTIS DE PRÆCEPTO.

Cum Nobis ad Summum Pontificatum vix evectis, quam plurimorum Episcoporum querelæ de nimia festorum dierum multitudine delatæ fuissent, nihil in re tanti momenti statuere voluimus, antequam eorum consilium, quos eramus requisituri, audivissemus. Quapropter Dissertationem eo super argumento exaravimus, eamque non modo ad nonnullos S. R. E. Cardinales, eosque præcipue, qui Archiepiscopi erant, & Episcopi, aliosque viros doctos in Urbe degentes, verum etiam ad Archiepiscopos, & Episcopos ultra montes transmisimus. Dissertationem hanc IV. Tomo nostrorum Operum inseruimus in hac postrema editione pag.684. adeoque illam hic non damus. Cum interea aliqui Episcopi pro Festorum imminutione instare validius pergerent, eam iisdem per Apostolicas Literas, quas hic subdimus, concedendam esse existimavimus.

Ve-

Venerabili Fratri Episcopo Calaguritano.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Quædam Disciplinæ aliquando temperari expedit.

CUm, sicut quædam sunt, ut inquit S. Leo Magnus Prædecessor Noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oportet temperari; illa semper conditione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec Decretis Sanctorum Patrum inveniatur adversum: Eapropter Apostolica hæc Sancta Sedes, pro Paterna erga Universos Christifideles benignitate, quoad integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in iis auctoritatem interponere, quæ ceteroquin ad majus Divini Cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum cordibus caritatem, ad otium, luxuriamque convertuntur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscientiæ angore contemnuntur.

Causæ allatæ pro obtinenda reductione dierum festorum de præcepto.

§. I. Quoniam autem, sicut pro parte Carissimi in Christo Filii nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici Nobis nuper expositum fuit, ipsi Philippo Regi innotuit, in Provincia Ipuscoana, cujus pars in Fraternitatis Tuæ Diœcesi Calaguritana continetur, præter festos dies in Universali Ecclesia servari solitos, alios quamplurimos sive pietatis studio, sive quacumque alia de causa præceptos agitari, ita ut quamplurimis ejusdem Provinciæ, & Diœcesis Tuæ hominibus, (qui manu, & labore in sudore vultus vescentes pane suo, ob ingentem festorum dierum numerum, obtenta alendæ vitæ necessitate, vetitis laboribus aditum jam late aperuerunt), si per omnes dies festos hujusmodi a servilibus operibus abstineant, ad vitam lucro sustinendam haudquaquam tempus sufficiat; ac propterea Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, &, ut infra, indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Apostolici Indulti tenor.

§. 2. Nos itaque, qui Christifidelibus, quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, & humanam vitam honeste sustentandam adhibere, quam per severiorem Ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, dictos homines specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas a quibusvis ex communicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, supplicationibus

bus etiam ejusdem Philippi Regis nomine Nobis super hoc humilliter porrectis inclinati, Fraternitati Tuæ per præsentes committimus, & mandamus; ut, veris existentibus narratis, omnibus utriusque sexus Christifidelibus ejusdem Provinciæ in Diœcesi tua existentibus, ut deinceps, exceptis omnibus diebus Dominicis, Natalis Domini Nostri Jesu Christi, & sequenti Sancti Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, & sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes, & sequenti, itidem diebus Corporis Christi, S. Joannis Baptistæ, Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, Sancti Jacobi, & Commemorationis omnium Sanctorum, præterea quinque dicatis Beatæ Virgini Mariæ Immaculatæ, scilicet Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, & Conceptionis, necnon Sancti Patroni, aut Tutelaris cujuslibet loci pro hominibus ejusdem loci dumtaxat, in quibus integra maneat præcepti obligatio; in reliquis diebus Festis, sive per hanc Sanctam Sedem præceptis, sive per Synodales ejusdem Diœcesis Constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa Voti per Majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate nostra Apostolica per Te commutari volumus, præceptis, audita Missa, laboriosis suarum artium excitationibus, servilibusque operibus, sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo vacare possint, auctoritate nostra Apostolica concedas, indulgeas, & permittas, ac statuas, præcipias, & mandes.

Dies except.

In reliquis conceditur, ut audita Missa, operibus servilibus vacari possit.

§. 3. Non obstantibus Apostolicis, ac Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon Provinciæ, & Diœcesis præfatarum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & Literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die III. Septembris MDCCXLII. Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Clausulæ.

Dat. die 3. Sept. 1742.

D. Card. Passioneus.

Eodem mense Septembri 1742.

Simile Indultum concessum fuit pro nonnullis Universitatibus Diœcesis Pampilonensis.

Item pro Universitatibus, & hominibus Diœcesis Pacensis.

Men-

Mense Septembris 1743.

Simile pro hominibus Civitatis, & Diœcesis Septensis.

Mense Septembri 1744.

Simile pro Diœcesi Hispalensi.
Pro Diœcesi Mindoniensi.
Pro Diœcesi Malacitana.

Mense Majo 1745.

Simile pro oppido de Olivares nullius Diœcesis Provinciæ Gispaniensis.
Et pro Civitate, & Diœcesi Vallisoletana.

Venerabili Fratri Carolo Francisco Episcopo Niciensi
BENEDICTUS PAPA XIV.
Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. INter sollicitas omnium Christi Ovium curas gratissima Nobis obveniunt solatii argumenta, quæ ex Episcopali vigilantia, in qua Canonicæ Disciplinæ opportuna sunt locata præsidia, Domino miserante, suspicimus; non sine enim ingenti gaudio ex altissima hac Apostolatus specula Pastores perspicimus vigiles stare super custodiam suam, & crediti sibi gregis servandi zelo serventes. ad Divini honoris cultum, animarumque salutem cogitationes omnes, & vires adeo sollicite, studioseque intendere, ut Pastorum Principi, qui constituit eos super familiam suam, fideles se, ac prudentes probare satagant.

Episcopi postulata. §. 1. Intelligit propterea Fraternitas Tua, quam libenti animo literas tuas, eximiis in hanc Sanctam Sedem observantiæ, ac reverentiæ sensibus refertas, & pastoralis vigilantiæ, & caritatis notis insignes, exceperimus, quibus, cum in lustranda ista Diœcesi cuncta ad Sacrorum Canonum normam, & decorem Domus Dei pro injuncto Tibi ministerio exigere,& componere niteveris, delatas Tibi, & in dies adhuc deferri narras a Parochis, & Confessariis, undique querimonias, per quas istius Diœcesis Fideles ingentem admodum Festorum dierum numerum causantes, & alendæ vitæ necessitatem obtendentes, ac finitimorum populorum, apud quos Festorum dierum numerus non est adeo auctus, exempla objicientes, a vetitis laboribus minime abstinere posse queruntur. Quoniam autem, præsentissima licet, per saluberrimas Edictorum Constitutiones, & salutaria monita a sapientia tua adhibita remedia frustra esse animadvertis, & Episcoporum Conventum, quem, ut pote veteris disciplinæ egregius æmulator, summopere optare ostendis, a perturbata nimis temporum conditione Interpellari prospicis, ut conscientiarum securitati, & Ecclesiasticæ observantiæ salubriter consulas, ab hac Petri Cathedra, quæ Sacerdotalis omnis dignitatis, & auctoritatis fons est, & origo, Apostolicæ potestatis, & beni-

& benignitatis opem, ac subsidium requiris, & poscis, quo san. mem. Benedicti PP. XIII. Prædecessoris Nostri vestigiis inhærentes, isti etiam Diœcesi, perinde atque cum aliis actum est, Apostolica auctoritate permittere, & indulgere dignemur, ut in aliquibus Festis Fideles, audita Missa, laborare valeant, manentibus cum obligatione integra præcepti omnibus diebus Dominicis per annum, diebus Natalis Domini, Sancti Stephani, S. Joannis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, & sequentis diei, Ascensionis Domini, Pentecostes, & sequentis diei, Festo Corporis Christi, S. Joannis Baptistæ, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, Omnium Sanctorum, ac etiam quinque Festivitatibus B. M. V., scilicet Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Nativitatis, Purissimæ Conceptionis, necnon Patroni Regni, & Titularis cujuslibet Loci, dummodo tamen reliquis diebus de præcepto, sive ex voto Communitatum, audita Missa, Fideles in ista Tua Diœcesi commorantes, tuta conscientia valeant publice laborare.

§. 2. Nos quidem sapientissimum consilium, Sacerdotalis vigilantiæ, & caritatis tuæ dignissimum, collaudantes, ac precibus optatisque tuis annuentes, Tibi per præsentes committimus, & mandamus, ut omnibus utriusque sexus Fidelibus in tua Diœcesi existentibus, exceptis omnibus Diebus Dominicis, Natalis Domini, S. Stephani, S. Joannis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, & sequentis diei, Ascensionis Domini, Pentecostes, & sequentis diei, Corporis Christi, S. Joannis Baptistæ, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & Commemorationis Omnium Sanctorum; præterea quinque dicatis B. M. V. Immaculatæ Festis diebus, scilicet Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Nativitatis, & Conceptionis, necnon Sancti Patroni, aut Titularis cujuslibet Loci, pro hominibus ejusdem Loci dumtaxat, in quibus integra maneat præcepti obligatio; in reliquis diebus Festis, sive per hanc S. Sedem præceptis, sive per Synodales istius Diœcesis Constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa Voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam Auctoritate nostra Apostolica per Te commutari volumus, præceptis, audita Missa, labori manuum suarum incumbere, servilibusque operibus sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo vacare possint, Auctoritate Nostra Apostolica concedas, indulgeas, & permittas.. Tenor Indulti.

§. 3. Ex hac autem prolixa, planeque Paterna voluntate, qua votis tuis, quantum cum Domino possumus, obsecundare cupimus & curamus, probe intelligis, quam præclare de Sacerdotali virtute, & insignibus animi tui dotibus sentiamus. Perge igitur, Vener. Frater, ministerium tuum implere, & Pastoralem sollicitudinem, ac vigilantiam Ovibus fidei tuæ commissis ita impendere, ut eas ad æter- Pontificiæ benevolentiæ significationes cum adhortatione &c.

æternæ salutis pascua feliciter perducas. Pastorem interea, & Episcopum Animarum nostrarum Christi Jesum suppliciter rogamus, ut labores tuos, ad uberiorem animarum fructum, gratiæ suæ munere præveniat, & sequatur; ac Fraternitati Tuæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Dat. die 11. Apr. 1745.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XI. Aprilis MDCCXLV. Pont. Nostri Anno Quinto.

Cajetanus Amatus.

Venerabili Fratri Episcopo Posnanien.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Agrorum cultura Mensibus Æstivis assiduam operam exigit.

NUper pro parte tua Nobis expositum fuit, quod dilecti Filii Universitates, & homines, necnon Incolæ agrorum præsertim culturæ addicti, istius tuæ Diœcesis Posnanien., propter Cæli rigorem in istis partibus gravissimum, in mensibus potissimum Iulio, Augusto, & Septembri ad faciendas messes, aliosque Terræ fructus colligendos, & agros in spem futuræ messis præparandos aptioribus, Festos dies de Ecclesiæ præcepto, quamvis inviti, servare minime valeant, ac propterea operum hujusmodi causa, non sine conscientiæ angoribus, debitum Deo in iis diebus cultum negligere coacti, ad Fraternitatem tuam sæpissime confugiunt, ut licentiam ipsis impertiaris, qua sibi liceat per eosdem Festos dies, exceptis Dominicis agros colere, & servilibus, mechanicisque laboribus impune vacare, ne ipsis eapropter non leve damnum, quemadmodum sæpe accidit, proveniat; Fraternitas vero tua, ut incommodis hujusmodi tibi benecognitis aliquo pacto consulatur, Nobis humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportune providere, & ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

Dispensatio ab observantia dierum Fest. petitur ab Ordinario.

Quid ad S. Sedem recurrit.

§. 1. Nos igitur, qui divinum cultum, quantum cum Domino possumus, promovere, & adaugere debemus, considerantes præmissa omnia, & opportunum, quoad Nobis integrum est, ac salutare remedium hac in parte adhibere cupientes, dictosque Incolas, homines, aliosque culturæ addictos, specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, a jure, vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium tantum consequen. harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Fraternitati Tuæ per præsentes committimus, & mandamus, ut veris existentibus narratis, si contingat aliquod Festum de præcepto Ecclesiæ, seu per Synodales ejusdem Diœcesis Constitutiones, per hebdoma-

Contendītur Festivitates infra Hebdomadas eorum Mensium occurrentes, ad diem Dominicum transferri.

domadas prædictorum Iulii, Augusti, & Septembris Mensium extra Dominicas occurrere, eo casu festum hujusmodi, præterquam illud Assumptionis B. M. Virginis Immaculatæ, quod in suo proprio, quo occurrit, die solemni cultu celebrari volumus, & mandamus, in Dominicam immediate sequentem, seu aliam a Te præscribendam auctoritate nostra Apostolica transferas, illudque in eadem Dominica celebrari facias, & cures; præscriptis tamen iis cautelis, quas juxta datam Tibi a Domino prudentiam duxeris esse præscribendas, tam quoad onus audiendi Sacrosanctum Missæ Sacrificium, quam quoad cetera opèra servilia exercenda. Excepto Festo Assumptionis B. M. V.

§. 2. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon dictæ Diœcesis, Locorum, Terrarum, Oppidorumque, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & Literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis; Quibus omnibus, & singulis, illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Derogationes.

§. 3. Ceterum per translationem Festorum hujusmodi non intendimus aliquid innovari tam quoad servitium Chori, quam quoad celebrationem Divinorum Officiorum. In Choro, & in officio nihil innovetur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die Prima Septembris MDCCXLV. Pontificatus Nostri Anno Sexto. Dat. die 1. Sept. 1745.

D. Card. Passioneus.

Simile Indultum jampridem concessum fuerat pro Diœcesi Vilnen., tali forma conceptum.

UT per tres antedictos menses liceat ipsis ad sua exercenda rusticana opera incumbere, translato in primam Julii Dominicam Festo Visitationis Sanctissimæ Dei Genitricis, & in secundam ejusdem Mensis Dominicam Festo Sanctæ Mariæ Magdalenæ, in tertiam Festo Sancti Jacobi, in quartam Festo Sanctæ Annæ; In Augusto, & Septembri, quæ occurrunt Sanctorum Festivitates, una quælibet in proxima sibi Dominica celebretur; una excepta Deiparæ in Cœlum Assumptæ, quæ in suo proprio recurrente die solemni cultu agi debeat. Volumus autem, ut in Choro, Divinisque Officiis, nihil innovetur, nec a pristino ritu discedatur, sed ea peragantur in assignatis jampridem diebus. Ii vero, quibus hoc paternæ facilitatis

nostræ beneficio utendum est, studeant interno ardentiori animorum obsequio compensare, quidquid externæ celebritatis ipsis imminuere necesse fuit. Quod Fraternitatem tuam strenue curaturam confidimus &c. Dat. &c. die XVII. Maji 1743. Pont. A. III.

D. Cardinalis Passioneus.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis Regni Siciliæ citra Pharum, necnon Messanensi, & Panormitano Archiepiscopis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proœmium.

CUm, sicut quædam sunt, ut inquit S. Leo Magnus Prædecessor Noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari, illa semper conditione servata, ut in his, quæ dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis Sanctorum Patrum inveniatur adversum: Eapropter hæc Sancta Sedes, pro paterna erga universos Christifideles benignitate, quoad integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in iis auctoritatem interponere, quæ ceteroquin ad majus divini cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum cordibus caritatem, ad otium, luxuriamque convertuntur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam, non sine conscientiæ angore contemnuntur. Cum itaque Charissimus in Christo Filius Noster Carolus utriusque Siciliæ, & Hierusalem Rex Illustris, tum coram per se ipse, quum quatuor ab hinc annis Romam profectus est, tum sæpe alias per suos in Urbe Ministros id a Nobis studiosissime efflagitaverit, ut pauperum calamitatibus sublevandis, qui opere faciundo victum lucrantur, sanctorumque dierum cultui, & Religioni amplificandæ, eorumdem Festorum dierum numerum imminuere dignaremur: Nos in tanto negotio, nisi re tota sedulo perspecta, haud quidquam decernendum esse rati, id usque responsum dedimus: Nihil Nos de hujusmodi Ecclesiasticæ disciplinæ institutis prorsus immutaturos, nisi per Archiepiscopos, & Episcopos rogaremur, quos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quique Domus Israel facti speculatores, quid ferant hominum, temporumque vicissitudines, cominus introspiciunt: Immo id in animum induxisse Nostrum (si quid in hac re foret innovandum) affirmavimus, ut salva, & incolumi, solemnioribus diebus Festis, veteri disciplina de audiendo Sacro, & a servilibus operibus vacatione, iisdem tantum servilibus curis per aliquot Festos dies, humanæ necessitatis ratione habita, vacare indulgeremus, lege tamen astandi Sanctissimo Altaris Sacrificio neutiquam abrogata. Ab uni-

Rex utriusque Siciliæ petiit a Pontif. Festorum dierum reductionem.

Responsum Pont. qui vota Episcoporum exquirere voluit.

Episcopi omnes pro reductione supplicarunt.

ver-

versis porro Fraternitatibus Vestris supplices, gravissimasque in idem argumentum literas accepimus, quibus plurima incommoda ex dierum Festorum frequentia in vestras respective Dioeceses, & Provincias invehi lamentabamini; ac de iis imminuendis accurate differentes, eamdem, ac Nos ipsi, rationem arbitramini esse ineundam; id propterea ejusdem Caroli Regis æquissimæ voluntati, nec non piis Fraternitatum Vestrarum votis hac in re, quantum cum Domino possumus, obsecuti, Festorum dierum grandiorem numerum ad modum revocandum existimavimus. Fraternitatibus itaque Vestris, Fratres Archiepiscopi, & Episcopi totius Regni Siciliæ citra Pharum, ac Fratres Archiepiscopi Messanen., & Panormitan. per præsentes committimus, & mandamus, ut unusquisque Vestrum in suis respective Provinciis, ac Civitatibus, & Dioecesibus hanc de Festis diebus legem Auctoritate Nostra Apostolica edicat, nempe, ut diebus Dominicis Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes, aliisque per annum Dominicis diebus; nec non diebus Circumcisionis, Epiphaniæ, Ascensionis, Corporis Christi, & Nativitatis Domini; diebus Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, & Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ; natali die Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli; die Festo omnium Sanctorum; ac die cujusvis præcipui quarumcumque Civitatum, vel locorum Dioecesum prædictarum Patroni, pro veteri Ecclesiæ Catholicæ instituto, Sacris non tantum astare Christifideles vestrarum respective Civitatum, & Dioecesum teneantur; sed etiam a servilibus operibus feriati sunto: In reliquis vero Festis sive per Apostolicam hanc Sanctam Sedem, sive per Synodales quarumcumque Dioecesum hujusmodi Constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa voti per Christifideles Civitatum, Dioecesum, & Provinciarum hujusmodi, eorumque Majores facti, quoad hanc partem Auctoritate Nostra Apostolica per Vos commutari volumus, præceptis, præscriptisque, sacrosancto Missæ Sacrificio intersint; ceterum negotiis familiaribus, servilibusque suis operibus, sine ullo prorsus conscientiæ scrupulo, incumbere integrum cuique esto. Ubi vero obtingit, unum, eumdemque Episcopum duabus præesse Ecclesiis invicem canonice unitis (quod potissimum in Regno Siciliæ citra Pharum evenit) quarum unaquæque suum habet præcipuum Patronum, homines tantum illius Dioecesis, cujus Patroni Festivus dies recurrit, non vero alterius, volumus, & præcipimus eodem die tum Missæ Sacrificio adesse, tum a servilibus operibus sibi temperare. Quæ cum ita se habeant, Fraternitates Vestras in Domino plurimum hortamur, ut Vos populos vestræ curæ commissos quam sæpissime edoceatis, quæ ad justam, legitimamque dierum Festorum celebrationem pro temporum varietate pertinere videbuntur, qua spiritus alacritate, qua mentis contentione,

Hinc Pont. primo excipit dies Festos, qui ab omni opere feriati esse debeant.

Secundo quoad reliquos dies Festos illos ita servari jubet, ut audito Sacro quis operibus servilibus vacare possit.

Consulit in casu quod duæ Ecclesiæ unitæ, singulæ proprium Patronum habeant.

Hortatur Episcopos, ut Populos moneant circa dierum Festorum observantiam.

tione, qua cordis humilitate astare oporteat Sanctissimo Altaris Sacrificio, in quo Christus Dominus tradit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis, quam frequentes divinis Officiis, sacrisque Concionibus, Christianæ Doctrinæ explicationibus, & explanationibus esse debeant, & quanti piaculi sit eos temerare dies, quos ad sui nominis gloriam amplificandam sibi Dominus consecravit. Ne autem per eos dies potissimum Christifidelium corda graventur crapula, & ebrietate, ac cogitationibus secularibus, quam diligentissime curare debetis, ut profana quæque, ludicra, & minus religiosa a publicis locis quam longissime amoveantur, etiam invocato, si opus fuerit, auxilio brachii secularis; quod sane non defuturum neutiquam dubitamus; Memores semper Prophetici illius oraculi, quo solemnitates, quas vitiosa consuetudine homines deturpant, tanquam stercus a Deo projiciendas, & disperdendas esse declaratur. Volumus autem, quod præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, nec non Provinciarum, Civitatum, Diœcesum, & locorum præfatorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus & singulis, illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis fidem præstari præcipit.

Et derogat contrariis.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XII. Decembris MDCCXLVIII. Pontificatus Nostri Anno Nono.

D. Card. Passioneus.

Venerabili Fratri Episcopo Lamacensi.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedictionem.

1. CUm, sicut quædam sunt, ut inquit S. Leo Magnus Prædecessor Noster, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sint, quæ, aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum

rerum oporteat temperari, illa semper conditione servata ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis Sanctorum Patrum inveniatur adversum;

2. Eapropter Apostolica hæc S. Sedes pro Paterna erga universos Christifideles benignitate, quod integrum sibi fuit, consuevit supremam suam in iis auctoritatem interponere, quæ ceteroquin ad majus Divini Cultus incrementum præscripta, aut per frigescentem in nonnullorum Cordibus caritatem ad otium, luxuriamque convertuntur, aut ob rerum ad vitam traducendam necessariarum inopiam non sine Conscientiæ angore contemnuntur.

3. Quoniam autem, sicut pro parte tua Nobis expositum fuit, eidem Fraternitati tuæ innotuit, quod in tuis Civitate, & Diœcesi Lamacensi adeo excreverunt calamitates, & angustiæ propter præsentium temporum infortunia, ut miseri illius habitatores, incolæque, & præsertim ii, qui in sudore vultus sui panem comedunt, persæpissime cogantur (quamvis animo invito) Dies festos negligere, operibusque mechanicis sese addicere pro pane lucrando, & id eo facilius contingit ob excretum dierum festorum numerum; ac propterea a Nobis humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere, & ut infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.

4. Nos itaque, qui Christifidelibus, quantum cum Domino possumus, salutare remedium potius ad æternam salutem comparandam, & humanam vitam honeste sustinendam adhibere, quam per severiorem Ecclesiasticæ disciplinæ rigorem ad desperationem inopes adducere cupimus, d. Incolas specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas a quibusvis Excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, censuris, & pœnis a Jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium tantum consequendi harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, supplicationibus tuo nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati.

5. Fraternitati tuæ per præsentes committimus, & mandamus, ut veris existentibus narratis, omnibus utriusque sexus Christifidelibus in tuis Civitate & Diœcesi prædictis Lamacen. existentibus, ut deinceps.

Exceptis omnibus diebus Dominicis,
Nec non Natalis Domini Nostri Jesu Christi,
Et sequenti S. Stephani,

Circumcisionis,
Epiphaniæ,
Paschatis Resurrectionis,
Et sequenti,
Pentecostes,

Et se-

Et sequenti,
SS. Corporis Christi,
Ac Ascensionis,
S. Joannis Baptistæ,
Ac SS. Petri & Pauli Apost.
Et Commemorationis omnium Sanctorum,
Præterea quinque dicatis B. Mariæ Virgini Immaculatæ, scilicet Purificationis,
Annunciationis,
Assumptionis,
Nativitatis,
Et Conceptionis,
Nec non S. Patroni, aut Tutelaris dictæ Civitatis, aut cujuslibet loci Diœcesis hujusmodi,

Pro hominibus Civitatis, & cujuslibet loci hujusmodi dumtaxat festivis diebus, in quibus integra maneat præcepti obligatio, in reliquis vero Festis, sive per hanc Sanctam Sedem præceptis, sive per Synodales earumdem Civitatis, & Diœcesis Constitutiones, sive quacumque alia de causa, etiam ex causa Voti per majores suos facti, quod quoad hanc partem etiam auctoritate Nostra Apostolica per te commutari volumus, præceptis, præscriptisq; audita Missa, laboriosis suarum artium exercitationibus, servilibusque operibus sine ullo conscientiæ scrupulo vacare possint, Auctoritate Nostra Apostolica concedas, & indulgeas, permittas, ac statuas, præcipias, & mandes.

6. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis Generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon Civitatis, & Diœcesis hujusmodi, illiusque locorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus; Privilegiis quoque, Indultis, & Literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis.

7. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XII. Decembris MDCCLI. Pontificatus Nostri Anno Undecimo.

D. Cardin. Passioneus.

Loco † Sigilli,

CUm plurimum Nobis cordi esset debita Festorum dierum observantia, aliquos, qui irrepserant, abusus, nundinarum, ac mercatuum obtentu, de medio tollere curavimus. Duplicem proinde hac super re Constitutionem edidimus. Utramque subnectimus.

Con-

Constitutio, qua statuitur, ut in Civitate Senogalliensi tempore Nundinarum diebus Festis de Precepto a servilibus Operibus abstineatur: Prorogatur tempus ad dictas Nundinas per alios quinque dies peragendas; Privilegia confirmantur, & ampliantur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

PAternæ caritatis officium, quo Christifideles omnes in Domino complectimur, eorumque felicitati procurandæ spirituali in primis, ac deinde temporali etiam, quantum in Nobis est, studemus, Nos admonet, ac stimulat, ut diligentiori studio, ac cura ad ea intendamus animum, quæ ad Subditarum in temporalibus Nobis, ac Sedi Apostolicæ Civitatum publicum, & privatum commodum, communemque utilitatem pertinent. Æquitatis enim ratio, & justitiæ rectitudo postulat, ut qui sub temporali Sanctæ Romanæ Ecclesiæ dominio positi, ac degentes, superna dispensatione parvitatis Nostræ regimini, & gubernio temporali concrediti sunt, & a Nostra Pastorali sollicitudine bona non solum, quæ ad salutem animarum, sed etiam, quæ ad subsidium, & opem hujus mortalis vitæ sustentandæ inserviunt, certa, ac firma fiducia sibi pollicentur, justa expectatione sua, ac spe in Nobis reposita minime defraudentur; sed abundantius etiam, quam sperant, optata sua, sine ullo tamen spirituali animarum suarum detrimento, consequantur, ut votorum suorum compotes facti, in uberi rerum necessariarum copia, omnium bonorum Largitori humiles gratiarum actiones lætanter persolvant.

Causæ edendæ Constitutionis.

§. 1. Jamdudum, & ab immemorabili tempore in Civitate nostra Senogalliensi celebres Nundinæ per octo dies ante Festum Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & quatuor subsequentes, magno hominum concursu ex remotis, & longinquis Europæ, atque Asiæ partibus ad eas confluentium peragi consueverunt. Cum autem intra illorum dierum spatium dies festi unius, aut alterius Dominicæ mensis Julii, & Sancti Jacobi Apostoli, & Sanctæ Annæ incidere soleant, non sine animi nostri dolore accepimus, quod his diebus, in quibus Christifideles in operibus pietatis, ac religionis se exercere debent, aliqui pravi homines, Dei, & Catholicæ Ecclesiæ præceptorum immemores, & turpi lucro, animarum suarum salute posthabita, inhiantes, per integrum Festorum dierum tempus in operibus servilibus, & commerciis obeundis, negociisque temporalibus tractandis, non sine bonorum scandalo, imo Gentium, & Judæorum admiratione, occupati sunt.

§. 2. Nos igitur ex commisso Nobis Pastoralis sollicitudinis munere, tam pernicioso abusui, & gravi malo opportunum reme-

dium afferre, & deteſtandam hanc abominationem e medio dilectæ Nobis Civitatis Noſtræ auferre cupientes; Volenteſque etiam indemnitati, & perpetuitati jurium, & privilegiorum ejuſdem Civitatis, ejuſque, ac totius temporalis Status noſtri commodo, atque utilitati, quantum in Domino poſſumus, conſulere, ac providere: Motu proprio, ex certa ſcientia, & plenitudine poteſtatis, hac Noſtra in perpetuum valitura ſanctione decernimus, ac conſtituimus, & Apoſtolica noſtra auctoritate mandamus, ac jubemus, ut tempore Nundinarum, quas in poſterum in præfata noſtra Civitate de more haberi volumus, feſti dies pie, ſancteque, perinde ac reliquo totius anni curſu, a Chriſtifidelibus colantur, Officinæ, ac Tabernæ claudantur, nullaque publice exerceantur commercia, ſtipulenturque contractus, neque alia omnia fiant, quæ in ceteris anni feſtis diebus a Chriſtifidelibus peragi prohibentur, eo potiſſimum tempore, quo in majori Eccleſia Sacra Miſſarum ſolemnia fieri, & Veſperarum Divina Officia celebrari, & prædicatio verbi Dei haberi conſuevit: mane ſcilicet ab hora decimatertia uſque ad meridiem, poſt meridiem vero ab hora vigeſima prima diei uſque ad occaſum Solis; & per totum dictum temporis ſpatium omnes Chriſtifideles ab operibus ſervilibus, ad quæ peragenda nulla neceſſitas cogit, omnino abſtineant, ſed ab omni terrena cura, & temporali ſollicitudine liberi, & vacui, ad Eccleſiam pergant; ibi Sacroſanctæ Miſſæ Sacrificio pia animi attentione ingentia Dei beneficia recolentes interſint; quin etiam exhortamur in Domino, ut in precibus quoque, Diviniſque laudibus perſolvendis, audiendoque verbo Dei frequentes ſint, & per totum feſtum diem, quoad fieri poteſt, ſe exerceant in iis officiis, quæ Chriſtianam pietatem continent, & comitantur. Si qui autem temerario auſu, Dei, & Eccleſiæ præcepta contemnentes, hanc noſtram Conſtitutionem tranſgredi tentaverint; Volumus, ut omnibus, & ſingulis ſubjiciantur pœnis, ac cenſuris alias a Nobis, noſtriſque Prædeceſſoribus contra inobſervantes, temerranteſque dies feſtos ſtatutis, ac determinatis, quas, quatenus opus ſit, contra eoſdem delinquentes rurſus ſancimus, conſtituimus, ac determinamus.

Dies feſtos tempore Nundinarum ſervari præcipitur.

Nedum abſtinendo a ſervilibus operibus.

Sed Chriſtianæ pietatis exercitiis vacando.

Pœnæ contra inobedientes.

§. 3. Deinde vero ne ex hac Conſtitutione, & proviſione noſtra aliquod temporale damnum Civitati prædictæ, aliiſque ditionis noſtræ, & Status Eccleſiaſtici populis præjudicium, vel detrimentum publico commercio, ejuſque libertati oriatur, præfatarum Nundinarum tempus ad alios quinque dies, præter ſolitos, & conſuetos, producimus, ac prolongamus. In hunc modum videlicet: Ut Nundinæ prædictæ in Civitate noſtra Senogallienſi de more celebrentur per octo dies ante feſtum Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & inſuper per novem dies ſubſequentes, uſque ad initium ſequentis menſis Auguſti: &

Ne detrimentum ex hoc inrogetur, tempus Nundinarum ad alios quinque dies prorogatur.

sti: & ulterius ad pleniorem præmissorum effectum, & hujus voluntatis, provisionis, ac determinationis nostræ executionem, omnia, & singula jura, privilegia, indulta, statuta, consuetudines, sententias, ac rescripta quomodocumque a Nobis, nostrisque Prædecessoribus, præsertim Urbano VIII., & Innocentio X., quorum tenores hisce nostris præsentibus Literis de verbo ad verbum pro insertis, & expressis haberi volumus, contra quoscumque emanata, & a præfata Civitate nostra Senogalliensi obtenta, atque impetrata, super jure privative celebrandi præfato tempore Nundinas prædictas, tenore præsentium, non ad ullius petitionis instantiam, sed motu proprio, scientia, & potestate pari, confirmamus, ac roboramus, eisque perpetuæ, & inviolabilis firmitatis robur, & Apostolicæ confirmationis munimen adjicimus: Confirmantur privilegia Nundinarum.

§. 4. Denique, ut commerciorum per dictum Nundinarum tempus celebritas inter nostros Subditos, & exteros Mercatores, qui ex diversis, & dissitis regionibus terra, marique cum variis mercibus, ad victum, & communem vitæ usum utilibus, & necessariis adveniunt, navium numero, jumentorumque multitudine, Mercatorum frequentia, hominumque concursu, copia, & ubertate mercium in dies magis, magisque augeatur, omnes gratias, immunitates, ac privilegia, liberum, ac tutum commeatum, accessum, ac recessum, & promissam sub fide publica securitatem omnibus, & singulis ad dictas Nundinas in Civitate nostra Senogalliensi peragendas accedentibus, ibique commorantibus, eo modo, ac forma, qua durante dictarum Nundinarum tempore gaudere, ac perfrui consueverunt, de Apostolica benignitate per supradictum a Nobis constitutum temporis spatium confirmamus, ac de novo indulgemus, atque impertimur. Cum extensione ad dies adjectos.

§. 5. Decernentes sic, & non aliter in præfatis omnibus, & singulis censeri, ac per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac nostram Cameram Apostolicam, ejusque Officiales quomodocumque nuncupatos, & ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, præsertim Status Nostri Urbini, & quosvis alios quacumque auctoritate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere; & irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Decretum irritans.

§. 6. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon Legibus Imperialibus, & Municipalibus, & quatenus opus sit, Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula *de jure quæsito non tollendo*, ac recolendæ memoriæ Pii Papæ IV, etiam Præ- Clausula derogatoria.

 decef-

decessoris Nostri Constitutione de gratiis qualecumque interesse Cameræ Apostolicæ concernentibus in eadem Camera præsentandis, & registrandis, itaut præsentes Literæ, etiamsi in eadem Camera nullo unquam tempore præsententur,& registrentur,nihilominus valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant: necnon quibuscumque, & quavis firmitate alias roboratis Statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Literis Apostolicis quibusvis personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis in genere, vel in specie; ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, & innovatis: Quibus omnibus, & singulis, eorum omnium,& singulorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & de verbo ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides præstanda transumptis.

§. 7. Ceterum, quia nimis difficile foret præsentes Nostras originales Literas ad singula loca, ubi opus esset, deferri, volumus, ut earum transumptis etiam impressis, manu publici Notarii subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem ubique fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio pœnalis.

§. 8. Nulli ergo omnino Hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, provisionis, concessionis, confirmationis, statuti, necnon prohibitionis, decreti, ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 24. Augusti.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo quarto, nono Kalendas Septembris, Pontificatus Nostri Anno Quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

Constitutio, qua diebus Festis prohibentur haberi *Mercatus* rerum venalium. Tolerantur verò *Nundinæ* sub certis conditionibus.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & Ordinariis Ditionis Ecclesiasticæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

De reductione dierum Festorum aliàs deliberatarum.

AB eo tempore, quo copiosus in misericordia Dominus, Nos, licèt immeritos, ad summum Catholicæ Ecclesiæ Pontificatum evexit, complures diversi ordinis illustres Viri, itemque Episcopi, & Ar-

& Archiepiscopi in Italia, & extra commorantes, iteratis precibus institerunt, ut Dies Festos, ubique ferè nimis auctos, quibus Christianus Populus feriatur, Apostolica auctoritate imminueremus. Hoc enim prudenti temperamento, Pauperibus, qui quotidiano labore sibi victum quærunt, facilè consuleretur, ac simul gravia adimerentur absurda, quæ ex Festorum dierum multitudine, ac frequenti violatione oriri solent, non sine aperto Religionis dispendio. Re expensa, negocii difficultatem probè intelleximus: quare peculiari Scripto, publicis etiam typis vulgato, rationes varias indicavimus, quibus ea immutatio fieri poterat: consilium pariter exquirentes nonnullorum S. R. E. Cardinalium, Episcoporum Italiæ, aliarumque Regionum, Ecclesiasticorum Præsulum, Theologorum, Jurisconsultorum, aliorumque Virorum Doctorum, humanas, civilesque res callentium, an hujusmodi petitio esset exaudienda: Si verò illam exaudiri æquum esset, & congruens, ipsi quoque rationes significarent, quibus utiliter, ac prudenter imminutio præscriberetur.

Et requisito Antistitum, aliorumque consilio.

§. 1. Petita responsa tam varia, ut solet contingere, suo tempore accepimus, ut ferè sua cuique fuerit sententia. In aliud proinde tempus negocium rejecimus, eam in spem adducti, ut Episcopi cujusque Provinciæ, vel Ditionis, unanimi voto in sententiam imminuendi Dies Festos primùm convenirent, deinde vero, quò commodius id fieri posset, concordi pariter suffragio medium aliquod suggererent ex tot memoratis in Scripto Nostro, ac pro illius executione Pontificium assensum exposcerent. Hoc sane pacto inita ab Ordinariis consilia in re tanti momenti non illorum voluntati referri potuissent, sed tantùm Supremæ Apostolicæ Sedis auctoritati, quam fel. record. Urbanus Papa VIII. Prædecessor Noster integram esse voluit in decernenda imminutione dierum Festorum, qui in sua Constitutione recensentur. Demum una, eademque Episcoporum deliberatio, Apostolicæ Auctoritatis tecta munimine, nedum plurimum valuisset ad compescenda Censorum ingenia; sed etiam sublata fuisset disparitas illa ritus, quæ hodie viget, Disciplinæ Ecclesiasticæ injuriosa, ut intra paucorum milliarium ambitum, & inter finitimos Populos, unus, idemque dies ab aliquibus Festus de Præcepto, ab aliquibus verò ferialis haberetur.

Quibus inter se non convenientibus resolutio dilata.

§. 2. Hæc methodus feliciori forte in universa fere Hispania excepta est: Cum enim postremi Tarraconensis Concilii Patres regulam quamdam constituerint Dierum Festorum, quibus, pro illorum conditione, atque discrimine, Populi Divino interesse Sacrificio, & servilibus operibus abstinere debent; & aliorum, quibus Missæ tantùm interesse debent, tributa postmodum libertate vacandi operibus servilibus: fel. record. Benedictus XIII. Decessor, & Benefactor

Hispaniæ Populis interim provisum.

ctor Noster disposita in eadem Provinciali Synodo ad preces Episcoporum approbavit. Quo exemplo alii subinde Hispaniarum Antistites excitati, Nobis humiliter supplicarunt, ut ad minuendum nimis auctum Festorum numerum, liceret ipsis etiam servare regulam in præfato Tarraconensi Concilio providè constitutam. Annuimus instantiæ; exindeque omnium fere Hispaniarum Dioecesеon uniformitas in dierum Festorum celebratione, & ritu exorta est.

Item aliquot Poloniæ Dioecesibus.

§. 3. Aliis quoque Catholici Orbis Regionibus servata a Nobis in hoc negocio conficiendo matura dilatio profuit. Interea siquidem aliquot Regni Poloniæ Episcopi, mentis aciem ad substantiam, & modum imminuendi dies Festos dirigentes, per Literas Nobis significarunt, in illis Dioecesibus, suos late fines protendentibus, æstivo tempore Incolas, Agrorum culturæ, & aliis servilibus operibus, quibus vivunt, & sustentantur, dantes operam, difficillimè ab illis abstinere posse diebus festis inter hebdomadam occurrentibus: Enixè propterea Nos rogarunt, ut quæ per hebdomadam æstivo tempore occurrunt Festa, in Dies Dominicos transferremus, excepto Festo Assumptionis B. Mariæ Dei Genitricis, quæ quovis die accideret, religiosè ab universis celebraretur. Quorum petitio per Nos, maturo præmisso examine, exaudita, in Regionibus illis optatam ab Episcopis, & Populis tranquillitatem peperit.

Pontifex optat Episcopos utriusque Siciliæ in unam sententiam convenire.

§. 4. Quo vero ad Italiam pertinet, credi vix potest, quàm prudens, ac religiosus de re ipsa fuerit sermo, quem Nobiscum instituit Charissimus in Christo Filius Noster Carolus utriusque Siciliæ Rex Illustris. Non sine intimo, ac planè acerbo animi sui mærore Nobis exposuit, Dies Festos, quibus Christiani Populi feriari debent, in subjectis sibi regionibus passim violari, ob nimis auctum illorum numerum; huic porrò malo non aliam adhiberi posse medelam, præter diminutionem Suprema Auctoritate Nostra opportunè faciendam. Significare illi non omisimus, gravem, ac molestam utrique sollicitudinem oborituram, si rem tanti ponderis inconsultis Episcopis conficere vellemus. Idcirco ut omnia feliciter procederent, non solum exquirendas esse illorum sententias; sed oportere, ut Antistites finitimi, vel Metropolitæ cum suis Provincialibus, studia, & voluntates in eundem scopum dirigentes, quid tandem facto opus esset, ad Nostri deferrent Apostolatus auditum: Par omnium suffragium communem tranquillitatem subjectis Populis allaturum, & quod potissimè in rebus sacris quærendum est, ritus uniformitatem, & disciplinæ concordiam.

Idipsum suadet Episcopis Status Ecclesiastici.

§. 5. Id ipsum significavimus Episcopis temporalis nostræ Ditionis, quorum nonnulli privato sermone Nobiscum habito, nonnulli verò suis ad Nos datis Literis, Apostolicam auctoritatem ad Festos dies imminuendos enixe implorarunt. At cum ipsi nihil hacte-

ctenus præstiterint, nihil & Nos egimus; liberam, prudentemque Episcoporum concordiam in hoc negocio præstolantes, non imperantes, & exigentes. Etenim moderatio numeri Dierum Festorum non a voluntate, sed a sola pendet necessitate, quam nemo meliùs, quàm Episcopi norunt; ideoque ad eos potissimum pertinet, mali conditionem, & apta eidem remedia proferre: Nec facile adduci possumus; ut in hoc adeo gravi, & implexo negocio quidquam decernamus, nisi audita prius concordi quoad *substantiam*, & quoad *modum*, Episcoporum sententia.

Nihil sine eorum consilio actum.

§. 6. Hæc Vobis, Venerabiles Fratres, eum in finem scribimus, ut non solùm cuique Vestrum plane cognita, ac perspecta sit agendi ratio a Nobis inita in hac gravi causa imminutionis Dierum Festorum; verum etiam ut opportune nunciaremus, si vestra consilia ex voto nostro Nobiscum communicavissetis, vel sublata prorsus, vel saltem magna ex parte submota fuissent mala, quibus curandis congruum, ac salutare remedium non semel a Nobis expostulastis.

Complures etenim vestrum voce, aut scripto improbarunt abusum Mercatuum, & Nundinarum, quæ fieri solent Diebus Festis, quibus feriari oportet, ut Populus unicè in res sacras incumbat; rationem a Nobis poscentes, qua grassanti in diem malo occurri possit.

Abusus in celebratione Nundinarum diebus Festis.

§. 7. Inter modos propositos, atque servandos in imminutione, ac celebratione Festorum, præcipuus ille est, quo inter ipsos Festos dies discrimen constituitur. Etenim in diebus Dominicis, itemque in Celebritatibus Domini, Beatæ Mariæ semper Virginis Dei Genitricis, ac in aliis solemnioribus in memorato Scripto Nostro indicatis, debet Christianus Populus nedum interesse Divino Sacrificio, sed etiam abstinere ab operibus vetitis; In ceteria vero minus solemnibus, qui tamen ex præcepto celebrari consueverunt, imposita est Christifidelibus obligatio interessendi Missæ Sacrificio, tradita in reliquis cuique illorum potestate ea faciendi, quæ fieri solent diebus ferialibus.

Dierum Festorum non par solemnitas.

§. 8. Quò cautius, ac tutius incederemus, consulere voluimus Chirographa Summorum Pontificum Decessorum Nostrorum, quibus peculiaribus Urbibus, & Oppidis temporalis suæ Ditionis habendarum Nundinarum facultatem tribuerunt. Multi iis diebus Nundinas fieri permiserunt, quibus Christifideles (juxta propositum Thema) servilibus operibus abstinere debebant, divinoque adesse Sacrificio; Sed numerum longe majorem illarum comperimus, quæ incidunt in eos Dies Festos ex Præcepto, quibus, si expetita fieret illorum imminutio, satis fuisset Missam audire, excluso debito abstinendi ab operibus servilibus, sublatoque onere peragendi, quæ in

Nundinæ in dies minus solemnes plerumque incidunt.

in aliis superioris ordinis Festis Christianus Populus debet implere.

Quibus Divini simul cultus, & commerciorum ratio haberi posset.

§. 9. Hac via si non omni, magna certe ex parte sublata essent mala, quibus, memorata de causa, congruens, & opportunum a Nobis remedium postulastis. Enimverò bifariam divisis, ut præmonuimus, diebus Festis, affixoque inferiori ipsorum ordini debito interessendi dumtaxat Divino Sacrificio; celebratæ in illis Nundinæ nullum deinceps peperissent absurdum, nec libertas operum servilium cum interessentia Missæ compatibilis, refragari potuisset præcepto ab Ecclesia Fidelibus injuncto. Præterea nullus Urbibus, & Oppidis relictus fuisset timor, ne cum Incolarum, & Concurrentium detrimento, Nundinarum frequentia imminueretur. Quippe juxta hypothesim præmissam, recolente adhuc Clero solemni ritu diem Festum intra Ecclesiam, sumptuoso ornatu, omnique nitore instructam; in ipsa Sacri concentus Musices haberi de more potuissent; permitti quoque potuissent citatorum Equorum cursus, aliaque id genus, quæ Populi augere solent numerum, Mercatorum frequentiam, & Nundinarum celebritatem. Sed de re hujusmodi, veluti extranea, sermone relicto, ad propositæ quæstionis examen progredimur, dierum Festorum imminutione seclusa.

De Festorum dierum observantia, Theologorum sententiæ.

§. 10. Eruditioni vestræ, Venerabiles Fratres, ignotum non erit, quod hac de re Theologi tradunt. S. Thomas *in 2.2. quæst. 122. art. 4. ad quartum* docet, arctiorem in antiqua lege fuisse observantiam Sabbati, quam sit in nova observantia diei Dominici; dicque Sabbato vetita fuisse opera, quæ non vetantur die Dominico. Cardinalis vero Cajetanus in Commentario ad hunc locum asserit, licere Villicis diebus Festis Urbem petere, ut calceos emant, & his similia. De Alma verò Urbe sermonem instituens, morem profert hac tempestate jam obsoletum; Inquit enim: *Licitum est diebus Festis emere, ac vendere Asinos, Equos, quia sic est consuetudo in publico foro in diebus Festis, spectante Mundo: hæc enim omnia ubi antiquata consuetudo, ac per hoc a Prælatis scita, cum sint omnibus notoria, licita sunt ex ipsa consuetudine, fundata super libertate Evangelica, qua non tenemur stricto jure Vetris Legis de observatione Festorum*; Cajetano subscribunt *Silvest. in Summ. Verb. Negotium* §. 2., *Sylvius ad S. Thom. 2. 2. tom. 3. quæst. 122. art. 4.* §. *Ad prius*, *Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 29. num. 3. ad plur. sequen.*, *Giballin. de Negotiation. tom. 1. lib. 3. cap. 3. art. 2. num. 9. in fin.*

Item Canonistarum.

§. 11. Ejusdem sententiæ sunt etiam Ecclesiastici Juris Interpretes, ut videre licet apud *Fagnan. in Cap. Multa num. 54., & seqq. ne Cleric. vel Monach.* idemque sentiunt *Gonzal. in cap. Omnes num. 8. de Fer.*, *Pirhing. ad Tit. Decretal. de Feriis num. 18.*, *Anaclet. eod. tit. num. 22.*, *Engel. ibid. §. 2. num. 13.*, *Pikler. num. 9.*, *Schmalzgrueber num. 23.*, aliique multi, qui facilè citatis addi possent

sent. Nonnulli verò ex Doctoribus Sacrorum Canonum inter *Mercatus*, *&* *Nundinas* discrimen constituunt; Ac primos quidem Diebus Festis ex præcepto observandis permitti non posse censent, secus tamen alias; quoniam nonnisi diebus festis Populi habetur frequentia, celebrationi Nundinarum congrua, & necessaria, teste *Cappon. discept. 91. art. ult. n. 4.* Alii tandem docent, quavis consuetudine minime obstante, posse Episcopum in sua Diœcesi vetare, ne Mercatus, aut Nundinæ Festis Diebus habeantur, idque præter alios asserunt *Cappon. loc. cit. n. 6. Gratian. decis. Marchiæ 21., Ventrigl. in Prax. Rer. Eccles. tom. 1. Annot. 16. §. 1. n. 19., Zaul. ad Statut. Favent. tom. 1. lib. 7. observ. ad rubr. 2. n. 24., Nicol. in Prax. Canonic. tom. 1. litt. C. §. 1. n. 44.*

§. 12. Ne quid præteriremus, consuluimus etiam illustriores Synodos Diœcesanas, habitas ab Episcopis Ditionis nostræ temporalis. In celeberrima Farfensi Synodo Cardinalis Caroli Barberini anni 1684.; & in Cesenatensi Cardinalis Denhoff anni 1693. interdicitur quidem Mercatus diebus Festis, nihil tamen de Nundinis constituitur. In aliis nullo discrimine Mercatus prohibentur, & Nundinæ, ut constat ex Synodo Lauretana Cardinalis Romæ anni 1626.; maxime verò deficiente Indulto, ut expresè decernitur in Senogalliensi Cardinalis Antonii Barberini anni 1627., innovata anno 1737. ab Episcopo Isolano. Senogalliensi præterea Synodo Cardinalis Barberini consonat etiam Synodus Ariminensis Cardinalis de Via, edita anno hujus sæculi vicesimo quarto. Quid Synodalibus in Constitutionibus decretum.

§. 13. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Responsa ad Episcopos, qui de suis Diœcesibus retulerunt, pari cura a Nobis perlecta sunt. De re ipsa consulta, rescripsit Episcopo Placentino, ut juxta antiquam consuetudinem sineret haberi Nundinas rerum parvi pretii die Festo Sancti Bartholomæi Apostoli, dummodo id non fieret in Atrio Ecclesiæ, ut ex *lib. Decret. anni 1629., lib. 14. pag. 207.* Episcopo Casalensi anno 1665. responsum fuit: curaret sedulò, ne Mercatus haberentur Festis diebus, sed transferrentur in diem sequentem; omnemque prò viribus impenderet sollicitudinem, ut id ipsum imposterum fieret, *si privilegium, vel immemorabilis consuetudo non adsit*. Anno 1697. Episcopo Theanensi respondit: *Tolerari posse Mercatus Diebus Festis, dummodo ad alium diem transferri nequeant; & ex eorum omissione jurgia, & scandala exoriri possint.* Responsa Congreg. Concilii.

§. 14. Probe insuper scientes, fieri non posse Nundinas sine expresso Supremi Principis permissu, cum id juris pertineat *ad Regalia, & quidem majora*, ad tradita per *Sixtin. de Regal. lib. 1. cap. 6. num. 30.* hac etiam in parte opportunæ doctrinæ lumina quæsituri, non omisimus (ut paulò ante monuimus) inspicere Chirographa Summorum Pontificum Decessorum Nostrorum, qui veluti Supre- Nundinæ celebrantur diebus Fest. solemn.

mi Provinciarum suarum Domini, eam facultatem multis Urbibus, & Oppidis concessere, haberique Nundinas indulserunt etiam diebus Festis institutis in honorem Domini Nostri Jesu Christi, Beatæ Mariæ Genitricis ejus, freqnentissimè verò Sanctorum Patronorum Principalium, vel Titularium locorum, & Ecclesiarum, ad majorem Populi frequentiam, atque celebritatem conciliandam.

Pontifex rei naturam sedulo scrutatur.

§. 15. Quæ omnia vel secum pugnantia, vel implexa, viam propositæ dissolvendæ quæstioni non compararunt, immo potius difficiliorem, & abstrusiorem reddiderunt. Ne igitur ullæ diligentiæ Nostræ partes deessent pietati, & zelo vigilum Antistitum Responsa Nostra cupientium; his omnibus seorsim positis, manus admovimus Ecclesiasticis Historiis, & Conciliis, e privatæ Bibliothecæ Nostræ penu depromptis. Quibus pressiùs insistentes, semper tamen præ oculis habito præsenti rerum statu, longo usu, & antiquitate fulto, significandum Vobis esse censemus.

Nundinæ diebus Festis celebrari non debent.

§. 16. Primo, Mercatus, & Nundinas Festis diebus non licere. Nundinas autem intelligimus, *quæ sunt de rebus majoribus, & semel in anno fiunt, vel raro in eodem loco, & de longinquo ibidem conveniunt homines: Mercatus vero, qui fiunt in rebus minoribus, ad quotidianas necessitates pertinentibus, & fiunt singulis septimanis, & ab Hominibus de vicino ibidem convenientibus*: verba sunt Venerab. Servi Dei Umberti de Romanis, Quinti Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum, in egregio opere *de eruditione Religiosorum Prædicatorum lib. 2. Tract. 2. num. 92. pag. 351. editionis Romanæ*. Id autem pronunciamus, non quia vendere, ac emere sit opus servile, ideoque vetitum diebus Festis; sed quia actiones hujusmodi impediunt, & distrahunt Christifideles a cultu divino, ad quem dies Festi sunt instituti.

Sed abusus consuetudine firmatus.

Secundo: Antiquum profecto esse abusum Mercatuum, itemque nundinarum iisdem diebus.

Tertio: Ecclesiasticis legibus quovis tempore illas fuisse vetitas.

Quarto: Hujusmodi justas, sanctasque leges caruisse effectu.

Non nisi prudentia & maturitate corrigi potest.

Quinto tandem: quia malum universale est, ac altè radices egit; opus est prudentia, & maturitate, ne fructu careat medela, ac vulnus exasperet: Quod possumus, exigendum est, non quod optamus. Admonitionibus proinde uti satius videtur, quàm minis; & si minæ quandoque intententur, servandum est exactè monitum sapientissimum S. Augustini in Epistola 22. ad Aurelium Carthaginensem Episcopum, qui agens de auferenda Conviviorum licentia totam passim Africam fœdè occupante sub inani obtentu honorandi Festa Sanctorum Martyrum scripsit: *Non asperè quantum existimo, non duriter, non modo imperioso ista tolluntur; magis docendo, quàm jubendo; magis monendo, quàm minando; sic enim agendum est cum multitudine.*

Se-

Severitas autem exercenda est in peccata paucorum. Et si quid minamur, cum dolore fiat, de Scripturis comminando vindictam futurorum; ne nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius movebuntur spirituales, vel spiritualibus proximiores; quorum auctoritate, & lenissimis quidem, sed instantissimis admonitionibus, cetera multitudo frangatur.

Festi dies in pietatis operibus, non in negociis secul. transigendi.

§. 17. Ad propositam a Nobis rationem firmandam, sufficit legere Cathechismum Tridentini Concilii *part.3. precept.3. num.3.*, ut simul addiscatur, in quæ opera Christifideles festis diebus debent incumbere. Ea nimirum sunt, Divino Sacrificio reverenter adesse; Dei verbum attentè, pioque corde audire; Ecclesias frequentare; mundare conscientiam; Deo laudes persolvere, aliasque salutares exercitationes obire. Diù ante Romanum Cathechismum idipsum feliciter enunciatum fuit a Sancto Nicolao Papa hujus nominis I. in Responsis ad Consulta Bulgarorum *Tom. 22. Collect. Concilior. editionis Regiæ num.10. pag.441.*: *Sanè*, inquit, *sciendum est, quoniam idcirco in diebus Festis ab opere humano cessandum est, ut liberiùs ad Ecclesiam ire, psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis Sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquiis divinis intendere, eleemosynas indigentibus ministrare valeat Christianus*: Inde etiam coacti in Conciliis Patres rationem potissimam hausere denunciandi, illicitam esse diebus Festis celebrationem Mercatus, & Nundinarum. Qua de re videnda Concilia Rhemense, ac Turonense habita anno Domini 1583. In eamdem sententiam Narbonense anni 1609. decrevit: *Mercatus, Emporia, & Nundinæ nuspiam fiant diebus Festis, sed in antecedentem, vel subsequentem Festivitatis diem transferantur*; Eorum porro Conciliorum verba fideli calamo recensentur a *Pouget in Institutione Catholic. Tom.1.pag.724., & sequentibus.*

De abusu Nundinarum diebus Festis pridem inducto; Testimonium S. Basilii.

§. 18. Ceterum habendarum Nundinarum, & Mercatuum diebus festis corruptelam antiquo jam tempore invaluisse, plurima evincunt monumenta. S. Basilius Cæsareensis Archiepiscopus, qui quarto Christianæ Ecclesiæ sæculo vixit, in Regula Monachorum *interrogatione* 38. post stabilitum ipsorum laborem, propriis manibus dietim absolvendum, indicavit in *sequenti interrogatione*, quomodo peracta opera vendi deberent, ut eorum pretio sustentarentur. Mox *in interrogatione* 40. scripsit: *Neque vero quoniam alii jam eam, quæ apud Sanctos obtinebat, consuetudinem violavere, qui pro se invicem orare debuissent, & una cum pluribus Deum adorare, & cum lacrymis implorare, ipsumque pro peccatis propitium reddere, gratias pro beneficiis rependere, ac verbis hortativis sese ædificare (quod adhuc nostra etiam memoria usitatum, & observatum fuisse novimus); pro his omnibus forum, Nundinasque, ac commune emporium, & tempus illud, & locum efficiunt,*

con-

continuò nos etiam hos imitari par est, ejusque rei participatione absurda, & inepta confirmare: ut videre licet *in Tom.*2. *Operum* ejusdem S. Basilii *editionis Parisien. pag.*346. Aurelius Cassiodorus Senator, & ab Epistolis Teodorici Regis Gothorum, qui vivebat sæculo sexto, *in Epistola* 33. *lib.*8. *tom.*1. Festum celeberrimum describens, quod in Lucania agebatur in honorem S. Cypriani Martyris, itemque Miraculum a Deo hac occasione edi solitum ad Fontem Marcilianum; mentionem pariter ingerit de Nundinis longe frequentissimis ad augendam Festi celebritatem ibidem institutis. *Quidquid enim* (inquit) *præcipuum aut industriosa mittit Campania, aut opulenti Brutii, aut Calabri pecuniosi, aut Apuli idonei, vel ipsa potest habere Provincia, in ornatum pulcherrimæ illius venalitatis exponitur, ut meritò tam ingentem copiam judices de multis Regionbus congregatam*. Jubet deinde Severo Provinciæ Præsidi, ut vim tumultuariam Villicorum quorundam comprimat, qui commeantes Mercatores spoliabant. Ad finem ejusdem sæculi vixit S. Gregorius Turonensis Episcopus. Is autem *in lib.*1. *de gloria Martyrum cap.*32. *editionis Parisien. pag.*758. describit nobile Festum, quod in honorem S. Thomæ Apostoli fiebat Ædessæ, ubi sacræ illius exuviæ ex India translatæ quiescebant. Fontem mirificè scaturientem memorat, potum confluentibus ad Festum, quod triduo agebatur, tribuentem: nec reticet liberas a vectigalibus Nundinas, quæ sacram celebritatem illustriorem reddebant: *In supradicta igitur Urbe, in qua beatos artus diximus tumulatos, adveniente Festivitate, magnus aggregatur Populorum Cœtus; ac de diversis Regionibus cum votis, negotiisque venientibus, vendendi, comparandique per triginta dies sine ulla telonii exactione licentia datur*. Theodoricus Ruinartius in notis ad hunc locum animadvertit, in quibusdam exemplaribus legi: *Negotiatoribusque venientibus*; in aliis verò: *Negotiisque venientes*: negotiique nomine res venales indicari. Tandem undecimo ineunte seculo, cum Mediolani in Templo Sanctæ Mariæ ad Portam septimo Idus Maji aliquot insignes Sanctorum Reliquiæ fuissent inventæ, constitutum est a Clero, ut ad perennem rei memoriam Dies ipse quotannis Festus haberetur; Populusque universus feriaretur, *tanquam in die Resurrectionis, & Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi. Qua etiam die, ad frequentaticuem solemnitatis, statutum est, annuale esse Mercatum*, teste Landulpho Juniore *cap.* 2. suæ Historiæ, apud Muratorium *tom.*5. *Collect. Script. rer. Italicar.*

Cassiodori. S. Gregorii Turonensis. Landulphi Junioris.

Ecclesiasticæ Leges adversus pravam consuetudinem Istæ.

§. 19. Quod autem vigiles Ecclesiarum Præsides nunquam omiserint, in hujusmodi abusum celebrandarum Nundinarum, atque Mercatuum diebus Festis, invehere, agnoscere potestis ex *tom.* 4. *Anecdotorum Parisiis editorum* a Martene, & Durand. *pag.* 335., & 1133.; Ex amplissima collectione Scriptorum, & monumentorum ab iisdem publicata, præsertim *tom.* 7. *pag.* 1401., & *tom.* 8. *pag.* 1006.

1006, 1560., *& sequen.*; Itemque ex Labbeana Collectione Conciliorum editionis Parisiensis *tom.* 7. *pag.* 1177. *tom.* 8. *pag.* 111., *&* 127. *tom.* 9. *pag.* 422., *&* 584. *tom.* 13. *pag.* 1380., *&* *tom.* 14. *pag.* 702. Inter Acta Mediolanensis Ecclesiæ idipsum liquet ex Tertio Provinciali Concilio, & Undecima Synodo Diœcesana S. Caroli. Quod si id genus testimonia ex Canonico quoque Jure petenda sint; in prima Decretali sub *Titulo de Feriis* vobis occurrit præceptum, quo jubentur Christifideles *diebus Dominicis ab omni illicito opere abstinere, ut in eis Mercatum minime fiat*. Quo nomine comprehenduntur etiam Nundinæ, ut in Commentariis ad allegatum Textum docent plerique Canonici Juris Interpretes. Præterea in Bullario Romano extat Constitutio quinta S. Pii V., in cujus §. 8. Pontifex vigilantissimus cavit: *Ut omnes Dies Dominici, & præcipue in honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis, Sanctorum Apostolorum feriati, cum omni veneratione observentur, & omnes in diebus præfatis Ecclesias frequentent, Divinis Officiis devote intendant, ab omni illicito, & servili opere abstineant, Mercatus non fiant, profana negociationes, & judiciorum strepitus conquiescant.*

§. 20. Adversus tot saluberrimas Ecclesiæ Sanctiones provide editas, suborta jam diu corruptela adhuc perseverat, & a Populis pertinaciter retinetur non in nostra solum temporali Ditione, verum etiam in tota Italia, ut testatur Muratorius *tom.* 2. *Antiquitatum Italicarum dissertat.* 32. ubi postquam asseruit magnis Mercatibus tributum fuisse nomen *Feriæ*, vulgo *di Fiera*: *Hisce vero hoc nomen inditum, quod plerumque diebus feriatis haberentur, hoc est, in Natali alicujus Sancti, aut Dominicis Festivitatibus*, opportune ad rem prosequitur: *Quem morem parum alioqui laudabilem adhuc Italia servat*: In Transalpinis quoque Provinciis idem abusus, antiquo tempore invectus, hodie viget; quemadmodum videre licet apud Theologos, & Sacri Juris interpretes a Nobis paulo ante memoratos, qui tamen patrium morem, etsi minus probum, excusant obtentu Indulti, vel consuetudinis antiquæ constanter toleratæ. Quapropter suspicari merito possumus, toti fere Orbi Christiano accidisse, quod in Anglia contigit duodecimo Christi Sæculo. Abbas Flajensis, ut refert Mattheus Parisius, subjectæ sibi regionis Populis vetaverat Mercatus, & Nundinas diebus Dominicis, quamvis illæ in tota Anglia fierent; sed vix aliquandiu relicto abusu, in vetitum morem Gentes illæ rediere: *Verumtamen tempore procedente, plerique, ut canes, ad vomitum sunt reversi.*

Quæ tamen effectu caruerunt.

Etiam extra Italiam.

§. 21. Reliquum modo est, ut dispiciamus, quod ultimo tandem loco expendendum proposuimus, quo scilicet remedio prudenter, ac salubriter uti debemus, ut grassans ætate nostra tollamus absurdum.

Pontificis consilium.

§. 22. Debito procedentes ordine, *Mercatus a Nundinis* distingui-

Mercatus omnino prohibet diebus Festis.

guimus. Textus Juris Canonici paulo ante allegatus in *cap.* 1. *de Feriis* loquitur de *Mercatu*. Idem quoque Verbum in Constitutione sua usurpat S. Pius V. Communis præterea sententia est, (quidquid sit de Nundinis) Mercatum haberi non posse Diebus Festis, sed esse transferendum in antecedentem, vel in subsequentem diem, si in Festum inciderit. Huic regulæ Nos inhæsimus, facultatem tribuentes die 9. Maji 1742. Viro Nobili Ferrariensi habendi Mercatum in suo Rure qualibet feria quinta, dummodo in illam non incideret Festum servandum ex præcepto: quo casu Mercatus transferretur in feriam quartam. Qua de re omnem dubitandi ansam præcidentes, Vobis per hæc Apostolica scripta mandamus, ne in Diœcesium Vestrarum Urbibus, & Locis *Mercatus* fieri Festis Diebus patiamini.

Eaque de re confirmat Decretum Congreg. Concilii in Ripana Mercatus.

§. 23. Libentius præterea id Vobis præcipimus, quia post sedulum, ac maturum examen, consentanee idipsum decrevit die 2. Maji 1711. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpres in Causa *Ripana Mercatus* ut *ex lib.* 61. *Decretor. pag.* 203. *a terg.* Quod Decretum Apostolica auctoritate Nostra comprobantes, instar regulæ esse volumus, ac in omnibus Temporalis Ditionis Nostræ Provinciis, Urbibus, ac Locis S. Sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subjectis, inviolabiliter observari præcipimus. Decreti hujusmodi sequens est exemplum: *Cum modernus Episcopus Ripanus de mense Septembris* 1709. *Edictum typis mandaverit super observantia dierum Festorum, in quo signanter illud præscripsit §.* 2.: *Le fiere, che sogliono farsi in alcune Feste determinate dell' anno, si tolerano dopo celebrata la Messa Maggiore: Ma i Mercati, che si fanno in giorno fisso della settimana, cadendo in questo qualche Festa, si trasferiscano nel giorno antecedente, o susseguente non festivo, secondo la disposizione di tutti i Sinodi Diocesani da nostri Antecessori stampati sotto le infrascritte pene &c.: Nihilominus Civitas, & Homines Ripani ad impediendam ejusdem Edicti promulgationem, ex asserta immemorabili consuetudine habendi Mercatum in die Sabbati, etiamsi in eum incidat dies Festus, obtinuerunt ab A. C. Monitorium super manutentione cum inhibitione. Sed R. P. Auditoris Sanctissimi Decreto Causa remissa fuit ad hanc Sacram Congregationem, in qua concordato infrascripto Dubio, contingit hodie ex deducendis hinc inde a Partibus momentis disputari: An liceat Communitati, & Hominibus Ripæ habere Mercatum die Sabbathi, intus, vel extra Civitatem, quando occurrit, quod sit dies festivus in casu &c.: Die* 2. *Maji* 1711. *Sacra Congregatio Concilii respondit negative, & hujusmodi causam amplius non proponi mandavit.*

Tenor Decreti.

Consuetudinem immemorabilem non suffragari decernit.

§. 24. Et sane nullum hic locum habet quævis consuetudo, etiam immemorabilis, ut omissis generalibus jurisprudentiæ regulis, perspicue liquet ex aliis momentis mox adducendis. Ante memoratam Causam Ripanam, proposita in Congregatione Concilii fuit alia,

Ejusdem Congreg. judicium in Causa Barchinonen.

alia, inscripta *Barchinonen. Observationis Festorum*: Contendebant Mercatores Barchinonenses, vendere posse Merces suas diebus Festis, consuetudine fulti immemorabili, rite probata, ac etiam speciem, & imaginem necessitatis præferente. Finitimorum siquidem Locorum Incolæ reliquis hebdomadæ diebus victui quærendo, ac laboribus intenti, nonnisi die Festo ad Urbem accedebant. Adversante nihilominus Episcopo, Causa proposita fuit in Congregatione, quæ die 12. Maji 1669. respondit: Id Mercatoribus non licere, quacumque consuetudine immemorabili nequaquam obstante. Putarunt tamen Mercatores succumbentes, hujusmodi rescripto fundamentum præbuisse opinionem ingestam sorte Partibus: *Se distrahere velle Merces apertis Apotecharum foribus*. Instaurato proinde judicio, ac mente patefacta, validiore conatu objectæ consuetudini immemorabili institerunt. Congregatio tamen die 27. Martii 1683. in priori sententia, & decreto perstitit, silentiumque Mercatoribus imposuit.

De Nundinis.

§. 25. Mercatibus succedunt *Nundinæ*, quarum respectu propositum nostrum esset ea decernere, quæ de Mercatibus statuimus, pleno corde illis inhærentes, qui Festos Dies, qua decet cura, ac sedula religione, sanctificari a Christifidelibus cupiunt, & pro viribus enituntur. Sed ne pejora contingant absurda, præcipimus quod possumus, non quod optamus.

Observantia dierum Festorum remittitur, necessitate id exigente, ab Alex.III.

§. 26. Neminem certe latet, quo flagraverit zelo, quantumque divini honoris fuerit studiosus, celebratissimus Pontifex Alexander III. Noster Prædecessor: Ratione tamen pari, ac necessitate compulsus, indulsit quibusdam Populis, ut diebus Dominicis, aliisque Festis, piscarentur, majoribus dumtaxat Solemnitatibus exceptis; dummodo piscatione peracta, congruentem eleemosynam impertirent vicinis Ecclesiis, & pauperibus Jesu Christi, ut habetur *in Cap. licet. de Feriis*.

Similiter a Sixto V.

§. 27. Dum in minoribus constituti a Secretis eramus memoratæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis, præ manibus Indultum fel. record. Sixti Papæ V. Prædecessoris Nostri, qui ad preces cujusdam Abbatis Ordinis S. Benedicti Diœcesis Gerunden. facultatem impertitus est piscandi Diebus Festis Habitatoribus Castri, mari adjacentis, post auditam Missam, & post meridiem, adjecto onere tribuendi Abbati, ejusque Monasterio tertiam lucri partem, in Ecclesiæ instaurationem pie erogandam. Quæ conditio progressu temporum cum nimis onerosa visa sit Piscatoribus, paupertate pressis; & exhaustis dispendio, quod Naves Piscatoriæ exigebant; re ad Sac. Congregationem delata, imminutum fuit primævum onus ad septimam partem, ut ex *Decreto edito die* 24. *Augusti* 1720.

Rationes indulgendi celebrationem Nundinarum diebus Festis.

§. 28. Fatemur sane, necessitatem, quæ sese Alexandro III. obje-

objecerat, cum illa, in qua versamur, non esse conferendam. Nostra tamen gravis est, si illa fuit gravissima. Durum enim est, atque asperum id Populis adimere, quod Decessores Nostri peculiaribus Literis indulserunt: Res præterea hujusmodi conditionis est, quæ pluries vetita, atque sublata, denuo in pristinum morem emersit: De ipsa non una est Theologorum,& Canonistarum sententia: Quinimo aliquot doctrina, & pietate illustres illam illicitam non habent. De re tandem agitur, qua sublata, minuerentur Populorum commoda, atque commercia, humanæ vitæ longe opportuna. E contra vero retineri alio modo non potest, quam quo viget; Etenim difficillimum, ne dicamus impossibile, deprehenditur, frequentes haberi posse Nundinas extra dies Festos, quibus confertim Populi confluunt, quovis alio soluti labore, ac negotio.

Conditiones adjectæ pro Nundinis Senogall.

§. 29. Inter Nundinas quæ in Provinciis nostris aguntur,illustriores,ut bene nostris,sunt Senogallienses,protractæ multis diebus. Cum Anconitanam Ecclesiam Senogalliensi finitimam regeremus, non sine mœrore intelleximus, tempore Nundinarum ea omnia fieri Festo etiam die, quæ aliis hebdomadæ diebus Divino cultui non consecratis, peragebantur. Huic malo occurrere satagentes, die 24. Augusti superioris anni Constitutionem Nostram de Nundinis Senogalliensibus publicavimus, qua præter cetera jussimus, ut Diebus Festis Apothecæ clauderentur; Neque matutinis horis, aut vespertino tempore, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, vel Dei verbum Populo nuntiatur, contractus fierent. Imminutum vero hac de causa secularibus negotiis tempus compensaturi, Nundinarum dies, cum iisdem Privilegiis, & immunitatibus, opportune multiplicavimus. Exequutioni debitæ jussa nostra hoc anno mandata, meliorem, atque utiliorem rerum ordinem pepererunt, magno omnium Civium, & bene moratorum hominum solatio.

Compensatio.

Ne certis per diem Festum horis commercia agantur.

§. 30. Id ipsum, Ven. Fratres, & vos agite. Constituite, Auctoritate Nostra, matutinas, & vespertinas horas, quibus Festo Die, quo Nundinæ habentur, claudi debeant Apothecæ, nec publica possint exerceri commercia, ut qui ad Nundinas confluxerunt, Missæ Sacrificio, & Divinis Officiis intersint, aliisque Christianis operibus Festum sanctificent. Vigilate, ut omnia plene, & exacte impleantur. Nos autem per Publicum Edictum non prætermittemus extendere Nundinarum privilegia ad diem sequentem, qui Festus non erit; ut temporalia negocia paucarum horarum spatio, propter Dei cultum, & animarum salutem, intermissa, integri diei accessione commode peragantur.

Dies Nundinarum protogantur.

§. 31. Hæc sunt, Ven. Fratres, quæ post maturum examen, auditamque gravium,atque doctorum Virorum sententiam, de proposita quæstione Vobis significanda censuimus, quibus omnibus Apo-

Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die quinta Novembris MDCCXLV. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

Dat. die 5. Nov. 1745.

CUM inter Viros doctos disputari cœpisset, rectene, an secus Episcopi facerent, qui ab Apostolica Sede Festorum imminutionem postulabant, & adeo inter eos concertationis æstus incaluisset, ut publicis Libris, & Scripturis, graviores accusationes, & censuræ in contrariæ sententiæ defensores utrinque conjicerentur; Nos huic malo occurrere volentes, sequentem edidimus Constitutionem.

DECRETUM.

Quo prohibetur cuilibet in posterum Libros, Scripturas, aliaque Opera quæcumque Typis imprimere, seu aliter in lucem edere, in quibus de imminutione dierum Festorum de Præcepto, sive pro, sive contra eam agatur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

NON multi menses effluxerant, ex quo placuit Omnipotenti Deo humilitatem Nostram nullis suffultam meritis ad universalis Ecclesiæ regimen assumere, quum plurimorum, & pietate, & doctrina insignium Virorum, necnon Episcoporum per Ecclesias tàm citra, quàm ultra Montes constitutorum, instantiæ ad Nos deferri cœperunt, ut numerus dierum Festorum de præcepto in satis nota Constitutione rec. mem. Prædecessoris Nostri Urbani Papæ VIII. præfinitus, auctoritate Nostra minueretur. Quam quidem ob rem, Nobis exponebant, & nimis grave detrimentum humilioris sortis hominibus, qui manuum suarum laboribus se ipsos, suasque familias sustentare coguntur, ex hujusmodi Festorum dierum numero, quibus operari prohibentur, inferri; Et simulardùum, vel potius impossibile esse, debitam, exactamque eorum observantiam, & sanctificationem a populis obtinere; siquidem post innumeras, districtasque leges ea de re latas, & curas adhibitas, numquam sæpius cauponæ, atque popinæ frequentari dignoscuntur, quàm ipsis diebus Festis, pomeridianis potissimùm horis, non sine scandalo, & rixarum, aliorumque criminum sequela. Cumque Carissimus in Christo Filius Noster Carolus utriusque Siciliæ Rex Illustris post aliquot annos Urbem ingressus ad Nos comiter accessisset, non omisit summo zeli studio pro hujusmodi Festorum dierum in suis Regnis imminutione Nobiscum agere.

Instantiæ factæ Pont. super Imminutione dierum Festorum

Summa rationum, quæ adducebantur.

Nos autem cum primum illæ, quas supra diximus, instantiæ ad Nos pervenerunt, minimè labori pepercimus, ut rem ipsam in suis fontibus inspiceremus; quin etiam satis amplam Dissertationem ea de re exaravimus, & publicari curavimus, in qua pleraque a No-

Pont. de hac re dissertationem confecit, ut aliorum sententias audiret.

objecerat, cum illa, in qua versamur, non esse conferendam. Nostra tamen gravis est, si illa fuit gravissima. Durum enim est, atque asperum id Populis adimere, quod Decessores Nostri peculiaribus Literis indulserunt: Res præterea hujusmodi conditionis est, quæ pluries vetita, atque sublata, denuo in pristinum morem emersit: De ipsa non una est Theologorum,& Canonistarum sententia: Quin, imo aliquot doctrina, & pietate illustres illam illicitam non habent. De re tandem agitur, qua sublata, minuerentur Populorum commoda, atque commercia, humanæ vitæ longe opportuna. E contra vero retineri alio modo non potest, quam quo viget; Etenim difficillimum, ne dicamus impossibile, deprehenditur, frequentes haberi posse Nundinas extra dies Festos, quibus confertim Populi confluunt, quovis alio soluti labore, ac negotio.

Conditiones adjectæ pro Nundinis Senogall.

§. 29. Inter Nundinas quæ in Provinciis nostris aguntur, illustriores, ut bene nostris, sunt Senogallienses, protractæ multis diebus. Cum Anconitanam Ecclesiam Senogalliensi finitimam regeremus, non sine mœrore intelleximus, tempore Nundinarum ea omnia fieri Festo etiam die, quæ aliis hebdomadæ diebus Divino cultui non consecratis, peragebantur. Huic malo occurrere satagentes, die 24. Augusti superioris anni Constitutionem Nostram de Nundinis Senogalliensibus publicavimus, qua præter cetera jussimus, ut Diebus Festis Apothecæ clauderentur; Neque matutinis horis, aut vespertino tempore, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, vel Dei verbum Populo nuntiatur, contractus fierent. Imminutum vero hac de causa secularibus negotiis tempus compensaturi, Nundinarum dies, cum iisdem Privilegiis, & immunitatibus, opportune multiplicavimus. Exequutioni debitæ jussa nostra hoc anno mandata, meliorem, atque utiliorem rerum ordinem pepererunt, magno omnium Civium, & bene moratorum hominum solatio.

Compensatio.

Ne certis per diem Festum horis commercia agantur.

§. 30. Id ipsum, Ven. Fratres, & vos agite. Constituite, Auctoritate Nostra, matutinas, & vespertinas horas, quibus Festo Die, quo Nundinæ habentur, claudi debeant Apothecæ, nec publica possint exerceri commercia, ut qui ad Nundinas confluxerunt, Missæ Sacrificio, & Divinis Officiis intersint, aliisque Christianis operibus Festum sanctificent. Vigilate, ut omnia plene, & exacte impleantur. Nos autem per Publicum Edictum non prætermittemus extendere Nundinarum privilegia ad diem sequentem, qui Festus non erit; ut temporalia negocia paucarum horarum spatio, propter Dei cultum, & animarum salutem, intermissa, integri diei accessione commode peragantur.

Dies Nundinarum prorogantur.

§. 31. Hæc sunt, Ven. Fratres, quæ post maturum examen, auditamque gravium, atque doctorum Virorum sententiam, de proposita quæstione Vobis significanda censuimus, quibus omnibus

Apo-

Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die quinta Novembris MDCCXLV. Pontificatus Nostri Anno Sexto. Dat. die 5. Nov. 1745.

CUM inter Viros doctos disputari cœpisset, rectene, an secus Episcopi facerent, qui ab Apostolica Sede Festorum imminutionem postulabant, & adeo inter eos concertationis æstus incaluisset, ut publicis Libris, & Scripturis, graviores accusationes, & censuræ in contrariæ sententiæ defensores utrinque conjicerentur; Nos huic malo occurrere volentes, sequentem edidimus Constitutionem.

DECRETUM.

Quo prohibetur cuilibet in posterum Libros, Scripturas, aliaque Opera quæcumque Typis imprimere, seu aliter in lucem edere, in quibus de imminutione dierum Festorum de Præcepto, sive pro, sive contra eam agatur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

NON multi menses effluxerant, ex quo placuit Omnipotenti Deo humilitatem Nostram nullis suffultam meritis ad universalis Ecclesiæ regimen assumere, quum plurimorum, & pietate, & doctrina insignium Virorum, necnon Episcoporum per Ecclesias tàm citra, quàm ultra Montes constitutorum, instantiæ ad Nos deferri cœperunt, ut numerus dierum Festorum de præcepto in satis nota Constitutione rec. mem. Prædecessoris Nostri Urbani Papæ VIII. præfinitus, auctoritate Nostra minueretur. Quam quidem ob rem, Nobis exponebant, & nimis grave detrimentum humilioris sortis hominibus, qui manuum suarum laboribus se ipsos, suasque familias sustentare coguntur, ex hujusmodi Festorum dierum numero, quibus operari prohibentur, inferri; Et simularduum, vel potius impossibile esse, debitam, exactamque eorum observantiam, & sanctificationem a populis obtinere; siquidem post innumeras, districtasque leges ea de re latas, & curas adhibitas, numquam sæpius cauponæ, atque popinæ frequentari dignoscuntur, quàm ipsis diebus Festis, pomeridianis potissimùm horis, non sine scandalo, & rixarum, aliorumque criminum sequela. Cumque Carissimus in Christo Filius Noster Carolus utriusque Siciliæ Rex Illustris post aliquot annos Urbem ingressus ad Nos comiter accessisset, non omisit summo zeli studio pro hujusmodi Festorum dierum in suis Regnis imminutione Nobiscum agere.

Instantiæ factæ Pont. super imminutione dierum Festorum

Summa rationum, quæ adducebantur.

Nos autem cum primum illæ, quas supra diximus, instantiæ ad Nos pervenerunt, minimè labori pepercimus, ut rem ipsam in suis fontibus inspiceremus; quin etiam satis amplam Dissertationem ea de re exaravimus, & publicari curavimus, in qua pleraque a No-

Pont. de hac re dissertationem confecit, ut aliorum sententias audiret.

a Nobis demonſtrata ſunt, ad hanc minuendorum Feſtorum materiam pertinentia, plureſque hujuſmodi imminutionis viæ indicatæ fuerunt; ſed nihil definitum, aut pro auctoritate ſtatutum fuit quum id Nobis unicè propoſitum tunc ſuiſſet, ut aliorum ſententias intelligeremus, non ſolùm circa rationem peragendæ Feſtorum dierum reductionis, ſed etiam ſuper ipſius imminutionis ſubſtantia, an eam fieri, vel potius rem in priori ſtatu relinqui præſtaret; itaut, qui reductionem nequaquam faciendam exiſtimaret, minimè neceſſe haberet de illius executionis modo inquirere, aut Nobis conſilium præſtare.

Et 40. Perſonarum conſilium exquiſivit.

Quadraginta porrò fuerunt, quorum conſilium requiſivimus; inter quos nonnulli hujus S. R. E. Cardinales, Epiſcopi plures tàm Itali, quàm Ultramontani, reliqui Theologiæ, aut Sacrorum Canonum Profeſſores, vel Eccleſiaſticæ Diſciplinæ rationibus tum Romæ, tum alibi, agendo potiſſimum, experiendoque verſati. Horum omnium reſponſa, juxta mandatum Noſtrum, ſcripto concepta, quæ adhuc apud Nos aſſervantur, cum accepiſſemus; ex prædicto numero, tres ſupra triginta invenimus, qui Feſtorum dierum imminutionem vel neceſſariam, vel utilem omnino fore affirmabant; ex his verò, quindecim Nobis ſuadebant, ut edita generali Apoſtolica Conſtitutione, hujuſmodi imminutionem in univerſa Eccleſia ſtatueremus; alii autem numero octodecim, audiendas eſſe cenſebant inſtantias Eccleſiarum, atque Diœceſum, earumque peculiaribus neceſſitatibus diverſa, atque opportuna ratione conſulendum. Quod verò pertinet ad ipſius reductionis modum; quum in Concilio Provinciali Tarraconenſi, habito ſub ſan. mem. Prædeceſſore Noſtro Benedicto XIII. Pontifice de Nobis optimè meritò, conditum fuerit Decretum, ut, accedente Apoſtolicæ Sedis approbatione, & auctoritate, ac ſalva ſub obligatione ſanctificandi, ut prius, omnes dies Dominicos, & ſolemniores quaſdam Feſtivitates, quibus nimirum & aſſiſtendum foret Sacrificio Miſſæ, & abſtinendum ab operibus ſervilibus; in aliis quibuſdam Feſtis minus principalibus tenerentur quidem Fideles ex præcepto Miſſam audire, ſed reliquum diei tempus operibus, & laboribus quibuſque exercendis, etiam ſervilibus nuncupatis, licite impendere poſſent; cumque ipſius Concilii Patres Anno Domini MDCCXXVIII. hujuſmodi Decreti approbationem, & confirmationem a præfato Benedicto Prædeceſſore petiiſſent, idemque Prædeceſſor Anno ſequenti 1728. Decretum ipſum per ſuas Apoſtolicas Literas in forma Brevis approbaſſet, & confirmaſſet; ex præfatis XXXIII. conſulentibus, vigintì tres in eo concordes fuerunt, ut Feſtorum dierum reductio juxta formam, & methodum Decreti Conciliaris Tarraconenſis fieri deberet, reliquis decem in diverſas ſententias abeuntibus; aliis nem-

Major numerus reductionem faciendam cenſuit.

Aliqui etiam per generalem Conſtitutionem, alii non.

Et quid circa modum.

nempe tollendas omnino censentibus Festivitates aliquot ex his, quas Urbanus VIII. servari mandaverat; aliis proponentibus plurium festivitatum conjunctionem in unam diem de præcepto sanctificandam; aliis vero complura Sanctorum Festa in dies Dominicos transferentibus.

Pontifex nil generaliter præcipere, sed peculiarer Episcoporum Instantias expectare statuit.

Nos autem horum omnium consiliis perlectis, matureque perpensis expedire judicavimus generalem hac de re Constitutionem edere, quum Nobis animo obversarentur multimodæ difficultates olim adversus prædictam Urbani Prædecessoris Constitutionem excitatæ ab iis ipsis, qui pro illius promulgatione consilium dederant, & preces obtulerant. Quapropter, ut & Apostolicæ Sedis auctoritati, ac dignitati prospiceremus, & simul ostenderemus, quanto in honore apud Nos habeantur Venerabiles Fratres Nostri Ecclesiarum Antistites quos quidem suarum Dioecesum necessitates optime intelligere, maximoque zelo pro Dei cultu,& gloria flagrare non dubitamus, id Nobis servandum proposuimus, & reipsa servavimus, ut nihil hac in re decerneremus, nisi postquam Episcopi pro suis quique Dioecesibus, aut Metroplitani, de Suffraganeorum consilio, & assensu, pro suis Provincialibus, peculiares Ecclesiarum, & Populorum necessitates Nobis demonstrantes, Festorum dierum imminutionem postulassent. In quo tamen non cuilibet angustæ Dioecesis Episcopo id optanti annuendum censuimus, nisi simul finitimi alii Præsules id ipsum expeterent; quo scilicet ritus,& disciplinæ uniformitas, quantum fas esset, in vicinis, atque conterminis Dioecesibus conservaretur. Præterea nihil innovari voluimus, non solum in hac Nostra Romana Urbe, pro qua peculiares quædam circumstantiæ ponderandæ sunt, quæ aliis Civitatibus, ac Dioecesibus aptari nequeunt: sed nec in Nostra Bononiensi Civitate, ac Dioecesi, cujus Pastorale regimen una cum Supremo Pontificatu retinemus; ne scilicet aliis exemplo, & judicio Nostro praire voluisse videremur, ut pro suis Dioecesibus, licet inviti, id facerent, quod nos ipsi Bononiæ fecissemus: aut hominum censuram adversus illos excitaremus, qui non idem egissent, quod Nos statuisse viderent in Dioecesi regimini Nostro immediate subjecta.

Ideoque, in stantibus Episcopis, in illorum Dioecesibus observantiam nonnullorum Festorum relaxavit.

Hanc igitur agendi normam constanter sequentes, oblatis Nobis multorum Episcoporum petitionibus, præceptum observandi dies Festos in pluribus Dioecesibus, atque Regionibus, juxta modum inferius dicendum, benigne relaxavimus: Nec aliquid invenire est hac in re ullibi a Nobis fuisse statutum, sine præcedentibus instantiis, & causarum expositionibus, pro singulis Civitatibus, & Dioecesibus, ex parte earumdem Antistitum ad Nos, & Apostolicam Sedem delatis. Quod vero spectat ad modum relaxandi hujusmodi præceptum: quum adverterimus, legem audiendi Missam,

Modus, quo indultum fuit concessum refertur.

ab aliis feriandi ab operibus servilibus, distinctam plane, & separabilem esse: ipsosque etiam Episcopos non solum frequenter agrorum cultoribus, sed & urbanis quandoque Operariis, haud difficulter concedere, ut dies Festos, officio Missæ dumtaxat assistendo, sanctificent, de cetero autem laboriosis operibus incumbere valeant: quin etiam a quibusdam Moralis Theologiæ Scriptoribus, licet audacter, assertum fuisse viderimus, immunes esse a peccato pauperes, & inopes, qui Festis diebus etiam solemnioribus, quo valeant egenas familias suas sustentare, audito Sacro, laboribus manuum suarum, quantumvis servilibus, per plures horas occulte, & sine scandalo occupantur: cumque potissimum Tarraconensis Decreti ab Apostolica Sede, ut supra dictum est, approbati illustre exemplum præ oculis haberemus: In admittendis Episcoporum Instantiis, hanc observavimus methodum, ut, firmam, & ratam relinquentes utramque legem de audienda Missa, & de abstinendo ab operibus servilibus in omnibus diebus Dominicis, & in præcipuis quibusdam anni Festivitatibus, aliarum minus solemnium sanctificationem ita deinceps fieri permitteremus, ut, audita Missa, reliquum diei tempus Pauperibus liberum esset ad laboriosa quæque opera exercenda. Neque vero facilem aditum apud Nos invenerunt aliquorum Antistitum preces, qui Festorum dierum imminutionem alia via, & ratione in suis Diœcesibus fieri optabant, translatis nimirum in dies Dominicos Sanctorum Festivitatibus per hebdomadas occurrentibus.

Hæc Indulta non immutant Catalogum Urbani VIII.

Per hæc autem minime detractum censeri debet providæ Constitutioni Prædecessoris Nostri Urbani Papæ VIII., quam & Apostolico illius zelo dignam, & eorum temporum rationibus maxime aptam fuisse agnoscimus, & profitemur. Nec aliter profecto de illa nos judicare dicendum esset, etiam si (prout fert earum legum natura, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam, mutationibus merito subjectam, unice pertinent), ex novis non levibus, neque pro ingenio excogitatis causis, sed tot insignium Ecclesiæ Præsulum judicio comprobatis, plures dies Festi de præcepto in Urbani Catalogo descripti, ex observandorum dierum numero exempti omnino fuissent. Ideoque multo minus hoc dici potest, ubi nulla ex Festivitatibus in ea Constitutione designatis peculiari cultu, & sanctificatione privata est; sed in aliquibus dumtaxat permissum fuit, ut Divinis Mysteriis religiosa saltem præsentia celebratis, cuilibet licitum esset, operibus, & laboribus humanæ vitæ utilibus, & necessariis intendere.

Quod enim Ecclesiastica disciplina, salvo honore præcedentibus Constitutionibus, earumque auctoribus debito, & sine eorum reprehensione, atque injuria, immutari valeat, innumeris possemus exem-

exemplis apertissime comprobare, a quibus, cum in re minime dubia versemur, recensendis supersedemus, illudque solum monuisse sufficiat, tunc demum innocuam esse antiquæ disciplinæ mutationem, dum non temere, atque inconsulto, sed a legitimis Superioribus, & justis de causis fiat, quas Innocentius III. Prædecessor Noster in Concilio Lateranensi IV. *Can.* 50. commemorat.

Et Nos quidem jure nobis polliceri posse videbamur, dum circa propositam dierum Festorum imminutionem adeo caute, adeo ex aliorum potius sententia, quam ex auctoritate, qua fungimur, omnia ad hunc diem agere studuimus, nec nostram agendi rationem in aliorum censuram, & offensionem incidere debere, nec Ecclesiæ pacem, quæ Nobis summopere cordi est, ullo modo turbandam fore. Verum nonnulla intervenerunt, quorum causa eam Nobis spem in irritum cessisse dubitamus. Quum enim inter doctos disputari cœperit, recte ne, an secus, Episcopi faciant, qui ab Apostolica Sede postulant, ut liceat in suis Diœcesibus aliquos dies Festos de præcepto minus principales sola Missarum auditione sanctificare, non interdicto in reliquis horis negociorum, & operum etiam servilium exercitio; quamvis facile intelligamus hujusmodi dissidia ex diversa hominum judicandi, & opinandi ratione ortum habere, humanasque res omnes similibus dissensionibus plerumque subjectas esse; nihilominus ab aliquibus doctis, probisque Viris demonstratum Nobis est, in hac controversia, scribentium stilum intra innocuæ disceptationis terminos non constitisse; dubitarique posse, ne ab improbandis postulationum studiis, ad ipsius concessionis reprehensionem sensim disputatio transierit, adeoque incaluisse concertationis æstum, ut in publicis Libris, & Scripturis, graviores accusationes, & censuræ in contrariæ sententiæ defensores utrimque conjectæ fuerint; ex quo sane novarum turbarum occasio, cum Ecclesiasticæ pacis detrimento, existere posset.

Varii tamen scripserunt an recte Episcopi id petant.

Quorum dissidiis pax Ecclesiastica turbari posset.

In hoc statu rerum, Nos unam ab altera consultationis causa sejunximus. Quæcumque circa Nostram agendi rationem dicta, & conscripta palam, Nobis observanda offerebantur, ea nec audire voluimus; sed, testimonio conscientiæ Nostræ contenti, illa omnia vel neglèximus, vel nimio contendentium ardori condonavimus. Quod vero spectat ad ipsam ferventis disputationis naturam, illius examen primum demandavimus nonnullis in Theologica facultate præstantibus Viris; qui sane omnibus visis, atque perpensis, retulerunt, neutra ex parte ullum Catholici dogmatis caput in controversiam adductum fuisse, nihil adversus Urbani VIII. Constitutionem contumeliose, aut irreverenter esse dictum, nullum esse locum in contendentium scriptis, quantumvis adversariorum censura notatis, cui genuinus Catholicus sensus revera non subsit,

Pontifex de hac unice sollicitus.

Eorum scripta examini subjicit.

Censura Examinatorum.

Appro-

Approbato Theologorum judicio, quod luculentissimis scriptis ediderunt, quid facto opus esset, ut ulterioribus perturbationibus occurreremus, exquisivimus; & aliquot Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, aliorumque Ecclesiasticæ Disciplinæ peritorum consilium fuit, ut universæ quæstioni, auctoritate nostra Apostolica, silentium imponeretur, publicandisque in posterum super ea libris, & scriptis aditus intercluderetur; id quod a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, ad alias extinguendas controversias similiter exardescentes, non semel factum fuisse constaret. Horum Consilium Nos, matura deliberatione præhabita, & probavimus, & exequendum statuimus; eo maxime, quod, si scribentibus pro una, aut altera sententia, hic finis propositus est, ut Ecclesiarum Antistites vel a petendo minuendorum Festorum Indulto retrahantur, vel ad illud postulandum incitentur, tot sunt, quæ ad hunc diem in utramque partem scripta, & dicta fuerunt, ut quilibet Episcopus satis in illis habeat, quo suum denique consilium capere possit, prout ad optimum Diœcesis suæ statum, & ad Dei gloriam magis expedire judicaverit.

Et aliorum consilia alteriori providentis.

Decernitur propterea.

Quapropter Nos hujusmodi consilio adhærentes, de Apostolicæ Potestatis plenitudine, præsentis nostri Decreti vigore, omnibus, & singulis infrascriptis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœnis infra statuendis, prohibemus primo, ne ullam hujus Decreti explicationem, interpretationem, aut commentarium, nec multo minus ullum Librum, Dissertationem, Epistolam, seu alterius generis opus, quo decretum ipsum sive directè, sive indirecte oppugnetur, edere, aut publicare audeant. Secundo vetamus, & interdicimus, ne ullos in posterum Libros, Libellos, Relationes, Theses, Folia, Epistolas, vel alterius cujuscumque generis Opera, & Scripta, in quibus de imminutione dierum festorum de præcepto, aut de facultate concedenda, vel deneganda, ut audita Missa in nonnullis minus principalibus anni festis fas sit operibus servilibus vacare, sive ex professo, sive incidenter agatur, sive cum vero, sive cum ficto Auctoris nomine, sive sub alieno, vel etiam sine alicujus nomine Typis imprimere, vulgare, seu alia quacumque ratione in lucem edere præsumant. Tertio quæcumque ad hunc diem hac super re edita fuerunt Opera, & scripta, iterum prælo subjici, & recudi, multoque magis nova folia, Opera, Epistolas, Dissertationes, aliaque præmissa, post hæc, sub anteriori data, fraudulenter imprimi, aut publicari, similiter prohibemus; Decernentes, quæcumque hujusmodi Opera, & Scripta, in spretum, & fraudem præsentis Decreti, imprimi de cetero forsan, vel alias ut supra dictum est, in lucem prodire contingat, ea omnia, & singula, absque alio examine, & in pœnam inobedientiæ, & contumaciæ,

I. Ne super Decreto hujusmodi quidquam scribatur.

II. Neque super Indultis concedendis, vel denegandis pro Imminutione Dierum Festorum.

III. Quæcumque scripta, antea jam facta, denuo non Imprimantur.

maciæ, in Indicem Librorum prohibitorum quamprimum referri. Hujus autem Decreti lege omnes, & ſingulas cujuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, & dignitatis Perſonas Eccleſiaſticas, & ſeculares, & cujuſcumque Ordinis, ſeu Congregationis, & Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, & Militiæ Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani, aliorumque etiam ſpecialem, & individuam mentionem requirentium Ordinum, Regulares, alioſque Eccleſiaſticos quoſcumque, etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali, & Patriarchali dignitate fulgentes, & S. R. E. Cardinales æqualiter teneri, & expreſſe comprehendi decernimus, & declaramus. Contravenientes vero, præter Librorum, & Operum prohibitionem, ut præfertur, ſi quidem Laici fuerint, in excommunicationem majorem latæ ſententiæ, a qua nemo, præter Nos, & Succeſſores Noſtros Romanos Pontifices, niſi in mortis articulo, ipſos abſolvere valeat; Eccleſiaſticos autem uſque ad Sacerdotalem gradum incluſive, pœnam ſuſpenſionis a divinis; in Superioribus vero gradibus conſtitutos, ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium, & a perceptione fructuum ſuorum Beneficiorum, Penſionum Eccleſiaſticarum, Monaſteriorum, Epiſcopatuum, & Archiepiſcopatuum, aliorumque Eccleſiaſticorum redituum quorumcumque, quarum pœnarum relaxationem, & reſpectivam rehabilitationem, Nobis, & Succeſſoribus Noſtris Romanis Pontificibus privative reſervamus, ipſo facto, abſque alia declaratione, incurrere decernimus, & ſancimus. Præterea Typographos, & Bibliopolas, qui Libros, Scripta, aut Folia hujuſmodi, contra Decreti Noſtri legem, Typis imprimere, aut recudere, ſeu vulgare, & venundare auſi fuerint, omnibus, & ſingulis pœnis tam pecuniariis, quam corporis afflictivis, quæcumque ſtatutæ ſunt adverſus eos, qui libros prohibitos imprimunt, aut evulgant, ſive venales proponunt, ſubjacere, & re ipſa mulctari, & plecti volumus, & mandamus.

Omnes ad hujus Decreti obſervantiam teneantur.

Pœnæ contra inobedientes.

Ut autem nemo de præmiſſis ignorantiam allegare, aut prætendere poſſit, volumus, & mandamus, hoc ipſum decretum, ſeu illius exempla, ad valvas Baſilicarum Urbis, & Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque Generalis Innocentianæ, & in aliis ſolitis locis ipſius Urbis, per Curſores Noſtros publicari & affigi; atque ita publicatum, & affixum, omnes, & ſingulos perinde afficere, & arctare, ac ſi unicuique perſonaliter intimatum, & notificatum fuiſſet; Ac præterea ipſius tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, cujuſcumque Notarii publici manu ſubſcriptis, ac ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, parem omnino fidem ubique locorum ab omnibus haberi, ac ſi decretum ipſum Manu noſtra ſubſcriptum ipſis foret exhibitum, vel oſtenſum.

Publicationi in Urbe peractæ tribuitur vis ſpecialis intimationis omnibus factæ.

Exemplis fides tribuitur.

Datum

Dat. Pont. ann. 9. die 14. Novembris 1748.

Datum Romæ in Palatio Apostolico Quirinali die XIV. Novembris MDCCXLVIII. Pontificatus Nostri Anno Nono.

Publicat. per Magistrum Cursorum more solito in Urbe die 16. Novembris 1748.

CAPUT X.

De Martyrologio Romano.

CUM Joannis V. Portugalliæ, & Algarbiorum Regis Fidelissimi jussu nova Martyrologii Romani adornaretur editio, ceteris, quæ præcesserant, nobilior, atque accuratior, e re nostra futurum putavimus, si & Nos ad egregium opus perficiendum, aliquid Apostolico muneri non incongruum conferremus. Novam itaque editionem quamplurimis Sanctorum nominibus locupletari jussimus, ac præsertim S. Siricii Pontificis, cujus cultum ut latius promoveremus, Decretum mox edidimus pro ejus Officio, & Missa celebrandis. Laborum nostrorum hac super re rationem omnem in nostra Epistola memorato Joanni V. conscripta satis declaravimus, quam promde subjicimus, & cui decretum pro Officio, & Missa S. Siricii adjungemus.

SS. DOMINI NOSTRI BENEDICTI XIV. P. O. M.
Literæ Apostolicæ de Nova Martyrologii Romani Editione.
Ad Joannem V. Portugalliæ, & Algarbiorum Regem Illustrem.
BENEDICTUS PAPA XIV.
Charissime in Christo Fili Noster Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Novæ Editionis Martyrologii Romani, causa, & occasio.

POstquam intelleximus, Majestatem Vestram mandata dedisse dilecto Filio Emmanueli Pereira de Sampajo Commendatori Militiæ Domini Nostri Jesu Christi, & negotiis Majestatis Vestræ apud Nos, & Sedem Apostolicam præposito, ut Romanum Martyrologium, quo & Regnorum Vestrorum, & totius Orbis Catholici commodo, atque utilitati consuleretur, splendore, ac diligentia quadam præcipua, in hac alma Urbe imprimendum curaret; ab eo autem, provido consilio selectum fuisse navum, atque industrium Typographum, qui pridem nitidissimos Evangeliorum, atque Epistolarum Codices seorsim editos, eadem majestate Vestra id mandante, sumptusque ministrante, prælo subjecerat; Virum item Ecclesiasticum, probitate, atque ejusmodi Rerum peritia instructum, fuisse designatum, ut nova Martyrologii Editio, ceteris quæ præcesserunt, nobilior, atque accuratior in lucem prodiret: Postquam hæc intelleximus, vehementer in Domino gavisi fumus; atque Majestatem Vestram, de cujus in rem Divinam, & sacros Eccle-

Ecclesiæ Ritus insigni pietate ac munificentia, præclara suppetunt argumenta, meritis efferre laudibus non cessavimus. Hac vero opportunitate Nobis oblata, quamvis assiduis Apostolici Ministerii curis ita distineamur, ut nonnisi subsecivæ quædam, quibus privatis studiis vacare liceat, aliquando supersint horæ, è re Nostra futurum putavimus, si & nos ad egregium Opus perficiendum, aliquid Apostolico muneri non incongruum conferremus.

II. Minime Nos fugiunt multæ, gravesque controversiæ, quæ circa Romanum Martyrologium agitantur; ab aliis quidem, quos scientia inflat, inexplebili quadam dubitandi prurigine; ab aliis vero, qui ad sobrietatem sapiunt, eo consilio, ut quæ subobscura sunt, vel incerta, nova quadam veritatis luce donentur. Ab hisce tamen quæstionibus duximus omnino abstinendum; quandoquidem hac in re illud Nobis proposuimus, ut ab accuratis Martyrologii correctionibus, quarum prima Gregorio XIII. Prædecessore nostro Ecclesiam gubernante, altera vero sub Urbano VIII. Nostro item Predecessore peracta est, de quibus verba fecimus in Nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.4. part.2. cap.17.* Editionis Patavinæ, qua una in locorum allegationibus hic utimur, nullo pacto recedamus. Quocirca, si quæ infra dicturi sumus, rite expendantur, Majestati Vestræ perspectum erit, Nostras hasce in Martyrologium curas eo tandem contendere, ut quæ post evulgatas correctiones supervacanea occurrunt, resecentur; quæ vero deficiunt, superaddantur. Hoc autem semel posito, & anteactis emendationibus nihil detrimenti, & novæ huic Editioni utilitatis multum accedit. Ejus finis, itemque utilitas.

III. Nedum Sanctorum nomina, sed & illorum Elogia, hoc est brevior quædam, & compendiaria de eorum virtutibus, vel morte, quam pro Christi fide fortiter obiverunt, oratio, Romano Martyrologio apponitur. Porro ejusmodi Elogia non jam cujusque arbitrio concinnanda sunt, sed, post editum Decretum de Sancti alicujus nomine Romano Martyrologio inscribendo, ejus Elogium ex usu recepto, a Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus Propositorum Congregatione examinandum est, atque probandum; tandemque Romani Pontificis confirmatio accedat necesse est; ut in memorato Opere *de Canonizatione lib.4. part.21. cap.18. num.4.* multis disseruimus. Hac in re, nonnulla in Martyrologio offendimus, quæ nimia laborant prolixitate. Enimvero aliquot occurrunt Elogia Sanctorum, eorum præsertim, qui recenti ævo in Canonem relati sunt, in quibus multa inutiliter abundant verba; ideoque facili ratione in breviorem sermonem contrahi possunt. Hisce in casibus verbosam orationem duximus amputandam; ea lege tamen, ut integra servetur sententia; at- Prolixiora quædam Sanctorum Elogia contrahuntur.

que hac in parte brevitati consulatur, quam in veterum Sanctorum Elogiis in Martyrologium illatis deprehendimus.

Cur veteres Editiones in multis deficiant.

IV. Etsi verò absoluta jam fuerit gemina illa Martyrologii correctio, cujus supra meminimus; non ideo tamen vetitum, nova Sanctorum nomina in Martyrologium inferre, modo id rite, atque ex ordine fiat, hoc est eæ omnes, quas Apostolica Sedes præscripsit, serventur Regulæ, de quibus multa a Nobis fuso calamo prolata sunt in citato *cap.* 18. *præfati Operis de Canonizatione Sanctorum*. Hinc annis insequentibus, plura Sanctorum nomina Elogiis decorata, in Martyrologium, prævio Sacræ Congregationis Decreto, ac Summi Pontificis approbatione, translata sunt. Dolendum vero, quod e Sanctorum nominibus bene multa, in variis, quæ procusæ sunt Martyrologii editionibus, fuerint prætermissa, ex oscitantia, atque incuria eorum, quorum intererat Acta Congregationis adire, Decreta colligere, iisque ad novam nominum accessionem prudenter uti. Quidnam circa nomina Sanctorum Martyrum Stephani Abbatis, & ducentorum Monacorum sancti Petri de Cardegna olim contigerit, satis notum, neque injucundum erit paucis repetere. Decreverat Clemens VIII. Romanus Pontifex, instante Cardinali Baronio, ut horum Martyrum nomina una cum Elogiis Romani Martyrologii tabulis inscriberentur. In iis tamen, quæ subsequutæ sunt, Martyrologii Editionibus res secus accidit, quandoquidem ob Typographorum indiligentiam Martyrum illorum memoria Romanum Martyrologium diu caruit. Hinc nos adhuc in minoribus positi, quo tempore Promotoris Fidei munere fungebamur, illud curavimus, tandemque obtinuimus, ut Sacræ Congregationis jussu communis error castigaretur, & Martyrum illorum nomina sequuturis Editionibus omnino assuerentur. Qua de re in citato *cap.* 18. *num.* 6. Operis Nostri pridem egimus.

Pari laborant vitio nupera Martyrologia.

V. Ne autem in id, quod in aliis olim reprehedimus, improvidi dilaberemur, mandavimus ut ex actis Sac Rituum Congregationis Decreta omnia de Sanctorum nominibus Martyrologio inscribendis huc usque edita colligerentur, atque ut Romani Martyrologii Editiones quamplurimæ, ex potissimum, quæ omnium novissimæ Typis excusæ sunt, consulerentur, ut si qui occurrunt defectus, facilius innotescerent. Has inter una Nobis oblata est Editio omnium postrema, quæ Venetiis anno 1745. prælo subjecta est. Verum ne istud quidem Exemplar integrum plane, & numeris omnibus absolutum occurrit, tum quia nonnulla Sanctorum nomina, quæ ex anterioribus Decretis describenda erant, deficiunt: tum quia insequentibus annis nova facta est Sanctorum accessio, quæ idcirco in nupero illo Martyrologio desideratur.

VI. Hinc ne Romanum Martyrologium sua fraudetur integritate,

tate, oportuit novam hanc Editionem quamplurimis Sanctorum nominibus locupletare; quorum series in statos anni Ecclesiastici dies distributa, ea est, quæ sequitur. *Sanctorum, quorum nomina hic adduntur, series attexitur.*

Sextadecima die Februarii additur a Nobis *Beatus Gregorius X.* cujus in prælaudato *de Canonizatione Sanctorum Opere* non semel meminimus, nimirum *lib. 1. cap. 20. num. 17. lib. 2. cap. 24. §. 37., & cap. 42. num. 3. atque in VIII. Appendice ad calcem lib. 2.* ubi integram atteximus Relationem, quæ hac in causa ab Auditoribus Causarum Nostri Palatii Apostolici elucubrata est. *Beatus Gregorius X.*

Die vigesimaseptima Aprilis *Beata Zita*, de qua in nuper memorato Opere *lib. 2. cap. 24. §. 27.* *Beata Zita.*

Decima Maji *Beatus Nicolaus Albergatus*, de quo item in eodem Opere *lib. 2. cap. 18. num. 16., & lib. 3. cap. 33. num. 7.*, ac rursus in *Bullarii Nostri tom. 1. Constitut. CVIII.* Consulendum item Nostrum Opusculum de *Sanctis Bononiensibus*, cujus altera Editio, dum hæc scribimus, Typis subjicitur Patavinis. *Beatus Nicolaus Albergatus.*

Die vigesimaquarta Maji *Beatus Joannes de Prado*. Ejus acta, & monumenta prostant *in lib. 1. de Canonizatione Sanctorum cap. 27. num. 8.* *B. Joannes de Prado.*

Prima die Junii *Sanctus Eneco Abbas*, cujus meminimus *lib. 1. cap. 8. num. 10., & lib. 4. part. 2. cap. 18. num. 8.* Operis, de quo supra. *S. Eneco Abbas.*

Septima Julii *Beatus Benedictus XI.* de quo *in altero* Operis Nostri *libro cap. 28. §. 46., & cap. 42. num. 8.* *B. Benedictus XI.*

Vigesima Decembris die *Sanctus Dominicus de Sylos* Abbas Ordinis sancti Benedicti, de quo in memorati Operis *lib. 4. cap. 18. num. 16.* *S. Dominicus de Sylos.*

VII. Etsi vero in Romano Martyrologio, juxta Regulas a Sac. Rituum Congregatione statutas, atque a Summis Pontificibus pluries confirmatas, enumeranda non sint nomina Servorum Dei, qui in Beatorum dumtaxat numerum, non etiam in Sanctorum Canonem relati sunt; qua de re multis egimus *lib. 4. part. 2. cap. 18. num. 2. ac 9. preallati Operis de Canonizatione Sanctorum*, ubi etiam nonnulla Sac. Congregationis Decreta protulimus; nihilominus aliquando contigit, ut Romani Pontifices, gravibus, justisque causis ita suadentibus, vel ipsa Beatorum nomina in Romanum Martyrologium intulerint; resque patet exemplis bene multis, quæ a Nobis allata sunt *in precitato Opere, & loco sub num. 9.* Pari œconomia & Nos aliquot nomina Beatorum Martyrum, de quorum martyrio, miraculis, ac cultu aliquibus Ecclesiis, & Diœcesibus permisso, diligenti habita discussione plane constat, novæ huic Martyrologii Editioni duximus adjicienda. Id autem benigniori quadam dispensatione a Nobis gestum est; tum quia Martyrum cultus in *Alia Beatorum Martyrum adduntur nomina.*

Ecclesia Dei antiquior est cultu Confessoribus exhibito, ut in *lib.* 1. *Operis de Canonizatione cap.* 2. *num.* 9. *& seqq.*, *& cap.* 5. *num.* 3. *& seqq.* pluribus demonstravimus; tum etiam, quia Martyrologia ideo fuerunt instituta, ut præsens, ac perpetua illustrium Heroum, qui pro Christi nomine vitam, ac sanguinem profuderunt, memoria ceteris Fidelibus exemplo esset atque animos adderet. Insequentibus vero temporibus Sanctorum Confessorum, ac Virginum nominibus Martyrologia aucta sunt. *Nomen quoque Martyrologii, quod olim sonabat dumtaxat Indiculum Sanctorum Martyrum, nunc extensum est ad Syllabum plurimorum aliorum sanctorum Confessorum, ac sanctarum Virginum*; verba sunt *Theophili Raynaudi tom.* 18. *suorum Operum pag.* 500.

Enumerantur.

VIII. Eos igitur Beatos Martyres, quorum nomina novæ huic Martyrologii Editioni inseruimus, enumeremus.

Viginti sex Martyres Japoniæ.

Die quinta Februarii addita a Nobis est *Commemoratio viginti sex Martyrum Japonensium.*; e quorum numero tres ad Societatem Jesu pertinent; sex, nimirum tres Sacerdotes, totidemque Laici, ad Ordinem sancti Francisci; qui vero supersunt reliqui, secularibus accensendi. Relationem de illorum martyrio ab Auditoribus Causarum Palatii nostri Apostolici habitam, exhibet *Appendix II. ad lib.* 3. *Operis de Canonizatione Sanctorum*, in qua Martyris cujusque nomen singillatim exprimitur. De eorum cultu consulantur Litteræ Apostolicæ in forma Brevis *apud Bollandianos tom.* 1. *mensis Februarii pag.* 740. Consulenda item, quæ a Nobis dicta sunt *lib.* 1. præfati Operis *cap.* 30. *num.* 1.

Novemdecim Martyres Gorcumienses.

Nona Julii accedit *Commemoratio Novemdecim Martyrum Gorcomiensium*, de quibus egimus in mox allato *cap.* 30. *num.* 10., *& in Appendice VI. ejusdem. lib.* 1. *pag.* 403. Ex Literis Apostolicis in forma Brevis a Clemente X. Prædecessore Nostro datis, & cultus hisce Martyribus exhibendus probatur, & eorumdem Martyrum nomina expressa leguntur. Ex his, undecim enumerandi ex ordine Fratrum Minorum sancti Francisci de observantia; duo ex Fratrum Predicatorum Ordine; duo idem ex Ordine Præmonstratensium; unus ex Ordine Regulari sancti Augustini. Ceteri omnes Sacerdotes, & Parochi seculares habendi sunt.

B. Petrus de Arbues.

Decimaseptima Septembris Commemoratio *Beati Petri de Arbues*, de cujus martyrio a Nobis actum *in citato lib.* 1. *de Canonizatione Sanctorum cap.* 30. *num.* 4. Literæ Apostolicæ Alexandri VII. super illius Cultu extant in Bullario Rom. *tom. VI. Constit. CXXXIX.* ejusdem Pontificis.

B. Josaphat Polocensis.

Postremo in duodecimam Novembris diem rejecimus Commemorationem *Beati Josaphat Archiepiscopi Polocensis*. Seriem Actorum, quæ ad illius Causam pertinent, in superius citato *cap.* 30. *lib.* 1. *num.* 2.

num.2. commemoravimus. Relationem, quæ pro more illius ætatis ab Auditoribus Causarum Palatii Nostri Apostolici confecta est, exhibet *Appendix III. ad lib.3. de Canonizatione Sanctorum pag.520. & seqq.* Literas Apostolicas in forma Brevis super ejusdem Martyris Cultu, suppeditat Bullarium Romanum *tom.V. Constitut.CCCIV.* inter eas, quæ Urbano VIII. Prædecessori Nostro adscribuntur.

Alii præteritarum Editionum defectus aperiuntur.

IX. Eos inter, quorum nomina Romano Martyrologio sunt consignanda, præcipuo quodam jure locum sibi vindicant Sancti de quorum Canonizatione extant Apostolicæ Literæ plumbeo signo munitæ. Hac in re non semel deficiunt Martyrologii Editiones, quæ novam hanc præcesserunt. *Si* causam inquiramus, gemina occurrit: una quidem a monumentorum obscuritate; altera vero ab iis, quæ posteriori ævo peractæ sunt, Canonizationibus repetenda. Quo tempore utraque correctio sub Gregorio, atque Urbano absoluta est, Nonnullæ Constitutiones, sive Apostolicæ Literæ de peculiari quapiam Canonizatione erant imperviæ; quæ tamen insequentibus annis ex ignorantiæ tenebris erutæ sunt. Hinc nil mirum, si Martyrologia, vel post sedulam correctionem, omnimoda careant integritate. Rursus, absolutis emendationibus, atque novis Martyrologii Editionibus prælo subjectis, nova in dies Beatorum nomina in Sanctorum Canonem relata sunt. Hinc quotquot ante Canonizationes prodierunt Martyrologia, hac in parte deficiant necesse est. Ex quo capite vel ipsa omnium recentissima Editio Venetiis procusa anno 1745. suos hac in re patitur nævos. *In lib.4. de Canonizatione Sanctorum part.2. cap.18. num.6. & 7.* aliquot afferuntur exempla Apostolicarum Literarum, quæ post memoratas correctiones inventæ sunt; aliquot etiam recitantur Decreta, quæ nomina Sanctorum, de quibus Apostolicæ Literæ loquuntur, Martyrologio inscribenda jubent. Utrique incommodo hac nova Editione occurrimus; siquidem Sanctorum nomina, sive ex Literis Apostolicis, quæ pridem latebant, eruta; sive recentiori ævo in Canonem Sanctorum relata, describi curavimus.

Nova nominum facta accessio.

S. Vvillhelmus Archiepiscopus Bituricensis.

Quocirca decima mensis Januarii jueremerito additur nomen *Sancti Vvillhelmi Archiepiscopi Bituricensis*, quem Honorius III. an. 1218. Sanctorum Catalogo adnumeravit. Literas Apostolicas, quæ Canonizationem testatam faciunt, exhibet *Codex Constitutionum Summorum Pontificum de solemni Canonizatione Sanctorum*, a Justo Fontanino Archiepiscopo Ancyrano collectus, ac Romæ editus an. 1729. in quo Honorii Constitutio refertur ordine XXXIII.

S. Vvulstanus Episcopus Vigorniensis.

Die decimanona ejusdem mensis nomen *Sancti Vulstani Episcopi Vigorniensis*, quem Innocentius III. an. 1203. Sanctorum fastis adscripsit; resque indubia est *ex Constitutione num* XXX. in memorato Fontanini Codice typis impressa.

Quarta

S. Joseph a Leonissa. Quarta Februarii nomen *Sancti Josephi a Leonissa*, qui solemni ritu in Sanctorum numerum a Nobis relatus est. De illo egimus in Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 1. cap. 24. num. 13.*, *& in Appendice VI. ejusdem libri pag.* 405. Nostras item de Canonizatione Literas dedimus die 26. Junii 1746.; quarum Exemplar *in Bullarii Nostri tomo II.*, qui sub Typis desudat adhuc, patet legentibus.

S. Catharina de Ricciis. Decimatertia die ejusdem mensis nomen *Sanctæ Catharinæ de Ricciis*, cujus item solemnis Canonizatio a Nobis peracta est, atque in citato *Bullarii Nostri tomo II.* Canonizationis Bulla producitur. Huc revocanda, quæ scriptis consignavimus in Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 1. cap. 24. num. 13.*, *in Appendice V. lib. 1. pag. 39.*, *& in lib. 4. part. 1. cap. 19. num. 23. & 24.*

S. Robertus Abbas Casæ Dei. Die decimaseptima Aprilis accedit nomen *Sancti Roberti Abbatis Casæ Dei*, quem Clemens VI. Sanctorum censui adscripsit. Hujusce Canonizationis Bulla est ordine LXIV. in citato Codice.

S. Godehardus Episcopus Hildesheimensis. Quarta die Maji nomen *Sancti Godehardi Episcopi Hildesheimensis*, quem Innocentius II. Sanctis adnumeravit. Bulla Canonizationis prostat in relato Codice sub *num. VII.* Nosque de eodem argumento egimus in Opere *de Canonizatione lib. 1. cap. 8. num. 15.*

S. Petrus Regalatus. Die tertiadecima ejusdem mensis nomen *Sancti Petri Regalati*, cujus solemnem Canonizationem peregimus, Bullamque conscripsimus, quæ in secundo *Bullarii Nostri tomo* allegatur. Semel & iterum in Opere Nostro de hac ipsa re sermonem instituimus, nimirum *lib. 2. cap. 24. §. 16.*, *& in Appendice VII. ejusdem libri pag.* 429.

S. Nicolaus Peregrinus. Secunda Junii nomen *Sancti Nicolai Peregrini Tranensis*, de quo in Nostro *lib. 1. de Canonizatione cap 44. num. 13. &* 14. Diploma super illius Cultu ab Urbano II. editum, jacet ordine V. in eodem Canonizationum Codice, de quo supra.

S. Vuillhelmus Archiep. Eboracensis. Octava Junii nomen *Sancti Vuillhelmi Archiepiscopi Eboracensis*. De eo loquimur in Opere Nostro *lib. 2. cap. 41. num. 13.* De ejus Canonizatione Bullam dedit Honorius III. quæ in relato Codice occurrit ordine XXXVIII.

S. Franciscus Regis. Sextadecima Junii Nomen *Sancti Joannis Francisci Regis*, qui a Clemente XII. Prædecessore Nostro solemni ritu inter Sanctos adscriptus est. Non infrequens de eo in Nostro Opere incidit mentio. Consulatur *lib. 1. cap. 24. num. 12.*, & quæ in finem hujusce libri rejicitur *Appendix III.*, in qua Canonizationis Bulla integra excribitur, Consulatur item *lib. 3. cap. 6. n. 16.*

S. Theobaldus Eremita. Die prima Julii nomen *Sancti Theobaldi Eremitæ*, quem Alexander Papa III. Sanctorum catalogo accensuit, Bullamque edidit, quæ in citato Canonizationum Codice refertur *sub num. XIX.* Licet & hic Nostrum Opus indigitare, hoc est *lib. 1. cap. 18. num. 10. & cap. 9. num. 2.*

Die

Die quartadecima Julii nomen *Sancti Camilli de Lellis*, qui Sanctorum albo a Nobis adscriptus est, edita desuper Constitutione, de qua in Bullari Nostri *tomo II.* Si quis plura hac de re nosse cupit, Nostrum adeat Opus *lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 13. *& seqq.*, *& Appendicem I. ejusdem libri pag.* 401.

S. Camillus de Lellis.

In vigesimamquartam diem Julii conjecimus nomen *Sancti Francisci Solani*, de quo loquuti sumus in præcitati Operis *lib.* 1. *Appendice X. pag.* 438. *& seqq.*, *& cap.* 24. *num.* 9. *&* 14. Literas Apostolicas de illius Canonizatione edidit Prædecessor Noster Benedictus XIII., atque in prælaudato Fontanini Codice *sub n. CXIII.* allegatur.

S. Franciscus Solanus.

Decimaquinta Augusti nomen *Sancti Stanislai Kostkæ*, quem Prædecessor Noster Benedictus XIII. Sanctis adnumeravit, suamque dedit Constitutionem ordine CXV. inter eas, quæ in memorato Canonizationum Codice referuntur. Neque hocce argumentum in Opere Nostro silentio premitur, si percurrantur, quæ diximus *lib.* 1. *Appendice X. pag.* 437.

S. Stanislaus Kostka.

Vigesimasexta Octobris nomen *Sancti Bernvvardi Hildesheimensis Episcopi*, a Cælestino III. inter Sanctos relati, ut patet ex Bulla Canonizationis in præcitato Codice *sub num. XXIV.* Huc revocari possunt, quæ scripsimus *lib.* 1. *de Canonizatione Sanctorum*, *cap.* 9. *num.* 7.

S. Bernwardus Episcopus Hildeshemi.

Vigesimaseptima Novembris nomen *Sancti Virgilii Episcopi Salisburgensis*, qui a Gregorio IX. in Sanctorum numerum relatus est, ejusque Constitutio in sæpedicto Codice Canonizationum extat ordine XLIII.

S. Virgilius Episcopus Salisburgensis.

Vigesimaoctava ejusdem Mensis nomen *Sancti Jacobi Piceni*, quem, ut ex Bulla CIX. quam Fontanini Codex exhibet, compertum est, Prædecessor Noster Benedictus XIII. Sanctorum numero sociavit. Frequentior de eodem occurrit memoria in Opere Nostro, si evolvantur, quæ dedimus *in Appendice lib.* 1. *pag.* 437., *lib.* 2. *pag.* 34. *num.* 7., *& cap.* 51. *num.* 2. tum etiam *lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 9., *cap.* 24. *num.* 36., *& cap.* 30. *num.* 14.

S. Jacobus Picenus.

Postremo in decimamseptimam Decembris diem retulimus nomen *Sancti Sturmii Abbatis Fuldensis*, de cujus Canonizatione ab Innocentio II. peracta, indubium extat Apostolicæ Constitutionis monumentum in mox relato Codice *sub num. IX.*

S. Sturmius Abbas Fuldensis.

X. Fatemur, alia proferri posse Sanctorum nomina cum a Nobis, tum a Nostris Prædecessoribus Sanctorum Canoni adscripta, quorum in ea, quam supra coordinavimus, Sanctorum serie nulla fit mentio. Id sane fatemur: Non ideo tamen novæ Martyrologii Editionis integritati quidquam detrahitur. Aliquot nomina, veluti Vincentii de Paulis, Fidelis a Sigmaringa, & aliorum, in anterioribus

Nomen *Beati*, supposito *Sancti* titulo, aliquando immutatur.

rioribus Editionibus, apposito *Beatorum* titulo, continentur. Supervacaneum idcirco duximus ea hic repetere. Hinc supposito duntaxat *Sancti* vocabulo, & veteri *Beatorum* titulo abraso, ea intacta reliquimus. Quod si alia adhuc supersint Sanctorum nomina, quæ in superiori catalogo missa fecimus, nihil inde contra novam hanc Editionem licet opponere. Jam enim præmonuimus, sola eorum nomina, de quorum solemni Canonizatione nulla suboriri potest dubitatio, a Nobis fuisse superaddita. Quotquot igitur proferri possunt Beatorum, Sanctorumve censu, qui ejusmodi prærogativa carent, aut Romano Martyrologio nullo unquam tempore fuerunt adscripti, a Nobis omittuntur, quia ab eo, quod Nobis præscripsimus, deviat instituto.

Multorum studia, ut nova Beatorum nomina Martyrologio inserantur.

XI. Huc usque facili tramite, nullaque obsistente controversia, progressa res est. At vero diffusa per hanc Urbem fama, novam Martyrologii Romani Editionem adornari, Sanctorumque nomina in anterioribus Editionibus prætermissa, a Nobis in novas Martyrologii Tabulas referri, multorum excitata sunt studia, scripturis atque lucubrationibus admota manus, preces additæ, ut quamplurima Sanctorum nomina in novum hunc Codicem conveherentur; quamvis de illorum Canonizatione nullum probatæ fidei suppeteret monumentum. Alii servorum Dei, Beatorum alii ostentabant nomina, quorum nonnulla Sanctorum titulo decorata sunt, & cultu immemorabili, hoc est spatio annorum centum ante Urbani VIII. Prædecessoris Nostri Decreta illis exhibito, nobilitata. Ad hæc, eorumdem cultum a Sacra Rituum Congregatione maturo judicio expensum atque probatum. Cultus item extensionem, Missa, & Officio, necnon Lectionibus vel de communi, vel etiam propriis pro peculiari quadam Familia, vel Diœcesi concessis, confirmatam, totis urgebant viribus. Quo argumentorum genere ea attingitur controversiæ pars, quæ dicitur de casu excepto a Decretis Summi Pontificis Urbani VIII., de qua fusiore stylo a Nobis actum est *tom. 2. de Canonizatione Sanctorum cap. 17. & cap. 24.*

Ea tamen refelluntur.

XII. Ab hisce tamen petitionibus facili negotio Nos expedivimus. Cum enim juxta præstitutos a Nobis Canones, non liceat in Martyrologium referre nomina illorum, qui post sedulum super virtutibus, atque miraculis examen, solemni ritu in Beatorum duntaxat numero recensentur; potiori jure nefas erit Martyrologio illos accensere, qui ex nuda cultus immemorabilis approbatione, Beatificati dicuntur per æquipollens; eorum tamen virtutes nec discussæ, nec probatæ fuerunt, antequam pro cultu immemorabili judicium prodiret; ideoque ad trutinam revocandæ sunt, ut eorum Causa ad Canonizationem progrediatur. Haud immeritò igitur oblatas Nobis petitiones rejecimus; atque ut æquiori animo Postulatores

latores acquiescerent, ea item addidimus, quæ opportune ad rem hanc a Nobis fuerunt exposita *lib. 4. de Canonizatione Sanctorum part. 2. cap. 18. num. 2. & seqq.* ubi de Cultus augumento cum Missa, & Officio, uberius tractavimus.

Satisfit allatis in contrarium exemplis.

XIII. Sat novimus, Prædecessores nostros in Romano Martyrologio aliquando scripsisse nomina eorum, qui solemniter, atque ut ajunt, formaliter in Beatorum numerum relati non fuerant, sed tantummodo per æquipollens, discusso videlicet, ac probato eorum duntaxat cultu immemorabili, juxta præscriptum Decretorum Urbani VIII. Prædecessorum Nostrorum facta veneramur; quominus vero hac in parte eorum vestigiis inhæreamus, ea, quam supra dedimus, monet ratio; ne scilicet a statutis Regulis, quas accurate fervandas Nobis proposuimus, pedem moveamus. Præterea, si Martyrologio omnia adjiciantur nomina eorum, quorum cultum immemorabilem Sacra Rituum Congregatio probavit, ingens nominum accedet multitudo, quemadmodum ex nostro *lib. 2. de Canonizatione Sanctorum* licet colligere. Cumque horum numerus in dies magis adaugeatur, brevi fiet, ut Romanum Martyrologium tot auctum nominibus, in maximum volumen excrescat.

Argumentum ex ineditis Baronii manuscriptis petitum, refellitur.

XIV. Ut sacræ Eruditionis, ac Theologicæ facultatis studia magis excolantur, instituimus Academiam quavis feria secunda cujusque hebdomadæ coram Nobis habendam, ut quotquot ad eam conveniunt docti, ac præstantes viri, stata vice, atque ordine suas, sive de Ecclesiastica Historia, sive de re Liturgica, sive etiam de Sacris Canonibus, ac Theologicis controversiis proferant lucubrationes. Ex his nonnulli, qui soluto conventu, ad privata colloquia a Nobis admittuntur, Nobis significarunt, inter cetera Manuscripta, quæ in insigni Bibliotheca Vallicellana servantur, plura esse splendida quidem monumenta ad Venerabilem virum Cardinalem Baronium transmissa, quibus probatur, aliqua Sanctorum nomina in Romano Martyrologio immerito fuisse prætermissa; ideoque, eodem Baronio judice, in novam Martyrologii Editionem, quando eam fieri contingeret, esse transferenda. Indicium hoc de invento thesauro libenti animo excepimus. Hinc, nulla interposita mora, chartas, & monumenta omnia ad Nos deferri curavimus, evolvimus, inspeximus; sed, contra præconceptam expectationem, nihil, aut fere nihil ad rem hanc opportunum adinvenimus. Imo vero, quod peculiari admiratione dignum est, tantum abest, ut egregius ille Cardinalis propensior fuerit ad inserenda in novam Martyrologii Editionem Sanctorum illorum nomina, ut potius, sicut e brevioribus quibusdam notis ab illo additis licet arguere, in oppositam sententiam descendere videatur. Enimvero scite animadvertit, nominum illorum seriem, aut solos Dei Ser-

vos comprehendere, quorum cultus angustis peculiarium locorum finibus continetur; aut sub latiori Sanctorum titulo Beatos duntaxat attingere, quorum nomina, juxta eas, quas supra memoravimus, regulas, Romano Martyrologio accenseri non solent.

Sanctorum Index Martyrologio inserendus, ab eruditis conficitur.

XV. Hac cura seposita, successit alia, quam Eruditorum studia, ac labores Nobis excitarunt. Hi namque nocturna, diurnaque manu versantes Acta Sanctorum a doctis Bollandianis collecta, plura item vetera Martyrologia, Acta Sanctorum Ordinis sancti Benedicti a Patre Mabillonio edita, aliaque Ecclesiasticæ eruditionis monumenta, quibus nostra ætas abundat, uberem Sanctorum Indicem Nobis exhibuerunt, ut nova Sanctorum copia Romanum Martyrologium ditesceret. Neque a ratione, vel æquitate alienum putabant, quod petebatur. Cum enim ex præfato *lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 18. *num.* 11. Operis Nostri cognoverint inscribendos esse Romano Martyrologio non solum eos, de quorum Canonizatione ex Literis Apostolicis sub plumbo, constat, sed & illos, qui ex veteri more, ac ritu priscis Ecclesiæ temporibus observato, priusquam Apostolica Sedes Beatificationum, & Canonizationum Causas sibi duntaxat cognoscendas, & definiendas reservasset, in Sanctorum Catalogum fuerant relati: hoc eodem argumento usi sunt, ut Sanctorum illorum nomina, quorum par erat causa, & conditio, meritum in Martyrologio tenerent locum.

Citra injuriam expleditur.

XVI. Et horum tamen vota, ac postulata inania dimisimus. Haud inficiamur, Martyrologio esse inscribendos non solum eos, qui juxta recentem Ecclesiæ disciplinam, sed & eos, qui juxta veterem Ecclesiæ ritum in Sanctorum numerum relati sunt. Verum si ejusmodi ritum, atque usum antiquiori ævo in more positum introspiciamus, patebit eos Sanctorum fastis fuisse adscriptos, quorum cultus suam novit originem ab approbatione Episcoporum, in quorum Diœcesi Servi Dei ex hac vita ad cælestem Patriam translati sunt: hinc paulatim ex una ad aliam Ecclesiam, tandemque in universum Orbem Catholicum Cultus ille diffusus est, non sine expressa, aut saltem tacita Romani Pontificis consensione, ut fusiori sermone demonstravimus *in lib.* 1. *de Canonizatione Sanctorum cap.*6. *num.*9. At vero Sanctorum nomina in oblato Elencho descripta, Cultus, quem modo descripsimus, carent prærogativa; sive Cultus initia, sive progressum, sive etiam propagationem ad veterem Ecclesiæ disciplinam exigamus. Nulli ergo irrogatur injuria, si prolixa nominum series Nobis tradita, in Romanum Martyrologium translata non fuerit; esto plerique illorum, quos series illa complectitur, ad ea revocentur tempora, quæ novam Ecclesiæ disciplinam super Causarum Beatificationum, & Canonizationum cognitione antevertunt.

XVII. Quod

XVII. Quod si nonnulla vel ex ipso Romano Martyrologio produci possint exempla Sanctorum, qui supremum diem in Domino clauserunt, cum adhuc vetustior illa de Sanctorum Canonizatione vigeret disciplina, quamvis eorum Cultus extra unius, vel alterius Diœcesis fines protensus olim non fuerit, nec etiam hodie protendatur; hæc tamen exempla tanta non sunt, ut ab ea, quam semel statuimus, sententia, animum nostrum divellant. Jam enim supra monuimus, atque hic constanter repetimus, Nobis fuisse propositum, novam Martyrologii Editionem adornare, salvis tamen, atque integris, quoad fieri poterit, anteactis Martyrologii correctionibus, iisque servatis regulis, quæ post emendationes illas statutæ sunt. Cum ergo a præstitutis hisce regulis ille recedat, qui aut Beatorum nomina, aut memoriam Sanctorum, qui juxta veterem Ecclesiæ ritum, vel juxta recentem Ecclesiæ disciplinam in Canonem relati non sunt, Romano Martyrologio inscribit, extra tritam hanc semitam pedem efferre noluimus; quiquid senserint alii, qui rationem, ac methodum hac in parte dissimilem sequi maluerunt.

Exempla e Martyrologio petita, non officiant.

XVIII. Quæ huc usque diximus, ea sunt, ut & animi Nostri sensus satis aperiant, & ab ulterioribus molestiis Nos eximant. Verum necdum alienis postulationibus, Nostrisque curis finis impositus. Fas aliquando, ut in Nostro opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4 part. 2. cap. 17. num. 9. & 10.* animadvertimus, Sedem Apostolicam adire, atque illi, ea qua decet animi demissione, proponere errati alicujus, quod in Martyrologium irrepsit, emendationem. Hinc non defuere, qui hujusce libertatis prætextu, leviorem quamdam Romani Martyrologii recensionem obtineri posse putarint. Non enim, ut ipsi ajebant, aut nostro consilio, aut nostro id repugnat instituto de servandis correctionibus pridem habitis; siquidem unius, vel alterius loci immutatio usque adeo levis est, ut nullo, aut fere nullo habeatur in pretio.

Alii leviorem quamdam Martyrologii emendationem suadent.

XIX. Ex iis vero, qui peculiari emendatione indigent, locis, quartam Decembris diem innuebant, cui Clementis Alexandrini nomen inscriberemus; Recentiorum eruditorum aliquibus ægre ferentibus, nomen Viri doctrina, & pietate conspicui, in Romano Martyrologio fuisse præteritum. Hanc controversiam intactam relinqui, nova hæc, quam curamus, editio non patitur; hinc operæ pretium duximus, Apostolicas inter solicitudines, quibus assidue gravamur, sedulo inquirere, quidnam cum veteres, tum recentes Ecclesiastici Scriptores de Clemente Alexandrino, cujus causam tractandam suscipimus, literis consignaverint.

Proponitur controversia de Clementis Alexandrini nomine.

XX. Vixit Clemens tertio Ecclesiæ seculo ineunte; Præceptorem coluit Pantænum, qui Stoicam Philosophiam professus est, antequam

Veterum Scriptorum de Clementis sanctitate, & doctrina, suffragia.

tequam Chsistianæ Religioni nomen daret; discipulum habuit Origenem. Alexandrinæ Ecclesiæ fuit Presbyter; ibique celeberrimæ ejusdem Scholæ præfuit. Eusebius Pamphili, qui sub quarti seculi initia floruit, *lib. 6. Historiæ Ecclesiasticæ cap.* 14. affert fragmentum Epistolæ sancti Alexandri Episcopi Jerosolymitani ad Origenem scriptæ, in qua *Sancti* titulo Clemens donatur: *Patres agnoscimus*, inquit, *Beatos illos, qui viam Nobis praiverunt ..... & Sanctum Clementem Dominum item meum, qui me plurimum adjuvit*. Sanctus Hieronymus *in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis*, quem circa finem seculi quarti elucubravit, fere geminas congerit laudes ab eodem sancto Alexandro Clementi tributas, hisce verbis: *Hæc vobis domini, ac fratres scripta transmisi per Clementem Beatum Presbyterum Virum illustrem, & probatum*. *Theodoretus* quinto seculo clarus, *lib.* 1. *Hæreticarum Fabularum cap. 6. Clementem vocat Virum Sanctum.*, cui consonat *Chronicon Paschale*, ubi Chronici Auctor *pag.* 7. hæc habet: *Clemens Sanctissimus Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyter*. Eodem in sensu sanctus Maximus Monachus Constantinopolitanus, cujus ætas ad septimum Ecclesiæ seculum revocatur, affert fragmentum quoddam *ex lib. de providentia*, quem dicit esse *Sanctissimi Clementis Presbyteri Alexandrini*, ut legimus *in tomo* 2. *Operum Sancti Maximi* Versionis, atque editionis Patris Combefis *pag.* 144. Succinit Joannes Damascenus octavi seculi Scriptor notissimus, qui, *in Tractatu de duabus Christi voluntatibus*, cujus fragmentum producitur inter *veterum Scriptorum testimonia*, quæ *tomo* 1. Operum Clementis Alexandrini Editionis Oxoniensis præmittuntur, pari laude Clementem *Beatum* appellat. Missa facimus elogia, quibus Clementis doctrina commendatur; cum omnium loco esse possit, quod sanctus Hieronymus *in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis cap.* 38. ipsius Clementis operibus tribuit, ita scribens: *Feruntur ejus insignia volumina, plenaque Eruditionis, & Eloquentiæ, tam de Scripturis Divinis, quam de secularis literaturæ instrumento*; & in Epistola ad Magnum: *Quid in illis indoctum? imo quid non e media Philosophia est!*

Adstipulantur Recentiores.

XXI. Eadem fere, quæ veteres Scriptores de Clementis sanctitate affirmant, repetunt Auctores quamplurimi, qui recentiori ævo claruerunt. Id vero cuique compertum erit, qui consulat *tom.* 2. Operum Clementis præfatæ Editionis Oxoniensis *pag.* 1041. *in not. ad num.* 8., *tomum.* 1. *Bibliotheca Concionatoria Patris Combefis pag.* 9., Patrem Ruinart *ad Acta Martyrum pag.* 135., Patrem Honoratum a S. Maria in locis quamplurimis Operis, cui titulus, *Animadversiones in regulas, & usum Critices*, Patrem Aubruffell *de Abusibus Criticæ tom.* 2. *pag.* 53., Natalem Alexandrum *tomo* 3. *Editionis Parisiensis pag.* 307., Patrem Calmet *lib.* 56. *Historiæ universalis tomo* 5. *pag.* 72. *& sequent. num.* 106. *& num.* 109.

XXII. Præ-

Martyrologia quamplurima, Usuardi cumprimis, Clementi favent.

XXII. Præterea in Martyrologio Usuardi quarta Decembris die occurrit memoria sancti Clementis, ejusdem scilicet Clementis, de quo loquimur. Huic Martyrologio addi possunt & alia posteriora, nimirum Vespuccii editum ann. 1486., Maurolycii ann. 1568., Galesinii an. 1578., Ferrarii, & aliorum, quæ missa facimus. Tantam enim sibi vindicat auctoritatem unum Usuardi Martyrologium, ut robur, & firmitas aliunde frustra petatur. Ex quo factum, ut Scriptores plurimi, qui *Sancti* titulum Clementi Alexandrino conciliarunt, Usuardi sententiam prætendentes, quamcumque sive invidiam, sive censuram effugerint, uti ratiocinantur Patres Bollandiani *tomo 6. Mensis Maji pag. 777. num.* 13. Baillet *ad diem 4. Decembris tomo 3. pag. 65. & seqq.*, Tillemont *tomo 3. pag. 195.* Haud satis igitur Clementis Alexandrini decori consuluisse videtur Cardinalis Baronius, qui Clementis nomen, quod in Usuardi Martyrologio perlegerat, in Romanum Martyrologium non transtulit.

Alii, Clementis errores denegant.

XXIII. Neque hic sistunt Clementis Patroni, ex quorum sententia hactenus loquuti sumus. Multam illis ingerit difficultatem Gelasii Papæ Decretum, quo Clementis Alexandrini Opera Apocryphis accensentur; non enim levis suspicio est, Gelasii Decretum in causa fuisse, ne hujusce Clementis nomen Romanis fastis inscriberetur, ut scite animadvertunt celebres Patres Bollandiani *tom. 6. Junii* in notis ad Martyrologium Usuardi. Hinc, ut ab hoc obice sese expediant, qui Clementis causam tuentur, nullum non movent lapidem, ut Clementis Opera ab erroribus aut prorsus vindicent, aut saltem excusent. Pater Nourry *in Apparatu ad Bibliothecam Maximam Sanctorum Patrum tom. 1. lib. 3.* summa diligentia, ac eruditione singula Clementis Opera recenset, illustrat, atque ab erroribus, quorum insimulantur, purgare contendit. Ceillier *tom. 2. de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 26. num. 14. pag.* 314. errores quidem non diffitetur, sed alienos, atque ab Hæreticis insertos affirmat. Pari conatu in alio Opere, cui titulus, *Apologia Moralis Sanctorum Ecclesiæ Patrum cap. 2.* maculas omnes, quas Joannes Barbeirac in Clemente Alexandrino detegit, conatur diluere. Calmet in Opere, & loco supra relatis fatetur, errores, qui in Clementis Operibus occurrunt, non esse Clementis fœtum, sed ab eo in aliena sententia, quam deinde refellit, produci.

Excusant alii.

XXIV. Alii vero ex Clementis Fautoribus, cum fateri cogantur, Clementem Alexandrinum non in alieno, sed reipsa in proprio sensu alicubi errasse, aliam ineunt viam, ut reatum, quem omnino excludere nequeunt, saltem imminuant, atque in benigniorem partem excipiant. Dupinus *Tomo 1. Bibliothecæ pag. 208. Editionis Parisiensis anno 1696.* Clementem ait lapsum, quo tempore Chri-

Christianæ Religionis Mysteriis nondum erat satis instructus. Annatus *in Apparatu Theologiæ positivæ lib. 4. art. 7.*, Operum Clementis Alexandrini Indicem texit, & quæ contra objiciuntur, studet evertere. Bollandiani Patres de Gelasii censura contra Clementis Opera multum solliciti, *tomo 4. mensis Junii in egregia Dissertatione de divisione Apostolorum pag. 12. num. 2.* probare conantur, duos extitisse Clementes Alexandrinos cognomines, ideoque Gelasii Decretum, quod *alterius Clementis Opuscula* rejicit, de alio quodam Clemente, non etiam de eo, de quo hìc agimus, esse intelligendum. Joannes Baptista Poza Gelasiani Decreti verba penitius introspiciens *in Apologia, quam scripsit ad Summum Pontificem Urbanum VIII.* ut Opus suum, quod inscribitur *Elucidarium*, vindicaret. *pag. 3. tergo* censet, Gelasiani Decreti vim eam non esse, ut Opera omnia proscribat, quæ inter Apocrypha enumerat; sed illud duntaxat discriminis statuisse inter Opera, quæ publicè, cum Divina Officia peragebantur, legi poterant; & ea, quæ nonnisi privatæ Lectioni permittebantur; quo in sensu Clementis Opera dici putat Apocrypha, quod inter Divina Officia, publica illorum Lectio, non etiam privata inter domesticos parietes vetaretur. Hanc sententiam sequitur Galesinus *in Adnotationibus*, quas Martyrologio suo addidit *sub die 4. Decembris*, ubi de Clementis Alexandrini Operibus ita loquitur: *Sunt tamen ejus Opera ex Gelasii Sanctione in Apocryphis, ita scilicet; quemadmodum Covarruvias interpretatur, ut caute privatim legantur, publice autem in Ecclesia nullo sane modo.*

Graviores quæ Clementi obsunt difficultates proponuntur.

XXV. Hæc sunt, quæ a Scriptoribus cum vetustis, tum recentioribus, nedum Catholicis, sed etiam Heterodoxis colligere licuit, atque huc transferre, non inani quadam affectatæ eruditionis, sed eo duntaxat consilio, ut quæ Clementi Alexandrino favere videntur; citra simulationem omnium oculis subjiceremus. Hæc vero tanta non sunt, ut Nos inducant in eorum sententiam, qui Clementis hujusce nomen Martyrologio Romano inscribendum putant. Rationes, quibus innitimur, infra dabimus, non ut de Clementis Alexandrini laudibus quidquam detrahamus, sed ut pateant graviores difficultates, quæ Nobis impedimento sunt, quominus Clementis nomen, quidquid sit de ejus doctrina, ac probitate, in Romanum Martyrologium inseramus.

Veterum Scriptorum de Clementis Sanctitate silentium.

XXVI. Prima, quæ difficultatem ingerit ratio, petitur a veterum Scriptorum silentio de moribus, ac vita Clementis Alexandrini. Unus Eusebius Pamphili *lib. 6. cap. 11. Historiæ Ecclesiasticæ* affert fragmentum Epistolæ Alexandri, qui Jerosolymorum rexit Ecclesiam, multa sane cum laude de Clemente loquentis; quo eodem monumento Hieronymus, ut supra adnotavimus, *in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis* usus est. Ita vero se habet Eusebii locus; *Porro*

has

bas Litteras, Domini Fratres, per beatum Presbyterum Clementem ad vos misi, Virum virtute praditum, & probatum: quem Vos & nostis jam, & amplius cognoscetis. Qui quidem Dei nutu, & providentia, dum hic apud Nos praesens esset, Ecclesiam Christi & confirmavit, & magnopere auxit. Etsi vero hæc verba, interprete Henrico Valesio, qui hac in re D. Hieronymum sequitur, de Clemente Alexandrino sint excipienda, nihil inde colligitur quod præcipuam quamdam, insignemque Clementis prodat Sanctitatem; cujus idcirco splendidum monumentum Martyrologii Romani Tabulis sit consignandum. Non enim in una, vel altera bonorum Operum specie Sanctitas, de qua hic loquimur, sita est; sed virtutibus in gradu heroico assidue exercitis, atque ad obitum usque productis, probatur. Quocirca licet hic repetere, quod Calmet loco superius indicato scriptum reliquit de Clemente Alexandrino: Nos memoriis vitæ, quam peregit, mortis, quam obivit, destitui. Præterquamquod, Eusebii hominis Ariani testimonium favore Clementis Alexandrini, tamquam infidum ab iis traducitur, qui aliqua Arianismi semina in Clementis Operibus introspiciunt; In quorum numero habendus Petavius, qui *tomo* 2. *Theologicorum Dogmatum lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 1. ita Clementem sugillat *Naturam ait Filii Omnipotenti Deo citimam esse, quod Platonici, & Ariani Dogmatis indolem sapit.*

XXVII. Altera ratio sic habet: Nullum monumentum, imo nec ullum quidem vestigium superest Cultus quem aliqua Ecclesia aut Dioecesis, expresso vel tacito Catholici Episcopi assensu, exhibuerit Clementi Alexandrino. Parum vero refert, cum vita cessisse, antequam in Ecclesia Dei mos invalesceret publico cultu honorandi inclytos Christi Confessores; qui mos in Ecclesia cum Orientali, tum Occidentali, nonnisi quarto Ecclesiæ seculo primum incepit, ut Eruditi conveniunt, Nosque probavimus *lib.* 1. *de Canonizatione cap.* 5. *num.* 3. *& seq.* Etenim neminem latet, priscos Ecclesiæ Fideles ex præconcepta, animisque indita eximiæ Sanctitatis opinione, vel ipsos Confessores qui in Domino obdormiverant, cultu publico venerari consuevisse; etiamsi hac de re solemnis disciplina, ac ritus nondum ab Ecclesia fuisset introductus. Nulla de Cultu Clementi exhibito, vel cula aut vestigium.

XXVII. Tertia sequitur ratio, quæ Clementis Alexandrini Opera sin minus erronea, saltem suspecta, Nobis inspicienda proponit. Enimvero Petavius, cujus verba supra recitavimus, Clementem Arianismi insimulat, esto Nourry *in Apparatu tomo* 1. *pag.* 183. *& seq.*, *& pag.* 952. *& seq.* hanc labem amoliri contendat. Cassiodorus hoc de Commentariis Clementis Alexandrini in Canonicas Epistolas judicium profert *tom.* 2. suorum Operum *de Institutione Divinarum Literarum cap.* 8. *In Epistolis autem Canonicis Clemens Alexandrinus Presbyter, qui & Stromateus vocatur; idest in Epistola* Clementis opera multis suspecta.

San-

Sancti Petri prima, Sancti Joannis prima, & secunda, & Jacobi, quædam attico sermone declaravit, ubi multa quidem subtiliter, sed aliqua incaute locutus est, quæ Nos ita transferri fecimus in latinum, ut exclusis quibusdam offendiculis, purificata doctrina ejus securius posset hauriri. Aliquod & hic sibi quærunt effugium Clementis Patroni, ajentes hoc Opus, in quo multa improbantur, non ipsi quidem Clementi, sed alteri incerto Auctori tribuendum. Libros octo Hypotyposeon, sive Institutionum, multis scatere erroribus affirmat Photius, qui in Codice 109. suæ Bibliothecæ longum illorum attexit indicem, atque ita prosequitur. *Quin etiam & alia id genus sexcenta blasphema voce nugatur, sive ipse, sive quis alius ejus personam indutus; plane ut octo ipsos Libros hisce blasphemiarum portentis, de iisdem identidem differendo, ac sparsim, atque confuse veluti stupore perculsus, Scipturas producendo repleverit.* Graviora quidem sunt hæc; ea tamen intelligenda esse non de erroribus, in quos Clemens lapsus fuerit, sed de iis, quos ille ex aliena sententia refert, atque refellit, sentiunt nonulli, qui Clementis partibus impensius student. Addunt insuper, arduum sane esse rectam ferre sententiam de memorato Clementis Opere quod nusquam existit, aut certe integrum non habetur, ut Calmet in loco superius citato ratiocinatur.

Gravior in eadem Opera, ex Gelasiano Decreto Censura.

XXIX. Eadem tamen contra eos Clementis libros, qui & Clementem norunt auctorem, & Eruditorum teruntur manibus (hi vero sunt libri Pædagogi, Stromatum libri, aliique numero pauci) objiciuntur incommoda. De hisce Operibus scribit Aubertus Miræus *in Bibliotheca Ecclesiastica Fabritii cap. 38. pag. 112. In libris ejus nonullæ sententiæ occurrunt, quæ errorem sapiunt.* Miræo præiverat Ven. Cardinalis Bellarminus, qui Clementis Opera in celeberrimis adversus Hæreticos controversiis tractandis diligenter inspexit, subactoque judicio examinavit. *Non desunt*, ita ille *in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, in hoc insigni Authore sententiæ aliquæ, quæ errorem sapiunt, quas in libris nostris Controversiarum notavimus &c. Utrum autem sententiæ illæ ab Hæreticis insertæ sint, ut aliqui pie credunt, an Auctori more humano exciderint, ignoramus.* Alia Scriptorum testimonia missa facimus, cum non levem de Clementis Operibus ingerat suspicionem censura Decreti Gelasiani, quod ex antiquissimo Codice Palatino Bibliothecæ Vaticanæ a Justo Fontanino Archiepiscopo Ancyrano editum est *in Appendice Antiquitatum Hortæ pag. 317. & seqq. primæ Editionis.* Hocce Decretum, ut prænotavimus, Clementis Opera recenset inter Apocrypha, non eo quidem in sensu, ut earum publicam duntaxat lectionem, non etiam privatam interdicat, sed verius, quod Opera illa erroribus sint aspersa, quam interpretationem sequuntur, & probant Doujat *de Prænotionibus Canonicis lib. 2. cap. 48. num. 1. in fine.*

Cardi-

Cardinalis Bellarminus *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, *in Clemente Alexandrino*, Carolus Dufresne *in Glossario* Ver. *Apocrypha*, Pagi *in vita Gelasii num*. 4. *pag*. 227. Magri *in Vocabulario Ecclesiastico* Ver. *Apocryphus*.

Clemens de erroribus suspectus, a Martyrologio excludendus.

XXX. Quisquis citra partium studia, maturo judicio secum expendat quæ a Nobis hucusque prolata sunt, profecto fateri cogitur Clementis Alexandrini doctrinam dubiam saltem, suspectamque esse de erroribus, quibus avertendis Clementis Fautores animum torquent, atque a variis interpretationibus, effugiis, exceptionibus præsidium quærunt, ne gravior in Opera illa intorqueatur sententia. In hoc autem rerum statu, nemo, qui sapiat, affirmabit Clementis Alexandrini nomen Martyrologii Romani venerando Codici esse inscribendum. Enimvero quamvis Magni Constantini nomen in Græcorum Menologio inter Sanctos fuerit relatum; quamvis de cultu in Ecclesia Orientali illi exhibito nulla suboriatur dubitatio; nihilominus in Martyrologium Romanum Magni Constantini memoria nunquam translata est, quod illum aut hæresi Ariana aspersum, aut in Arianos propensiorem fuisse, nonulli fuerint suspicati; quam tamen Arianismi maculam Bollandiani *tomo* 5. *mensis Maji die* 21., & Natalis Alexander *tomo* 4. *Histor. Ecclesiasticæ dissert*. 24. a tanto Viro student amoliri. Percurrenda item quæ a Nobis in hanc rem scripta sunt *in lib*. 2. *de Canonizatione Sanctorum cap*. 36. *num*. 16., & novissime a Costadono *in suis Observationibus super veterem Tabulam Græcam num*. 14.

Quæ opponuntur exempla, Clementis causam non juvant.

XXXI. Neque ad rem faciunt, quæ opponuntur exempla, alterum Hilarii Arelatensis Episcopi, alterum Vincentii Lirinensis, quorum uterque, nimirum Hilarius die quinta, Vincentius verò die vigesimaquarta Maji in Martyrologio Romano commemoratur; quamvis eorum doctrina Semipelagianismi labe fuerit aspersa. Siquidem, etsi viros illos Semipelagianismi errore tactos concederemus, quod tamen plures denegant, qui Catholicam eorum sententiam egregie tuentur; excusandi tamen, si quid humani hac in parte illis exciderit; nondum enim Catholica doctrina supremo Apostolicæ Sedis judicio fuerat definita, ut in *lib*. 2 *Operis de Canonizatione cap*. 19. pluribus disputavimus. At contra Clemens Alexandrinus in ea Catholicæ Religionis Dogmata, quæ pridem statuta fuerant, & inconcussis Ecclesiæ Decretis firmata, peccasse creditur. Cum igitur plane dissimilia sint, quæ producuntur exempla, immerito doctus Pater Halloix tomo 2. *Scriptorum Illustrium Ecclesiæ Orientalis* in notis *ad vitam Pantæni cap*. 2. conqueritur, se vehementer mirari, quod in Martyrologio Romano nomina aliorum veterum Patrum, qui in varios errores lapsi fuerant, describantur; nomen vero Clementis Alexandrini nullibi reperiatur.

Quo in sensu Sancti titulo Clemens donetur.

XXXII. Nec majoris momenti sunt cetera, quæ pro Clemente Ale-

Alexandrino superius retulimus; atque illud cum primis, quod *Beati*, ac *Sancti* nomine a multis donetur. Horum agmen, uti vidimus, ducit Eusebius, cujus verba e Sancti Alexandri Jerosolymitani Epistola deprompta supra produximus, quæ juxta Versionem Henrici Valesii ita sonant, *Sanctum Clementem Dominum item meum*. Verum si verborum proprietatem ad Græcum textum exigamus *Sacer* potius, quam *Sanctus* Clemens vocandus est, ita namque atticus sermo habet, τὸν ἱερὸν κλήμεντα. Sed etsi ultro daremus *Sancti*, ac *Beati* nomen Clementi Alexandrino fuisse tributum, non ideo tamen de singulari illius Sanctitate judicium ferendum est. *Sancti* denominatio primis Ecclesiæ temporibus Religionis potius, quam Christiani profitebantur, quam probati cujusque moris indicium erat. *Qui olim Christiani*, inquit, Spondanus in *Epitome Annalium Cardinalis Baronii ad an. Christi* 43. *num.* 4., *iidem nominabantur Sancti, ut a Paulo sæpe, ac Luca, posterisque Ignatio, Philone, Policarpo, Tertulliano & aliis*. Hinc ut *in lib.* 4 *de Canonizatione Sanctorum part.* 2. *cap* 27. *num.* 14. satis probavimus, unus *Sancti* titulus par non est, ut Corpora quæ ex Catacumbis efferuntur, sacro Cultu donentur, sicut enim prænotavimus, in primæva Ecclesia *Sancti* vocabulum, nec vitæ Sanctitatem, nec Martyrium pro Christi nomine toleratum, sed Christianæ Religionis, quæ cuique Fidelium communis erat, integritatem declarabat. Successu vero temporis, ut Spondanus animadvertit, *Sancti* titulus ad peculiarem sanctimoniam translatus est: *Demum*, sic ille prosequitur, *obtinuit usus, ut illi tantummodo Sancti in Ecclesia dicerentur, qui eminentiori, probatiorique fulgerent morum sanctitudine*. In hac posteriori acceptione haud facile prudens Scriptor *Sancti* nomen Clementi Alexandrino hodie tribueret; aut si quid tale illi excideret, veniam peteret, ut revera petiit Combefisius. *De Sancti titulo; quo eum aliquando ornavit Combefisius, veniam petit Bibliotheca Concionatoria tom.* 1. *pag.* 9., verba sunt eruditi Dominici Georgii *in suis notis, quas Martyrologio Adonis ad diem* 19. *Decembris* subjecit. Eodem pertinent, quæ diligens Scriptor Pater Michael a santo Joseph *tom.* 2. *pag.* 39. *suæ Bibliographiæ Criticæ* Ver. *Clemens*, de Sancti nomine, quo Clemens honoratur; adnotavit: *In Expurgatorio Hispano tom.* 1. *pag.* 134. *ubi præscribitur correctio Bibliothecæ veter. Patrum, ad tom.* 6. *col.* 235. *deleri præcipitur titulus* Divi *appositus Clementi.*

Quamplura Martyrologia Clementis non meminere.

XXXIII. Equidem nonnulla Martyrologia, ut supra indicavimus, Clementis meminere; sed & alia proferri possunt, in quibus nulla Clementis Alexandrini fit mentio. Nil tale occurrit *in tomo* 6. *Thesauri Anecdotorum Martene, & Durand*; *in tomo* 6. *Amplissimæ Collectionis Veterum Scriptorum*, quæ ab iisdem accuratis Auctoribus coordinatur; *in tomo* 2. *Spicilegii Lucæ d' Acherii*; *in tomo* 2. *Antiquarum*

quarum Lectionum Canisii; *in Martyrologio Florentinii*; *in tomo 6. part. 2. mensis Junii Patrum Bollandianorum*, ubi multa, ac vetusta in hisce locis exhibeantur Martyrologia. Usuardum seculi noni Scriptorem, primum fuisse, qui in suo Martyrologio Clementis Alexandrini nomen conscripserit, haud improbabilis opinio est; Verum nihil prohibet, quominus, si res ita exigat, ab Usuardi Martyrologio, alioquin multis de causis venerando, liceat aliquando recedere.

Prima Clementis mentio in Usuardi Martyrologio.

XXXIV. Usuardum cum primis Clementis nomen suo Martyrologio addidisse, affirmat Eruditus Sollerius *in suis ad Usuardum notis sub die quarta Decembris*; quam sane Sollerii sententiam verosimillimam arbitramur. Usuardus enim in Opere suo adornando usus est præcedentibus Martyrologiis Hieronymi, Bedæ, Flori, Rabani, Vvandelberti, & Adonis, ut præclare ostendit Anonymus Monachus Benedictinus Congregationis sancti Mauri *pag. 8. sua Præfationis ad sincerum Usuardi Martyrologium*, quod Parisiis impressum est an. 1718. Cum autem in nullo ex præcedentibus Martyrologiis nomen Clementis legatur, haud temere affirmare licet, Usuardum omnium primum fuisse qui Clementis nomen in suum Martyrologium intulerit; potissimum cum ipsemet Usuardus in Prologo, quem ad Carolum Calvum scripsit, atque in prælaudato Opere impressus legitur, diserte fateatur, se nonnulla Sanctorum nomina, quæ in præcedentibus Martyrologiis deerant, Operi suo addidisse. *At si quid, præter quod ab illis accepi, in hoc Opere auctum, vel mutatum est, sagaci a me indagine id perquisitum agnosci poterit*. Hæc Usuardus.

Accuratissima Martyrologii Adonis Editio Clementem prætermittit.

XXXV. Alia quidem sententia arridet Dominico Georgio, qui in loco mox allato putat nomen Clementis ante Usuardum ab Adone in suo Martyrologio fuisse descriptum. Verum id longe facilius asseritur, quam probatur. Plurimi, & merito quidem, Georgius facit Editionem Martyrologii Adonis, quam curandam suscepit Rosvveydus, cujus exemplar extat *tomo 16. Bibliotheca Patrum Editionis Lugdunensis an. 1677.* de qua sic loquitur *in Præfatione pag. 12. Quanti vero fecerimus Rosvveydi Editionem, facile intelliges, cum videris, ad illius fidem Nos omnia expressisse: nihil e textu detraxisse, sed ad scrupulum usque retinuisse omnia, & quæ ex Apographis nostris delibavimus, in varias Lectiones transtulisse*. Si tanta hujusce Editionis Georgio fides, cur ille Clementis nomen inserit, quod hæc probatissima Editio prætermittit? Equidem ille provocat ad vetera Martyrologii Adonis exemplaria, quæ *in Cod. 511. 512. & 514.* Bibliothecæ Vaticanæ excribuntur; in quibus post sancti Aviti Abbatis memoriam ita legimus: *Alexandria beati Clementis Presbyteri, qui in Divinarum Eruditionum Scholis quammaxime effloruit*. Verum ipsa Codicum, qua scripti sunt, ætas, illorum auctoritatem hac in re dubiam evincit. Audiendus ipsemet Georgius *in Præfatione pag. 9.*

Alter, inquit, *fignatus num.* 511., *ex fpecimine characteris, feculo Chrifti undecimo fcriptus effe mihi vifus eft; Reliqui vero duo fignati num.* 512. *&* 514. *feculo duodecimo exarati fuiffe vifi funt*. Quocirca nec omnino antiqua, nec ab Adonis tempore parum diffita dicenda funt tria illa Bibliothecæ Vaticanæ exemplaria, quæ plurium feculorum fpatio ab Auctoris ætate diffociantur. Ex quo & illud fequitur, fieri facile potuiffe, ut aliqui fequioris ævi Scriptores, pietatis, ac Religionis prætextu, privato confilio, veteribus Martyrologiis nova Sanctorum nomina addiderint; quod multis exemplis, apud Eruditos, ipfumque Georginm fatis frequentibus, illuftrare poffemus.

Fas aliquando ab Ufuardi fententia difcedere.

XXXVI. Hoc autem femel ftatuto, Ufuardum nempe primnm fuiffe, qui Clementis nomen in Martyrologium invexit, tanta profecto non eft illius auctoritas, ut grande fit piaculum ab ea aliquando recedere; cum Nobis compertum fit, ejufmodi Martyrologii Lectionem primo in Monafteriis Benedictinis In ufu fuiffe; moxque ab aliis Ecclefiis fuifse adoptatam, ut in Opere *de Sanctorum Canonizatione lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 17. *num.* 3. obfervavimus. Neque unnm eft, in quo Ufuardns fallitur, Clementis nomen. Si ea ad trutinam revocentnr, quæ in Martyrologio Ufuardi circa feftum Afsumptionis Beatæ Mariæ Virginis enarrantur, & quorum a Nobis *in Opere de Feftis Domini Noftri Jefu Chrifti, ejufque Beatiffimæ Matris ad diem* 15. *Augufti* accnrata fit mentio, fateri oportebit, Ufuardi teftimonium efse rejiciendum, ubi majora, ac meliora id fuadeant argumenta. Quæ cum ita fint, iis profecto afsentiri non pofsumus, qui per fummam injuriam reprehendnnt eximios illos Viros a Gregorio XIII. Romani Martyrologii emendationi præpofitos, quorum nomina in præcitato Operis Noftri loco *fub num.* 5. fingillatim enumeravimus: Non enim ideo culpandi, quod a Clementis Alexandrini nomine, cujus Ufuardi Martyrologium meminerat, abftinuerint. Enim vero argumentorum, quæ fupra retulimus, tanta vis eft, ut & Ufuardi teftimonium infirmet, & Romani Martyrologii emendationem a quavis obtrectatione, & cenfura prorfus eximat.

Alia de Severi Sulpitii nomine proponitur Controverfia.

XXXVII. Abfoluta de Clementis Alexandrini nomine controverfia, alia fuccedit de *Severo Sulpitio Sancti Martini difcipulo*. Martyrologii Correctores fub Gregorio XIII. hoc Elogium ad diem 29. Januarii apponendum cenfuerunt: *Apud Bituricas fancti Sulpitii Severi Epifcopi, difcipuli fancti Martini, virtutibus, & eruditione confpicui*. Qui vero Urbano VIII. mandante novam Martyrologii Emendationem inftaurarunt, idem Elogium, verbis aliquot intermediis dumtaxat exclufis, ita contraxerunt: *Apud Bituricas fancti Sulpitii Severi Epifcopi, virtutibus, & eruditione confpicui*. Tota igitur circa

circa voces illas, *Discipuli sancti Martini*, versatur emendationum varietas, de qua multa scripserunt Patres Bollandiani *ad diem* 29. *Januarii in vita sancti Sulpitii Severi Episcopi Bituricensis §.* 2. *n.* 12., Florentinius in Admonitione 11. quæ præponitur ejus Martyrologio *pag.* 51., Baillet *ad diem* 29. *Januarii num.* 1. *& num.* 4. Tillemontius *tomo* 10. *Memoriarum nota* 5. *super vita Sulpitii Severi*, Gravesón *tom.* 12. *Historiæ Ecclesiasticæ pag.* 157. Romanæ Editionis an. 1717., aliique complures, quibus & Nostrum *de Canonizatione* Opus addendum *lib.* 4. *part.* 2. *cap.* 17. *num.* 7.

XXXVIII. Ut gravior hæc controversia pro meritis expendantur, illud, in quo præcipuus difficultatis cardo sistit, inspiciendum, an Sulpitius Severus sancti Martini discipulus, fuerit an non Episcopus Bituricensis; ideoque jure ne, an injuria, verba illa *Discipuli sancti Martini* fuerint expuncta. Correctores sub Gregorio affirmativam sententiam sequuti sunt; hinc duo illa in Elogio sociarunt: *Apud Bituricas sancti Sulpitii Severi Episcopi, discipuli sancti Martini*. Hanc ipsam Correctoribus insedisse opinionem testatur Cardinalis Baronius in suis ad Martyrologium notis *sub die* 29. *Januarii*. Neque vero hæc sententia omnimoda caret probabilitate; quandoquidem ea innititur additionibus a Molano factis ad Usuardum, ubi *ad diem* 29. *Januarii* hæc habentur: *Bituricis civitate sancti Sulpitii Severi Episcopi, & Confessoris, discipuli beati Martini*; fulcitur testimonio Maurolycii, qui in suo Martyrologio ad præcitatam diem ita scripsit: *Bituricis Severi Præsulis, discipuli sancti Martini*; & postremo juvatur Apologia, quam pro Sulpitio Severo discipulo sancti Martini scripsit Guibertus Martinus Abbas Gemblacensis, qui ineunte seculo tertiodecimo floruit. De hac Guiberti Apologia consulendus Hieronymus de Prato Veronensis, qui illam inseruit *tom.* 1. *Operum Sulpitii Severi*.

Quænam Gregorianæ correctioni faveant argumenta.

XXXIX. Hisce vero momentis nimium præfidentes insurgunt aliqui, atque in Martyrologii Correctionem ætate Urbani factam subinsensi, apertis verbis loquuntur simul, & obloquuntur. Aut enim, ita ratiocinantur, locus est conjecturis supra propositis; jamque Gregoriana emendatio sarta, tectaque servanda erat: Aut nova contra conjecturas illas supervenerunt monumenta, atque hoc in casu satis erat Episcopi titulum Severo Sulpitio adimere, & interim quæ sequuntur verba illa, *Discipuli sancti Martini*, immutata relinquere. Hoc autem temperamento posthabito, Martyrologium Romanum, ex nupera correctione non uno, sed duplici gravatur incommodo; tum quia alter Sulpitius Severus Episcopus Bituricensis, a Sulpitio Severo sancti Martini discipulo diversus, perperam effingitur; tum quia Sulpitius Severus discipulus sancti Martini, de cujus laudibus sanctus Paulinus Nolanus, Paulinus Petrocoriensis,

Hinc querelæ contra correctionem sub Urbano institutam.

fis, Venantius Fortunatus, Gregorius Turonensis, aliique palam loquuntur, a Martirologio exploditur, ac non sine injuria e vetustissima illa tituli Sanctitatis possessione deturbatur. *Valde autem Sulpitii sanctimoniam commendat*, inquit Gerardus Joannes Vossius in vita Severi Sulpitii, quæ in fronte ejus Operum Editionis Amstelodami præponitur, *quod in Romano Martyrologio ejus memoria celebretur ad 4. Kal. Februarii*. Gemina occurrunt apud Patrem Brasschelli, qui ante Urbani VIII. emendationem ita de Severo Sulpitio loquitur in Indice librorum expurgandorum: *Ut interim omittamus Episcopatum, quem in ancipiti quibusdam conjecturis Baronius tom. 5. Annalium posuit; De Sanctitate tamen Severi Sulpitii, cujus tam illustre Elogium extat in Martyrologio* Romano *29. Januarii, ambigere, nescio quam tutum*. Hæc illi, qui Gregorianæ Correctioni favent impensius.

Sulpitius Severus Pelagianis & Millenariis adhæret.

XL. Hæc tamen iis non probantur, qui Severum Sulpitium sancti Martini discipulum in plures errorum scopulos turpiter impegisse contendunt. Compertum namque est, eum jam ætate provectum, erroribus Pelagianorum adhæsisse, & in suis Dialogis errores Millenariorum fuisse sequutum; ex quo Dialogi illi a Gelasio Pontifice in memorato de Ecclesiasticis libris Decreto, Apocryphis accensentur, hisce verbis: *Opuscula Posthumiani, & Galli Apocrypha*; qua in re conveniunt Scriptores non modo Heterodoxi, nempe Casimirus Oudinus *de Scriptoribus Ecclesiasticis seculi quinti pag.*495., & Cave *de Scriptoribus Ecclesiasticis seculi Nestoriani*; sed & Catholici Authores satis accurati, veluti Joannes Trithemius *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, Cardinalis Bellarminus *in eodem Tractatu*, Philippus Labbe *in sua Dissertatione Historica* quæ prostat *in tom. 7. Operum Cardinalis Bellarmini* Venetæ Editionis anno 1728., Natalis Alexander *in Historia Ecclesiastica seculi quinti cap. 4. art. 2.* Longueval *in Historia Ecclesiæ Gallicanæ tom. 1. lib. 3. pag. 397.*, Doujat *in Prænotionibus Canonicis lib. 2. cap. 52. num. 5.*Quid vero ad hæc Sulpitii Patroni?

Sunt qui vindicias, & pœnitentiam obtendant.

XLI. Reponunt, ejusmodi probra, quæ in Severum Sulpitium vibrantur, futilia plane esse, ac inania; ideoque Martyrologii Reformatores sub Urbano, levi nimium innixos fundamento, Severi Sulpitii, qui sanctum Martinum Præceptorem habuit, nomen e Martyrologii Codice expunxisse. Etenim qui primus memoriæ mandavit, Sulpitium a Pelagianis deceptum, a Catholica veritate declinasse fuit Gennadius quinti seculi Scriptor, de quo ita loquitur Guibertus Martinus Abbas Gemblacensis in prælaudata Apologia; *Quod a Pelagianis seductus, in aliquo a regula Orthodoxa Fidei exorbitaverit, nusquam omnino, nisi in solo legi Gennadio, qui, nescio utrum hoc alicubi et ipse legerit, & an ex sola fama, quæ facta & infecta loquitur, didicerit.* Addunt præterea, eumdem Gennadium, & Sulpitii errores, & pœnitentiam

tiam una sociasse; quæ sanè tanta fuit, ut quoad vixit, perpetuum sibi silentium servandum indixerit, & reipsa servaverit. Si quid ergo peccavit, crimen illustri pœnitentia delevit. Quod vero attinet ad Millenariorum errores, ad Gelasiani Decreti censuram, ad ea demum maledicta, quæ Joannes Clericus in Opera Severi Sulpitii sancti Martini discipuli infenso congessit stylo, eadem repetunt, quæ prælaudatus Hieronymus de Prato in *Opere supra relato* in rem hanc scripsit, ut Severum Sulpitium ab impactis criminibus vindicaret. Illud tandem Sulpitii Fautores ingeminant, Correctores Urbani tempore modum nequaquam servasse; si quid enim castigatione dignum inciderat, immutandum paulisper erat, non omnino delendum. Qua ferme ratione Saussajus in Martyrologio Gallicano quod an. 1637. editum est, *ad diem 29. Januarii* ademit quidem Sulpitio Severo titulum Episcopi, sed cetera, quæ Sulpitium illum sancti Martini discipulum fuisse demonstrant, intacta reliquit, hoc pacto: *Eodem die in Aquitania Pago Prunuliato sancti Severi Sulpitii Presbyteri, & Confessoris, doctrina, & Sanctimoniæ laude perillustris, qui sancti Martini res gestas nitido stylo conscripsit, atque non minus actibus expressit, quam calamo, paupertatis Cultor egregius, ac humilitatis persincerus Amator, cujus præconia ob claras sapientiæ dotes, & sublime vitæ institutum sanctus Paulinus Nolæ Episcopus efferens, magnifice prosecutus est.*

XLII. Atque hæc quidem sunt, quæ de Sulpitio Severo sancti Martini discipulo cum ex Eruditorum colloquiis Nobiscum habitis, tum maxime ex privata librorum lectione Nobis licuit haurire. Nullum vero ex tanta rerum congerie satis efficax argumentum occurrit, quod Nostrum inducat animum, ut a Correctione, quæ sub Urbano VIII. peracta est, recedamus. Enimvero post accuratam causæ discussionem, illud tandem comperimus, universum oppositæ sententiæ Systema huic propositioni, quam axiomatis loco præsupponit, inniti, nimirum die 29. Januarii inscriptum fuisse in Romano Martyrologio nomen Sulpitii Severi discipuli sancti Martini. Hinc querelæ illæ, atque repetitæ expostulationes ob non servatam hanc saltem Elogii partem, *Discipuli sancti Martini*, si forte Episcopatus insignia Severo Sulpitio minus conveniant. Verum hæc præcipua erroris causa, quod ratiocinium, cui omnimoda fides adhibetur, falso laborat supposito; unde sequitur, ut quæ supra extruitur argumentorum moles, sponte sua corruat.

Ratio potissima cur Sulpitii nomen Martyrologio non inscribatur.

XLIII. Id vero exploratum cuique erit, si ad ea, quæ Martyrologii Reformatoribus sub Urbano Pontifice bene perspecta erant, animum convertamus. Norant hi, Sulpitium Severum, de quo in Romano Martyrologio sub die 29. Januarii fit mentio, revera Episcopum Bituricensem fuisse, cum hæc in re omnia conveniant Martyrologia, quæ Gregorianam Correctionem ætate præcedunt.

Status controversiæ Reformatoribus sub Urbano bene perspectus.

Norant

Norant item Severum Sulpicium sancti Martini discipulum, numquam ad Bituricensem Episcopatum fuisse evectum, quidquid Guibertus commentus fuerit, quem tamen Hieronymus de Prato in vita Sulpicii Severi discipuli sancti Martini §. 13. ita refellit: *Pergit Guibertus narrans, Severum a Bituricensi Clero ex Monasterio adductum, Archiepiscopum ejus Urbis constitutum. Nihil magis repugnans veritati, quam Severum nostrum Bituricensem Episcopum fuisse*. Sed & illud, vel ex ipso Gennadio nosse poterant, Sulpicium Severum nonnisi Presbyterum fuisse; quod deinde recentiori ævo indubium reddidit gemina ejusdem Sulpicii Severi Epistola a Balutio reperta, & *Miscellaneorum tom.* 1. inserta, hac apposita Epigraphe: *Epistola Sancti Sulpitii Severi Presbyteri*. Utramque hanc Epistolam a Balutio collectam probat Tillemontius. *in Adnotatione quinta ad vitam Sulpitii Severi sancti Martini discipuli*; nec dissentit Hieronymus de Prato §. 10. *vita Sulpitii Severi*, monumentorum potius, quæ Balutius edidit, quam Gennadii, cujus fidem habet suspectam, auctoritate commotus. Libet Hieronymi locum, etsi longiusculum, integrum hic exscribere. *Unde itaque*, inquit, *Gennadii testimonio innititur Severi Presbyteratus, quod tacentibus ceteris quid valeat non video. Moneo tamen, Balutium in Miscellaneorum libro primo exhibere Epistolas duas Sulpitii Severi Presbyteri Aquitani, quas & nos dabimus in Appendice tomi secundi, quarum utraque hunc prafert titulum*: Epistola sancti Severi Presbyteri; *prima vero etiam hanc appositam habet coronidem*: Explicit EpistolaSeveri Presbyteri ad Claudiam sororem suam. *Itaque ni malimus ex auctoritate Gennadii huic nostro Severo, cui dua illa Epistola adscribenda videntur, Presbyteri titulum a Librariis additum; aliquantulum hinc ejus sententia accedere momenti*.

Sub uno Sulpitii Severi nomine, duo secernendi.

XLIV. Falluntur ergo, qui putant, Sulpicium Severum cujus memoria incidit in diem 29. Januarii, esse discipulum sancti Martini, cum Sulpicius ille Bituricensis Episcopus dicatur; hic vero sola Presbyteratus prærogativa præfulgeat, ex qua præpostera sententia illud necessario sequitur, ut e duplici Sulpicio Severo, ministerio, ac dignitate plane dissimili, unus conflertur, cui duo hæc simul conveniant, quod Episcopus Bituricensis fuerit, itemque discipulus Sancti Martini. Quo quid absurdius? Hæc tamen Personarum commixtio suam duxit originem ab Apologia Abbatis Gemblacensis, cujus opinio Sigonium, Galesinium, Victorem, Giselinum, aliosque plures in eumdem errorem pertraxit.

Controversiam de Sulpitio Presbytero Correctores non attigerunt.

XLV. Neque egregios illos Viros, qui Martyrologii emendationem sub Urbano excuderunt, latuit absurda hæc opinio; quamvis compertum sit, nihil de ea rejicienda fuisse solicitos. Cum enim certo nossent, Sulpicium Severum, de quo in Romano Martyrologio ad diem 29. Januarii, Episcopum Bituricensem fuisse, ideo-

ideoque plane diverſum a Sulpitio Severo ſancti Martini diſcipulo, nihil illis curæ fuit ea ad examen vocare, quæ contra poſteriorem Sulpitium Severum opponi ſolent, ne alioqui extra præſtitutos fines vagari viderentur. Huic quæſtioni locus quidem fuiſſet, ſi de Sulpitio Severo ſancti Martini diſcipulo, aut in Martyrologium inferendo, aut inde expungendo, judicium inſtitueretur. Verum cum nihil tale in diſputationem veniret, rem hanc intactam relinquere ſatius duxerunt. Quod enim ad hujuſce Sulpitii Sanctitatem attinet, nemo eſt ex antiquis Scriptoribus, qui eum Sancti titulo exornet: *Sane ab antiquis Sanctitatis titulo haud decoratur*: ita legimus *in Bibliographia* Patris Michaelis *tom.4. pag.55.* Quod ſi apud Sauſſajum, & Petrum de Natalibus Sancti nomine aliquando donetur, nihil inde conficitur; jam enim præmonuit Longueval *in Hiſtoria Eccleſiaſt. Eccleſ. Gallicanæ tom.1. lib.3. pag.397. in not. ſub lit. A.* optandum eſſe ambos ea auctoritate fuiſſe donatos, quam non habebant, & quam habere ſibi falſo perſuaſerant.

XLVI. Quæ de Martyrologii correctione Urbani tempore inſtituta, ac de methodo, quam Reformatores ſibi ſervandam propoſuere, huc uſque narravimus, Hiſtoricæ veritati, quæ ex Actis Congregationis indubia eſt, plane conſonant. Rei geſtæ ſeriem paucis hic repetere, nec inutile erit, nec injucundum. Die 27. Januarii 1628. habita eſt celeberrima Congregatio coram Cardinali de Torres, cui, præter alios, interſuere Fortunatus Scaccus, Bartholomæus Gavantus, Terentius Alciatus, & Hilarion Abbas ſanctæ Crucis in Jeruſalem, ut ex Actis, quæ recenſentur *in Codice* 1240. *Manuſcriptorum inſignis Bibliotheca Barberinæ pag.527.* manifeſtum eſt. Primo loco igitur vetus Elogium ex Martyrologio juſſu Gregorii XIII. caſtigato productum eſt, atque inter Acta relatum, cujus tenor, qui ſequitur: *Januarii 29. apud Bituricas ſancti Sulpitii Severi Epiſcopi, diſcipuli ſancti Martini.* Quid de ejuſmodi Elogio ſenſerint egregii Viri, queis emendatio erat concredita, ex Hiſtorica, quam ſubicjimus, narratione audiamus: *Videbatur hoc loco agi de eo, qui ſcripſit vitam ſancti Martini, qui tamen mortuus eſt Presbyter, non Epiſcopus, & incidit in errores Origenis, & Pelagii, licet reſipuerit, teſtibus Gennadio, Bellarmino de Scriptoribus Eccleſiaſticis, & Baronio in Annalibus. Fuit alius hujus nominis Epiſcopus Bituricenſis, ex Antonio Democar in Catalogo Epiſcoporum Bituricenſium, qui tamen non vixit niſi longe poſt ſanctum Martinum Turonenſem Epiſcopum, cujus fuit alioquin imitator, ex Petro de Natalibus. Quibus omnibus conſideratis, decretum eſt deleri ea verba*: Diſcipuli ſancti Martini, *ut de Epiſcopo Bituricenſi ſtatim intelligatur Martyrologii textus, non de alio, diſcipulo ſancti Martini, & Scriptore vitæ.*

Acta Congregationis quæ ſub Urbano habita eſt producuntur.

XLVII. Quæ verba cum ſatis aperta ſint, nulliſque ambagibus invo-

Sulpicii duo, uterque Bituricenſis Epiſcopus, numerantur.

involuta, nihil iis, quæ supra retulimus, addendum superest. Hoc unum, antequam controversiæ finem imponamus, juvat hic adnotare, duos nimirum Sulpitios Episcopos Bituricenses extitisse, quibus nihil commune est cum Sulpitio Severo sancti Martini discipulo. Primus obiit anno 591., alter vita cessit an.694. De priori loquitur Martyrologium die 29. Januarii, Posteriorem die 17. ejusdem mensis commemorat. Ne nominis, atque Episcopatus affinitas confusionem pareret, alteri cognomen *Severi*, alteri *Pii* cognomen est additum; Hinc de altero Sulpitio die 17. Januarii legimus: *Apud Bituricas depositio sancti Sulpitii Episcopi cognomento Pii, cujus vita, & mors pretiosa gloriosis miraculis commendatur*. De Sulpitio, qui *Severus* cognominatur, non etiam de alio, qui *Pius* vulgo audit, excitatur controversia, sit ne a Sulpitio Severo sancti Martini discipulo secernendus; quæ tamen controversia post correctionem Urbani VIII. e medio sublata est. De gemino Sulpitio Bituricensi Episcopo consulendus Cardinalis Baronius. *tom.5. Romanæ Editionis ad an. Christi 431. §. Sed illud hic considerandum*, & in *Notis ad Martyrologium Romanum die 29. Jauuarii*, Patres Bollandiani *die 29. Januarii in vita sancti Sulpitii Severi Episcopi Bituricensis §.2. num.12.*, Mabillonius *in Annalibus Benedictinis lib.2. num.91. ad an.624., & in Actis Sanctorum Ordinis sancti Benedicti Sec.2. ad an.644. in observationibus præviis ad vitam sancti Sulpitii Pii num.1.*, Dionysius Sammarthanus *in Gallia Christiana tom.2. edition. Parisiensis an. 1720. pag.14. num. 25., & pag.16. num.19.*, Le Coint *in Annalibus Ecclesiasticis Francorum ad an. Christi 591. pag. 292.*, ubi ad rem nostram ita scribit luculentissime: *In Cathedra Bituricensi duo sederunt Sulpitii: Hic Severi nomen obtinuit, ut ab altero distingueretur, cui cognomen Pii cessit; atque inde factum est, ut a Posterioris ævi Scriptoribus discipulus sancti Martini prædicaretur, ac talis in Martyrologium Romanum irreperet quarto Kalendas Februarii; donec Urbani VIII. Romani Pontificis auctoritate abrasæ sunt illæ voces* Discipuli Sancti Martini, *his duntaxat servatis: Apud Bituricas sancti Sulpitii Severi Episcopi virtutibus, & eruditione conspicui*. Consulendi quoque Annatus *lib.4. theologiæ positivæ art.26.* & Dominicus Georgius *in notis ad Martyrologium Adonis die 17. Januarii*.

Bollandiani instant pro Theodori Pontificis nomine; sed rejiciuntur.

VLVIII. Eruditissimis Patribus Bollandianis *tom.3. mensis Maji die 14. pag.263.* mirum plane subit quod in Romano Martyrologio Theodori Summi Pontificis nomen nullibi occurrat, cum illius expressa fiat mentio in gemino Martyrologio Florentino, altero Magni Ducis Etruriæ, altero Senatoris Strozzi; quibus, & illud accensendum, quod Florentiæ typis excusum est an. 1486. Hinc ea Bollandianorum expostulatio: *Contigit hac depositio, seu potius ejus (Theodori) obitus hac die 14. Maji an. 649., sed; quod miramur, nullis*

lis aliis fastis, maxime Romanis, ejus nomen insertum reperimus. Quæ verba de Theodoro I. Summo Pontifice intelligenda esse, temporis definita ratio demonstrat; cum Theodorus II. post dies viginti in Pontificatu actos, ex hac vita migraverit an. 901. Bollandianis adhæret Franciscus Pagi *in vita Theodori I. tom. 1. Breviarii Romanorum Pontificum*. Mirari tamen desinet, quisquis animadvertit, Correctores Romanos ea tantum in Martyrologium transtulisse Sanctorum nomina, quæ ex veteribus, probatisque Martyrologiis petebantur. Porro tantam auctoritatem recensitis Martyrologiis conciliandam non esse arbitrati sunt: Hinc, cum alia deficerent monumenta, uni Codicum illorum fidei acquiescere noluerunt.

Alia de Siricio Pontifice controversia. Florentinius ac Norisius pro Siricio decertant.

XLIX. Quod vero satis mirari non possumus, illud est, Siricii Pontificis nomine, quod vetusta æque, ac probata exhibent quamplura Martyrologia, quæ a Bollandianis commemorantur *tom. 3. Februarii pag.* 232., Nosque infra indicabimus, Romani Martyrologii Codicem tamdiu caruisse. Ubi primum post Gregorianam Correctionem innotuit, ejusmodi Pontificis nomen in diem 26. Novembris relatum non fuisse, Clarus Vir Franciscus Maria Florentinius doctam scripsit Exercitationem, quæ *in Martyrologii sui notis ad dictam Novembris diem jacet ordine XVI.*; in qua multa sane cum laude, ac eruditione demonstrat quam consentaneum sit, ut tanti Pontificis nomine Martyrologium ditetur. At Florentinii lucubratio suo caruit effectu, cum nonnisi post absolutam Martyrologii correctionem Romam pervenerit. Iterum instituta Urbani VIII. tempore nova Martirologii correctione, nulla de Siricii nomine incidit mentio, quia nulli curæ fuit ejusmodi causam, qua decebat vi, & alacritate tractandam suscipere. Cum vero Clemente X. Ecclesiæ clavum gubernante, Sacra rituum Congregatio Basilicæ Lateranensi Officia propria sanctorum Romanæ Ecclesiæ Pontificum concessisset, Siricio prætermisso, rursus de hujusce Pontificis Sanctitate, ejusque Officii concessione agi ceptum; irrito tamen eventu; siquidem Archiepiscopus Myræ, qui tunc temporis Promotoris Fidei munere fungebatur, acriter obstitit, quod Siricii nomen in Romano Martyrologio nusquam occurreret; Ea namque Sacræ Congregationis mens erat, ut Sanctorum Pontificum Romanorum, quorum nomina in Martyrologium relata fuerant, Officia concederentur. Et quoniam ipsemet Fidei Promotor in suis Animadversionibus obiter attigit rationes præcipuas, ob quas Siricii nomen in Martyrologii emendatione fuerat prætermissum; hinc monitu, atque hortatu claræ memoriæ Cardinalis Casanattæ, celebris Henricus Noris tum Augustiniani Ordinis Professor, mox communi plausu ab Innocentio XII. inter Romanæ Ecclesiæ Cardinales adscriptus, pro tuenda Siricii Pontificis Sanctitate, satis accuratam, ac validam

 edidit

edidit Apologiam, quæ nulli tamen fuit usui; cum ea, quæ in Sacra Rituum Congregatione agitabatur, Causa de concessione Officiorum, ad exitum pervenisset; nec jam liceret post absolutum judicium, veterem excitare controversiam. En igitur Siricii causam iterato propositam, atque ad primævas silentii tenebras iterum redire jussam.

Quæ nostra ætate pro Siricii Causa gesta sunt, enarrantur.

L. Tandem Nostra ætate, Nobisque id agentibus, novus de Siricio Pontifice recurrit sermo. Cum enim felicis recordationis Clemens XI. Prædecessor Noster munus Promotoris Fidei, & deinde paucos post annos Præbendam Theologalem in Basilica Vaticana Nobis contulisset, e re Nostra fuit, Sacræ Rituum Congregationi supplices offerre preces, ut quæ Basilicæ Lateranensi pridem concessa fuerant sanctorum Pontificum Romanorum Officia, ad Capitulum, Canonicos, & Clerum Basilicæ Vaticanæ extenderentur; quod obtinuimus: Similique exemplo commoti Basilicæ Liberianæ Canonici par Privilegium haud multo post impetrarunt. Tum vero opportunam occasionem nacti, Siricii Causam urgere, & eximiam Florentinii exercitationem proferre cæpimus. Cumque Nobis nuntiatum esset, celeberrimam a Cardinali Norisio super eodem argumento procusam fuisse lucubrationem, ad eam perquirendam curas, animumque convertimus, ut validiori præsidio muniti, rursus Siricii causam deliberandam proponeremus. Sed quamdiu Promotoris Fidei munus obivimus, Norisiana Dissertatio fuit Nobis impervia. Postquam vero singulari beneficentia Benedicti XIII. Prædecessoris Nostri, ad Cardinalatus dignitatem ascendimus, quo tempore Scripturarum Cardinalis Casanattæ ad sacra Missarum Officia spectantium, indiculum conficiebamus, ut Operis de Canonizatione Sanctorum, quod tum meditabamur, bono, ac utilitati prospiceremus, inopinato optatissima illa Norisii Dissertatio ad Nostras pervenit manus; quam idcirco summa diligentia, ac fide exscribendam curavimus, ejusque exemplar una cum aliis monumentis, quæ ex prælaudati Cardinalis Casanattæ scriptis accepimus, Nobiscum Anconam primo, mox Bononiam detulimus. Scripturarum memorati Cardinalis integra series in celeberrima Casanattensi Bibliotheca summa cura asservatur; quæ vero a Norisio procusa est lucubratio, *tomo 4. ejus Operum Editionis Veronensis an.* 1732. *pag.* 722. *& seqq.* impressa est. Nec desuere ex Recentioribus alii, qui de gestis sancti Siricii multa cum laude, ac eruditione disseruerint. Consulendi inter ceteros Franciscus Pagi *in Breviario Romanorum Pontificum in vita Siricii*, & Antonius Pagi ejus Patruus *in Adnotationibus Criticis ad Annales Baronii*.

Summus Pontifex Siricio favet.

LI. Quæ cum ita sint, Nostro muneri deesse profecto videremur, si Nos, quibus de Siricii Pontificis Sanctitate multa præsto

sunt

ſunt argumenta, quam olim in minoribus curam ſuſcepimus, ad Summi Pontificatus Apicem Divina miſeratione evecti, ad optatum exitum non perduceremus. Hoc autem negotium mutatis vicibus, diſſimili ratione, ac methodo eſt hodie pertractandum. Olim Nos in filiorum numero poſiti, a Majoribus, & Patribus, quæ gerenda eſſent, audiebamus: Jam vero cum e Filiorum ſtatu, in Eccleſiæ Paſtorem, ac Patrem evaſerimus, quid hac in re decernendum ſit, aliis indicimus. Siricii Pontificis nomen Romano Martyrologio inſcribendum cenſemus; neque idcirco anterioribus Martyrologii Emendationibus, quæ Siricii numquam meminere, aperte contradicimus. Unius quippe nominis additamentum, quod nova, ac validiſſima ſuadent argumenta, aut præteritis correctionibus nihil officit, aut uſque adeo levem infert varietatem, ut nullum, aut fere nullum ex eo obveniat detrimentum.

LII. Atque ut totius controverſiæ ſtatus, qua decet methodo ac ordine pertractetur, rem univerſam in quatuor ſumma capita ſecernendam decernimus; ita nempe ut primo loco inquiramus, quæ fuerit Siricii Pontificis, cum adhuc viveret, ac poſt ejus obitum, Sanctitatis fama: Secundo quænam Martyrologia, probatæ ne, an potius ſuſpectæ Fidei, Siricii meminerint: Tertio quænam contra Siricium militent rationes, ob quas ejus nomen Romano Martyrologio numquam fuerit inſcriptum: Poſtremo quodnam de hiſce rationibus judicium ferendum ſit; num ſcilicet ex ſibi conſtent, an verius futiles ſint, ideoque explodendæ. *Controverſiæ ſtatus in certa capita diſtribuitur.*

LIII. De Sanctitatis fama, quæ Siricium adhuc ſuperſtitem commendavit, ſplendidum ſuppetit teſtimonium Valentiniani Imperatoris, in Epiſtola ad Pinianum Urbis Vicarium, ſive Præfectum data. De Valentiniano hic loquimur, non jam recentioris ætatis, cum nempe adhuc puer, blanditiis, ac ſuaſionibus Matris Arianorum erroribus imbutæ, erat implicitus; ſed Valentinianum producimus grandævum, ſapientia, & virtutibus inſtructum, quas D. Ambroſius in Oratione in ejus obitu habita commemoravit. Porro Magnus hic Imperator ſuas ad Pinianum dedit Literas, poſtquam ſanctus Siricius, rejecto Urſicino, qui ſchiſmate Romanam Eccleſiam turbaverat, concordi Romani Populi acclamatione Summus Eccleſiæ Pontifex renunciatus eſt. Hanc Epiſtolam ex veteri Codice Bibliothecæ Vaticanæ erutam, ſuis Annalibus inſeruit Cardinalis Baronius *ad an. Chriſti* 385., & Petrus Couſtant *tom.* I. *Epiſtolarum Romanorum Pontificum* edidit ordine *ſecundam* inter eas, quæ Siricio Pontifici adſcribuntur. Quid vero de Siricio ſenſerit Valentinianus, quæ ſequuntur, verba demonſtrant: *Proinde quoniam religioſum Siricium Antiſtitem Sanctitatis ſic præeſſe Sacerdotio voluerunt, ut Urſicinum improbum acclamationibus violarent, noſtro* *Splendidum Valentiniani teſtimonium de Siricii ſanctitate.*

nostro cum gaudio memoratus Episcopus ipse permaneat, Piniane carissime, ac jucundissime. Siquidem magnum innocentiæ, ac probitatis exemplum est, in una acclamatione & ipsum eligi, & ceteros improbari.

Siricii Epistola ad Himerium data, Auctorem commendat.

LIV. Himerius Episcopus Tarraconensis sanctum Damasum Siricii Decessorem gravissimis de rebus ad Ecclesiasticam disciplinam spectantibus, more Majorum consuluerat. Himerii tamen Epistola Romam pervenit, cum jam S. Pontifex Damasus ad Superos evolasset. Hinc qui Damaso successor datus est Siricius, rem confecit, atque hisce verbis est alloquutus: *Quia necesse nos erat in ejus labores, curasque succedere, cui per Dei gratiam successimus in honorem*. Magna quidem Ecclesiæ Catholicæ utilitate, magnoque Ecclesiasticæ disciplinæ profectu, quidquid Himerius Damaso proposuerat, exposuit, declaravit, ac definivit Siricius, ut patet ex illius Epistola; quæ inter collectas a Petro Coustant occurrit ordine *prima*. Quam quidem Epistolam tot nominibus commendatam, usque adeo utilem, ac necessariam, notis illustravit Cardinalis *de Aguirre tom. 2. Conciliorum Hispaniæ dissert. 5. in epistolam Siricii Pontificis pag. 126. & seq.* Etsi namque Siricius solum Himerium alloquatur, decernit tamen, ut quæ ad unius consulta rescripsit, ad omnium Coepiscoporum notitiam perveniant, nec eorum omnium duntaxat, qui in Himerii Provincia erant constituti, sed præterea ad *Carthaginenses, ac Bæticos, Lusitanos, atque Gallicos*, vel ut in aliis Manuscriptis legimus *Gallicanos* vel *Gallicianos*, hoc est Gallæciæ Antistites universos. Ex quo factum, ut integerrimum Siricii responsum, Clericorum mores in variis Orbis Catholici partibus corruptos emendaverit, ac pristinæ integritati restituerit.

Siricius Cælibatus legem asserit, pœnisque in dictis confirmat.

LV. Non levem sancto Siricio conciliat laudem, quod Cælibatus Legem in Clero firmaverit, ac pœnis in violatores indictis stabiliverit, ut liquet ex ejus Epistolis, & præsertim ex ea, quam memoratus Petrus Coustant exhibet ordine *quintam*. Hoc nixus fundamento sanctus Innocentius I. *in Epistola ad Exsuperium Episcopum*, quæ in præallata Collectione jacet ordine *sexta*, contra Diaconos, & Presbyteros incontinentes, easdem pœnas, quas Siricius pridem statuerat, exequendas decernit hisce verbis *De his & Divinarum Legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis Viri Siricii Episcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in Officiis talibus positi, omni honore Ecclesiastico priventur, nec admittantur accedere ad Ministerium, quod sola continentia oportet impleri*. Eodem fultus præsidio Æneas Episcopus Parisiensis nono Ecclesiæ sæculo clarus, quem Lupus Ferrariensis Episcopus *in Epist. 98.* multis effert laudibus, quæstionem de Cælibatu contra Græcos pertractans, in libro contra eos scripto *cap. 102.* apud d'Acherium *tomo 1. Spicilegii*

cilegii Editionis Parisiensis an. 1723. *pag.* 133. urget auctoritatem Epistolæ *quintæ* Siricii ad Episcopos Africæ, quam his verbis extollit: *Sanctus Siricius Papa in Ecclesia beati Petri Apostolorum Principis in Concilio residens, & Fratribus & Coepiscopis per Africam Ecclesiastica jura describens, inter cetera, hæc de pudicitia intulit &c.*

LVI. Præterea ardens pietatis studium, & eximium Catholicæ veritatis amorem ostendit sanctus Siricius in damnandis erroribus Joviniani, aliorumque ejusdem sectæ Hæreticorum, ut ex verbis Epistolæ *septimæ* in prænarrata Coustantii Collectione compertum est. *Apostoli secuti præceptum*, ita Siricius loquitur *quia aliter quam quod accepimus annuntiabant, omnium Nostrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quam etiam totius Cleri unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Plotinus, Martinianus, Januarius, & Ingeniosus qui incentores novæ hæresis, & blasphemiæ inventi sunt, Divina sententia, & Nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent.* Apostolicam hanc Siricii Pontificis solicitudinem, ac vigilantiam sanctus Ambrosius una cum aliis Episcopis in Mediolanensi Concilio congregatis, summis effert laudibus, ac Pontificiæ Sanctioni sese ultro conformat. *Recognovimus* (sic ad Siricium Ambrosius, aliique Episcopi in Epistola *octava* memoratæ Collectionis) *Literis Sanctitatis tuæ, boni Pastoris excubias, qui diligenter commissam tibi januam serves, & pia solicitudine Christi ovile custodias, dignus, quem oves Domini audiant, & sequantur*; & in fine *Itaque Jovinianum, Auxentium, Germinatorem, Felicem, Plotinum, Genialem, Martinianum, Januarium, & Ingeniosum, quos Sanctitas Tua damnavit, scias apud nos quoque secundum judicium Tuum esse damnatos.*

Apostolicus Siricii zelus in Hæreticos, præcipue in Jovinianum.

LVII. Albo, sive Abbo Floriacensis de Siricio Papa memoriæ tradidit, quod exosos habuerit omnes Hæreticos, maxime Manichæos. Enimvero Priscillianistas, qui cum Manichæis in multis nefarie conveniebant, & sceleste conspirabant, Urbe ejicere armis Spiritualibus non potuisset, opem Theodosii imploravit, ejusque præsidio, quod summopere optabat, tandem obtinuit, ut prudenter conjicit Cardinalis Baronius *anno Christi* 389. *num.* 63. Haud impari solicitudine ad coercendam audaciam Bonosi Episcopi Macedoniæ, impie asserentis beatam Virginem post incontaminatam Christi Domini Nativitatem alios filios peperisse, Episcoporum Concilium Capuæ indixit, ut colligitur ex epistola *nona* inter eas, quas Coustantius coordinavit. Plura adhuc ex aliis Siricii Epistolis, præsertim ex *decima* proferre possemus de singulari tanti Pontificis solicitudine pro restituenda in Galliæ partibus Ecclesiastica disciplina. Verum hanc provinciam iis tractandam relinquimus, qui Siricii vitam, ac gesta commentariis illustranda suscipiunt; qui-

Par Siricii solicitudo contra Manichæos, eorumque asseclas.

quibus satis amplam de Siricii laudibus materiem suppeditant Anastasius, sive Auctor Pontificalis *tom.3. Romanæ Editionis*, & quæ ab eruditis Viris Schelestrato, Altaserra, Bencinio, Blanchinio, Ciacconio, Somiero, ac Pagio subjiciuntur adnotationes.

Testimonia de Siricii sanctitate post ejus obitum.

LVIII. Ex dictis satis constat de fama Sanctitatis quam Siricius vigilantissimus Ecclesiæ Pastor, & Catholicæ Religionis assertor sibi adhuc vivens conciliavit. Nec minor, postquam e vivis excessit, invaluit opinio. S. Innocentius I. *in Epistola prima Collectionis Constantii*, pari elogio commendat Damasum, Siricium, ejusque successorem Anastasium, ita scribens: *Cui etiam anteriores tanti, ac tales viri Prædecessores mei Episcopi, idest sanctæ memoriæ Damasus, Siricius, atque supramemoratus Vir* (Anastasius) *ita detulerunt &c.* Porro de Damasi, atque Anastasii sanctitate nemo dubitat. S. Leo in Epistola ad Anastasium, affirmat se illi conferre Primatum super Illyrici Ecclesias, *beatæ recordationis Siricii exemplum sequutum*. Eodem in sensu Concilium I. Toletanum, quod paulo post obitum sancti Siricii habitum est, Literas *sanctæ memoriæ Ambrosii, & sanctæ memoriæ Siricii* multa cum laude commemorat. Ex quibus monumentis rite expensis, Cardinalis Norisius in præcitata Dissertatione, & ante Norisium Florentinius *in Exercitatione 16. post diem 26. Novembris pag. 1006. & seqq.* solido inferunt ratiocinio, ejusmodi laudum titulos non Pontificiæ dignitati duntaxat, sed insuper vitæ sanctitati esse tribuendos, cum Siricius Summo Pontificatus honori multa, ac splendida virtutum; Religionis, ac Pastoralis vigilantiæ exempla bene sociaverit. Hinc illud Petri de Natalibus pro Siricio elogium: *Et postquàm Sedem Apostolicam feliciter gubernasset, dormivit cum Patribus suis, & sepultus est ad sanctum Petrum plenus sanctitate*. Nec desunt in Scriptoribus, qui Petri de Natalibus ætatem præcessere, insignia de Siricii Sanctitate documenta; siquidem Hordericus Vitalis affirmat, *Siricium circa Gregem Dominicum valde fuisse solicitum*; & Luitprandus Horderico vetustior, Siricium *sanctæ memoriæ* Papam appellat.

Quamplura probatæ fidei Martyrologia Siricium nominant.

LIX. Ad aliud controversiæ caput, quod Martyrologia considerat, in quibus de sancto Siricio fit mentio, Nostra hæc oratio progreditur. Qua quidem in re non tam Codicum numero, quam eorum auctoritati studemus; Hinc Martyrologia, quæ minori habentur in pretio, missa facimus, quibus ea item accensemus, quæ Cyriacum Papam, hoc est Siricium, ut nonnulli perperam interpretantur, commemorant; nullus enim Cyriacus nomine, ut cuique notum, inter Summos Pontifices numeratur. Ea igitur, quæ majoris momenti sunt, Martyrologia innuamus, quæ sancti Siricii nomen præferunt. Hæc inter sese Nobis offert Martyrologium Bedæ, Rabani, & Monasterii sancti Cyriaci hujus almæ Urbis, quo

toties

toties usus est Cardinalis Baronius in Romanii Martyrologii emendatione. Occurrit præterea Martyrologium Ecclesiæ Occidentalis, editum a Florentinio *die 26. Septembris*; necnon Antuerpiense, & Corbejense, utrumque antiquissimum, de quo ipsemet Florentinius in Notis. Alia insuper Martyrologia numerantur ab eodem Scriptore *in citata Exercitatione 16.*, & a Patribus Bollandianis *die 22. Februarii pag. 282.*, quorum aliqua nec Cardinalis Baronius, nec qui sequuti sunt Martyrologii Romani Reformatores, nosse poterant, cum eorum ætate in Archivis, & Bibliothecis adhuc delitescerent. Hinc fortasse, ut prudens Florentinius haud temere suspicatur, Siricii nomen a Romano Martyrologio tamdiu abfuit, quod Veteribus multa fuerint incognita, quæ posterior ætas manifestavit: *Accidere facile potuit, quod nostra ætate inventa plura vetustioris Martyrologii exempla non viderint.*

LX. Hanc tamen Florentinii conjecturam non probant, qui multa, eaque non levia, contra Siricium objciunt crimina, quæ a Nobis singillatim enumeranda sunt, ut tertium controversiæ caput, juxta propositam divisionem, expediamus. Primo loco, vitio datur Siricio, quod in Apostolicis Litteris conscribendis sancti Hieronymi opera usus non fuerit; qua in re nec Prædecessoris Damasi exemplum sequutus est, nec Hieronymi famæ satis consuluit. Notum quippe est, sanctum Hieronymum a Siricio neglectum, inimicorum calumniis, ac maledictis usque adeo fuisse obnoxium, ut coactus idcirco fuerit ex illorum conspectu sese proripere, atque ex Urbe discedere. Secundo, haud obscuris indiciis manifestum est, Siricium Pontificem sin minus infenso, saltem minus æquo fuisse animo in sanctum Paulinum, Virum moribus, ac vita integerrimum. Tertio, improvidum nimis, ac tardum Siricii consilium reprehenditur in rejiciendis Origenistis, eorumque hæresi coercenda; cum in Rufinum, & Melaniam, longam nimium patientiam adhibuerit; quam ob causam festinavit ex hac mortali vita educere illum Dominus, atque Anastasium sufficere, acerrimum Origenistarum oppugnatorum.

Multa in Siricium objiciuntur crimina.

LXI. Neque tria hæc, quæ in Siricium congeruntur, crimina, quorum item meminere Florentinius, atque Norisius, Nosque meminimus *lib. 4. de Canonizatione Sanctorum part. 2. cap. 5. sub num. 4.* gratis conficta sunt, sed ex validis Ecclesiasticæ Historiæ monumentis confirmantur. Quod enim ad Hieronymum Romæ male habitum attinet, hæc habet Baronius ad annum Christi 385. *Cum autem, non ut Damasus fecerat, Siricius Papa in scribendis ejusmodi Literis Hieronymi opera uteretur, neque eum, ut ille, quod par erat, amplecteretur, atque foveret, mox Pontificis Romani destitutus præsidio, idem Hieronymus acerbissimos pati cœpit persecutores, illos scilicet Clericos, quorum*

Horum criminum veritatem haud diffitetur Baronius.

mores improbos scriptis editis sugillasset. De subinfenso Siricii in Paulinum animo, validum ex Epistola 1. ejusdem Paulini ad Sulpitium Severum eruitur argumentum. Cum enim de Romanis Clericis ille conqueratur, hæc addit: *Quantum nobis gratiæ Dominicæ detrimentum faciat Urbici Papæ superba discretio &c*, quæ verba magnus Annalium Parens de Siricio interpretatur, ita scribens *ad an. Christi* 394. *Jam puto, sentis, Lector, quem Paulinus per Urbicum Papam intelligat, non alium quidem, quam qui tunc Romanæ præerat Ecclesiæ, Pontificem ipsum Siricium, quem infensum absque causa aliqua, ut ait, pati coactus fuerit. Accidit plane sanctum Paulinum juste conqueri de Siricio Papa, atque aliis nonnullis Romanæ Ecclesiæ Clericis, de quibus etiam conquestum vidimus sanctum Hieronymum, quod sæpe superius diximus. Ut plane acciderit hac ex parte male audire Siricium, quod adversus adeo insignes sanctitate, & doctrina Viros ubique spectatos, fuerit commotus*. Postremo, de nimia contra Origenistas Siricii tarditate, ejusque præcoci obitu, testem habemus eumdem Baronium *ad an. Ch. isti* 397., ubi sic loquitur: *Ceterum quod haud velociter Siricius periclitanti, occasione Origenis errorum, occurrit Ecclesiæ, quamcitius, nempe anni sequentis exordio, ex hac vita sublatus est; erectusque super Cathedram Petri acerrimus oppugnator Origenistarum hæreticorum Anastasius Papa. Sæpe quidem, atque pavendis est demonstratum exemplis, ut Pontifices illi, qui causam fidei paulo segrius tractaverunt, ac remissius curaverunt, a Christo primario omnium Pastore fuerint quam celeriter ex hac vita subducti; adeo ut manifeste fuerit declaratum, summo, jugique studio, specialique diligentia semper invigilasse super Romanam Ecclesiam Divinam Providentiam, nè qua vel levi saltem suspicione hæreticæ contagionis aspergeretur*.

Hieronymi ad Urbem accessus; egregiæ illius dotes, multaque cum Damaso familiaritas.

LXII. An hæc, quæ in Siricium vibrantur tela, aliquod contra sanctitatem, incorruptumque gubernium inferant vulnus, ex quo Correctores ejus nomen Martyrologio non inseruerint, in hoc postremo controversiæ Capite superest inquirendum. Cumque ex historicis monumentis Siricii crimina repetantur, historica veritas paulo accuratius examinanda. Ab iis, quas Hieronymus passus est, curis, atque molestiis, exordiamur. S. Hieronymus duodeviginti annos natus Romam accessit, ibique Grammaticæ, Rethoricæ, ac Philosophiæ Scholas frequentavit. Quinquennio Romæ commoratus, inde recessit annum agens tertium supra vigesimum; neque ante Damasi Pontificis ætatem in Urbem regressus est. Cum enim Damasus Generale Concilium Romæ habendum indixisset, ea occasione Hieronymus una cum Paulino Antiocheno, & Epiphanio Episcopo Salaminæ in Insula Cypro, rursus Romam advenit. Tanti viri fama commotus Pontifex Damasus, erat quippe Hieronymus summo ingenio, excellenti doctrina, sanctisque moribus præditus,

eum

eum designavit, ut & ab Epistolis esset, & totius Orbis Consultationibus, quæ ad Sedem Apostolicam mittebantur, responderet. Ex quo sanctus Doctor intima Damasi familiaritate usus est; & vicissim multo in honore a Damaso est habitus. De munere, quo apud Damasum fungebatur, ita loquitur ipse Hieronymus in Epistola ad Ageruchiam: *Ante annos plurimos cum in chartis Ecclesiasticis juvarem Damasum Romanæ Urbis Episcopum, & Orientis, atque Occidentis Synodicis Consultationibus responderem.* Solo tamen triennii spatio concreditum sibi munus obivit, quod nonnisi triennii spatio Damasum habuerit superstitem.

LXIII. Siricio in Damasi locum suffecto, mirum dictu est, quot motus, quantæque in Hieronymum excitatæ sint turbæ; in quem idcirco tota pene Civitas commota videbatur; quod ille sub Pontifice Damaso multorum, quorum vitia voce, ac scripto exagitaverat, odium, atque offensionem incurrisset. *Nos vitiis detrahentes*, verba sunt Hieronymi, *offendimus plurimos*; & in præfatione ad librum Dydimi fatetur se, *cum esset in Babylone* (hoc nomine Romam sibi infensam appellat) expositum fuisse odio maledicæ Civitatis, *& purpuratæ Meretricis*. Mox in adversarios insurgens, subdit post pauca: *Ecce Pharisæorum conclamavit Senatus, & nullus Scriba vel fictus* (vel ut alii legunt, *velificatus*) *sed omnis quasi indicto sibi prælio doctrinarum, ad versum me imperitiæ factio conjuravit.* Hieronymus Siricii tempore multis invisus, & quare.

LXIV. Liberiorem hunc loquendi morem Rufinus exprobrat Hieronymo, ac miratur *Quomodo de Urbe Roma, Deo favente, Capite Christianorum, ea dicat, quæ dicebantur tunc, cum Gentiles in ea populi, & persecutores Principes morabantur.* Æquior tamen Baronius rigidiora illa S. Doctoris verba ex justo dolore potius, quam ex furore odiove prolata explicat, simulque excusat *ad an. Christi* 385. ita scribens. *At hic lector attende, hæc a S. Hieronymo scripta de inscitia Romanæ Ecclesiæ Ministrorum, non sic quidem accipienda esse, prout hyperbolicus sonat sermo, omnes Romanæ Ecclesiæ Clericos fuisse doctrina expertes, cum dicit, quod nullus ibi Scriba vel fictus, nempe Doctor, sed Pharisæi omnes, nempe scelesti, cautela vero, & hypocrisi scelera contegentes. Concedendum aliquid Hieronymo justissima causa indignanti, qui oculos in eos tantum conversos habens, a quibus contumeliis, & calumniis impeteretur, omnes illos pravos dixerit, & imperitos. Certe quidem qui tempora hac exacte considerat, intelliget plane hoc tempore coaluisse in Ecclesia Romana Clericos doctrina, atque scientia claros.* Si quid ergo vehementiori stylo Hieronymus aliquando protulerit, venia dignus; non enim in probos, atque innoxios, sed in eos, quorum vitia damnaverat, sermonem convertit. Enimvero suis Epistolis Monachos insectatus fuerat, qui suæ Professionis obliti, vitio gulæ se dederant, divitum domos frequentabant, efferebantur superbia, superstitione Graviores Hieronymi contra Æmulos querelæ excusantur.

ne tenebantur. Virgines quoque, quæ nimia familiaritate cum Viris versabantur, acrius reprehenderat. Hinc odia, obtrectationes, ac maledicta pravorum hominum, qui insaniebant in medicum a quo sanabantur.

Roma abit atque in Orientem secedit.

LXV. Quamdiu vero vixit Damasus, igneus ille inimicorum furor, veluti doloso cinere tectus, delituit. Tunc vero exarsit, incendiumque excitavit, cum Damaso sublato, Siricius in Petri Cathedram evectus est. Innumeræ criminationes, calumniæ, ac irrisiones in Hieronymum congestæ; de quibus si ille conqueritur: *Alius incessum meum calumniabatur, & risum; ille vultui detrahebat; hic in simplicitate aliud suspicabatur*. Quocirca cum eo res pervenisset, ut jam vix sibi posset Hieronymus temperare, tandem Roma abiit, atque in agrum se recepit, ubi suas ad Marcellam dedit literas. Sed remotiorem secessum anhelans, oblata sibi opportunitate in Orientem abeundi, eo pergere statuit; jamque navigium conscensurus, ad Asellam scripsit, suamque cum Paula, & Melania familiaritatem, quam maledici criminabantur, egregie vindicavit. Meminit quoque injuriarum, quas acceperat; fatetur tamen se æquo animo eas ferre, proposito sibi exemplo Christi Domini, qui a Judæis Seductor, & Dæmoniacus est habitus; tandemque concludit: *Scio per bonam, & malam famam perveniri ad Regna Cælorum*.

Nullæ Siricii partes quo ad Hieronymum male habitum, & Roma abeuntem.

LXVI. Cum igitur privato consilio, quod tamen pravorum hominum molestiæ excitarunt, suum ab Urbe discessum Hieronymus decreverit, non est cur ullam discessus causam in Siricium refundamus, ut scite ratiocinatur Vir eruditus Dominicus Vallarsius in vita S. Hieronymi *tom. 2. Operum S. Doctoris Editionis Veronensis an. 1742. cap. 16. Neque ab eo*, loquitur de Siricio, *est illa conflictationum sancti Patris cum æmulis, malisque hominibus causa repetenda; sed ipse utique, quid causæ fuerit, Hieroymus novit, & fassus est Epistola 40. Nos, inquiens, vitiis detrahentes, offendimus plurimos*. Sed nec illud Siricio opponi potest, quod Hieronymum in eum dignitatis gradum, quem Damasus illi contulerat, non restituerit; ideoque tot bella, & contentiones in Hieronymum exarserint, quæ alioquin sub Siricii tutela S. Doctor effugisset. Non enim cæco modo de rebus a Nostra ætate adeo dissitis judicium ferendum est; neque conjecturis agendum, ubi in summa rerum caligine versamur. Quid? quod si illorum temporum, ac rerum conditionem spectemus, fortasse intelligi poterit, non sine causa Hieronymum a Siricii familiaritate fuisse sejunctum; ne alioquin, quæ in Hieronymum fervebant odia, in Siricium converterentur.

Haud culpandus Siricius, quod Hieronymi discessum non retardaverit.

LXVII. Abiit Roma Hieronymus, non jam Siricio aut mandante, aut impellente, sed proprio actus consilio, atque illud Evangelii monitum sequutus: *Si vos persecuti fuerint in Civitate ista, fugite*

in

in aliam. Poterat sane Siricius prohibere, ne Hieronymus ab Urbe recederet: nulla tamen, quæ Siricium obstringeret, urgebat lex. Neque Hieronymi opera, etsi Damasi tempore commendatissima, usque adeo necessaria erat sub Siricio, ut dempto Hieronymo, & Apostolico muneri ferendo, & totius Orbis Catholici Consultationibus expediendis impar esset Siricius, S. Doctoris præsidio destitutus. Constat enim e Pontificis Siricii Literis, ac responsionibus, nihil in iis occurrere, quod multum Pontificis pro Catholica religione, atque Ecclesiastica disciplina studium summopere non commendet: Adeo eximiæ illæ sunt, adeo solidæ, ac Pastoralis solicitudinis, vigilantiæ, majestatis zelo ubique refertæ. Hinc summo ab omnibus habentur in pretio, esto, inscio Hieronymo, fuerint conscriptæ. Petrus Coustant in Præfatione, quam Siricii Literis anteponit, fatetur, *eum amore potius, quam auctoritate populum rexisse*. Ne autem quis Hieronymi sententiam sequutus, Siricium aut inexpertum, aut minus providum arbitretur, hæc subdit: *Quæ autem ad nos pervenerunt ipsius Scripta, summum fidei Catholicæ, & Canonicæ Disciplinæ servandæ studium spirant*.

LXVIII. Si arcana Divinæ Providentiæ consilia scrutari liceret, duce Gennadio Massiliensi, vel alio, quisquis ille fuerit, Scriptore Vitæ S. Hieronymi, quam in citato tomo II. Vallarsius edidit, haud dubitaremus asserere, Deum, qui satius duxit de malis bona facere, quam mala nulla esse permittere, maximum ex conspiratione in Hieronymum Romæ facta, ejusque ab Urbe recessu, elicuisse bonum; ut nimirum S. Doctor a publicis negociis, & Urbis strepitu remotissimus, sacrarum scripturarum studio totus vacaret, suasque vigilias, ac curas omnes, nullo prohibente, in præclarum illud Opus, utilissimum æque, ac commendatissimum conferret. *Verum enimvero*, ita loquitur Scriptor vitæ *apud Vallarsium pag.* 243. *hunc ego felicem dixerim, hujus fugæ eventum corrigentis Christi judicio dispensatum, quem pravorum hominum persecutionibus paratum fore existimo: scilicet ut Romana Ecclesia, Petri instituta regimine, omniumque veteris Testamenti librorum edocta veritate, Christo Deo volente, & Hieronymo speciali studio desudante, hebraicam quoque habeat veritatem, & Græcorum quorumdam levitas, quæ sibi Romanos a se omnes Scripturas divinitus inspiratas accepisse plaudebat, eos habere quod non habet, recognoscat*.

Hieronymus Urbe relicta, Sacrarum Scripturarum studiis vacat impensius.

LXIX. Quæ hactenus pro Siricio loquuti sumus, ea profecto sunt, ut sanctum Pontificem ab iis omnibus, quæ contra D. Hieronymum illatæ fuerunt, injuriis, ac contumeliis prorsus eximant. Ne tamen in re tanti momenti quidquam intactum prætereamus, ad ea, quæ inter Siricium, ac Hieronymum contigisse dicuntur, oculos convertamus. Sunt enim qui privatas quasdam simultates obtrudant, quæ sicut Christianæ Caritatis legibus adversantur, ita Sirici-

Nullæ simultates Siricium inter, ac Hieronymum intercesserunt.

cii

cii virtutibus, & Sanctitati obesse videntur. Nil vero quæcumque in hanc rem proferri possunt argumenta, Nos commovent; aut enim falsa omnino sunt, aut si veritati consonent, Siricium non lædunt, ut modo demonstrabimus.

Hieronymi sententiam de Bigamis Siricius non attigit.

LXX. S. Hieronymus in ea fuit sententia, ut nullam Irregularitatis notam contrahat, qui duas ante Baptismum, aut etiam unam ante, alteram post Baptismum uxores ducat, modo priori defunctæ succedat conjux altera, ut multis in Epistola ad Oceanum probat argumentis. Hinc colligit S. Doctor, validam simul, ac licitam fuisse Ordinationem Carterii Episcopi in Hispania, qui nondum sacro tinctus lavacro, matrimonium semel contraxerat; moxque, uxore viduatus, aliam sibi sociaverat post Baptismum. Rentur aliqui, hanc Hieronymi sententiam a Siricio sub ipsis Pontificatus initiis fuisse improbatam; ideoque Hieronymum illius assertorem, ex insigni æstimationis, ac famæ gradu, in quem conscenderat, excidisse. Huic opinioni adhæret memoratus Vallarsius *in vita Sancti Hieronymi cap. 16.*, sed negat, Siricium qui sententiam illam rejecit, Hieronymi nomini, ac famæ ullo pacto nocuisse: *Nemo hinc tamen sibi in animum inducat, eum quidquam in Sanctum Doctorem commisisse, unde is in aliorum criminationes, atque odia incideret.* Sua Vallarsio sit sententia: Nobis enim alia, quæ Siricii Causam magis juvat, arridet responsio. Enimvero sanctus Siricius, cum in Epistola prima ad Himerium Episcopum Tarraconensem, tum in alia ad Episcopos Africæ, hoc unum statuit, Bigamum scilicet habendum esse, qui aut duas uxores duxerit, aut unam, quæ virginitatem amisit, sibi sociaverit. Ceterum eam facti speciem, ac circumstantias de gemino ante Baptismum inito matrimonio, aut de conjugio semel ante Baptismum, iterum post Baptismum contracto, de quibus Hieronymus loquitur, Siricius non attigit, ut ex *cap. 10. & 11. Epist. ad Himerium, & ex num. 4. & 5. Epist. ad Episcopos Africæ*, patet legenti. Ex quo sequitur, ut nec sententiam Hieronymi Siricius directe improbaverit, nec indirecte S. Doctoris nomini, ac dignitati quidquam detraxerit.

Eam tamen rejecit Innocentius.

LXXI. Hieronymianam de Bigamis opinionem impugnavit S. Innocentius I. *in Epistola secunda ad Victricium Episcopum Rothomagensem cap. 6.*, ubi non de Bigamis generatim, quo in sensu Siricium loquutum novimus, sed de ipsa Bigamia ante Baptismum contracta, quam plane circumstantiam exprimit, aperte loquitur hisce verbis: *Ac ne ab aliquibus existimetur, ante Baptismum si forte quis accepit uxorem, & ea de seculo recedente, alteram duxerit, in Baptismo esse dimissum, satis errat a regula, qui in Baptismo hoc putat dimitti. Remittuntur peccata, non acceptarum uxorum numerus aboletur*: & post nonnulla: *Quod si non putatur uxor esse computanda, quæ ante Baptismum ducta est; Ergò nec Filii, qui ante Baptismum geniti sunt, pro filiis ha-*

habebuntur. Immerito igitur Siricio tribuitur, quod Innocentio I. adscribendum. Nec dissentit Baronius, qui ad an. *Christi* 405. putat, memoratam de Bigamis sententiam, quam S. Hieronymus Romæ tenuit, ab eodem S. Doctore majori contentione, ac nisu fuisse propugnatam in literis, quas ad Oceanum misit, ut Carterii Episcopi Ordinationem vindicaret; Ideoque ab Innocentio potius, quam a Siricio eam fuisse improbatam. Petrus autem Coustant *in Notis ad eamdem Innocentii Epistolam pag.* 751. prudenter observat, sanctum Innocentium Siricii verba usurpasse, ut decerneret, quidnam statui oporteret de Marito, qui duas uxores ante Baptismum acceperat; qua de re Siricius non loquitur, ut supra animadvertimus. *In hoc, atque superiori decreto*, ita Coustantius, *Innocentius ita Siricii verba exscribit, ut in utroque de uxoribus ante Baptismum ductis, de quibus Siricius nihil dixerat, quid sentiendum sit, sibi necessario definiendum duxerit*. Utra eligatur sententia, Baronii, an Coustantii, sancti Siricii causa egregie vindicatur.

LXXII. Cum multa eloquentiæ vi, ac fervido in Dei gloriam, & animarum salutem studio polleret Hieronymus, Jovianum, seu Jovinianum novum Christianorum Epicurum vehementer insectatus est. Qua in re tot, tantisque laudibus virginitatem extulit; ut in quorumdam suspicionem venerit, S. Doctorem in extrema prolapsum, legitimas nuptias damnasse. Etsi vero a mente, & consilio Hieronymi alienissimum id esset, nihilominus inanis rumor in Urbe invaluit, multosque in pravam hanc de Hieronymi doctrina suspicionem adduxit. Hinc Pammachius, qui D. Hieronymo intima familiaritate conjunctus erat, Opuscula omnia undequaque colligere, atque ex aliorum conspectu subducere studuit. Postquam vero sanctus Doctor eximiam contra Jovinianum edidit Apologiam, in qua tenebras omnes, quas iniquus ille virginitatis impugnator obtenderat, ne catholicæ veritatis lumen innotesceret, eloquentiæ, ac doctrinæ fulgore disjecit, Jovinianus a Siricio damnatus est. Porro vel ex hac una Siricii sententia satis patet, quanto catholicæ veritatis servandæ studio S. Pontifex Hæreticos oppugnaverit, & quo animo fuerit erga Hieronymum catholicæ veritatis propugnatorem. *Affulsit tandem veritas, nec tantum se luculenter purgavit Hieronymus, sed ipsius Pammachii opera a Siricio damnatus est Jovinianus, quod idem est ac dicere; Siricium in sententiam Hieronymi ivisse*. Ita loquitur Florentinius *in citata Exercitatione pag.* 1004.

Siricius Hieronymi sententiam sequutus, Jovinianum damnat.

LXXIII. Nondum tamen hac in re nodos omnes dissolvimus; hinc ad seriem Historicam regrediamur oportet. Quo tempore gravior illa de Hieronymi doctrina contra Jovinianum, fervebat in Urbe disceptatio, S. Doctor suam ad Pammachium scripsit Epistolam, quæ *in tom.* I. *Editionis Veronensis est* 49., in qua, postquam meritas

Hieronymi censura Siricii sanctitati non officit.

ritas reddidit Amico grates, quod exemplaria Romæ suspecta prudens subtraxerit. *De Opusculis meis contra Jovinianum, quod & prudenter, & amanter feceris exemplaria subtrahendo, optime novi*, subdit post pauca: *Audio totius in te urbis studia concitata: Audio Pontificis, & populi voluntatem pari mente congruere. Minus est tenere Sacerdotium, quam mereri*. Hisce verbis expendendis intentus Florentinius *in relata exercitatione pag*.1003. sic fatur: *Verum ea occasione Siricium commotum in Pammachium, nedum in Hieronymum, ex omnibus fere clamoribus ita idem Hieronymus affirmat: Audio totius in te urbis studia concitata: Audio Pontificis, & populi voluntatem pari mente congruere. An vero amarulentum illud, quod sequitur, in Siricium jactatum sit, hæreo: Minus est tenere Sacerdotium, quam mereri*. Hæret ergo Florentinius, nec audet hæc verba ad Siricium transferre. Quod si quis præfidentior, ea de Siricio intelligenda esse obfirmato animo contendat, tandem id dabimus; ita tamen, ut nullo pacto Siricium ex Hieronymi testimonio Pontificatus honore indignum fuisse concedamus. Quidquid enim hac in re S. Doctor ex aliena potius, quam ex propria sententia protulerit, ut infra explicabimus, profecto privata unius, vel alterius auctoritas, publico totius Romani Cleri, populique judicio non est anteponenda. Cumque splendidum, atque inconcussum ex Valentiniani Imperatoris Epistola petatur argumentum de provida Siricii electione, ejusque innocentia. ac probitate, sileat oportet quicumque obtrectator, hujusce Elogii, quod pro Siricio Valentinianus attexuit, auctoritate convictus: *Magnum innocentiæ, & probitatis exemplum est, in una acclamatione, & ipsum* (Siricium) *eligi, & ceteros improbari.*

Hieronymi in Siricium duriora verba excusantur.

LXXIV. Sed neque lividam obtrectationis maculam Hieronymo inurendam censemus; quid enim hac in parte illi excidit quod Siricii sanctitati injurium videatur, inani potius illius credulitati, quam infenso in optimum Pontificem animo tribuendum. Potuit sane S. Doctori contigisse, quod iis passim usuvenit, qui remotissimas regiones inhabitant; ut nimirum ex falso quopiam rumore Hierosolymam perlato, in errorem inductus, minus æquam de Siricii virtutibus, regimine, ac probitate conceperit opinionem. Quod Animo imbiberat, privatis ad amicum Pammachium literis aperuit; atque ob eam, quæ inter amicos, obtinet, familiaritatem, fortasse minus cautus de iis facile locutus est, quæ ex incerto, atque inani rumore in vulgus disseminabantur. Accedit quod literas ad Pammachium Hieronymus dederit, quo tempore disceptatio contra Jovinianum adhuc fervebat, & Siricius populari urbis opinione deceptus, adversariis Hieronymi liberius fortasse, quam oportebat, favere videbatur. Hinc nova Hieronymum incessit suspicio, novus timor, qui tandem in voces, quæ Siricii integritati adversari videntur,

dentur, erupit. Quo ferme pacto inter Collitigantes occurrunt aliqui, qui cum bonam foveant Causam, si judicem in adversam partem propendere suspicantur, in judicem ipsum insurgunt, obloquuntur, ejus laudibus obtrectant, munere, quo fungitur, indignum affirmant, donec judicium, de quo sibi metuunt, definiatur. Ubi vero juri consonam judex sententiam tulit, versis vicibus, sermonem corrigunt, suspicionem execrantur, palinodiam recinunt, summamque Prætoris scientiam, atque integritatem commendant. Hæc eadem facile Hieronymo possunt accomodari. Cum enim, pendulo adhuc judicio, anceps hæret, ac dubius, de Siricio conqueritur; at contra, re integra, & quavis suspicione remota, Siricium veneratur, ac multa cum laude commemorat, ut infra patebit.

Rejiciuntur, qui Hieronymum ex invidia loquutum putant.

LXXV. Hasce conjecturas amplectimur, quæ Siricii sanctitati, & Hieronymi famæ, ac dignitati bene consulunt. Eos namque aversamur, qui de celeberrimi Ecclesiæ doctoris honore tuendo nihil plane solliciti, ut Siricium vindicent, damnant Hieronymum; in quem idcirco nedum maledicentiæ, sed & invidiæ, ac ambitus crimina congerunt. Ferunt enim, illum secunda populi acclamatione in Damasi successorem propositum, sed mox in Electione Siricio posthabitum, verba illa in æmulum immerito sibi præpositum protulisse: *Minus est tenere Sacerdotium, quam mereri*. Præposteram hanc verborum D. Hieronymi interpretationem refert Florentinius, quamvis eam omnino non approbet. At nobis nullo modo ferenda videtur; non enim citra summam injuriam, illud de Hieronymo aut sentire, aut etiam suspicari possumus, tantum virum usque adeo ambitus crimine abreptum fuisse, ut & futurum Pontificatum concupiverit, & deperditum ingemuerit.

Literas Communicatorias Rufino traditas Hieronymus improbat, excusat Baronius.

LXXVI. Rufinus Roma discessurus ut in Patriam reverteretur, Literas Communicatorias a Siricio petiit, & impetravit. Cardinalis Baronius rem hanc expendens ad an. Christi 397., Siricium reprehendere non audet, cum nulla S. Pontificis causa suppeteret, cur petitas Literas Rufino denegaret: *Sed quod ad Rufinum spectat, etsi profecturus Aquilejam solum patrium, petierit, & acceperit ab ipso Siricio Romano Pontifice Communicatorias literas, Catholicis tantum, ut sæpius diximus, impertiri solitas, minime cessit culpæ Siricio. Nam cum ipsa hæretica interpretatio Periarchon Origenis, nomine careret Auctoris; nec a quo Præfatio illa esset scripta, liqueret nihil est, quod Rufinum nondum detectum, imo Catholicum se clamantem, & ab omni hæresi se alienum extrinsecus profitentem, a communione extorrem facere deberet, nec Romanæ Sedis moris est, non convictum quempiam condemnare*. Hæc Baronius. Erant igitur Communicatoriæ Literæ, Catholicæ communionis indicium, atque argumentum; quo sane argumento Opta-

tus usus est, ut ostenderet Ecclesias Africæ, quæ Cæciliani Ordinationem tuebantur, omnimodam cum Ecclesia Catholica servare communionem. *Sedit prior Petrus*, loquitur de Cathedra Romana, & enumeratis Petri successoribus usque ad Siricium, ita prosequitur: *Siricius hodie, qui noster est socius, cum quo nobis totus Orbis commercio Formatarum*, Communicatorias intelligit, *in una societatis comunione concordat*. Hasce Literas vaferrimus Rufinus magnopere ostentavit, venditavitque, præsertim post mortem Siricii, ratus sibi profuturas tempore Anastasii Pontificis, qui Siricio successit, ut judicium contra se institutum, aut effugeret, aut infirmaret. Quocirca D. Hieronymus, cui prava Rufini indoles perspecta erat Catholicæ Religionis studio actus, *in Epistola 127. ad Principiam tom. 1. ejus operum Editionis Veronensis pag. 951.*, postquam Marcellam, quæ errori strenue restiterat, egregie commendavit, Siricium simplicitatis quodammodo insimulat, quod ex propriæ indolis, ac probitatis mensura, alienos mores metiretur, ac de iis judicium ferret. *Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quidpiam facere videretur, postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam, in plerisque violari, ita ut Sacerdotes quoque, & nonnullos Monachorum, maximeque seculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio ceteros æstimabat, publice restitit malens Deo placere quam hominibus.*

Quæ in Siricium objicitur simplicitas culpa vacat.

LXXVII. Observat Cardinalis Baronius ad annum Christi 397. Siricium a Hieronymo, non doli, aut gravioris criminis, sed simplicitatis duntaxat insimulari: *Sugillat sanctus Hieronymus Siricii Papæ simplicitatem, non dolum*. At Petrus Coustant in toties memorati Operis *pagina 706.* animadvertit, Rufinum tunc cum Literas Communicatorias obtinuit, virum fuisse acris ingenii, multæ scientiæ, ac integræ famæ prærogativa commendatum; nondum enim, quod in imo pectore servabat, virus evomuerat: *Eo autem facilius Rufinus sibi, ac sociis Literas a Siricio impetravit humanitatis, ac benevolentiæ plenas, quod ille virtutis, ac scientiæ fama clarus, needum male audiisset*. Qua de re opportunior infra, ubi Origenistarum causam tractabimus, redibit sermo. Quod vero ad Siricii simplicitatem attinet, idem Coustantius quamcumque criminis invidiam amoliri studet, atque ita prosequitur: *in sinistram suspicionem non facile abit Christiana simplicitas, nec male de quoquam judicare amat, præsertim de illo, de quo nihil se menti offert, unde non recte de illo sentias.* Culpanda igitur simplicitas, quæ a fatuitate, nimiave credulitate proficiscitur, excusanda vero, quæ ortum ducit a Christiana caritate, cui illud peculiare est, ut de alieno malo, quod ignorat, non cogitet. Atque huc quidem revocari possunt verba Hieronymi, qui de Siricio jam vita functo sermonem habens, cum Rufino easdem,

quas

quas a Siricio acceperat, Literas exprobraret, quod iis contra judicium ab Anastasio instructum abuteretur, uno, eodemque sermonis contextu Rufinum objurgat, & Siricium commendat: *Siricii jam in Domino morientis profers Epistolam*, ita sanctus Doctor Rufinum alloquitur, *& viventis Anastasii verba contemnis*; quibus verbis Siricium Pontificem, Beatorum, qui in Domino moriuntur, numero accenset. Hanc ipsam verborum Hieronymi interpretationem probat, ac sequitur Pagius *in vita Siricii num.77. Quæ verba*, inquit, *ostendunt Hieronymum credidisse, Siricium somno Sanctorum in Domino obdormivisse*.

LXXVIII. Quoniam de Hieronymo satis hucusque egimus, proposita controversiæ methodus exigit, ut jam de Sancto Paulino sermonem instituamus. Quia vero & hic nova criminum materies contra Siricium exsurgit, rem paulo altius repetere juvabit. Quanta animi benevolentia Pontifex Anastasius Siricii successor prosequutus fuerit sanctum Paulinum tunc adhuc Presbyterum, mox celeberrimum Nolæ Episcopum ex ejusdem Paulini *Epistola* 20. *ad Delphinum* data, satis compertum est. *Sciat veneratio tua*, inquit Paulinus, *sanctum Fratrem tuum Papam Urbis Anastasium amantissimum esse humilitatis nostræ. Nam ubi primum potestatem caritatis suæ nobis offerendæ habere cœpit, non solum suscipere eam a nobis, sed inserere nobis piissima affectione properavit*. Cujus quidem singularis benevolentiæ haud obscurum argumentum inde eruitur, quod Anastasius ad diem suum natalem celebrandum, ad quem soli Episcopi convenire consueverant, nonnisi Paulinum Presbyterum invitaverit; nec minori amoris significatione excusationem exceperit, quam, cur non veniret, Paulinus attulerat. *Postea quoque*, sic ille prosequitur in laudata Epistola, *interposito tempore, etiam ad natalem suum, quod consacerdotibus suis tantum deferre solet, invitare dignatus est. Nec offensus est excusatione nostra, sed officium sermonis nostri, quod in vicem præsentiæ reddideramus, acceptans, animo nos paterno, & absentes recepit*.

S. Paulinus Anastasio Pontifici acceptissimus.

LXXIX. Longe tamen dissimilem fortunam Paulinus expertus est sub Pontifice Siricio, qui Paulinum Romæ versari ægre ferebat; qua de re graviter conquestus est ipsemet Paulinus in *Epistola* 5. *ad Sulpitium Severum*, in qua postquam motus, ac turbas omnes ab invidis Clericis contra se concitatas commemoravit, hæc subjicit: *Sed plenius indicare potuerunt conservi nostri pueri tui, quantum nobis gratiæ Dominicæ detrimentum faciat Urbici Papæ superba discretio*. Urbici Papæ nomine Siricium intelligi, affirmat Baronius, cujus verba jam a Nobis supra relata juvabit repetere: *Jam puto*, inquit ad an. Christi 594. *sentis, Lector, quem Paulinus per Urbicum Papam intelligit, non alium quidem, quam qui tunc Romanæ præerat Ecclesiæ*,

Longe dissimilis Paulini fortuna sub Siricio.

 Ponti-

Pontificem ipsum Siricium, quem infensum absque causa aliqua, ut ait, pati coactus fuit. Mox causam inquirens, cur Siricius alieno fuerit animo erga Paulinum, hanc producit, quod nimirum Paulinus adhuc laicus a Lampio Barchinonensi Episcopo ad Ordines fuerit promotus, legitimis temporum interstitiis nequaquam servatis. Id vero cum displicuisset Siricio, qui Ecclesiasticæ disciplinæ vindex erat acerrimus, ideo iis benevoli animi significationibus, quæ tanti Viri meritis, ac virtutibus congruebant, Paulinum excipere noluit; quod tamen in Siricio Baronius non probat, cum Paulinus invitus, ac nolens, ad sacra Altaris Ministeria obeunda fuerit initiatus. Neque vero deerant illustrium Virorum exempla, veluti Ambrosii, ac aliorum, qui vel ex ipso laicorum statu, vel etiam e Catechumenorum ordine, nedum ad Sacerdotii, sed etiam ad sublimiorem Episcopatus gradum ascenderant, verius evolaverant.

Nulla invidia, livor nullus Siricium impulit, ut Paulinum aversaretur.

LXXX. Meminit idem Baronius quo plausu Paulinus Romam adveniens exceptus fuerit. Magna enim, ac potior Urbis pars, Civium scilicet, Præsulum, ac eorum, qui publicis fungebantur muneribus, præter advenas, plebejosque homines una commixtos, certatim, & velut agmine facto, ad eum invisendum confluebat. Equidem plausu, ac admiratione digna res erat, Paulinum Virum Consularem, humili Sacerdotum veste indutum aspicere. Cavendum vero, ne ullam ex tanta Urbis gratulatione criminationis materiem in Siricium refundamus. Tillemontius *tomo* 14. *Memoriar. pro Historia Ecclesiastica sex priorum seculorum, in vita sancti Paulini art.*24. de hominum frequentia, qui ad Paulini domum convolabant, sermonem habens, putat Siricium ideo subinfenso, ac alieno in Paulinum fuisse animo, quod communis favor, ac plausus egregias tanti Viri virtutes celebraret. Hinc livorem, ac invidiam, quæ in Paulinum exarsit, exortam affirmat. Tillemontio assentiuntur alii iniqui sane Censores, nempe Baillet *in vita sancti Paulini die* 22. *Junii num.*7., & Dupinus *seculo quinto nova Bibliotheca tom.*3. *part.*1.*pag.*280. Has tamen in sanctum Pontificem impactas calumnias facile erit contundere, si quæ Pater Franciscus Sacchini *in vita sancti Paulini apud Bollandianos die* 22. *Junii cap.*4. *num* 20. in hanc rem scripsit, huc revocentur. Ait enim, Siricium satis aperte loquutum, se nempe Paulini Ordinationem præproperam nimis, atque præcipitem, probare non posse; ideoque consueta benevolentiæ, ac humanitatis officia in eum exercere noluisse. Hanc unam ille producit causam, quæ Siricium a Paulino paulisper alienavit. *Sivit Siricius emanare sermonem, ejus* (hoc est Paulini) *se consuetudinem nolle; scilicet ne repentinam hominis consecrationem probare, & latas ab se ipsemet enervare leges videretur. Nihil ultra gestum, satis ostendunt*

dunt illa Paulini ad Severum verba : Qui nos odisse , & a consortio sanctitatis suæ segregare dicuntur . Idipsum affirmat Cellier *tom.* 10. *Histor. Generalis sacrorum Authorum cap.* 17. *num.* 8. , cui consonat Florentinius in citata *Exercitatione pag.* 1005. , & Pagius *in vita Siricii num.* 15.

LXXXI. Alias rationes iidem Florentinius, ac Pagius attexunt, ut quamcumque simultatis suspicionem, quæ in Siricium intorqueri posset, excludant. Ajunt igitur, sanctum Paulinum contra dissolutos Romani Cleri mores liberius declamantem, multorum odia, ac obtrectationes, quod & Hieronymo, ut supra adnotavimus, contigit, in se concitasse. Hinc alienis clamoribus commotum, ac veluti fatigatum Siricium, a Paulini familiaritate recessisse : Addunt præterea, Paulinum optimis quidem, atque integerrimis moribus præditum, in aliis tamen dijudicandis minus solerti fuisse ingenio, ideoque de Siricio Pontifice, quem nondum satis perspexerat, fuisse conquestum. Audiendus Florentinus : *Sed vere etiam fatendum est, Paulinum ex humana ratione optimum non fuisse hominum, & eorumdem morum æstimatorem, dum Siricium superbæ discretionis insimulat, quem Hieronymus nimiæ simplicitatis, & innatæ bonitatis quodammodo coarguit : Et quamvis sanctitate morum Paulinus polleret, minus acris judicii reputari potest.* Id ut confirment memorati Florentinius, & Pagius, rationes addunt nonnullas, quas hic repetere supervacaneum putamus.

Aliæ, quæ Siricium vindicant, rationes adduntur.

LXXXII. Quænam vero hac in re Nostra sit sententia, hisce quas subjicimus animadversionibus aperimus. Prima est, sanctum Paulinum, statutis temporum interstitiis non servatis, ad Sacerdotium fuisse promotum, contra legem a Siricio statutam in Epistola ad Himerium Episcopum Tarraconensem *cap.* 9. quam ante Paulini Ordinationem Siricius conscripserat, stata temporum intervalla definiens, quæ a Laicali statu ad Presbyteratum debent intercurrere, ut in sacris præcedentium Ordinum Ministeriis rite exerceatur, quisquis ad Sacerdotium cupit accedere. Quamobrem ejusdem Siricii Decreto accurate secernuntur, qui ab infantia Ecclesiæ ministerio mancipantur, ab iis, qui ætate grandævi, Clericali militiæ adscribuntur ; quibus idcirco lex indicitur, ut per Ecclesiasticos gradus paulatim ascendentes, tandem statuto tempore ad Sacerdotium perveniant. Cum ergo certa, atque explorata sit causa, quæ Siricii animum a Paulino abalienavit, haud licet aliam aut incertam, aut minus stolidam obtrudere. Porro ea, quæ a Paulini Ordinatione petitur ratio, ceteris æquior est, magisque consentanea. Si enim Siricius ad eam benevolentiæ significationem, qua Paulini probata virtus digna erat, descendisset, multorum animis hæc insedisset opinio, Siricium, Ecclesiasticarum Legum, quas.

Quæ causa Siricium a Paulino abalienaverit.

quas pridem promulgaverat, quasque in Paulini ordinatione violatas noverat, contemptum negligere, aut tacitum dissimulare.

Siricius in Paulinum aliquando benevolus.

LXXXIII. Sed & illud animadversione dignum est, Siricii severitatem erga Paulinum, haudquamquam diuturniorem fuisse, neque ad obitum usque fuisse productam. Satis enim Siricio fuit semel, atque iterum durius excepisse Paulinum; mox enim composito ad benevolentiam vultu, quam prius occultaverat paterni animi benignitatem, tamdem manifestavit, eaque Paulinum complexus est. Tillemontius in loco citato *art.* 20., post evolutas Paulini Epistolas affirmare non dubitat, egregium hunc Virum quotannia ad celebrandum natalem diem beatorum Apostolorum Petri, & Pauli Romam accedere, ibique decem circiter dierum spatio commorari consuevisse. Quid vero interim Paulinus Romæ ageret, sic ille aperit. Antemeridiano tempore Ecclesias adire, & Sacra peragere solemne illi erat: Pomeridianis vero horis, in iis, qui salutatum venerant, excipiendis, erant autem quamplurimi, qui turmatim ad Paulini ædes accedebant, totus occupabatur; nec ullum vel exiguum illi supererat temporis spatium, quo vel epistolam scriberet, vel pagellam percurreret, ut tot, tantisque implicitum curis animum recrearet. Nox una quietem, breviorem tamen, Paulino conciliabat. Quo primum tempore mos ille inceperit Romam accedendi ipso Apostolorum Petri, & Pauli natali die, idem Tillemontius inquirit, probatque hujusce sacri Ritus initia ab ipso Siricii Pontificatu esse repetenda. Hinc infert, Siricium postremis vitæ annis æquiori erga Paulinum fuisse animo, ideoque eum Romam accedentem, ac Romæ commorantem, multa dilectionis, ac benevolentiæ significatione excepisse. Secus, nec Romam accedere, nec ullam ibi moram trahere decrevisset Paulinus, si infensum Siricii animum fuisset expertus. Ubi Paulinus suboffensum Siricium cognovit, ab Urbe recessit; si ergo in Urbem sub eodem Siricio regressus est, jam pacatum, sibique benevolum probe noverat.

Quæ inter Siricium & Paulinum intercessit discrepantia, eorum sanctitatem non lædit.

LXXXIV. Tertio loco dissimulare non possumus, duriora illa, quæ supra retulimus verba, a Paulino in Siricium, non etiam a Siricio in Paulinum fuisse prolata; ideoque, si liceret de alterutro judicium ferre, Paulinus, non Siricius de acri illa, ac inofficiosa expostulatione esset culpandus. Verum hac etiam animadversione posthabita, si rem ad rigidioris judicii lances exigamus, hoc unum colligimus, aliquam scilicet inter Siricium, ac Paulinum intercessisse discrepantiam, & animorum offensionem, quæ neutrius sanctitatem evertit. Ut id Pagius confirmet, notissimum *in Vita Siricii* affert exemplum contentionum, quæ sanctum Willelmum Episcopum Eboracensem, & sanctum Abbatem Bernardum ad invicem commiserunt; qua de re fusiori sermone Nos item egimus *lib.* 2. *de*

de Canonizatione Sanctorum cap. 41. *num.* 13., qui insuper *sub num.* 8. aliud exemplum produximus de privatis contentionibus inter sanctum Leonem Magnum, & Hilarium Episcopum Arelatensem, ut silentio prætereamus alia gravioris momenti dissidia, quæ in *sequenti capite* 42. *ejusdem Operis* indicavimus. Nihil tamen illustrium Virorum virtuti, ac probitati quidquam inde decedit: Aliud namque est simultates, intercedere; aliud, controversias excitari. Illud caritatem infringit, ac in odium erumpit; hoc in sola animorum dissensione versatur, quæ voluntates non dissociat, cum ingenia committit.

Tardum Siricii consilium in damnandis Origenistis, a Baronio excusatur.

LXXXV. Unum adhuc, antequam Nostris hisce Apostolicis Literis supremam manum imponamus, superest examinandum; sit ne Siricius socordiæ, ac simplicitatis crimine insimulandus, quod in Origenistis damnandis minus sollicitum se præbuerit. Hoc est præsentis controversiæ postremum caput, cui expediendo Nostra hæc, quam subjicimus, oratio occupabitur. Ut ab impacto desidiæ vitio Siricium purget, clarissimus Annalium Parens anno Christi 307. notissimam profert Parabolam Evangelici Patrisfamilias, qui zizania ad messem usque sivit crescere, ne alioquin sollicita nimirum cura actus, dum zizania evellit, ipsum quoque illis commixtum eradicaret frumentum. Laudandus sane Baronius, qui ut insignem in veteres Ecclesiæ Patres animi sui pietatem, ac singulare obsequium testatum faciat, cum illorum facta commendare non possit, benigniori saltem interpretatione excusare contendit. Sic ergo Baronius: *Licet & aliqua saltem ex parte excusationem illam prætexere jure potuisset, quod exemplo Evangelici Patrisfamilias, usque ad messem siverit zizania crescere, ne cum eis evelleret triticum, expectans nimirum, ut qui vere essent Heretici, perspicue, matura segete, certioribus signis fierent manifesti*. Hanc ipsam Baronii sententiam sequutus videtur Petrus Coustant in toties memorata Collectione *pag*. 107., ubi Hieronymi censuram contra Siricii simplicitatem expendens, innuit præcipuam christianæ simplicitatis dotem hanc esse, tardo gressu incedere, & composito ad indulgentiam animo, eos, qui desipuerunt, patienter expectare, ut facilius resipiscant: *Interdum etiam nonnihil dissimulandum censet, ut errantem prævenientibus demulcens officiis, eum ad veritatem allicere queat*. Neque desunt saluberrima sanctorum Ecclesiæ Patrum monita, quæ ejusmodi tolerantiam suadeant. Prostant apud Lucam d'Acherium *in tomo* 2. *&* 5. *Spicilegii*, Epistolæ Romanorum Pontificum Simmachi, & Innocentii II., qui ad majora mala vitanda, atque ad pravorum mores in meliorem frugem revocandos, licere ajunt aliquando posthabita Legum severitate, ad christianæ patientiæ, & benignioris dispensationis regulas confugere, ut errantem, ac de-

devium fratrem facilius lucrari possimus. *Sæpenumero*, verba Eulogii Episcopi Alexandrini apud Photium, *aliqua temporaria œconomia ad breve tempus prodiit, aliquod indebitum tolerans, & amplectens, ut continuum & inconcussum robur pietas acciperet, & ad dissolvendos eorum, qui veritati insidiabantur, insultus.*

Origenistarum errores Siricius ignorat.

LXXXVI. Etsi vero memorata Baronii responsio, tot monitis, ac testimoniis illustrata, improbanda non sit, ab ea tamen abstinemus, cum alia opportunior, ac pro Siricii causa tuenda longe validior, Nobis præsto sit. Baronius Siricium hæresis Origenistarum conscium supponit; hinc prudentem tarditatem causatur. At Nobis Origenistarum errores, Siricio superstite, omnino delituisse videntur; quamdiu enim vixit Siricius, pessimi simulatores, ovium vestimentis contecti, lupinam improbitatem occuluerunt, quæ tandem sub Anastasio Pontifice Siricii successore detecta est, atque damnata. Nullus igitur excusationi locus, ubi error, qui nondum innotuit, quamcumque in Siricio improvidam simplicitatem excludit. In rem hanc testem producimus ipsum Hieronymum, qui causam inquirens, cur Origenistæ, atque omnium loco Rufinus, Communicatorias Literas a Siricio postulaverit, hanc unam producit *in Epistola* 127. *ad Principiam*, *in nova Veronensi Editione tom.* 1. *pag.* 952. *num.* 10., ut nimirum hæresi nondum evulgata, Catholicæ communionis pallio obtecti, securius ex Urbe discederent. *Cernentes Hæretici*, inquit S. Doctor, *de parva scintilla maxima incendia concitari, & suppositam dudum flammam jam ad culmina pervenisse: nec posse latere, quod multos deceperat, petunt, & impetrant Ecclesiasticas Epistolas, ut communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur. Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum Vir insignis, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur; imo idcirco raptus, atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur.* Hisce verbis enucleandis intentus Cardinalis Norisius *in citata Dissertatione pag.* 725. duo securus affirmat: Alterum nempe, Rufinum Roma abiisse, ne, detectis erroribus, a Siricio puniretur; alterum vero errores illos Siricii ætate omnino impervios delituisse. Præstat ipsum Norisium loquentem audire. *Itaque, teste Hieronymo, Rufinus Roma discessit, veritus non posse latere diutius Origeniani Voluminis errores, ac proinde a Siricio sibi timebat, quem si propitium sperasset, poterat tutus ceterorum clamores surdis auribus contemnere. Ex illis verbis*: Nec posse latere, *constat eos errores nondum publicatos; sed tantum clanculum assertos. Quid mirum si Siricium latuerint?*

Sub Anastasio Pontifice Origenistarum errores erumpunt.

LXXXVII. Egregius item est locus alter *ex Epistola* 130. *ad Demetriadem in citat. tom.* 1. *Editionis Veronensis pag.* 936. *num.* 16., ubi S. Doctor Origenistarum errores sub Anastasio Pontifice detectos

ctos; & præscriptos affirmat. *Dum esses parvula*, ita Demetriadem alloquitur, *& sanctæ, ac beatæ memoriæ Anastasius Episcopus Romanam teneret Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæva tempestas, simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere, & labefactare conata est. Sed Vir ditissimæ paupertatis, & Apostolicæ sollicitudinis, statim Noxium perculit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit.* Hinc juremerito infert Florentinius *pag.* 1003. *præfatæ Exercitationis*, hæresim Origenistarum Siricii tempore nondum e latebris prodiisse; tum vero caput exeruisse, cum Anastasius Romanæ præerat Ecclesiæ; *Nondum hæresis patefacta erat, hoc enim tantum accidisse sub Anastasio*, *adductum ipsius Hieronymi fragmentum demonstrat*.

LXXXVIII. Nec facile poterat Origenistarum hæresis ad aliorum notitiam pervenire, cum Rufinus, ejusque socii, genus hominum vaferrimum, qua poterant arte, vel fraude, errores obtegerent. Prava hæreseos dogmata solis familiaribus manifestabantur, neque extra Rufini, & Melaniæ consocios, & asseclas, arcana illa doctrina evulgabatur. Ita vero Origenistarum calliditatem describit Pagius *ad Annales Baronii ad an. Christi* 397. *num.* 17. *Nondum hæresis satis patefacta erat, idque tantum accidit sub Anastasio, licet penes Rufini, & Melaniæ familiares jam malesanæ doctrinæ suspicio invalesceret*. Pari sollicitudine Rufinus Versionem libri Periarchon, Siricio vivente, occultavit, ne alioquin ex obvia lectione virus detegeretur. *Verum cum Origenis errores*, inquit Pagius loco citato *num.* 16. *ex mala Rufini interpretatione ante Anastasium latuerint, quid culpabile Siricius omiserit, non apparet; & Communicatorias Literas Rufino de more concedens, dum hic optime apud omnes ante vulgatum Romæ Periarchon audiret, non videtur in crimen vocandus*. Imovero etsi Rufinus Roma abesset, & Aquilejæ moraretur, ubi biennio permansit, adhuc errores simulare curavit. Hinc nondum fraude detecta, Chromatii Episcopi familiaritate usus est: Hinc ipsemet Chromatius apud Hieronymum, & Venerius Mediolanensis Episcopus apud Pontificem Anastasium pro Rufino allaborarunt, ut de Venerio Episcopo constat ex ejusdem Pontificis Epistola ad Joannem Jerosolymitanum. Qui ergo Siricius nosse poterat Origenistas, quorum errores vel ipso Anastasii Pontificis tempore aliquamdiu delituerunt? Si errores non noverat, nullo modo culpandus, quod errores non condemnaverit. Quocirca Parabola illa Evangelica, quam Siricio Baronius accommodat, de Patrefamilias, qui maluit zizania ad messem usque intacta relinqui, ne pari, eventu zizania, ac frumentum una divellerentur, minus consona videtur, cum Paterfamilias zizania tritico commixta noverit; Siricius vero Origenistarum errores Catholicæ doctrinæ infensos ignoraverit. Si quid ergo ex Evangelica illa Parabola ad rem no-

Multa Origenistarum sollicitudo, ne hæresis innotesceret.

devium fratrem facilius lucrari possimus. *Sæpenumero*, verba Eulogii Episcopi Alexandrini apud Photium, *aliqua temporaria œconomia ad breve tempus prodiit, aliquod indebitum tolerans, & amplectens, ut continuum & inconcussum robur pietas acciperet, & ad dissolvendos eorum, qui veritati insidiabantur, insultus.*

Origenistarum errores Siricius ignorat.

LXXXVI. Etsi vero memorata Baronii responsio, tot monitis, ac testimoniis illustrata, improbanda non sit, ab ea tamen abstinemus, cum alia opportunior, ac pro Siricii causa tuenda longe validior, Nobis præsto sit. Baronius Siricium hæresis Origenistarum conscium supponit; hinc prudentem tarditatem causatur. At Nobis Origenistarum errores, Siricio superstite, omnino delituisse videntur; quamdiu enim vixit Siricius, pessimi simulatores, ovium vestimentis contecti, lupinam improbitatem occuluerunt, quæ tandem sub Anastasio Pontifice Siricii successore detecta est, atque damnata. Nullus igitur excusationi locus, ubi error, qui nondum innotuit, quamcumque in Siricio improvidam simplicitatem excludit. In rem hanc testem producimus ipsum Hieronymum, qui causam inquirens, cur Origenistæ, atque omnium loco Rufinus, Communicatorias Literas a Siricio postulaverit, hanc unam producit *in Epistola* 127. *ad Principiam, in nova Veronensi Editione tom.* 1. *pag.* 952. *num.* 10., ut nimirum hæresi nondum evulgata, Catholicæ communionis pallio obtecti, securius ex Urbe discederent. *Cernentes Heretici*, inquit S. Doctor, *de parva scintilla maxima incendia concitari, & suppositam dudum flammam jam ad culmina pervenisse: nec posse latere, quod multos deceperat, petunt, & impetrant Ecclesiasticas Epistolas, ut communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur. Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum Vir insignis, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur; imo idcirco raptus, atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur.* Hisce verbis enucleandis intentus Cardinalis Norisius *in citata Dissertatione pag.* 725. duo securus affirmat: Alterum nempe, Rufinum Roma abiisse, ne, detectis erroribus, a Siricio puniretur; alterum vero errores illos Siricii ætate omnino impervios delituisse. Præstat ipsum Norisium loquentem audire. *Itaque, teste Hieronymo, Rufinus Roma discessit, veritus non posse latere diutius Origeniani Voluminis errores, ac proinde a Siricio sibi timebat, quem si propitium sperasset, poterat tutus ceterorum clamores surdis auribus contemnere. Ex illis verbis*: Nec posse latere, *constat eos errores nondum publicatos; sed tantum clanculum assertos. Quid mirum si Siricium latuerint?*

Sub Anastasio Pontifice Origenistarum errores erumpunt.

LXXXVII. Egregius item est locus alter *ex Epistola* 130. *ad Demetriadem in citat. tom.* 1. *Editionis Veronensis pag.* 936. *num.* 16., ubi S. Doctor Origenistarum errores sub Anastasio Pontifice detectos

ctos ; & præscriptos affirmat . *Dum esses parvula*, ita Demetriadem alloquitur , *& sancta, ac beata memoria Anastasius Episcopus Romanam teneret Ecclesiam , de Orientis partibus hæreticorum sæva tempestas , simplicitatem fidei , quæ Apostoli voce laudata est , polluere , & labefactare conata est . Sed Vir ditissimæ paupertatis , & Apostolicæ sollicitudinis , statim Noxium perculit caput , & sibilantia hydræ ora compescuit .* Hinc juremerito infert Florentinius *pag.* 1003. *præfatæ Exercitationis* , hæresim Origenistarum Siricii tempore nondum e latebris prodiisse ; tum vero caput exeruisse , cum Anastasius Romanæ præerat Ecclesiæ ; *Nondum hæresis patefacta erat , hoc enim tantum accidisse sub Anastasio , adductum ipsius Hieronymi fragmentum demonstrat .*

LXXXVIII. Nec facile poterat Origenistarum hæresis ad aliorum notitiam pervenire , cum Rufinus , ejusque socii , genus hominum vaferrimum , qua poterant arte , vel fraude , errores obtegerent . Prava hæreseos dogmata solis familiaribus manifestabantur, neque extra Rufini, & Melaniæ consocios,& asseclas, arcana illa doctrina evulgabatur . Ita vero Origenistarum calliditatem describit Pagius *ad Annales Baronii ad an. Christi* 397. *num.* 17. *Nondum hæresis satis patefacta erat , idque tantum accidit sub Anastasio , licet penes Rufini , & Melaniæ familiares jam malesanæ doctrinæ suspicio invalesceret .* Pari sollicitudine Rufinus Versionem libri Periarchon , Siricio vivente , occultavit , ne alioquin ex obvia lectione virus detegeretur . *Verum cum Origenis errores* , inquit Pagius loco citato *num.*16. *ex mala Rufini interpretatione ante Anastasium latuerint , quid culpabile Siricius omiserit , non apparet ; & Communicatorias Literas Rufino de more concedens , dum hic optime apud omnes ante vulgatum Romæ Periarchon audiret , non videtur in crimen vocandus .* Imovero etsi Rufinus Roma abesset , & Aquilejæ moraretur , ubi biennio permansit , adhuc errores simulare curavit . Hinc nondum fraude detecta , Chromatii Episcopi familiaritate usus est : Hinc ipsemet Chromatius apud Hieronymum , & Venerius Mediolanensis Episcopus apud Pontificem Anastasium pro Rufino allaborarunt , ut de Venerio Episcopo constat ex ejusdem Pontificis Epistola ad Joannem Jerosolymitanum . Qui ergo Siricius nosse poterat Origenistas , quorum errores vel ipso Anastasii Pontificis tempore aliquamdiu delituerunt ? Si errores non noverat , nullo modo culpandus , quod errores non condemnaverit . Quocirca Parabola illa Evangelica , quam Siricio Baronius accommodat , de Patresfamilias , qui maluit zizania ad messem usque intacta relinqui , ne pari , eventu zizania, ac frumentum una divellerentur , minus consona videtur , cum Paterfamilias zizania tritico commixta noverit ; Siricius vero Origenistarum errores Catholicæ doctrinæ infensos ignoraverit . Si quid ergo ex Evangelica illa Parabola ad rem no-

Multa Origenistarum sollicitudo , ne hæresis innotesceret .

ſtram liceat decerpere, illud eſt, Patremfamilias nullo modo culpandum, quod zizania in agro ſuccreverint, cum ipſe bonum ſemen, electumque frumentum terræ mandaverit. Non enim illius incuriæ, ſed inſcitiæ tribuendum, quod inimicus homo occulta fraude, & nocte concubia, zizania in ſementem effuderit. Pari jure Siricius vindicandus, cum eo ſuperſtite, nulla in Chriſti Eccleſia Origeniſtarum prava ſemina innotuerint. Quod ſi Anaſtaſii Pontificis ætate Hæreticorum zizania apparuerint, excuſandus omnino Siricius, cum, aut eo vita functo, aut ſi nondum vita ceſſerat, profundæ noctis ſilentio, ipſo nimirum Siricio id penitus ignorante, noxia illa errorum zizania ab Origeniſtis fuerit diſſeminata.

Illuſtrium virorum qui ob Hæreticis decepti ſunt, exempla nonnulla.

LXXXIX. Ea eſt pravorum hominum indoles, ac Hæreticorum verſutia, ut innumeras ad decipiendum obtendant fraudes, quibus vel ipſis Romanæ Eccleſiæ Pontificibus, etſi doctrina, ac ſanctitate præſtantibus, aliquando impoſuerunt. Ut novo Siricii, ſimplicitatem vindicet argumento, Petrus Couſtant *pag. 706.* affert exemplum ſancti Auguſtini, ac aliorum, qui Pelagio jam de hæreſi ſuſpecto, Communionis Literas non denegarunt, quibus ille in Concilio Dioſpolitano uſus eſt, ut hæreticæ pravitatis notam effugeret. Mox utrumque exemplum quamſimillimum Siricii, & Auguſtini una componens, ita ratiocinatur: *Qua in re ſi culpandus Siricius, quanto magis culpandi eſſent tum Auguſtinus, tum alii, qui Pelagio jam hæreſis ſuſpecto ſimiles non denegarunt Epiſtolas, quibus ille ad depellendum a ſe hæreſeos crimen, Dioſpolitano in Concilio abuſus eſt?* Alia a Cardinali Noriſio congeruntur exempla ſanctorum Pontificum Aniceti, Julii, Zoſimi, & Damaſi, qui licet Sanctitatis ſama claruerint, nihilominus perſpectos nequaquam habuerunt pravos errores, primus Praxeæ, alter Marcelli Epiſcopi Ancyrani, tertius Cæleſtini Pelagianorum Principis, quartus Vitalis Apollinariſtæ. Sed longe majora ſunt, quæ Baronius commemorat de Viris illuſtribus, ac ſummis Eccleſiæ Pontificibus, quos inſidiis, ac fraudibus circumventos, improborum verſutia eo uſque perduxit, ut innoxios, ac inſignes pietate Viros exoſos aliquando habuerint, duriuſque tractaverint. *Non mireris lector*, inquit Baronius *ad an. Chriſti 464. num. 8. in nupera editione Lucenſi*, *Romanum Pontificem Hilarium adverſus Mamertum adeo vehementer inſurgere, Virum (ut declararunt eventa) ſanctitate inſignem; In his enim, quæ contentioſi fori ſunt, perfacile eſt quemque decipi. Perſimile etiam ſancto Leoni accidit, qui in ſanctum Hilarium eadem ferme ex cauſa acerrime invectus eſt. Quis neſcit ſæpe accidere, ut falſis accuſationibus, & ſubreptionibus aures Pontificum repleantur, & cum putant agere, quod juſtum appareat, exagitent innocentem?*

Chromatius, Paulinus, Auguſtinus eſto Rufino faveant, excuſantur.

XC. Enimvero, ne a Rufino diſcedamus, ſi quæ pro eo geſſit Chro-

Chromatius, ſanctitati Chromatii non officiunt, Noriſio teſte, *neque hæc officia Chromatii ſanctitati nocuere*: Si D. Auguſtinus citra ullum probitatis diſpendium, magno in pretio habuit Rufinum, ut patet ex Epiſtola in veteri *Editione* 15., *in nova* 73., quem inſuper in priſtinam Hieronymi amicitiam, etſi gravioribus ex cauſis diſſolutam, reſtituere conatus eſt: Si nemo Paulinum reprehendit, quod Rufinum coluerit, & Melaniam Origeniſtarum Patronam commendaverit; cur Siricius damnabitur, quod acerrimum Rufino bellum non indixerit? Chromatius, Paulinus, Auguſtinus excuſantur, quod dolum, pravoſque Rufini mores ignoraverint: Sed & Siricius ipſe ignoravit; nec poterat Rufinum averſari, quem nondum noverat ſceleſtum; non poterat ſceleſtum noſſe, quem communis fama, & opinio probum adhuc habebat. Quo eodem argumento utitur Pagius ad Annales Baronii *in ſuis Adnotationibus ad an. Chriſti* 397. *num.* 17. ita ſcribens: *Nec quia Siricius, dum viveret, bene de Rufino ſenſit, nondum cognita ejus venenata doctrina, e ſanctitate decidit; ſicuti neque D. Auguſtinus dum Epiſtola* 15. *quæ novo ordine eſt inter Auguſtinianas* 73., *Rufinum conciliare Hieronymo laborans, illum magni fecit, quamquam jam Apologetica, & amarulenta Opuſcula inter utrumque vulgata eſſent ſub Anaſtaſio.*

XCI. Pari excuſatione Baronius Paulinum tuetur, qui cum pravos Melaniæ mores ignoraret, ejus Sanctitatem impenſius laudavit. Aberat nempe Paulinus a Melania, nec noſſe poterat, aut debuerat, quidquid ab ea clam, & ſecreto gerebatur in Palæſtina: *Melaniam*, verba ſunt Baronii *ad an. Chriſti* 397., *cum ſic a Paulino laudatam vides, ne mireris; His quidem ipſa, atque majoribus digna præconiis videbatur, neſcientibus, quæ paucis arbitris in Palæſtina, non tam ipſa, quam per ipſam, a ſuis conſociis, de inducendis in Eccleſiam erroribus Origenis, refragante ſancto Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epiphanio, geſta eſſent. Quomodonam, quæſo, Paulinus ſciret, quæ nec qui Jeroſolymis eſſent, noſſe potuerint?* Quod de Paulino abſente habet Hieronymus, Nos de Siricio Romæ commorante repetimus. Aderat Romæ Rufinus, non inficiamur; ſed vicinia fruſtra obtenditur, ubi extra parietes domeſticos, aut extra ſocietatem eorum, qui pari laborant errore, prava doctrina non egreditur. Lupos ab agnis ſecernunt mores; ſinceram a vitiata arbore, diſtinguunt fructus. Si ergo mores lateant; ſi fructus non erumpant, nec lupi rapacitatem, nec arboris vitium licebit cognoſcere. Pravus Rufino erat animus, prava doctrina: ſed cum ſoli Rufino, ejuſque familiaribus errores eſſent perſpecti, perperam Siricius tamquam minus ſollicitus accuſatur. Ignoti nulla cupido; nulla item invidia.

Quæ Paulino; eadem & Siricio, congruit excuſatio.

XCII. Novum pro Siricii vindiciis argumentum Nobis præſto eſſet,

Eorum ſententia, qui Rufinum ab Anaſtaſio damnatum negant.

esset, si eam amplecteremur sententiam, quam multi & doctrina, & Ecclesiasticæ Historiæ peritia satis instructi, sequuti sunt; Rufinum scilicet ne ab ipso quidem S. Anastasio fuisse damnatum, quamvis Anastasio illud laudi detur, quod in Origenistarum causa partes omnes apostolici muneris optime impleverit. Consulendum in hanc rem opus posthumum eruditi Viri Justi Fontanini Archiepiscopi Ancyrani, quod inscribitur *Historia literaria Aquilejensis lib. 5. cap. 18.* Consulenda item, quæ Vallarsius adnotavit in Epistola S. Hieronymi 127. *ad Principiam pag. 952.*, ubi animadvertit, nullam de Rufini excommunicatione fieri mentionem, nullumque proferri posse vetus, probatæque fidei monumentum, ex quo de aperta in Rufinum sententia dubitare non liceat. Addit Vallarsius, Rufinum, quamdiu vixit, nedum amicitiam, sed & familiaritatem exercuisse cum sancto Paulino Nolano, Chromatio Aquilejensi, Gaudentio Brixiano, quibus, ex Fontanino *loco citato num. 3.*, addendus S. Petronius Bononiensis. Nemo autem dixerit, Rufinum ab Ecclesia ejectum, ac peculiari decreto damnatum, societatem, ac consuetudinem cum tot, tantisque Viris, virtutibus, ac Religionis zelo præstantibus, servare potuisse. Ex quo infert, nonnisi indirecte Rufinum in Anastasii Decreto fuisse comprehensum: Cum enim Summus Pontifex in Origenem nominatim sententiam tulerit, & ipsos indirecte Origenistas, quos inter eminet Rufinus, damnavit. Qua in re nihil Rufino accidit probri, quod ceteris Origenis Sectatoribus, qui venenatam ipsius doctrinam profitebantur, commune non fit.

Objectio de celeri Siricii morte dissolvitur.

XCIII. Reliquum tandem est, ut simplicitatis, sive improvidi nimium consilii macula, qua Siricius aspergitur, plane diluta, & ipsum, quem ab ejusmodi crimine tamquam a causa profluxisse aliqui putant, effectum, hoc est celerem Siricii mortem, explodamus. Aliquos in ea fuisse sententia, ut providus Deus Siricium ex hac vita rapuerit, ne Origeniana hæresis invalesceret, atque Anastasium suffecerit, qui Origenistas prosterneret, jam supra animadvertimus, ubi illa Baronii verba recitavimus: *Sæpe quidem, atque pavendis est demonstratum exemplis, quod Pontifices illi qui causam Fidei paulo segnius tractaverunt, ac remissius curaverunt, a Christo primario omnium Pastore fuerint quam celeriter ex hac vita subtracti*. Hanc tamen sententiam piam sane, sed minus solidam, rejiciunt Florentinius, Norisius, Pagius *in vita Siricii*, aliique Scriptores bene multi, quorum responsa, & argumenta, ut brevitati consulamus, sat erit innuere. Primo igitur loco reponunt, Siricium, si Pontificatus tempora metiamur, in supremo Ecclesiæ gubernio quatuordecim, sive, ex veriori calculo, quindecim annos egisse; si vero ætatem consideremus, plusquam septuagenarium

rium ex hac mortali vita excessisse. Quocirca nec breviores Pontificatus anni, nec mors immatura sanctum Siricium exagitant. Secundo, alia exempla suppetere Sanctorum Ecclesiæ Pontificum, Damasi, ac Julii, qui licet Hæreticos, a quibus decepti fuerant, non damnaverint, celeri tamen morte sublati non sunt: *Hic tamen ab his quærerem*, inquit Norisius, *cur Deus ab hæretico deceptum Damasum non statim e vivis substulit, uti cum Siricio factum putant? Julius Papa post absolutum Marcellum Ancyræ Episcopum, quinquennio superstes vixit, cum illum Liberius postea damnaverit*. Tertio, si accuratiori temporis supputationi, quam Norisius producit, & probat, hæreamus, supremo Siricii vitæ anno Rufinus Origenianos libros Periarchon latinitate donavit; ideoque Siricio, qui nonnisi menses aliquot superstes fuit, tarditas, & socordia opponi non debent. *Juxta ejusdem* (Chronologiæ) *calculos*, ita Norisius, *Siricius post latinitate donatos libros Periarchon Origenis, aliquot tantum menses superstes fuit. Ejus vere Successor Anastasius, post triennium ferme sui Pontificatus Rufinum cum ceteris Origenistis condemnavit*. Ex quo fit, ut cum triennalis mora, Anastasii sanctitati non noceat, longe brevius mensium aliquot intervallum Siricii probitati non officiat. Sane Anastasius judicium protraxit, non quia socors, sed quia cautus; ut nimirum, quæ necessario præmittenda erant, neutiquam negligerentur. *In qua procrastinatione*, sequitur Norisius, in toties a Nobis laudata Dissertatione, *nullum socordiæ vitium vituperari potest, sed exactius totius causæ examen commendandum venit*. Postremo absurdum videtur, Siricii Pontificis obitum, etiamsi celerem, atque festinatum fuisse haud inviti daremus, divinæ ultioni adscribere, cum teste Hieronymo *in epist.* 127. *ad Principiam*, breviores Anastasii Pontificis anni, singulari Divinæ Providentiæ beneficio tribuantur, ne scilicet Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur; *imo idcirco raptus, atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur*. Improvidi ergo consilii est, divinæ voluntatis Decreta de variis vitæ, ac mortis eventibus, curiosius investigare, atque ad hebetioris ingenii humani captum illa demittere; sicut enim, proposito sibi exemplo Siricii, atque Anastasii, ratiocinatur Florentinius *pag.* 1002., *male eadem vitæ festinata abscissio, in uno ad insimulandam negligentiam, eodem contextu inducitur in alio ad Sanctitatis indicium*.

XCIV. Etsi judicium, quod de Sancti alicujus nomine Martyrologii tabulis inscribendo, aut in Martyrologium, unde expunctum fuit, restituendo, instituitur, multum differat ab eo judicio, in quo solemnis Canonizationis agitur causa, ut observat Christianus Lupus *in Notis ad Concilium IV. Romanum sub Leone IX.* Siricii causa accuratissimo judicio discussa.

ne IX. tomo 3. pag. 574., nosque item animadvertimus *in lib. 4. de Canonizatione Sanctorum part. 2., cap. 17. num. 9.*, in hac tamen, quam pro sancto Siricio agitavimus, controversia, eadem fere ratio, ac methodus, quæ in causis Canonizationum obtinet, a Nobis servata est. In Canonizationum judicio, hæc præ ceteris locum habent: Primo Servi Dei virtutes exponendæ, ac rite ab iis, quorum interest, probandæ sunt: Secundo, si quæ reliquæ adhuc sunt difficultates, diluendæ: Tertio, quovis remoto obice, ad probandas Pontificio Decreto virtutes tuto transitur. Pari ferme œconomia Siricii Causam tractavimus. Ea cum primis, quæ Siricii Sanctitati favent, expendimus; quo spectant argumenta, ab opinione, & fama Sanctitatis, ab ejus virtutibus, ac probatæ fidei Martyrologiis petita. Deinde, quæ contra Siricium objici solent, quibus fortasse innixi Correctores sub Gregorio VIII. Siricii nomen rejiciendum censuere, enumeravimus, ac confutavimus. Nil ergo prohibet, quominus, causa satis cognita; ac validissimis rationibus, ac monumentis, quæ Siricii Sanctitatem demonstrant, probe discussis, Siricii nomen Martyrologio Romano inscribendum sit; quod idcrco inscribendum decrevimus, atque mandavimus. Qua in re, cum & tanti Pontificis Sanctitati bene consultum sit, & Nostra vota, quæ jam tum, cum Promotoris Fidei munere fungebamur, Nostro insederant animo, tandem nobis in supremo Apostolatus officio constitutis, fuerint impleta, vehementer gratulamur.

Summus Pontifex Regi fausta præcatur.

XCV. Hæc sunt, quæ Majestati Vestræ circa novam Martyrologii Editionem duximus significanda. Par enim Nobis visum est, eidem Majestati Vestræ, cujus regio sumptu nobilis hæc Editio prælo subjicitur, animi Nostri sensus, & quæ in nuperam hanc Editionem contulimus, aperire. Multas sane Nostra hæc Epistola implevit paginas; eam tamen, etsi prolixiorem, nec gravem, neque injucundam fore confidimus, cum Nobis compertum sit, quanta in Deum pietate, quanta item in Sanctos veneratione, ac obsequio Majestas Vestra feratur. Postremo, Omnipotentem Deum bonorum omnium largitorem enixe precamur, ut divitiarum suarum, Cælestium cum primis, copiam effundens, Vos diu servet incolumes, Vestramque Regiam Familiam numquam defitura successione confirmet. Regna Vestra pacata custodiat, eorumque fines in remotissimas usque Infidelium regiones protendens, quod incepit, perficiat. Et Majestati Vestræ, Vestræque Regiæ Familiæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die prima Julii MDCCXLVIII. Pontificatus nostri Anno Octavo.

DE-

DECRETUM
PRO OFFICIO, ET MISSA
S. SIRICII PAPÆ, ET CONFESSORIS
Urbis Sacrosanctæ Basilicæ Vaticanæ.

Sanctissimus Dominus noster BENEDICTUS PP. XIV., *cui Capitulum, & Canonici Basilicæ sancti Petri in Vaticano humillime supplicarunt pro facultate recitandi Officium Sancti Siricii Papæ, & Confessoris sub ritu duplici, die præfinienda a Sanctitate sua, & cum Lectionibus secundi Nocturni ab eadem pariter præscribendis, Oratorum preces non modo non respuit, sed, cum olim in prædicta Basilica Theologalem Prebendam assequutus, curaverit, ac obtinuerit, ut quæ Basilicæ Lateranensi concessa fuerant Sanctorum Pontificum Romanorum Officia, ad Vaticanam quoque extenderentur, eisdem libenti animo annuere consentaneum omnino duxit. Quin pergratum habuit, a Vaticana Basilicæ florentissimo Clero primum in publicis Divinis Officiis Dei opem S. Papæ Siricii meritis invocari, ad cujus Sanctitatem tuendam, dum Canonicatum in eadem Basilica potiretur, curas conferre cæpit, quibus ad Summum Pontificatum assumptus, plurimo labore optatum finem imposuit. Propterea Oratorum votis assentiens, cum dies 26. Novembris Sancti Siricii emortualis, in Vaticana Basilica impedita sit, diem 31. Octobris pro recolenda singulis annis ejusdem sancti Pontificis festivitate assignavit, ejusque Officium sub ritu duplici cum infrascriptis Oratione, & Lectionibus secundi Nocturni a se approbatis, a prædictis Oratoribus recitari, ac Missam celebrari posse benigne indulsit, atque concessit. Hac die* 23. *Junii* 1749.

D. F. Card. Tamburrinus Præf.

F. Patriarcha Hierosolymitanus Secr.

Die 31. Octobris.
IN FESTO S. SIRICII PAPÆ, ET CONFESSORIS.
Duplex.
Omnia de comm. Conf. Pontif. præter ea, quæ sequuntur.
ORATIO.

Deus, qui Beatum Siricium Confessorem, atque Pontificem, Ecclesiasticæ Disciplinæ propagatorem eximium effecisti; da Ecclesiæ tuæ ejus institutis proficere, & meritis adjuvari. Per Dominum nostrum, &c.

In I. Noct. Lect. de Script. occur.

IN

IN II. NOCTUR.

Lect. IV.

SIricius Romanus, ex Presbytero Tituli Paſtoris, vita functo ſancto Damaſo Papa, Cleri, populique univerſi acclamatione ad Apoſtolicam Sedem evectus eſt, obnitente fruſtra Urſicinio Schiſmatico, gratulante vero in primis Valentiniano Imperatore, qui magnum innocentiæ, & probitatis exemplum eum prædicavit. Ipſo ſui Pontificatus exordio Decretalem epiſtolam ſaluberrimis inſtitutionibus plenam ad Himerium dedit Tarraconenſem Epiſcopum, aliis Hiſpaniarum Eccleſiis communicandam, ut corrupti Clericorum mores emendarentur, & diſciplinæ vigor inſtauraretur; quam in Africa quoque collabentem, habita Romæ Synodo octoginta Epiſcoporum, reparandam curavit.

℟. Inveni David, &c.

Lectio V.

INnumera ſunt cetera, quæ pro fidei defenſione toto ſui Pontificatus tempore invicte peregit. Jovinianum Monachum, ſanctæ Virginitatis hoſtem, & Chriſtianum Epicurum, in Romana Synodo anathemate confixit. Bonoſum quoque Sardicenſem Epiſcopum Chriſti Divinitatem, & Deiparæ poſt partum virginitatem inficiantem, damnavit. Manichæos ex Urbe ejectos Imperiali lege, ſecularibus pœnis coercendos ſubjecit; redeuntes vero ad Eccleſiam, in Monaſteria detrudi, ac nonniſi in vitæ exitu ad communionem recipi voluit.

℟. Poſui adjutorium, &c.

Lectio VI.

REligionis tuendæ, & amplificandæ ſtudium, quod ſane quam maximum declarabat, egregie adjuvit Magnus Theodoſius Imperator; qui, cum ſublatis gentilium ſimulacris, templiſque interdictis, aut everſis, idolorum cultum omnem aboleri juſſiſſet, Chriſtiana Religio, ipſo ſedente Pontifice, mirifice propagata eſt. Præclaris pro Eccleſia functus laboribus, editiſque ſanctiſſimis Legibus, ſeptuagenario major obdormivit in Domino anno ſalutis trecenteſimo nonageſimo octavo. Sedit in Pontificatu annos circiter quatuordecim. Ejus corpus e cœmeterio Priſcillæ via Salaria in Titulum ſanctæ Praxedis a Paſchali I. tranſlatum eſt. Illius vero nomen BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus, plene vindicata ejus ab objectis criminibus innocentia, in Romani Martyrologii tabulas referri juſſit.

℟. Iſte eſt qui ante Deum, &c.

IN III. NOCTUR.

Homilia in Evang. Vigilate *de comm. Conf. Pontif.*

Die 31.

Die 31. Octobris.
IN FESTO S. SIRICII PAPÆ, ET CONFESSORIS.
MISSA.

SAcerdotes tui, Domine, *de Communi Conf. Pontif.*

ORATIO.

DEUS, qui beatum Siricium Confessorem, atque Pontificem, Ecclesiasticæ Disciplinæ propagatorem eximium effecisti; da Ecclesiæ tuæ ejus institutis proficere, & meritis adjuvari. Per Dominum nostrum, &c.

CAPUT XI.

De Sacris Reliquiis.

QUamquam decreta Sacræ Congregationis Rituum, quæ retulimus tom. 4. de Beatificat. & Canonizat. lib. 4. part. 2. cap. 28., vetent Concessionem Officii, & Missæ ratione insignis reliquiæ, aut integri corporis, nisi corpus, & insignis reliquia sit alicujus Sancti descripti in Martyrologio Romano, & nisi de ejus identitate constet, itaut eorumdem decretorum vi excludatur concessio Officii, & Missæ ex titulo corporis, aut insignis reliquiæ Sancti sive baptizati, sive non descripti in Martyrologio Romano; Aliquando tamen ex peculiaribus quibusdam circumstantiis a prædicta regula Sacra Congregatio recessit, uti patet ex ejusdem decreto a Nobis relato loco superius citato nostri operis. Nos quoque ab eadem semel recedendum esse duximus. Cum enim corpus S. Amantii Martyris cum proprio nomine in Sacris Urbis cæmeteriis inventum, a Cardinali Paulutio Urbis Vicario dono datum fuisset Abbati, & Religiosis Congregationis Lateranensis Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini diœcesis Passaviensis, conditumque in Monasterii Ecclesia pio religionis cultu ab omnibus Christifidelibus honoraretur, ad enixas Cardinalis Lambergh Passaviensis Episcopi preces, Nos per literas Apostolicas sub titulo, & forma Brevis Officium, & Missam de Communi unius Martyris concessimus; quas subnectimus.

Dilecto Filio Nostro Josepho Dominico Tituli Sancti Petri in Monte Aureo Presbytero S. R. E. Cardinali Lambergh nuncupato, ex concessione, & dispensatione Apostolica Ecclesiæ Passaviensis Præsuli.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte Fili noster, salutem &c. Quas dilectorum Filiorum Abbatis, & Religiosorum Congregationis Lateranensis Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini istius diœcesis tuæ Passaviensis nomine demissas Nobis porrexisti, preces eo gratiori Apostolicæ benignitatis studio excepimus, quo ad mirabilem in sanctis Martyribus laudandam omnipotentis Dei gloriam intensiori pietatis ardore subnixas esse novimus. Itaque libenti animo, & Apostolica auctoritate per hasce nostras in forma Brevis literas, quas ad te damus, concedimus, & indulgemus, quotannis Officium, & Missam de Communi unius Martyris dumtaxat sub ritu duplicis majoris ab iisdem Abbate, & Religiosis in Monasterio, seu Conventu S. Nicolai nuncupato, prope istam civitatem Passaviensem sito, pro tempore existentibus tantummodo in perpetuo recitari, & celebrari eo die, quo per te semel assignando agetur festum S. Amantii Martyris, cujus sacrum corpus in hujus almæ Urbis nostræ sacris cœmeteriis cum proprio nomine inventum, & a bonæ memoriæ Fabricio Cardinali Paulutio, dum vixit, ejusdem Urbis Vicario, alias dono datum, in ipsius Monasterii, seu Conventus S Nicolai Ecclesia conditum haberi asseris, & præcipuo, pioque religionis cultu honorari. Fore autem in Domino confidimus, ut hoc Apostolicæ Indulgentiæ argumentum tibi quidem sit clariori ad propensam in te voluntatem nostram amplius cognoscendam testimonio, illis vero vehementiori ad majores in religiosæ vitæ, & regularis disciplinæ observantia progressus faciendos incitamento. Interea Apostolicam benedictionem, quam iisdem Abbati, & Religiosis per te quoque impertiri volumus, tibi, dilecte Fili noster, peramanter elargimur. Datum Romæ &c. die 21. mensis Julii 1741.

Cum post approbatas virtutes, & miracula Servorum Dei Camilli de Lellis, & Josephi a Matre Dei solemnitas formalis Beatificationis immineret, exhibitæ Nobis preces fuerunt pro corporum eorumdem translatione, & elevatione, seu collocatione in decentiori, & nobiliori loco venerationi Fidelium exposito. Precibus annuimus, Literasque Apostolicas in forma Brevis dedimus Ludovico Valenti Fidei Promotori, quas subjungimus.

Pro

Pro elevatione Corporis
VEN. SERVI DEI CAMILLI DE LELLIS
Fundatoris Patrum Ministrantium Infirmis.
Dilecto Filio Magistro Ludovico Valenti in utraque Signatura Nostro Referendario, ac Fidei Promotori.
BENEDICTUS PAPA XIV.
Dilecte Fili, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

De Congregationis Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris Ritibus praepositae consilio, & assensu, ut Servus Dei Camillus de Lellis Fundator Clericorum Regularium Ministrantium infirmis in posterum Beati nomine nuncupetur, ejusque corpus, & Reliquiae venerationi Fidelium (non tamen in Processionibus circumferendae) exponantur, & alias prout in aliis nostris in simili forma Brevis literis desuper expediendis uberius continebitur, quamprimum auctoritate Apostolica indulgere intendentes, ac cupientes, ut ejusdem servi Dei corpus ex tumulo in Ecclesia sub invocatione S. Mariae Magdalenae de Urbe ejusdem Congregationis Ministrantium Infirmis sito, in quo conditum reperitur, elevatum in decentiorem, nobilioremque locum transferatur, ac collocetur, ad quem accedentes Christifideles venerentur; necnon ut ea omnia, quae in hujusmodi elevationibus servari solent, exacte serventur: Tibi, qui Promotoris Fidei munus, quod Nos, dum in minoribus essemus, praestitimus, tanta cum sapientia, integritate, pietate, zelo, ac sedulitate obire pergis, per praesentes committimus, & mandamus, ut te ipsum ad locum, in quo positum est ejusdem Servi Dei Corpus, conferas, & clausis januis, & quibuscumque aliis (praeter publicum Notarium Acta omnia per te conficienda rogaturum, nec non dilectos Filios modernos Praepositum Generalem, Procuratorem Generalem, ac Assistentes, & Postulatorem causae dicti Servi Dei in eadem Congregatione sacrorum rituum, atque eos ministros, seu fossores, quos ad hujusmodi ministerium, & opus necessarios esse duxeris, tantum, nec omnino alios) sub excommunicationis latae sententiae poena ipso facto absque alia declaratione incurrenda, a qua nemo, nisi a Nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existente absolutionis beneficium, praeterquam in mortis articulo constitutus, obtinere queat, & ipso facto ab omnibus cujuscumque status, dignitatis, conditionis, auctoritatis, praeeminentiae, etiam Sanctae Romanae Ecclesiae praedictae Cardinalibus, statim incurrenda, aliisque ad nostrum arbitrium imponendis poenis, & censuris, tumulum, in quo Corpus dicti Servi Dei jacet, per antedictos ministros effodi,

arcamque, seu loculum, in quo conditur, reserari facias, nec non omnia, & singula accuratissime inspicias, quæ ad authenticitatem ejusdem corporis firmandam apposita fuisse, memoria traditum est, ac præsertim signa, aliaque hujusmodi recognoscas, ceteraque scruteris, quæ pro tua hac in re singulari peritia duxeris notanda. Præterea tibi committimus, & mandamus, ut singulis antedictis, quos solos tecum dumtaxat, ut præmittitur, interesse statuimus, sub suspensionis, Interdicti, & excommunicationis latæ sententiæ, aliisque pœnis, & censuris, Nobis, ut præfertur, reservatis denunties, & inhibeas, ne quilibet eorum Nobis insciis, & inconsultis, quidpiam, vel minimam Corporis partem dicti Servi Dei auferre, detrahere, ac secum asportare audeant. Postquam vero hæc omnia præstiteris, idem Corpus in aliqua arca, seu loculo recondas, tuo in cera hispanica signo munias, & in aliquo decentiori loco diligentissime, ac tutissime custodiendum cures, donec opportuno tempore debitis cum honore, & cautelis in eo loco, in quo in futurum servandum, colendumque erit, collocetur. Ea propter tibi omnes, & singulas super negotio hujusmodi, ea qua decet & opus est, fide ac diligentia perficiendo, necessarias, & opportunas facultates auctoritate Apostolica tenore præsentium tribuimus, & impertimur: Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 5. Martii 1742. Pontificatus nostri anno secundo.

ALias similes literas dedimus die 17. Julii 1748. Pontificatus Nostri anno Octavo pro elevatione Corporis V. Ser. Dei Josephi a Matre Dei Fundatoris Clericorum Regularium Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum.

CUm pro identitate Corporis S. Joannis de Matha, quod Matriti colitur, asserenda, Nos in minoribus constituti, dum Promotoris Fidei munere fungeremur, plurimum adlaboravissemus, die 6. Septembris anno 1721. a Sacra Rituum Congregatione decretum emanavit; constare de identitate; *quod ab Innocentio XIII. Prædecessore nostro approbatum fuit. Mox a Canonicis Basilicæ Vaticanæ impetravimus, ut Fratres Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum Excalceatos nuncupatos ab omni obligatione liberarent prædicta ossa S. Joannis Romam, unde in Hispanias translata fuerant, remittendi. Canonicorum consensus, Nobis adnitentibus, a Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum die 7. Februarii anno 1722. cum clausula de Apostolico beneplacito impetrando confirmatus fuit. Porro ad Summum Pontificatum evecti, Sarcophagum, ubi ossa ejusdem S.Joan. de Matha tumulata diu Romæ jacuerant*

cuerant cum insculpta epigraphe hoc indicante in Hispanias ad præfatos Religiosos misimus, Nostrasque in forma Brevis literas edidimus, in quibus prædicta omnia recenserentur, & Apostolica auctoritate confirmarentur. Easdem subjicimus.

Dilecto Filio Michaeli a S. Josepho Ministro Generali Fratrum Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum Excalceatorum nuncupatorum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte fili salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Pont. alias de cultu S. Joannis de Matha sollicitus fuit.

Minime dubitamus, quin memoria retineas, quidquid a Nobis alias dum Tuquidem Officium Procuratoris Generalis incliti Ordinis tui in hac Alma Urbe nostra obires, Nos vero in minoribus constituti, Promotoris Fidei munus gereremus, præstitum fuerit, ut debitus Sacris exuviis S. Joannis de Matha ejusdem tui Ordinis Fundatoris cultus restitueretur. Illius namque Corpus in arca marmorea, seu sarcophago in Ecclesia sub Invocatione S. Thomæ Apostoli in Formis dicta in MonteCœlio ejusdem almæ urbis Nostræ, quæ ad dilectos Filios Capitulum, & Canonicos Basilicæ Principis Apostolorum S. Petri in Vaticano spectat; etsi ab initio conditum; tamen anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, inde in Hispanias translatum apud Nuntium hujus Apostolicæ Sedis in Hispaniis tunc temporis commorantem depositum fuit: quod deinde anno MDCLXXXVI. cl. mem. Marcellus Cardinalis Duratius apud Hispaniarum Regem Catholicum Apostolicus itidem Nuntius Ministro Generali, & Diffinitorio laudati Ordinis ea tradidit conditione, ut sub altari Capellæ in Cella Venerabilis Fratris Thomæ de Virgine Matriti erectæ collocaretur. Mota autem in Congregatione Venerabilium Fratrum S. R. E. Cardinalium Sacris ritibus Præpositorum tam anno MDCXV. controversia quoad Identitatem Ossium Corporis S. Joannis de Matha, quæ Romæ primum, postmodum Matriti asservari asserebatur, ipsa Congregatio respondit. *Non constare de Identitate*; iterum jussu fel. rec. Clementis PP. XI. Prædecessoris nostri postulato super ipsa Identitate apud eamdem Congregationem Cardinalium edito, factum fuit, ut Nobis, dum partes Promotoris Fidei ageremus, per gravissima rationum momenta in quarto Libro Operum nostrorum de Canonizatione Sanctorum part. 2. cap. 25. num. 8. typis impressa, adnitentibus, plena resolutio, postquam laudatus Clemens XI. Prædecessor Noster viam universæ carnis ingressus fuisset, die XIX. mensis Martii, prodiret die VI. mensis Septembris anno MDCCXXI. *Constare nimirum de Identitate*. Eapropter hujusce resolutionis decretum

Olim Corpus dicti Sancti Romæ servabatur.

Deinde in Hispanias translatum Matriti repositum fuit.

De controversia orta in Sac. Rituum Congregatione super Identitate Corporis S. Joannis de Matha.

Ex sententia Summi Pontificis, tunc Prom. Fidei, prodiit resolutio affirmativa.

A s. m. Innocentio XIII. confirmata.

tum rec. mem. Innocentius PP. itidem Prædecessor noster approbavit.

Deinde Pont. egit cum Capitulo Vaticano pro consensu, ne dictum Corpus Romam denuo transferretur.

Quoniam autem eodem tempore, & Promotoris Fidei, & Secretarii Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum muneribus fungentes, Canonicatu etiam in eadem Basilica Vaticana fruebamur, ita cum Collegis Nostris egimus, ut benigne Nostris votis assentientes, ipsos Fratres sæpedicti Ordinis tui ab omni penitus liberarent onere, & obligatione, Ossa S. Joannis ex Hispaniis, ubi custodiebantur, Romam, unde translata fuerant, iterum remittendi. Nec minorem sane adhibuimus operam, ut consensus hujusmodi a Capitulo Vaticano præstitus ab eadem Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum die septima mensis Februarii anno MDCCXXII. Nobis Secretarii ministerium sustinentibus cum clausula de Apostolico beneplacito impetrando, approbaretur.

Laudes Ordinis Ss. Trinitatis, & erga illum Pont. benevolentia.

Porro ad supremum Sacrosancti Apostolatus Apicem quamvis immerentes per ineffabilem Divinæ bonitatis abundantiam evecti, ubi opportuna sese dedit occasio, quemadmodum rebus ipsis expertus es, nullam passi sumus elabi opportunitatem, quam arripientes, Ordinem, cui tanta cum nominis tui, & regularis disciplinæ laude Minister Generalis modo præes, de Catholica Religione, & æterna Christifidelium salute benemereri, pergentem, præclaris Apostolicæ Nostræ benignitatis, auctoritatisque argumentis non cumulaverimus. Verum ut Tibi, Dilecte Fili, tuisque Religiosis Alumnis magis, magisque pateat, quanta Vos paterna caritate complectamur, quantaque veneratione S Joannem de Matha Fundatorem dicti Ordinis prosequamur; memores, quod in memorata Ecclesia Sancti Thomæ in Formis, post Altare Majus, in parvo Sacrario, adhuc vacua reperiretur Urna Marmorea, sive Sarcophagum, ubi Ossa ejusdem Sancti Joannis de Matha tumulata diu jacuerant; una cum insculpta epigraphe hoc indicante, illa, seu illud Nobis a Capitulo, & Canonicis antedictæ Basilicæ Vaticanæ dono dari postulavimus: Nec alia certe ratione, quam ut nos quidem illud monumentum pari donationis titulo Tibi elargiremur, Tu vero in Hispanias transmittendum, & tuis Religiosis alumnis Matriti commorantibus tradendum curares; hi demum ea, qua decet, veneratione inibi custoditum tenerent. Æquum enim Nobis visum est, ut ubi Ossa S. Joannis in præsentia requiescunt, ibi & pristinum eorumdem Sacrorum Ossium Sarcophagum cum inscriptione, in perenne veritatis argumentum constitueretur.

Ob quam Pont. veterem urnam, in qua corpus dicti Sancti Romæ servabatur, Ministro Generali donat.

Ut inibi ejus Ossa reponantur.

Ceterum fusius per hasce Nostras in forma Brevis literas non tam

tam Te, quippe qui omnium hac in re gestorum conscius es, atque particeps, quam modernos, ac futuros Ordinis tui Religiosos Alumnos monitos voluimus, ut non solum quidquid hactenus actum gestumque fuerit, futuris temporibus perspectum, verum Apostolica etiam auctoritate per easdem Nostras literas, tamquam authentica documenta, confirmatum haberent. Interim ad Te, tuosque Fratres potissimum pertinet, ut tam pretioso munere gaudentes, assiduis Nos apud Deum vestrarum obsecrationum suffragiis commendetis, dum Nos cœlestis præsidii auspicem, & studiosæ nostræ ad Vobis, quoad integrum est, gratificandum voluntatis pignus esse cupimus Apostolicam Benedictionem, quam Tibi, dilecte Fili, iisdemque Religiosis Alumnis tuis peramanter impertimur.

Præsentium Literarum auctoritate omnia præmissa firmantur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die tertia Februarii MDCCXLIX. Pontificatus Nostri Anno Nono.

Dat. Pont. Anno IX. die 3. Februarii 1749.

Cajetanus Amatus.

CAP. XII.

Nonnulla Miscellanea ad Materiam Sacrorum Rituum aliquo modo pertinentia.

Plura hoc Pontificatus Nostri tempore decreta edidimus, quæ ad sacros Ritus revocari aliqua ratione possunt. Universa hoc capite complectemur, ea tamen prætermittentes, quæ superioribus nostri Operis tomis inserta reperiuntur. Sic duplicem omittimus Constitutionem, quarum altera die 29. Augusti 1744. prærogativas aliquas Advocatis Consistorialibus concessimus; altera die 7. Junii 1746. præcedentiam statuimus, quæ servanda est inter Votantes Signaturæ Justitiæ, & Gratiæ in sedendo, & voto ferendo. Prima enim inserta est Tomo V. pag. 215. secunda eidem Tomo V. pag. 465. Omittimus etiam formulam dimittendi Episcopatum in locis Infidelium &c. quæ prodiit 11. Martii 1744., & legitur Tomo V. pag. 51. & decretum de S. Joanne a Cruce in Litaniis invocando editum 4. Septembris 1741. insertumque Tomo IV. pag. 741. Omittimus tandem decretum de taxationibus, ac summis persolvendis pro laborantibus in Causis Servorum Dei, editum die 14. Aprilis 1741. quod dabimus Tomo VII. pag. 238. His omissis, alia subdimus decreta ad Sacros Ritus quoque modo pertinentia.

De

De Cautelis præstandis in conficiendis Processibus super fama sanctitatis Servorum Dei. De prohibendis Imaginibus Spiritus Sancti sub humana specie depicti. De aliis superstitionibus non tolerandis.

Venerabili Fratri Joseph Episcopo Augustano.
BENEDICTUS PAPA XIV.
Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Inquisitiones peractæ super vita, & moribus Sororis Crescentiæ.

SOllicitudini nostræ dudum relatum fuerat, in Civitate Imperiali Kauffbura, quam incolunt simul Orthodoxi, ac Lutheranæ professionis Sectatores, vitam degere sanctimonialem quamdam, Crescentiam nomine, adeo sanctitatis opinione celebratam, ut assiduus ad eam concursus fieret hominum etiam virtute, & genere illustrium. Quapropter, multiplici experimento edocti, inanes aliquando affectatæ sanctitatis larvas obtendi, atque etiam ab animarum Directoribus, ob suos peculiares fines, eosque interdum minus rectos, deprædicari,& divulgari; datis ad Fraternitatem tuam Literis die 17. Maji superioris Anni 1744., Discretioni tuæ commisimus, ut in prædictæ Sororis Crescentiæ vitam, & mores inquireres, deque illius agendi rationibus, sive bonis, sive malis, certiores Nos redderes.

§. 1. Quamvis autem ante Literarum nostrarum adventum, eadem Soror Crescentia extremum diem obiisset; ideoque expirasse dici posset nostra Tibi directa commissio; attamen Fraternitas tua Pastoralis vigilantiæ partes esse judicavit, graves quosdam, atque prudentes Viros ad id subdelegare,ut in ejusdem Defunctæ mores eam inquisitionem explerent, quam, ipsa vivente, fieri cupiebamus.

§. 2. Hujus itaque inquisitionis acta, aliaque ad rem pertinentia, una cum Epistola tua scripta die 24. Maji proxime elapsi, ad Nos allata fuerunt; & Nos quidem Epistolam ipsam statim legimus & perpendimus; ipsa vero acta, aliaque adnexa, Viris expertis tradidimus redigenda in summarium; quod deinde simul ac per tot alias, quibus distinemur, occupationes, & curas Nobis licuit, cum ipsis authenticis actis, & documentis conferre non prætermisimus.

Ex Processu nihil eruitur supra communem vitæ probitatem.

§. 3. In his omnibus equidem nihil offendimus, ex quo defuncta Soror Crescentia de affectatæ sanctitatis crimine argui possit. Verum ex ipsis Testium dictis (etiamsi integra fides iis adhiberetur, nec ulla justa adesset suspicio, eos ad favendum prædictæ Sorori præcedenter instructos fuisse,) illius quidem vitam ad normam probi-

tatis

tatis exactam, & gravibus exemptam criminibus agnoscere Nobis visi sumus; nullam tamen heroicam virtutem, nullum signum, sive miraculum ab omnipotenti Deo, ipsius intercessione, patratum deprehendisse, ingenue fatemur.

Idea Operis SSmi D.N. de Canonizatione Sanctorum.

§. 4. Non ignotum Tibi esse Opus *de Canonizatione Sanctorum* a Nobis conscriptum, ex Fraternitatis tuæ Literis intelleximus. In quo Opere elaborando, postquam ultra viginti annos in munere Promotoris Fidei versati fuimus, qualemcumque operam Nostram conferre opportunum duximus; non ut doctrinæ laudem, ac nominis celebritatem consequeremur; sed ut certam, ac tutam methodum traderemus dirigendi seriem Causarum Beatificationis, & Canonizationis, quæ ob varias opiniones Scriptorum, qui in negociis Congregationis Sacrorum Rituum non satis versati fuerant, aliquo modo involuta, ac perturbata videbatur; atque omnium oculis pateret, quam caute, ac diligenter Apostolica Sedes in hujusmodi Causarum examine se gereret.

Caute procedendum in conficiendis Processibus super fama sanctitatis.

§. 5. Inhærendo itaque Regulis in eo Opere expositis, quæ non equidem a Nobis conditæ, aut primum excogitatæ, verum ex præfatæ Congregationis disciplina collectæ, & in aliorum usum productæ fuerunt, satis agnovisse poterit Fraternitas Tua; hujusmodi Causis initium fieri a conficiendis Processibus propria, & ordinaria auctoritate Episcoporum, sive aliorum ordinariorum Præsulum. In his tamen minime properandum esse in demandanda confectione hujusmodi Processuum; sed expectandum esse congruum temporis intervallum ab obitu illius Dei Servi, sive Ancillæ, de cujus virtutum, aut miraculorum fama inquirendum sibi esse duxerint; neque vero admovendam esse operi manum, nisi præcesserit vera, & legitima fama virtutis heroicæ, aut miraculi ad illius Servi Dei intercessionem, sive invocationem, a Deo patrati; Nihil enim frequentius esse, quam post mortem alicujus fidelis Viri, aut Mulieris, magnam Sanctitatis, vel miraculorum opinionem in populo oriri, ac potissimum si ab aliquibus de industria rumor foveatur; quæ tamen opinio, nisi veritate innixa sit, vel ipso temporis lapsu languescere, & interire, vel etiamsi hominum artificiis aliquandiu sustentari pergat, perspicuis tandem Divinæ Sapientiæ consiliis destrui, & confundi consuevit. In conficiendis autem hujusmodi Processibus, præcipue considerandum esse extremum mortis articulum; in quo nisi aliquid illustre, & sanctitate conspicuum se obtulerit, reliquæ omnes inquisitiones supervacaneæ remanent. Denique ubi a Defuncto, vel ipso jubente, & probante, ab alio quolibet, aliquid scriptum fuerit; ne in præfatis concinnandis Processibus inutiliter tempus, aurumque insumatur; ante omnia ad trutinam revocanda esse hujusmodi scripta, ac diligenter investigandum, an aliquid contra

Quid potissimum observari intersit.

Fidei veritatem, aut contra morum integritatem contineant, vel ullam peregrinæ doctrinæ novitatem a communi Ecclesiæ sensu, & consuetudine alienam exhibeant.

De iisdem Cautelis.

§. 6. Porro Fraternitati tuæ in procuranda Processus ad Nos transmissi compilatione, non id propositum fuisse putamus, ut Causam Beatificationis Sororis Crescentiæ quandocumque promovendam inchoare volueris. Novimus, potissimum inquisitionis peractæ scopum fuisse, ut de Monialis defunctæ moribus instructos Nos redderes, & an affectatæ sanctitatis notam meruerit, Nos edoceres. Sed quoniam facile evenire posset, ut fervente adhuc plurium pio erga illam affectu, enixe a Te postularetur, ut conficiendis Processibus initium fieret; idcirco non inopportunum duximus, præmissa omnia Tibi in memoriam revocare, tutioremque agendi rationem paucis innuere; quum necessarium omnino putemus, per aliquod temporis spatium inquisitiones differri, atque interim observari, quo res evadat; an ullum appareat artificii, humanæque machinationis vestigium; an denique requisitæ conditiones adsint pro inchoandis Processibus ad beatificationis judicium instruendum profuturis.

§. 7. Quod etiam in casu, de quo agitur, magis expedire censemus; tum quia in collectis nuper plurium Virorum, atque mulierum testimoniis, ut supra diximus, nulla elucet heroicæ virtutis, aut miraculorum probatio, nec in obitu Sororis Crescentiæ splendidum ullum sanctimoniæ indicium apparet, tum quia complura hujus scripta supersunt, quæ ante omnia opus est ad examen vocari. Quod si etiam compilationi Processus Ordinarii, ad inchoandam Beatificationis Causam locus esset; necessarium plane videretur exactam Instructionem pro recta illius confectione, juxta ea, quæ in prædicto Opere Nostro *De Canonizatione* conscripsimus, hinc ad vos mittere; quum in prædicto Processu Nobis oblato, nostroque jussu a peritissimis Viris discusso, animadversum fuerit, Testes in eo inductos turmatim examinatos fuisse; nec prævium, ut par erat, jusjurandum præstitisse; cumque non ita, ut oportebat, interrogati fuerint, generalia dumtaxat deposuisse nihil de peculiaribus actionibus defunctæ Sororis enarrantes.

Imagines Spiritus Sancti sub humana specie disseminatæ.

§. 8. Atque hæc, Venerabilis Frater, satis esse possent, ad accuratam illam, quam de commissa tibi inquisitione Nobis reddidisti, rationem, nec ulterius progrederetur Epistola Nostra, nisi alia quædam Literis tuis Nobis indicanda judicasses; inter quæ præcipuum locum obtinet, quod scribis, de publicatis, lateque diffusis quibusdam Imaginibus Spiritum Sanctum sub speciosi Juvenis forma referentibus, subscriptis verbis: *Veni Sancte Spiritus*: de quibus

quibus Imaginibus utpote statim undequaque sparsis, atque multiplicatis duo potissimum inquirenda sunt: primum, an Soror Crescentia eas invenerit, vulgaverit, approbaverit; alterum, an (prætermissa indagine de earum auctore) hujusmodi Iconum usus, expressio, & veneratio, sive intra Ecceleſias, sive extra illas admitti possit.

§. 9. Nos autem de prima quæstione minime verba faciemus, eamque intactam relinquemus iis, quibus forsan de virtutibus Sororis Crescentiæ quandocumqne inquirendum esse contigerit; sive agendum fuerit de permittenda introductione causæ super ipsius Beatificatione, sive introducta jam Causa, de ipsis virtutibus æstimandis, & comprobandis.

Episcopi prohibitio a Pontifice confirmatur.

§. 10. De altera vero quæstione dicturi, primum omnium Apostolicum Fraternitatis tuæ zelum, quo hujusmodi Imagines huc illuc sparsas, & per Cœnobium, per Ecclesiam, per Chorum palam expositas, auferri, & removeri jussisti, laudamus, atque probamus: Te hortantes, imo etiam auctoritate, qua fungimur, Tibi mandantes, ut in suscepto proposito firmiter, constanterque perseverans, nullo pacto permittas hujusmodi Icones ulterius multiplicari; quascumque vero ullibi existere compereris, eas omnes, & singulas de medio tollas; adhibitis iis auctoritatis simul, prudentiæque tuæ remediis, quibus optatum finem sine turba, ac tumultu consequi posse judicaveris.

Divina natura pingi non potest.

§. 11. Neminem profecto latet, impium, atque sacrilegum errorem fore, divinæque Naturæ injuriosum, si quis se putaret Deum Optimum Maximum, sicuti in se est, coloribus exprimere posse. Quum enim illius Imago depingi, atque oculis subjici nequeat, nisi tamquam materialis alicujus substantiæ, corporea figura, & partibus præditæ: si quis has qualitates Divinæ Naturæ tribueret, is profecto in Anthropomorphitarum errorem incideret.

Imagines Dei juxta appa ritiones in Scriptura relatas licitæ sunt.

§. 12. Repræsentatur tamen Deus eo modo, eaque forma, quibus in Scripturis Sanctis legimus ipsum mortalibus apparere dignatum esse. Licet enim id ab Heterodoxis Scriptoribus improbe reprehendatur, inter quos Simonem Episcopium vidimus *suarum Institutionum Theologicarum lib. 4. sect. 2. cap. 10.* asserentem non licere Deum pingere, ne sub ea quidem forma, qua se hominibus videndum exhibuit; ex nostris vero etiam, Durandus opinatus fuerit hujusmodi Imaginum usum minime expedire; & Joannes Hesselius, Catholicus itidem Scriptor *Catechismi sui lib. 1. cap. 65.*, huic opinioni favere videatur, dum ait innocuas quidem fore hujusmodi picturas, si a doctis tantummodo Viris conspici deberent; sed quum sapientium, & insipientium oculis expositæ esse debeant, fa-

cile evenire posse, ut indoctis per eas male de Deo credendi occasio præbeatur.

Auctoritates Theologorum.

§. 13. Nihilominus communiter Catholici Theologi aliter docent. Petavius *Theologicorum Dogmatum lib.* 15. *De incarnatione cap.* 14. *ut videre est ipsius Operum tomo VI.*, licitum esse demonstrat, Deum sub ea forma depingere. qua ipsum accepimus semetipsum conspiciendum præbuisse: *Communi Catholicorum assensu inveteravit opinio, nimirum ut eatenus figurari Deus possit, qua sub externa aliqua specie aspectabilem se præbuit hominibus*. Molanus doctus auctor, *Historiæ sacrarum Imaginum lib.* 2. *cap.* 3. hanc ipsam sententiam confirmat: eamdemque quæstionem duo alii clari nominis Theologi egregie illustrarunt, nimirum Suarez *in* 3. *part. D. Tomæ tom.* 1. *quæst.* 25. *art.* 3. *disput.* 54. *sect.* 2. *pag.* 793. Valentia *tomo* IV. *suorum Operum pag.* 384. Quibus addendi sunt duo S. R. E. Cardinales, Bellarminus, & Gotti. a Nobis alias citati in Opere Nostro *De Canonizatione Sanctorum lib.* IV. *part.* 2. *cap.* 20. *num.* 2.

Concilii Tridentini, & Sedis Apost. decreta.

§. 14. Imagines Deum ita repræsentantes minime reprobat sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *De invocatione, veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & sacris Imaginibus*; sed Episcopis mandat, ut Populos edoceant, per hujusmodi picturas erudiri, & confirmari Gregem Christi *in articulis Fidei commemorandis, & assidue recolendis*. Si quis vero privatus hujusmodi Imaginum usum opinione sua reprobare ausus est, Ecclesiastico judicio damnatus fuit, ut indicat propositio XV. inter damnatas a fel. rec. Prædecessore nostro Alexandro Papa VIII. die 7. Decembris 1690., quæ sic habet: *Dei Patris sedentis simulacrum nefas est Christiano in templo collocare*.

Ratio.

§. 15. Et profecto quum in Sac. Literis legatur, Deum ipsum sub hac, aut illa forma hominibus se videndum exhibuisse, cur sub eadem forma eumdem pingére non licebit? *Si ergo literæ legentibus permittuntur; cum tamen sacræ Literæ in maxima veneratione habeantur; cur non etiam Imagines permittentur?* Verba sunt Alphonsi de Castro *lib* 8. *adversus Hæreses*; quo etiam argumento strenue usus est Cardinalis de Richelieu in suo Tractatu: *De faciliori ratione reducendi eos, qui se ab Ecclesia segregarunt lib.* 3. *pag.* 439.

Spiritus Sanctus licite pingitur sub specie Columbæ.

§. 16. His positis principiis minime dubiis, facile patebit, qua ratione Imago Spiritus Sancti a Pictoribus efformari debeat, & quænam ipsius Imagines approbari debeant, aut reprobari. In Sanctis Evangeliis a BB. Matthæo, Marco, & Luca conscriptis, ubi Baptismus enarratur, quem Dominus Noster Jesus Christus a Joanne accipere voluit, legitur, apertum fuisse Coelum, & Spiritum Sanctum corporali specie, sicut columbam, super eum descendisse. Quod cur factum fuerit, mirifice explicat Dionysius Alexandrinus in Epistola adversus Paulum Samosatenum, quæ extat in Collectione

ne Conciliorum Labbei *tom.1. pag.867.* ita: *Curvero in specie Columbæ Spiritus Sanctus descendit? scilicet ut nos doceret, qui misit illum, quique eum, quem misit, accepit. Sicut enim Noe dimisit ex Arca Columbam, & ipse illam recepit; ad eam similitudinem intelligendum Nobis est, ipsius Christi esse Spiritum Sanctum coæternum, & quod erat ipsius, hoc dedisse Nobis; dividens, & effundens super omnem carnem credentium, quia Deus est, & Dominus, qui divisit Nobis suum Sanguinem, & Spiritum.*

De natura Columbæ in Jordane visæ, remissive.

§.17. Non hic opus est in eam controversiam ingredi, quæ inter eruditos Criticos agitur, super illius Columbæ natura. De hac olim egimus in Nostro Tractatu *De Festis Domini Nostri Jesu Christi, Editionis Patavinæ §.LIV.* qua editione absoluta, recentiorem quamdam super hoc argumento vidimus Dissertationem inter *Discursus Historico-Criticos ad illustrationem veteris, & novi Testamenti* Typis editos *Hagæ Comitum an.1737. pag.148.*

Antiquus in Ecclesiæ mos pingendi Spiritum sanctum in specie Columbæ.

§.18. Quod autem ad præsentem quæstionem attinet, quum Spiritus Sanctus in Columbæ specie olim visibiliter apparuerit; profecto illius Imago sub eadem specie depingi debet. Qua in re vetus Ecclesiæ disciplina nostrorum temporum consuetudini adstipulatur. De ea siquidem testatur Sanctus Paulinus Episcopus Nolanus, qui, seculo Christi quinto ineunte, in epistola ad Severum, describens Picturas in Basilica Sancti Petri jam tunc existentes, ita cecinit;

Pleno coruscat Trinitas Mysterio:
Stat Christus Agno, vox Patris Cœlo tonat,
Et per Columbam Spiritus Sanctus fluit.

In Conciliis assertus.

§.19. Pariter Christi anno DXVIII. Antiocheni Clerici, & Monachi, in precibus Joanni Patriarchæ, & Synodo adversus Severum congregatæ exhibitis, hæc habent, apud Labbeum *Conciliorum tomo 5. pag.159. Columbas aureas, & argenteas in figuram Spiritus Sancti super Divina Lavacra, & altaria expensas, una cum aliis, sibi appropriavit, dicens, non oportere in specie Columbæ Spiritum Sanctum nominare:* Damnatus etiam fuit in Concilio Nicæno Secundo habito anno Domini DCCLXXXVII. Xenajas Catechumenus, quum ausus esset asserere, non licere Spiritum Sanctum sub Columbæ forma repræsentare: *Inter cætera autem dicebat, & hoc esse puerilis animi factum, fingere in Columbæ Idolo ter adorabilem Spiritum Sanctum:* ut videre est in Collectione Conciliorum, Regia nuncupata, Parisiis impressa anno 1644. *tomo* 18. *pag.*458., & apud Cardinalem Baronium ad annum Christi 485.

Et Ex antiquis monumentis comprobatus.

§.20. In Opere quoque Italica lingua scripto Philippi Bonarotæ Senatoris Florentini, quod inscripsit, *Osservazioni su antiqui vitrea vasa*, ex Urbis Cœmeteriis effossa *pag.*125. plures afferuntur Ima-

Imagines Spiritus Sancti, sub Columbæ specie in nobilibus sacræ antiquitatis fragmentis expressæ. Cum vero recentiores sectarii, Calvinus, Lutherus, Zuinglius, mox relatum Severi errorem renovare contenderint, neminem latet, quid de illorum deliriis Ecclesia judicaverit; quorum ampla refutatio videri potest apud Gretserum in Tractatu *De Sacris Imaginibus cap. 9.* impresso *in tomo* 17. novissimæ Editionis ipsius Operum.

II. In figura Linguarum Ignis super Apostolos descendentium.

§.21. Legitur insuper in Sacris Novi Testamenti paginis, quod quum post Christi in Cœlum Ascensionem congregati essent Apostoli, & Discipuli, una cum Maria Matre Jesu, solemni die Pentecostes *apparuerunt illis dispertitæ linguæ, tanquam ignis, seditque supra singulos eorum, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto*. De quo Mysterio fuse egimus in prædicto Opere nostro *De Festis Domini Nostri Jesu Christi §.* 480. *& sequentibus*, Editionis Patavinæ; ubi *sub §.*492. docuimus, licere Pictoribus, ad repræsentandum id, quod in solemniis Pentecostes ab Ecclesia recolitur, Apostolos pingere, aliosque cum iis in Cœnaculo congregatos, & flammulas ignis in linguarum figuram e Cœlo demissas, eorum omnium capitibus implentes: quoniam in sacra Apostolicorum Actuum Historia *cap.2.* refertur, Paraclitum Spiritum Sanctum hoc visibili signo adventum suum ea occasione hominibus manifestasse. Verum si quis extra hanc occasionem eumdem Spiritum Sanctum pingere velit, non aliter ipsum quam sub Columbæ forma poterit repræsentare; ut etiam recte monuit eruditus auctor Ayala in Tractatu, cui Titulus est *Pictor Christianus*, ubi *lib.2. cap.3. num.7.* scribit: *cum vero Spiritus Sanctus depingendus venit, non alia specie pingendus est, nisi illa, qua in Jordane nimirum apparuit, quamque docet divinus Textus his verbis: Et descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut Columba in ipsum*. In Catechismo autem auctoritate sacri Concilii Tridentini edito, super eo Decalogi Præcepto: *Non habebis Deos alienos coram me*: ubi agitur de pingendis Divinis Personis, hæc habentur: *Columbæ vero species, & linguæ tanquam ignis, in Evangelio, & Actis Apostolorum, quas Spiritus Sancti proprietates significent, multo notius est, quam ut oporteat pluribus verbis explicari*.

Idque dumtaxat in repræsentatione Mysterii Pentecostes.

Imago Divinæ personæ præter formam ab ipsa assumptam, effingi nequit.

§.22. Quod si dicatur, minime reprobari, imo libenter admitti usum pingendi Spiritum Sanctum in Columbæ specie; verum id agi, ut præterea possit sub speciosi Juvenis, aut Viri forma repræsentari; Nos contra jure responderi posse contendimus, quod quum aliter non liceat Divinæ Personæ Imaginem humanis oculis intuendam exhibere, quam sub ea forma, sub qua in Scripturis Sanctis narratur eandem Personam se olim hominibus aspectabilem præbuisse; sequitur inde, non modo licitum esse Spiritum Sanctum, vel die Pentecostes in mystica figura linguarum ignis super Apostolos

los descendentium, vel alias in Columbæ specie, depingere; propterea quod uterque ejusdem pingendi modus in Divini Textus historia, & auctoritate fundantur; sed hoc insuper recte colligitur, minime licere, eumdem Spiritum Sanctum sub Adolescentis, aut Viri specie figurare; quum nullibi inveniatur in Divinis Scripturis ipsum sub hujusmodi forma hominibus apparuisse.

§.23. Huic autem rationi addenda est auctoritas sacrosanctæ Tridentinæ Synodi quæ *loco superius citato*, prohibet fidelium oculis exhiberi *ullas falsi dogmatis Imagines, aut rudibus periculosi erroris occasionem præbentes*; & generaliter ullam insolitam poni, aut ponendam curari Imaginem, tam in Ecclesiis, quam in aliis quibuscumque locis, districte vetat. Imago autem, de qua agimus, præterquam quod insolita est, impium etiam, atque damnatum a Patribus errorem in animos intuentium revocare posset; eorum videlicet, qui asseruerunt, Divinam Spiritus Sancti Personam humanæ conditionis naturam assumpsisse, de quibus loquitur Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus *Catechesi* XVI. *tomo* 4. *Bibliotheca Maxima SS. Patrum Lugduni impressa anno* 1677. *pag.* 523., & S. Isidorus Pelusiota *Lib.* I. *Epist* 243. ejusdem Bibliothecæ *Tomo* VII. præter Notarum ad Concilium Constantinopolitanum I. in *Collectione Conciliorum Labbei tom.* 2. *pag.* 976.

Imagines erroris occasionem præbentes & insolitæ, a Conc. Trid. vetantur.

Error, qui ex prædicta Imagine oriri posse.

§.24. Equidem ex Epistola Fraternitatis Tuæ satis intelleximus, hujusce argumenti vim ab iis quoque agnitam fuisse, qui de præsenti quæstione apud te verba fecerunt, qui tamen eam se declinare posse putarunt, adductis exemplis quarumdam Imaginum Sanctissimæ Trinitatis, quibus ea sub figura trium hominum æqualis, & undequaque similis aspectus repræsentatur. Id, quod alterius disquisitionis occasionem Nobis aperit: ut scilicet examinemus, an liceat sanctissimam Trinitatem coloribus pingere, &, quatenus id licitum sit, quænam illius Imagines damnatæ sint; quænam haud omnino reprobatæ, quænam demum approbatæ, & permissæ: denique an ex hujusmodi Picturis ullum argumentum trahi possit, ut Imago Spiritus Sancti, de qua nunc agimus, vitio carere ostendatur.

Objicitur exemplum Imaginis Ss. Trinitatis sub figura trium hominum æqualium, & similium.

§.25. Porro licere Sanctissimam Trinitatem coloribus pingere, communis est Theologorum opinio, quam copiose propugnant Valdensis, Molanus, Catharinus, Conradus Brunus, Nicolaus Sanderus, Franciscus Turrianus, Suaresius, Vasquez; quos sequitur Theophilus Raynaudus in Libro, cui Titulus *Heteroclita Spiritualia Cœlestium, & Infernorum pag.* 23. inter ipsius Opera *Tomo* 15., ita scribens: *Ex usu Ecclesiæ, & ex consensu potiorum Theologorum, fas est pingere Sanctissimam Trinitatem*, ubi etiam Durandum impugnat inter Scriptores Catholicos contra opinantem. Thuanus quidem

Licitum est pingere ss. Trinitatem.

dem *lib.*18. refert Decretum quoddam, cujus Auctorem Espencæum fuisse asserit: *Ut Sanctæ Trinitatis Effigies, tamquam Sac. Scripturæ, Conciliis, & Veterum Patrum testimoniis prohibita tollatur*: ac reprehendit Decanum Collegii Theologici Parisiensis, Nicolaum Malardum, eo quod hujusmodi Decreto obstitisset. Verum hæc in re Thuani dicta refellit Gretserus *in Thuano Pseudo theologo pag.*57. *tom.*17. novissimæ editionis Ratisponensis Operum ejusdem Gretseri. Christianus Lupus Vir non vulgaris eruditionis *in notis ad Canones septimæ Synodi cap.*5., admittens piam consuetudinem pingendi Sanctissimam Trinitatem, quærit, quo tempore eadem introducta fuerit, seque id reperire non potuisse ingenue fatetur; quod idem Nos quoque pari sinceritate, professi sumus *lib.*4. *de Canoniz. Sanctor. p.*2. *cap.*20. *n.*3.

Non tamen sub qualibet forma.

§.26. Illud tamen a Theologis Nostris communiter traditur, minime permittendum esse Pictoribus, ut Sanctissimam Trinitatem qualibet forma pro ipsorum libito repræsentare audeant: quin adversus eorum licentiam invehuntur Vasquez *Tom.*1. *pag.*676., & Cardinalis Bellarminus *Controversiarum tom.*2. *cap* 8. *de Imaginibus Sanctorum*: qui sic ait: *Notandum non debere ejusmodi Imagines multiplicari, nec tolerandum esse, quod Pictores audeant ex capite suo confingere Imagines Trinitatis: ut cum pingunt unum hominem cum tribus faciebus, vel unum hominem cum duobus Capitibus, & in medio eorum Columbam: ista enim monstra quædam videntur, & magis offendunt deformitate sua, quam juvent similitudine*; eademque docet Sylvius *Tom* 4. *in tertiam partem Divi Thomæ quæst.*25. *art.*3. *quæst.*2. *pag.*111 *editionis Antuerpiæ anni* 1714.

Non in utero B.Virginis.

§.27. Inter reprobatas Imagines Sanctissimæ Trinitatis ea procul dubio recensenda est, quam pluribus insectatur Joannes Gerson *Tom.*3. *ipsius Operum Antuerpiæ editorum anno* 1706. quamque narrat se vidisse in quadam Domo Regularium; ubi nimirum repræsentabatur Deipara Virgo Trinitatem ipsam in utero gerens, quasi vero tota Trinitas humanam carnem ex Virgine assumpsisset. Addit vero Molanus *Historiæ Sacrarum Imaginum lib.*2. *cap.*4. se numquam satis intellexisse, id quod apud Gersonem legerat, donec hujuscemodi Sanctæ Trinitatis Imagines in Belgio pluribus locis expositas conspexerit; quas quidem se quoque damnare, & reprobare profitetur.

Non sub figura hominis tricipitis.

§.28. Humani corporis figuram tribus capitibus instructam, tamquam Imaginem Sanctissimæ Trinitati repræsentandæ aptam, tueri quodammodo conatur Valentia *Tom.II. ipsius Operum pag.* 389. Verum super hujusmodi Imaginibus solemne Judicium fel. record. Urbani Papæ VIII. Prædecessoris Nostri prodiisse referunt, Macri in *Vocabulario Ecclesiastico*, verbo, *Icona*, & Episcopus Sarnellus *Epistola-*

*stolarum Ecclesiasticarum Tom.IV. Epist.*13., qui testantur prædictum Urbanum comburi jussisse Picturas quasdam, Sanctissimam Trinitatem exhibentes sub specie hominis triplici facie instructi; idque factum fuisse *die* 11.*Augusti anno* 1628. Sed & longe ante ipsius Urbani, & Bellarmini supra laudati tempora, S. Antoninus *in summa Theologica part.*3. *tit.* 8. *cap.* 4. §.11., ita scriptum reliquit. *Reprehensibiles etiam sunt*, Pictores videlicet, *cum pingunt ea, quæ sunt contra Fidem; cum faciunt Trinitatis Imaginem unam personam cum tribus capitibus, quod monstrum est in rerum natura.*

An sub figura trium hominum æqualium, & similium, disputatur.

§.29. Sequitur, ut videamus, quid sentiendum sit de Imagine Sanctissimam Trinitatem exhibente in Tribus Personis, statura, ætate, omnibusque aliis lineamentis omnino æqualibus. Thomas Valdensis suorum *Operum Tomo* III. *Tit.* 19. *de Sacramentalibus cap.* 151. hujusmodi Picturam approbare non dubitat. Nec dissentit Molanus *Historia Sacrarum Imaginum lib.*1. *cap.*3. Verum Ayla in aliam abire videtur sententiam, in præcitato opere *Pictor Christianus lib.*2. *cap.*3. *num.*8. de ea Imagine sic loquens: *Aliam alicubi conspeximus pingendæ Sanctissimæ Trinitatis rationem, hanc scilicet: Depingebantur in tabula tres Viri perquam similibus faciebus, æquali prorsus statura, & æqualibus, atque omnino similibus coloribus, vestibus, ac lineamentis. Non quidem hoc tam absurde; sed tamen non omnino recte: etsi enim hac ratione servetur repræsentatio æqualitatis, & coæternitatis Divinarum Personarum, deficit tamen character, & notio, ut ita loquamur, Divinæ Personæ; præterquam quod in his rebus, quæ sunt dignitate sua gravissima, vitanda, & fugienda est omnis, & quæcumque levitas.*

Argumentum pro affirmativa ex tribus Angelis Abrahamo visis.

§.30. Ut autem variarum hujusmodi opinionum fundamenta paullo accuratius exploremus, innititur sententia Valdensis apparitioni Abrahamo factæ, quæ *Genes. cap.*18. refertur his verbis: *Apparuit ei Dominus in Convalle Mambre sedenti in ostio Tabernaculi sui, in ipso fervore diei*; statimque subjicitur; *Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres Viri stantes prope eum, quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio Tabernaculi, & adoravit in terram*: Post quæ animadvertere licet, quod Abraham unum tantummodo alloquitur. *Et dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum*; atque vicissim unus dumtaxat Abrahamo respondet. *Dixit autem Dominus ad Abraham, &c.* In hac itaque apparitione S. Augustinus *lib.*11. *de Trinitate cap.*20. *tomo* 8. *pag.*784. *Editionis Monachorum Congregationis Sancti Mauri*, agnoscit Sanctissimæ Trinitatis Imaginem: ita scribens. *Cum vero tres Viri sunt, nec quisquam in eis vel forma, vel ætate, vel potestate major cæteris dictus est, cur non hic accipiamus visibiliter insinuatam per creaturam visibilem Trinitatis æqualitatem, atque in tribus Personis unam, eamdemque substantiam.*

Et ex interpretatione S. Augustini, & aliorumque.

tiam. Augustini opinionem amplexi sunt Rupertus *Lib. V. Commentariorum in Genesim cap. 37.*, Suarez *de Angelis lib. 6. cap. 20. num 10. & sequentibus*, Cornelius a Lapide, & Du Hamel in idem *Cap.* XVIII. *Geneseos*, aliique.

Hebræorum opinio diversa.

§. 31. Sunt tamen, a quibus eadem S. Doctoris interpretatio non recipitur. Prætermissa siquidem Hebræorum opinione, qui putant tres illos Abrahamo visos, non alios fuisse, quam Angelos Michaelem, Gabrielem, & Raphaelem, quorum primus, Dei partes gerens, venerit, ut inquireret in scelera Sodomæ, & justum in meritam Civitatem supplicium statueret; at reliqui duo, jussu prioris, Civitatem ipsam everterint, Lot vero liberaverint; uti narratur *sequenti Capite ejusdem Libri Geneseos* XIX.; quam Hebræorum opinionem referentes Tostatus, atque Tirinus, in eamdem propendere se ostendunt; ut videre est in ipsorum Commentariis in præmissum Genesis *Caput* XVII. Sane non pauci ex Sanctis Patribus existimarunt, duos, ex tribus, qui tunc Abrahamo apparuerunt, Angelos extitisse, tertium vero fuisse Filium Dei; Secundam nimirum Sanctæ Trinitatis Personam: atque hanc sententiam frequenti Expositorum calculo comprobatam, ab ipsa Ecclesia adoptatam fuisse putat Augustinus Calmet; idque deducit ex iis verbis, quæ licet non habeantur in Sacro Textu, in Divinis tamen Officiis leguntur, videlicet: *Tres vidit, & unum adoravit*: Videatur ipse Calmet in præcitatum *Genesis caput* XVIII., necnon *discursus* XVII. *in idem caput* XVIII. *Genesis*, inter *Discursus Historico-Criticos Theologico Morales in Vetus, & Novum Testamentum*, Antuerpiæ editos *anno* 1736. *Tomo II.*

Alia ss. patrum interpretatio.

Imagines ss. Trinitatis tuto permittendæ.

§. 32. Imagines itaque Sanctissimæ Trinitatis communiter approbatæ, & tuto permittendæ, illæ sunt, quæ vel personam Dei Patris exhibent in forma Viri senis, desumpta ex *Dan. cap. 7. vers. 9. Antiquus dierum sedit*; in ejus autem sinu Unigenitum ipsius Filium, Christum videlicet Deum, & hominem; & inter utrosque Paraclitum Spiritum Sanctum in specie Columbæ, vel duas Personas modico intervallo sejunctas repræsentant, unam Senioris Viri, nimirum Patris, alteram Christi, medium autem inter ipsos Spiritum Sanctum, in Columba, ut præfertur, expressum: *Imagines ergo Trinitatis, quæ ab Ecclesia probantur, sunt illæ, quæ Deum Patrem continent in forma hominis Senis, in cujus sinu sit Christus, & inter utrumque Spiritus sanctus in forma Columbæ; vel Imagines, in quibus seorsim Deus Pater in forma Hominis senis, & seorsim Christus, sed propinqui ambo, & inter utrumque Spiritus Sanctus in forma Columbæ efformentur*. Verba sunt Cardinalis Capisucchi, qui plures annos munere Magistri Sacri Palatii Apostolici laudabiliter functus fuit, *in Controversiis Theologicis, Controv.* XVI. *de Cultu Sacrarum Imaginum §.* II. *circa finem*.

finem. Similia peti possunt ex prædicto Opere Nostro *de Canonizatione Sanctorum lib.4. part.2. cap.20. num.3.* Et quamvis Molanus loquens de hac ratione repræsentandi Sanctissimam Trinitatem, ac præsertim, ubi Christus in Sinu Patris, veluti mortuus, depingitur, dubitare videatur, an approbari possit, propterea quod Christum mortuum nemini apparuisse legitur: attamen facile dignoscitur, quam levis momenti sit hujusmodi difficultas. Licet enim Salvatoris nostri mortui nullam apparitionem factam fuisse legamus; mortuus est tamen, & palam in conspectu innumerabilis Populi expiravit. Cur igitur ea forma, qua olim Hierosolymis a tot millibus hominum visus est, depingi nequit etiam in sinu Patris? aut cur sub eadem specie exponi nequit publicæ adorationi Fidelium? Quocirca facile Molani dubium resolvitur, ut observat etiam laudatus Ayala, supradicto Libro, cui Titulus *Pictor Christianus lib.2. cap.2. num.12.*

De Imagine Christi mortui.

§.33. His itaque præmissis, quoniam potissimum fundamentum pro sustinenda imagine Spiritus Sancti sub humana juvenis specie, in usu prædictarum Tabularum statuitur, quæ Sanctissimam Trinitatem exhibent in tribus personis, statura, vultu, & lineamentis æqualibus; harum vero Tabularum legitimus usus desumitur ex trium Virorum apparitione Abrahamo facta, de qua *Genesis cap.18.*; juvat nunc ita ratiocinari. Aut usus pingendi Sanctissimam Trinitatem in tribus Personis undequaque similibus canonicus est, & in Ecclesia pacifice receptus; sicuti etiam sententia de indicato Trinitatis Mysterio in tribus Viris, qui Abrahamo apparuerunt, satis tuta est, & solidis rationibus innixa; aut usus hujusmodi, ut nonnulli putant, canonicus non est, nec ab Ecclesia probatus; & relatæ pariter opinionis fundamenta nutant, ut aliqui superius citati arbitrantur. Si nec canonicus est memoratæ imaginis usus, nec opinio de figurato in prædicta apparitione Trinitatis mysterio tuta est, nec solidis rationum momentis suffulta; nequaquam permitti potest, ut super debilibus hisce, infirmisque fundamentis tamquam certum stabiliatur, quod licitum sit sub Viri, aut Juvenis specie Spiritus Sancti Imaginem exhibere.

Effigies trium hominum similium, si approbata non est, frustra allegatur.

§.34. Quod si usus pingendi Sanctissimam Trinitatem in tribus personis æqualibus, & similibus, canonicus esset, legitimus, & ab Ecclesia probatus; atque etiam tutissima foret præfata opinio, quod apparitio trium Angelorum Abrahamo facta mysterium adorandæ Trinitatis significaverit; nil aliud inferri posset, nisi prædictum Trinitatis repræsentandæ modum, hoc est pingendi tres Viros æquali specie, & simili vultu, licitum esse, & tolerandum; nunquam vero ex iisdem rite colligeretur, licere Spiritum Sanctum, seorsim a duabus aliis Personis humana facie, & sub speciosi Juve-

Et etiamsi toleranda sit, non favet pictura, de qua hic agitur.

nis forma depictum exhibere. Nec enim apparitio Abrahamo facta unius Angeli fuit, sed trium; nec ullibi in Sacris Literis narratur, Spiritum Sanctum in forma Viri, aut juvenis seorsim a duobus aliis, qui reliquas duas Trinitatis Personas repræsentarent, hominibus apparuisse. Singulas vero Sanctissimæ Triadis Personas non alio modo pingi posse, quam quo earum quælibet hominum se aspectibus exhibuerit, jam supra a Nobis probatum est; Idemque in Catechismo Romano, *loco superius citato*, his verbis traditur; *Nemo tamen propterea contra Religionem, Deique legem quidquam committi putet, cum Sanctissima Trinitatis aliqua persona quibusdam signis exprimitur, quæ tam in Veteri, quam in Novo Testamento apparuerunt*.

Quæ etiam tamquam insolita, rejicienda est.

§.35. Denique Imago Spiritus Sancti, de qua est quæstio, insolita est, & inusitata in Ecclesia; & consequenter nullo modo recipienda; juxta mentem Sacræ Tridentinæ Synodi supra relatæ, & Conciliorum Provincialium post Tridentinum coactorum, quorum Decreta collegit Thiers in suo Tractatu *de Superstitione tom.1. lib.2. cap.1. pag.214.*

De ratione rite pingendæ ss.Trinitatis.

§.36. Pingitur Imago Sanctissimæ Trinitatis, Patris, Filii, & Spiritus Sancti, repræsentando vel Patrem juxta Filium, vel Filium in sinu Patris; simulque cum iis, Spiritum Sanctum in Columbæ forma, ut antea diximus. Pingitur & Pater solus, seorsim ab aliis Personis, quoniam vocem Domini Dei deambulantis in Paradiso audivit Adam, *Genesis cap.III.*, innixus mysticæ scalæ, visus est Jacob, *Genesis* XXVIII. 13., Moysi quoque miro modo conspiciendum se præbuit, *Exod.* XXXIII. 23. tum etiam Isaiæ, tamquam Rex in Solio sedens, *Isaia* VI.1., & Danieli, veluti senex albo vestimento amictus, *Dan.* VII. 9. Pingitur etiam æternus Filius seorsim a Patre, & Spiritu Sancto, quoniam is homo factus, in diebus carnis suæ cum hominibus conversatus est, atque etiam postquam a mortuis resurrexit, non semel Apostolis, aliisque manifestus apparuit. Repræsentatur idem Cruci, quam pro Nobis pertulit, affixus, quam quidem Crucifixi Effigiem nec impius Lutherus e medio tolli posse putavit; & Elisabetha Angliæ Regina nuncupata, Henrici VIII., & Annæ Bolenæ Filia, licet Sac. Imaginibus bellum indixerit, eam tamen in Regio suo Oratorio retinere voluit: ut videre est apud Bossuetum Meldensium quondam Episcopum *tom. 2. ipsius Operum, Gallico Auctoris Idiomate Venetiis editarum anno 1738. pag.137. & pag.460.* Pingi quoque consuevit forma Agni; atque huic Imagini fundamentum præbet Prophetia Isaiæ, Testimonium Baptistæ, Evangelistarum dicta, Apocalypsis Joannis Apostoli, & Epistola prima Beati Petri, quapropter eamdem Salvatoris Nostri Imaginem approbat Hadrianus

Tum persona æterni Patris.

Item Filii.

Pon-

Pontifex in Epistola ad Tarasium conscripta, quæ lecta est in Synodo septima, *Actione* II.; & vetustissima occurrunt hujusmodi picturarum exempla in Sacris Cœmeteriis, & in Basilicis hujus Nostræ Romanæ Urbis expressa. Pingitur denique Spiritus Sanctus, vel tamquam de Cœlo descendens die Pentecostes in figura linguarum ignis; vel alias in Columbæ specie, seorsim pariter ab aliis Divinis Personis; quia sub his figuris factæ sunt ejusdem apparitiones, quarum scriptura meminit; Nusquam vero invenire est in Sacris Literis, Tertiam Personam absque aliarum consortio, in similitudinem Viri, aut Juvenis apparuisse. Quapropter argumenti superius expositi vis immota manet; nimirum quod etiamsi per tres Angelos Abrahamo visos Divina Trinitas repræsentata fuerit, non ideo tamen Spiritus Sanctus seorsim a duabus aliis Personis, humana specie, seu Viri, seu Juvenis, depingi potest. Et Spiritus sancti.

§. 37. Atque hæc privatis Nostris studiis colligere, & paucis illis subcisivis horis, quæ Nobis ab ingruentibus undique negociis publicis vix supersunt, ut peculiarem Bibliothecam nostram ingredi possimus, præsentibus ad Fraternitatem tuam Literis complecti voluimus; ut initam abs te rationem prohibendi prædictas Imagines Spiritus Sancti, eorumque usum, & cursum intercipiendi, comprobaremus. Neque porro dubitamus, quin, pro magna laudis existimatione, quam tibi peperit egregia tua Apostolici muneris administratio, & pro ea rationum gravitate, cui innititur hujusmodi Imaginum prohibitio, debita mandatis tuis obedientia ab omnibus exhibeatur. Verum ubi, instigante humani generis hoste contrarium eveniret, tuum erit de omnibus Nos certiores facere; Nos etenim ministerii Nostri partes esse reputabimus, Apostolicam, qua Deo volente fungimur, auctoritatem interponere, ut & refractarii meritis pœnis afficiantur, & pravæ consuetudines adversus Ecclesiæ instituta, ac disciplinam invectæ, penitus eliminentur. Laudatur Episcopo constantia in proposito, cum exhibitione pontificiæ Auctoritatis &c.

§. 38. Prætermittenda autem non sunt alia quædam, quæ in eadem Epistola tua legimus: spargi nimirum, ac dispensari complures præfatæ Sororis Crescentiæ effigies, necnon coronas precatorias, earumque grana, Cruces, Scapularia, oleum, pulverem, Aquam, Manus denique, vel pictas, vel ex ligno effictas, cum pollice inter indicem, & medium inserto; existimantibus plerisque de vulgo, prædictas Cruces, & Coronas a Deo benedictas, & Indulgentiis ditatas fuisse; earum vero Manuum simulacra ad fugandos Dæmones plurimum valere; cum aliis hujusmodi nugis, quæ ab iis disseminantur, qui venditandis hujus generis superstitionibus temporalia sibi lucra comparare student. De aliis superstitionibus divulgatis.

§. 39. Et quidem ex eadem Epistola tua optime agnoscimus, Tibi satis consilii, & prudentiæ in temetipso esse, ad rectum de hujusmo- Prudentia Episcopi commendatur.

jusmodi rebus judicium ferendum: nec aliud Nobis reliquum esse videtur, quam ut Fraternitatem tuam hortemur, ut quam ingressus es viam, insistere pergas; inepta nimirum, quæ diximus, deliria non approbando; sed fidem, auctoritatemque omnem iis derogando.

De Indulgentiis falso jactatis judicium s. Sedis.

§.40. Ut tamen circa similia Apostolicæ hujus Sedis sensum, atque judicium agnoscas, consilio, judicioque tuo per omnia consentaneum; notum Tibi esse volumus, fuisse olim piam Dei Ancillam, nomine Joannam a Cruce, magna Sanctitatis fama illustrem, cujus vita conscripta est ab Antonio Daca. Ferebatur in vulgus, quædam Coronarum precatoriarum grana, ipsius intercessione a Jesu Cristo benedicta fuisse, pluribusque aucta Indulgentiis. Verum hujusmodi Indulgentiæ ab hac Sancta Sede apocriphæ declaratæ fuerunt, quemadmodum videre est apud præcitatum Thiers *de Superstitione tom.2. cap.12.*, qui etiam refert Decretum de iis prolatum anno 1678. a Congregatione S. R. E. Cardinalium Sacris Indulgentiis præposita, eodem *tom.2. cap.12. pag 17. & sequentibus*; & signanter *pag.25.* Cumque introducta esset Causa de illius Ancillæ Dei Beatificatione, & ob ejusdem præclara merita, eo usque feliciter processisset, ut jam ab Auditoribus Rotæ confecta esset ipsius Relatio juxta morem ea ætate vigentem; quum deinde eadem Causa post Decreta Urbani Papæ VIII. reassumenda esset, cito consepulta remansit, propter excitatas objectiones ex præfatis granis benedictis, & prætensis Indulgentiis eisdem adnexis desumptas; ut ostendit Pontificium Decretum anno 1664. editum, & a Nobis relatum in *Opere de Canonizatione Sanctorum lib.2. cap.36. num.18. Editionis Patavinæ*; præter ea, quæ in Regestis Congregationis Sacrorum Rituum adnotata reperiuntur, quæque eo loci in medium afferre opportunum non duximus.

Item de Imaginibus eorum, quorum cultus non est approbatus.

§.41. In eodem tamen Opere *lib.2. cap.8. num.3.* videre poteris Decretum Prædecessoris Nostri Urbani Papæ V., prohibens distribui numismata in eorum honorem conflata, quibus ut Beati, aut Sancti cultus ab Apostolica Sede tributus antea non fuerit.

... dia ad fugandos dæmones inutilia.

§.42. Demum quod attinet ad expulsionem Dæmonum a corporibus obsessis, inter plura remedia in eum finem ab Ecclesia recepta, quorum copiosam seriem exhibet diligens Scriptor Martinus del Rio *Disquisitionum Magicarum cap.2. sect.3. quæst.3.* locum profecto non habet incompositus ille, & parum verecundus gestus, in præfatis manuum figuris expressus. Porro an Dæmones naturalium rerum virtute a Corporibus obsessis expelli queant, Nos etiam disputavimus in sæpecitato Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.4. par.1. cap.29. num.7.*; partemque negantem amplexi sumus, cum majori Theologorum numero, quorum auctoritates ibi retulimus; quibus-

quibusque addi potest Theophilus Rainaudus in libro inscripto *Theologia Naturalis*, *Tomo V. ipsius Operum pag. 55.*, quem Librum videre Nobis Contigit, dum hanc ipsam Epistolam dictaremus.

§. 43. In exorcizandis energumenis, illud potissimum interest, ut ante omnia dignoscatur, an revera obsessus sit a dæmone is, qui talis esse affirmatur: ubi vero ita esse constiterit, eligatur ab Ordinario Sacerdos perspectæ pietatis, vitæ integritatis, atque prudentiæ; hic autem ad expellendum dæmonem, non quidem picta, vel lignea manu, aliisve ineptis hujusmodi nugis utatur; sed præscriptas in Rituali Romano regulas adamussim servet. Magnus ille Mediolanensis Antistes S. Carolus Borromæus, quum rectam exorcizandi rationem in Libro a se probato tradidisset, in quarta Dioecesana Synodo, a se habita anno 1574. *Decreto* 18., prohibuit, ne quis, occasione oblata, aliis quibuscumque exorcismis, precationibus, aut ritibus uteretur, quam quæ haberentur in prædicto libro; *cui nihil ab eo*, nimirum ab exorcizante, *addi*, *detrahi*, *ac ne mutari quidem fas sit*. Postmodum vero a recol. mem. Paulo Papa V. Prædecessore Nostro, anno Domini 1614., publicatum fuit Rituale Romanum, in quo adest peculiaris Titulus *de exorcizandis obsessis*. Ac fel. record. Prædecessor pariter Noster Clemens Papa XI. in quadam Epistola Encyclica data die 21. *Junii* 1710. districte mandavit, ut nemo exorcizans a norma in prædicto Rituali Romano præscripta ulla ex parte discedere præsumat.

Disciplina Ecclesiæ in exorcismis servanda.

§. 44. Præclarum tandem Fraternitatis tuæ propositum, Nos satis pro merito commendare, & collaudare non valemus; quod scilicet scribis, operam Te daturum, ut in Clero regimini tuo commisso, una cum Religionis, ac pietatis cultu, Sacrarum Literarum studia conserventur, atque in dies incrementum accipiant, additis ad Theologiam Scholasticam, Ecclesiasticæ Historiæ, & Canonicæ Jurisprudentiæ disciplinis. Sane hoc tibi non exiguam in præsentia laudem, perennem vero in Ecclesiæ monumentis nomini tuo gloriam comparabit; quodque pluris est, ingens apud Pastorum Principem meritorum pondus tibi acquiret. Nec illud prætereundum est, quod si Clerum ita instructum, sanaque doctrina eruditum habueris, non ita facile te hujusmodi molestiis vexari continget, quales nuper ex tuis Literis intelleximus, animum tuum veritati, & Ecclesiasticæ Disciplinæ integritati inhærentem fatigasse. Interea Fraternitatem tuam sincero caritatis affectu complectimur, ac Tibi, totique Gregi tibi concredito, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Collaudatur Episcopi cura in sacris studiis fovendis, & promovendis.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die prima Octobris MDCCXLV. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

Dat. Die 1. Octob. 1745.

SUPER

SUPER CULTU SANCTI LUCÆ CASALII.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Messanen.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Adducitur causa moræ in respondendo.

JAMPRIDEM epistola est reddita Nobis tua IV. Idus quintiles superioris anni conscripta, cui nunc dumtaxat licuit respondere, propter gravissimas Ecclesiæ res, quibus undequaque sumus occupatissimi. Non enim, de qua scribis, materia Nos deterruit, quippe qui adhuc in minoribus cum versaremur, octo supra viginti annorum spatio ejusmodi de rerum genere pertractavimus, nunc Advocati Personam in Sacræ Consistorialis Aulæ muneribus sustinentes, nunc gravissimum Fidei Promotoris officium exercentes; amplissimo demum Purpuræ ornamento, & Bononiensis Ecclesiæ Infulis illustrati quatuor volumina in lucem edidimus, quæ benigna omnium voluntate excepta sunt, quorum si nullum in Siciliam exemplum pervenit (quod vix credibile existimamus) isthuc facile transmitti potest.

Compendium Epistolæ, cui respondetur, cultum nimirum Sancti Lucæ non esse modificandum nec amplandum.

2. Res porro, de qua epistola agit tua, ad cultum S. Lucæ Casalio tribuendum attinet, de quo Nicosiæ dissensio est, cum illum alii delendum, alii contra amplificandum censeant; ideoque enixe id expetunt, ut Officium proprium concedatur, & Civitatis patrocinium, quod eidem S. Casalio jampridem collatum fuit, auctoritate Apostolica confirmetur. At sententiam ut nostram libere proferamus, ingenue fatemur; utramque partem in errore versari: nec enim S. Lucæ Casalio Cultus omnino negandus, nec augendus, aut lectionibus propriis, aut patrocinii confirmatione.

In Oppido Nicosiæ variis actibus Sanctus Lucas honoratur.

3. Anno 1575. Nicosiæ Civitas cum peste teterrima laboraret, Senatus, Populique consilio sancitum fuit, ut sacra ædes S. Lucæ Casalio conderetur: Item anno 1586. decretum est, ut gratia a Summo Pontifice imploraretur, unde liceret eo plane solemni ritu, quo celebritates ex præcepto solent, dies festos colere Sanctorum Josephi, Cosmæ, & Damiani, cum Francisci de Paula, & Lucæ Casalii: deinceps anno 1589. statutus est locus, ubi prædictum Templum ædificaretur, quod tamen postea conditum non fuit, ne nova ædes S. Josephi Sacello obesset. Publica quoque auctoritate latum fuit anno 1662., ut S. Lucæ celebritas expensis publicis recoleretur: pecuniam vero ex ærario usque ad annum 1744. depromptam fuisse constat. Demum cum ejusdem S. Lucæ Corpus in Templo S. Philippi de Argyrio servaretur, cumque Cœnobii Abbas Commendatarius esset bo. me. Cardinalis Carolus Columna, Nicosiæ Senatus enixe ab eo postulavit, ut insignes aliquæ sibi ejus

Cor-

Corporis Reliquiæ concederentur, quo ſcilicet majori pompa, & religione ejuſdem dies feſtus celebraretur. Conceſſa petentibus perbenigne fuit Coſta, quæ conſuetis eſt ritibus, ac cœremoniis tum recognita, tum tradita, ac demum facultate a Prædeceſſore tuo Præſule Alvarez Meſſanæ Archiepiſcopo impetrata, die Dominico Auguſti tertio magna Populi frequentia per Civitatem translata fuit, cum icone ejuſdem S. Lucæ Caſalii; cujus in laudem aram quoque erectam ſcimus in oppido S. Michaelis.

4. Quæ ſunt hactenus commemorata, publici ſane cultus, & quidem inveterati, teſtimonia, & argumenta eſſe nemo negaverit. Id enim prorſus a conſuetudine abhorret, ut publicis in conſiliis de Templo agatur illius in gloriam erigendo, qui non apud Populum venerationem habeat, & cultum publicum. Nec minus abſurdum eſſet, ſi non Reliquiæ modo expeterentur, ſed etiam a Summo Pontifice facultas imploraretur diei feſti ex præcepto ejus in laudem inſtituendi, qui nullo ſacello, nullo cultu, nulla ſanctitatis fama præclarus eſſet, atque admirandus. Ex quo fit, ut intelligere non poſſimus, quonam jure a certis hominibus contendatur venerationem, & cultum publice denegandum huic Servo Dei, qui jampridem & ſupremis honoribus celebratur, & Sanctus conſenſu populorum unanimi appellatur.

Ex quibus evincitur ejus publicus cultus.

5. Quanquam vero in reſcripto quodam ad Nos tranſmiſſo legatur, publicam aliquibus venerationem ſublatam fuiſſe, tamen libere reſpondemus hoc minime Nos latere, cum *in noſtro lib.* 1. *de Canonizatione Sanctorum cap.* 6. *num.* 1., & multo etiam clarius *lib.* 2. *c.* 8. *num.* 1. *& ſeqq.* id probaverimus exemplorum auctoritate. Illud autem a Nobis adnotatum animadvertas velim, cultum ſcilicet aut iis ſublatum eſſe, quibus & recens datus, & inconſulto erat, aut iis, qui ad Sanctorum honores aſcenderant, acclamatione Populi, quem falſa quædam portenta feſellerant, & virtutes inanes, utpote ab hypocriſi non alienæ, & interdum ab erroribus ad fidem ſpectantibus non ſejunctæ. Rem vero ejuſmodi nullam penitus deprehendis in cauſa, qua de nunc agimus, quin imo momenta occurrunt plurima tum ſanctitatis claritatem, tum cultus juſtitiam publici comprobantia, ut paulo poſt videbimus, ac propterea nihil Sancto Caſalio obeſſe hoc debet, quod nonnullorum memoriæ cultus publicus interdum ſit abrogatus.

Caſus, in quibus ablatus fuit cultus iis, qui jam publice colebantur.

6. At enim iiſdem in ſcriptis opponitur, cultum hunc publicum auctoritate Sedis Apoſtolicæ neque probatum, neque conceſſum eſſe, ſine qua nullo modo licet quempiam vel Beatum, vel Sanctum hominem publice venerari. Id quidem & fatemur, & ſcimus: in noſtro ſiquidem jam citato *de Canonizatione* Libro Primo non exiguo ſane labore id copioſe, ac evidenter probavimus, jus

Opponitur quoque cultum Sancti Lucæ non fuiſſe a Sancta Sede probatum.

esse Romani Pontificis privativum, aliquem, aut Beatorum, aut Sanctorum Albo adscribere, nec absque ejus consensu posse cuiquam cultum publicum exhiberi, quem præbet iis Ecclesia viris, quorum in æternitate memoria est. Abunde scribunt de Sancto Luca Casalio multi Siciliæ historici, & auctores. Nos quidem scripta perlegimus Carreræ, Perdicarii, Novarini, Aprilis, & Menniti. Hi vero cum recentiores sint, salva, & integra eorum fama, non prætermisimus antiquiores etiam consulere, utpote auctoritate præstantiores, ac fide. Pater Octavius Cajetanus, qui vitas exornavit Sanctorum Siculorum, cum omnia illius regni Tabularia excusserit, auctor est fide quidem dignissimus, quem propterea multa cum laude memorat Antonius Mongitorius *pag.* 110. *tom.* 2. *Biblioth. suæ de Scriptoribus Siculis*. Eumdem plurimi facit Philippus Labbè in Chronologica Pinacotheca Scriptorum Societatis Jesu *ann.* 1620. *pag.* 336. tum etiam qui scribunt acta Eruditorum Lipsiæ *ad mens. Aprilis ann.* 1710., quorum testimonium omni suspicione carere debet, in examine Isagoges ad Cajetani Historiam Sacram Siculam, hæc habent: *Morum pariter innocentia, & eruditione conspicuus dicitur*. Cajetanus porro in Actis Sancti Lucæ Casalii ita scribit: *In Sanctorum numerum a Summo Pontifice relatus est, efflagitante Oppido Aggyrio.* quod videre licet in ejus *tom.* 2. *Sanctorum Siculorum pag.* 184., itemque ejus in Martyrologio *die* 2. *Martii*: *In Nicosia S. Lucæ Abbatis cognomento Casalis Ordinis S. Benedicti*; additque in margine, ubi ejusdem de cultu mentionem facit; *ex Sedis Apostolicæ concessu*. Si quis Rocchi Pyrrhi, qui *notitiam Ecclesiarum Sicularum* edidit, doctrinam habere cognitam velit, is citatum adeat Mongitorem in *supradicto tom.* 2. *pag.* 101. & Pyrrhum ipsum in *tom.* 1. *ultimæ Editionis pag.* 540. ubi de S. Luca Casalio hæc profert: *Pontificio permissu apud suos Nicosienses celebrior est dies festus*. Ferrarius, ut nemo ignorat, auctor advena, Lectorque olim in Archigymnasio Papiensi, Catalogum composuit Sanctorum, qui in Martyrologio Romano desiderabantur, & die 2. Martii nomen inserit S. Lucæ Casalis: *Nicosiæ in Sicilia S. Lucæ Abbatis Ordinis S. Benedicti cognomento Casalis*: In notis autem addit: *Ex tabulis, & monumentis Ecclesiæ Nicosiensis ex Martyrologio Siculo, fuit ex ordine S. Benedicti circa ann.* 890., *colitur ibi præcipue ex Romani Pontificis auctoritate*. Bollandistæ demum die Martii 2. vitam non prætermittunt S. Lucæ typis a Cajetano editam; ubi ejusdem cultus dicitur a Sede Apostolica approbatus. Eamdem præterea vitam Cajetani studio exornatam, & apud Pyrrhum, ac Bollandistas laudatam, Mabillonius etiam inseruit Actis Sanctorum Ordinis Benedictini *seculo IV. part.* 2. *pag.* 93. *editionis Venetæ ann.* 1738.

Licet contrarium ab Auctoribus affirmetur.

7. Verum dicet quispiam, non satis esse, auctores etiam gravissimos

Eorum tamen dictum non sufficit nisi afferatur documentum.

vissimos attestari, nutu Sedis Apostolicæ alicui Servo Dei cultum publice exhiberi, sed oportere insuper proferri certissimum facultatis Apostolicæ documentum. Itaque non abs re erit, si Nos hic breviter repetamus, quæ fusius explicavimus in libris Nostris *de Canonizatione Sanctorum*. Sedente Prædecessore Nostro Clemente VIII. actum fuit de veneratione, cultuque publico exhiberi quandoque solito eorum meritis, quos nec Beatorum, neque Sanctorum numero Pontificia Sedes adscripserat. Eo quidem tempore nulla est lata lex; sed quod tunc prætermissum fuit, statutum est postea in Pontificatu Prædecessoris Nostri Urbani VIII., atque a Sancti Officii Congregatione Decreta saluberrima emanarunt, quorum vi interdictum fuit, ne Sanctorum honores iis publice præstarentur, quos Vaticani auctoritas nec Beatos appellaverat, neque Sanctos. Omnem Nos historiam retulimus, & comprobavimus *lib. 2. de Canonizatione Sanctorum cap. 10. & 11.* At vero cum supradictæ regulæ generali deesse aliquid videretur, ideo ejus Decretis nonnullæ declarationes additæ sunt, quarum una ad cultum immemorabilem spectat, quem si quis Dei Servus consecutus sit, eo privari nullo modo debet, etiamsi probari non possit, eum a Sede Apostolica vel Beati, vel Sancti nomine nuncupatum fuisse, quod videre aperte licet in citato nostro *lib. 2. cap. 17.* Tum quoque controversia exorta est, quantum temporis necesse esset, ut cultus publicus diceretur immemorabilis, ac idcirco idem Urbanus VIII. anno 1634. decrevit, Cultui immemorabili constituendo tempus requiri, quod centum annorum spatium excederet, ut Nos notavimus in supradicto *lib. 2. cap. 22.* Quare si cultus publicus, scientibus, nec repugnanribus Ordinariis, S. Lucæ Casalio, statuto temporis spatio superior est, jam nemo existet tam injustus rerum existimator, qui hunc cultum aut illicitum putet, aut a Sede Apostolica improbatum ducat, quamvis documentis evinci nequeat, hunc Heroem Pontificia auctoritate vel Beatorum, vel Sanctorum laurea exornatum fuisse.

Quo modo introduci possit cultus absque S. Sedis approbatione juxta Decreta Urbani VIII.

8. Fidei Promotoris officium, quod diu sustinuimus, Nos quidem admonet, ubi difficultatis nodus existat maximæ, quam dissimulare non possumus. Centum annorum spatium ab Urbano VIII. statutum, debet ann. 1634. præcessisse, quo tempore Literæ Apostolicæ emanarunt; tempus autem, quod ab an. 1634. infra decurrit, probat quidem cultus continuationem, sed non centenarium spatium ab Urbano Pontifice constitutum, ut Nos docemus *in cit. lib. 2. cap. 22. num. 3. & seq.* Quotquot autem vel auctores, vel documenta supra retulimus, nullum extat, unde probetur Cultus Centenarius ante ann. 1634. Hinc concludere quispiam poterit,

A quo tempore numerari debeat centenarius Cultus.

 absque

absque ullo jure, ac sine permissu Sedis Apostolicæ Cultum Sancto Lucæ Casalio præstitum fuisse.

9. Argumenti vim probe agnoscimus, sed hoc & fateri adversarii debent, cultui publico, ac legitimo juxta Sedis Apostolicæ regulas constituendo nihil plane deesse, quotiescumque documenta non desint cultus publice exhibiti S.Lucæ Casalio, non tantum uno; sed aliquot etiam seculis ante annum 1634., cui tempori si anni posteriores addantur, ac rumor, & fama jam inveterata consensum indicans a Summis Pontificibus præbitum, non video, quid possit amplius desiderari.

Monumenta obitus, & sepultura S. Lucæ.

10. S. Lucas Casalius multis ab hinc seculis obiit, ac post mortem tam late cæpit ejus Sanctitas celebrari; ut ejus Corpus in Monasterio, & Arca S. Philippi Argyreorum honorifice sepultum fuerit: *Migravit ad Dominum Lucas in senectute bona vj. nonas Martii in Monasterio S. Philippi Argyreorum, ubi Corpus ejus servatur in eadem cum Sancto Philippo Presbytero Arca*. Ita legitur in S. Lucæ Actis. Et in Breviario Gallo-Siculo Matthæi Caldi opera castigato, typisque Venetiis edito ann. 1527., quod forte invenimus inter Codices Venerabilis Cardinalis Thomasii in S. Silvestri Collegio Clericorum Regularium, In sexta lectione S. Philippi Argyriorum pag. 347. legitur, ipsum Belisario cuidam civi apparuisse, eidem imperavisse, ut templum ad Crucis imaginem ædificaret, ubi deinceps ejus corpus collocatum fuit una cum S.Eusebio, qui miracula S.Philippi ope, ac patrocinio divinitus perpetrata descripsit; *Apparuitque uni Civium regionis illius, qui dicebatur Belisarius, venitque ad Montem Argyrionem, ostensumque est ei in somnis, quasi ædificata esset. Ecclesia in forma Crucis, ædificatæ sunt ab eo duæ Cellæ, superior quidem Eusebio, qui scripsit vitam, & inferior Sacris Reliquiis Philippi*.

De transitu Siciliæ e Ritu Græco ad Latinum.

11. Nec mirum tu existimes velim, tanta Nos diligentia usos esse, ut Breviarium Gallo-Siculum inveniremus. Saracenis e Sicilia expulsis virtute, ac fortitudine clarissimi Ducis Roberti, & Comitis Rogerii, qui isthuc e Gallia profecti fuerant, in eo viri principes post victoriam cogitationibus, & consiliis invigilarunt suis, ut antiquam Christianæ Religionis gloriam, & Ecclesiasticam disciplinam jam fere ubique jacentem extollerent, & ad primæva revocarent; cujus ut voti compotes fierent, diligenter curarunt, ut Episcopi e Gallis Sacerdotibus deligerentur, inter quos adnumerantur in primis Robertus antea Episcopus Trojanensis, postea Messanæ: Ansgerius Cathanæ, Girlandus Agrigenti, Stephanus Mazariæ, & Rogerius Siracusarum. Hinc paulatim istius Insulæ Ecclesiæ a Græcis Ritibus desciverunt, qui ab octavo seculo isthic invaluerant, & linguæ latinæ usu Ritus, & Liturgias Gallicas sequtæ

quæ sunt, nec primis iis temporibus alios libros, quam Gallicos, ad Sacra Officia adhibuerunt, ut animadvertit, qui Bollandi historiam continuavit, Papebrochius *in act. Sanctorum mens. Junii tom. 4. festo S. Agrippinæ Virginis, & Martyris 5. num. 2.* ac præter Papebrochium id ipsum erudite ostendit Canonicus Joannes a Joanne in perpolito tractatu suo de Divinis Siculorum Officiis Panormi *edito ann. 1736. cap. 12. num. 1. & seqq.* Temporum progressu Gallicis ritibus quidam alii Siciliæ proprii, ac peculiares admixti sunt, Breviario quoque nonulla Sanctorum Officia particularia sunt addita, unde patuit confusioni locus, ac ideo oportuit Officium Gallo Siculum reformari, emendarique, quam sibi curam sumpsit supracitatus Matthæus Caldus, quem honoris gratia commemorat Mongitorius in sua Bibliotheca Sicula *tom. 2. pag. 55.*

12. Dum Lucas Casalius adhuc in vivis erat, lucis usuram amisit, ac propterea Argyrio discedere statuit, Nicosiam profecturus, invisurusque affines suos: Tum Monachis eum comitantibus in mentem venit ipsum illudere. Dixerunt itaque, in quemdam locum magnam Populi multitudinem convenisse, sacræ ut concionis pabulo enutriretur. Vir optimus verba facere non recusavit, & orationem cum id temporis usitata formula conclusisset *Per omnia secula seculorum*, saxa, & lapides mirifice respondérunt. *Amen.* Tum vero Monachi ipsa admiratione obstupefacti, ac perterriti, in genua prolabi, lacrymas fundere, veniam implorare, quam iis vir Sanctissimus perbenigne concessit. Ad Argyrii Monasterium reversi hoc prodigium unanimes prædicarunt, cujus claritate commoti Nicosiæ Cives in eo loco Templum postea erexerunt in honorem S. Lucæ Casalis, quod ejus in Actis legitur: *Sed Nicosienses honestare Patriam, ac Civem volentes, Ecclesiam, quo in loco concionem habuerat, inclamantibus saxis, Divo Lucæ constituerunt, quæ prodigium posteris prædicaret ad Dei gloriam, qui regnat per secula.* Quamvis autem per hosce dies id Templum desideretur, Nobis tamen significatum est, viam quamdam S. Lucæ nomine decoratam, lapide insignem esse, in quo imago impressa est ipsius S. Lucæ eodem in loco, ubi quondam Templum extiterat. Ad hujus portenti memoriam sempiternam in S. Lucæ statua Nicosiæ posita, hæc sunt, quæ sequuntur, inscripta carmina: Aliqua acta Sancti Lucæ.

Civibus exultant urbes, magis Herbita Sancto
Luca Casali Patria clara suo.
Fratribus elusus . . . . . prædicat urbus:
Facto fine, Amen, res nova! saxa tonant.

Hisce verbis tute vides existimari, Casalium Herbitæ fuisse Civem, cujus Urbis nunc plane dirutæ mentionem faciunt, præter Ciceronem, Plinius, & Diodorus Siculus.

13. Apud

Mentio S. Lucæ apud Cajetanum.

13. Apud Cajetanum *tom.2. de Sanctis Siculis* in perveteri Chronico Benedictino, quod Bollandistæ in S. Lucæ Casalii vita descriptum putant *an.*1483., inter ceteros egregios sanctitate Viros S.Noster Casalius recensetur: *S. Lucas Abbas Monasterii S. Philippi de Agyrio positi in Sicilia, admirandæ sanctitatis Vir, Kalendis Martii, secundum Usuardum, Cœlos petiit*. Et quamvis in Usuardi Martyrologio non id occurrat, prudenter tamen, sciteque animadvertit Cajetanus in Sicilia Usuardi Martyrologium usui apud omnes fuisse, cui vero quodlibet Monasterium Sanctos addebat suos. Hinc orta confusio est aliqua, vel potius varietas Martyrologiorum, quæ Usuardi nomine legebantur, unde Abbas Maurolicus curam suscepit corrigendi Martyrologii, ut notat laudatus Joannes a Joanne *suo in Tractatu de Divinis Siculorum Officiis cap. 23. n. 5.*

Inventio ejus Corporis.

14. Demum invidia temporum jam nulla erat reliqua memoria, vel notitia situs, ubi S. Lucas sepultus fuerat; sed *an.* 1596. dum quoddam ædificium in Templo substrueretur, non sine Divino Consilio inventum fuit Casalii Corpus una cum S. Philippi de Argyrio, & Eusebii corporibus, qua quidem occasione multo in dies magis exarsit pietas in Sanctum Lucam. Idem plane Bononiæ accidit, ubi postquam aliquot seculis latuerat, inventum denique fuit S. Petronii Corpus in S. Stephani Templo sepultum; nostris civibus locum, ubi is thesaurus jaceret, penitus ignorantibus, uti enarravimus in nostro Opusculo de historia, ac vita Sanctorum Bononiensium.

15. Quidquid paulo ante diximus de S. Luca Casalio, id ejusdem in actis legimus, a Patre Cajetano memoriæ traditis *tom. 2. vit. Sanctor. Sicul.* ubi hæc habet *in Animadversionibus pag. 63. Vitam hanc S. Lucæ barbara dictione scriptam accepimus ex libris Nicosiensibus manu exaratis: eam ob causam paulo a nobis concinnatam oportuit*. Eadem Acta sunt quoque in lucem edita a Bollandistis *die 2. Martii*. Quod ad hujus præclari Herois Corpus, ejusque inventionem pertinet, discere hoc etiam licet prædicto ex Cajetano *tom.2. Sanctorum Sicil. in Animadvers. pag.* 15. itemque ex Pyrrho *in notitia Ecclesiæ Cathanien. pag. 589. §. 5. & 6.* Hæc monumenta luculenter, planeque ostendunt antiquam venerationem publice virtuti exhibitam Sancti Lucæ Casalis, & multa quidem secula ante Decretum Urbani VIII. Separato enim, ac peculiari sepulchro mandari, & inter Sanctorum Corpora condi non solet, nisi qui eximiæ sanctitatis fama clarescat, & publica populi veneratione dignissimus habeatur; quæ quidem S. Lucæ debita omnino fuit. Licet enim quo præsertim tempore e vivis cesserit, ignotum sit, liquido tamen constat, multo post SS. Philippum, & Eusebium, quibuscum una sepultus est, mortem ejus fuisse in conspectu Domini pretiosam. Templa vero, aut sacella numquam in eorum honorem publice dicata sunt, qui non

Ex quibus educitur hujus cultus publicus ante decreta Urbani VIII.

tam-

tamquam Divini, Sanctique homines colerentur; neque eorum ulla in Martyrologiis, vel Chronicis cum clarissimis Sanctorum nominibus mentio habita fuit.

16. Quæret hic vero quispiam, cum duo sanctitate celebres Philippi fuerint Argyrienses, uter eorum sit, quocum sepultus colitur S. Lucas Casalius. Huic autem quæstioni satisfacere haud instituti est nostri; quamquam enim non ignoremus duos cognomines fuisse Viros sanctitatis gloria immortales, tamen non oportet id a Nobis decerni, utri eorum cum S. Luca sepulchrum commune fuerit. S. Philippi Argyriensis primi memoria celebratur in Martyrologio Romano *die* 12. *Maji*, & de hoc vetus est controversia, missus ne sit in Siciliam a S. Petro, Evangelium ut nuntiaret (quod nimis fortasse mordicus Fixellus sustinet clarus Siciliæ Historicus *in decade* 1. *lib.* 10.) an fidei propagandæ causa Siciliam adierit quarto seculo, Arcadio imperante, uti prolixe, eruditeque probat Placidus Reina *in Notitiis Historicis Civitatis Messanen. par.* 2. *pag.* 362. *& seqq* De altero S. Philippo, vulgo Philippello, scribunt Cajetanus *tom.* 1. *Vit. Sanctorum Sicil. pag.* 33. tum Ferrarius *in Catalogo Sanctor. Ital* 12. *Maji pag.* 276. Sermo quoque de Philippello habetur in vita S. Philippi a S. Eusebio descripta, quam Bollandistæ anteponendam judicant alteri ejusdem vitæ apocryphæ, & temere tributæ S. Athanasio Episcopo Alexandrino: *Proferunt*, hæc sunt Bollandistarum verba *die* 12. *Maji*, *Vitam aliam ejus, quasi a S. Athanasio Episcopo Alexandrino scriptam, quam, ut satisfiat horum clamoribus, licet apocrypham, subjungimus*: In lucem prodiisse legitur patrocinio primi S. Philippi, ac severiori se instituto ejusdem in Monasterio devovisse, ibique Diaconi munere functum esse. His de utriusque Philippi notitia constitutis, ea est reliqua difficultas, ac dubitatio, utri scilicet eorumdem S. Lucas Casalius conjunctus tumuli fuerit, ac sepulchri honore. Cajetani acta si comprobentur, sentiendum est, Casalium fuisse cum seniori Philippo, qui sacerdos extitit, consepultum: *Corpus ejus asservatur in eadem cum Sancto Philippo Presbytero Arca*. Animus autem si convertatur ad Pyrrhum in notitia Ecclesiæ Cataniensis; verisimilius videtur, conditum fuisse in Philippi Junioris, ac Diaconi monumento. Nam ubi is agit de corporis inventione *an.* 1596. hæc habet. *In Cella superiore inventa fuerunt Corpora Beatorum Philippi junioris Diaconi, Eusebii Monachi, atque Luca Abbatis*. Cajetanus *tom.* 2. *pag.* 33 Bellisarii historam retexens scribit: *In ea* (Æde nimirum ejus opera ædificata) *thecas duas extruxit, superiorem quidem B. Eusebio, inferiorem S. Philippo Presbytero. In præsentiarum Corpora Sanctorum Eusebii, Philippi Diaconi, & Lucæ Abbatis eadem in arca servantur; sed Caput Eusebii argento tectum ostenditur festo die S. Philippi ad* IV. *Idus Majas, quo die Eusebius*

Quæritur cum quo ex duobus Ss. Philippis fuerit S. Lucas sepultus.

una

una cum Philippo Argirii colitur. Nos autem hoc loco cum id unice contendamus, ut divinos honores antiquitus, ac publice S. Casalio præstitos comprobemus, cumque hujusmodi cultus argumentum ex eo potissimum deduxerimus, quod ejus Corpus in SS. Philippi, & Eusebii urna inventum est, nemo non videt nostrum nequaquam esse id constituere, ac definire, senioris ne, an junioris Philippi sepulchro mandatus fuerit S. Lucas. Nam utriusque memoria cultu publico, atque immemorabili celebratur, quemadmodum & S. Eusebii, quorum omnium hoc quoque tempore dies festus in Sicilia recolitur 12. *Maji* Quare si tres clarissimi Heroes S. Lucæ præmortui Sanctorum in Sicilia honoribus colebantur, & id temporis etiam coluntur, illud jam sequatur necesse est, ut quocumque cum Philippo sepultus sit S. Lucas, eumdem credamus venerationi publicæ, atque immortalitati a populo consecratum fuisse. Communis enim ei fuit non sepulchri minus, quam cultus, & celebritatis honor, qui tribus viris sanctissimis jampridem est habitus, & nunc habetur.

Memoria S. Lucæ in Chronicis Benedictinis.

17. Illud quoque Nobis objici fortasse potest, quod in prædictis Chronicis Benedictinis *an.* 1583. sermo habetur de S. Leone Luca, cujus memoria celebratur die prima Martii, non de S. Luca Casalio, cujus dies festus est postridie Kal. ejusdem Mensis; hæc sunt enim Chronicorum verba: *S. Lucas Abbas Monasterii S. Philippi de Agyrio positi in Sicilia, admirandæ Sanctitatis vir, Kalendis Martii secundum Usuardum Cælos petiit*. At enimvero Vir sanctissimus, quem Chronica memorant, non Leo Lucas, sed Lucas nuncupatur; deinde Abbas dicitur Monasterii S. Philippi Agyriensis; cui quidem Cœnobio præfuit Abbas Casalius, numquam Leo, quippe qui eodem ex Monasterio profectus, in Calabriam secessit, ubi & Abbas fuit, & in pace quievit, juxta Bollandistas *ad primum diem Martii cap.* 3. Hinc ergo colligi, & concludi merito debet in Chronicis agi de S. Luca Casalio, non de S. Leone Luca. Neque obstat ibidem scribi *Kalendis Martii*; nihil enim facilius, quam Amanuenses prætermisisse per negligentiam vocem *postridie*, scripsisseque *Kalendis Martii*, non *postridie*, uti necesse erat, *Kalendas Martii*, quod prudenter Bollandistæ notant in Commentario vitæ prævio Sancti Lucæ Casalis. *Quidni Chronicum Benedictinum manuscriptum circa annum 1485, exaratum ... censendum de hoc Sancto agere his verbis: S. Lucas Abbas Monasterii S. Philippi de Agyrio positi in Sicilia admirandæ sanctitatis vir, Kalendis Martii, secundum Usuardum, aut certe Usuardi Martyrologium ibidem auctum, Cælos petiit: forsan postridie Kalendas Martii scriptum*: Iidem interpretes cum prædicta Chronica memorant in vita S. Leonis Lucæ, hæc addunt: *Forsan ea omnia de Sancto Luca Abbate ibidem, de quo secunda Martii agemus, intelligenda*. At id opponere quispiam potest, Chronica hoc loco agere de tertio

tio S. Luca Abbate, itemque Monacho in Cœnobio S. Philippi Argyriensis. Verum tertius hic Lucas numquam fuit prædicti Monasterii Abbas, quin imo inde in Calabriam transiit, & Monasterio præfuit Carbonæ, ubi mortuus est, cujus dies festus recolitur 13. *Septembris* auctore Cajetano *tom. 2. pag. 96.*, & *in Animad. pag. 34.* Jure itaque sentiendum est, sermonem in Chronicis non de alio haberi, quam de Sancto Luca Casalio.

Concluditur non esse auferendum cultum, sed non deberi Officium concedi.

18. Ex privatæ nostræ Bibliothecæ voluminibus hæc colligere Nobis licuit, & hæc tanti esse ducimus, ut pro religiosa quorumdam petitione cultus, ac veneratio S. Lucæ Casalis jampridem præstita conservetur. Altera petitionis pars eo spectat, Officium ut proprium concedatur, & S. Lucas decreto nostro Patronus Civitatis Nicosiæ confirmetur, adeoque cultus ejusmodi auctoritate Apostolica augeatur. At ingenue fatemur ad cultus incrementum Officii proprii concessione, hoc præsertim inter alia necessario requiri, ut ab Ordinario processus formalis fiat, evincatur nempe cultus immemorabilis illi præstitus, cujus in laudem Officium petitur. Debent in processum præterea congeri monumenta cultum probantia una cum testium jurejurando, qui sese quadraginta annorum spatio cultum vidisse publicum attestentur, ejusque memoriam accepisse a suis Majoribus, quibus ipsis hanc quoque notitiam tradiderint Majores sui. Demum Ordinarius processu diligenter examinato, debet ipse hoc de cultu sententiam ferre, quam & oportet a Sede Apostolica confirmari, ut Nos diserte ostendimus *in libro secundo de Canonizatione Sanctorum cap. 23.* Quamquam modo dixerimus plerumque non concedi solere Officium, neque Missam, quin processus formalis de cultu immemorabili proferatur: non ignoramus tamen interdum ejusmodi privilegium concessum fuisse, propter peculiares aliquas circumstantias, quæ huic petitioni accommodari non possunt, ut Nos alias declaravimus *in nostro lib. 4. de Canonizatione part. 2. cap. 5.*

Requisita pro concessione Missæ, & Officii proprii.

19. Quoniam vero non Officium de Communi, sed proprium, lectiones nimirum secundi nocturni proprias libello a Nobis supplici postulasti, videre tu ipse poteris *in nostro lib. 3. de Canonizat. cap. 8. num. 8. & seq.*, *ac lib. 4. par. 2. cap. 10. num. 6.* quantæ auctoritatis esse historicum deceat, cujus ex monumentis lectiones Officii proprii desumuntur pro Ecclesiæ usu sive universalis, sive particularis; consilii, ac prudentiæ erit tuæ etiam, atque etiam considerare, num tales Tibi historici faveant, quales ii debent esse, ex quorum scriptis pro S. Lucæ Officio desumere lectiones proprias meditaris. In actis, Cajetani studio in lucem editis, legitur, Monachum nescio quem nomine Bonum vitam S. Lucæ Casalii exornavisse; sed hæc historia in præsens temporum injuria desideratur,

Quæ non concurrunt in casu.

ut conjiciunt Bollandistæ. Quidquid Cajetanus memoriæ tradidit, quibusdam Nicosiæ de manuscriptis hausit, stylo qnidem rudi admodum, ac plane barbaro exaratis. Nihil ibidem de Casalii parentibus, nihil de nativitatis tempore, nihil de Principe dicitur, quo regnante vitam aut duxerit, aut inchoaverit. Annus vero, quo fuit in lucem editus, cum ignoretur, ne cognoscere quidem licet, instituto ne Basiliano, an Benedictino se devoverit, qua certe in re non Te latet, historicos etiam Siculos dissentire. Pyrrhus supplere contendens, quæ in Cajetano desiderantur, scribit, Leonem quemdam S. Lucæ Casalii Patrem, & Theotistam fuisse Matrem; vixisseque ad centum annos, & morti proximum successorem suum quemdam Theodorum designavisse; sed Pyrrhi errorem nemo non deprehendit, cum S. Lucæ Casalio tribuat, quæ S. Leoni Lucæ sunt adscribenda, uti acta probant a Cajetano diligentissime exornata. Iisdem ex Cajetani actis colligitur, S. Lucam Casalium Abbatis dignitatem diu recusavisse, eamque deinceps jussu Pontificis accepisse, quin ejus nomen Pontificis declaretur. Illud quoque miraculum memoratur, quo saxa, mutique lapides responderunt *Amen*. Constanter autem Nos credimus Deum facere plane posse quæcumque velit, ut magnifice servos illustret suos, nec Nobis in mentem venit inficiari hoc portentum S. Lucæ Casalio tribuendum esse, cum ejus memoriam prædictis in actis, eidemque plausum Nicosiæ datum legamus. At hoc miraculum, quod pars esset omnium honorificentissima Lectionibus propriis inserenda, prætermittendum omnino esset. Actorum enim, quæ Cajetanus edidit, non solum auctor ignoratur, verum etiam latet, an S. Lucæ coævus extiterit, aut a coævis saltem, atque contemporaneis hoc portentum acceperit. Ætate hac nostra criticen fatemur ad gradum altissimum pervenisse, quæ si prudens, si moderata, si talis plane sit, qualem in Cardinali Baronio admiramur, nemini non videbitur cognoscendæ rerum veritati apprime utilis, & opportuna.

xemplis concludi-ir Officium pro-rium non esse con-cedendum.

20. Octavo seculo vixit, ac floruit Beda, de quo id prorsus scribitur, quod de S. Luca Casalio: *Cum ex nimia senectute oculis caligasset, & discipulo duce ad lapidum congeriem pervenisset, discipulus ei suadere cœpit, quod magnus illic esset populus congregatus, qui summa affectione, & silentio ejus prædicationem expectabant; cumque Sanctus serventi spiritu elegantissimum sermonem fecisset, & conclusisset, Per omnia secula seculorum, lapides responderunt Amen. Ven. Beda.* Hoc factum postquam diu perpendit Card. Baronius ad an.731. *n.*25. ita concludit: *De his cum nihil Beda assectator discipulus dicat, post ipsum ista excogitata esse videri possunt, quæ nec a Trithemio recepta esse noscuntur.* Multa hic addi profecto possent, quæ silentio involvuntur:

cete-

ceterum id videtur opportune ſtatuendum, ut S. Lucæ Caſalio cultus quidem, & veneratio, quæ nunc habetur, in poſterum præbeatur; Officium tamen proprium denegetur, cum tanti ponderis acta deſint, ex quibus liceat abſque erroris periculo lectiones ſumere peculiares. Neque id vero nunc primum accidit, ſed ſæpe alias: Nam cetera ut miſſa faciamus, celeberrimum eſt exemplum S. Creſcii, Sanctorumque Sociorum Martyrum. Erat eorum cultus immemorabilis: Sacella iiſdem, & templa dicata fuerant: Aderant Rituales, præterea libri veteres charta pergamena deſcripti, unde cognoſci plane poterat, nedum conjici, uſum olim invaluiſse, ut Metropolitana Florentina eorum in honorem Officium proprium recitaret, quod poſtea deſueverat: Acta demum Martyrii in promptu erant. Orta vero inter eruditos iis de actis controverſia, non defuit, qui nimis audacter ſenſerit, omnem cultum dictis Martyribus denegandum. Nimis aſperum, atque abſurdum hoc viſum eſt. Quid ergo? Cultus fuit in ſtatu priſtino conſervatus, & Sanctis Martyribus eadem eſt habita, quæ antea, veneratio. At propter graves difficultates, quæ in actis occurrebant, Congregatio Rituum concedere Lectiones proprias recuſavit, ut ex Decreto conſtat, quod emanavit *die* 1. *Octobris*.

21. Reliquum eſt, aliqua ut addamus de patrocinio S. Lucæ Caſalii. Scripta ad Nos tranſlata ſignificant, Nicoſiæ Civitatem in duas partes diviſam eſſe, quarum altera S. Lucam Patronum Urbis Principem eſſe cupit, altera renuit. Id autem a Nobis enixe petitur, ut S. Caſalium Patronum deſignemus, una cum S. Nicolao, quem unanimi conſenſu omnes Patronum Civitatis principem venerantur. Compertum eſt non alios eligi Patronos poſſe, quam *qui ab Eccleſia univerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem beatificati dumtaxat*. Cum vero cultus S. Lucæ non ad Eccleſiam pateat univerſam, hinc fit, ut Beati potius, quam Sancti proprius videatur, tametſi qui colitur, Sancti nomine nuncupetur. Neque enim non exempla ſuppetunt, unde edoceamur, iis, qui tempore ab immemorabili Sanctorum numero adſcripti ſunt, hunc titulum non auferri, licet eorum cultus certis terminis circumſcribatur, nec alius omnino ſit, quam qui Beatorum meritis reddi ſolet. Præclare hoc videmus in duabus Luſitaniæ Reginis Thereſia; & Sancia, quarum memoria licet Beatarum more tantummodo celebretur, iis tamen Sanctarum nomen, de qua controverſia erat, Congregatio Rituum non denegavit, quo Nos argumento utimur in noſtro *libro* 2. *de Canonizatione Sanctorum cap.* 24. *num.* 115. Luculentiſſima eſt quoque ſupradictæ regulæ circumſcriptio, ideſt huic regulæ non eſſe locum, niſi in Patronorum electione, quæ fiat poſt ann 1630., quo tempore ſtatuta eſt regula, cujus quidem & poſt

De conceſſione Patrocinii S. Lucæ pro Oppido Nicoſiæ.

Quod pariter denegatur.

ann. 1630. nulla eſt auctoritas, ſi prædicto Decreto a Summo Pontifice derogetur. Inficias ire non poſſumus, ad ſedandas Populorum controverſias, interdum a Sede Apoſtolica prudentiſſime ſtatutum, alicujus ut Civitatis duo Patroni principes colerentur; quod a Nobis animadvertitur in Noſtro *lib. 4. de Canonizatione Sanctorum part. 2. cap. 14. & 15.* Jam vero cum Nos penitus lateat, quo tempore, aut qua ratione Patronus electus fuerit S. Lucas Caſalius, cum nec expoſita Nobis argumenta fuerint ſatis idonea rei obtinendæ, quæ petitur; nihil novi decernendum exiſtimamus, atque id negotii in gradu priſtino relinquendum. Prudentiam interea Tuam Nobis & perſpectam, & cognitam ad ſedandos Populi tumultus hortamur, ac Tibi, gregique tuo Nobis cariſſimo paternam Benedictionem benevolentiſſimo ex animo impertimur.

Dat. Pont. An. VII. die 28. Februarii 1747.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 28. Februarii 1747. Pontificatus Noſtri Anno Septimo.

SUPER BACCHANALIBUS

Ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Ditionis temporalis Pontificiæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Duo graviores abuſus, qui in Bacchanalibus reprehenduntur.

INter cetera bene multa, quæ nos vehementer commovent, cum in hoc Noſtro Pontificiæ ditionis Statu Bacchanalia toleramus, duo præcipua ſunt, de quibus religioſiores quidam ejuſdem Ditionis Epiſcopi Nobiſcum aut verbis præſentes, aut abſentes epiſtolis conqueſti ſunt.

I. Quod Choreæ &c. per noctem ad diem Cinerum protrahantur.

Primum illud eſt, quod vigiliæ, choreæ, ludi ultima Bacchanaliorum nocte celebrari ſoliti non ſemel uſque ad primum Quadrageſimæ diluculum producantur, ita ut multi ſint, qui ab hujuſmodi choreis, ludis, vigiliis diſcedentes, depoſita quidem larva, iiſdem vero induti veſtibus, quibus perſonati quaqua verſus proceſſerant, Eccleſiam ſubeant, Divinis Myſteriis interſint, Sacros Cineres de more accipiant; domum deinde redeuntes dormiant, plerumque totum mane primi Quadrageſimalis diei, nec dubitent Epiſcopum nimiæ ſeveritatis arguere, ſi palam queratur, ac tum maxime ſi pœna velit aliqua in id criminis animadvertere.

II. Quod in aliquibus Civitatibus diebus Feſtis homines perſonati incedant.

Nos illud deinde commovet, quod in aliquas Status Eccleſiaſtici Civitates aut irrepere videatur, aut paucis ab hinc annis irrepſerit perverſa hæc conſuetudo, quæ mordicus conſervatur, ut Feſtis quoque diebus perſonati homines pervagentur; Circulatores autem, & id generis blaterones majori ſpectatorum frequentia diebus Feſtis, quam ferialibus populum ludiſaciant; iiſdem demum

diebus

diebus saltationes, & choreæ publice, ac per summam licentiam celebrentur.

Primi ut abusus perversitas ostendatur, nulla prorsus argumentatione opus est, cum sola illius commemoratio tanti momenti sit, ut ab eo cujusquam debeat animus abhorrere. Et quoniam illorum, qui criminis partes, ac vitii sustinent, hoc solet propugnaculum esse maximum, complures nempe Episcopos extitisse sanctitates clarissimos, qui hæc cum cernerent, tacuerunt. Nos facti ejusmodi, quod perperam plerumque asseritur, nec evincitur, non inquirimus veritatem, & argumenti loco esse ducimus responsionem celeberrimæ cujusdam Catholicæ Universitatis, quæ rogata sententiam de quodam Festo scandali pleno, quod vulgo *fatuorum* appellabatur, quodque aliquibus in Diœcesibus sustinebatur, utpote multis ab Episcopis toleratum, non solum illud censuris damnandum censuit, sed objectum etiam argumentum refellens, hæc prudenter addidit: *Nolite subdolas hominum voces audire sic dicentium: Prædecessores Nostri, qui erant notabiles viri reputati, istud permiserunt; sufficit nobis vivere ut ipsi: Proculdubio istud argumentum diabolicum est, infernalis hæc persuasio, vos illorum exitum ignoratis, an bonus, vel malus fuerit.*

Patet hujus abusus deformitas.

Responsio ad patientiam usque nunc habitam.

Hujus Universitatis censuram refert *per extensum*, ut dicitur, Joannes Savaronius in appendice operum Petri Blesensis *pag.* 782., & in tractatu Gallico idiomate contra larvas conscripto *pag.* 32. & *seq.* Quamobrem Vobis omnibus, Venerabiles Fratres, omni cura mandamus, ut in Diœcesibus, ubi hujusmodi scandalum aut jampridem invaluit, aut eidem aditus aperitur, nullam operam, nullumque studium prætermittatis, ut hæc morum perversitas, ubi deest, perpetuo desit, ubi autem invaluit, penitus extirpetur, ac funditus evellatur, illiusque auctores, defensoresque nulla rerum humanarum ratione habita acerrime puniantur. Neque enim omnino decet hoc modo Quadragesimam inchoare, uti exclamat Sanctus Basilius *Homil.* 2. *de jejunio* Paris. edit. *an.* 1722. *tom.* 2. *pag.* 13. *Quorum autem primitiæ rejiciuntur, haud dubium, quin in his totum quoque sit rejiciendum. Et pag.* 15. *Hodiernus dies vestibulum est jejunii; neque vero, qui in vestibulis profanatur, dignus est, qui ad Sancta intreat.* Nimis enim honori Ecclesiæ debito, Sacroque Ritui suscipiendorum Cinerum nimis adversantur ii, qui tametsi absque larva, vestibus tamen Personarum propriis domum Dei ingrediuntur, ad Altare accedunt, ut Sacris Cineribus a Sacerdote adspersi de feria mortis cogitatione admoneantur.

Injungitur Episcopis, ut vitium evellatur.

Nec toleretur Choreas &c. mediam noctem ante diem Cinerum excedere.

Ad illud interea, quod est secundo loco propositum, accedentes; fatemur minime Nobis statutum animo esse, aut in Bacchanalia invehi, aut de eorumdem impudentia dissertationem historicam

Ad II. licet Pontif. usum Bacchanaliam absolute prohibere non intendat.

cam instituere. Quod facere si velimus, profecto haud incommode possemus, exscribentes nimirum ea, quæ in hanc rem S. Carolus Borromæus egregie composuit in suo libro Memoriali edito in septima parte Actorum Ecclesiæ Mediolanensis, ea scilicet tempestate, cum illa Civitas a peste importunissima liberata fuit, & Pastor optimus populum studiose, sapienterque hortatus est, ut in publicum grati animi monumentum, Bacchanaliorum consuetudinem abrogaret. Huic quoque epistolæ adjungi possent, quæ Monachus de l'Isle in suo recenti tractatu *de jejunio lib.6. cap.6.* satis erudite scripsit, ubi de Ethnicorum Bacchanalibus disserens, ostendit, quantum nostrorum hæc Bacchanaliorum importunitas Sanctissimis Christianorum moribus adversetur. Verumtamen satis Nobis erit exponere, ea, quamvis ægre, ab Ecclesia tolerari, ut omnis aditus malis longe gravioribus intercludatur, quemadmodum post solidam, doctamque argumentationem, concludit celebris, piusque Theologus Thomas Stapletonus in sua Oratione octava contra Bacchanalia *tom.2. suorum Operum pag.556.*; Maximum vero discrimen intercedere inter ea, quæ præcipiuntur, & ea, quæ permittuntur: *Aliud est, quod docemus, aliud, quod sustinemus, aliud, quod emendare præcipimur, & donec emendemus, tolerare compellimur.* Verba sunt Sancti Augustini *lib.10. contra Faustum cap.21.* Unde constat, in rebus utcumque ab Ecclesia toleratis, nullum amplificationi, nullum arbitrio esse locum.

Declarat tamen id ab Ecclesia ægre tolerari.

Sapientissime in hac Urbe a Nostris Prædecessoribus sancitum esse comperimus, ut quamvis perpauci dies Bacchanaliorum licentiæ concedantur; tamen diebus Festis, ac sexta feria nemini omnino liceat larvam sumere, ac publice debacchari. Idem prorsus in reliquo Nostro Statu observari jubemus, & voluntatis Nostræ Cardinales Provinciarum Legatos, Præsules, Locorumque Gubernatores certiores facere non prætermittemus; id etiam enixe cupimus, nullum Ecclesiæ diem Festum Circulatorum levitate, ac licentia perturbari; illa enim Isaiæ verba semper Nobis ante oculos obversantur *Cap. 1. Kalendas vestras, & solemnitates vestras odivit anima mea: facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens:* Et illa Malachiæ *cap.4. Dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum.* Sed quoniam ab hominibus, quæ expetuntur, illico impetrari haud facile possunt, etiamsi iusta sint, ideo significamus mentem hanc esse Nostram, idque pro regula habendum, ut in Urbium, Oppidorumque plateis, vel quibuscumque in locis, nec mane, nec vespere diei Festi Circulatores adsint. Quod si hujusmodi abusus alicubi tolerari consuevit, nunquam matutino tempore permittatur; horis quoque pomeridianis, quantum fieri potest, removeatur; At si id sine gravi aliquo incommodo integre fieri nequeat, nunquam supradi-

Mandat itaque ne diebus Festis, & Feria sexta homines personati incedant.

Quid agendum circa tolerantiam Circulatorum diebus Festis.

prædicta, aut id generis solatia tolerentur, nisi post expleta Vespertina Officia, & Doctrinam Christianam: de qua quidem re nostrum erit, Cardinales Legatos, & Urbium Gubernatores etiam, atque etiam admonere.

In tali rerum statu hanc plane rationem ineundam sibi judicavit Sanctus Carolus Borromæus in suo primo Concilio Provinciali *part.* 1. *Tit. de Festorum dierum cultu*, cujus Decretis addenda sunt ea, quæ ab eodem Pastore in Concilio III. Provinciali sub eodem Titulo statuta sunt. Hoc item Clemens XI. fel. record. inculcavit duabus Literis ad plurimos eodem exemplo datis, altera scilicet die 11. Januarii 1719., altera 4. Januarii 1721., quæ in ejus Bullario *pag.*533. undecima sunt, & duodecima. Ac dum S. Caroli Borromæi vestigiis, quibus institit clarissimus Prædecessor Noster, Nos libenter inhærere fatemur, illud monitos omnes volumus, quod cum res desuper enarratas vetamus, interdicto non liberamus cetera omnia, quæ Sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, Conciliis aut Provincialibus, aut Diœcesanis, quoad Bacchanaliorum solatia prohibentur, & præcipue quoad Ecclesiasticos viros, nunquam enim oculos a Concilio Tridentino deflectimus, quod *sess.*22. *cap.*1. postquam Sacrorum Canonum mentionem fecit, qui Ecclesiasticis luxum, convivia, choreas, aleas severe prohibent, sic Episcopos alloquitur: *Si qua vero ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, & ab omnibus accurate custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque; ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, pœnas persolvant.*

Pontificis mens de reliquis ad hanc materiam spectantibus.

Cuilibet in Ecclesiastica disciplina paulum versato facile compertum erit quasdam Ethnicorum veteres fuisse superstitiones, quæ Kal. Januarii in honorem Jani, & Deæ Streniæ instituebantur, quibus aliquando Christiani intererant, crapulæ, ludisque dediti, ac mulieres virorum, viri mulierum personas induebant: Nec sanctos Patres in suis sermonibus, nec in suis Conciliis Ecclesia in tam pravum morem invehi prætermisit, quin etiam pœnas reis gravissimas indixit. De qua quidem re jam disseruimus in nostro opere de Festis Domini, cum de Circumcisione Christi Domini ageremus.

Alias evulsa fuit mala consuetudo Christianorum die prima Januarii.

Pravissima hac consuetudine funditus extirpata, altera enata est, spectans videlicet ad quasdam publicas relaxationes, quæ plerumque hebdomadis septuagesimæ, sexagesimæ, & quinquagesimæ celebrantur, in quibus Ecclesia præcipua Redemptionis nostræ mysteria meditanda nobis proponit, nos ut efficiat ad quadragesimalis temporis severitatem alacriores, quod & a Nobis fuit demontum in *Notificatione XIV. tom.I.* inter eas, quas edidimus, cum Bononiæ

Huic successit altera relaxate vivendi tribus hebdomadis ante Quadragesimam.

noniæ moraremur illius Ecclesiæ moderatores. Ea vero consuetudo est Bacchanalium fœditas, & corruptela, quam sic describit claræ memoriæ Episcopus Gratianus in sua Synodo Ameriæ habita 1595. pag.50. *Hinc factum (adeo Nos prava pervertit consuetudo) ut septuagesimam inter, & quadragesimam interjecti dies, quos S. Mater Ecclesia magno mysterio veluti lugubres, funebresque habet, prævalens lascivia risus, hilaritatis amor, non in lætitiam solum, inconditumque gaudium verterit, sed pene communi cuidam insaniæ dedicarit, eoque provecta licentia sit, ut ipsas quoque leges, ipsos Magistratus traxerit, & quod ne privato quidem cuiquam ulla bene morata Civitas concederet, id penitus jam publica auctoritate nitatur, & populi veluti obliti nominis, quo feruntur, in ipsos profanarum gentium ritus, moresque degenerarunt.* Quamobrem illustris Gislenius Busbequius, qui medio seculo XVI. Ferdinandi I. Imperatoris ad Solimanum II. Orator fuit, scriptum reliquit, Turcarum Legatum postquam Bacchanaliorum tempore in quadam Christianorum regione moratus esset, Constantinopolim reversum retulisse, certo anni tempore Christianos sui impotes insanire; tum cujusdam pulveris arcana vi, quo eorum capita conspergebantur, redire ab bonam mentem, ac resipiscere consuevisse: *Ut non frustra creditum sit hominem Turcam, qui eo tempore ad nos publici negotii causa Legatus venisset, domum reversum, retulisse, Christianos certis diebus bacchari, & furere, donec genere quodam cineris in Templo respersi redirent ad se, & convalescerent.*

Ecclesia huic abusui semper se opposuit. Nec huic morum perversitati Ecclesia, ut potuit, non opportune consuluit, & semper precibus, operibusque piis enixe Dei præsidium imploravit, ut pœnas impiis debitas differret, & omnipotenti auxilio suo huic malo remedia præberet: atque inter cetera pietatis opera ad hunc finem directa, illud fuit, ut quædam Religiosorum familiæ a carnibus abstinere, & lacticiniis solummodo vesci consueverint a die Dominica aut Septuagesimæ, aut Sexagesimæ, aut Quinquagesimæ, usque ad diem Cinerum, ideoque Bacchanalia *Carnis privium*, nuncupantur, & in Missa Mozaraba Dominica Sexagesimæ *Dominica ad tollendas carnes* appellatur.

Contrariam agendi rationem suadendo.

Devotas occupationes instituendo. Alia quoque Religionis opera, furente bacchanalium insania, a Sanctis viris egregie sunt instituta, inter quæ publica, & solemnis illa est consuetudo, cujus auctor S. Philippus Nerius extitit, septem scilicet hujus Urbis Ecclesias invisendi, cujus instituti meminit Baccius in ejus vita. Nostri autem Prædecessores, ut in his diebus fidelium animos ad Sacramenta suscipienda inflammarent, plurimas indulgentias impertiverunt: *Nupero, sed saluberrimo invento Pontifices summi, depromptis de Thesauro Ecclesiæ largitionibus, fideles ad intensam pietatem per Sacramentorum participationem in diebus illis* (de bacchanalibus loquitur) *frequentandam excitarunt, & ut se*

Et Indulgentias concedendo.

dant

dant initia, spes est diabolum inde extrusum adigendum fore ad captandas alias sordes: Verba sunt hæc Theophili Raynaudi *tom.XVI. Oper. suor. pag.*412. *num.*41.

Vestrum est igitur, Venerabiles Fratres, hanc viam tenere, & ad hanc suscipiendam vestro exemplo ceteris incitamento esse. Præsertim vero Divinis Officiis Bacchanaliorum tempore quotidie vos interesse cupimus, Sacrosanctum Missæ Sacrificium coram populo celebrare, Ecclesias, & Xenodochia invisere, & Ecclesiasticos homines, laicosque vobiscum ad id muneris invitare: hujusmodi enim comitatus, & sanctus erit, maximeque laudabilis. Curandum præterea a Vobis est, ut in una, aut in pluribus Ecclesiis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum per tridnum publico cultui exponatur, & quotidie populo ad Vesperam benedicatur, in Septuagesimæ, aut Sexagesimæ, aut Quinquagesimæ hebdomadis, aut tribus omnibus. Nos interea fidelibus, hac nostra epistola circulari, plenariam indulgentiam concedimus, quæ a vobis solitis formulis promulgabitur, quæque cum *ad opus pium* directa sit, non impeditur alia plenaria Indulgentia, quam Ecclesia, ubi Eucharistia exponitur, aliis de causis habere possit; plenam, inquam, culparum veniam impertimur quibuslibet Christifidelibus, qui pœnitentia, & Sacra Synaxi rite muniti, singulis diebus Augustissimum Christi Corpus visitarint, Deum orantes juxta Ecclesiæ mentem, quam desuper exposuimus.

Exhortatio Pontificis ad Episcopos ad exercenda publica pia opera.

Quodque per tridnum Sanctissimum Sacramentum in Ecclesiis exponatur.

Et concedit Indulgentiam plenariam.

Apostolicum hoc nostrum munus exigebat, ut vobis hanc Epistolam conscriberemus. Vestrum exemplum, qui Nobis propinquiores estis, longinquiores impellet, ut ad Nos recurrant; qui sane eos omni, qua possumus, ope curabimus, easdemque indulgentias ipsis, eorumque Diœcesibus, concedere non gravabimur. Et demum Vos ex animo amplectentes, & Vobis singulis, Venerabiles Fratres, & Gregi Vobis commisso, Apostolicam benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Kal. Januar. MDCCXLVIII. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Dat. pontif. anno VIII. die 1. Januarii. 1748.

Super Operibus Venerabili Sorori
MARIÆ A JESU DE AGREDA
attributis ſub titulo:
Myſtica Civitas Dei, & Miraculum Divinæ Omnipotentiæ.
BENEDICTUS PAPA XIV.
Dilecto Filio Fr. Raphaeli a Lugagnano Miniſtro Generali Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia nuncupatorum.
Dilecte Fili, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Pontifici nomine Regum Catholici, & Neapolis poſtulatur, ut ad examen Operum Servæ Dei procederetur.

POſtulatum ſtudioſiſſime apud Nos fuit a bonæ memoriæ Trojano Presbytero S. R. E. Cardinali de Aquaviva nuncupato, tum nomine Cariſſimorum in Chriſto Filiorum Noſtrorum Hiſpaniarum Catholici, & utriuſque Siciliæ Regum Illuſtrium, quorum negotiis apud Nos, & Apoſtolicam Sedem agendis præerat, tum etiam pro munere Protectoris Veſtri Ordinis Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia, quod ipſe gerebat, ut ſuprema manus imponeretur examini Operis, cujus titulus eſt: *Myſtica Civitas Dei, & Miraculum Divinæ Omnipotentiæ*; quod ſcriptum aſſeritur a Venerabili Ancilla Dei Sorore Maria a Jesu de Agreda: cujus nimirum examinis prolatio impedimentum afferebat Judicio ſuper ipſius Ancillæ Dei Beatificatione, & Canonizatione jamdudum feliciter inſtituto; Quum & juridicæ Inquiſitiones de illius Vita, Virtutibus, & Miraculis in genere, auctoritate Ordinaria jam fuiſſent peractæ, & Commiſſio Cauſæ compluribus ab hinc annis a Romano Pontifice ſignata, Sententia ſuper non Cultu jam approbata, & novus etiam Apoſtolica auctoritate Proceſſus confectus fuiſſet, in quo examinati fuerant Teſtes, ſenio, aut valetudine affecti, de quibus timeri poterat, ne ex hac vita migrarent, antequam integer Proceſſus ſuper ipſius Ancillæ Dei Virtutibus, & Miraculis in ſpecie, eadem auctoritate Apoſtolica compleretur.

Status illius cauſæ pro Beatificatione refertur.

Et decreta ſuper operibus ei attributis edita enarrantur.

Acceptis hujuſmodi precibus, ſtatim, pro hujus generis negociorum cognitione a Nobis acquiſita, dum in ipſis aſſidue tractandis totos quadraginta ſeptem annos verſati ſumus, memoriæ Nobis occurrit Decretum de præfato Libro a Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis die XXVI. Junii Anni MDCLXXXI. editum; novumque ejuſdem Libri examen a venerabilis memoriæ Prædeceſſore Noſtro Innocentio Papa XI., cujus temporibus Decretum illud prodiit, demandatum Congregationi particulari San. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ad hunc effectum ab Ipſo deputatorum; quibus a felicis recordationis Prædeceſſoribus pariter Noſtris Innocentio Papa XII., & Clemente

item

item XII. alii subrogati fuerunt, qui ejusmodi examen explerent; tum etiam novissimum ipsius Clementis Decessoris Decretum, quo prædicti Operis censuram iterum remisit eidem Sanctæ Inquisitionis Generali Congregationi; absque eo quod, vel ab ulla ex Congregationibus particularibus, ut supra deputatis, vel a præfata Generali Congregatione, post Decretum anno MDCLXXXI. editum, examen hujusmodi nedum absolutum, sed nec inceptum unquam extiterit; nec enim formalis examinis, multoque minus captæ resolutionis nomen meretur, quidquid gestum est in Particulari Congregatione habita die 11. Januarii MDCCXXXIV. Qua de re statim cogitavimus hujusmodi judicium a Congregatione Sancti Officii avocare, & peculiari Congregationi Sacrorum Rituum, ex aliquibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ac nonnullis Sacræ Theologiæ Professoribus a Nobis deputandis conflatæ, & coram Nobismetipsis habendæ, novo consilio committere. Hujus autem avocationis, novæque Commissionis decernendæ Causa in eo a Nobis statuta fuit, quod animadvertimus, præfati Operis examen, tam illud nempe, quod anno MDCLXXXI. peractum fuerat, quam illud, quod aut in Congregationibus particularibus a prælaudatis Prædecessoribus deputatis, aut in ipsa Generali Congregatione Sancti Officii, juxta novissimum Clementis Decessoris Decretum, fieri debebat; ad hoc dumtaxat institutum fuisse, ut videretur, an ipsum Opus licite, & utiliter a Fidelibus legi, retineri, ac Typis impressum præ manibus haberi posset. At vero instantiæ a præfato Cardinali de Aquaviva, nominibus, quibus diximus, Nobis exhibitæ, eo potissimum tendebant, ut examen Operis fieret ejusmodi, quale ad progressum Causæ Beatificationis, & Canonizationis Ancillæ Dei necessarium esse dignoscitur; quo in casu examen ipsum privative spectat ad Congregationem Sacrorum Rituum, ut colligitur ex Decretis sanctæ memoriæ Urbani Papæ VIII., quæ habent: *Non prius est ad aliquem actum inquisitionis deveniendum, quam tales libri diligenter in Sacra Congregatione* (loquitur de Congregatione Sacrorum Rituum) *examinentur*. Hinc est, quod licet Venerabilis Servus Dei Robertus Cardinalis Bellarminus præclaros suos Controversiarum libros, non sine præviis approbationibus, & permissionibus, vivens in lucem emiserit; iidemque libri, post Typographicas editiones, in Congregatione Indicis novo examini subjecti fuerint; Cum tamen actum fuerit de promovenda Causa Beatificationis, & Canonizationis ejusdem Servi Dei, necesse omnino fuit Postulatoribus eosdem Libros, una cum aliis illius Scriptis iterum exhibere in præfata Congregatione Sacrorum Rituum examinandos; ut ipsi adnotavimus in Nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 2. cap. 26. num. 2.*

Pontif. avocat dictorum operum, & Scriptorum judicium illudque remittit particulari Sacr. Rit. Congregationi.

Ratio hujus avocationis, & remissionis adducitur.

 ad quod

ad qnod Opus ideo Nos referimus, propterea quod in eo concinnando, præcipuam dinturni, gravifque laboris operam impendimus in exponenda praxi, quæ ab ipfa Sacrorum Rituum Congregatione in Caufis Beatifications Servorum Dei, & Beatorum Cannnizationis provide conftituta, inconcuffe obfervatur.

Congregationis Sac. Rituum diftinctio.

Hæc fane Congregatio (quod te latere non arbitramur), prætermiffis aliis divifionibus, quæ ad rem præfentem non pertinent, diftinguitur in Generalem, & Ordinariam. Et Generali quidem intervenit Summus Pontifex, una cum Cardinalibus, quotquot eidem Congregationi adfcripti funt, omnibufque ipfius Congregationis Confultoribus; atque in ea agitur de Servorum Dei Virtutibus, Martyrio, aut Miraculis recognofcendis, & approbandis. Ordinariam vero conftituunt foli Cardinales cum ipfius Congregationis Secretario, cum Protonotario Apoftolico, & Promotore Fidei; atque in hac, prter cetera, agitur etiam de revifione Operum confcriptorum a Servis Dei, quorum Beatificatio promovetur;

Et ftylus in examinandis fcriptis Servorum Dei.

qnæ revifio fequenti methodo peragitur. CardinalisCaufæ Relator, feu Ponens, ut vocant, unum, aut plures, pro fuo arbitrio, Theologos deputat hujufmodi Operum Revifores, qui cenfuram fuam fcripto exaratam ad ipfum deferunt; ipfe vero illam præfatæ Congregationi ordinariæ repræfentat. At ubi gravioris momenti difficultates vertantur, ac potiffimnm ubi Reviforum judicia inter fe non conveniant, mos eft, ut hujufmodi Reviforum cenfuræ fingulis Cardinalibus expendendæ transmittantur, aliquando etiam in Breviarium accurate redactæ, Poftulatoribus Caufæ communicentur, ut ipfi difficultates excitatas cognofcant, iifque per opportunas refponfiones fatisfacere curent. Ac demum omnibus in Congregatione perpenfis, quæcumque capta fuerit refolutio, per ipfius Congregationis Secretarium refertur Summo Pontifici, ad quem pertinet, eam judicio fuo comprobare; ut latius videri poteft in præcitato Noftro Opere *lib.2. cap. 27. num.9. & 10.*

Pont. ad confulendum celeritati, ex eadem congregatione felegit quatuor Cardinales.

Ad tramites hujus methodi, & confuetudinis, revifio Operis de Myftica Civitate Dei præfatæ Congregationi Sacrorum Rituum Ordinariæ committi debuiffet. Nos autem, ut majori Judicii celeritati confuleremus, qnatuor dumtaxat Sanctæ Romanæ Ecclefiæ Cardinales felegimus, duos nimirum in Canonica facultate apprime verfatos, fcilicet venerabilem Fratrem Noftrum Antonium Xaverium Epifcopum Prænestinum, *Gentili*, ac Dilectum Filium Noftrum Albertum Tituli Sanctæ Mariæ de Pace Presbyterum, *Cavalchini*, duofque alios Sacræ Theologiæ Magiftros, Dilectos pariter Filios Noftros Presbyteros, Fortunatum Tituli Sancti Matthæi in Merulana, *Tamburrini*, & Joachimum Tituli Sanctæ Crucis in Hierufalem, *Befozzi*:

zi: respective nuncupatos; quibus ut ea impleremus, quæ fieri potuissent a Cardinali Ponente hujus Causæ, si ea in ordinaria Sacrorum Rituum Congregatione proponeretur, adjunximus Dilectos Filios Antonium Galli Abbatem Canonicorum Regularium Sanctissimi Salvatoris, Joannem Franciscum Baldini Clericum Regularem Congregationis Somaschæ, Thomam Sergium Presbyterum Congregationis Piorum Operariorum, & Cœlestinum Orlandi Abbatem Monachorum Congregationis Cœlestinæ, qui ipsius Operis discussioni, & examini incumberent; hujus autem Congregationis Particularis Secretarium deputavimus Dilectum Filium Magistrum Ludovicum de Valentibus Promotorem Fidei; cui mandavimus etiam, ut difficultates omnes in præfato Opere animadversas Postulatoribus in scriptis ederet, ut hi suas responsiones ad singula comparare, atque exhibere possent; Quæ omnia a prædictis respective peracta, & juxta mentem nostram expleta fuerunt. Ipsi præterea Nostram universo judicio diligentiam, atque operam præstare, quantumvis innumeris aliis, gravissimisque negotiis oppressi, non detrectavimus, jubentes, omnia Nobis legenda, ac perpendenda afferri, nec nisi coram Nobismetipsis Congregationem deputatam cogi debere; quod factum fuit. Nomina vero Theologorum ad præfatum examen deputatorum palam edicere non recusavimus, licet non ignoraremus, apud Congregationem Ordinariam Sacrorum Rituum in more esse, ut similibus in casibus eorum nomina silentio tegat; quo eos ab omni molestia, aut offensionum respectu præstet immunes: ut etiam videre est in citato Operis Nostri *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 10. Eidem autem Congregationi mandavimus, ut ipsum opus juxta normam ab Urbano VIII. in Decretis traditam, diligenter, accurateque perpenderet; ut habet Decretum a Nobis editum die 3. Augusti 1745.

Et quatuor Theologos revisores deputavit.

Et ipse omnia legit ac ponderavit.

Diligentiæ adhibitæ in peragendo examine.

Ex eo die ad diem quintum mensis Decembris proxime elapsi, quo præfata Congregatio Particularis coram Nobis habita fuit, licet biennium, & ultra effluxerit, non tamen dici potest inutiliter ductum esse tempus; dum, hoc mensium decursu, prædictus Fidei Promotor varias objectiones adversus Librum Mysticæ Civitatis Dei multimode excitatas, & huc illuc dispersas, diligenter collegit; Postulatores autem non omiserunt suas responsiones ad singula Capita fuse, docteque opponere; Qui vero consilium suum Nobis præbere debebant, omnia perlegere, & ponderare non prætermiserunt; ac demum Nos ipsi præteritas autumnales ferias in eo impendimus, ut momenta Causæ coram Nobis discutiendæ plenissime cognita, animo comprehenderemus.

In congregatione quid primo examinatum fuerit.

Ut autem ad ea jam veniamus, quæ in Congregatione animadversa, & ponderata fuerunt, quæque tibi, Dilecte Fili, libenter

benter aperire volumus, ut Ancillæ Dei Causa ad suum debitum finem recta via dirigatur; Illud ante oculos habere opus est, quod superius etiam innuimus, nimirum examen Operis, quod nunc instituitur, diversum omnino esse ab eo, quod in Congregatione Sancti Officii factum fuisset: in ista enim, Opus ipsum, prout est in se, præcipuam Judicum curam occupasset, qui nequaquam ad se pertinere arbitrarentur, investigare, an vere conscriptum fuisset ab eo auctore, cujus nomen in Titulo præfert: quod adeo verum est, ut in eo tribunali frequenter examini subjiciantur Libri, & Opera, quorum Auctores penitus ignorantur. In Judicio autem, quod fit ex more Congregationis Sacrorum Rituum, primum examinis subjectum est, ut constituatur, quisnam propositi Operis Scriptor extiterit. Quod si evidenter non constet ad eum pertinere, cujus Beatificationis, & Canonizationis Causa agitur; revisio Operis prætermittitur, atque in ipsa causa, prout res ferunt, ad ulteriora proceditur; nec ullum examen libri instituitur, nisi manifeste constiterit, illius Auctorem esse ipsum Dei Servum, cujus nomine inscriptum perhibetur. En verba Decretorum Urbani VIII. *Praterea illud etiam diligentissime indagandum est, an ille, vel illa, pro cujus Canonizatione instatur, scripserit aliquos Libros, Tractatus, Opuscula, Meditationes, vel quid simile. Nam si scripsisse constiterit, non prius est ad aliquem actum inquisitionis deveniendum, quam tales libri diligenter in Sacra Congregatione examinentur, utrum contineant errores contra Fidem, vel bonos mores, vel doctrinam aliquam novam, vel peregrinam, atque a communi sensu Ecclesia, & consuetudine alienam*. Ubi Prædecessor noster non dixit: *si scripsisse probabile, vel verisimile sit*; sed ait: *si scripsisse constiterit*; Quibus verbis non probabilitas, sed certitudo requiritur; quemadmodum, attenta etiam inconcussa praxi præfatæ Congregationis, alibi a Nobis assertum fuit *De Canonizat. Sanctor. lib.2. cap.34. num.4.*

Videlicet an evidenter constet opus a Dei Ancilla scriptum fuisse.

Pro hac probatione non sufficit, sub ejus nomine fuisse opus impressum.

Neque ad evitandum hujusmodi probationis rigorem satis est dicere, quod opus illud, de quo agitur, iterato impressum fuit, constanterque vulgatum sub nomine Sororis Mariæ a Jesu, hoc enim aliquam vim haberet, ubi Opus ipsum, Ancilla Dei vivente, in lucem prodiisset, atque ubi constaret, ipsam non ignorasse hujusmodi librum suo nomine circumferri, neque eam contra reclamasse, aut partum abnegasse, nec alium quempiam extitisse, qui eam crimine plagii accusaret: ex his enim omnibus simul junctis validum exurgeret argumentum pro eodem Opere Ancillæ Dei certius tribuendo. At opus, de quo agitur, post ipsius Ven. Sororis mortem Typis excusum fuit: quemadmodum vero, si in aliquo Tabulario inventum fuisset in Codice manu exaratum, ipsi Ancillæ Dei tuto adjudicari non posset, nisi per legitimas probationes doceretur, illius

illius esse stylum, atque scriptionem; ita, dum post ejus mortem, a Typographis descriptum, in manibus hominum invenitur; ut ei tuto adjudicetur, cujus nomen in fronte gerit, similes omnino probationes requiruntur, easque perfici oportet super ipsius Operis Autographo; quod proinde exhiberi necesse est, ut inhærendo semper receptæ praxi, observavimus, *citato nostro lib. 2. cap. 26. num. 6.*

Minusque sufficit ad requisitum probationis rigorem declinandum, subjungere, quod omitti possit adeo exquisita discussio, dum postulatores ipsi admittunt, & asserunt, Opus illud a Venerabili Maria de Agreda conscriptum fuisse. Relata enim verba, *Si scripsisse constiterit*, Non in gratiam postulatorum, sed in favorem veritatis, in Decreto Urbani VIII. posita sunt. Quapropter, si licet Postulatoribus (id quod non semel evenit) sustinere, librum alicui Servo Dei forsan tributum, certis deficientibus argumentis, ad ipsum revera non pertinere; nullo pacto negari potest, jus esse Iudici exquirere, an per legitimas probationes, ut par est, manifeste constet, Librum alicujus Servi Dei nomine inscriptum, ab eo reipsa compositum fuisse.

Neque Postulatorum confessio.

Quia inquisitio fit in favorem veritatis.

Hujus rei exemplum clarissimum datum est in Causa Sancti Jacobi de Marchia Ordinis Vestri. Postquam enim difficultas promota adversus illius doctrinam de Sanguine Christi, prolatis duobus Brevibus Prædecessoris Nostri Pii Papæ II., sublata fuerat; altera excitata fuit adversus doctrinam pariter ab ipso traditam in quodam Dialogo *adversus Fraticellos*, qui asservabatur in Archivo Fratrum Minorum de Observantia apud Sanctum Isidorum de Urbe, quemque Wadingus a Beato Jacobo conscriptum, ac proprio ipsius chirographo exaratum asserebat. Postulatores vero, de Dialogi Auctore, deque Scriptore Codicis minime dubitantes, omnem operam ponebant in propugnanda Doctrina in eodem asserta. Verum, quum Sanctæ memoriæ Prædecessor Noster Clemens Papa XI. Codicem ipsum ex Archivo extrahi jussisset, duosque claros Viros antiquorum characterum Peritos, Alexandrum Zacagnum, & Justum Fontaninum, deputasset, qui dijudicarent, an vere Beati Jacobi Scripturam contineret; quumque horum judicia minime inter se convenientia fuissent: idem Prædecessor Nobis tunc in minoribus constitutis, & Promotoris Fidei munus gerentibus, mandavit, ut Sententiam Nostram de tota re in scriptis exponeremus. Nostra autem Sententia fuit, in ejusmodi judiciorum varietate, ac probationum incertitudine, responderi posse, de Auctore Dialogi *non constare*, atque ita ad ulteriora in Causa procedi: cui quidem consilio quum Pontifex benigne annuisset, liberum cursum ipsa Causa deinde habuit, ac postea sub recolendæ memoriæ Benedicto Papa XIII.

Exemplum in causa S. Jacobi de Marchia.

pa XIII.

pa XIII. Benefactore nostro, felicem exitum sortita est; quemadmodum in sæpecitato Opere nostro *lib.2. cap.34. num.7.*, relatum habetur.

Examinantur rationes adductæ ad probandam identitatem Operis.

Regulis hisce constitutis, ut ad rem nostram propius accedamus, ex actis apparet, quod usque ab anno MDCLXVIII. Tirasonensis Episcopus tunc existens, Vir doctus, & Venerabilis Mariæ nomini, ac memoriæ devotus, sua Ordinaria utens auctoritate, non modo processum confecit super fama ipsius Virtutum, atque Miraculorum, sed etiam quum ei relatum esset, in Cœnobio Monialium de Agreda existere Autographum Operis de Mystica Civitate Dei, mandavit ipsum sibi exhiberi. Quod quum factum esset, is quidem, inspecto Codice, dixit illius Scripturam, exceptis Capitulorum Titulis, esse a Venerabili Sorore Maria a Jesu; addiditque, se ideo hoc asserere, propterea quod illius characteris forma sibi cognita esset, ex inspectione plurium Epistolarum ab illa scriptarum, ejusque nomine obsignatarum. Procurator autem Causæ, ut Episcopi dicto ampliorem fidem adstrueret, tres alios Testes produxit, inter quos erat ipsius Causæ Notarius, qui tamen non singillatim examinati fuerunt, sed, præstito Juramento de veritate dicenda, uno ore dixerunt, ipsum Codicem, exceptis Titulis, ut supra, Ancillæ Dei charactere jam pridem sibi cognito, conscriptum esse. Qua de re idem Episcopus jussit hujusmodi Operis exemplum in forma authentica describi, eoque in processu inserto, prædictum assertum Autographum Monialibus reddi; quæ omnia, ut ipse jusserat, impleta fuerunt.

Et signanter scripta illius proprio charactere.

Recognita per testes habentes notam manum.

Ex hoc quaenam probatio desumi possit, expenditur.

Porro, si Sanctus Athanasius in humanis ageret, hujusmodi probationis genere forsitan contentus non esset. Quum enim ipse seditiosas quasdam Epistolas scripsisse diceretur, eoque nomine apud Imperatores per calumniam accusaretur, nil minus requirebat, quam ut Epistolæ ipsæ in medium proferrentur, tum aliæ invenirentur ipsius manu conscriptæ, quæ cum illis conferri possent: *Primum quidem literas saltem nostras similes proferant*; Et tamen id satis adhuc non fore asserebat: *At nequaquam tutum illud fuerit &c., Vestras quippe Imperatorum manus sæpe sunt imitati, unde similitudo illa scriptis auctoritatem minime dederit*, ut legitur *tom. 1. ipsius Operum Parisiis impress. anno* MDCLXXXVIII. *pag.*298. Quæ Athanasii verba ideo attulimus, ut ostenderemus huic Sancto Doctori minime persuasum fuisse, ex characteris similitudine tuto evinci posse, librum aliquem revera conscriptum esse ab eo, cui tribuitur a Testibus, asserentibus, ideo sibi cognitam esse illius characteris formam, quod alias viderint chartas ab eodem scriptas, suoque nomine obsignatas. Ac de insufficientia probationis Scripturæ *per Testes habentes notam manum*, innumeras Jurisperitorum aucto-

auctoritates hic colligere in promptu esset. Receptum est enim, ubi de fide Chirographi disputatur, ut requiratur depositio Testium, qui adfuerint, & viderint, dum ab eo scriberetur, cujus manu scriptum asseritur. Attamen cum id, quod ad comprobandum brevioris Scripturæ veritatem omnino requiritur, non æque exigi possit, ubi, ut in casu nostro, de Opere agitur satis prolixo, & amplo; hoc saltem requirendum visum est, quod nimiæ severitatis a nemine incusandum putamus, ut nempe allata probatio legitimis adminiculis fulciatur. Si qui enim ex jurisperitis admittunt probationem characteris, quæ fit per Testes habentes notam manum; hi omnes docent hujusmodi Testibus non aliter deferendum esse, quam si sufficienter adminiculati dignoscantur, quod ipsi jam observavimus *de Canoniz. Sanctor. lib. 2. cap. 52. num. 6.* Si vero hujusmodi adminicula requiruntur, ut fides habeatur Testibus *singillatim* examinatis, quique cum omnibus debitis solemnitatibus, alter seorsim ab altero Testimonium dixerunt; nonne majori jure requirenda erunt in præsenti casu, in quo adducuntur dumtaxat Testes *turmatim* recepti, quorum modica in jure habetur auctoritas, (ut videre est in prælato *nostro lib. 2. cap. 49. num. 2.*), quique post auditam sui Superioris assertionem, coram ipso testificantes, eidem adstipulari quodammodo debebant? Nec audiendi sunt, qui excipiendo ajunt Processum, de quo agitur, non Apostolica, sed Ordinaria auctoritate confectum fuisse. Etenim Processus Ordinarii, si non ad normam literarum Remissorialium, a Congregatione Sacrorum Rituum expeditarum, at saltem ad juris communis tramites sunt conficiendi, non autem aliunde, quam a jure communi desumpta sunt, quæ huc usque adnotavimus.

Resolvitur id non sufficere, nisi Testes sint adminiculati.

Quod si a Nobis ulterius quæratur, quænam putemus esse adminicula ad imperfectam hujusmodi probationem roborandam necessaria; facile respondebimus alia procul dubio existere Scripta, præter Mysticam Civitatem Dei, Sororis Mariæ charactere exarata. Id enim asserit Frater Joseph Ximenius in Vita ipsius Ancillæ Dei *§. 32. num. 129.* Præterea fieri non posse, quin alia complura ipsius Chirographa, seu Schedulæ inveniantur, quum eadem Agredani Monasterii regimen diu obtinuerit. Vera autem illius characteris forma semel percognita, advocandi sunt periti, qui comparantes codicem, de quo agitur, cum aliis ipsius scriptis, de identitate characteris juxta eorum artis regulas, judicium faciant. Tum vero indubia illa characteris exemplaria, ipsumque controversum Opus una cum Peritorum judiciis, Romam transmitti debent, ubi alii deputabuntur Periti, qui omnibus recte perpensis, de hujusmodi characteris identitate, deque transmissis peritorum judiciis, sententias suas aperiant. Quamvis vero hujusmodi pro-

Modus adminiculandi Testes.

batio, quæ *per comparationem* appellatur, inter subsidiarias, sive semiplenas probationes numeretur (id quod a Nobis demonstratum est *cit. lib.2. cap.52. num.5. & 6.*) Si tamen hæc cum altera conjungatur, quæ antea facta fuit *per Testes, habentes notam manum*; haud parum ponderis apud sapientes Judices habere poterit. Neque putes novam hanc esse methodum, quam tibi indicamus; hæc enim constanter fuit consuetudo Congregationis Sacrorum Rituum, quam etiam nuper sequuta est in Causa Beati Joannis Cantii; ut in præfato *nostro lib.2. cap.34. num.8. & seqq.* adnotavimus. Neque tibi in mentem veniat dubitare de ipsius asserti Autographi, aliorumve Scriptorum amissione. Hæc enim, post quam, ut oportuit, inspecta fuerint, iisdem redduntur, a quibus exhibita fuerunt; ut Nos etiam testati sumus *eodem lib.2. cap.26. num.8.*, eaque a te ipso restitui poterunt eidem Monasterio de Agreda, in quo fertur Ancillam Dei ea asservari voluisse, ut legitur in ejus Vita *part.3. Mysticæ Civitatis. Augustæ Vindelicorum impress. pag 244. ad num.18.*

Altera inquisitio facienda. At non hic sistunt inquisitiones, quas perfici opus est, ut, ad normam Decretorum Urbani VIII. pronunciari valeat, *constare*, quod mystica Civitas Dei a Venerabili Maria a Jesu conscripta fuerit. Novum profecto non est, neque difficile intellectu, quod quis propiria manu describat Opus, quod vel ab alio integre compositum fuerit, vel cujus magna pars aliena constet inventione, ac doctrina. Quod cum advertissent causarum Palatii Apostolici Auditores in Causa Canonizationis Beatæ Theresiæ a Jesu de ipsius Operibus id potissimum sibi comprobandum sumpserunt; quod nempe *ipsa Beata Theresia sua propria manu, & non aliena industria, seu alicujus alterius humano studio istos libros composuerit*, ut videre est in relatione ab ipsis confecta sub titulo *de Virtutibus artic.2. §.primo pag.269 impressa Viennæ anno Sal.1628.* Porro de Mystica Civitate Dei non id affirmatur, neque pro certo contenditur, quod a Ven. Maria a Jesu composita non fuerit. At negari nequit, quin usque ab initio aliqua de hoc excitata fuerit dubitatio. Etenim ipse Tirasonensis Episcopus, qui, ut supra dictum est, de ejusdem Ancillæ Dei Virtutibus, & Miraculis anno MDCLXVIII. Processum Ordinarium construxit; quum præcedenti anno MDCLXVII. præfatum opus amplissima sua Approbatione commendare voluisset; hoc etiam sibi præstandum censuit, ut eos confutaret, qui hujusmodi scriptionis gloriam Ancillæ Dei abrogabant; ut videri potest *in Summario præliminari hujus Causæ pag.39. lit. D.*, quod sane supervacaneum fuisset, nisi jam tunc aliqui extitissent, qui ea de re dubitassent; quemadmodum ab aliis etiam ad hæc usque tempora dubitatum fuisse non ignoras.

[Margin: Quod Opus ab ipsa compositum fuerit.]

[Margin: Signanter ob dubium alias excitatum.]

Hoc igitur dubium e medio tolli oportet, ut tuto pronunciari valeat

valeat Ancillæ Dei Opus esse hoc, de quo agitur: Equidem non negabimus, quin *in Responsionibus Præliminaribus pag. 25. num. 46.* magna argumentorum vis collecta fuerit ad ostendendum, non alteri, quam ipsi Ancillæ Dei, nulloque modo potissimum illius Confessario, hoc opus tribuendum esse. At cum, præter Mysticam Civitatem Dei, tot alia extent Opera, quæ ab eadem procul dubio confecta perhibentur; quumque ex artis criticæ regulis, validissimum argumentum pro dignoscendis librorum Auctoribus in comparatione styli, ejusque similitudine, aut difformitate constituatur; cur adhibitæ non fuerunt opportunæ diligentiæ ad comprobandam uniformitatem styli Mysticæ Civitatis Dei cum aliis Operibus ab eadem Ancilla Dei indubitanter conscriptis? Quod enim citatus Ximenius in suo Prologo Galeato §. 12. *num. 95.* de hujusmodi styli uniformitate testatur, minime sufficiens reputatur, quousque necessaria Operum comparatio, de qua diximus, instituta non fuerit.

Varia argumenta licet adhoc adducta fuerint.

Deest tamen probatio per comparationem styli.

Præterea legitur in Historia Vitæ ejusdem Sororis Mariæ a Jesu, quod quum ipsa scripsisset Opus Mysticæ Civitatis Dei, Confessarius quidam illius spiritum non plane noscens, ei præcepit, ut Opus illud flammis combureret. Quod quum ab ipsa statim perfectum fuisset, alter deinde Confessarius in rebus Divinis magis expertus, eidem mandavit, ut hujusmodi opus de novo recuderet; licet prioris exemplum apud Catholicum Regem Philippum IV. extaret, ipsius piissimi Regis jussu descriptum, antequam illius autographum combureretur. Evenisse autem, non sine Miraculo, ut idem opus brevi tempore ab Ancilla Dei iterum conscriberetur, absque ulla discrepantia ab eo, quod antea combustum fuerat; nisi quod parva quædam additamenta, ac nonnullarum rerum elucidationes accesserunt novo Codici, quem asserunt eumdem esse, qui in Agredano Monasterio pro Autographo asservatur, & ex quo Episcopus Tirasonensis describi jussit exemplum in suo Processu, ut supra diximus, insertum. Ita narrat prædictus Joseph Ximenius *in Vita Ven. Sororis Mariæ a Jesu §. 32. num. 125. & seqq.* qui etiam *in Prologo Galeato §. 12. num. 94.* de uniformitate Operis jam cremati cum eo, quod nunc visitur, ita testatur: *Dubium tamen non est, idem prorsus fuisse opus, quod postea iterato scribere aggressa est, hodieque in lucem prodit ad literam, absque differentia alia, præter additiones quasdam, & majorem explicationem punctorum aliquorum, prout comprobatur ex Transumpto primi illius Autographi, quod Philippus IV. secum habebat, ideoque ab incendio superfuit.* Extabat igitur, quo tempore Ximenius scribebat, exemplum Operis Philippo Regi traditum ante Autographi combustionem; nec enim aliter comparari potuisset cum Opere iterum exarato. Quumque ipse Rex, ejusque Successores, Ancillam Dei tanta veneratione prosequuti fuerint,

Comparatio quoque Operis secundo loco scripti cum copia primi combusti est facienda.

rint, credibile non est, hujusmodi exemplum, sive in Regia Bibliotheca S. Laurentii (in qua condita fuerunt Opera Sanctæ Theresiæ, ut refertur in citata Relarione illius Causæ ab Auditoribus Rotæ confecta *pag.* 270.), sive alibi, asservatum non esse. Hoc itaque exemplum si exquiratur, id quod omnino necesse est, haud difficile, ut putamus, invenietur. Eo autem reperto, si hujusmodi comparatio instituetur, qualem Ximenius se perfecisse asserit, judicium fieri poterit de asserta uniformitate, ac denique si additamenta, & explicationes, quas idem Ximenius innuit, examinabuntur, complures obscuritates ex his omnibus tolli poterunt, quæ hanc Causam plus satis involvunt.

Non Ideo nimia causæ injicitur mora.

At dices, ex ejusmodi operationum serie majorem afferri moram progressui Causæ Betificationis Ancillæ Dei, cujus expeditio tibi, tuisque Religiosis omnibus in Votis est, & pro qua Protector olim vester bonæ memoriæ Cardinalis de Aquaviva, nominibus etiam Hispaniarum Catholici, & utriusque Siciliæ Regum, demissas Nobis preces obtulerat. Verum animadvertendum hic est, in hujusmodi causa nihil aliud huc usque peractum fuisse, nisi quod post Processum ab Ordinario constructum, admissa est introductio ipsius causæ; approbata sententia super non cultu; & peculiaris auctoritate Apostolica Processus confectus ad excipiendas depositiones Testium, quorum vitæ obitus imminere timebatur, ut supra narravimus. Antequam vero deveniatur ad præcipuum proponendum dubium super Virtutibus, deindeque ad aliud super Miraculis, ex quibus nempe potissimum pendet optata Beatificationis conclusio; opus est, non quidem ex nova lege, quæ pro hac causa peculiariter statuta fuerit, sed ex veteribus, & generalibus legibus Congregationis Sacrorum Rituum, ut omnia, quæ extant, Opera ab Ancilla Dei conscripta, examini subjiciantur; Processus Apostolicus super fama Virtutum, & Miraculorum in genere conficiatur; tum super ejus relevantia pronuncietur; alter deninde Processus Apostolicus in specie super virtutibus, & miraculis construatur; ac tam de Processus Ordinarii, quam de aliorum Apostolicorum validitate judicetur.

Pont. indulget, ut interim ad examen aliorum Operum.

Pendente autem judicio super libro Mysticæ Civitatis Dei, nihil ex præmissis omnibus fieri posset, resistentibus Decretis Urbani VIII., quorum verba superius etiam allata, sic habent: *Nam si scripsisse constiterit, non prius est ad aliquem actum inquisitionis deveniendum, quam tales libri diligenter in Sacra Congregatione examinentur*. Nos tamen his minime obstantibus, de Apostolicæ auctoritatis, & liberalitatis plenitudine, atque etiam aliquibus Prædecessorum Nostrorum exemplis, quæ in citato Opore nostro *lib.* 2. *cap.*27. retulimus, quamvis non adeo amplis, innixi; ex speciali gratia

gratia libenter indulgemus, ut licet nec de vero hujus libri Auctore, neque de ejus approbatione, quidquam adhuc ſtatutum fuerit, nihilominus & ad examen aliorum Operum ejuſdem Ancillæ Dei procedi valeat; &, conſequutive ad novum Proceſſum Apoſtolicum, judicium ſuper fama ipſius virtutum, & Miraculorum in genere fieri poſſit; & alter etiam Proceſſus Apoſtolicus ſuper ipſius Virtutum, & Miraculis in ſpecie conficiatur; & tam Proceſſus Ordinarii, quam aliorum Apoſtolicorum validitas expendatur: animadverſiones quoque ſuper Virtutibus in ſpecie a Promotore Fidei exponantur, eiſque opportunæ Reſponſiones, ſi placet, a Poſtulatoribus comparentur; dummodo tamen ipſum dubium *ſuper virtutibus in ſpecie* in Congregatione Sacrorum Rituum non abſolvatur, antequam judicium de omnibus Ancillæ Dei Operibus prolatum fuerit. Perſuaſum autem tibi eſſe volumus, Nos hac conceſſionis amplitudine, ultra ſervatos a Prædeceſſoribus Noſtris fines longe progreſſos eſſe, propter piam affectionem, quam erga Ancillam Dei merito ſovemus; teque etiam intelligere, dum præfatum Dubium de illis Virtutibus in ſpecie, non niſi poſt ejuſdem Operum approbationem abſolvi volumus, magnam a Nobis utilitatem afferri illius Cauſæ, quæ ſcilicet ex ipſis Operibus, ſi approbata fuerint, majorem procul dubio ſplendorem accipiet.

Et ad proceſſum ſuper fama Virtutum &c. procedi poſſit.

Quæ vero interim fieri permiſimus, dum præſati Operis Reviſio abſolvitur, ea Nos quidem paucis verbis complexi ſumus. Verum, ut eadem ad exitum perducantur, non parum temporis neceſſarium erit. Cujus temporis decurſu ſi ea ſimul perficientur, quæ ſuperius facienda indicavimus, ad approbationem Operis de Myſtica Civitate Dei attinentia; profecto evidenter agnoſces, non modicum compendium ipſi Beatificationis Cauſæ obveniſſe ex eo, quod a Nobis, ut ſupra, ſtatutum fuit.

Hoc eodem temporis decurſu, nos ipſi omnem diligentiam adhibere non omittemus, ad hoc ut, ſi aliquando probatum fuerit, Myſticam Civitatem Dei a Venerabili Maria a Jeſu vere compoſitam fuiſſe, tunc demum, vita comite, Judicium Noſtrum proferre valeamus, an liber ipſe *contineat errores contra Fidem, vel bonos mores, vel doctrinam aliquam novam, vel peregrinam, atque a communi ſenſu Eccleſiæ, & conſuetudine alienam*, juxta relatum ſuperius Urbani Prædeceſſoris Decretum. Quamobrem mandavimus etiam ſingulis Cardinalibus, atque Theologis peculiarem Congregationem a Nobis, ut ſupra, deputatam conſtituentibus, ut unuſquiſque ſuam hac de re ſententiam ſcripto conceptam, ſuoque ſigillo obſignatam in manus Noſtras remittant; volentes omnia hujuſmodi Judicii capita in anteceſſum per Noſmetipſos debita maturitate,

Poſt probationes circa identitatem primodicti Operis inquiſitio ſuper illius doctrina erit facienda.

ritate, una cum Judiciis Academiarum Salmanticensis, Complutensis, Lovaniensis, ac Tholosanæ, pensare.

Utque nihil Te lateat eorum, quæ ad sternendam hujusmodi Judicio viam interim examinare decrevimus, hoc primum tibi notum esse volumus, magnam Nobis semper opinionem fuisse, atque adeo esse de bonæ memoriæ Cardinali de Aguirre, cujus familiari consuetudine, in juvenili ætate constituti, olim usi sumus; quemque non minori apud te existimatione esse arbitramur; neque putamus ab Alumnis vestri Ordinis recusatum iri Judicem in Causa Mysticæ Civitatis Dei, pro qua is pium suum studium tantopere declaravit. Eo vivente, Anno Domini MDCXCVI., prodiit Censura Facultatis Sorbonicæ in primam partem hujus Operis, quæ refertur *in Diario Sapientum Tom.24. pag.51. & pag.516.*, & inserta est per extensum *in Tom. III. Collectionis Judiciorum, Parisiis edita anno 1736. pag.160. & seqq.* Quæ sane censura quum præfato Cardinali magnopere displicuisset, ab eodem impugnata est peculiari Scripto, quod exhibitum non fuit. Idemque præterea scripsit Epistolam unam ad Galliarum Regem, & alteram ad Archiepiscopum Parisiensem; in hac vero, quæ data fuit die IV. Augusti Anni MDCXCIX., fassus est, propositiones in præfato libro a Sorbonica Facultate notatas, prout jacent in versione Gallica, qua usi sunt Parisienses Theologi, jure, meritoque damnatas fuisse; verumtamen hujusmodi versionem parum fidelem esse contendit. En verba Epistolæ relatæ in vestro Summario Præliminari *§.IV. num.8. pag.214.*: *Nel di cui idioma*, de Gallica lingua loquitur, *così tradotte, ancor Io concorro in asserire, che sieno state giustamente censurate da cotesta Università*. Itaque Cardinalis de Aguirre censuram Sorbonæ approbat, versionem libri non approbat; Censuræ subscribit, relate ad versionem Gallicam, eamdemque censuram ideo rejicit, quod versionem illam minus fidelem existimat. Hæc autem versio non alia esse potest, quam quæ ex Hispanico idiomate in Gallicum facta est a Patre Croiset Ordinis Vestri Presbytero, quæque impressa fuit Massiliæ eodem Anno, quo prodiit in lucem Censura Sorbonicæ Facultatis. Atque hæc est illa versio, quæ in Summario Causæ tam magnis elogiis in Cœlum tollitur. Cardinalis de Aguirre Hispanus Croisetum Gallum reprehendit, tamquam in Hispanico idiomate parum versatum. Si quis vero Traductoris Galli partes suscipiens, Cardinalem Hispanum, tamquam Gallicæ linguæ minus peritum reprehenderet, totum judicium in ancipiti hærere necesse esset. Quare, ut hujusmodi difficultatum involucra tollantur, Nostræ curæ erit aliquem invenire in utroque idiomate probe, pariterque versatum, cujus diligentia rei veritatem in claro positam tuto dijudicare possimus.

Censura Facultatis Parisiensis adversus versionem Gallicam Mysticæ Civitatis Dei.

Card. de Aguirre censuram approbat, versionem rejicit.

Versionis Fides examinanda.

Novi-

Novimus præterea, non tibi ignoratum esse Opus *de Revelationibus, & Visionibus*, ab Eusebio Amort Canonico Regulari Lateranensi editum anno MDCCXXXIV., in quo præfata quidem Censura Parisiensis Facultatis reprobatur, sed aliæ, ac diversæ objectiones fiunt adversus Mysticam Civitatem Dei. Cui novo Censori fuse respondit doctus quidam Ordinis Vestri Professor Frater Didacus Gonzalez Mattheo Hispanus, qui suas Responsiones Nobis dicatas superiori Anno MDCCXLVII. Matriti edidit, Nobisque transmisit. Harum quoque objectionum, & Responsionum examen fieri debet, & a Nobis, Deo adjuvante, fiet, antequam de Mystica Civitate Dei sententiam proferamus, quum nullam in hoc gravissimo judicio diligentiam supervacaneam fore judicemus.

Et objectiones Eusebii Amort.

Hæc erant, quæ tibi innotescere volebamus. Nunc ea, quæ in præfata Congregatione Particulari coram Nobis deliberata fuerunt, in summam colligendo, sequens Decretum, de ejusdem Congregationis consilio, atque unanimi sensu, edicimus; nempe: *Ex hactenus deductis non constare, prout oportet, in casu, & ad effectum, de quo agitur, quod opus inscriptum* Mistica Città di Dio, *sit Opus Venerabilis Servæ Dei Sororis Mariæ a Jesu de Agreda; ex gratia tamen speciali, Postulatoribus indulgeri, ut in Causa Beatificationis, & Canonizationis ejusdem ad ulteriora procedatur, ita tamen, ut dubium super Virtutibus non absolvatur, nisi prævio iterato novo definitivo Decreto, aut a Nobis, aut a Nostris Successoribus, præmissis, uti supra, respective præmittendis, edendo; in quo, vel statuatur, Opus prædictum non esse Servæ Dei, vel, constito esse Opus ejusdem, definiatur, nihil, vel in eo, vel in aliis Operibus ejusdem Ser. Dei, reperiri, quod sit contra Fidem, bonos mores, vel quod sapiat doctrinam aliquam novam, & peregrinam, atque a communi sensu Ecclesiæ, & consuetudine alienam, juxta præscripta in Decretis Urbani VIII.* Tibi, Dilecte Fili, universoque Ordini tibi commisso, Benevolentiæ Nostræ pignus, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Conclusio cum prolatione Decreti.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die decima sexta Januarii Millesimo septingentesimo quadragesimo octavo, Pontificatus Nostri Anno octavo.

Dat. Pont. Anno VIII. die 16. Januarii 1748.

Pluri-

Plurima Capitulo Ecclesiæ Veronensis conceduntur privilegia, & opportune providetur, ut assistentes simul cum aliis canere, atque psallere non omittant.

Dilecto Filio Nostro Danieli Tituli S. Mariæ supra Minervam Presbytero S.R.Ecclesiæ Cardinali Delphino nuncupato, ex concessione, & dispensatione Apostolica Patriarchæ Aquilejensi.

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili Noster salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

PRæclara decora, insignia ornamenta, ac tot, tantaque privilegia, quibus a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, Imperatoribus, Regibus, Principibus, ac Ducibus Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Veronensis instructum, cumulatumque a priscis temporibus adhuc excellere perspicitur, ita nobis comperta, & explorata sunt, ut dum in minoribus constituti pro nostri muneris debito certam omnium Ecclesiarum, ac præserrim Cathedralium notitiam Nobis compararemus, prope in admirationem adduxerint.

Capitulum Veronense ab Episcopo immune.

Illud potissimum animo versabatur, quod bon. mem. Rotaldus Episcopus Veronensis Anno DCCCXIII. abdicatam a se, suisque successoribus omnem in ipsum Capitulum jurisdictionem & auctoritatem sub tutela, & refugio Patriarchæ pro tempore existentis Aquilejensis, cujus suffraganeus etiam num est Episcopus Veronensis, ita reposuerit, ut liberum, & immune ab omni Veronensis Antistitis potestate, & jurisdictione sit, & habeatur.

Novis privilegiis decoratur.

Quoniam autem Nobis supplex expostulasti, ut in insigne hujusmodi Capitulum Tibi, Tuisque Successoribus Patriarchis Aquilejensibus, ut præmittitur, subjectum novis Apostolicæ etiam nostræ benignitatis, auctoritatisque documentis ornare, & augere dignaremur; Nos sane, qui eximias, Pastoralesque virtutes tuas Pontificiis laudibus prosecuti, in amplissimum quoque S.R.E. Cardinalium Collegium cooptavimus, votis tuis hac in parte, Quod nobis integrum est, obsecundare libenti animo gaudemus.

Palmulæ sive Buggiæ usus in Missis tribuitur.

Itaque modernis, & pro tempore existentibus ejusdem Cathedralis Ecclesiæ Veronensis Canonicis usum Scotulæ, sive palmulæ, vulgo Buggia, ad instar Episcoporum tam in Missis privatis, quam in solemnibus cum cantu, sive in eadem, sive aliis ipsius Civitatis, & Diæcesis Veronensis, atque aliarum etiam Diœcesum Ecclesiis in perpetuum concedimus, & elargimur.

Altare privilegiatum personale bis in Hebdomada ipsis conceditur.

Præterea iisdem, ut præmittitur, Canonicis in perpetuum indulgemus, ut Sacrosanctum Missæ Sacrificium. quod ad quodcumque

cumque Altare bis in hebdomada quilibet eorum pro animabus Christifidelium, quæ a Deo in caritate conjunctæ ex hac vita migraverint, celebraverit, perinde iisdem suffragetur, atque ad altare Privilegiatum fuisset celebratum.

Item domesticum Oratorium in Villa Angiari dicta.

Insuper spirituali consolationi singulorum ex iisdem modernis, & pro tempore existentibus Canonicis, quantum cum Domino possumus, benigne consulere volentes, cuilibet ipsorum, ad memorati Capitnli Villam Angiari dictam, ut bonis, reditibus, proventibusque advigiletur, adeunti, & commoranti Apostolica auctoritate tribuimus, & impertimur facultatem celebrandi, sive celebrari faciendi Sacrosanctum Missæ Sacrificium in ædium ejusdem Villæ Oratoriis ad hoc decenter muro extructis, & ornatis, seu extruendis, & ornandis, ab omnibus domesticis usibus liberis, prius tamen ab Archipresbytero ejusdem Capituli visitandis, & approbandis, in cujuslibet Canonici, & sibi inservientium inibi famulorum præsentia ita, ut in diebus festis de præcepto ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia liberi, & immunes habeantur; salvis tamen juribus Parochialibus.

Usus non canendi in Choro inter privilegia recenseri nequit.

Porro nolumus inter tot, tantaque privilegia eidem Capitulo, & Canonicis concessa numerandum esse illud, quod, quemadmodum Tibi æque ac nobis notum est, antiqua traditione contra Sacrorum Canonum Sanctiones, ac nostram præsertim Constitutionem, cujus initium est; *Cum semper oblatas*; invectum ab ipsis Canonicis, non modo contenditur; sed etiam servatur, interessendi dumtaxat Choro, & cum ceteris Mansionariis, Capellanis, Acolytis, & Clericis canentibus, psallentibusque assistendi, nunqnam vero cum iisdem canendi, psallendive; etsi nonnullos eorumdem esse accepimus, qui aliter sentientes a conscientiæ angoribus agitantur ex eo quod ea propter se non fecisse fructus suos existiment.

Hortatio ad Patriarcham ut eum abusum evellat.

Itaque a Te, Dilecte Fili Noster, poscimus, & flagitamus ut non solum hujusmodi abusum, & corruptelam ab Ecclesiastica disciplina absonam, & Canonicis Ordinationibus, ac nostræ quoque Constitutioni contrariam penitus evellere, & eradicare adnitaris; verum etiam ipsos suaviter, fortiterque admoneas, & horteris, ut in posterum ea, qua decet, & tenentur, reverentia Choro intersint, assistantque, nec non pari pietate, attentione, ac vigilantia omnino canere, vel psallere cum ceteris studeant, & contendant.

Declaratur Canonicos non facere fructus suos, nisi in Choro psallant.

Deinde iisdem edicas, & notum facias, Nos, quemadmodum per hasce nostras in forma Brevis literas Tibi declaramus, & injungimus, decernere, atque statuere, sicut in eadem Constitutione nostra innuimus, ipsos, suosque successores Canonicos Choro quidem interessentes, assistentesque, minime vero canentes, psallentesque

nullo pacto ex præbendis,& distributionibus facere fructus suos, atque adeo restitutioni obnoxios esse, ac fore.

Facultas tribuitur Patriarchæ absolvendi eos, qui hactenus in hoc defecerunt.

Verum cum iis, qui hac super re conscientiæ stimulis acti ad Te confugerint, benigne indulgentes, Tibi facultatem tribuimus, & impertimur, ut sive per Te ipsum, sive per alios a Te deputandos unusquisque Canonicus, qui se in canendo, psallendove in Choro cum aliis defecisse animadverterit (dummodo promittat se deinceps omnino curaturum, ut in Choro & præsens assistat, & cum aliis canat, psallatve) absolutionem a culpa, &ab omnibus fructibus indebite perceptis dispensationem obtinere possit, & valeat.

Neque aliter concessis privilegiis gaudere possunt.

Ceterum volumus,& mandamus, ut nulli eorumdem Canonicorum, qui licet præsens in Choro assistat, tamen minime canat psallatve, suffragentur hujusmodi indulta, ac privilegia, quæ unicuique moderno, & pro tempore existenti Canonico ad tuorum meritorum intuitum per easdem præsentes literas concedimus, & elargimur.

Hortatur Patriarcham ut omne studium in hoc adhibeatur.

Ceterum te, Dilecte Fili noster, rogamus, & in Domino hortamur, ut iisdem studiis, quibus Nos supplicationibus tuis inclinati, eosdem Canonicos novis Apostolicæ benignitatis, auctoritatisque Privilegiis auximus, nostris, tuisque rationibus Pastorum Principi Jesu Christo æterno Judici reddendis satisfaciendum cures; & abusu, & corruptela hujusmodi penitus sublata Divinum cultum per Divinæ Psalmodiæ cantum promovere, & augere satagas, ut non minus ipsi Canonici, quam nos ipsi invicem æternam mercedem a bonorum omnium largitore Deo consequi mereamur.

Interim cœlestis præsidii auspicem,& studiosæ materiæ ad Tibi gratificandum voluntatis pignus esse cupimus Apostolicam benedictionem, quam Tibi, Dilecte Fili Noster, & iisdem Canonicis peramanter impertimur.

Dat. 19. Jan. 1748.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XIX. Januarii MDCCXLVIII. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

Cajetanus Amatus.

De publico cultu, quem in Sancta Maria Majore quidam vellent Nicolao Papæ IV. asserere.

DISSERTATIO.

Nicolaus Papa IV fuit citra omnem controversiam inter Romanos Pontifices multa ornatus literatura, ut patet ex Bibliotheca Pontificia Ludovici Jacobi a S. Carolo *lib. 1. verb. Nicolaus IV.* ubi & recensentur libri ab ipso compositi, & declaratur, quanta passim

passim in æstimatione haberentur. Præterea singulari virtute insignitus fuit, ac pietate, non eo solum tempore, quo sedit in Pontificatu, sed tum etiam cum Ordinis Minorum Conventualium Alumnus S. Francisci Regulam intra Religiosa claustra profitebatur, & ad Ecclesiasticos honores evectus Cardinalitia dignitate fulgebat. Plurima illius in Cardinalatu merita enarrantur *in Historia generali Cardinalium typis Parisiensibus edita anno 1640. & Cardinali Richelio dicata*. Nemo tamen de illo cum laude scripsit perinde, ac S. Antoninus *in sua Histor. tit.24. cap.9. §. 8. sub finem*, ubi refert primo, quantum ab acceptanda Cardinalitia dignitate ipse abhorruerit, deinde ea suscepta quam singularis fuerit exempli. Accedit Scriptor nuperrimus Gregorius Kolb, qui *in sua serie Romanorum Pontificum* agens de Nicolao IV. scriptum reliquit eum mortuum fuisse non minus ætate confectum, quam dolore; propterea quod Ptolemaidem Syriæ Urbem ab Ægyptiis tunc temporis expugnatam viderat, & Christianorum Principum ad bellum contra communes adversarios capessendum tarditatem expertus fuerat. Verum si quis abunde edoceri cupit de insignibus meritis hujus Pontificis, legat ejusvitam egregie conscriptam a Pagio *in Breviario Romano Pontificum tom.3.* præter id, quod summatim attingunt Sandinus in suo *de Romanis Pontificibus* Opusculo, & du Chesne *in Rom. Pontificum Historia tom.2.* ubi testatur eum non sine magna sanctitatis opinione decessisse.

2. Nonnullos adversus eumdem Pontificem latratus ediderunt Scriptores quidam præsertim heterodoxi. Platina auctor Catholicus, sed maledicus, illum incusat, eo quod Gibellinis faverit contra Guelphos, studio partium abreptus; res in Summo Pontifice non toleranda. In Romanorum Pontificum Vitis, quas scripserunt Auctores heterodoxi Robertus Barns, & Joannes Baleus Angli, quasque Joannes Martinus Lidius edidit, palam de Nicolao IV. affirmatur, eum suo muneri frigide satisfecisse *nulla animarum habita ratione*. Chronici Belgici Auctor, & Krantzius narrant eumdem in mortis articulo constitutum decrevisse, ut nullus post hac eligeretur in Pontificem, nisi ex hac Religione S. Francisci; atque adeo Cardinales omnes tunc viventes deposuisse, totidem in eorum locum Religiosis S. Francisci subrogatis. Denique in Pontificum Historia typis edita Hagæ Comitum *anno 1733. tom.3.* crudelitatis crimine, & furoris accusatur hic Pontifex, eo quod jusserit a sepulchro extrahi, atque in cinerem redigi, cadavera Joannis de Beziers Minorum Conventualium Alumni, & Pedri Cassiodori, quibus culpæ imputabatur, quod viventes illum appellassent Antichristum.

3. Sed hæc omnia meræ fabulæ sunt, atque infames calumniæ, quas validis argumentis confutavit Attichy *in Floribus Historiæ Sacri*

 Collegii

Collegii Cardinalium, ubi Hieronymi Card. Afculani, deinde Nicolai IV. Vitam defcribit, *num.7.* & Gretferus *in Defenfione Romanorum Pontificum*, aut in *Examine Myfterii Pleffeani Cap. 56. Tom. 7. Operum nuperrime Editionis*; quoad notam vero adhæfionis nimiæ erga Gibellinorum factiones, eafdem fabulas confutavit Muratorius *in Annalibus Italiæ ad annum* 1292.

4. Pofita igitur tanquam certa Nicolai IV. pietate, pofitis rebus fumma cum gloria geftis ab egregio Pontifice prælaudato, agendum reftat nunc de illius publico cultu, quem in Bafilica S. Mariæ Majoris ei volunt afferere tanquam de Beato, aut Sancto, quamvis nullibi aut Beatificationis Breve, aut Bulla Canonizationis inveniatur; quemadmodum in ceteris fimiliter fervis Dei factum eft.

5. Primo intuitu affumptum hujufmodi videtur Nobis valde difficile; tum quia de Nicolao IV. ne verbum quidem factum eft eo tempore, quo Clementis X. Pont. Maximi juffu diligenter perquifitum fuit, quinam Pontifices publico cultu gauderent, ad eum finem ut eorum Officia cum Lectionibus propriis Ecclefiæ Lateranenfi concederentur; quorum deinde extenfio ad duas pariter Ecclefias, nempe S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris facta eft: tum etiam quia de eodem Nicolao IV. mentionem nullam facit P. Arturus, qui Martyrologium Francifcanum compofuit, atque in illo eorum nomina adnotavit, quotquot ex fuo Ordine in aliqua fanctitatis opinione deceſſerant: tum demum quia, ut nihil dicamus de infcriptionibus, quæ olim legebantur in S. Mariæ Majoris, at modo amplius non extant, fed tamen afferuntur a Ciacconio in hujus Pontificis Vita, in quibus fi non fit mentio de illius fanctitate, & cultu, hoc ideo eveniffe dicendum eft, quia in fignum grati animi ob ipfius erga illam Bafilicam merita tum factæ fuerunt, cum ipfe adhuc in vivis degeret; tota vis fundamenti revocatur ad infcriptionem illam, quam Sixtus V. *anno* 1564. pofuit, tribus fcilicet ferme feculis poft Nicolai IV. mortem, quæ accidit *anno* 1292. Verum in ea Infcriptione, qua præcipitur, ut transferantur Nicolai offa ab humili loco, ubi ipfo jubente fuerant collocata, de ejufdem Sanctitate, & cultu ne minimum quidem fermonem facit Sixtus, qui ait fe ad id moveri, *in Ordinem, & Patriam pietate*, ab ingenita nempe erga ordinem fuum dilectione, cujus alumnus fuerat Nicolaus, & in communis Patriæ laudem, cum ambo oriundi effent ex Piceno.

6. Jam vero nihil amplius requiritur, ut pia circa publicum Nicolai IV. in S. Maria Majore cultum opinio infirmetur. Sed ut id magis elucefcat, ad examen revocemus fundamenta, quibus innititur præfati cultus affertio. Primum fundamentum confiftit in eo, quod cum ceteris Sanctorum Reliquiis, quæ in Armario affervantur

vantur Canonicalis Ædiculæ, ante quod binæ continuo lampadea ardent accensæ, hujus quoque Pontificis Reliquiæ inventæ sunt. Ibi enim repertum est involucrum quoddam ex charta, cum inscriptione, *de Papa Nicolò Discepolo de S.Francesco*; & in eodem involucro duo præterea continebantur minora involucra, pariter ex charta, quorum unum distinguebatur hoc titulo, *delle Vestimenta di Santo Nicolò Papa, che fu discepolo de Santo Francesco*; alterum vero inscriptum habebat, *le Ossa de Santo Nicolò Papa, che fu discepolo de Santo Francesco*.

7. Cum tamen ignoretur, quis auctor inscriptiones prædictas apposuerit, nullum propterea deduci potest ex iis validum ad hanc tuendam opinionem argumentum; quod videtur apte confirmari posse exemplo. Ponamus enim, quod in Urbe Roma ante fores alicujus Ecclesiæ infans aliquis expositus reperiatur cum schedula collo appensa, in qua affirmetur illum baptizatum fuisse. In eo casu, si vel Scripturæ auctor ignoretur, vel quamvis probe cognitus adhuc non omni fide dignus habeatur, infans ille censeri non debet tanquam vere baptizatus, adeoque baptizandus est sub conditione, ut Nos ipsi ostendimus *in nostris institutionibus*; & *in tractatu de Synodo lib.7. cap.6. num.5*. Porro si ad comprobandum Baptismum non est testimonium sufficiens schedula sola cum inscriptione, cujus auctor ignoretur, qui fieri poterit, ut Sanctitas, aut publicus cultus comprobetur per Scripturam tantummodo, cujus sit Auctor incertus? Neque juvat reponere, quod locus ipse, ubi inventæ sunt schedulæ simul cum Reliquiis, efficit, ne dubitationi locus relinquatur. Si enim hoc sufficeret ad id, quod intenditur, sequeretur, quod statim ac Reliquiæ in aliqua Theca publicæ venerationi fuissent semel expositæ, nullus amplius superesset locus eas indidem extrahendi, aut tanquam dubias, incertasque, aut tanquam Reliquias Servorum Dei, quorum publicus cultus non esset satis probatus: & tamen rem omnino aliter se habere ostendunt tum exquisitæ indagines, quas tertio quoque die Episcopi, dum sui officii partes implere volunt, circa suarum Ecclesiarum Reliquias exercent: tum facinus celeberrimum Alexandri VII. qui ob supra memoratas rationes extraxit Reliquias plurimas, quæ in prægrandi Lipsanotheca S. Joannis in Laterano fuerant per tot secula, easque in loco clauso remotas seposuit, ut a publico cultu subtraherentur.

8. Si Nicolai IV. Reliquiæ in aliquo Altari Basilicæ S. Mariæ Majoris fuissent expositæ, si eædem peculiariter, & separatim ostensæ fuissent statis diebus, quibus Reliquiæ ceteræ populo ostenduntur; si hæc cæremonia suum habuisset principium centum annos ante Urbani VIII. decreta, atque ita per nunquam interruptum exer-

exercitium usque ad hæc tempora continuasset, sufficiens profecto argumentum esset ad publicum cultum afferendum; cui sententiæ nos ipsi subscripsimus in nostro Opere *de Canonizat. Sanctor. lib. 2. cap. 12. num.* 10. Sed cum nulla ex dictis circumstantiis casui nostro conveniat, atque id unice habeatur, quod Nicolai IV. Reliquiæ in communi theca clausæ repertæ sint, & charta involutæ, quas fortasse eo in loco reposuit, qui easdem collegit tum cum facta est a veteri Sarcophago Translatio ad novum sepulchrum sub Sixti V. Pontificatu, quin usque hodie aliud quidquam aut dictum, aut factum, aut excogitatum prætereafit, non videtur Nobis, quomodo percipi queat, publici cultus argumentum hinc posse desumi.

9. Alterum fundamentum consistit in publico Elogio, quod omnium oculis apparet sculptum in ejus monumento recenter extructo, in quo post egregias ejusdem Pontificis virtutes commemoratas leguntur hæc verba: *magna sanctitate opinione obiit*. Sed neque hujusmodi verba publicum cultum ullatenus significare, ostenditur exemplo. Obiit Romæ cum magna Sanctitatis fama P. Franciscus Scuderus Tertii Ordinis S. Francisci. Statim post mortem ære incisa, atque impressa exiit in lucem ejus imago, sub qua positum erat Elogium, in eoque singulis ejus virtutibus enarratis adjecta fuerant hæc verba: *eximiam sanctimoniæ famam consecutus obiit*. Magna subito mota fuit controversia, utrum ea verba publicum cultum importarent, adeoque delenda essent utpote repugnantia Urbani VIII. decretis. Auctor Elogii fuerat ejusdem ordinis Religiosus quidam F. Bonaventura a S. Elia appellatus, qui eruditam composuit dissertationem ab insignioribus Romæ Theologis approbatam, qua contendit magnum interesse discrimen inter id, quod defunctus quis vocetur *assertive sanctus*, & istud aliud, quod prædicetur *sanctimoniæ fama conspicuus*. Primum quidem ab Urbani decretis esse interdictum, utpote cultum publicum importans, quia personam immediate attingit; alterum vero neque vetitum esse, ait, neque cultum publicum importare, quia scilicet *ad puram opinionem* refertur, *& extrinsecam denominationem*. Hæc omnia narrantur in nostro supracitato Opere *de Canonizat. Sanctor. lib.2. cap.12. num.4.* ubi singula recensentur eorum nomina, qui eam Dissertationem approbarunt; aliaque ibidem similia exempla adducuntur, atque illud in primis Alexandri Papæ VII. qui Elogium sepulcrale composuit pro Maria filia Ducis Sabaudiæ, quæ in Templo S. Francisci Civitatis Assisiensis sepulta est, in quo Elogio hæc verba inseruit Auctor Sanctissimus: *magnam sanctimoniæ famam consecuta obiit*.

10. Tertium fundamentum in eo versatur, quod Jacobus Card. Columna S. Mariæ Majoris Archipresbyter, ibidem Cappellam in Pon-

in Pontificis Nicolai IV. honorem extruxit, additis Cappellanis, quarum Cappellani Missas in ejusdem Pontificis honorem celebrarent. Sed totum corruet fundamentum, si facti series paulisper considerabitur. Res igitur ita se habuit. Nicolaus Papa IV. Sacellum in Basilica S. Mariæ Majoris construi fecerat S. Joanni dedicatum. Post illius obitum Jacobus Card. Columna Sacellum alterum similiter ibidem construi fecit, illud non proprio nomine, sed a Nicolao Papa IV. denominans, ob insignem sui erga illum Pontificem benevolentiam, observantiam, & venerationem. Testamenti vero exequendi Curatores, cum ad Cappellanias erigendas devenissent, quas Jacobus Card. instituerat, aliis primum, alterum Sacellum aliis assignantes, singulis Cappellanis sua Missarum onera imposuerunt in suffragium Pontificis Nicolai IV., aliorumque Fidelium, quod utique stare cum publico cultu non potest.

11. Quod Pontifex Nicolaus IV. Sacellum in honorem S. Joannis construi fecerit in S. Mariæ Majoris Basilica, desumitur a Bulla quadam Bonifacii VIII. in qua de Nicolao IV. sic legitur: *In Cappella S. Joannis, quam in dicta Ecclesia construi fecerat*. Quod Jacobus Card. Columna deinde propriis sumptibus Sacellum alterum ædificaverit in sui erga Nicolaum IV. amoris, observantiæ, & venerationis argumentum, legitur in publico instrumento, quod ejus Testamentarii Curatores confecerant, his verbis: *In Cappella Sanctæ memoriæ quondam Sanctissimi Patris, & Domini Nicolai Papæ IV. ab eodem Cardinali pariter erecta ob reverentiam & in memoriam præfati Sanctissimi Patris*. Quod denique a Cappellanis applicandum esset Sacrificium pro anima defuncti Pontificis Nicolai IV., eruitur ex supra memorata Bonifacii VIII. Bulla, cujus verba sunt, quæ sequuntur: *pro anima felicis recordationis Nicolai Papæ IV. Prædecessoris nostri, cujus Corpus in eadem Basilica requiescit, & aliorum Fidelium remedio peccatorum, Missarum solemnia, & alia divina officia celebrarent*.

12. Neque valet hoc loco ingenium acuere, atque affirmare, quod ea verba: *ob reverentiam, & in memoriam præfati Sanctissimi Patris*, importent aliquid amplius, quam meram benevolentiam, atque observantiam; aut quod Sacellum intelligi debeat dedicatum esse in honorem Nicolai IV. cum Sanctus cui dedicabatur, nullus nominetur expresse; aut demum quod in ipso Missarum onere supra memorato Cappellanis imposito appareat discrimen manifestum inter id, quod Nicolaum IV. respicit, atque id, quod reliquas defunctorum animas attingit. Etenim primo loco non subsistit, quod verba illa: *ob reverentiam, & in memoriam præfati Sanctissimi Patris* aliquid amplius importent, quam benevolentiam, obsequium, & venerationem. Paucis ab hinc annis bonæ memoriæ Cardinalis Petra erexit in S. Petri Basilica Mausoleum felicis recordationis Innocentio

centio Papæ XII. Si quis autem affirmaret, hoc eum fecisse *ob reverentiam, & in memoriam præfati Sanctissimi Patris*, quod verum est, affirmaret, sed non ideo putandum foret, quasi assereret publicum Innocentio cultum præstari voluisse. Quod vero secundo loco dicebatur, Sacellum intelligi debere constructum in honorem Nicolai IV. eo quia nullius Sancti, aut Beati nomen designetur, in cujus honorem erigebatur idem Sacellum, non subsistit; tum quia Paulus de Angelis in libro, in quo agit de S. Mariæ Majoris veteri situ, locum, ubi erat Sacellum erectum a Iacobo Card. Columna, assignat Altari S. Benedicti, ex quo fit verisimile huic Sancto Abbati fuisse dedicatum ipsum Sacellum; tum quia ad refellendam opinionem. quod in honorem Nicolai IV.dedicatum esset Sacellum, sufficit affirmare, quod nulla de hac re facta sit mentio in ejusdem erectione, nullaque extet memoria, quod olim aut in altari, aut in Sacello haberetur effigies prædicti Pontificis. Neque demum subsistit assertum discrimen inter animam Nicolai IV., & reliquas defunctorum animas, ubi de Missarum applicatione sermo est. Negari enim nequit, quod in Bonifacii VIII. Bulla verba hæc contineantur: *pro anima felicis recordationis Nicolai Papæ IV.* quæ suffragium denotant, quod certe cum publico cultu stare non potest.

13. Quod si aliter ratiocinari velimus, aditus aperiretur duobus absurdis, & quidem gravissimis. Primum in eo versatur; quod Jacobo Card. Columnæ gravissimum crimen imputaretur, cujusmodi illud esset, si in S.Mariæ Majoris Basilica Sacellum ædificasset, Missamque concessisset in honorem Nicolai IV. neque Beatificati, neque Canonizati: tanti momenti res, ut olim neque ab ipsis Romanis Pontificibus fieret in honorem alicujus Beati, nisi adjecta clausula: *dummodo per hoc canonizatus non censeatur*, uti ostendimus in nostro Opere *de Canonizatione*: & quidem pius Cardinalis hoc patrasset in Urbe Roma, haud multo post Alexandri III. Constitutiones, quibus Beatificandi, & Canonizandi jus Romano Pontifici privative reservabatur, ut pariter in eodem Opere ostendimus. Alterum vero absurdum ad hoc reducitur, ut etiamsi per impossibile demonstrari possit per actus æquivocos publici cultus, Nicolaum IV. veneratum fuisse veluti Sanctum centenario annorum spatio ante Urbani VIII. decreta continuato usque ad præsens tempus, quod etiam hodie admittitur, tamquam validus titulus publici cultus, dummodo, non sit disjunctum a comprobata Sanctitatis, & miraculorum opinione, factum nihilominus, quod Jacobo Card. Columnæ tribuitur, satis esset ad cultum jam introductum removendum: quoniam in hac materia æque proceditur, ac fit in præscriptionibus centenariis, & immemorabilibus, quæ, si titulus infectus producatur, penitus extinguuntur.

14. Quar-

14. Quartum denique fundamentum consistit in denominationibus *Beatissimi*, & *Sanctissimi*, quibus etiam post obitum multis in scripturis condecoratur Nicolaus IV. Quis enim ignorat in Summis Pontificibus plus significare titulum *Beati*, quam *Beatissimi*, atque in pluribus circumstantiis plus esse, si quis appelletur *Sanctus*, quam si appellaretur *Sanctissimus*? Titulus enim *Beati* ad excellentiam virtutum refertur, titulus autem *Beatissimi* ad dignitatem; & in aliquibus circumstantiis titulus *Sancti* ad prædictas virtutes potest referri, non item appellatio *Sanctissimi*, quæ semper respicit dignitatem; atque adeo licet in quodam Actu Capitulari multa, ut asserunt, maturitate confecto, hæc de Nicolao IV. verba occurrant, *felicis*, *& Sanctæ recordationis*, ita ut adjunctum *felicis* ad dignitatem, *sanctæ* vero adjunctum ad Sanctitatem, & publicum cultum referri videatur, juvat tamen hoc loco animadvertere, Basilicarum Romæ existentium Capitula amplissimum habere titulorum Vocabularium, quotiescumque de Pontificibus verba faciunt, qui bene de illis meriti sunt. Cum in minoribus Basilicæ Vaticanæ Canonici essemus, ibique per annos 14. Capituli Tabulario Præfecti munere fungeremur, monumentum vidimus, quod in dicto Tabulario asservatur, in quo sic legitur: *Decimo Kalendas Septembris anno Domini* 1280. *obiit Sanctissimæ memoriæ Divus Nicolaus Papa III.* Quæ verba subsequitur prolixa gratiarum descriptio, & beneficiorum, quibus eamdem Basilicam insigniter cumulavit Nicolaus prædictus. Similiter in particulari Benefactorum ejusdem Basilicæ Martyrologio extant hæc verba: *Decimo septimo Kalendas Junii, eodem die facta est Translatio Corporis Sanctæ memoriæ D. Nicolai Papæ III. in monumento novo*. Neque tamen hinc quisquam vel conjecturis in suspicionem venit, Nicolaum III. publico cultu in Basilica Vaticana gaudere: quin immo ad hunc usque diem Mense Novembri Anniversarium fit pro ejus animæ suffragio. Nobis satis erit, attulisse exemplum Nicolai III. adducta siquidem monumenta inveniuntur etiam typis vulgata ab Oldoino *in Additionibus ad Ciacconium in Vita Nicolai III*. vetera vero ejusdem generis monumenta prætermittimus, quæ proferri possent, si in Archivio Capituli veteres chartæ evolverentur.

15. Concludimus igitur, nullum haberi publicum cultum Nicolai IV. in S.M. Majore; adeoque nostra auctoritate interposita decernimus, prædictas Nicolai IV. Reliquias claudi debere, & Sigillo muniri in aliqua Capsula, quæ servetur quidem in Reliquiarum armario, sed ita servetur, ut Reliquiæ prædictæ neque populo ostendantur, neque ullo unquam tempore publicæ venerationi exponantur. Capsulæ autem inscribatur, extare in Archivio documenta ad eam spectantia; in eodemque Archivio collocetur diligens, ac pia Canonici Stroz-

Strozzi Dissertatio simul cum animadversionibus hisce nostris, quas Nos ipsi dictavimus, & manu propria subscriptas sigillo nostro munivimus, hac die 24. Octobris anni 1750.

Loco ✠ Sigilli

BENEDICTUS PAPA XIV.

Presbyteris Latini Ritus in Russia Polonica degentibus permittitur in Ruthenorum Unitorum Ecclesiis, deficientibus lapideis tabulis de more consecratis, & calicibus aureis, sive argenteis, Missarum Sacrificia super eorumdem Ruthenorum antimensiis, & cum calicibus è stanno celebrare.

BENEDICTUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI.

Ad futuram rei memoriam.

IMposito Nobis Apostolicæ servitutis officio convenit, universæ Christi Familiæ toto Terrarum Orbe diffusæ necessitatibus animum diligenter intendere, maxime vero fidelium Ecclesiæ Ministrorum in remotis Regionibus pro animarum salute laborantium preces benigne suscipere, eorumque opportuno levamini, ac spirituali consolationi, etiam per congruæ dispensationis Indulta, prout rerum, locorum, & temporum rationes, ac veneranda majorum nostrorum exempla suadent, consulere, & providere.

Sane dudum dilecti Filii Presbyteri Latini Ritus Apostolicas Missiones per Russiam Polonicam exercentes Congregationi Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negociis Propagandæ Fidei præpositorum exponi curarunt, quod quum in tota Russia, ac potissimum in Montibus Pokuciæ, in Polonia, in vastissimis Ukrainæ Regionibus, & in universa fere Russia Alba nuncupata, frequentes quidem sint Ruthenorum Unitorum Ecclesiæ; rarissimæ vero Latini Ritus; cumque ipsi pro Missarum celebratione Lapideas Sacratas Tabulas, & Calices aureos, vel argenteos, per longa, & difficilia itinera, sine gravi incommodo, & sine periculo confringendi easdem Tabulas, & Calices, secum deferre non valeant; idcirco nisi facultas ipsis concedatur celebrandi Sacrosanctum Missæ Sacrificium super dictorum Ruthenorum Antimensiis, ut vocant, & Calices eorumdem è stanno, ut moris apud illos, confectos adhibendi, necesse ipsis erit ab ejusdem Sacrificii celebratione plerumque abstinere; multique præterea Latini Ritus Fideles, qui ab Ecclesiis ejusdem Ritus longe degunt, Sacerdotis Latini præsentia, a quo sacra Mysteria peragantur, eisque distribuantur, omnino carebunt; prout reipsa sæpe, gravissimo cum animarum detrimento, per plures annos carere

rere dignoscuntur: Proindeque demissis precibus postularunt, ut sibi concederetur hujusmodi facultas, Sacrosanctum nempe Missæ Sacrificium, etiam sine Lapidea Sacrata Tabula, celebrandi super Antimensiis Ruthenorum & stanneos Calices adhibendi.

Cum autem hujusmodi Missionariorum preces, a dicta Cardinalium Congregatione Propagandæ Fidei negociis præposita, alterius Congregationis Venerabilium quoque Fratrum nostrorum ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium adversus Hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum, examini, & judicio, de more, remissæ fuerint: & consequenter de iis actum fuerit in Consessu coram Nobis habito die 22.Januar.elapsi Anni 1750., Nos tunc, ut ad generale Rescriptum super his edendum mature procederemus, quidquid olim in hac materia ab hac eadem Apostolica Sede decretum fuisset, in unum colligi jussimus; ac præterea Venerabili Fratri Episcopo Zenopolitano, qui tunc opportune in curia præsens aderat, quique, & antea diu in Polonici Regni ditionibus, atque in Ecclesiasticis Catholicorum Latinorum, Græcorumque Unitorum negociis Apostolicæ Sedi egregiam operam navando, versatus fuerat; & deinde ad easdem Regiones, & ad eosdem labores laudabiliter prosequendos, non obstantibus itinerum difficultatibus, expensisque, redire non dubitavit; mandavimus, ut Nos super expositorum veritate instructos redderet, suamque Nobis sententiam super hujusmodi postulatis, tam voce, quam scripto aperiret. Nunc vero, exhibitis Nobis præcedentium Decretorum monumentis, iisque per Nos accurate perpensis; atque omnibus, quæ in dictis precibus narrata fuerant, præfati Episcopi Zenopolitani testimonio comprobatis; quum is præterea Nobis retulerit, complures esse in iis regionibus Presbyteros Latini Ritus, & quidem Deum timentes, qui in supradictis necessitatibus constituti, minime dubitant super Antimensiis Græcorum Unitorum absque Lapidea Tabula Missarum Sacra facere, ejusdemque consilium fuerit, quod sicuti Græcorum Unitorum Presbyteri, quoties id rerum opportunitas suadet, propriis Antimensiis relictis, Missarum Sacrificia offerunt super Lapideis Latinorum Tabulis; ita ad constitutam feliciter unionem magis, magisque stabiliendam non parum conduceret, Latinis Presbyteris liberam facultatem concedere, ut ubi necessitas sic exigere dignoscatur, deficiente nimirum Lapidea Altaris Tabula, Missas celebrare valeant super eorumdem Græcorum Unitorum Antimensiis; his omnibus attente perpensis, in hanc denique sententiam devenimus, ut prædictis Sacerdotibus Latini ritus in Russia Polonica degentibus permitteremus in Ruthenorum Unitorum Ecclesiis, deficientibus Lapideis Tabulis de more consecratis, & Calicibus aureis, sive argenteis, Missarum sacrifi-

cia super eorumdem Ruthenorum Antimensiis, & cum Calicibus e stanno, qui apud illos in usu sunt, sine ullo conscientiæ scrupulo, celebrare.

Porro, quod attinet ad Calices stanneos, omissis iis, quæ repeti possent ex priorum Ecclesiæ seculorum memoria, quum scilicet & lignei, & vitrei Calices in Altaris ministerio adhibebantur; ut ostensum a Nobis est in tractatu *de Sacrificio Missæ*, nullum generale Decretum proferri potest, quo vel hodie vetitum sit hujusmodi Calicibus e stanno confectis in Missa uti, si Ecclesiarum, vel sacerdotum paupertas tanta sit, ut majoris pretii vasa comparari nequeant: Quin imo in *Can. ut Calix de Consecrat. distinct.* 1., hæc expressa verba leguntur: *Si quis autem tam pauper est, saltem vel stanneum Calicem habeat*: Et quidem ad comprobandam, asserendamque hujusmodi Ecclesiæ Indulgentiam plura leguntur apud San. Thomam, aliosque Scriptores de hoc disciplinæ capite agentes.

Sect.1.§.26. & seq. Latinæ Editionis Patavinæ.

Quod vero spectat ad alteram optati Indulti partem, satis quidem constat in Ecclesia Latina nequaquam celebrari posse incruentum Missæ sacrificium, nisi super Altari, quod vel totum rite consecratum fuerit, vel saltem superimpositum habeat consecratum Lapidem, qui *Tabula Altaris* nuncupatur; qua etiam de re egimus in dicto Tractatu *de Sacrificio Missæ*. In Græca autem Ecclesia hujusmodi Sacrati Lapides minime sunt in usu; Sed ibi a pluribus jam seculis in more positum est, ut, ubi Altare solemni consecratione totum dedicatum non fuerit, loco Lapideæ hujusmodi Tabulæ, super Altaris Mensa aptetur Linteum quoddam Episcopali benedictione consecratum, in cujus angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ sunt, quodque vocatur *Antimension*, & super ipso Sacra Mysteria conficiantur; ut apud auctores de rebus Liturgicis tractantes videre licet.

3. part. quæst.83. art.3. ad sextum. Quart.ad Rubricas Missalis part.2.tit.1. sect.1. dub.1 §.Col. Pasqualig.de Sacrificio Novæ Legis tom.2. quæst.764. & quæst.765. Biss. Hierurgia Sacrá in verb. Calix. §.2. Cit. sect.1.§.2. & seqq.

Quum vero nunquam Ecclesiæ Latinæ mens fuerit, ut Græcorum Ritus destrueret, quin potius eorum semper conservationi, quantum fas esset, nec non eorumdem apud Græcos fideles observantiæ prospexerit; numquam proinde Missarum celebrationem, quæ super hujusmodi Antimensiis a Græcis Catholicis fit, improbavit; sed eam, & quidem non in partibus Orientis dumtaxat, verum etiam inter Italo Græcos, permitti expresse declaravit; ut videre licet tum in Instructione per fel. rec. Prædecessorem nostrum Clementem Papam VIII. edita, tum in nostra Constitutione, quæ incipit *Etsi Pastoralis*.

Goar.in notis ad Euchol. Græcor. pag.521. Venetæ Editionis Christianus Lupus in Synodo General.& Provincial. in differt. de S.Leonis IX actis cap.13. Bruxellen. Editionis part.3. Renaudot.in Collectione Liturgiar. Oriental.tom.I.pag. 182. Edit. Parisien. Magri in notitia vocabulor. Ecclesiasticor. in verb. *Antimensia*. Card. Bona Rer. Liturgicar. lib.1. cap. 20.§.2.ejusqueComment.

Quum vero in iis Regionibus, in quibus Italo-Græci sunt, Latini quoque frequentes habitent, atque ibidem tam unius, quam alterius Ritus Ecclesiæ adsint; ita ut absque ullo impedimento, & sine

& ſine gravi incommodo unuſquiſque Presbyter proprii Ritus Eccleſiam adire valeat; nulla ſane cauſa eſt, ob quam Latinis earum partium Presbyteris permitti debeat, contra conſtantem Eccleſiæ Latinæ diſciplinam, ſine Sacrata Altaris Lapidea Tabula Miſſas celebrare, eaſque ſuper Græcorum Antimenſiis offerre; quod ipſis proinde in citata noſtra Conſtitutione vetitum fuit.

Robert.Sala tom.1. pag.70. num.4.Taurinen. Editionis. Conſtit.57. Bullar. noſtr. §.6. num.17. tom.I.

Sed aliter ſe res habet, ubi de Regionibus agitur, in quibus Latini Presbyteri ab Eccleſiis Latini Ritus longe degentes, quum Sacratas Lapideas Tabulas per longa itinera ſine gravi incommodo, & ſine periculo eas confringendi, ſecum deferre nequeant, vel Miſſæ celebrationem penitus omittere, & ſic Latinos Fideles ſine ſacrificio proprii Ritus, & ſine Myſteriorum participatione relinquere, vel eam ſuper Græcorum Antimenſiis peragere compelluntur. In hujuſmodi rerum circumſtantiis, Apoſtolicæ Sedis provida indulgentia jamdudum enituit; quum ſcilicet anno MDCII. ad ſupplicationem tunc exiſtentis Epiſcopi Vilnenſis, prædictæ Cardinalium Inquiſitorum Generalium Congregationi hac de re exhibitam, ipſo etiam Prædeceſſore Noſtro Clemente Papa VIII. approbante, reſcriptum fuit: *Sacerdotes Rutheni non Schiſmatici in Eccleſiis Catholicorum Ritus Latini, Altaribus, Calicibus, & Veſtibus Sacris eorumdem Catholicorum uti, & Miſſam celebrare poſſint in caſu neceſſitatis, ac etiam ſolum devotionis cauſa, dummodo Ritu Rutheno celebrent, & e contra Sacerdotes Ritus Latini in Eccleſiis Ruthenorum non Schiſmaticorum, Altaribus, & Calicibus, ac Veſtibus Sacris uti, & Miſſam celebrare valeant, Ritu tamen Latino: Et prædicta ſerventur, ſecluſo omni ſcandalo, & de licentia Prælatorum, & Rectorum ipſarum Eccleſiarum.*

Eodem §.6.num.19.

Nos igitur præmiſſæ neceſſitatis intuitu, atque etiam hujuſmodi Decreti conſideratione adducti, præſentium literarum tenore, atque ex certa ſcientia, & Apoſtolicæ auctoritatis plenitudine, ſalvis præfati Clementis VIII., Noſtriſque ſuper Ritibus Italo-Græcorum editis Conſtitutionibus, & Ordinationibus, non modo relatum ſuperius decretum approbamus, & confirmamus; verum etiam præfatis omnibus Miſſionariis, aliiſque Sacerdotibus Latinis in tota Ruſſia Polonica nunc, & pro tempore commorantibus, ut ipſi, & eorum quilibet, in Eccleſiis Ruthenorum Unitorum, deficientibus Lapideis Altarium Tabulis rite conſecratis, ſuper ſacris eorumdem Ruthenorum Antimenſiis Miſſarum Sacrificia celebrare, atque etiam, ut ſupra dictum eſt, in hujuſmodi celebratione eorumdem Calicibus ſtanneis uti libere, & licite poſſint, & valeant, concedimus, & indulgemus. Non obſtantibus quibuſvis Apoſtolicis, ſeu Generalium, aut Provincialium, vel Synodalium Conciliorum contrariis Conſtitutionibus, & Ordinationibus, ſive Locorum,

Per-

Personarum, aut Ordinum Statutis, Ritibus, usibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, ceterisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Constit. 11. tom. 3. Bullar. Rom. Edit. Luxemburgae.

Volumus autem, sicut in præmisso Decreto expressè cautum reperitur, ut dicti Missionarii, & Sacerdotes Latini, etiam quum eos, vigore præsentis concessionis, super Ruthenorum Unitorum Antimensiis Missam celebrare contigerit, Latino semper Ritu eamdem celebrare teneantur; firma nimirum, & in suo robore permanente Apostolica Constitutione a fel. rec. Prædecessore quoque Nostro Sancto Pio Papa V. edita, quæ incipit; *Providentia Romani Pontificis*: per quam omnes facultates, & Indulta, tam Græcis, ut Missas, & Divina Officia Latino Ritu celebrare possent, quam etiam Latinis concessa, ut eadem Græco Ritu peragere valerent, revocata, atque perpetuo sublata fuerunt; Quamque Nos etiam earumdem præsentium tenore, quatenus opus sit, dictaque auctoritate, confirmamus, & innovamus.

Volumus insuper, ut iidem præsenti Indulto celebrandi super Græcorum Antimensiis, in prædictorum Ruthenorum Ecclesiis dumtaxat, (quemadmodum etiam in præmisso Decreto legitur) uti, & gaudere possint; Si vero eosdem in aliqua Latina Ecclesia, seu in domesticis Latinorum Oratoriis, quæ forsan auctoritate Apostolica in hujusmodi Latinorum privatis Domibus, cum licentia celebrari faciendi, quæ adhuc vigeat, erecta fuerint, Sacrosanctum Sacrificium offerre contigerit, illud vel super Altari consecrato, vel super Lapidea pariter consecrata Tabula, quæ etiam *Altare portatile* appellatur, non autem super Antimensiis hujusmodi celebrare omnino debeant.

Volumus denique, ut præsentium literarum exempla, etiam impressa, publici Notarii subscriptione, & Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ Sigillo munita, eamdem omnino, ac ipsæ præsentes, ubicumque opus fuerit, fidem, & auctoritatem obtineant.

Nulli ergo hominum liceat paginam hanc nostræ Concessionis, Indulti, Statuti, Decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Domini MDCCLI. IV. Kalendas Aprilis, Pontificatus Nostri Anno XI.

CA-

CAPUT XIII.

De Conceffione Officii, & Miffæ.

QUamquam ad Apoftolicam Sedem vix evecti illud curandum nobis propofueramus, ut e Breviario Romano errores omnes, fi qui forte effent, expungerentur, plurefque doctiffimos viros fucceffu temporis, ut in id operis incumberent, delegerimus; gravioribus tamen diftenti curis rem, quam moliebamur, nondum conficere potuimus. Interea nullum pro univerfali Ecclefia Officium, aut Miffam de novo concedendum effe duximus, etfi pluribus particularibus locis, prout rerum circumftantiæ, ac populorum pietas poftulabant, conceffiones hujufmodi non denegavimus. Aliqua ex his decretis fuperius, alia data occafione, retulimus; nonnulla vero, quæ ex multis felegimus, fervata temporis ratione, hic referemus.

Conceffio novarum Lectionum, & Collectæ pro officio Sancti Braulionis a Benedicto XIV. facta Capitulo Cæfarauguftano, totique Hifpanæ Nationi.

Venerabili Fratri Archiepifcopo Cæfarauguftano.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, falutem, & Apoftolicam Benedictionem.

GRatæ Nobis, ac jucundæ acciderunt literæ tuæ, 18. Superioris Februarii datæ; libenterque accepimus oblatam in illis occafionem provehendi Dei gloriam in recolenda Sanctorum memoria, declarandique erga te, tuumque Capitulum animum noftrum præcipuo aliquo paternæ caritatis documento. Adjunctas itaque tuis iifdem literis lectiones Sancti Braulionis, in fecundo nocturno legendas, fedulo expendimus: Illafque etfi probata, ac vetufta ut plurimum fulciant monumenta, quæ peculiarem ea in re adhibitam diligentiam teftantur; Nonnulla tamen deprehendimus, quæ utpote innixa recentium Scriptorum auctoritati, feveriori trutina digna cognovimus. In id operam, ftudiumque noftrum libenter contulimus: Ita tamen feveritatem ipfam examinis apte temperavimus, ut in iis rebus, quibus nec auctoritas, nec monumenta adverfantur, locum habeant æquiores illæ critices regulæ, quas Nos ipfi alias propofuimus, & quas Te præ oculis habuiffe tuis Nobis literis fignificafti. Hac porro difcretione, ac lenitate judicii legimus in *Tertia lectione*, Sacras hujus Antiftis exuvias monitu S. Valerii fuiffe primitus repertas: Itidem *in Secunda* admi-

legimus admirabile ſignum,quo ejus electio in Epiſcopum præmonſtrata fuit;ac demum alio loco legimus Sancto huic Præſuli attribui Canones Concilii Toletani: imo reſpectu eorumdem Canonum,cum opportune Nobis occurrerit Sancti Hidelphonſi teſtimonium, qui loquens de hoc Epiſcopo *cap.12. de Vir. Illuſtr.* hæc habet: *Clarus & iſte habitus Canonibus ; & quibuſdam Opuſculis* : plane intelleximus, verba hujusmodi referri oportere ad Canones Conciliares, cum nulli alii ſint; & gaviſi jure ſumus, hac noſtra interterpretatione, rationi undequaque conſona validius firmari momentum hiſtoriæ, grande decus Sancto Antiſtiti allaturum.

Duæ tamen res ſunt, a quibus palam diſſentimus. Prima eſt: Sanctum Iſidorum elegiſſe Sanctum Braulionem in creditæ ſibi Eccleſiæ Archidiaconum. Geminæ adhuc extant Epiſtolæ, quas Iſidorus ad Braulionem dedit Archidiaconi munus obeuntem. In prima licet inſcriptus ſit Titulus, *Chariſſime Fili*, titulus ſane amoris, & benevolentiæ, in illud tempus apte rejiciendus, quo Braulio ſub Iſidori diſciplina verſabatur; attamen in fine memoratæ Epiſtolæ unitur præmiſſo longe diſpar titulus, nempe, *Dilectiſſime mi Domine*, qui præſefert notam quamdam obſequii, ac ſpecimen reverentiæ ab Epiſcopo ſubjecto ſibi Archidiacono ceteroquin non exhibendæ.

Altera vero Epiſtola nequidem *Filio* inſcribitur, *ſed in Chriſto Cariſſimo, & dilectiſſimo Fratri Braulioni Archidiacono*. Et quod magis mirere, ex utraque Epiſtola non obſcure conjicitur eumdem Archidiaconum in diverſa prorſus Eccleſia reſediſſe. Id aſſequimur ex verbis in prima Epiſtola legendis: *Quia non valeo te perfrui oculis carnis, perfruar ſaltem alloquiis, ut ipſa mihi ſit conſolatio incolumem literis cognoſcere,quem cupio videre*: Comprobatur quoque idipſum ex vehementi deſiderio, quo tenebatur Iſidorus Archidiaconum alloquendi; habendique interdum in ſuo complexu, ut in alteris declaravit literis. Ipſa eſt enim ſecunda inter abſentes conſolatio, ut ſi non præſens, qui diligitur, pro eo literæ amplexentur... *Inſpiret tibi Deus, ut merear adhuc in vita videre te ; & quem mæſtificaſti abeundo, aliquando iterum lætifices te præſtando*. Id genus ſcribendi profecto ſuadet, abſentiam Archidiaconi non eſſe referendam voluntariæ delegationi factæ ab Iſidoro, a quo pro libito revocari potuiſſet; ſed eumdem Archidiaconum reſediſſe in altera Eccleſia, diverſa prorſus ab Hiſpalenſi, ex vi legis Canonicæ diſtinctæ Archidiaconis impoſitæ. Potiſſime vero, ut ea ferebant tempora, Archidiaconus fungebatur etiam munere Vicarii Epiſcopalis, ſibique impoſitam habebat *diſpenſationem totius cauſæ, & curæ Eccleſiaſticæ*, ut nos edocet Epiſtola Sancti Leonis Magni, ſcripta Imperatori Marciano. Hanc porro diſciplinam ſartam, tectamque viguiſſe tempo-

tempore Sancti Isidori, ipsius palam declarant literæ, scriptæ Ludifrido Episcopo Cordubensi: Imo sequentibus etiam seculis illa sancte custodita fuit, quemadmodum compertum Tibi esse non ambigimus ex historiæ Ecclesiasticæ monumentis, ex Canonistarum scriptis, & demum ex ipso decretalium volumine. Nobis potius arridet Sententia Bollandistarum, opinantium Archidiaconale officium Sancto Braulioni demandatum fuisse a Fratre suo Joanne Cæsarauguſtanæ itidem Sedis Antistite. Verum quanto afficimur desiderio recensendi hanc quoque honoris prærogativam inter alia istius Ecclesiæ decora; tanta retrahimur formidine rem asserendi, certis destitutam argumentis, & conjecturis solummodo innixam.

Sed majoris longe momenti, & severiori subjiciendum examini illud est, quod legitur in *prima*, & denuo narratur in *secunda* lectione. Sanctum nempe hunc Præsulem, conjunctis cum sancto Isidoro studiis, plurimum laborasse in Hispaniis in revocanda Gothorum gente ab erroribus Arianæ Hæresis, vel quia de hac hæresi actum fuerit in Quarto Concilio Toletano, cui Isidorus, & Braulio interfuere; vel quia idem Braulio in prima ex suis literis Isidoro scriptis enixe petierit Acta Synodi ab ipso Hispali coactæ, in qua convicta fuit hæretica Sintuarii pravitas. Huic, inquam, asserto graves sese objiciunt difficultates.

Dubitari enim non potest, Gothos ab anno usque 589. Arianam heresim ejurasse in tertio Concilio Toletano. Veritati consonum videri potest, vigiles Hispaniarum Episcopos omnes cumulate implevisse pastoralis Officii partes nunc docendo, nunc prædicando, in spirituale illius Gentis solatium, in unitatem Ecclesiæ recens traductæ. Assentiri tamen non possumus, quod post hanc solemnem conversionem, ac hæresim semel ab universa gente ejuratam, pestis illa nedum perseveraverit, sed luctuosam adeo perniciem intulerit, ut solummodo in Quarto Concilio Toletano eam S. Braulio prorsus eliminaverit, quemadmodum nulla fretus auctoritate, sed marte suo affirmat Truxillus in notis ad secundam lectionem: *Tunc penitus extirpavit hæresim Arianam, quæ per eam regionem grassabatur*: Hæc sane assertio turpem inureret maculam præclaro nomini eximii, ac pii Regis Recaredi, ac solemni illius professioni factæ in eodem Quarto Concilio Toletano. *Adest enim* (ita fidem suam Rex adstruit Concilio) *adest omnis gens Gothorum inclyta, quæ licet suorum pravitate Doctorum a Fidei hactenus, vel unitate Ecclesiæ fuerit Catholicæ segregata, toto nunc tamen mecum assensu concordans, ejus Ecclesiæ communioni participatur, quæ diversarum gentium multitudinem materno sinu suscipit ..... Hæc enim Gothorum sola conversio ad cumulum nostræ mercedis accessit; quinimo & Suevorum gentis infinita multitudo, quam præsidio cælesti nostro regno subjecimus, alieno licet in hæresim deductam* vitio,

vitio, nostro tamen ad veritatis originem studio revocavimus. Una itaque fuit animorum consensio in totius Hispaniæ populis ad rejiciendos errores; nec luculentius desiderari potuit testimonium sinceræ fidei, qua Natio illa in sinum Ecclesiæ Matris confugit. Tunc hæresis Arianæ semina radicitus convelli visa sunt, nec inposterum hæc amplius cura anxios, sollicitosque detinuit Patres, una cum Braulione præsentes Quarto, Quinto, & Sexto Conciliis Nationalibus.

Præterea quarta Synodus convocata fuit ad consulendum tantummodo disciplinæ, ut liquet ex actis ejusdem: *Dum studio amoris Christi ex diligentia Religiosissimi Sisenardi Regis apud Toletanam Urbem convenissemus, ut ejus imperiis, atque jussis communis a Nobis agitaretur quæstio de quibusdam Ecclesiæ disciplinis*. Ita finem, & mentem suam Patres declaravere; & in hunc quoque scopum collimarunt decreta successive ab iisdem Patribus prolata.

Nec ullum ingerere potest dubium Professio Fidei eidem quarto Concilio præmissa. Eam quippe præmisere Patres, non ad detergendam in populo Arianæ labis maculam, purgandamque gentem ab alicujus hæresis adhuc vigentis suspicione. Cum enim Synodus Generalis omnium Ecclesiarum Hispaniæ tunc celebraretur, consultissime observarunt pie institutum Oecumenicis Conciliis morem, quemadmodum explicatur his verbis in fine exordii legendis: *Et quoniam generale Concilium agimus, oportet primo nostra vocis sermonem de Deo esse, ut post professionem Fidei sequentia operis nostri vota, quasi supra fundamentum firmissimum, disponantur*. Idque facilius percipitur ex altera Synodo triennio post, nempe anno 636. celebrata. Quia particularis, non generalis fuit, & viginti duo solum convenerant Episcopi *apud Urbem Toletanam diversis ex provinciis Hispaniæ*; idcirco omissa fuit professio Fidei, cujus mos in Oecumenicis Conciliis tantum invaluerat.

Contra vero in sexto Concilio Toletano, quod instar *Quarti* fuit generale, iterata fuit professio Fidei non ad convellenda alicujus hæresis prava germina, sed ad servandam salutarem Generalium Conciliorum consuetudinem, quemadmodum Patres ante acta ipsius Concilii testati sunt. Præterea Professio Fidei, emissa in quarto, & Sexto Concilio Toletano, nedum exhibet Fidem Nicænam contra Arrium, sed etiam Constantinopolitanam contra Macedonium, Ephesinam contra Nestorium, & demum Chalcedonensem contra Eutichetem. Ex quo conjicere jure debemus, Professionem illam tantum prodiisse ex generalium Conciliorum usu, non ex necessitate proferendæ alicujus hæresis, qua in Hispaniis Populorum religio contaminaretur.

Minusque officit, quod in Synodo Hispalensi S. Isidorus rejecerit

cerit errores Sintuarii, Sanctusque Braulio petierit postmodum acta confutationis. Constat enim, Hæreticum Sintuarium non fuisse Asseclam Arrii, sed Eutichetis, & in numero illorum, qui Acephali nuncupabantur. Erat quoque Sintuarius alienigena, & ab Oriente, ubi ortum habuit, in Hispaniam trajecerat inscrutabili quodam Divinæ misericordiæ consilio, ut ibi cælesti afflatus aura ex errorum tenebris in lumen Catholicæ veritatis prosiliret, ut liquet ex actis dictæ Synodi *cap.* 12. Quare cum in Quarto, Quinto, & Sexto Toletano Concilio, quibus Sanctus Braulio interfuit, sollicitudo Patrum versata non fuerit in ulla hæresi profliganda.; sed summa rerum steterit in solius disciplinæ moderamine, ut clare demonstrant Acta Conciliaria a Fraternitate tua pro libito percurrenda: Tuto nemo poterit asserere, Sanctum Episcopum operam, & laborem suum impense contulisse ad perficiendam Gothorum conversionem, & ad hæresis Arianæ semina stirpitus eradicanda.

Cum itaque res caligine antiquitatis effusa digna non sit, cui Apostolica accedat Auctoritas, vindicandæ, asserendæque veritatis semper studiosa; Cumque contra nullum inferri debeat dispendium fidei (quæcumque illa sit) Scriptorum id asserentium; quod certe contingeret, si præmissæ lectiones, expuncta ab illis hac narratione, castigatiori prælo jussu nostro committerentur; Nos idcirco quamcumque vel odii, vel erroris occasionem refugientes, adductique desiderio declarandi aliquo paterni Amoris monumento voluntatem nostram erga Te, tuum Capitulum, & inclytam Nationem Hispanam de Religione egregie promeritam, novas lectiones, & consonam illis Collectam calamo nostro exaravimus, ac stylum adhibuimus, quo in aliis officiis Ecclesia utitur, ita tamen, ut Sancti Episcopi illustribus, ac præclare gestis nihil subtrahi laudis videatur. Dum itaque confidimus, libenti te animo hoc nostræ diligentiæ, & Amoris pignus excepturum, Fraternitati Tuæ Apostolicam Benedictionem impertimur.

IN FESTO S.BRAULIONIS EPISCOPI, ET CONFESSORIS

In Secundo Nocturno.

Lectio IV.

BRaulius Episcopus Cæsaraugustanus, quanta futurus esset Sanctitate, & doctrina, egregium ab ineunte ætate specimen dedit: ab optimis enim Parentibus pie, & liberaliter institutus adeo in excolenda vitute brevi profecit, ut morum gravitate, & castimo-

Concessio recitandi Officium, & Missam de S. Joanne Damasceno sub ritu duplici minori die 11. Maji pro omnibus, & singulis utriusque sexus Christifidelibus Portugalliæ Regi etiam extra Lusitaniam subjectis.

Die 11. Maji.

IN FESTO S. JOANNIS DAMASCENI CONFESSORIS.

ORATIO.

DEus, qui, restituta B. Joanni Confessori tuo mirabiliter dextera, Imaginum Sacrarum cultum in Ecclesia conservasti; ejus meritis, & precibus indulge, ut quorum Imagines in Terris veneramur, eorum aspectu dignemur in Cœlis. Per Dominum &c.

IN II. NOCTURNO.

Lectio IV.

JOannes Damasci (unde illi cognomen Damasceni factum) nobili genere natus, patrem habuit Christi fide, ac piis moribus illustrem, neque Christianis modo, in quos e captivitate redimendos, alendosque largas opes conferebat; verum ipsis etiam Saracenis jam tum Damascum obtinentibus (apud quos publicis negotiis tota ditione administrandis præerat) carissimum. Eumdem, quem patrem, puer animam sortitus bonam aliquot jam annis habebat, & Magistrum; cum a Saracenis piraticam agentibus Damascum captivus inter alios Cosmas Monachus defertur, vir humanis, divinisque literis doctissimus. Huic e barbarorum vinculis erepto bonis artibus, ac moribus instituendus adolescens traditur; qui, ut vivido erat ingenio, doctrinæque omnis capaci æque, ac tenaci, brevi sic omnia perdidicit, ut magister, nihil ultra jam habens, quod doceret, missione, ceu laboris præmio, impetrata, solutus, ac liber ad Lauram S. Sabbæ convolarit, illuc & ipsum deinde Discipulum expectans.

Lectio V.

INterim pater Joannis moritur, relictumque filium patre ipso meliorem videns Saracenorum Princeps, invitum licet, ejus præfectura, mox & primi Consiliarii dignitate ornat. Quo tempore, cum Isauricus in sacras Imagines, earumque cultores impie sæviret, ejus furorem nequaquam timuit Joannes, sed calamo, velut ense, pugnans, hæresi late grassanti se fortiter opposuit. Quod ubi Leo deprehendit, dolo, cum vi non posset, agendum ratus, eum apud Saracenos insimulat, quasi de prodenda Damasco secum per literas, utique confictas, agitantem; Quo factum, ut dextera illi manus barbari Principis jussu amputaretur. Affuit tamen prompta innocentiæ vindex Deipara Virgo; ante cujus Imaginem dum

dum suam, ejusque causam non tam vocibus, quam lacrymis ageret, Joannes obdormiscens, ab ea sibi visus est de manu, ad pie pro Sacris Imaginibus decertandum, reddita moneri. Quam cum evigilans, non alio quam stillantis cruoris glutine, suo iterum conjunctam brachio conspexisset, servis manumissis, & quibus affluebat opibus in pauperes large distributis; pauper ipse, ac solus Hierosolymam ad loca Christi vestigiis consecrata pie veneranda peregrinatus, inde in Lauram secessit cum Cosma magistro suo vitam illic monasticam acturus.

Lectio VI.

IN eo Monasterio, cum tanti Discipuli magister esse doctissimus quisque senem recusaret, unus quidam aliis simplicior, sed & austerior, curam, quam illi defugerant, suscepit. Sub cujus disciplina Joannes, cæca præsertim obedientia, magnanimaque sui abjectione, eo Christianæ virtutis, ac sapientiæ progressus est, ut ab eo, qui præciperet, numquam causas quæsierit præcepti quantumvis ardui, aut insoliti; abjectiora domi munia sibi semper concupierit: foris autem aliquando vili centone indutus sportas, quas texuerat, humeris impositas, Damascum, ubi antea vicem Principis egisset, attulerit, duplo plus solito (sic enim senior jusserat) vendendas; vulgi forensis risus, ac ludibria large sibi scilicet empturus. Donec, magistro a Deipara per visum admonito, jussus est sapiens scientiam suam non amplius abscondere, sed tamquam imbres eloquia mittere sapientiæ: quod ille scriptis deinceps libris luculenter fecit; magno sane fidei Orthodoxæ bono, hæresis autem damno, ac dolore. Quo velut aculeo compuncti Principes Iconomachi, varie relegatum, aut carceribus inclusum afflixere. Sed Copronymus etiam clavium Ecclesiæ potestatem stolide sibi arrogans, quot annis in absentem anathema, brutum veluti fulmen, jacere non dubitavit. Ille autem a Patriarcha Hierosolymitano Presbyter rite ordinatus, bonum ubique certamen certans, bonamque semper confessus confessionem, in bona etiam senectute mortuus est: vir plane divinus, Deoque plenus a S. Stephano juniore Monacho, & martyre merito appellatus.

IN III. NOCTURNO.

Lectio Sancti Evangelii secundum Lucam. 6.6.

IN illo tempore factum est & in alio Sabbato, ut intraret Jesus in Synagogam, ut doceret; & erat ibi homo, & manus ejus dextera erat arida. Et reliqua.

Homilia S. Petri Chrysologi Episcopi. *Serm.* 32.

Le-

rere dignoſcuntur: Proindeque demiſſis precibus poſtularunt, ut ſibi concederetur hujuſmodi facultas, Sacroſanctum nempe Miſſæ Sacrificium, etiam ſine Lapidea Sacrata Tabula, celebrandi ſuper Antimenſiis Ruthenorum & ſtanneos Calices adhibendi.

Cum autem hujuſmodi Miſſionariorum preces,a dicta Cardinalium Congregatione Propagandæ Fidei negociis præpoſita, alterius Congregationis Venerabilium quoque Fratrum noſtrorum ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium adverſus Hæreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum, examini, & judicio, de more, remiſſæ fuerint: & conſequenter de iis actum fuerit in Conſeſſu coram Nobis habito die 22.Januar.elapſi Anni 1750., Nos tunc, ut ad generale Reſcriptum ſuper his edendum mature procederemus, quidquid olim in hac materia ab hac eadem Apoſtolica Sede decretum fuiſſet, in unum colligi juſſimus; ac præterea Venerabili Fratri Epiſcopo Zenopolitano, qui tunc opportune in curia præſens aderat, quique, & antea diu in Polonici Regni ditionibus, atque in Eccleſiaſticis Catholicorum Latinorum, Græcorumque Unitorum negociis Apoſtolicæ Sedi egregiam operam navando, verſatus fuerat; & deinde ad eaſdem Regiones, & ad eoſdem labores laudabiliter proſequendos, non obſtantibus itinerum difficultatibus, expenſiſque, redire non dubitavit; mandavimus, ut Nos ſuper expoſitorum veritate inſtructos redderet, ſuamque Nobis ſententiam ſuper hujuſmodi poſtulatis, tam voce, quam ſcripto aperiret. Nunc vero, exhibitis Nobis præcedentium Decretorum monumentis, iiſque per Nos accurate perpenſis; atque omnibus, quæ in dictis precibus narrata fuerant, præfati Epiſcopi Zenopolitani teſtimonio comprobatis; quum is præterea Nobis retulerit, complures eſſe in iis regionibus Presbyteros Latini Ritus, & quidem Deum timentes, qui in ſupradictis neceſſitatibus conſtituti, minime dubitant ſuper Antimenſiis Græcorum Unitorum abſque Lapidea Tabula Miſſarum Sacra facere, ejuſdemque conſilium fuerit, quod ſicuti Græcorum Unitorum Presbyteri, quoties id rerum opportunitas ſuadet, propriis Antimenſiis relictis, Miſſarum Sacrificia offerunt ſuper Lapideis Latinorum Tabulis; ita ad conſtitutam feliciter unionem magis, magiſque ſtabiliendam non parum conduceret, Latinis Presbyteris liberam facultatem concedere, ut ubi neceſſitas ſic exigere dignoſcatur, deficiente nimirum Lapidea Altaris Tabula, Miſſas celebrare valeant ſuper eorumdem Græcorum Unitorum Antimenſiis; his omnibus attente perpenſis, in hanc denique ſententiam devenimus, ut prædictis Sacerdotibus Latini ritus in Ruſſia Polonica degentibus permitteremus in Ruthenorum Unitorum Eccleſiis, deficientibus Lapideis Tabulis de more conſecratis, & Calicibus aureis, ſive argenteis, Miſſarum ſacrifi-

cia super eorumdem Ruthenorum Antimensiis, & cum Calicibus e stanno, qui apud illos in usu sunt, sine ullo conscientiæ scrupulo, celebrare.

Porro, quod attinet ad Calices stanneos, omissis iis, quæ repeti possent ex priorum Ecclesiæ seculorum memoria, quum scilicet & lignei, & vitrei Calices in Altaris ministerio adhibebantur; ut ostensum a Nobis est in tractatu *de Sacrificio Missæ*, nullum generale Decretum proferri potest, quo vel hodie vetitum sit hujusmodi Calicibus e stanno confectis in Missa uti, si Ecclesiarum, vel sacerdotum paupertas tanta sit, ut majoris pretii vasa comparari nequeant: Quin imo in *Can. ut Calix de Consecrat. distinct.* 1., hæc expressa verba leguntur: *Si quis autem tam pauper est, saltem vel stanneum Calicem habeat*: Et quidem ad comprobandam, asserendamque hujusmodi Ecclesiæ Indulgentiam plura leguntur apud San. Thomam, aliosque Scriptores de hoc disciplinæ capite agentes.

Sect. 1. §. 26. & seq. Latinæ Editionis Patavinæ.

Quod vero spectat ad alteram optati Indulti partem, satis quidem constat in Ecclesia Latina nequaquam celebrari posse incruentum Missæ sacrificium, nisi super Altari, quod vel totum rite consecratum fuerit, vel saltem superimpositum habeat consecratum Lapidem, qui *Tabula Altaris* nuncupatur; qua etiam de re egimus in dicto Tractatu *de Sacrificio Missæ*. In Græca autem Ecclesia hujusmodi Sacrati Lapides minime sunt in usu; Sed ibi a pluribus jam seculis in more positum est, ut, ubi Altare solemni consecratione totum dedicatum non fuerit, loco Lapideæ hujusmodi Tabulæ, super Altaris Mensa aptetur Linteum quoddam Episcopali benedictione consecratum, in cujus angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ sunt, quodque vocatur *Antimension*, & super ipso Sacra Mysteria conficiantur; ut apud auctores de rebus Liturgicis tractantes videre licet.

3. part. quæst. 83. art. 3. ad sextum. Quart. ad Rubricas Missalis part. 2. tit. 1. sect. 1. dub. 1 §. Col. Pasqualig. de Sacrificio Novæ Legis tom. 2. quæst. 764. & quæst. 765. Biss. Hierurg. Sacrâ in verb. Calix. §. 2. Cit. sect. 1. §. 2. & seqq.

Quum vero nunquam Ecclesiæ Latinæ mens fuerit, ut Græcorum Ritus destrueret, quin potius eorum semper conservationi, quantum fas esset, nec non eorumdem apud Græcos fideles observantiæ prospexerit; numquam proinde Missarum celebrationem, quæ super hujusmodi Antimensiis a Græcis Catholicis fit, improbavit; sed eam, & quidem non in partibus Orientis dumtaxat, verum etiam inter Italo-Græcos, permitti expresse declaravit; ut videre licet tum in Instructione per fel. rec. Prædecessorem nostrum Clementem Papam VIII. edita, tum in nostra Constitutione, quæ incipit *Etsi Pastoralis*.

Goar. in notis ad Euchолog. Græcor. pag. 521. Venetæ Editionis Christianus Lupus in Synodo General. & Provincial. in differt. de S. Leonis IX actis cap. 13. Bruxellen. Editionis part. 3. Renaudot. in Collectione Liturgiar. Oriental. tom. I. pag. 182. Edit. Parisien. Magri in notitia vocabulor. Ecclesiasticor. in verb. *Antimensia*.

Quum vero in iis Regionibus, in quibus Italo-Græci sunt, Latini quoque frequentes habitent, atque ibidem tam unius, quam alterius Ritus Ecclesiæ adsint; ita ut absque ullo impedimento & sine

Card. Bona Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 20. §. 2. ejusque Comment.

& sine gravi incommodo unusquisque Presbyter proprii Ritus Ecclesiam adire valeat; nulla sane causa est, ob quam Latinis earum partium Presbyteris permitti debeat, contra constantem Ecclesiæ Latinæ disciplinam, sine Sacrata Altaris Lapidea Tabula Missas celebrare, easque super Græcorum Antimensiis offerre; quod ipsis proinde in citata nostra Constitutione vetitum fuit.

Robert. Sala tom. 2. pag. 70. num. 4. Taurinen. Editionis. Constit. 57. Bullar. nostr. §. 6. num. 17. tom. I.

Sed aliter se res habet, ubi de Regionibus agitur, in quibus Latini Presbyteri ab Ecclesiis Latini Ritus longe degentes, quum, Sacratas Lapideas Tabulas per longa itinera sine gravi incommodo, & sine periculo eas confringendi, secum deferre nequeant, vel Missæ celebrationem penitus omittere, & sic Latinos Fideles sine sacrificio proprii Ritus, & sine Mysteriorum participatione relinquere, vel eam super Græcorum Antimensiis peragere compelluntur. In hujusmodi rerum circumstantiis, Apostolicæ Sedis provida indulgentia jamdudum enituit; quum scilicet anno MDCII. ad supplicationem tunc existentis Episcopi Vilnensis, prædictæ Cardinalium Inquisitorum Generalium Congregationi hac de re exhibitam, ipso etiam Prædecessore Nostro Clemente Papa VIII. approbante, rescriptum fuit: *Sacerdotes Rutheni non Schismatici in Ecclesiis Catholicorum Ritus Latini, Altaribus, Calicibus, & Vestibus Sacris eorumdem Catholicorum uti, & Missam celebrare possint in casu necessitatis, ac etiam solum devotionis causa, dummodo Ritu Rutheno celebrent, & e contra Sacerdotes Ritus Latini in Ecclesiis Ruthenorum non Schismaticorum, Altaribus, & Calicibus, ac Vestibus Sacris uti, & Missam celebrare valeant, Ritu tamen Latino: Et prædicta serventur, secluso omni scandalo, & de licentia Prælatorum, & Rectorum ipsarum Ecclesiarum.*

Eodem §. 6. num. 19.

Nos igitur præmissæ necessitatis intuitu, atque etiam hujusmodi Decreti consideratione adducti, præsentium literarum tenore, atque ex certa scientia, & Apostolicæ auctoritatis plenitudine, salvis præfati Clementis VIII., Nostrisque super Ritibus Italo-Græcorum editis Constitutionibus, & Ordinationibus, non modo relatum superius decretum approbamus, & confirmamus; verum etiam præfatis omnibus Missionariis, aliisque Sacerdotibus Latinis in tota Russia Polonica nunc, & pro tempore commorantibus, ut ipsi, & eorum quilibet, in Ecclesiis Ruthenorum Unitorum, deficientibus Lapideis Altarium Tabulis rite consecratis, super sacris eorumdem Ruthenorum Antimensiis Missarum Sacrificia celebrare, atque etiam, ut supra dictum est, in hujusmodi celebratione eorumdem Calicibus stanneis uti libere, & licite possint, & valeant, concedimus, & indulgemus. Non obstantibus quibusvis Apostolicis, seu Generalium, aut Provincialium, vel Synodalium Conciliorum contrariis Constitutionibus, & Ordinationibus, sive Locorum,

Per-

Conceſſio Officii S. Barbaræ V. & M. ſub Ritu duplici I. Claſſis pro Monialibus S. Joannis Torcellanæ Diœceſis.

Dilectis in Chriſto Filiabus Abbatiſſæ, & Monialibus Monaſterii S. Joannis Apoſtoli, & Evangeliſtæ Torcellanæ Civitatis, vel Diœceſis Ordinis S. Benedicti.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilectæ in Chriſto Filiæ ſalutem.

SUpplicem libellum, quem dudum Dilectus Filius Hieronymus Lombardus Presbyter Societatis Jeſu Nobis veſtro nomine porrexit, ea paterna benignitate excepimus, quæ & veſtris religioſis virtutibus, & noſtris erga vos Pontificiis Studiis reſponderet. In ipſo autem demiſſæ preces continebantur, ut nimirum, quoniam Sacra pignora Sanctæ Barbaræ Virginis, ac Martyris Conſtantinopoli olim translata in Monaſterii veſtri Eccleſia fuiſſe repoſita, & adhuc requieſcere tradiderunt graves rerum Venetarum Hiſtorici, atque eam præcipuam Patronam colitis, & veneramini, Officium proprium, ut dicitur, ejuſdem Sanctæ Barbaræ vobis recitandum Apoſtolica Auctoritate indulgeremus. Nos autem perſpectum habentes, quibus Acta ejuſdem Sanctæ Virginis, & Martyris obnoxia difficultatibus reperiantur, per Nos ipſi, ut veſtris piis votis ob ſecundaremus, illa expendimus, atque ex Lectionibus, quæ in aliquibus Eccleſiis recitantur, eas tandem delegimus, quæ Capitulo, & Canonicis Patriarchalis Baſilicæ noſtræ Lateranenſis multis ab hinc annis, a Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus præpoſitorum maturo examine comprobatæ quotannis uſui ſunt. Probe vero edocti Monaſticum Inſtitutum veſtrum, tribus illis pro ſecundo Nocturno Lectionibus laudatæ Baſilicæ Lateranenſis quartam addidimus, quæ Octava in Ordine Divini Officii, Translationem Corporis ipſius Sanctæ Barbaræ Dioſcori filiæ ad veſtram Sancti Joannis Apoſtoli, & Evangeliſtæ Eccleſiam complectitur. Porro multa ſunt gravium Auctorum, ut præfati ſumus, teſtimonia, quæ nos ad Octavam hanc Lectionem exponentem hiſtoriam Translationis hujuſmodi adornandam adduxerunt. In primis Fontinus Dandalus Epiſcopus Patavinus, Andreas Dandalus in Manuſcripto Chronico, atque etiam judicium hac ſuper re a b. m. Joanne Baptiſta Agucchia meritiſſimo noſtro Bononienſi Cive interpoſitum, dum Venetiis Apoſtolicum Nuntium ageret, præter cetera quoque documenta in Hiſtoria dictæ Translationis Corporis Sanctæ Barbaræ primum Nicomedia Conſtantinopolim, deinde hinc Venetias ad Ducalem Eccleſiam, tum tandem ad memoratam Eccleſiam veſtram comprehenſa a Fortunato Olmo Veneto Abbatæ Sanctæ Mariæ de Pero, ac Monacho

cho

cho S. Georgii Majoris, quæ omnia perlegimus. Propriam itidem Orationem in nonnullis locis recitari solitam adjecimus, in qua quidem pia admodum explicatur celebris traditio de præsentissimo patrocinio, ac præsidio, quod ipsa Virgo, ac Martyr pro Christifidelibus suo cultui mancipatis suscipit, & potissimum affert, ne viam universæ carnis sine ultimis Sanctæ Ecclesiæ Sacramentis, ac præsertim Sacrosancti Corporis Jesu Christi Viatico ingrediantur. Officium sane hujusmodi, est tenoris, qui sequitur:

Die 4. Decembris.

OFFICIUM IN FESTO S. BARBARÆ VIRG. ET MARTYR.

Duplex I. Classis.

Pro Monialibus Monasterii Sancti Joannis Evangelistæ, Torcellanæ Dioecesis.

ORATIO.

Intercessio, quæsumus Domine, Beatæ Barbaræ Virginis, & Martyris tuæ ab omni Nos adversitate protegat, ut per ejus interventum gloriosissimum Sacrosancti Corporis, & Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi Sacramentum ante diem exitus nostri per veram poenitentiam, & puram confessionem percipere mereamur. Qui tecum vivit, & regnat &c.

Lectio V.

Barbara Virgo Nicomediensis, Dioscori nobilis, sed Superstitiosi hominis filia, per ea, quæ visibilia facta sunt, ad invisibilia, divina opitulante gratia, facile pervenit. Quapropter soli Deo, rebusque Divinis vacare coepit. Eam Pater utpote forma venustiori nitentem a quocumque virorum occursu tutari cupiens, turri inclusit ubi pia Virgo Meditationibus, & precibus addicta, soli Deo, quem sibi in sponsum delegerat, placere studebat. Oblata a Patre pluries Nobilium connubia fortiter sprevit; pater vero per sui absentiam filiæ animum posse facilius emolliri confidens, jussit primo Balneum extrui, ne quid ei deesset ad commoditatem, deinde peregre in exteras regiones profectus est.

℟. Propter veritatem.

Lectio VI.

Abeunte patre, jussit Barbara duabus fenestris, quæ in turri erant, tertiam addi in honorem Divinæ Trinitatis, labiumque Balnei Sacrosanctæ Crucis Signo muniri; quod ubi rediens Dioscorus inspexit, audita novitatis causa, adeo in filiam excanduit, ut stricto ense eam appetens, parum abfuerit, quin eam dire confoderet: sed præsto adfuit Deus: fugienti Barbaræ saxum ingens se patefaciens, viam aperuit, per quam Montis fastigium petere, & in specu latere potuit; sed paulo post, cum a nequissimo Genitore reperta fuisset, ejus latera pedibus, dorsumque

Conceſſio Officii, & Miſſæ Sanctorum quinque martyrum Marochienſium, nempe

BERARDI, PETRI, ACCURSII, ADJUTI, atque OTHONIS

Sub Ritu Duplici Primæ Claſſis pro omnibus Regnis, & Dominiis

REGIS LUSITANIÆ.

Die XVI. *Januarii in Feſto SS. Berardi, Petri, Accurſii, Adjuti, atque Othonis Ordinis Seraphici Protomartyrum.*

Introitus. *Pſal.* 33.

MUltæ tribulationes juſtorum, & de his omnibus liberavit eos Dominus: Dominus cuſtodit omnia oſſa eorum: unum ex his non conteretur.

Pſal. ibid Benedicam Dominum in omni tempore; ſemper laus ejus in ore meo. ℣. Gloria Patri &c.

Oratio.

DEus, qui Sanctorum Martyrum tuorum Berardi, Petri, Accurſii, Adjuti, atque Othonis glorioſo certamine Ordinis Minorum initia conſecraſti: concede nobis famulis tuis: ut quorum lætamur triumphis, eorum virtutes imitemur. Per Dominum.

Lectio Epiſtolæ B.Pauli Apoſtoli ad Corinthios. 1.*Cor.*4.

FRatres, Spectaculum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus. Nos ſtulti propter Chriſtum, vos autem prudentes in Chriſto; nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles: uſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus, & laboramus operantes manibus noſtris: maledicimur, & benedicimus: perſecutionem patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus: tamquam purgamenta hujus mundi facti ſumus, omnium peripſema uſque adhuc. Non ut confundam vos hæc ſcribo, ſed ut filios meos cariſſimos moneo in Chriſto Jeſu Domino noſtro.

Graduale Pſal. 78. Vindica Domine ſanguinem Sanctorum tuorum, qui effuſus eſt.

℣. Poſuerunt morticina ſervorum tuorum, Domine, eſcas volatilibus cœli: carnes ſanctorum tuorum beſtiis terræ. Alleluja, alleluja.

℣. Hæc eſt vera fraternitas, quæ vicit mundi crimina: Chriſtum ſecuta eſt, inclyta tenens regna celeſtia. Alleluja.

Poſt ſeptuageſimam, omiſſo Alleluja, & verſu ſequenti, dicitur Tractus.

*Pſal.*125. Qui ſeminant in lacrymis, in gaudio metent. ℣. Euntes ibant, & flebant mittentes ſemina ſua. ℣. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos ſuos.

† Se-

† Sequentia sancti Evangelii secundum Matthæum. *Matth.* 10.

IN illo tempore Dixit Jesus discipulis suis; Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices, sicut columbæ. Cavete autem ab hominibus; Tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos: & ad præsides, & reges ducemini propter me, in testimonium illis, & gentibus: cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium. & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient: & eritis odio omnibus propter nomen meum; qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Credo.

Offertorium, *Sap* 3. Justorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum malitiæ: visi sunt oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace, alleluja.

Secreta.

PRo pretiosa, Domine, tuorum morte Sanctorum sacrificium illud offerimus; quo opem tuam nostris temporibus clementer impendas, & gratiam nobis veræ devotionis exhibeas. Per Dominum.

Communio. *Lucæ* 12. Dico autem vobis amicis meis: Ne terreamini ab his, qui vos persequuntur.

Postcommunio.

COElestia, Domine, dona, quæ sumpsimus, vitam nobis tribuant sempiternam: quam cum beatorum martyrum tuorum Berardi, Petri, Accursii, Adjuti, atque Othonis gloriosis meritis imploramus. Per Dominum.

O F F I C I U M.

Omnia de communi plurimorum Martyrum, præter Orationem, & lectiones, quæ sequuntur.

I N P R I M O N O C T U R N O.

De Libro Ecclesiastici.

Lectio I.

IN dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne probatur aurum, & argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis. Crede Deo, & recuperabit te; & dirige viam tuam, & spera in illum. Serva timorem illius, & in illo veterasce. Metuentes Dominum sustinete misericordiam ejus: & non deflectatis ab illo, ne cadatis. Qui timetis Dominum, credite illi; & non evacuabitur merces vestra.

Lectio II.

Lectio II.

QUi timetis Dominum, sperate in illum: & in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum: & scitote, quia nullus speravit in domino, & confusus est. Quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est? Aut quis invocavit eum, & despexit illum? Quoniam pius, & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata: & protector est omnibus exquirentibus se in veritate.

Lectio III.

QUi timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: & qui diligunt illum, conservabunt viam illius. Qui timent Dominum, inquirent, quæ beneplacita sunt ei: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum, custodient mandata illius, & patientiam habebunt usque ad inspectionem illius.

IN II. NOCTURNO.

Lectio IV.

OTho, Berardus, Petrus, Accursius, & Adjutus Christi Fidem, quam verbo prædicaverant, sanguine confirmarunt. A S. Francisco, cujus Disciplinæ Alumni erant, delecti, quos ad id munus in Africam mitteret, adeo ipsius cohortationibus, & apud Deum precibus confirmati sunt, ut nihil tam optarent, quam pro barbarorum salute vitam profundere. Nudis igitur pedibus, & in summa omnium rerum inopia proficiscuntur in Hispaniam, ubi cum propter vitæ, morumque sanctitatem Christifidelibus admirationi fuissent, & exemplo, Hispalim veniunt, & Mesquitam ingressi, Mauros ad veram fidem hortari summo studio cœperunt; at inde rejecti, & colaphis, fustibusque contusi Regem adeunt, qui quod Mahumetanam impietatem coram se libere detestarentur, iratus, capite plecti eos imperat: verum exoratus filii precibus, ne innocentes homines supplicio afficeret, commutata sententia turri includit, è cujus fastigio cum Christi fidem populo prædicarent, Urbe excedere jubentur, & Marochium proficisci.

Lectio V.

MAri transmisso, maximisque in eo itinere exhaustis laboribus, paulo post, quam Marochium venerunt, fidei causa in vincula conjecti sunt, a qua cum nullis nec blanditiis, nec minis deduci potuissent, super solum aspersis testis stratum nudi projiciuntur, totaque nocte flagris cæsi ita sunt, ut viscera pene diffluerent: quo in cruciatu una fuit hæc omnium vox: nunquam secum tam preclare actum esse, quam eo noctis tempore. Postero die cum

cum ad Regem Miramolinum vincti ducerentur, quidam autem ex proceribus obviam eis factus,ut a Christo deficerent, suadere non desisteret, Otho in Maurorum sectam invectus graviter est; ob id vero alapa percussus, alteram statim maxillam Saraceno obtulit Deum precatus, ut eidem ignosceret. Tum ille exardescens ad Regem introduci eos jussit, dignos clamans, de quorum insania Rex ipse supplicium sua manu sumeret.

Lectio VI.

CORam adductos a Christiana Religione magnis præmiis avertere Miramolinus aggreditur; verum cum nec blanditiis, nec minis quicquam proficeret, in furorem actus stricto gladio omnes obtruncat. Martyrii palmam adepti sunt decimo septimo Kalendas Februarias anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo. Eorum corpora a nequissima multitudine funibus tracta extra muros in ignem conjiciuntur, quibus cum ignis parceret, Christiani vero, qui aderant, Deum ob id summis laudibus extollerent, Saraceni lapides in eos jaciunt; Martyrum corpora circa muros, & per vicos iterum raptant, & dilacerant, quorum sparsa membra clam a Christianis collecta, partim in privatis ædibus servata sunt, partim sepulturæ mandata; pleraque in Lusitaniam delata Conimbricæ in Cœnobio S. Crucis honorifice condita, ubi magno populi concursu ad hoc usque tempus coluntur. Horum Martyrum memoria meritis, & miraculis illustrium, ut eo die, quo passi sunt, ritu solemni recoleretur ab universo Seraphico Ordine, Sixtus IV., ab aliis præterea diversis in locis alii Summi Pontifices indulserunt, tandem postulante JOANNE V. Lusitaniæ, & Algarbiorum Rege, eorumdem Beatorum Martyrum eximio cultore, ut in omnibus ejus Dominiis ritu duplici primæ Classis celebraretur, BENEDICTUS Decimus Quartus Pontifex Maximus benigne concessit.

Lectio VII.

IN III. NOCTURNO.

Lectio Sancti Evangelii secundum Matthæum.

Cap. 10.

IN illo tempore Dixit Jesus Discipulis suis: ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes, sicut serpentes, & simplices, sicut columbæ, & reliqua.

Homilia S. Augustini Episcopi.

De verb. Evang. Matth. 10.

AUdistis, fratres, cum sanctum Evangelium legeretur, quemadmodum Dominus noster JESUS Christus disciplina sua Martyres suos corroboraverit, dicens: Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Considerate, fratres mei, quid faciat. Si unus

unus lupus inter multas oves veniat, quantacumque sint ovium millia, uno lupo in medio turbabuntur; & si non omnes lanientur, omnes tamen terrentur. Qualis ergo erat ista ratio, quale consilium, qualis potestas, nec lupum ad oves admittere, sed in lupos oves mittere? Mitto, inquit, vos, sicut oves in medio luporum: non ad limites luporum, sed in medio luporum. Erat ergo luporum agmen; oves paucæ.

Lectio VIII.

AUdiamus ergo, quid monuit. Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Si jam simplicitas columbarum indicta est nobis, astutia serpentis quid facit in columbæ simplicitate? Amo in columba, quod fel non habet: timeo in serpente, quod venenum habet. Noli ex omni parte horrere serpentem: habet, quod oderis, habet, quod imiteris. Serpens enim, cum fuerit senectute prægravatus, & senserit pondus vetustatis, coarctat se per cavernam, & deponit tunicam veterem, ut novus exiliat. Imitare illum, Christiane, qui audis Christum dicentem: Intrate per angustam portam. Et Paulus Apostolus tibi dicit: Exuite vos veterem hominem cum actibus suis, & induite novum. Habes ergo, quod imiteris in serpente.

Lectio IX.

JAm vero quid opus est commendare multis verbis simplicitatem columbarum? Cavenda enim erant venena serpentis; ibi imitatio periclitabatur, ibi erat, quod timeretur: columbam vero securus imitare. Attende columbas in societate gaudere: ubique simul volant, simul pascuntur, communione gaudent, caritatem servant. Columba amat & quando rixatur; lupus odit & quando blanditur. Columbarum ergo simplicitatem habentes, & astutiam serpentum, solemnia Martyrum celebrate in sobrietate mentis: Deo laudes dicite: ipse est enim Dominus Deus noster, qui martyrum Deus: ipse coronator noster. Si bene luctati fuerimus, coronamur ab eo, qui coronavit eos, quos imitari concupiscimus.

DECRETUM.

Portugalliæ, & Algarbiorum.

AD preces IOANNIS V. Portugalliæ, & Algarbiorum Regis (erga Beatos Martyres Marochienses BERARDUM, PETRUM, ACCURSIUM, ADJUTUM, & OTHONEM, Seraphici ordinis Protomartyres, devotionis suæ perenne monumentum suis Subditis relicturi) suprascriptas Lectiones, tam proprias Secundi Nocturni a SANCTITATE SUA revisas, & correctas, quam primi, & tertii Nocturni, die decima sexta Januarii in omnibus prædicti Regis dominiis sub ritu duplici primæ classis in posterum recitari, ac Missam celebrari posse SANCTITAS SUA benigne indulsit, atque concessit. Die 8. Octobris 1748.

D. F. Card. Tamburrinus Præf.

Loco * Sigilli

T. Patriarcha Hierosolymitanus Secretarius.

Concessio Officii, & Missæ S. Theotonii Confessoris sub ritu duplicis Majoris pro omnibus Regnis, & dominiis Regis Lusitaniæ.

Die XVIII. Februarii. In Festo

SANCTI THEOTONII CONFESSORIS.

Duplex Majus.

AD VESPERAS.

Antiph. Introibo *cum reliquis de Laud. Ps.* Dixit Dominus. *Cum reliq. de Dominica, & loco ultimi, Ps.* Laudate Dominum omnes gentes.

Capitulum.

MAgnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis suis monstra placavit; glorificavit illum in conspectu Regum, & jussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam.

Hymnus.

PAtrem canamus inclytum,
Qui dum juventa floruit,
Juvit sodales plurimos
Sanctis reformans moribus.
Tum Christi amore percitus,
Perrexit illuc pluries,
Ubi nos Redemptor omnium
Suo expiavit sanguine.
Præceps furentis æquoris
Non ira cursum detinet;
Timere nescit æstuans
In corde puro Caritas.
Mox & procellis imperat,
Vis fœda cedit turbinis;
Ipso rogante exiites,
Ventique, & undæ subsident.
Centena glebis oscula
Humi volutus imprimit:
Geritque fixum pectori
Nostræ salutis auspicem,
Probra hinc, labores, dedecus
Ardore raptus æmulo
Præfert opimis infulis,
Terræque honores despicit.
Sanctæ Crucis sub stemmate
Sacrum reformat Ordinem;
Qualem beavit jam suo
Salvator ipse nomine.
Tuo rogatu supplici
Christi æmulator impetra,
Ut cogitemus perpetim
Dilecta Christi vulnera. Amen.

℣. Renovamini spiritu mentis vestræ.
℟. Et induite novum hominem.

Ad magnificat,

Antiph. Estote imitatores mei, sicut filii carissimi, & ambulate in dilectione.

Oratio.

DEus qui Beati Theotonii salutaribus monitis, & exemplis Canonicam Disciplinam reparasti: concede propitius; ut ejus exemplo, & intercessione arctiorem Christianæ perfectionis viam ingressi facilius vitam æternam consequamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Ad MATUTINUM.

Invitatorium.

VEnite adoremus Regem Regum: * Qui nobis ad exemplum proponit Theotonium.

Hymnus.

TU nostri columen, tu decus, horridas
Hinc pestes remove, diraque prælia,
Intentus populo desuper excuba,
Et rem protege publicam.
Te gens Lusiadum rebus in asperis
Olim propitium sensit, & agmina
Maurorum patriis finibus expulit,
Armis, & prece dimicans.
Te jussi toties cedere dæmones,
Te morbi metuunt sæpe coerciti,
Iram, si jubeas, fulgura temperant,
Et fluctus mare comprimit.
Nunc ergo populi vocibus annue;
Atque illum foveas præcipue gregem,
Cui vivens pœeras, qui memor optimum
Nunc patrem precibus vocat.
Quicumque hoc peraget denique canticum,
Fac tutas ineat te duce semitas,
Dum laudes Triadi concinat inclytæ,
Tecum secla per omnia. Amen.

In I. Nocturno.

Ant. Introibimus in tabernaculum ejus, adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.

Ps. de Communi Confessoris non Pontif. Antiph. Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Jerusalem.

Ant. Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri.

℣. Benedicam Dominum in omni tempore.

℟. Semper laus ejus in ore meo.

Absol. Exaudi Domine.

Benedictio. Benedictione perpetua.

Lectio I.

De libro Ecclesiastici. *Cap. 3.*

QUi navigant mare, enarrent pericula ejus, & audientes auribus nostris admirabimur, illic præclara opera, & mirabilia, varia bestiarum genera: & omnium pecorum, & creatura belluarum. Propter

pter ipsum confirmatus est itineria finia, & in sermone ejos composita sunt omnia. Multa dicemua, & deficiemns in verbis; consummatio autem sermonum ipse est in omnibus.

℣. Gustate, & videte quoniam suavis est Dominus. * Beatus vir, qui sperat in eo.

℟. Oculi Domini super justos, & anres ejus in preces eorom. Beatns vir.

Benedictio. Unigenitus Dei Filius:

Lectio II. Cap. 44.

LAudemus Viros gloriosos, & Parentes nostros in generatione sua; multam gloriam fecit Dominus: magnificentia sua a seculo. Dominantes potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua prædìti, nuntiantes in prophetis dignitatem Prophetarum. Et imperantes in præsenti popnlo, & virtute prudentiæ populis sanctissima verba; in peritia sua requirentes modos musicos, & narrantes carmina scripturarum.

℣. Si custodierint Filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos: * Sedebnnt super sedem tuam.

℟. Sacerdotes tui induantur justitiam, & sancti tui exultent, Sedebunt.

Benedictio. Spiritus Sancti gratia.

Lectio III. Cap. 45.

DIlectus Deo, & hominibus, cujus memoria in benedictione est, similem illum fecit in gloria Sanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis suis monstra placavit; glorificavit illum in conspectu Regum, & jussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam; in fide, & lenitate ipsius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne: audivit enim eum, & vocem ipsius, & induxit illum in nubem, & dedit illi coram præcepta, & legem vitæ, & disciplinæ.

℟. Cum sederit Filius hominis in sede Majestatis suæ: * Sedebitis & vos super sedes duodecim. ℣. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sedebitis. Gloria Patri. Sedebitis.

In II. Nocturno.

Antiph. Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini Nostri JESU Christi.

Antiph. Hæc est requies mea hic habitabo quoniam elegi eam.

Antiph. Non est hic aliud, nisi domus Dei, & Porta Cæli.

℣. Custodivit eum ab inimicis.

℟. Et a seductoribus tutavit eum.

Absolutio. Ipsius pietas.

Benedictio. Deus Pater omnipotens.

Lectio IV.

THeotonius Lusitanus Oppidi Gansey (a Civitate Tudensi tantum Minii interfluentis spatio discreti) parentum diligentia pie, religioseque ab infantia educatus: deinde sub Episcopo Conimbricensi ejus Avunculo a Magistro Telione Conimbriæ Archidiacono usum, & modum legendi, ac canendi Ecclesiasticum optime doctus, in Ecclesia Visiensi Beatæ Mariæ primum Clericus, deinde Presbyter ordinatus, nec multo post ejusdem Ecclesiæ Prior invitus constitutus, cum illam Ecclesiam aliquot annis sanctissime rexisset, accensus desiderio videndi sacra loca, in quibus mundi Salvator pro nostra salute carnem sumere, & mortem pati dignatus est, cedens prioratui, peregrinationem Hierosolymitanam semel, & secundo non sine maximis laboribus, vitæque periculis absolvit, quam Deus sibi gratam fuisse, multis miraculis declaravit. Post secundam vero peregrinationem Prioratum Visiensem denuo sibi oblatum, ac etiam Episcopalem Dignitatem respuens, tertio eamdem peregrinationem meditabatur, ut Sepulchri Domini custodiam, & communis vitæ societatem a Canonicis Regularibus tunc apud ipsum Dominicum Sepulchrum degentibus sibi pollicitam susciperet.

℟. In fraude circumvenientium illum adsuit illi * Et honestum fecit illum ℣. Certamen forte dedit illi, ut vinceret. Et honestum.

Benedictio. Christus perpetuæ.

Lectio V.

TUnc vero undecim Clerici Conimbricenses cum primis nobiles, qui Deo inspirante inter se condixerant, se ipsos divinis obsequiis sub arctiori custodia Sanctæ Religioni mancipare, & labentem in illis regionibus Canonicorum Ordinem reparare, Theotonium impense rogant, ut sancti illius propositi socios se velit adjungere. Quamobrem eorum consilio post maturam considerationem probato libenter annuit, se eum illis duodecimum connumerari. Et ita duodecim ii viri spiritu Apostolico ferventes Monasterium in honorem Sanctæ Crocis, & Beatissimæ Virginis MARIÆ construxerunt in

 sub-

suburbio Civitatis Conimbricæ sub Regula, & habitu Beatissimi Patris Augustini; & ipsum Theotonium in Priorem, cui se ipsos regulariter instituendos committerent, etsi modis omnibus repugnantem elegerunt. Quos vero profectus, quæ virtutum incrementa sub regimine tam sancti Viri nova illa plantatio acceperit, non est opus narrare. Siquidem brevissimo tempore Monasterium bonis temporalibus copiosissime auctum, virtutibus ornatum, & optimis Viris religiosis fuit illustratum: inter quos ipse Theotonius magnis vitæ meritis anteibat.

℟. Oculis, ac manibus in cælum semper intentus * Invictum ab oratione spiritum non relaxabat.

℣. Iste est, qui ante Deum magna virtutes operatus est. Invictum. *Benedictio*. Ignem sui amoris.

Lectio VI.

MUltas etiam virtutes Deus per Theotonium operari dignabatur; sæpissime enim dæmones fugabat ab obsessis corporibus, & ægrotos suis precibus sanabat, inter quos fuerunt Venerabilis Rex Alphonsus Henricus, & ipsius conjux Maphalda. Nec tantum Regibus, ceterisque Lusitanis, a quibus ut communis Pater habebatur, sed ab externis etiam, & præcipue a Sancto Bernardo Abbate Claravallensi in magna veneratione habitus fuit: ejus orationis vim sæpe Christianæ fidei hostes debellati senserunt. Demum ætate ingravescente cum Prioratui cessisset, se totum contemplationi tradens, appropinquante die migrationis ex hac vita, Principem Apostolorum de futura beatitudine securum illum reddentem, nec non & cælestis Patriæ incolas, scalamque in Cælum protensam vidit. Pridie etiam quam migraret, stellarum globus è Cælo in medium Claustri Monasterii visus est descendere. Quare sanctissimo Dominici Corporis Viatico munitus; cum suos Alumnos ad perfectionem esset cohortatus, animam Deo reddidit octogenarius die decima octava Februarii. Ejus corpus ab Episcopo Conimbricensi sepulturæ traditum, multis miraculis coruscavit.

℟. Populum justum liberavit a Nationibus, quæ illum deprimebant: * Et stetit contra Reges horrendos in portentis, & signis. ℣. Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Domini. Et stetit. Gloria Patri. Et stetit.

In III. Nocturno.

Antiph. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.

Antiph. Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum: lunam, & stellas; quæ tu fundasti.

Antiph. Gloriosa dicta sunt de te Civitas Dei. ℣. Quam dilecta tabernacula tua; Domine virtutum! ℟. Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

Pater noster *Absolutio*. A vinculis. *Benedictio*. Evangelica.

Lectio VII.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

Cap. 19.

IN illo tempore: dixit Petrus ad JESUM: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Et reliqua.

Homilia S. Bernardi Abbatis.

Declam. de Evangel. hujus verb.

ARbitror verba lectionis hujus ea esse, de quibus ad immortalem sponsum a finibus terræ clamat Ecclesia; Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Hæc nempe sunt verba, quæ contemptum mundi in universo mundo, & voluntariam persuasere hominibus paupertatem; hæc sunt, quæ Monachis claustra replent: deserta Anacoretis. Hæc, inquam, sunt verba, quæ Ægyptum spoliant, & optima quæque ejus vasa diripiunt; hic sermo vivus, & efficax, convertens animas felici æmulatione sanctitatis, & veritatis promissione fideli.

℟. Obitum suum longe ante præscivit, dixitque Fratribus: * Cupio dissolvi, & esse cum Christo ℣. Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est. Cupio *Benedictio*. Cujus festum colimus. *Lectio III.*

NAm, & mundus transit, & concupiscentia ejus, & relinquere hæc magis expedit, quam relinqui. Ecce, inquit; reliquimus omnia; & secuti sumus te: nimirum quia exultavit, ut gigas ad currendam viam, nec currentem sequi poterat oneratus. Sed nec inutilis commutatio, pro eo, qui super omnia est, omnia reliquisse, nam & simul cum eo donantur omnia, & ubi apprehenderis eum, erit unus ipse omnia omnibus, qui pro ipso omnia reliquerunt. Omnia sane dixerim, non tantum possessiones, sed etiam cupiditates, & eas maxime.

℟. Iste

℟. Iſte homo perfecit omnia, quæ locutus eſt ei Deus: * Et dixit ad eum: Ingredere in requiem meam. ℣. Oſtendit illi gloriam ſuam. Et dixit ad eum. Gloria Patri. Et dixit ad eum. *Benedictio*. Ad ſocietatem.

Lectio IV.

PEtrus cogitetum ſuum jectans in Domino, & omnem ſolicitudinem ſuem in eum projiciens, certus quod illi foret cura de eo, reliquit omnie, ſecutus eſt Dominum, ne interrogans quidem de præmio, donec ex periculo divitum, quod Salvator proſequebatur, ſumeret occaſionem percontandi: Quid ergo erit nobis? Ait illi JESUS: Amen dico vobis: verbum confirmationis præmittitur; magnum noveris eſſe, quod ſequitur: In regeneratione ſedebitis & vos; conſequimini, ait, quem ſequimini, ut eum ipſe ſederit, & vos paritee ſedeatis: O ſeſſio! quis mihi tribuat, ut dignis exprimam verbis, quod de ſeſſione hac cordis affectione concipio! Imo quis tribuat mihi ſeſſionis hujus Imperturbate frui requie, quam requiro!

AD LAUDES.

Et per horas, Antiphona.

INtroibo in Domum tuam, adorabo ad Templum Sanctum tuum.

Pſal. de Dominica. Antiph. Deus docuiſti me a iuventute mea, & uſque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

Antiph. Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum, & non confundebar.

Antiph. Venite Filii. Audite me, timorem Domini docebo vos.

Antiph. Humiliemini ſub potenti manu Dei, ut vos exaltet in die Viſitationis.

Capitulum.

MAgnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis ſuis monſtra placavit; glorificavit illum in conſpectu Regum, & juſſit illi coram populo ſuo, & oſtendit illi gloriam ſuam.

Hymnus.

MOrtis extremas properantem ad horas
Denſa te cingit Superum corona,
Ut licet vivens, caperes beatæ
Gaudia vitæ.
Dæmonis ſæpe inſidias perantis
Frangis invictus laqueos, & arma;
Undique oppugnas ſolitus rebelle
Spernere monſtrum.
Qua tui quondam venient Alumni
Te polo invitat ſcala; te quem amenter
Claviger Cæli ſocium vocaret
Lætus ad aſtra.
Tu tamen pulchros referens triumphos,
Scandis hanc primus, rutilumque callem
Ceteris monſtrens, trahis ad ſupremum,
Te duce culmen.
Quantus excelſo nitees Olympo,
Te novum naſci quaſi dicat aſtrum,
Lapſus aſtrorum globus obvianti
Lumine prodit.
Aſpice nos e Patria beata,
Atque Reginæ Superum in Clientes
Trade; quam vivens tenero colebas
Ductus amore.
Laus ſit Auguſtæ Triadi perennis,
Quæ tibi tentos tribuens honores
Det tuis nobis gradibus ſerenum
Scandere cælum. Amen.

℣. Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ.
℟. Quam reddet mihi Dominus.

Ad Benedictus Antiph. Ego enim jam delibor, & tempus reſolutionis meæ inſtat.

Oratio.

DEus qui beati Theotonii ſalutaribus monitis, & exemplis Canonicam Diſciplinam reparaſti: concede propitius; ut ejus exemplo, & interceſſione arctiorem Chriſtianæ perfectionis viam ingreſſi facilius vitam æternam conſequamur, per Dominum.

AD TERTIAM.

Antiph. Deus docuiſti.

Capitulum. Magnificavit eum. *ut ſupra.* ℟. *br.* Vota mea * Domino reddam. Vota mea. ℣. In conſpectu omnis populi ejus. Domino. Gloria Patri. Vota mea.

℣. In atriis Domus Domini.
℟. In medio tui Jeruſalem.

AD SEXTAM.

Antiph. Loquebar.

Capitulum.

IN hoc enim vocati eſtis, quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus.

℟. *br.* Ubi ſunt * Congregati in nomine meo. Ubi ſunt.
℣. Ibi ſum in medio eorum. Congregati. Gloria Patri. Ubi ſunt.
℣. O quam bonum, & quam jucundum.
℟. Habitare fratres in unum.

AD NONAM.

Antiph. Humiliamini. *Capitulum.*

OBſecro itaque vos, Fratres, per miſericordiam Dei, ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem ſan-

ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum, & nolite conformari huic ſeculo, ſed reformamini.

℟. *br.* Laudate Dominum: in tympano, & choro. Laudate Deminum.
℣. Laudate eum in chordis, & organo. In tympano. Gloria Patri. Laudate.
℣. Bonum eſt confiteri Domino. ℟. Et pſallere nomini tuo Altiſſime.

In ſecundis veſperis.

Omnia ut in primis præter ſeq.

℣. Vidit ſcalam ſtantem ſuper terram.
℟. Et cacumen illius tangens cælum.
Ad Magnificat Antiph. Vidit, & introivit: beatus homo, cui cœli patebant.

D E C R E T U M.

Portugalliæ: & Algarbiorum.

Sanctiſſimus Dominus BENEDICTUS PAPA XIV. ad preces JOANNIS V. Fideliſſimi Luſitaniæ, & Algarbiorum Regis conceſſit, ut in omnibus ejuſdem Regis Dominiis ſupraſcriptum Officium proprium cum Miſſa Sancti THEOTONII Confeſſoris ſub ritu duplicis Majoris ab omnibus Christi Fidelibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, recitari & reſpective celebrari poſſit, & valeat; firmo remanente alteri ritu tamen, quam ſine octava, quo in aliquibus locis Officium ejuſdem S. THEOTONII celebrari conſuevit. Hac die 17. Januarii 1750.

D. F. Card. Tamburrinus Præf.

Loco * Sigilli.

T. Patriarcha Hieroſolymitanus Secretarius.

Conceſſio Officii, ac Miſſæ in Feſto Maternitatis B. Mariæ Virginis prima Dominica Maij, & Officii, ac Miſſæ in Feſto Partiatis B. Mariæ Virginis ultima Dominica Junii, ſub ritu duplicis majoris pro omnibus Regnis, ac Dominiis Regis Luſitaniæ.

Dominica prima Maii. Officium in Feſto
MATERNITATIS B. MARIÆ VIRGINIS.

Ad Veſperas.

Antiph. Beata es Virgo Maria, *cum reliquis de Laudibus. Pſal. conſueti de Sancta Maria, ut in ejus Officio parvo.*

Capitulum. Eccl. c. 24.

QUi creavit me, requievit in tabernaculo meo; & dixit mihi: in Jacob inhabita, & in electis meis mitte radices.

Hym. Ave Maris ſtella.
℟. Benedicta tu in mulieribus.
℣. Et benedictus fructus ventris tui.

Ad Magnif.

Antiph. Cum jucunditate Maternitatem Beatæ Mariæ ſemper Virginis celebremus.

Oratio.

INtercedat pro nobis, Domine Jeſu Chriſte, tua Sanctiſſima Genitrix Maria, & gratiam tuam, a qua peccando excidimus, nobis ſua interceſſione conciliet, ut ejus Maternitatem venerantes in terris, ejus ſuper omnes choros Angelorum exaltatione perfrui mereamur in Cœlis. Qui vivis, & regnas.

Ad Matutin.

Invitator. Maternitatem B. Mariæ Virginis celebremus: * Chriſtum ejus Filium adoremus Dominum.
Pſalmus, Venite, exultemus.

Hymnus.

COelo Redemptor prætulit
Felicis alvum Virginis:
Ubi caduca membra,
Mortale corpus induit.
Hæc Virgo nobis edidit
Noſtræ ſalutis Auſpicem,
Qui nos redemit ſanguine,
Pœnas, crucemque pertulit.
Spes læta noſtro e pectore
Pellat timores anxios:
Hæc quippe noſtras lacrymas,
Preceſque defert Filio.
Voces Parentis excipit,
Votiſque Natus annuit,
Hanc quiſque ſemper diligat,
Rebuſque in arctis invocet.
Sit Trinitati gloria,
Quæ Matris intactum ſinum.
Ditavit almo germine:
Laus ſit per omne ſeculum. Amen.

Antiphonæ, & Pſalmi Nocturn., ut in ejus Officio parvo.

In primo Nocturno.

℣. Specie tua, & pulchritudine tua.
℟. Intende proſpere, procede, & regna.
Pater noſter.
Abſolutio. Exaudi Domine.
℣. Jube Domne benedicere.
Benedictio. Benedictione perpetua.
De Libro Eccleſiaſtici.

Lectio i. Cap. 24.

EGo ex ore Altiſſimo prodivi primogenita ante omnem creaturam: Ego feci in Cœlis, ut oriretur lumen indeficiens, & ſicut nebula texi omnem terram. Ego in altiſſimis habitavi, &

vi, & thronus meus in colnmna nnbis. Gyrum cœli circuivi ſola, & profundum abyſſi penetravi: in fluctibus maris ambulavi, & in omni terra ſteti; & in omni populo, & in omni Gente primatum habui: & omnium excellentium, & humilium corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem quæſivi, & in hæreditate Domini morabor.

℟. Felix es ſacra Virgo Maria, & omni laude digniſſima: * Ex qua ortus eſt ſol juſtitiæ Chriſtus Deus noſter, per quem ſalvati, & redempti ſumus.

℣. Maternitatem Beatæ Mariæ Virginis cum gaudio celebremus. Ex qua: *Benedictio*. Unigenitus Dei Filius.

Lectio ii.

TUnc præcepit, & dixit mihi Creator omnium: & qui creavit me, requiavit in tabernaculo meo, & dixit mihi: In Jacob inhabita, & in Iſrael hæreditare, & in electis meis mitte radices. Ab initio, & ante ſecula creata ſum, & uſque ad futurum ſeculum non deſinam, & in habitatione ſancta coram ipſo miniſtravi. Et ſic in Sion firmata ſum, & in Civitate ſanctificata ſimiliter requievi, & in Jeruſalem poteſtas mea. Et radicavi in populo honorificato, & in parte Dei mei hæreditas illius, & in plenitudine ſanctorum detentio mea.

℟. Sine tactu pudoris inventa es Mater Salvatoris. * Qui Cœlum, terramque regit, in ſua ſe clauſit viſcera, factus homo.

℣. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Qui cœlum. *Benedictio*. Spiritus ſancti gratia.

Lectio III.

QUaſi Cedrus exaltata ſum in Libano, & quaſi Cypreſſus in monte Sion. Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ in Jericho. Quaſi oliva ſpecioſa in campis, & quaſi platanus exaltata ſum juxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum, & balſamum aromatizans odorem dedi: quaſi myrrha electa dedi ſuavitatem odoris, & quaſi ſtorax, & galbanus, & ungula, & gutta, & quaſi Libanus non inciſus vaporavi habitationem meam, & quaſi balſamum nonmixtum odor meus. Ego quaſi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris, & gratiæ. Ego quaſi vitis fructificavi ſuavitatem odoris.

℟. Multæ filiæ congregaverunt divitias; tu ſupergreſſa es univerſas: * Specioſa facta es, & ſuavis in deliciis tuis Sancta Dei Genitrix.

℣. Sentiant omnes tuum juvamen, quicumque celebrant tuam Sanctam Maternitatem. Specioſa. Gloria Patri. Specioſa.

In ſecunda Nocturno.

℣. Diffuſa eſt gratia in labiis tuis.

℟. Propterea benedixit te Deus in æternum.

Pater noſter.

Abſolutio. Ipſius pietas.

℣. Jube Domne benedicere.

Benedictio. Deus Pater omnipotens.

Ex Sermone S. Leonis Papæ.

Lectio IV.

Serm. 1. de Nativ. Dom.

VIrgo regia Davidicæ ſtirpis eligitur, quæ ſacro gravidanda fœtu, divinam, humanamque prolem prius conciperet mente, quam corpore: & ne ſuperni ignara conſilii ad inuſitatos paveret affatus, quod in ea operandum erat a Spiritu Sancto; colloquio didicit angelico, nec damnum credidit pudoris Dei genitrix mox futura. Cur enim de conceptionis novitate deſperet, cui efficientia de Altiſſimi virtute promittitur? Confirmatur credentis fides etiam præeuntis atteſtatione miraculi. Donatur Eliſabeth inopinata fœcunditas, ut qui conceptum dederat ſterili, daturus non dubitaretur & Virgini. Verbum igitur Dei filius, qui in principio erat apud Deum, per quem facta ſunt omnia, & ſine quo factum eſt nihil, propter liberandum hominem ab æterna morte factus eſt homo.

℟. Glorioſæ Virginis Mariæ Maternitatem digniſſimam recolamus, * Cujus Dominus humilitatem reſpexit, quæ Angelo nuntiante, concepit Salvatorem Mundi.

℣. Chriſto canamus gloriam In hac ſacra Solemnitate mirabilis Genitricis Dei. Cujus.

Benedictio. Chriſtus perpetuæ.

Lectio V.

Serm. 2. de Nativ. Dom.

INgreditur hæc infima Jeſus Chriſtus Dominus noſter de Cœli ſede deſcendens, & a paterna gloria non recedens, novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine, quia inviſibilis in ſuis, viſibilis factus eſt in noſtris: incomprehenſibilis voluit comprehendi, ante tempora manens eſſe cœpit in tempore. Nova autem nativitate genitus eſt, conceptus a virgine, natus ex virgine, ſine paternæ carnis concupiſcentia, ſine maternæ integritatis injuria, quia futurum hominum Salvatorem

talia

talis ortus decebat, qui & in se haberet humanæ substantiæ naturam, & humanæ carnis inquinamenta nesciret. Origo dissimilis, sed natura consimilis: humano usu, & consuetudine, quod credimus, caret; sed divina potestate subnixum est, quod virgo conceperit, virgo pepererit, virgo permanserit.

℟. Benedicta Filia tu a Domino, quia per te fructum vitæ communicavimus; *. Sola sine exemplo placuisti Domino nostro Jesu Christo.

℣. Nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, & a periculis cunctis libera nos Sancta Dei Genitrix. Sola.

Benedictio. Ignem sui amoris.

Lectio VI.

OPortuit, ut primam Genitricis integritatem nascentis incorruptio custodiret, & complacitum sibi claustrum pudoris, & sanctitatis hospitium, Divini Spiritus virtus infusa servaret, quæ statuerat dejecta erigere, confracta solidare, & superandis carnis illecebris, multiplicatam pudicitiæ donare virtutem, ut virginitas, quæ in aliis non poterat salva esse generando, fieret aliis imitabilis renascendo. Hoc ipsum autem, quod Cristus nasci elegit ex virgine, nonne apparet altissimæ fuisse rationis? ut scilicet humano generi natam salutem diabolus ignoraret, & spiritali latente conceptu, quem non alium videret, quam alios, non aliter crederet natum esse, quam ceteros. Quod ut fieret, editus est Christus ex virgine, quam Spiritus Sanctus fæcundavit; & cum in omnibus matribus non fiat sine peccati sorde conceptio, hæc inde purgationem traxit, unde concepit.

℟. Benedicta inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui; * Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?

℣. Respexit humilitatem Ancillæ suæ; & fecit mihi magna, qui potens est. Unde. Gloria Patri. Unde.

In tertio Nocturno.

℣. Fecit mihi magna, qui potens est.
℟. Misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.
Pater noster.
Absolutio. A vinculis.
℣. Jube Domne benedicere.
Benedictio. Evangelica lectio.
Lectio Sancti Evangelii secundum Lucam.

Lectio VII. Cap. 2.

IN illo tempore, cum redirent, remansit Puer Jesus in Jerusalem, & non cognoverunt Parentes ejus. Et reliqua.

Homilia sancti Bernardi Abbatis.

Homil. 1. de Laudibus Virg. Matris.

DEum, & Dominum Angelorum Maria suum filium appellat, dicens: Fili, quid fecisti nobis sic? Quis hoc audeat Angelorum? Sufficit eis, & pro magno habent, quod cum sint spiritus ex conditione, ex gratia facti sint, & vocati Angeli, testante David: qui facit Angelos suos spiritus: Matrem se agnoscens: majestatem illam, cui illi cum reverentia serviunt, cum fiducia suum nuncupat filium: nec dedignatur nuncupari Deus, quod esse dignatus est. Nam paulo post subdit Evangelista: & erat subditus illis. Quis? quibus? Deus hominibus, Deus, inquam, cui Angeli subditi sunt, cui Principatus, & Potestates obediunt, subditus erat Mariæ.

℟. Beata es Virgo Maria Dei Genitrix, quæ credidisti Domino, perfecta sunt in te, quæ dicta sunt tibi: * Propterea benedixit te Deus in æternum.

℣. Diffusa est gratia in labiis tuis: intercede pro nobis ad Dominum Deum nostrum. Propterea.

Benedictio. Cujus festum colimus, ipsa Virgo Virginum.

Lectio VIII.

MIrare utrumlibet, & elige, quod amplius mireris, sive Filii benignissimam dignationem, sive Matris excellentissimam dignitatem. Utrinque stupor, utrinque miraculum. Et quod Deus fœminæ obtemperet, humilitas absque exemplo: & quod Deo fœmina principetur, sublimitas sine socio. In laudibus virginum singulariter canitur, quod sequuntur Agnum quocumque ierit. Quibus ergo laudibus judicas dignam, quæ etiam præit? Disce homo obedire, disce terra subdi, disce pulvis obtemperare; De Auctore tuo loquens Evangelista: Et erat, inquit, subditus illis. Erubesce superbe cinis. Deus se humiliat, & tu te exaltas. Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori.

℟. Congratulamini mihi omnes, qui diligitis Dominum, quia cum essem parvula placui Altissimo: * Et de meis visceribus genui Deum, & hominem.

℣. Bea-

℣. Beatam me dicent omnes generationes, quia Ancillam suam respexit Deus. Et de meis. Gloria Patri. Et de meis. *Benedictio.* Ad Societatem

Lectio IX.

FElix Maria; cui nec humilitas defuit, nec virginitas. Et quidem singularis virginitas, quam non temeravit, sed honoravit fœcunditas: Et nihilominus specialis humilitas, quam non abstulit, sed extulit fœcunda virginitas: & incomparabilis prorsus fœcunditas, quam virginitas simul comitatur, & humilitas. Quid horum non mirabile? Quid non incomparabile? Quid non singulare? Mirum vero si non hæsitas in horum ponderatione, quid tua judices dignius admiratione: utrum videlicet potius stupenda sit fœcunditas in Virgine, an in Matre integritas; sublimitas in prole, an cum tanta sublimitate humilitas. Nisi quod indubitanter horum singulis præferenda sunt simul cuncta, & incomparabiliter excellentius est, atque felicius omnia percepisse, quam aliqua. Et quid mirum, si Deus, qui mirabilis cernitur, & regitur in Sanctis suis, mirabilem se exhibuit in Matre sua. Veneramini ergo, Conjuges, in carne corruptibili carnis integritatem: Vos, Sacræ Virgines, in Virgine fœcunditatem. Imitamini, omnes homines, Dei Matris humilitatem. Te Deum laudamus.

AD LAUDES

& per Horas Antiph.

BEata es Virgo Maria, quæ omnium portasti Creatorem.

Psalm. Dominus regnavit. *cum reliquis de Dominica.*

Antiph. Genuisti, qui te fecit, & in æternum permanes virgo.

Antiph. Beatam me dicent omnes generationes, quia Ancillam humilem respexit Dominus.

Antiph. Fecit mihi magna, qui potens est, & sanctum nomen ejus.

Antiph. Viderunt eam Filiæ Sion, & beatam dixerunt, & Reginæ laudaverunt eam. *Capitulum Eccl. c. 24.*

QUi creavit me, requievit in tabernaculo meo; & dixit mihi: in Jacob inhabita; & in electis meis mitte radices.

Hymnus.

TE, Mater alma Numinis,
Oramus omnes supplices,
A fraude nos ut Dæmonis
Tua sub umbra protegas.
Ob perditum nostrum genus
Primi Parentis crimine,
Ad inclytum Matris decus
Te Rex supremus extulit.
Clementer ergo prospice
Lapsis Adami posteris:
A te rogatus Filius
Deponat iram vindicem.
Jesu tibi sit gloria,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre, & almo Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

℣. Germinavit radix Jesse: orta est stella ex Jacob.

℟. Virgo peperit Salvatorem: Te laudamus, Deus noster.

Ad Bened. Antiph.

Sancta Maria succurrere miseris: juva pusillanimes, refove flebiles, ora pro populo, interveni pro Clero, intercede pro devoto fœmineo sexu: sentiant omnes tuum juvamen, quicumque celebrant tuam admirabilem Maternitatem.

Oratio. Intercedat pro nobis, Domine Jesu Christe! *ut supra.*

Ad Horas Antiphonæ, & Oratio, ut in Laudibus; reliqua, ut in Officio B. Mariæ in Sabbato.

In Hymnis. Jesu tibi sit Gloria.

In secundis Vesperis omnia, ut in primis.

Ad Magnificat, Antiph.

Maternitas tua, Dei Genitrix Virgo, gaudium annunciavit universo Mundo: ex te enim ortus est Sol justitiæ Christus Deus noster.

MISSA IN FESTO MATERNITATIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS

Introitus. Psal. 112. 5.

QUis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in Cœlo, & in terra?

Psal. 45. 5. Fluminis impetus lætificat Civitatem Dei. Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

℣. Gloria Patri. *Oratio.*

INtercedat pro nobis, Domine Jesu Christe, tua Sanctissima Genitrix Maria, & gratiam tuam, a qua peccando excidimus, nobis sua intercessione conciliet, ut ejus Maternitatem venerantes in terris, ejus super omnes Choros Angelorum exaltatione perfrui mereamur in cœlis. Qui vivis, & regnas.

Lectio Libri Sapientiæ. *Eccl. c. 24.*

EGo quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, & flores mei fructus hono-

honoris, & honestatis. Ego Mater pulchræ dilectionis, & timoris; & agnitionis, & sanctæ spei. In me gratia omnis viæ, & veritatis, in me omnis spes vitæ, & virtutis. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & a generationibus meis implemini: Spiritus enim meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel, & favum; memoria mea in generationes seculorum. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient; qui audit me, non confundetur; & qui operantur in me, non peccabunt. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

Graduale. Isa. c. 11. Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.

℣. Et requiescet super eum Spiritus Domini.

Alleluja, alleluja.

℣. *Isai. c. 7.* Ecce virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.

Alleluja.

✝ Sequentia S. Evangelii secundum Lucam. *Luc. c. 2.*

IN illo tempore; Cum redirent, remansit Puer Jesus in Jerusalem, & non cognoverunt Parentes ejus; existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos, & notos. Et non invenientes, regressi sunt in Jerusalem, requirentes eum. Et factum est, post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentia, & responsis ejus; Et videntes admirati sunt. Et dixit Mater ejus ad illum; Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos; quid est, quod me quærebatis? nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est ad eos. Et descendit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis. Credo.

Offert. Mat. c. 1. Cum esset desponsata Mater ejus Maria Joseph, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.

Secreta.

OMnipotens, misericors Deus, qui Beatissimam Virginem Mariam Unigeniti Filii tui Matrem elegisti, præsta, quæsumus, ejus precibus, & meritis, ut inter electos tuos numeremur. Per eumdem Filium Unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum, qui tecum vivit, & regnat in secula seculorum. Amen.

Præfatio de B. M. Et te in Festivitate Maternitatis Beatæ Mariæ Virginis.

Communio. Beata Viscera Mariæ Virginis, quæ portaverunt æterni Patris Filium.

Postcommunio.

BEatissima Mater, de qua fons est ortus misericordiæ, sanet animam omnium fidelium ab infirmitate peccati, per virtutem benedicti fructus ventris sui, qui sedens ad dexteram Patris vivit, & regnat in secula seculorum. Amen.

Dominica ultima Junii.

OFFICIUM IN FESTO PURITATIS B. MARIÆ VIRGINIS.

Ad Vesperas, Ant. Sicut lilium inter spinas; *cum reliquis de Laud. Psal. consueti de S. Maria, ut in ejus Officio parvo.*

Capitulum Sap. c. 4.

O Quam pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est memoria illius, quoniam & apud Deum nota est, & apud homines.

Hymnus.

PRæclara Custos Virginum
Intacta Mater Numinis,
Cœlestia aulæ janua,
Spes nostra, Cœli gaudium.
Inter rubeta lilium,
Columba formosissima,
Virga, e radice germinans
Nostro medelam vulneri.
Turris Draconi impervia,
Amica stella naufragis
Tuere nos a fraudibus,
Tuaque luce dirige.
Erroris umbras discute,
Syrtes dolosas amove,
Fluctus tot inter, deviis
Tutam reclude semitam.
Jesu tibi sit gloria,
Qui natus es de Virgine
Cum Patre, & almo Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

℣. Cum jucunditate Virginitatem B. Mariæ semper Virginis celebremus.
℟. Ut ipsa pro nobis intercedat ad Dominum Jesum Christum.

Ad Magnificat Antiph.

Nihil inquinatum in eam incurrit: Candor est lucis æternæ, & speculum sine macula.

Oratio.

Da

DA, quæsumus, omnipotens, æterne Deus, ut purissimæ Virginis Mariæ integerrimam Virginitatem festiva celebritate venerantes, ejus intercessione, puritatem mentis, & corporis consequamur. Per Dominum. *Ad Matut. Invitator.*
Virginitatem Deiparæ celebremus: * Christum ejus Filium adoremus Dominum.
Psalmus. Venite exultemus.

Hymnus.

O Stella Jacob fulgida,
O Solis instar splendida
Aurora, qua nil purius
Refulget inter sidera.
Stolis amictæ candidis
Tibi catervæ Cœlitum
Plaudunt; sacræque Virginea
Laudes perennea concinunt.
Quin obsequentes offerunt
Ligustra, & alba lilia:
Candnt sed horum vincitur
Candore casti pectoris.
Nostra Angelorum laudibus.
Abjecta tellus assonans,
Ad astra voces efferat,
Et Virginis præconia.
Jesu tibi sit gloria,
Qui natus es de Virgine
Cum Patre, & almo Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

Antiph. & Psalmi Noct. ut in ejus Officio parvo.

In primo Nocturno.

℣. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.
℟. Et innumerabilis honestas per manus illius. Pater noster.
Absolutio. Exaudi Domine.
℣. Jube Domne benedicere.
Benedictio. Benedictione perpetua.
De Canticis Canticorum.

Lectio I. Cap. 2.

EGo flos campi, & lilium convallium. Sicut lilium inter spinas, sic Amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius, quem desideravi, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Adjuro vos, filiæ Jerusalem, per capreas, cervosque camporum, ne suscitetis, neque evigilare faciatis Dilectam, quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur mihi: surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.
℣. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia: * Pulchra es amica mea, suavis, & decora sicut Jerusalem, terribilis, ut castrorum acies ordinata.
℣. Una est columba mea, perfecta mea. Viderunt eam filiæ Sion, & beatissimam prædicaverunt. Pulchra.
Benedictio. Unigenitus Dei Filius.

Lectio II. Cant. c. 4.

QUam pulchra es, Amica mea, quam pulchra es! oculi tui columbarum; absque eo, quod intrinsecus latet: Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascendarunt de monte Galaad, dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ. Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis; donec aspiret dies, & inclinentur umbræ: vadam ad Montem mirrhæ, & ad collem thuris. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.
℟. Surge, propera, amica mea, Columba mea, formosa mea, & veni: * Jam hiems transiit, imber abiit, & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra.
℣. Surgam, & circuibo Civitatem, per vicus, & plateas quæram, quem diligit anima mea. Jam hiems.
Benedictio. Spiritus Sancti gratia.

Lectio III

End. cap. 4.

VEni de Libano, Sponsa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir, & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum, soror mea Sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum, in uno crine colli tui. Quam pulchræ sunt mammæ tuæ, soror mea Sponsa! pulchriora sunt ubera tua vino, & odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia

bia

nom ulla digna iovcoictur; quia merito decaotandum servabitur illi, quæ sola de partu, & partu divioo gloriatur. Gloriatur, dixi, de partu, nou in se, sed io ipso, quem peperit. Deua siquidem, (Deus enim est) queoi peperit, & qui Matrem suam io cœlestibus donaturua gloria siogulari, in terris præveoire curavit & gratia, qua videlicet ineffabiliter, & intacta conciperet, & pareret incorrupta.

℣. Egredictur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet. * Ecce virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmaouel.

℟. Joseph Fili David ooli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim io ea est uatum, de Spiritu Sancto est. Ecce virgo.

Benedictio. Cujua festum colimus, ipsa Virgo Virginum.

Lectio VIII.

DEum hujusmodi decebat oativitas, qua nonolsi de Virgine nasceretur. Talis congruebat & Virgini partus, ut ooo pareres, nisi Deum. Proinde Factor hominum, ut homo fieres nasciturus de homioe, talem sibi ex omuibua debuit deligere, imo coodere Matrem, qualem & se decere sciebat, & sibi noverat placituram. Voluit itaque esse Virginem, de qua immaculata immaculatua procederet, omnium maculas purgaturus. Voluis & humilem, de qua mitia, & homilia corde prodiret, harum in se virtutum necessarium omnibus, saluberrimumque exemplum ostensurus. Dedit Virgini partum, qui ei jam aote, & Virginitatis inspiraverat votum, & humilitatis prærogaverat meritum. Ut igitur, quæ Saoctum Sanctorum conceptura erat pariter, & paritura, Sancta esset corpore, accepit donum Virginitatis: ut esset & meote, accepit donum humilitatis.

℟. Beata Dei Genitrix Maria, templum Domini, sacrarium Spiritus Sancti; * Sola sine exemplo placuisti Domino nostro Jesu Christo.

℣. Genuisti, qui te fecit, & in æternum permaoes Virgo. Sola. Gloria Patri. Sola.

Benedictio. Ad societatem.

Lectio IV.

O Admirabilem, & omoi honore digoissimam Virginem. O Fœminam singulariter veoerandam, super omnes fœminas admirabilem. Pareotum reparatricem, posterorum vivificatricem. Missus est Angelus ad Virgioem, virginem carne, virginem mente, virginem professione, virginem denique, qualem describit Apostolus mente, & corpore sanctam. Nec ooviter, nec fortuito inventam, sed a seculo electam, ab Altissimo præcognitam, & sibi præparatam, ab Aogelis servatam, a Patribus præfiguratam, a Prophetis promissam.

Te Deum laudamus.

AD LAUDES,

& per Horas, Antiph.

SIcut lilium inter spioas, sic amica inter filias.

Psalm. Domious regnavit; *cum reliquis de Dominica*.

Antiph. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia.

Antiph. Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra es.

Antiph. Una est Columba mea, perfecta mea.

Antiph. Viderunt eam filiæ Sion, & beatissimam prædicaverunt.

Capitulum. O quam pulchra est, *ut in Vesperis*.

Hymn. O gloriosa Virgioum; *ut in Officio parvo B.M.V.*

℣. Specie tua, & pulchritudine toa,

℟. Intende prospere, procede, & regoa.

Ad Bened. Antiph.

Sancta, & immaculata Mariæ Virginitas, quibus te laudibus efferam nescio, quia per te redemptorem nostrum suscepimus Dominum nostrum Jesum Christum. *Oratio*. Da quæsumus. *ut supra*.

Ad horas Antiphonæ, & Oratio, ut in Laud. reliqua ut in Officio B. M. in Sabbato.

In Hymnis. Jesu tibi sit gloria.

In secundis Vesperis omnia, ut in primis.

Ad Magnif. Antiph. Beata Dei Genitrix Maria, Virgo perpetua, Sacrarium Spiritus Sancti, sola sine exemplo placoisti Domino oostro Jesu Christo.

MISSA IN FESTO.

PURITATIS B. MARIÆ VIRGINIS.

Introitus.

BEata es, Virgo Maria, quæ omnium portasti Creatorem: genuisti qui te fecit, & in æternum permaoes Virgo.

Psal. 44. Adducentur Regi Virgines post

post eam, proximæ ejus afferentur in lætitia, & exultatione, adducentur in templum Regis.

℣. Gloria Patri. *Oratio.*

DA quæsumus, omnipotens æterne Deus, ut purissimæ Virginis Mariæ integerrimam Virginitatem festiva celebritate venerantes, ejus intercessione puritatem mentis, & corporis consequamur. Per Dominum.

Lectio libri sapientiæ. *Cant. c.10.*

EN dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera amica mea, Columba mea, formosa mea, & veni. Jam enim hiems transiit, imber abiit, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra; tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra: ficus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum. Surge amica mea, speciosa, & veni: Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ: ostende mihi faciem tuam: sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facias tua decora,

Graduale Cant c. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

℣. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Alleluja, alleluja.

℣. *Cant. c. 16.* Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut Luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. Alleluja.

* Sequentia S. Evangelii secundum Lucam. *Luc.c.1.*

IN illo tempore: Missus est Angelus Gabriel a Deo in Civitatem Galileæ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam Viro, cui nomen erat Joseph de Domo David, & nomen Virginis Maria: & ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in Mulieribus. quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, & cogitabat, qualis esset ista salutatio, & ait Angelus ei: ne timeas Maria; invenisti enim gratiam apud Deum: Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem David Patris ejus, & regnabit in Domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis: Dixit autem Maria ad Angelum: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens Angelus dixit ei, Spiritus Sanctus superveniet in te: & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Credo.

Offertorium. Post partum Virgo inviolata permansisti, Dei Genitrix intercede pro nobis. *Secreta.*

DEus, qui de Virginali Beatæ Mariæ utero unigenitum Filium tuum carnem suscipere voluisti, præsta, quæsumus, ut contra Dæmonum insidias purissimæ Virginis assidua protectione muniamur. Per Dominum.

Præfatio de B. M. & te in festivitate purissimæ Virginis Mariæ.

Communio. Benedicta & venerabilis es Virgo Maria, quæ sine tactu pudoris inventa es Mater Salvatoris.

Postcommunio.

BEatissima Virgo Maria, quæ spiritus Sancti habitaculum Virginitate, & humilitate fieri meruisti; intercede pro nobis apud Deum omnipotentem, ut mundi corde, & humiles spiritu, tua imitemur exempla. Per Christum Dominum nostrum.

D E C R E T U M.

Regni Portugalliæ, & Algarbiorum.

SAnctissimus Dominus Noster BENEDICTUS XIV. ad satisfaciendum devotioni, quam JOSEPH Primus Portugalliæ, & Algarbiorum, Rex Fidelissimus præsefert erga Maternitatem, & puritatem B. M. VIRGINIS, suprascripta Officia cum Missis accurate examinata benigne approbavit, indulsitque, ut in posterum Dominica prima Maji Officium primum, nempe Maternitatis B.M.V. ac alterum ejusdem Puritatis Dominica ultima Junii, utrumque sub Ritu Duplicis Majoris, ab omnibus tam secularibus, quam Regularibus, qui ad horas Canonicas, in Regnis Dominii cunctisque Locis Fidelissimo Regi subjectis, tenentur, recitari, & Missæ respective celebrari possint, & valeant.

Die Januarii 1751. D. F. Card. Tamburrinus Præf.

loco * Sigilli *A. M. Erba Prot. Apost. Pro Secr*

FAcultatem recitandi Officia, & celebrandi Missas Maternitatis, ac Puritatis B.V. Dei Genitricis Sanctissimus D.N. BENEDICTUS XIV. vivæ vocis Oraculo, ab infrascripto accepto, benigne extendit ad Patres Lusitanos Societatis JESU Romæ commorantes. 18. Februarii 1751.

Antonius Cabral.

SS. D.

SS. D. N. BENEDICTO PP. XIV.

Pro Dominiis Regis Fidelissimi.

Concessio Trium Missarum pro Defunctis in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum pro Hispaniarum Regnis.

BEATISSIME PATER.

CUM Sanctitas vestra induxisset regionibus Hispanæ, & Lusitanæ ditioni subjectis, ut in die Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum tres a qualibet Sacerdote Missæ dicerentur in suffragium omnium Defunctorum; dato etiam indulto, ut ad duas post meridiem horas Missæ possent celebrari, visum est multis decere, ut tres Missæ celebrandæ aliquam haberent inter se diversitatem. Eæ de re Catholici Regis desideria Sanctitati Vestræ exposita fuerunt per Illustrissimum & reverendissimum Nazianzenum Nuntium Apostolicum apud prædictum Regem: Suis vero Literis hanc trium Missarum formam proponebat.

TRES MISSÆ PRO DEFUNCTIS.

In Die Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum pro Hispaniarum Regnis.

AD PRIMAM MISSAM.

Omnia prout in Missali Romano In Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum.

AD SECUNDAM MISSAM.

Omnia prout in Missali Romano In Anniversario Defunctorum, *sine Sequentia* Dies iræ &c. *cum Orationibus ut infra.*

Oratio.

DEus Indulgentiarum Domine, da animabus famulorum, famularumque tuarum refrigerii sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem, Per Dominum &c.

In Missali hæc Oratio habetur.

DEus Indulgentiarum Domine, da animabus famulorum, famularumque tuarum *quorum anniversarium depositionis diem commemoramus*, refrigerii sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem. Per Dominum &c.

Secreta.

PRopitiare Domine supplicationibus nostris pro animabus famulorum, famularumque tuarum, pro quibus tibi offerimus sacrificium laudis, ut eas Sanctorum tuorum consortio sociare digneris. Per Dominum &c.

Sic legitur in Missali.

PRopitiare Domine supplicationibus nostris pro animabus famulorum, famularumque tuarum, *quorum hodie annua dies agitur*, pro quibus tibi offerimus sacrificium laudis, ut Sanctorum tuorum consortio sociare digneris. Per Dominum &c.

Post Communio.

PRæsta quæsumus Domine, ut animæ famulorum, famularumque tuarum his purgatæ sacrificiis, indulgentiam pariter, & requiem capiant sempiternam. Per Dominum &c.

Hæc Oratio sic prostat in Missali.

PRæsta quæsumus Domine, ut animæ famulorum, famularumque tuarum, *quorum anniversarium depositionis diem commemoramus*, his purgatæ sacrificiis, indulgentiam pariter, & requiem capiant sempiternam. Per Dominum &c.

AD TERTIAM MISSAM.

Omnia prout in Missali Romano in Missis quotidianis Defunctorum *sine sequentia* Dies *iræ* &c. *cum Orationibus ut infra.*

Oratio.

DEus veniæ largitor, & humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam, *ut animas famulorum famularumque tuarum*, quæ ex hoc seculo transierunt, Beata Maria semper Virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Dominum &c.

Sic legitur in Missali.

DEus veniæ largitor, & humanæ salutis amator, quæsumus clementiam tuam, ut *Nostræ Congregationis fratres, propinquos, & benefactores*, qui ex hoc seculo transierunt Beata Maria semper Virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Dominum &c.

Se-

Secreta,

DEus, enjus misericordiæ oooest nomerus, suscipe prnpitius preces humilitatis nostræ, & animabus *Omniam fideliam defunctarum*, quibus tui nnminis dedisti confessinnem, per hac Sacramenta salutis nostræ, coonctorum remissionem tribue peccatorum. Per Domioom &c.

Ita legitur in Missali.

DEus, cujus misericordiæ non est numerus, suscipe popitius preces humilitatis oostræ, & *animabur Fratrum propinquarum, & benefactarum nostrorum*, quibus tui nominis dedisti coufessionem, per hæc Sacramenta salutis oostræ, cunctorum remissionem tribue peccatnrum. Per Dominom &c.

Post Communio.

PRæsta quæsumus Onmipotens, & misericnrs Deus, nt animæ *famulorum famalarumque taarum*, prn quibus hoc sacrificium landis tuæ nbtulimus Majestati, per hujus virtutem Sacramenti a peccatis omnibns expiatæ lucis perpetuæ, te miserante, recipiant beatitudinem. Per Dominum &

Ita habetur in Missali.

PRæsta quæsumus nmnipotens, & misericors Deus, ot *animæ fratrum, propinquarum, & benefactorum* nostrorum, pro quibus hoc sacrificium laudis tuæ obtulimus Majestati, per hujus virtutem Sacrameoti a peccatis omoibus expiatæ, lucis perpetoæ, te miserante, recipiant beatitudinem. Per Dominum &c.

Responsum vero a Sanctitate Vestra hujusmodi fuit.

Vrnerabili Fratri Archiepiscopo Nazianzeno Nuntio Apostolico. Matritum.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

LIteras tuas accepimus datas sub die 18. Augusti, & ut Regis Catholici desiderio tibi per Patrem ejus Confessariom significato per nos satisfieret, quin ad ullam Cnngregationem remitteretur examen annexi folii, qund tibi remittimus, per nos ipsns illud expendimus. Nostrum autem judicium hoc est. Dicimos primo, conveniens esse, ot tres Missæ prn die Commemoratinnis Omnium Fidelium defunctorum concessæ aliquam habeant inter se diversitatem, secundo autem dicimos, mutatinnes factas in secunda, & tertia Defunctorum Missa esse adeo accidentales, ur tales videri noo debeant, quæ illorum nbstent permissinni. Minime autem prnbamus auferri e secunda, & tertia Missa Sequentiam, sive Prnsam, quæ incipit *Dies iræ*, cujus auctnr fertur Cardinalis Latinus Ursinus Frangipani ex Ordine Prædic. qui obiit anno 1294. juxta id, qund a nobis comprnbatum est in nostro Tractato de Missa lib. 2. cap. 5. nnm. 58.; ut ipse probe oosti: habemos Missalis Rubricas, quæ in Missa debent observari juxta Bullam S. Pii V. & juxta id, qund fuse probat Quartus ad Rubricas Missalis Sect. 2. punct. 1. & seqq. Cumque in Rubricis Missalis ad titulom *de Missis Defunctorum* legantur hæc verba: *Sequentia pro Defunctis dicitur in die Commemorationis Omnium Fideliam Defunctorum; & depositionis Defuncti, & quandocumque in Missa dicitur una tantum Oratio: in aliis autem Missis pro Defunctis dicitur ad arbitrium Sacerdotis*: Hinc fit ut cum dicantur duæ Missæ, de quibus agimus, *in die Commemorationis omniam Fideliam defunctarum*, cumqoe onica in ipsis dicatur Oratio, oon possit salvis Rubricis nmitti Sequeotia *Dies iræ*: Quandoquidem ejus Sequentiæ lectio nonnisi leve afferat incommodum quod satis compensatur utilitate, quæ derivat ab expositione finalis Judicii tam bene expressi in dicta compositione. Ex eo oientem nostram poteris intelligere, quam etiam nnstro oomine poteris sigoificare ea, quæ tibi videbitur, ratione. Salutem dic nostris verbis Patri Confessario: tibique, & illi Apnstnlicam Benedictionem impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 7. Septembris 1750. Pontificatus Nostri Anno Uodecimo.

Quæ cum ita sint, supplicatur Sanctitati vestræ, ut Missarum diversitatem quatenus Regnis Hispanæ ditionis indulsit; eatenus regionibus quoque Lusitano Regi subjectis indulgere dignetur.

Ex Audientia Sanctissimi die 12. Martii 1755.

Sanctissimus benigne annuit pro gratia juxta petita.

Joseph Livizani Secretarius.

Loco † Sigilli.

APPENDIX

Romanorum Pontificum, Regum, atque illustrium virorum testimonia de Beato NICOLAO ALBERGATO Cardinali S. Crucis, & Episcopo Bononiensi jussu, & auspiciis BENEDICTI XIV. Pontificis Maximi nunc primum collecta, & in sex Classes distributa. Præmittitur ejusdem vita scripta a Jacobo Zeno Episcopo Feltrensi ad fidem Codicis Vaticani recognita, Notisque illustrata, studio, & labore Constantini Ruggerii.

PRÆFATIO.

I. Operis occasio.

BEATUS NICOLAUS *Cardinalis Albergatus tanta virtutis, ac sanctimoniæ fama ævo suo floruit, tantosque labores pro Sancta Dei Ecclesia suscepit, exantlavitque, ut omnes illorum temporum Scriptores amplissimis monumentis sanctissimi Viri memoriam consecrarint. Hinc cum Eminentissimos Patres, qui Sacris Romanæ Ecclesiæ Ritibus præsunt, certiores nunc reddere oporteat de perenni sanctitatis fama, deque cultu Beato Viro hactenus exhibito; SS. D. N. BENEDICTI XIV. Pont. Max. imperio nutuque, veterum, ac recentiorum Scriptorum lucubrationes evolvimus, eorumque testimonia descripsimus, eo plane consilio, ut debiti cultus honores ab Apostolica Sede illi inposterum decernantur.*

II. Garnefelti Labores;

Hujusmodi tamen spartam superioris sæculi initio adornavit Fr. Georgius Garnefeltus Carthusianus Coloniensis ad calcem trium Scriptorum, qui B. Viri res gestas literis mandarunt, ubi sexdecim Virorum illustrium testimonia de vita, ac rebus gestis B. Nicolai in lucem protulit. Verum cum post Garnefelti obitum tot XV. sæculi monumenta eruditorum Virorum ope typis edita fuerint, aliaque non pauca illius diligentiam effugerint; res adeo crevit, ut ne rudis, indigestaque moles, *collectio hujusmodi Eminentissimis Patribus videretur; optimum esse duxi eandem peculiari ordine disponere, nempe juxta personarum dignitatem, ac diversas Scriptorum Nationes, ea potissimum de causa, ut omnium pereque gentium suffragio admirabiles B. Nicolai virtutes elucescant.*

III. Operis ratio. Romanorum Pontificum testimonia de B. NICOLAO.

Sex igitur Classibus nostra hæc constat collectio. Ordinem ducunt Romani Pontifices Martinus V., & Eugenius IV., quorum alter sanctissimum Virum sacro Purpuratorum Patrum Senatui adscripsit, alter vero amplissimas, ac difficillimas Legationes obire jussit. Harum Epistolæ ex authenticis Regestis, quæ in sanctiori Romanæ Ecclesiæ Tabulario extant, jussu, & auspiciis SS. D. N. descriptæ, ac recognitæ fuerunt. Selectiores tantum edere nunc placuit, ne nimia voluminis mole lectori fastidium ingererem; ideo, & breves notas illis subjeci; ut ejus laborem aliqua in parte minuerem. Eugenio succedit Pius II., qui ex illius schola, & contubernio prodiit, quique luculentissimis testimoniis magistri sui memoriam ornavit, consecravitque. Tandem Romanorum Pontificum agmen claudit SS. D. N., qui in præstantissimo opere de Servorum Dei Beatificatione, & Canonizatione B. Nicolai Civis sui virtutes, ac perennem sanctimoniæ famam, non paucis, iisque gravissimis argumentis confirmavit.

IV. Regum, aliorumque testimonia.

Romanos Pontifices excipiunt, Carolus VII. Francorum, & Henricus VI. Anglorum Reges, qui B. Nicolaum Apostolicæ Sedis Legatum magnifico sæpe hospitio exceperunt, eximiarumque illius virtutum oculatissimi testes fuerunt. His tandem succedunt Scriptores Itali, Galli, Belgæ, Germani, atque Britanni, quorum nomina sequenti Catalogo mox dabimus.

His omnibus vitam B. Viri a Jacobo Zeno scriptum præmittere operæ pre-

V. Præmittitur vita B. Nicolai scripta a Jacobo Zeno.

tium esse duximus, ut luculentissimo tanti viri testimonio, qui B. Nicolaum impense coluit, eumque Florentiæ apud Pontificem degentem sæpe invisit, admirabiles ipsius res gestas, quas Scriptores a nobis recensiti confuse, & permixte narrant, servato temporum ordine lectorum oculis subjicerem. Hujusmodi vitam omnium primus vulgavit Georgius Garnefeltus Carthusianus Coloniæ anno 1618.; *eamque postmodum Godefridus Henschenius novo ordine digestam edidit To. II. Maii Bollandiani pag.* 469. *Nos ipsam cum veteri Codice membranaceo Bibliothecæ Vaticanæ num.* 3703. *contulimus, ac menda aliquot sustulimus, quæ in priores editiones irrepserant. Hujusce codicis præstantia ex eo potissimum dignoscitur, quod Petri Barbi Cardinalis Sancti Marci, qui postea fuit Paulus II. insignibus ornatus sit, auro minioque depictis: unde colligere juvat hunc eundem Codicem esse, quem Zenus Cardinali prædicto dono obtulit.*

VI. Zeni elogia.

Jacobi Zeni vitam, & res gestas narrant Ferdinandus Ughellus Italiæ Sacræ Tom. V. pag. 194. 350., & 458. *in Episcopis Bellunensibus, Feltrensibus, & Patavinis. Jacobus Philippus Tomasinus in Commentario de Gymnasio Patavino, Libro IV. pag.*392. 396. *Nicolaus Comnenus Papadopolus in Historia Gymnasii Patavini lib. I. sect. II. cap. XX. Vir Cl. Ludovicus Antonius Muratorius in Præfatione ad vitam Caroli Zeni, quæ extat Tomo XIX. Scriptor. Rer. Ital. pag.* 199., & *demum Eminentissimus Quirinus in Epistola III. ad BENEDICTUM XIV. PONT. MAX. pag.* 96.

VII. Scriptores vitæ B. Nicolai sæculo XV., & XVI.

Præter Zenum B. Nicolai vitam, & res gestas eodem sæculo scripsere Poggius Florentinus in Oratione funebri, Vespasianus Florentinus, Arnoldus Bostius Carmelita in Commentario de Viris illustribus Ordinis Carthusiensium, & Petrus Dorlandus, quorum lucubrationes in hanc Collectionem retulimus. Seculo XVI. in eodem argumento versati sunt Angelus Massarellus Septempedanus Sacri Tridentini Concilii a secretis [cujus opus MS. vidit Joannes Antonius Victorius Bononiensis] & summus vir Carolus Sigonius, qui suum commentarium Gabrieli Paleotto S. R. E. Cardinali amplissimo inscripsit. Hunc edidit Georgius Garnefelsus, ac post ipsum Godefridus Henschenius Tom. II. Maii Bollandiani pag. 477. *His jungendi sunt Hieronymus Garimbertus Episcopus Gallesii, Alphonsus Ciacconius; & Petrus Sutor, quorum testimonia suo loco edidimus.*

VIII. Scriptores XVII. & XVIII. sæculi, Itali, Galli, & Germani.

Seculo XVII. B. Nicolaus quamplurimos vitæ suæ Scriptores nactus est, inter quos eminent, ex Italis Celsus Falconus, Ferdinandus Ughellus, Bonaventura Cavallus, Gaspar Bombasius. Ludovicus Manginus, & demum Jo. Antonius Victorius Bononiensis, qui meo quidem judicio superiorum Scriptorum labores, ac diligentiam longe est prætergressus. Opus hujusmodi lucem nondum aspexit, sed MS. extat in Bibliotheca domestica SS. D. N. Ex Gallis non pauci hoc eodem sæculo B. Nicolai res gestas perscripsere, ac præ cæteris Ludovicus Donius de Atticby Episcopus Æduensis in libello cui titulus Idea Perfecti Præsulis in vita B. Nicolai Albergati Cardinalis, & *in Floribus Historiæ Sacri Collegii Cardinalium. Antonius Aubery, Joannes Collart in notis ad Diarium Antonii Tabernæ, Antonius Feideau in vitis Sanctorum Tom. II. pag.* 324. *Hadrianus Baillet in Sanctorum vitis Tom. II. pag.* 178. *edit. primæ in fol. Nostro quoque sæculo Scriptores vitæ B. Nicolai non defuere: habemus enim Georgium Josephum Eggs Germanum, qui in Purpura docta Tom. III. n. XIV. pag.* 66. *B. Viri res gestas fusius recensuit, & Jacobum Lenfant ex Calvinianorum grege, qui Tom. I. pag.* 375. *Historiæ Belli Hussitici, & Concilii Basileensis egregia Nicolai facinora merito ornat encomio.*

Hæc fere sunt quæ præfari constitueram; sed nunc venit in mentem recordatio

tio summorum Virorum, quorum præsidiis fretus hanc collectionem adornavi. Commemorandus in primis est SS. D. N. BENEDICTUS XIV. PONT. MAX., cujus imperio non modo Bibliothecæ, & Tabularii Vaticani Codices evolvendi potestas mihi data est, sed ex domestica ipsius Bibliotheca lectissimis, atque optimis Codicibus instructa, non pauca in rem nostram congessi. Auxit SS. D. N. munificentiam Excellentissimus Princeps AUGUSTUS GHISIUS, cujus e Bibliotheca rarissimis Codicibus ornata Eugenii IV. Epistolas quasdam descripsi. Neque parte sua nobis defuerunt Eminentissimi Viri DOMINICUS Cardinalis PASSIONEUS, & PROSPER Cardinalis COLUMNA; quorum alter quotidianum celeberrimæ Bibliothecæ suæ usum humanissime mihi præbuit, alter vero rariores quosdam libros ex amplissima Barberinorum Principum Bibliotheca mihi suppeditare dignatus est. De his te monitum volui Lector benevole ut lucubrationem nostram, quantulacumque sit, æqui bonique consuleres. Interim vale.

APPROBATIONES

JUSSO Reverendiss. Sacri Palatii Apostolici Magistri legi, & diligentissime perlustravi Librum cui titulus: *Romanorum Pontificum &c. Testimonia de B. Nicolao Albergato Cardinali S. Crucis*. In eo nihil Catholicæ religioni, bonisque moribus absonum reperi, quin imò, cum de tanto viro undique conquisita testimonia, & egregio ordine disposita examinaverim, optimo, ac pene dixerim divino sapientissimi, sanctissimique Pontificis D. N. BENEDICTI XIV. consilio factum puto, si ad universæ Ecclesiæ utilitatem publici juris fiant, iisque exemplo sint, qui pro Christiana Republica munia obeunt. Illud vero præcæteris optandum est, ut B. Nicolai cultus, quo ipsum Bononiensis Ecclesia, & pleræque aliæ sacro ritu prosequutæ sunt Apostolica auctoritate probetur, & universæ Ecclesiæ venerandus proponatur vir summus, in quo certatim emicuere virtutes omnes, quarum singulas hæc monumenta eo perspicuas referunt, ut quisque possit ipsius tamquam in speculo vitam, sanctissimosque mores intueri. Romæ die 30. Aprilis 1744.

Lucas Nicolaus Recchus.

LEgi animo imprimis attento *Testimonia Romanorum Pontificum &c. De B. Nicolao Albergato S. R. E. Cardinali, & Episcopo Bononiensi*. Vix quemquam fuisse hactenus hominem arbitror, qui vivus, & post mortem a tot viris, tanta dignitate, & sapientia tot laudibus, suo quidem merito, celebraretur. Itaque admiratus sum B. Cardinalis pietatem, castitatem morum, singularemque vitæ integritatem, incredibilemque in impeditis, difficillimisque rebus gerendis, expediendisque prudentiam. Magna horum monumentorum pars in pluteis bibliothecarum delitescebat. At delituissent illa quidem etiamnum, nisi BENEDICTI XIV. PONTIFICIS MAX. jussu collecta essent, & illustrata. Nempe id nostræ ætati concessum est, ut is Ecclesiæ universæ præsit qui cum eximia eruditione, sapientia, virtute præditus sit, nihil omittit eorum, quæ ad decus Christiani nominis, virorumque summorum amplitudinem conferunt. Qui vero exterorum dignitatem tuetur, studetque reddere illustriorem; is profecto ferre non poterat, ut civis sui viri optimi merita, laudes, praclareque gesta laterent. Speramus autem fore, ut qui Pontifex vulgari hæc voluit, curet omni ope, ac diligentia, ut Beati Nicolai memoria ritu Christianorum colatur. Ita censeo. Romæ in Cœnob. Minerv. Prid. Kal. Majas.

F. Thomas Maria Mamachius O.P. S.Theol.Profess.

Ad Reverendissimum Patrem, & Dominum Dominum Petrum Barbo S. Marci Presbyterum Cardinalem in vitam præstantissimi Cardinalis Sanctæ Crucis Jacobi Zeni Feltrensis, & Bellunensis Episcopi.

PRÆFATIO.

I. Quantam vim vel virtus, vel opinio, fidesque virtutis apud potissimum bene institutum animum habeat, Reverendissime Pater, etsi pleraque alia documento sint; tamen ex hoc vel maxime intelligi posse mecum ipse sæpenumero cogitans animadverti, quod ita homines ad amorem alliciat, benevolentia, admiratiuneque devinciat, ut illus, qui quoquo pacto ea prædici forent, non amare solum, sed colere, ac venerari atque etiam admirari, ingenitu nobis quasi quadam jure naturæ fere necessario compellamur. Tanta enim ejus anctoritas, tanta dignitas, tanta suavitas, & pulchritudo est, ut tametsi corporeis illam oculis cernere non liceat, mente tamen, & animu in iis ipsis humanis curporibus, quasi in vasis quibusdam, & officinis, non sine jucunditate contemplemur, eosque & veneratiune, & hunure dignus, & benemeritus ceuseamus, quos illam sequi, & amplexari judicaverimus.

II. *Zenus Florentiam venit ad Eugenium IV. Pont. Max. ibi morantem. B. Nicolaum invisit, eumque impensa colit ob admirabilem virtutum, ac sanctimoniæ famam.*

Hoc cum sæpe alias & ratione, & experimeotu didiceram, Reverendissime Pater, tamen maxime omnium eu potissimum tempore, cum persoluto studiurum, laborumque menrum curso, ad quæ pene puer accesseram, ad felicis recordatiunis Eugenium IV. [a] Summom Pontificem, Avunculum tuom per id temporis Florentiæ considentem adolescens me contuli. Cum enim quamplurimos præstaotissimos patres, quorum quidem ad mellorem vitam evocati sunt, quidam adhuc & in humanis nobiscom agont, eu in loco apud Pontificem comperissem, inter omnes tamen piæ semper, & celebrandæ memoriæ *Nicolaum illum S. Crucis Cardinalem, ita propter summam virtutis, & Sanctitatis opinionem*, singulari, & præcipua quadam som observantia, & veneratione complexus, ut me illi totum non devotissime dedicare non possem. Sic enim, ut præclare nosti, *Vir ille Deo plenus, quasi splendor omnis virtutis, & Sanctimoniæ præfulgebat, ut decus, & ornamentum Ecclesiastici ordinis, & cleri totius esse merito videretur*. Neque profecto omnium, quæ ad virtutem, & sanctam exemplaremque vitam attineant, dici quicquam, aut excogitari poterat, quod non esset in eo accumulate congestum. *Religia, fides, pietas, doctrina, integritas, humanitas, prudentia, Sanctimonia, charitas, patientia*, omnia sese catervatim effuderant, & in Nicolai anima, tamquam in vase purissimo, & electissimo collocarant.

III. *Tanta virtutum, ac sanctimoniæ fama toto Orbi notus erat.*

Quantum vero ipse virtutis fervens zelator esset, hominomque illam excolentium indefessus fautor, & amator; Ecclesiæ, Pontificis, Ecclesiasticæque salutis validissimus clypeus, & propugnator existeret, quis facile verbia poterit explicare? itaque merito tanti numinis, tantæ apud omnes auctoritatis erat, *ut nihil dignius, quam de sua vita, Sanctitate, virtute per universum terrarum orbem prædicari, & celebrari posset*. Neque enim Christianos modo popolos ejus laudis, numinis, gloriæ fama compleverat, sed ad barbaras etiam

(a) Eugenius Florentiam venit A. D. 1434. 12. Kal. Julii teste Odorico Raynaldo ad eundem annum §. 10. B. Nicolaus mense Martio hujus anni Florentiæ adhuc morabatur. Vide Anonymum Florentinum Classi III. num. XV. pag. 226.

etiam, & exteras, gentilesque nationes illius veræ, solidæque virtutis vox; & constans opinio penetrarat. Quanti vero illum præstantissimus Pontifex faceret [a], quanti Patres existimarent, quantum universa curia coleret, ac veneraretur, quis ignorat? *Cum nihil pretiosius in omnium posset ore versari Sancto Nicolai Nomine;* potissimum autem inter reliquos animadverti te maxime omnium, Reverendissime Pater, pro optima, & excellenti natura tua, innataque tibi, & ingenita humanitate, ac pietate præstantissimum illum Patrem usque adeo amare, colere, observare, ac etiam venerari solitum, ut tametsi dignitate illi esses, & officio par [quippe quem Eugenius Pontifex jam ad Cardineum apicem bene merentem extulerat] ut tamen illum, ut parentem unicum summa veneratione complexus, ipsius virtutes imitari, laudes vero celebrare satiari non posses.

Paulus II. tunc Cardinalis B. Nicolaum præcipue colebat, ac venerabatur;

IV.
Zenus B. Nicolai vitam scribere aggreditur: Thomas Sarzanensis, postea Nicolaus V. Pont. Max. illi præcipuas B. Viri res gestas narrat.

Quæ cum ita essent, ego & illius singulari virtute, & tuo etiam non mediocriter provocatus, & pellectus exemplo, eum in modum ipsius Nicolai pii Patris memoriam ex eo tempore quasi adamantino clavo cordi semper infixam, & insitam gessi, ut etiam post illius obitum meo nunquam ex pectore Nicolaus excesserit: accessit ad hoc quoque familiaritas non vulgaris, quæ mihi aliquandiu cum *Thoma Theologo præstantissimo fuit*, quo cum officii publici ratione, & opinione virtutis sum diutius benevolentissime conversatus: me siquidem, ut bene nosti [cum auctor ejusce rei, ut reliquorum bonorum meorum fueris] Eugenius Pontifex te directore, & suasore in subdiaconatus officio, quod per ea tempora dignius habebatur, collegam illi, & comitem dederat. Is enim *Thomas* [qui ab ineunte ætate, & teneris unguiculis *apud Nicolaum ipsum enutritus, & educatus*, secretorum omnium particeps, & conscius erat] assidua suarum commemoratione, & prædicatione virtutum, me in illius dedicatissimam observantiam non confirmavit solum, verum etiam vehementer adauxit. Nam sic ille mihi ejus vitam, mores, res gestas, seriosius explicabat, ut neque ipse dicendo, neque ego audiendo defatigari, & satiari possemus, nullaque fere præteriret dies, in qua de Nicolai Sanctimonia a nobis studiosissimus sermo non fieret; adeo pariter pietate, & observantia certabamus. Et quoniam hominis memoriam labilem, & infirmam esse sciebam, tam præclaram vero excellentium rerum cognitionem obliterari, & oblivione deleri prorsus indignum existimabam, operam studiosam adhibui; ut quæ ab eo de Nicolai vita, & moribus accepissem, literis commendarem, ut saltem apud me præsentia, & recentia semper Nicolai præclara monumenta vigerent; in eum modum brevi effectum est, ut omnium fere, quæcumque de Nicolao memoratu digna referri possent, recens apud me cognitio foret.

V.
Petro Cardinali Barbo opusculum suum Zenus inscribit, ob præcipuũ illius studium erga B. Nicolaum.

Itaque cum mecum ipse sæpenumero, & alias antea, & hoc potissimum tempore, hæc ipsa a me de Nicolai vita, rebusque gestis perscripta, non sine ingenti fructu, ac summa jucunditate perlegerem, & sepe quoque veniret in mentem, quantum tu illi devotissimus extitisses, rem tibi gratam fore putavi, Reverendissime Pater, si ea tibi etiam efficerem, redderemque communia, ne solus ea voluptate fruerer, quæ tibi quoque omni jure, & officio deberetur. *Quamobrem singula quæque, ut mihi a Thoma relata sunt*, ordine digesta studiosius

(a) De summo Eugenii Pontificis studio erga B. Nicolaum, vide ejus epistolam v. Poggium in Oratione §. 21. Æneam Sylvium class. III. §. IV. ubi narrat Eugenium illius precibus Bartholomæum Vicecomitem Episcopum Novariensem, qui insidias in Pontificem struxerat, capitali judicio liberasse. quod etiam confirmat Blondus Decad. III. Lib. VI.

sius enarravi, & ad te, qui vivum tanta pietate, & observantia colnisses, merito quoqne dedicanda censui; eo enim tibi etiam graviora fore arbitratus sum, quod hæc a Thoma ipso, qui tanta te pietate, & charitate Pontifex dehinc Maximus complexus est, cujus insignis apud te potissimnm Pontificis auctoritas valuit, quasi a fœcundissimo fonte maoarint; ita ut hæc legens, *Thomam ipsum [qui Nicolai ab hoc Nicolao sumpsit nomen]* legere, atque intueri ooo sine pietatis affectione videare. Nam quod ad me aitinet, nihil abs te mihi deferendum, nihil attribnendnm puto, cum ita tibi sim omoi officiorum, & beneficiorum genere, & sanguiois jure devinctus, ut meipsum, & mea omnia dedicsns, tibi obsequi, & morem gerere dignitati tuæ dies, noctesque defatigari non debeam. Legera itaque Sanctissimi Cardinalis historiam, Reverendissime Pater, solits tus clementissima pietate dignabere, & quemadmodnm nobilitate morum, & generis, generositatem animi, iosigni prudentia, misericordia, ac pietate, clementiaque potissimum, & benignitate singulari, omnique que virtutum genere plurimum præstas; ita in me amando, atque tuendo, quo nihil in humanis mihi carius esse potest, & te ipsum, & reliquos omnes excedas, & superes supplici obsecratione, & incessabili deprecatione deposco. Vale Fœlix.

De vita & moribus BEATI NICOLAI ALBERGATI Cardinalis Sanctæ Crucis.

I. B. Nicolai genus, patria, parentes, ac literarum studia in adolescentia.

INter reliquas Bonooiæ Urbis familias præstans satis, & clara haberi solita est [a] Albergatorum Stirps, eo potissimum, quod viros divinarum, hnmanarnmque rerum doctissimos, & Jurisconsultos celeberrimi oominis quamplurimos in lucem eduxerit. Ex ea Nicolaus traxit originem, patre [b] Petro Nicola, matre vero Philippa. Quem cum primis elementis instituendum, atqne formaodum, vix ubi ex cunabulis excessit, parentes exhibuissent; ut in iis, quantum satis esse visum est, profecerat, civilibus studiis [qnæ pecnliari qnodam jure plurimum in ea urbe vigeot] adbioere operam voluetunt. Accessit autem ad ea circiter ad XI. ætstis annum perstititque diutius. Ad novem etenim continuos annos juris civilis auditor fuit; magnamque virtutis, atque doctrinæ etiam in ea ætate spem præstitit.

II. Relicto Sæculo Carthusianorum institutum profitetur. Varia Religionis munera pie sancteque sustinet, magnaque sanctimoniæ fama pollet.

Cumqne jam & ingenio, & moribus, & civilibus disciplinis usque adeo clarescceret, ut decorandus pro studiorum præmio singulari laures videretur; ipse contemptis humaois omnibus, relictis civilibns studiis, neglectis honoribus, parentibus, divitiis, re familiari noo magni existimata, Deo immortali sese totnm dicavit, & vovit, Religiooemque ingredi, ac regularem daimceps ducere vitam constituit: est siquidem Bononiæ paulo extra nrbis portas Carthusiense Monasterium loco satis grato situm. Hoc Nicolaus cum assidue frequeotaret, captus monasticæ, & solitariæ vitæ præstantia, ubi consulens saluti suæ Deo immortali serviret, potissimum elegit. Itaque religio [c] babitu sumpto [peractis iis, quæ religio observat, moribus] *aliquot annos in ea omni*

(a) Albergatorum Familiam, & generis nobilitate, & illustribus viris, qui ea ex variis temporibus prodierunt, plurimum polluisse luculentissime demonstrat Sigonius in Vita B. Nicolai Cap. 1.

(b) B. Nicolaus natus est anno 1475. teste Sigonio. Petrum Nicolam illius Patrem laudat Auctor Historiæ Miscellaneæ, Philippam illius matrem e domo Chiopetta fuisse dicit Celsus Faleonus Libro v. pag. 436.

(c) Religionem ingressus est anno 1394. ætatis xx. Occasionem vero cur B. Vir Carthusiense institutum professus est, ex antiqua Carthusiensium traditione narrat Sigonius Cap. 1. §. 2.

omni humilitate, abstinentia, & sinceritate vitæ persolvit; verum ubi perfecta, & explorata est virtus, prudentia, & Sanctimonia Morum, qui in religione præsidebant, ad religiosas Nicolaum dignitates extulerunt: pluribusque [a] illum pro temporum varietate Monasteriis præfecerunt; itaut integrum decennium nunquam ejusmodi præfectura caruerit, magistratusque illos eum in modum administravit, *ut in religione, & in populo nihil divinius prædicari posset Nicolai nomine*. Erat enim ipse sanctissimorum operum patrator, & prædicator, plurimosque ad religiosam sanctam vitam, & divina ministeria, suasione sua, & exemplo pertrahebat; humilitatem summam, & abstinentiam asperrimam præseferebat, & omnino a secularibus, terrenisque rebus abdicatus, ad sola cœlestia, & divina volabat; venerabantur illum simul, & admirabantur cives omnes, fælixque esse ille videbatur, qui hujus perfrui consortio, aut doctrina refici potuisset.

III. Bononiensem Episcopatum a Civibus suis sibi ultro delatum respuit, illumque tandem Prioris generalis jussu accipit.

Accidit autem, ut circiter ea tempora, qui Bononiensibus Episcopus præerat, [b] fatalem diem suum obiret; quare coacti cives cum clericis, & Ecclesiasticis omnibus Nicolaum sibi Præsulem, & Pontificem delegerunt. Cumque illi electionis suæ decretum attulissent, prostratus in terram Nicolaus, [c] ne se quiete, & pace sua privarent, rogare, & obsecrare cœpit; imparem se omnino tanto oneri, inexpertum, imperitum, indignissimum esse. illis vero magna vi, omni prece, atque suasione, ut electioni de se factæ annueret, exortantibus, nullo tamen pacto adduci potuit, ut morem gereret. Sed quanto illi ardentius insistebant, tanto ipse obstinatius recusabat. Per hunc modum, eum integrum semestre Bononiensis Ecclesia Pastore desolata jaceret, illis neminem nisi Nicolaum volentibus, eo autem constantissime detrectante, novas tandem artes cives excogitarunt, ut desiderio potirentur, operam nam adbibuerunt, ut qui in ea Religione maxima auctoritate præstabant, quibus imperandi potestas erat, illi ex auctoritate præcipientes, Nicolaum, [d] obedire compellerent. Quibus eum non parere non posset, curam Bononiensis plebis assumere, & Episcopus esse coactus est.

IV. B. Nicolai legatio ad Martinum V. Pont. Max. Mantuæ degentem S. P. Q. Bononiensis nomine. Honores a Pontifice ipsi delati. Ejus reditus in Patriam, Pastoralis sollicitudo, largitas in pauperes, ac religiosa vivendi ratio.

Per ea vero tempora Patres Constantiæ Concilium celebrabant, quo tandem persoluto, cum Martinus ejus nominis V. Pont. Max., qui ad Romanam Sedem adsumptus erat, in Italiam venisset, Bononienses Nicolaum [e] ad Pontificem congratulatum ire voluerunt. Profectus itaque Mantuæ Martinum confidentem invenit. Cui cum solitam reverentiam exhibuisset, & populi sui mandata exposuisset, in magno honore a Martino habitus est; commorandi enim locum in palatio, quo habitabat, Nicolao dedit, & ex ærario Pontificio necessaria subministravit, multisque ornamentis affecit, literasque Apostolicas

(a) Poggius in Oratione §. 11. meminit solius Bononiensis, Sigonius etiam Florentinæ, Garnerius Romanæ, & Mantuanæ, eumque Ordinis Procuratorem Generalem fuisse dicit. Garnefeltium describunt Donia, Caballus, aliique. *Hanfabenius*. Dum Florentinæ Carthusiæ Prior esset, Canonicos Regulares Lucenses Monasterio pulsos restitui curavit anno 1402. Vide Gabrielem Penottum class. III. §. xxvi.

(b) Nempe Joannes filius Michaelis Bononiensis S. Proculi Abbas, qui e vita migravit Anno Domini 1417. die 3. mensis Januarii, teste Ferdinando Ughello Ital. Sacræ Tom. II. pag. 38.

(c) B. Nicolaum Episcopatum sibi oblatum respuisse affirmant testes contemporanei, Poggius in Oratione §. 11. Auctor Historiæ Miscellaneæ, & Hieronymus de Bursellis.

(d) Bartholomæus Senensis veterem Chartam exhibet ex Archivo Carthusiæ Montellanæ depromptam, quæ Zeni narrationem mirifice confirmat.

(e) Martinus V. Mantuam venit A. D. 1418. mense Februario, teste Odorico Raynaldo ad hunc annum §. 1. 2. 3. Hanc B. Nicolai legationem ad Pontificem describit Ghirardaccius Histor. Bonon. Tom. II. pag. 611.

eas super Episenpatu libens dedit. Absolutis autem, quæ oportuna erant, cum Mantua abscedens Bononiam venisset, suarum ovium aliquandiu [a] quietam curam egit; *erat autem in egenos inopesque piissimus, neminem vacuum abire patiebatur*, neque solum satis erat illi, iis, qui petituri advenerant, elargiri, sed per urbem assidue perquisitis necessaria ministrabat; in divinis vero ministeriis, obseqniisque accuratn semper, & indefessn studio versabatur, *vivebatque religiose, & abstinentissime, quippe, cum illum, quem instituerat, Carthusiensium vivendi ritum ad extremum usque semper integerrime conservarit*.

V. Ejus altera legatio ad Pontificem Ferraria morantem civium suorum nomine peracta.

Verum non diutius, ut parta quiete perfrueretur, illi permissum est. Nam paulo post eum Ferrariam Martinus venisset, [b] iterum ut ad Pontificem accederet, voluerunt. Siquidem Bononienses Martini mentem, atque animum formidabant, curabantqne omni arte, ne in illius liberam potestatem declinare cogerentur. Martinus vero nihil prætermittebat, quo abalienatas sibi illorum mentes conciliaret, urbemque in fidem redigeret; Bononiam venturum enim se, atque diutius ibi mansurum, optimasque præstaturum conditinnes pollicebatr. Illi vero durioribus, asperioribusqne in dies animis esse videbantur. Quare cum aliquandiu eam nb rem Ferrariæ consedisset, nullaque compositione Bonnniensium animos conciliare posse videret, desperatis fere jam rebus, Ferraria discedens, Florentiam venit ea mente, ut vi, & armis rebellantes, protervosque Bonnnienses perdomitaret; potissimumque Bononiæ ad ena dies excitatæ rerum novitates erant; Zambeccarii quippe Canetulos [qui sunt alterius factionis] urbe expulerant, totaque intestinn dissidio civitas fluctuabat; quarum rerum spe adductus Pontifex, facile cofidebat, posse urbem redigi in potestatem.

VI. Beatus Nicolaus Florentiam ad Pontificem proficiscitur civium suorum tertio legatus. Martinus eum benigne excipit clausaque interdicti literas tradidit.

Bononienses vero, & qui alteram factionem detruserant, & qui bellum inferri a Pontifice pertimescebant, rursus Nicolaum [c] Flnrentiam ad Pontificem mittere decernebant. Nicolao vero minime quidem ea sententia probabatur; dicebat enim se vereri, ne a Pontifice, qui omnes curas in recuperanda Bononia locavisset, quicquam indiceretur, quod & servare cogeretur invitus, & servatum urbi detrimentum afferret; non se tantum de Pnntificis amore confidere, quin longe arbitretur ejus urbis consecutionem illi esse cariorem; itaque ne se mittant, obsecrare: suspicari enim pœnitentiam bnjusce rei acturos ens fore, quod quamnam in partem res verterentur, intelligat. Sed cum illi e contra obstinatius insisterent, & intelligere se ex bis Nicolaum factioni suæ minus amicum esse jactarent, eo qnod bis ad Pontificem, prinsquam adversarii urbe pellerentur, accessisset, nunc obstinate recusaret, bnjuscemodi pleraque infestis orationibus iterarent; tandem parere coactus, tres ex primoribus Urbis civibus dari sibi consodales expetit. Profectus ergo ad Pontificem

(a) Pastoralem B. Nicolai curam rigidamque vitæ rationem merito extollunt S. Antoninus, Poggius in Oratione, Auctor Hist. Miscell. & Cherubinus Ghirardaccius loco citato pag. 620.

(b) Secundam hanc B. Nicolai legationem ad Martinum Pontificem Ferrariæ degentem fuse describit Ghirardaccius pag. 623. cumque die VI. Februarii anni 1419. Bononia profectum dicit. Martinus Ferrariam venit die VIII. ejusdem mensis; ibique B. Nicolaus quasdam pacis conditiones civium suorum nomine a Pontifice impetravit; quas Italice redditas edidit Ghirardaccius pag. 623. 624., & seqq. Hujusce pacis conditiones memorat idem Pontifex in Epistola prima ad B. Nicolaum.

(c) B. Nicolaus Bononia discessit Florentiam petens die VI. Martii anni 1420. Itineris, & legationis comites habuit, Petrum Aristotilem, & Petrum Rigi Felesini patritios Bononienses. Vide Histor. Miscellaneam class. 33. Bononiensis seditionis historiam narrant Ghirardaccius Tomo II. pag. 632., & seqq. Sigonius in vita B. Nicolai Cap. II. §. II.

tificem, quæ injuncta fuerant, exposuit, remque civium suorum omni fide, ac diligentia egit. Martinus hoc extremo Nicolai adventu in optimam spem rei perficiendæ erectus, tale aliquid machinatur: interdicti literas clam expediri jubet; Nicolao ad se convocato, gravissimo, & exactissimo imperio mandat, ut e vestigio, nullibi tracta mora, Bononiam proficiscatur, literasque illas cum primum Bononiæ constiterit populo Bononiensi exhibeat, caveatque, ne quid in iis inscriptum sit, priusquam Bononiæ constiterit, legat. Hæc ut omnino quamprimum exequatur, obstrictissime, atque obnixissime jubet; pœnas insuper, ni paruisset, adjungit. Nicolaus tam gravi devinctus imperio, quamquam quid rei foret, quidve deferrent literæ, conjectura consequeretur; facere tamen nullo pacto poterat, quin Pontifici Maximo, cui omnia debebat, tam obstricte potissimum imperanti, non obtemperandum duceret.

VII. Bononiam reversus interdicti sententiam promulgat Pontificis jussu. Cives, seditione facta, insidias ipsi struunt; quare mutatis vestibus Florentiam ad Carthusienses perfugit.

Itaque Bononiam accedens, coactis, qui eam in rem evocandi erant, Pontificis mandata persolvens, literas edidit, Pontificis jussa complevit. Tum vero exardere [a] in eum omnium animi, excitati voces, proclamitare universi, fremereque in Episcopum suum dentibus, manibusque cœperunt; in eumque furoris impetum, sævamque rabiem proruperunt, ut in illius vitam, caputque conspirarent. Re igitur inter eos composita, plerique ex civitatis principibus ad Pontificales ædes profecti, satellites una trucidandi Nicolai gratia, carnificesque duxerunt: cumque in hujusce causæ sermones gravissimos incidissent, literas ex Præsulis manibus diripientes, in illum impetum effecerunt. Ex iis tamen, qui dedita hanc ad rem opera carnifices venerant, nemo in illum manum injicere ausus est, tantusque illos terror invasit, ut nihil omnino violentum experirentur: literæ vero Pontificales ab iis, qui ex Nicolai familia aderant, recuperatæ, reque infecta inde digressum. At Nicolaus tam temerario, & sacrilego sceleratissimorum hominum ausu perterritus, saluti suæ, ut prudentem decet, consulendum existimavit. Itaque ut primum illuxit dies, commutatis vestibus ignotus urbe digressus, Florentiam venit [b], & Carthusiense cœnobium, quod ad duo millia passuum urbe abest, plerosque menses incoluit. Interdictum tamen Bononiæ recte servatum est, integrumque semestre nihil religiosum ea in urbe publice celebratum. Martinus autem Summus Pontifex, exercitu comparato, Bononiam vi, & armis occupandam arbitratus, legatum exercitui Gabrielem Condulmarium Venetum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem præfecit. Is est, qui post Martinum Summus Pontifex fuit, qui optimo exercitu, & valida manu Bononiam adortus, non magno illam tempore in Ecclesiæ, Pontificisque redegit potestatem. Quare cum urbe in fidem accepta, Martinus IIII Sancti Eustachii Cardinalem præsidem, gubernatoremque dedisset, cum eo Nicolaus Bononiam venit, aliquandiuque propria in præsulatus Sede quievit.

VIII. Martinus Pontifex ipsum in Gallias legat ad pacem componendam inter Carolum VI. Francorum, & Henricum V. Anglorum Reges.

Cæterum, cum per ea tempora asperrimum bellum Gallos inter, & Anglos diutissime viguisset, quod maximas quidem calamitates, clades innumeras, cædes, deprædationes, direptiones urbium, regionum, atque agrorum devastationes, & pleraque hujuscemodi, quæ bella parere solent, in dies majora, gravioraque pariebat: nec ad eam diem ulla diuturna pace tam atrox dissidium sedari

(a) Eadem narrant S. Antoninus, & Sigonius Cap. 1C. §. 11. 39.

(b) B. Nicolaum ad Florentinam Carthusiam tamquam ad tutissimum tranquillitatis portum in rebus duris confugere consuevisse narrat Bartholomæus Senensis.

sadari potnerat; Pontifex [a] Martinns, ubi vir idoneus ad perficieodum tam difficile pacis opos perqoireretur, etsi penes sa omnifaria excalleotia præditos quamplurimos baberet; tamen quod in *Nicolai semma virtete, atque integritate* fidas illi erat amplissima, eum, quamquam Bononiæ rasidentem, potissimnm elegit, qoem ad rem per ea tempora permaximam destinaret. Nicolaus eognita Pootificis maximi sententia, literis quoqoe, & mandatis acceptis, tamatsi jocundius curam suarom oviom exercere maluisset, cum tamen facere nullo pacto posset, quin principi humanorum omnium obtamperaret; ut jussus a Pontifice fuerat, in Gallias pacis pertractandæ gratia profectus ast: Remque gravem, & fere desperatam adortos, miris difficultatibus, itineribus, periculis, perturbationibusqoe innumeris diutius est prosecutus; cumque divina gratia adjutns ad eum jam statum pacis conditiones adduxisset, ut optatus jam, & gratissimos exitus sperari posset, evenit, ut sub idem fere tempus ambo [b] Rages ipsi Galliarum, & Angliæ, qui ioter se tam acerrimo, ac sævissimo bello decertabant, extremi sati munus persolverent. Itaqoe potentissimorum Regum interitu perturbatis passim, & comoutatis rebus, pace noo exacta redire coactus est; & jam decimns octavus mensis elapsus erat, quo in Gallias vanerat (quod temporis spatiom, ut plurimum regiooem, paeis gratia, peragrando consumpserat). Sie Romam ad Pontificam veniens, cum quæ seeuta eraot exposuisset, oihil saoctios existimavit, quam coosestim ad snas depascendas oves sesa quamprimum conferre. Bononiam itaque cum vanissat, bienninm [c] epud sibi commissum populom egit.

IX. Cardinalis a Martino creatus: Legatus mittitur in Galliam Cisalpinam ad pacem componendam inter Philippum Ducem Mediolani, Venetos, ac Florentinos.

Per id vero tamporia Martino Pontifici Maximo sententia erat ad Romanæ Ecclesiæ regimen Cardinales adsumare. Quare eum maxime omnium in Nicolaum jam dudnm antea mentem, atque oculos conjeeisset, Romam accitum in eardineum [d] apicam avaxit, & Sanctæ Crucis in Hierusalem Sacerdotalam illi titulum dadit. Veneti ea tempestate, Florentinique adversus Philippum Iosubrium Ducem acerrimum gerebant bellum, Florentinorum tamen, ut vidabatur, gratia sumptum. Martinum, ut optimom Summum Pootificem decet, ejns belli causa anxium, sollieitumque habebat, & pace sedari, componique eopiebat. *Jam vero tanta erat de Nicolai Sanctitate, atque virtute opinio, & auctoritas*, ut, qui commodior perficiendæ paci videretur, esset nemo. Ejus itaque pertractandæ, ac perficiendæ pacis aura cum a Summo Pontifice illi iojuncta, & demandata esset, [e] Nicolaus jussa capessens,

(a) Hujusmodi legatio B. Nicolao collata fuit A. D. 1422. die 8. Februarii, ut patet ex Epistola 11. Martini V. Illam vero vir sanctissimus initio recusevit: ideirco Pontifex Epistola 11. ipsi injunxit, ut eam omnino susciperet. Itaque die 25 Aprilis hujus anni B. Nicolaus Bononia discessit in Gallias profecturus, teste Matthæo de Griffonibus, & Hieronymo de Bursellis. Martinus Pontifex eximiis illis epistolis eum instruxit ad Reges & Principes scriptis, nempe IV. V. VI. VII. X. & XI., ex quibus satis superque constat quanta virtutis, & sanctimoniæ fama apud Pontificem polleret. Hanc B. viri legationem laudant Poggius in Oratione §. V. Joannes Germani, Hieronymus Garimbertus, Sigonius Cap. 11. §. 11. Ferdinandus Ughellus, & demum Raynaldus pag. 154.

(b) Carolus VI. Rex Francorum, ut diximus in notis ad Epistolam 11. Martini V., obiit A. D. 1422. die 14. Octobris, Henricus V. Angliæ Rex die 31. Augusti ejusdem anni.

(c) Matthæus de Griffonibus B. Nicolaum die VIII. Mensis Junii anni 1423. e Galliis Bononiam rediisse scribit.

(d) B. Nicolaus Cardinalis creatur anno 1426. XII. Kal. Junii. Amplissimam hanc dignitatem invitus suscepit, ut testantur S. Antoninus, Poggius in Oratione §. VI., Vespasianus Florentinus, Auctor Histor. Miscellan., Hieronymus Bursellus, Garimbertus, & Sigonius Cap. 11. §. 16.

(e) Hujusce legationis Historiam narrant Sanctus Antoninus, Poggius §. VIII. Vespasianus Flo-

ſens, mandatiſque obtemperans, Roma digreſſus, Venetias venit; quo cum & Philippi Ducis oratores conveniſſent, cognitis, ac plene perſpectis diſſenſionum rationibus, cauſam pacis eo uſque multa & gravi difficultate deduxit, ut Veneti, Florentinique cum Philippi oratoribus convenirent, pacemque firmam decernerent. Dictæ conditiones pleræque, pro exequendis omnibus viginti dierum induciæ præſtitutæ. Cæterum quo celerius, liquidiuſque perfici res poſſent, nec, quantum in eo eſſet, perturbatione ulla deterreri, non parcendum operi, atque labori, ſed in * Ligures ipſe proficiſci conſtituit. Cœpit autem initio Philippus nonnulla ex iis, quorum erat data fides, ut conventa erant, ſervare; majora vero, & graviora, inter quæ nonnullorum oppidorum reſtitutio erat, poſtergando differebat, facereque id de induſtria videbatur, quoad præfinita laberetur dies. Nam & animum reipſa, & factis paulo poſtea evidentius pateſecit. Miſſis ſiquidem a Nicolao Venetiis, qui oppida reſtituenda reciperent, palam denegata reſtitutio eſt. At Nicolaus ægerrimo, & iniquiſſimo id animo ferens, fraudarique ſe pacis executione proſpiciens, non deſiſtendum tamen ratus, quin omnia etiam extrema experiretur literis, nunciis, atque omnibus artibus cum Philippo, quoad ejus fieri potuit, agendo, monendo, ſuadendo, rogando, nunc precibus, nunc ſuaſionibus, exhortationibus, plerumque etiam admonitionibus, & increpationibus, ut res exigebat, plurimum operæ, dierumque conſumpſit. Enimvero cum jam tentata omnia in irritum deciderent, nec ad ſervandas conditiones adduci quoquo pacto Philippus poſſe videretur, deſperatum opus relinquere, atque ad Pontificem Romam redire conſtituit. Ex * Liguribus itaque Bononia iter faciens, Romam venit: Pontifici, quæ ſecuta erant compoſitam pacem, ſed non ſervatam, cujuſque id culpa accideret, detulit.

* Inſubres l. Henſchenius.

* Inſubribus l. Henſchenius.

X.

B. Nicolaus iterum ad Philippum Ducem Mediolani Martini Pontificis Legatus pergit. Inde Venetias proficiſcitur, pacemque totis viribus componere ſtudet.

Eam ob rem Martinus oratoribus omnium partium ad ſe venire juſſis, ut quæ conventa erant, perficerent, aliquandiu cum iis egit, obtinuitque demum, ut primas jam præſcriptas conditiones concordibus omnes pariter animis confirmarent. Quare ne ulla occaſione impediri pacis bonum poſſet, rurſus Nicolao cœptum opus perficiendum delegat, utque in Ligures, & ad Philippum proficiſcatur, jubet. Itaque Pontificis juſſu iterum Roma profectus, in Liguſticos fines venit. Exierat tunc Mediolano Philippus, quod fere alias nunquam conſueverat, & ad Plebchatoniam oppidum, quod paſſuum millia quinque ſupra triginta Mediolano abeſt, ſeſe contulerat. Cum vero poſt ſolitos honores de rebus pacis pariter conferre, atque agere cœpiſſent, & pleroſque dies, ſermoneſque ſuper hiſce cauſis, conditionibuſque protraxiſſent, nihil rectum Philippus, nihil integrum penitus ſentire videbatur. Quod ut ſingulari prudentia Nicolaus animadvertit, quamquam dolore, & moleſtia anxius, quidquid agi, dici, tractari, perſuaderive potuit, experiretur; Neque eo magis proficere quicquam, aut flecti ad ſervandam conventorum fidem Philippus poſſe videretur: cum quid ageret, amplius non haberet, certiorandum, conſulendumque Summum Pontificem viſum eſt. Erat tunc apud Nicolaum Thomas & ſacris, & ſæcularibus literis eruditiſſimus, ex

Florentinus §. v., Blondus, Auctor Hiſtoriæ Miſcellaneæ, Burſellus, Platina, Marinus Sanutus, Anonymus Florentinus, Andreas Billius, Helias Capreolus, Garimbertus, Sigonius Cap. 111. §. 17., & demum Scipio Admiratus. Pacis tabulas vulgavit Dumontius Tomo 11. Corporis Diplomatici Juris Gentium Parte 11. pag. 203. hæ ſignatæ fuerunt die 30. Decembris anno 1427.

Serzano oppido Januensis regionis oriundus, qui diuturnam illi operam præstiterat. Hunc propter singulares virtutes, eximiamque doctrinæ, fidei, diligentiæque præstantiam Nicolaus unice diligebat, & primarium apud se constituebat, fideque, atque auctoritate nemo apud illum gratior, & carior erat. Est autem is, qui post Eugenium summæ apostolatus paulo ante præfuit arci. Hunc Thomam ad Martinum Summum Pontificem ire jubet, & quæ Philippo mens, quæ verba, quæ acta, quæ spes, quæ opinio concipi valeat, nota facere. Ipse cum Venetias [a] venire constituisset, quod graviter in urbe pestilentia laborabatur, Mathemaucum venit, quod millia passuum quinque Venetiis abest; ad eum locum Nicolai gratia Princeps Venetus, & Senatus omnis accessit, summique honores Nicolao habiti sunt, de rerumque statu sermones collati, & consilium actum.

XI. B. Nicolaus post varios, diuturnosque labores Italicam pacem componit.

Inde dissolvens cum mandata Pontificis præstolaretur, nunciata est insignis illa clades Philippo illata, qua apud [b] Machilonium, (sic enim loco nomen est) illius militares omnes copiæ a Venetorum ducibus profligatæ, ad internecionemque deletæ fere sunt. Ea calamitate cum ferox ille Philippi animus, qui per superiora tempora flecti nullo pacto potuerat, mitior, compressiorque reddi coactus esset, & pacem tamdiu spretam supplex petere, atque ultro rogare adduceretur, rursum in pacis mentionem, pertractationemque ventum est. Ferraria urbs commoda, & idonea, ubi convenirent, est visa. Eo Nicolaus profectus, oratores partium illuc etiam sunt secuti. Ducta est res diutissime, & de pacis exitu sæpenumero desperari visum. Graves enim inter partes esse videbantur dissensiones, neque in unam poterant convenire sententiam. Subterfugere videbatur Philippus, & quamquam ad pacem proclivis admodum, & pronus apparuerat, instaurationem tamen quærere, & petere non desistebat. Veneti etsi modestioribus animis viderentur, tamen quod parta victoria facile Philippi vires extingui posse arbitrabantur, lentius tepidiusque accedebant: Florentinorum omnino erant promptissimæ, ardentissimæque ad pacem mentes, qui fatigati, fessique diuturno bello, & sumptibus fere intolerabilibus exinaniti, spem omnem quietis in pace defixerant. In tanta rerum, atque animorum varietate, cum desperatis plerumque rebus digressuri infecto negotio oratores partium viderentur; tanta tamen fuit in Nicolao prudentia, tanta diligentia, & patientissima tolerantia, ut superatis difficultatibus universis, paci tandem, (quippe post semestre, quam agitari cœpta erat) optatus, commodusque finis daretur: dictæ conditiones [c] præscriptæque; assensus partium omnium præstitus: supererat tantum, ut quæ convenerant, integre servarentur. Eam ob rem Nicolaus nullo fractus labore, iterato in Ligures profectus, fere provinciam omnem non sine gravissimis incommodis pro rerum felici exitu peragravit; sæpe agresti tuguriolo pro locorum difficultate tectus, nonnumquam vilissimo etiam cibo indiguit, bellorum diuturnitate, & rapacitate, atque atrocitate militum passim regione omni exhausta, & mirum in modum rebus usui necessariis exinanita. Cœterum etsi angusta omnia viderentur, nusquam tamen inde digredi adduci potuit, quam servata, executaque conventa conspexit.

Fed-

(a) Eadem narrat Marinus Sanutus.

(b) *Apud Machilonium* Brixiensis agri oppidum, quod Capreolus Histor. Lib. IX. pag. 54. *Machelaum* nominat. Celeberrima hæc pugna comissa fuit IV. Idus Octobris anni 1427. eamque describunt Capreolus loco citato, Sanutus in Vitis Ducum Venetorum pag 997. litt. E.

(c) Pacis tabulæ extant apud Dumontium pag. 208. signatæ fuerunt die 19. Aprilis an. 1428.

XII. Sancita pace in patriam redit, Venetorum, & Mediolanensium legationes audit. Ingens seditio Bononiæ excitatur, atroces injuriæ ipsi a Civibus inferuntur.

Redditis itaque, ac restitutis demum oppidis, & pacatis, quietisque, ut videbatur, rebus, ex Liguribus Bononiam venit, eo animo, ut paulo post Romam, ad Pontificemque rediret. Sed dum Bononiæ moram trahit, Ecclesiæ, & patriæ suæ causis quibusdam componendis, quæ imminebant, deditus, dissensiones nonnullas de Bergomensi, & Cremonensi agro exortas, nunciatum est: utque controversias eas quietas reddat, priusquam abeat, supplicatum. Quare gravitate rerum Nicolaum Bononiæ distinente, effectum est, ut partium oratores ad illum Bononiam mitterentur. Missus a Venetis Sanctius Venerius Equestris ordinis vir ea tempestate auctoritate inter Venetos præstans. Cum his cognoscendis, componendisque causis Bononiæ Nicolaus ageret, civitas rerum mutationes perpessa est, graviterque intra urbem tumultuatum, & acclamantibus, *populum, libertatemque vivere*, ad arma concursum est: eoque tumulto effectum est, ut a Pontifice, Ecclesiaque deficientes, in libertatem sese Bononienses vendicarent. Gravis admodum, & peracerba Nicolao ea urbis facta commutatio fuit, &, ut par erat, summo illum dolore affecit, eoque magis, quod succurrere ipse tanto morbo, & lapsæ jam rei non poterat. Cæterum, & mœrori mœror, & perturbationi perturbatio accessit. Qui enim summæ rerum in urbe præerant (seu quod Nicolai opera, quem Pontifici gratissimum esse intelligebant, controversias componi posse confiderent, seu quod propterea quia quem studiosissimum Ecclesiasticarum partium, atque ex ea re suspectum, suisque mutationibus adversissimum existimabant, in illius excidium quicquam sævi machinarentur) evocandum ad sese suis consiliis decrevere. Eam cum operam nuncio cuipiam vilissimo homini injunxissent, illeque mandatis obtemperans, ad Pontificem profectus, ut accederet, monuisset: in stuporem, atque mœrorem eximium ea levitas, atque vesania civium Nicolaum adduxit. Continuit tamen sese, & nuncio nihil grave, aut indignum, neque quicquam magis, quam occupationibus distineri, ne accedere valeret, respondit. Hanc suorum civium stoliditatem secum indignanti, advenire ad eum sex ex primoribus civium nunciatur. Quare cum vereretur, ne quid violenti fieret, evocari familiam omnem jussit, utque cives ingressi sunt, fores claudi; jam ad conspectum sui Pontificis aderant, & proponere, nescio quæ, velle videbantur. Verum Nicolaus prior ad illos conversus, dure atque asperrime (ut res, & culpa exigebat) increpare illos adortus; *existimare se*, inquit, *omnino mente alienatos esse Bononienses cives*, [a] *seque ob id summo dolore affici, cum eorum cura illi credita sit; consuevisse filios ad patrem ire; cives ad Præsulem; contra naturæ, & juris ordinem esse, neque unquam auditum, ut ad inferiores superior evocatus accedat, Bononienses, cum simplex illorum esset Episcopus, debitos illi semper honores exhibuisse. nunc cum Cardineo etiam apice fulgeat, & legationis etiam potestate præemineat, in tam stolidam vesaniam illos adductos, ut per vilissimum nuncium evocare ad sese non erubuerint. Injuriam hanc non sibi, sed Apostolicæ Sedi illatam existimare, cujus vices in ea dignitate, atque legatione contineat, spretum se esse a Bononiensibus, non sibi propter se, sed propter eorum errores, ac perversos, perfractosque mores, curæ & cordi esse; vereri enim se, ne iratum Deum brevi ultorem sentiant: atque propterea, ut ad rectam*

(a) Bononiensis seditio excitata fuit die prima Augusti anno 1428., ut narrat Auctor Histor. Miscell. Eam luculentissimis verbis execratur Bornius de Sala in libro de Patientia. Vide Blondum, Barsellum, Andræam Billium, Sigonium Cap. 11. §. 19. Raynaldum ad annum 1428. §. 4.

Etam viam, & saniores se mores convertant, hortari. Hæc atque hujuscemodi eum summa gravitate, atque auctoritate, paternaque caritate monuisset, qui advenerant cives, adeo muti, atque elingues effecti sunt, ut nec verbum ullum ex cujuspiam ore prodierit, sed ut venerant declinatis cervicibus abscessere.

XIII. Seditionis metu clam Bononia discedit, ac Mutinam proficiscitur. Bononienses eum probris, ac maledictis lacessunt. Discordiarum reliquias inter Venetos, & Ducem Mediolani componit, ac tandem Romam ad Pontificem pergit.

Enimvero formidabilis res erat, & majores motus eo initio expectandi videbantur. Quos veritus Nicolaus, ne temeritati facultas delinquendi præberetur, providendum ratus, ut si quis forte tumultus gravior ingruisset, non se arbitrio suo Bononienses uti possent; evocato ad se Carthusiensis monasterii præside, permutatisque vestibus, ut primum inclinare cœpit dies, sub primas fere tenebras, illum ut inferior prosecutus, ad Carthusiæ monasterium venit, eamque noctem ibi in eo egit. Postera vero die, ut primum lux excipi potuit, urbem ingressus, eum paratos sibi extra portam, quæ Mutinam ducit, equos, ut constituerat, comperisset, Mutinam constanti itinere profectus est. Bononienses ut de Nicolai profectione certiores redditi sunt, miris exagitari furoribus cœperunt, in contumeliosasque erumpere voces, hostem publicum, ac patriæ illum proditorem appellantes. Non destitere tamen, quin oratores ad eum Mutinam mitterent. At Romæ, ut nunciata est Bononiensium defectio, Pontificis, & Ecclesiasticorum dolore, ac perturbatione affecit animos; cumque Nicolai opera posse labentibus rebus adhiberi remedia Pontifex [a] Martinus consideraret, confestim ad illum raptim perscriptis, & exaratis literis, ne Romam rediret, neve regione egrederetur injussu suo, strictioribus mandatis injunxit. Eam ob rem, cum Mutinæ plerosque menses traxisset moram, neque moveri Bononiensium indurati posse animi viderentur, componendæ controversiæ gratia, (quam occasione Cremonensis, & Pergomensis agri exortam diximus) Ferrariam venit, qua congrua executione sedata, consulto primum Pontifice, Romam rediit, bienniòque apud Martinum in Curia fuit Vitæ Sanctimonia, consiliorumque gravitate præcipuus.

XIV. Bellum inter Venetos & Insubres instauratur. B. Nicolaus ad illud compescendum Legatus iterum destinatur. Gallica insuper legatio ei defertur.

Cæterum haud quaquam illi diuturna quiete perfrui licuit. Nam cum Liguricum bellum longe acrius restauratum esset, Venetique adversus Philippum, & ingentes terrestres copias militares, & classem Padanam amplissimam comparassent, Pontifex Martinus tot calamitatibus metuens, atque obviare desiderans, habito cum fratribus de more colloquio, [b] Nicolaum, (quem ad pacem rursum inter Venetos, & Philippum conficiendam, mitteret) elegit. Hac etiam adjectione adhibita, ut, postquam Liguticas extinxisset lites, ad perniciosum bellum, quod Anglos inter, & Gallos jam antea viguerat, sedandum iter arriperet. Ita tertio jam Ligurici belli causa, Roma profectus, in Veronenses primo divertit, apudque Piscariam oppidum Veronensis quidem agri, sed cui tunc Mantuanus præerat Princeps, subsistit. In armis si quidem erant omnia, & circumquaque universa regio mili-

lita-

(a) Martini Epistolas ad B. Nicolaum de hoc negotio fortasse interiere; eas enim invenire non potuimus. Quæ vero Beatus vir egerit, ut cives suos insanientes ad sanitatem revocaret, fuse narrat Auctor Histor. Miscellaneæ.

(b) Bellum inter Venetos, ac Philippum Ducem Mediolani instauratum fuit mense Januarii A. D. 1426., ut narrant Marinus Sanutus in Vitis Ducum Venetorum pag. 1018., & Auctor Histor. Miscell. Hujusce legationis diplomata periere; ea tamen laudat Eugenius IV. in Epistola ad B. Nicolaum, quæ extat in amplissima veterum monumentorum Ecclesiæ Bononiensis Collectione, quam vulgare in animo erat; sed nunc MS. extat in Bibliotheca domestica SS. D. N. B. Nicolaus die IV. Februarii Ferrariam venit, die X. Februarii Venetias se contulit, ut narrat Sanutus loco citato. Die vero 10. Martii ad Insubres perrexit.

litaribus fragoribus æstuabat. Quare peroportunum in eo belli ardore pertractandæ paci id oppidum arbitratus, inde partium evocare oratores, & per nuncios, literasque rem gerere constituerat. Hæc dum meditatur, paratque Nicolaus, molestissimum de Martini Summi Pontificis [a] funere nuncium accepit; Is enim decimo tertio Pontificatus anno, apoplectico morbo correptus, fatalem Romæ apud Sanctorum Apostolorum Basilicam, ubi residebat, diem summum obierat. Eo tam gravi, ac funestissimo nuncio acerbo mœrore affectus Nicolaus, quid ageret, quid consilii capiendum foret, ancipiti, dubioque animo pervolvebat; Romam ne novi creandi Pontificis gratia proficisci, an Piscariæ manere, & cœptum pacis prosequi opus, seu novi Pontificis creationem, & ejus jussa præstulari satius esset. Melius consilium visum, nova mandata a novo expectare Pontifice: Quod nec iu tempore ipse Romæ esse potuisset, & Ecclesiæ brevi a patribus provisum iri non dubitaret.

Martinus Pontifex moritur: B. Nicolaus Piscariæ manet, novi Pontificis electionem expectans.

XV.

Eugen. IV. Pont. Max. renunciatur. Gallicam legationem B. Nicolao confirmat, qui in Gallias statim proficiscitur, eoque triennio paci conciliandæ studet.

Nec diuturna mora fuit, cum delectum Gabrielem Condulmarium Venetum, qui ex patribus erat, Romanæ Sedi Summum Pontificem datum novit. Is est, qui Eugenius IV. est appellatus. Ad eum, ut par erat, cum & nuncios, & congratulatorias literas exarasset, de rebus quoque suis, quæ ad causam attinebant, interservit: & cum belli conditiones, & quo in statu cuncta versarentur, & quid de pace agi, & sperari posse confideret, (cujus exitum difficillimum, & fere impossibilem judicabat) significasset, summis a Pontifice precibus petiit, ut etiam a Gallicana legatione illum absolvere, & sibi Romam redeundi facultatem, potestatemque facere dignaretur. Annuit initio quidem Eugenius, & Nicolai precibus se morem gerere velle significavit. Paranti igitur Romam proficisci repente commutata sententia, literæ a Pontifice [b] redditæ sunt, quibus ut omnino in Gallias pergeret, idque quam repentissime, (sic enim res exigebat) mandabatur. Pontificis itaque jussibus facturus satis, Piscaria discedens, superatis Alpibus in Gallicanos fines venit. Fremebant undique bella, & per Gallicanam regionem omnem armorum fragores resonabant, nulla pacis vox audiri poterat, nulla perficiendæ concordiæ spes esse videbatur. Quæ & si Nicolao haudquaquam obscura erant, tentanda tamen primum omnia, & experienda ratus, ad Principes pergere, hortari, monere, suadereque adortus, & quos ipse adire non poterat, per nuncios, & literas alloqui, quidquid agi, aut cogitari posset, incredibili diligentia, patientiaque peregit. Triennium continuum ea de re in Galliis commoratus, universam Galliam peragravit, neque ulla fere fuit insignis Galliarum civitas, quam ille pacis gratia non adiret.

XVI.

Relictis Galliis Basileam ad Concilium Eugenii jussu se confert, ibique magnis honoribus afficitur.

Dum in Galliis Nicolaus protrahit moram, in Germania ingens Eugenio Pontifici, & Ecclesiæ bellum suscitatum est. Nam cum Martinus, priusquam vita excederet, Basileæ cogi universale Concilium indixisset; id creato jam Eugenio ita cœptum, atque adauctum erat, ut etiam ex Patribus plurimi invito, & injusso Pontifice, fuga arrepta, quasi a Pontifice deficientes, Basileam

(a) Martinus Pontifex supremum diem obiit die xx. Februarii, ut notat Raynaldus ad hunc annum §. 2.

(b) Eugenii Epistola, qua B. Nicolao Gallicam legationem defert, data est die 29. Aprilis anno 1431. Ad hanc legationem pertinent II. III. & IV. aliæque non pauca, quæ apud nos sunt. B. Viri labores in procuranda hujusce Regni pace memorant ipsi Reges Carolus VII., & Henricus VI., iisque consentiunt Scriptores Itali, Galli, Belgæ, & Angli, quorum testimonia in hanc Collectionem retulimus.

sileam petereot; & jam fere uoiversus eo concurrere, & ibi cogi cœperat terrarum orbis, & multa jam adversum Eugeniom ordiri videbantur. Et quanquam præclaroa plerosque suo illuc nomioe Præsulea Eugenius delegasset; tamen eum plorimom *de Nicolai singulari virtute, ac Sanctitate confideret*, ex Galliis evocandum, [a] atque Basileam destioaodum putavit, ut Pontificio nomine Synodo præsideret. Habito itaqoe, & accepto hoc Pontificio decreto Nicolaus ex Galliis io Germaniam transiens, Basileam venit: Est siquidem nobills, & clara Germaniæ orbs, quam Rbenus fluvius mediam ab altera parte præterfluit. Initio adventus sui maximis, & amplissimis exceptus hooribus, urbem omnem, & Patres, Ecclesiasticosque ordines incredibill voluptate complevit. Atque quamprimum ad ea, quæ immioebaot, persolveoda conversus, Pootificis partes singulari fide, prudeotiaque tutatus, res Pontificias ad optimum commodissimomqoe brevi statom perduxit. Erat ipse id loci summa auctoritate, ad eum ooiversi, ot fere ad Pontificem maximum confluebaot, freqoentariqoe ita illios ædes assiduo cunctorum coocursu consueverant, ot aliod separatum apud Nicolaum agi concilium videretur. Effecit deniqoe probatissimis artibus, ut tametsi multorum gravea in Pontificem essent mentes, irrita tameo malignantium studia redderentor. Mansit autem eo in loco paucolis minus integro anno diebus: qui si diutius perstitisset, poterat profecto perturbatiooibus, & ealamitatibus, quæ secotæ suot, finem dare.

XVII. B. Nicolaus a Concilio legatus destinatus ad pacem Italicam perficiendam, qua infecta, Florentiam ad Pontificem venit.

Cœterum eum propter Ligusticum bellum, quod in dies vehemeotius ingravescebat, doos ex patribus sedaodarum rerom gratia universa synodus io Italiam mittere decrevisset, Nicolaua potissimum, qui ad id pacis opua delegaretur, electus est; Comes illi alter ex patribus datus Cardinalis [b] S. Petri ad Vincola ex Hispaniis oriuodus. Frequentissimo itaque coocursu omoiom ordioom, nec mioori bene sentieotium mœrore extra urbem deducti, io Italiam [c] com descendisseot, Padusm prioum, Inde Venetias petiere, ubi pertractandæ paci Incumbere coostitueraot. Adhibita quidem ab his est diligentia omnis, & oihil prætermissum, quod ad rem perficieodam pertinere potuisset: sed adeo inceosi eraot partium aoimi, adeo prærupta, & ardentia in bellom studia, ut conatibus in irritum decideotibus, nihil proficere potuerint. Interea dum hæc agerentur, Eugenius [d] Pontifex Maximus iojuriis, cootumeliisque a Romanis affectos, vim etiam perpessus, igootus fuga sibi coosuluerat, & ex Romaoa quidem fuga Florentiam venerat. Quare [e] Nicolaus, com pacis opera oon succedereot, minime quidem Basileam sibi redeuodum fore constitueoa, ad Pontificem Florentiam venit, expositisque

(a) Eugenii Epistola, qua B. Nicolaum Concilii Præsidentem constituit, Data est Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1433. XVIII. kal. Januarii A. III. extat apud Labbeum Tom. XII. Concil. General. col. 947. edit. Paris. Alia ejusdem Pontificis Epistola ad B. Nicolaum cæterosque Concilii legatos extat col. 951. Data est Florentiæ anno 1435. VIII. kal. Martii Pontificatus anno V. In actis Concilii Basileensis Sessione XV. pag. 539. die XXIV. Aprilis 1434. B. Nicolaum Concilio *incorporatum* fuisse legitur. De gestis B. Nicolai in Concilio Basileensi vide Poggium, Æneam Sylvium, & Joannem Nauclerum.

(b) Nempe Joannem Cervantem Hispalensem Cardinalem creatum a Martino V., qui obiit anno 1453.

(c) Ad hanc legationem pertinet Epistola B. Nicolai ad *Synodum Basileensem*, quam edidit Edmundus Martene Tom. VIII. amplissimæ Collectionis Veter. *Monument.* col. 811. data est Florentiæ die 21. Maii anno 1455.

(d) Eugenius urbanas turbas fugiens Florentiam venit IX. kal. Julii anno 1434.

(e) B. Nicolaus minime ad Basileenses reverti voluit; immo in supralaudata Epistola ad eosdem, se a reditu excusat his verbis: *Sanctissimus Dominus Noster me Cardinalem Sanctæ Crucis mittit in Galliam pro pace firmanda.*

que superiorum temporum actionibus, apud Pontificem Florentiæ manere decreverat.

XVIII.
Legatus iterum in Gallias mittitur ab Eugenio. Philippum Ducem Burgundiæ in Atrebatensi conventu Carolo Francorum Regi conciliat.

Cæterum cum per superiora tempora Gallorum Rex, & Burgundionum Princeps acerrime sese invicem, ac diuturno bello lacerassent, oblataque spes pacis inter eos conficiendæ visa esset, placuit Pontifici, ut Nicolaus, quem propter vitæ sanctimoniam gloriosi apud illos nominis, & amplissimæ auctoritatis esse sciebat, & ob id paci huic aptissimum, & peropportunissimum fore confidebat, denuo Gallicanas regiones peteret. Ex Florentia itaque in [a] Gallias delatus, apud Atrebatum Burgundi Principis urbem constitit. Inde enixissimo studio ad peragendam pacem invigilans, decimo & sexto, postea quam illuc advenerat mense, multis, & gravibus difficultatibus tandem Principes ipsos perpetua, & salutari pace devinxit.

XIX.
Concilii Ferrariensis Legatus destinatur. Venetias proficiscitur: ibique Imperatorem Græcorum excipit, ac Ferrariam perducit.

Pacatis itaque, sedatisque Principibus, controversiisque sopitis, in Italiam rediens, Bononiam venit. Pontificemque illic cum Curia consideontem comperit; sed cum Græcorum gratia Ferrariæ [b] Pontifex Concilium indixisset, eo etiam Nicolaus Eugenium, ut par erat, est consecutus, obviamque Græcorum Imperatori, & Constantinopolitano Patriarchæ, qui unionis celebrandæ causa ad Ferrariense Concilium accedebant, Venetias a Pontifice missus Ferrariam Græcos adduxit, celebrandæque indefessus unioni incubuit.

XX.
Legatur denuo ad Germanorum Principum conventus Nuremberga indictos, ac Romani Pontificis dignitatem egregie tuetur.

Cum ita totus in fidei rationibus, disceptationibus absorptus Nicolaus esset, ut fere nihil magis cuperet, & anhelaret; alia insuper peregrinatio injuncta est. Nam quoniam in [c] Germania affectæ, ac perturbatæ in Pontificem res erant, & novum colloquium ad præfixam diem a Germanicis Principibus indictum: operæ pretium Eugenius existimavit, Nicolaum ad statutum locum, diemque accedere. Ille itaque, quanquam tot antea itineribus, profectionibusque fractus videri potuisset, tamen recens semper, & integer animo, nec laboribus ullis, aut periculis territus, dum Pontifici modo, & Ecclesiæ, aut cujuspiam saluti obsequi valuisset, ex Ferraria movens, iterum in Germaniam venit; adjumentoque non mediocri Pontificis jam apud Germanos labentibus rebus fuit; & quæ a Pontifice mandata erant, quoad ejus fieri potuit, integre, atque inviolate persolvit.

(a) Hujusce Legationis diplomata extant inter Epistolas Eugenii num. VII. VIII. IX. & X. Data sunt Florentiæ 23. & 25. die Aprilis anni 1435. Conventus Atrebatensis indictus fuit kalendis Julii. B. Nicolaus Atrebatum venit die XXI. ejusdem mensis teste Antonio Taberna in Diario; discessit die 5. Octobris. Die vero 9. Decembris Florentiam ad Pontificem rediit, teste Anonymo Florentino. Quæ vero sanctissimus vir in hoc Conventu egerit Scriptores fere omnes, quorum testimonia in hoc volumen congessimus, fuse narrant, & præ cæteris vide Pium II. Philippum Ducem Burgundiæ celeberrimo edito miraculo ad pacem sanciendam compulisse affirmant Renerus Snoy, Pontius Heuterus, Joannes Rivius, Ludovicus Donius, Fabertus, Odoricus Raynaldus. Quanto vero honore Beatum Virum affecerint Carolus Rex, & Philippus Dux aperte constat ex supralaudato Diario Antonii Tabernæ, & ex pacis capitulis, quorum selecta quædam dedimus in hac collectione. Pacis tabulæ signatæ fuerunt die 21. Septembris anni 1435.

(b) Eugenii Epistola, qua B. Nicolaum Concilii Ferrariensis legatum constituit, extat N. XI. Data est Bononiæ anno Incarnationis Dominicæ 1437. IV. nonas Januarii anno VII. Quo vero honore a Senatu Veneto exceptus fuerit, fuse narrat Marinus Sanutus.

(c) Hujusce legationis diplomata ex Tabulario Vaticano descripta apud nos extant: Data sunt Ferrariæ anno Incarnationis Dominicæ 1439. pridie Idus Septembris anno Octavo. B. Nicolaus Legationis comites habuit Joannem Archiepiscopum Tarentinum, Petrum Dignensem, & Antonium Urbinensem Episcopos, Joannem Franciscum de Capitibus Listæ J. U. D. Joannem de Turre Cremata Ordinis Prædicatorum Sacri Apostolici Palatii Magistrum, & Nicolaum de Cusa Decretorum Doctorem. De hac Legatione vide Poggium §. X. Vespasianum Florentinum §. IV. Raynaldum, & Marinum Sanutum.

XXI. Florentiam revertir, ibi auguste habitas, familiam ingenuam optimamque alit, magnaque sanctitatis opinione pollet.

Ubi vero nihil hisce in locis sua opus esse mora intellexit, Italiam repetens, Florentiam petiit. Nam ex Ferraria Florentiam Eugenius Concilium transtulerat; fuit autem hæc extrema legationum suarum, itinerationum, peregrinationumque finis. Habitavit autem [a] Florentiæ apud S. Spiritus ædem, (sic enim Augustinensium locum Florentiæ vocant) *eumque ibi nos, cum primum od curiam accessimus, commorantem convenimus, & salutavimus. Habitabat autem satis anguste, & familia [b] ingenua quidem, & optime, honestissimeque morata, & instituta, verum non lauta nimis, & compta, sed modesta omnino, & quæ Præsulis Sanctimoniam sanctificaret: Ipse vero maxime apud omnes venerationi erat, neque quicquam dignius, aut divinius in ore hominum versabatur.*

XXII. Summus Romanæ Ecclesiæ Pœnitentiarius eligitur. Eximiæ ejus virtutes summatim recensentur.

Pontifex cum illi dignissimum [c] summi Pœnitentiarii contulisset locum, ejus consilio imprimis gravissimis potissimum in rebus maxime omnium utebatur: neque eum diligebat, & amabat solum, sed pia etiam veneratione colebat; & ubi quicquam arduum immineret, audire illum antea cupiebat, & fere omnia Nicolai consilio peragebat. Nicolao vero summæ [d], ac singulares virtutes inerant; simplicissima humilitas, præcipuaque clementia, charitas io omnes, pietasque paterna, fidei, & religioois exardens zelus, communi usu austeram, & asperam satis ducebat vitam; oec carnibus vescebatur, nec strato jacebat. Carthusiæ regulam etiam ad extremum ioviolate servavit; sacris literis, postequam sese immortali Deo dedicavit, operam eoixam adhibuit, oeque a sacrorum voluminum, cum per occupationes licebat, lectiooe cessabat, doctos viros, [e] virtutibus deditos, magno amore prosequebatur, egenisque, & inopibus clericis opem plurimam ad literarum studia conferebat, in pauperes vero omoes, quicquid eleemosyoarum poterat, assidue distribuere consueverat, affinium suorum neminem secum domi esse volebat, perturbare illos reliquam familiam dicens, iis, qui illi ministrabant, salaria menstroa exhibere solitus erat, ne pro inomeritis supplicare, & de spiritualibus illis satisfacere cogeretur, librorum copiosus fuit, quos fere omnes in morte sacris locis, Monasteriisque legavit.

XXIII. B. Nicolaus Senis obiit ex calculi dolore. Eugenius Pontifex totaque Curia illius mortem deflet. Senenses ob magnam sanctitatis opinionem mortui manus, ac pedes summa veneratione osculantur. Calculi magnitudo, ac forma describitur.

Obiit autem [f] mortem Senis, cum ibi Pootifex consideret. Cum enim Romam proficisci constitoisset Eugeoius, Floreotia abscedens, Senas venit: quem Nicolaus quamprimum secutus est, itaut ingredientem Senas Pontificem comitaretur. Pauculos vero post menses, calculi morbo correptus, in horridos, ac terribiles dolorum cruciatus incidit, itaut miserandos cootinue clamores emittere cogeretur. Et quamquam gravissimo, & extremo morbo affectus,

(a) Romæ B. Nicolaus domum habuit juxta Ecclesiam S. Potentianæ, quam magna ex parte construxerat. Vide Poggium §. XII. Hanc domum laudat Ambrosius Camaldulensis in Hodæporico.

(b) Eadem narrans Poggius ibidem, & Leonardus Aretinus in Epistola, quam inferius suo loco dabimus.

(c) Suffectus est in locum Cardinalis Ursini teste Poggio §. VIII.

(d) Easdem B. Viri virtutes extollant Romani Pontifices Martinus V., Eugenius IV., & Pius II. Scriptores Itali S. Antoninus, Vespasianus, Poggius, Philelphus, Petrus de Monte, Paulus Cortesius, aliique, quorum testimonia habentur hoc volumine. Idem fatentur Galli cum veteres, tum recentiores. Belgæ itidem Nicolaum nostrum virum sanctissimum ubique prædicant, ac præcipue Arnoldus Bollius, & Petrus Dorlandus.

(e) Franciscus Philelphus præter epistolas, quas retulimus Classi II. num. V. illi inscripsit latinam versionem Vitæ Licurgi a Plutarcho scriptæ, quæ extat in Codice Vaticano 1879. pagina 187. Petrus da Monte libellum S. Epiphanii latine a se redditum, cujus præfatio habetur pag. 3. 2. da Theramda doctissimam apologiam misit pro Eugenio contra Basileensium vesaniam, quæ est in Cod. Vaticano 4185. pag. 219. Leonardus Aretinus aliquos Epistolas dedit, ac demum Poggius Florentinus ejus Familiaritate gloriatur.

(f) B. Nicolaus Senis obiit die 9. Maj hora 24. anno 1443.

affectus, pati tamen non poterat, ut quicquam sibi de solita Carthusiæ observantia mutaretur. Cum vero [a] fatalem sibi ægritudinem hanc fore cognosceret, Sacramentis Ecclesiasticis communitus, sacratissimoque Dominico corpore devote, atque affectuosissime sumpto, de sui corporis sepulcro non immemor, ut in Carthusiensi cœnobio [b], quod prope Florentiam urbem est, conderetur, edixit. Ita aliquandiu flebiliter, cum laborasset, tandem ægritudinis fervore, & cruciatuum horriditate confectus, immortali Deo spiritum reddidit. Incredibile dictu est, quanto mœrore, quibus lacrymis, atque suspiriis hæc Nicolai mors Pontificem, Patres, curiamque, & urbem omnem, populumque compleverit. Nam, & splendorem, & decus Ecclesiæ, illum concordi omnes, & consona voce judicabant, & prædicare non desistebant. Cum vero in Basilicam, quæ Augustino Doctori dicata est [nam apud religiosos Augustino deditos, Senis locatus erat] exanime corpus delatum est, atque in media Basilica positum; *tantus universi populi, omniumque ordinum concursus effectus est, MANUS PEDESQUE DEOSCULANTIUM, ut comprimere sese cœperint, & vix contineri sacris ædibus possent: felixque sibi videbatur, cui illum contingere licuisset*. Cæterum prohibendi fœtoris gratia (quippe, ut diximus, ad Carthusiæ Florentinum locum ducendum cadaver erat) execto ventre, viscera eduxissent; mirum dictu, lapis vastæ pro humano corpore magnitudinis compertus est; hujus autem forma erat plus rotunditatis, quam longitudinis habens, simillimusque omnino in quantitate [c] anserino ovo videbatur. Apparebat autem ex minutissimis arenulis paulisper concretis in eam magnitudinem devenisse, quod quidem diuturno admodum tempore fieri oportuisse physici judicabant. Experiri etiam pondus ejus voluere, & bilibrem illum, ut afferebant, comprobavere; hunc nos ipsi vidimus, manibusque attrectavimus, & solidissimum experti sumus; ex eo gypseæ plures formæ ad illius effigiem conflatæ sunt, & instar monstri ad varia terrarum orbis loca demissæ.

Quod vero ad funera attinet, exactissima, & splendidissima in principe Senensi Basilica celebrata sunt. Interque alia, pleraque hoc illis præcipuum, & singulare, ac memoria dignissimum extitit, quod Pontifex Maximus Eugenius coram ipse consistere, interesseque, atque ornare funus voluit. Factum [d] nunquam ante hac patrum memoria celebratum; Neque enim Pontificius, & curiæ mos habet, ut in Cardinalis funeribus Romanus Pontifex uspiam intersit; neque patratum antea ulla ex causa fuisse quispiam antiquissimorum noverat. Commovere vero Pontificem Eugenium, ut tantum *Nicolao decoris, & ornamenti impensam vellet, non Sanctitas modo, & immaculata integritas, gloriaque, atque opinio de illo universi terrarum orbis, & omnium hominum*: Sed quod amplissimis Nicolai de Ecclesia, atque Pontifice meritis devinctum, & obstrictissimum sese illi arbitrabatur; quippe qui suarum partium indefessus

XXIV.
Exequiæ magna pompa illi habitæ coram Pontifice, Thomas Sarzanensis B. Viri corpus Florentiam transfert, & apud Carthusianos marmoreo loculo condit.

(a) Eadem narrant Scriptores coævi, quos superiori nota recensui.

(b) B. Nicolai viscera Senis condita fuerunt in Ecclesia Augustinensium, ut diximus in notis ad illius vitam a Vespasiano Florentino scriptam. Testis est Sigismundus Titius Senensis in Historia patria, quæ MS. extat in præstantissima Bibliotheca Chisiana: *Die nona Maj* (inquit) *Cardinalis S. Crucis in Sena urbe decessit: intestina humata apud D. Augustini ædem juxta gradus majoris aræ, quæ olim inferius erat sub arcu; & superne pileus appensus: corpus vero ad Fratres Carthusienses, cujus ordinis erat, prope Florentiam delatum: alterum quoque galerum in majore Senensi æde appendi mandavit.*

(c) Eandem Lapidis magnitudinem describit Vespasianus.

(d) Id quoque affirmant S. Antoninus, Poggius §. XII., & Auctor Histor. Miscell. Bonon.

defeſſus ſemper, ac validiſſimus fautor, & propugnator extiterat. Ionumera, quæ inferri detrimenta potuiſſent, averterat, ſuis conſiliis non vulgaria Eugenio emolumenta contulerat, auſtoritateque, & præſentia ſua incredibiles illi ſemper favores, & Principom cœterorumque hominum ſtudia comparat. Funeralibus egregie celebratis, Thomas Apoſtolicus Subdiaconus [qui familiæ præſidebat, & apud Nicolaum diutiſſime manſerat, quod illi nemo carior erat] nonnullis ex familia comitibus ſumptis, corpus ad Carthuſiæ locum, qui parum Florentia abeſt, [ut a Nicolao vivente inſtitutum fuiſſe diximos] detulit, & pie religioſiſſimeque ſepulcro condidit, ubi (a) ad hodiernam jacet diem; Aoima, ut recte judicandum eſt, io ſuperis glorioſa felicitate beata.

TESTI-

(a) Epitaphia tumulo inciſa recitant Sigonius, & Ughellus. Carminum auctorem fuiſſe Marianum Volaterranum Carthuſienſem aſſirmat Bartholomæus Senenſis. Ejuscorpus an. 1633. die 17. Junii primo recognitum fuit a Petro Nicolino Archiepiſcopo Florentino, ac deinceps digniorem in locum translatum an. 1678. die 30. Septembris, ut patet ex authentico inſtrumento, cujus apographum ex Archiepiſcopali Archivo deſcriptum extat in Bibliotheca domeſtica Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti xiv. Pont. Max.

TESTIMONIA ROMANORUM PONTIFICUM

DE B. NICOLAO ALBERGATO CARD. S. CRUCIS.

CLASS. I. Epist. I.

Epistola prima Martini V. Pontificis Maximi ad B. Nicolaum Episcopum Bononiensem. Fidelitatis Sacramentum a Magistratibus Bononiensibus Romanæ Ecclesiæ nomine recipere jubet.

Martinus &c. Venerabili Fratri Nicolao Episcopo Bononiensi &c.

1419. 9. Junii: *Ex Tabulario Vaticano lib. 1. Offic. Mart. V. fol.* 127.

NUPER siquidem ad salutare regimen, rectoratum, gubernationem, & administrationem, ac pacem, & tranquillitatem prædilectæ, & peculiaris filiæ civitatis nostræ Bononiensis, ejusque Terrarum, Castrorum, Locorum, Comitatuum, Territoriorum, & Districtuum, nec non civium habitatorum, incolarum, & districtualium eorumdem, ut feliciter gubernentur paternæ considerationis intuitum dirigentes, ac considerantes, quod propter nostram interdum absentiam necessariam omnibus providere non possumus, ex certis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, dilectis filiis Antianis, Consilio, & Communi civitatis præfatæ regimen, gubernationem, & administrationem Civitatis, Terrarum, Castrorum, & Locorum prædictorum, quamdiu Nos ab ipsa civitate abesse contigerit duraturas sub certis pactis, modis, & conditionibus in aliis nostris desuper confectis literis denotatis, gratiose concessimus, ac voluimus inter cætera, ut Antiani dictæ civitatis, qui pro tempore forent, de omnibus in ipsis literis contentis pro statu, honoreque nostro, & Romanæ Ecclesiæ effectualiter observandis, & etiam adimplendis, singulis bimestribus in manibus tuis præstare tenerentur, & deberent [a] fidelitatis debitæ juramentum, prout in ipsis literis latius continetur. *Nos igitur, Venerabilis Frater, quem in magnis expertum, & arduis nostris, & ipsius Ecclesiæ pertractandis negotiis eximia bonitate, & fidelitate probatum singularium virtutum donis illarum largitor Dominus insignivit, Fraternitati tuæ, ob cujus Vitæ Integritatem, ac præcipuæ devotionis affectum, quem ad Nos, & ad eandem Ecclesiam gerere comproburis, aliaque merita, & virtutes, de illa specialem in Domino fiduciam obtinemus*, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus ab eisdem Antianis, qui eligentur in posterum singulis bimestribus, & similiter a quolibet Potestate, aliisque Officialibus, quovis nomine nuncupentur, qui in civitate præfata assumentur, aut deputabuntur pro tempore, & de suis officiis fideliter exercendis jurare sunt soliti de consuetudine, vel de jure, cujuscumque status, gradus, præeminentiæ, vel conditionis extiterint, antequam ipsorum officia incipiant exercere, de ipsis ad honorem, & statum nostrum, ac ipsius Ecclesiæ bene, & fideliter exercendis, nostro, & Romanæ Ecclesiæ nomine solitum recipias juramentum juxta formam, & modum in præfatis nostris literis seriosius annotatam. Datum Florentiæ v. Idus Junii Pontificatus nostri anno II.

EJUS-

(a) Hujusce Epistolæ fragmentum vulgavit *Ghirardaccius Histor. Bonon. tomo* 11. *pag.* 628. Fidelitatis Sacramentum Magistratus, atque Officiales Bononienses Romanæ Ecclesiæ singulis bimestribus præstare tenebantur coram eorum Antistite ex peculiari conditione in pacis Instrumento apposita, quæ hoc anno Ferrariæ sancita fuit Mense Februario coram Martino PP. V., & B. Nicolao Episcopo Bononiensi, ut constat ex authenticis ejusdem pacis tabulis, quas idem edidit *Ghirardaccius pag.* 622.

CLASS. I.
Epistola 2.
1422. 8. Februarii.

EIUSDEM EPISTOLA II. AD EUNDEM.

Apostolicæ Sedis Nuntium in Regno Franciæ Beatum Nicolaum constituit ad pacem inter Reges, ac Principes sanciendam.

Martinus &c. Venerabili Fratri &c.

Ex Tab.Vat. Reg. 1. Mart.PP.V. fol. 98.

OMnis pax fidelium procuratio nostra est, nobisque potissimum, qui Divina clementia in Apostolatus apice constituti, licet immeriti, Christiano generi præsidemus, hæc a Domino sollicitudo commissa est, ut inter fideles charitatem, & pacem omni studio, & diligentia procuremus. Cum itaque, sicut nosti, dudum gravi, & atroci dissensione Principum Gallicorum pestiferum bellum suscitatum in Regno Franciæ, & vicinis partibus viguerit, & vigeat de præsenti cum exterminio illarum gentium, & jactura gravissima totius Reipublicæ Christianæ; Nos cupientes finem tantis malis imponere, & indurata Principum corda placare, & ob hanc piam causam tam necessariæ, & sanctæ pacis ad partes illas Nuntium Apostolicum destinare, qui in conspectu Principum, & Populorum justus & idoneus prædicator, & suasor pacis, & charitatis existat, Te ad hoc sanctum opus ex omnibus Prælatis elegimus dignissimum Nuntium tantæ pacis profecturum ad Charissimum in Christo filium nostrum [a] Henricum Regem Angliæ Illustrem, & ad dilectos Filios Nobiles Viros [b] Delfinum &c., & Ducem [c] Burgundiæ, & inter ipsos pacem, unitatem, & concordiam tractaturum: nam post omnipotentis Dei misericordiam plurimum in tanto negotio de tua sapientia, & singulari virtute confidimus, & speramus, quod ultra profundos sensus tui naturalis ingenii subministrabit Spiritus Sanctus *devotioni, & humilitati tuæ* gratiam, ut verba nostra ex ore tuo cum fructu optimo exaudiantur. Quare Fraternitatem tuam in Domino hortamur, & affectuose rogamus, ut in tanti, & tam communis boni procuratione Nos adjuves, & pium hunc laborem non refugias, sed pro tot Populorum quiete, & salute fidelium prompta, & læta mente suscipias; quod enim facere potes meritum gratius Deo, quod utilius Christianis obsequium, quam si tot Populos in summis angustiis laborantes, & tot animas, quæ in hoc miserrimo statu rerum versantur in summo periculo perditionis extremæ, Deo adjutore, tuo labore, & sapientia liberabis? *Cum enim charitas tua semper ad juvandos proximos sit parata, hoc in casu pro tam publica utilitate debet esse ferventior. Itaque, Venerabilis Frater, hoc tibi munus confidenter imponimus, quia cognoscimus ardorem tuæ charitatis in proximum, & erga nos, & Sedem Apostolicam fidelis obedientiæ puritatem.* Cæterum hac de causa Te ad nos vocare nolumus, & laborem itineris duplicare; sed quod informatione tua inclusas præsentibus instructiones agendorum mittimus, & literas nostras cum copiis ipsarum literarum, quas Principibus illis scribimus super ista materia; volentes, quod instructionibus suprascriptis dicendo,

Hanc Epistolam ex autographo Canonicorum Bononiensium vulgavit Sigonius in vita B. Nicolai *cap. 9. pag.* 81. Sed a nostra multo diversam: Ex ea tamen temporis notam descripsi, quæ in Regesto Vaticano deerat. Ejusdem etiam fragmentum edidit Odoricus Raynaldus in Annalibus Ecclesiasticis ad A. C. 1421. §. 21.

(a) *Henricum Regem Angliæ*, nempe Henricum V., qui obiit A. D. 1422. die Lunæ 31. Augusti teste Jo. Juvenali Ursino in Historia Caroli VI. *pag.* 391. *edit. Reg.*

(b) *Delfinum*, hic est Carolus VII., Caroli VI. Francorum Regis filius tunc Franciæ Delphinus; Carolus VI. ejus Pater obiit A. D. 1422. die 20. Octobris teste eodem Juvenale Ursino *pag.* 366.

(c) *Ducem Burgundiæ*, scilicet Philippum III. cognomento Bonum, Joannis Intrepidi filium, qui a militibus Caroli prædicti Franciæ Delphini proditorie occisus fuit apud Monasteriolum, vulgo *Monstereau* die 26. Augusti An. 1419., ut idem Ursinus narrat *pag.* 370.

do, & agendo, & negotium hoc tractando addas, & minuas secundum quod circumspectioni, & prudentiæ tuæ videbitur expedire. Datum Romæ apud Sanctum Petrum vi. Idus Februarii Pontificatus nostri anno V.

CLASS. I. Martini PP. V. Epist. fol. 3.

EJUSDEM EPISTOLA III. AD EUNDEM.

Beatum Nicolaum Gallicæ Legationis onus modeste recusantem excitat Martinus Pontifex, jubetque, ut quantocius iter suscipiat.

1422. 14. Martii.

Martinus &c. Venerabili Fratri &c.

SI nostro, & Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium judicio de Te ipso anteponis tuum, vide, ne error potius, quam humilitas dici possit; Nos enim, & præfati Cardinales, cum de procuranda pace fidelium tractaremus, & multi sapientia insignes Prælati, & altioris status, quam Tu nominarentur, *in te uno quievimus, visumque nobis omnibus fuit hoc electionis tuæ a Spiritu Sancto consilium accepisse, & ex hoc rei bene gerendæ a Domino sancto auspicium datum esse*; Propterea noli, Frater, sicut per tuas literas nuper respondisti, infirmitatem tuam; [a] vel corporis, aut animi imbecillitatem in excusationem adducere, cum pridem Nos hæc omnia metientes, & gravitatem causæ cum *tua humilitate* comparantes, discussis omnibus, quæ apud Te reiterare non expedit, ita conclusimus, atque firmavimus, & ad multos de Romana Curia literæ diversorum nuntiarunt, Te ad illud sanctæ pacis negotium continuo profecturum, quos scimus de tua electione gavisos, & plenos optimæ spei jam cupidissimis animis tuam præsentiam expectare. Quare ad cœteras rationes, quæ Te debent inflammare, & cum sancta voluptate conducere ad procurationem tanti boni, non est levis a te ratio existimanda, ne videamur, Te non eunte, sitientes pacem delusisse, & inani gaudio replevisse. *Tuum vero animum in rectis operationibus laborantem, & Domini auxilio confidentem*, quæ tantæ rei moles, aut difficultas deterrere potest? an nescis, quia Deus quærentes pacem adjuvat? speramus enim, quod hanc pacem, Deo auctore perficies; multa sunt enim argumenta, quibus in hanc spem adducimur, inclinatis jam animis, & Principibus, & Populis fatigatis non ita difficulter, ut forte putas, persuadebis; & multa sunt insuper nuntiata Nobis, propter quæ bene speramus. Quare velis, Frater, hoc opus animo magno amplecti, & in gratia Dei sperare, quæ omnem infirmitatem tuam fortificabit, nec est tibi tantum in tuis viribus exiguis diffidendum, quantum in ejus infinita potentia confidendum; quod si etiam optata compositio non succederet, quam certe successuram esse confidimus, non propterea operam perdidisses, qui tam necessariam, & salutarem pacem procurasses. Non enim ex eventu rerum, sed hominum voluntate, & conscientia recte factorum, & Divino judicio, quæcumque facimus, extimanda sunt. Nullam igitur amplius excusationem quæras, sed Omnipotentis Dei gratiam, quam ex hoc singulariter promereris, omnibus tuis difficultatibus anteponens, ad iter accingere, & læto animo nostræ satisfacias voluntati, cui nihil gratius facere potes, quam si, omissa omnium literarum replicatione, Te quam-

Ex Tab. Vat. Regest. Mart. PP. V. n. 45. fol. 34. Ep. 89.

(a) Tenuem, imbecillemque B. Nicolai valetudinem abstinentia asperrima, jejuniis, ac macerationibus extenuatam graphice ob oculos ponunt Scriptores coævi. Auctor *Histor. Miscell. Bonon. tom. 18. Script. Rer. Ital. pag.* 608. Vespasianus Floren. in Vita Beati Nicolai, quæ extat inter Italorum testimonia *num.* 1., & Jacobus Zenus *cap.* 11. *pag.* 7. & *cap.* 20. *pag.* 40.

CLASS. I. Martini PP. V. Epistol. 3.

quamprimum senserimus profectorum [a] in Gallia, de Booonia recessisse; quod ut facias Fraternitati tuæ in virtute sanctæ obedientiæ per præsentes præcipimus, & mandamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ii. Idus Martii Pootificatus nostri anoo v.

EJUSDEM EPISTOLA IV. AD HENRICUM V. ANGLIÆ REGEM.

Epist. 4.

Henricum bortatur Pontifex ad pacem cum Gallis componendam. B. Nicolaum eximiis ornat encomiis, quem ad sedandas hujusmodi discordias Apostolicæ Sedis Nuntium prædicto Regi, cæterisque Galliarum Principibus mittere significat.

Martinus &c. Carissimo in Christo filio Henrico Regi Angliæ Illustri &c.

1422. 14. Martii. Ex Annal. Eccl. Odoric. Rainald. an. n. 1421. §. 20.

TAota est apud Nos opinio pietatis, & bumanitatis tuæ, quod omnino confidimus, vocem oostram, immo vocem Omnipoteotis Dei per Nos Vicarium soum in terris, licet immeritom, Te vocantes ad pacem, beoigne, & devote suscepturum; & quod etiam omni cupiditate, & ambitione seclusa, quam certe in tuo regali animo regnare ooo credimus, in hac taota re, a qua status universæ Christianitatis depeodet, nostris, & Apostolicæ Sedis hortationibus, & consiliis acquiesces, & publicam tot fidelium salutem tuis propriis commodis antepones. Non est opus, Fili carissime, ut commemoremus ea, quæ notissima tibi sunt, & in oculis tuis versaotur, vastationes [b] Urbium, & Provinciarum, afflictiones, & calamitates innumeras populorum, quæ propter cootentiones, & dissidia Principum Gallicorum per hos annos proximos inciderunt. Major certe est hæc clades, graviorque jactura oon solum illarum gentium, quæ sunt propinquæ, vel immixtæ periculis, sed totius Reipublicæ Christianæ, quam cujusquam possit sermonibus explicari; quæ mala, quæ discrimina, quos labores, cum jam dudum ex Apostolatus apice lacrimantes aspiciamus, & pro pace fidelium, Deum continuo suspirantes oremus, & omnes nostras curas, & cogitationes ad hoc potissimum inteotas habeamus, ut inspirante Domino aperiamus aliquam salutarem viam compositionis, & pacis, ad Te imprimis, quem propter amplitudinem excellentiamque regalem, & vim atque potentiam militarem omnia magna posse, propter clementiam, & benignitatem naturæ tuæ omnia boua velle non dubitamus, recurrere visum est: & speramus in eo, qui inspirat omnia sana, & sancta consilia, quod oulla belli felicitas te faciet a salute Christianorum, & pacis consiliis abhorrere. Considera præterea, Fili carissime, nullam tantam esse posse rerum humanarum felicitatem, præsertim io bello, io quo omnia varia, & dubia suot, quæ non periculis, & casibus ionumeris sint subjecta; itaut plerumque, qui manutenere victoriam videantur, aliqua subita, & improvisa necessitate superentur: & hæc tibi jam cogoita, & explorata esse confidimus, qoi versaris in bellis, & ouoc læta, ounc tristia, æquo & forti aoimo pertulisti: taotaque est dubietas, & vertigo casuum bellicorum, ut si nulla res sanctior

(a) Pontificis imperio confestim paruit B. Nicolaus; nam teste Matthao de Griffonibus in Memor. Hist., quod extat *tom. 18. Script. Rer. Ital. p.* 229. ad An 1422. 25. Aprilis *D: Nicolaus Episcopus ivit pro Ambaxiatore Domini Papa ad Regem Francia, & Regem Anglia.*

(b) Infelicem Galliarum Statum, quem hac epistola deplorat Sum. Pontifex, graphice describunt oculatissimi illorum temporum testes Jo. Juvenalis Ursinus *pag.* 379., *& seqq.* Nicolaus de Clemangis in Oratione ad Principes Galliarum, quæ extat inter ejus Opera *pag.* 169. Enguerannus de Monstrelet *tom.* 1. *pag.* 317. Alanus Aurigs in Dialogo super deploratione Gallicæ calamitatis *pag.* 451., & demum Jo: Germani Episcopus Cabillonensis in vita Philippi II. Ducis Burgundiæ, quam edidit Jo: Petrus de Ludewig. in Reliquiis Ms. *tom.* 11. *pag.* 42., *& seqq.*

ctint animas hominum inclinare ad pacem, tamen esset certa pacis securitas cuilibet felicitati, & speratæ victoriæ anteponenda. Sed quoniam apud animi tui magnitudinem plus valere publicæ utilitatis, quam proprii laboris, aut periculi rationem putamus, velis, Fili carissime, cogitare, & ante oculos ponere præsentem totius Christianitatis statum, & pro tua pietate, & sapientia quantum potes providere, ne in graviorem miseriam prolabatur: nam apud Septentrionem, ut vides, pestifera, & horribili hæresi suscitata; & ad eam extirpandam tota Alemania laborante, si Regna illa, & Nationes apud Occidentem diuturno bello inter se usque ad extremam perniciem vexabuntur, necesse est, universam Rempublicam in maximis periculis, & miserabili calamitate versari. Quare per misericordiam Jesu Christi rogamus, & obsecramus Serenitatem tuam, ut habita ratione potius humanitatis, quæ potest in pace servari, quam felicitatis, quæ in bello cruento non potest esse perpetua, habitaque consideratione tot populorum, qui ad extremam miseriam deducuntur, & pensato communi Christianorum statu, læto corde, & prompto animo hortationes nostras, & verba nostra recipias, *ac Venerabilem Fratrem Nicolaum Episcopum Bononiensem, virum religionis observantia*, Integritate, & Sanctitate Vitæ *dudum Domino servientem dignissimum Nuntium tantæ pacis exaudias; quem virum ex multis Prælatis elegimus propter suam insignem sapientiam, & munditiam singularem ad hoc pium, & sanctum opus idoneum;* [a] *& speramus, quod Spiritus Sanctus ex hujus humilis, & devoti hominis ore in cor tuum, & aliorum, quorum consensus est necessarius, desiderium, & amorem pacis infundet.* Datum Romæ apud S. Petrum &c.

CLASS. I. Martini PP. V. Epist. fol. 4.

EJUSDEM EPIST. V. AD CAROLUM DELPHINUM VIENNEN.

Delphinum enixe monet Pontifex, ut depositis civilibus odiis, ac diuturnis inimicitiis pacem Gallis reddat. Egregias Beati Nicolai virtutes laudat, quem pacis firmandæ studia ad ipsum misisse dicit. — Epist. 5.

Martinus &c, Dilecto Filio Carolo Delphino Viennensi &c.

JAm dudum de summo Apostolatus apice lacrimantes aspicimus labores tuos, populorumque afflictiones, & paterni Regni calamitatem, Tibique, & cœteris fidelibus, qui laborant, & in tanta bellorum confusione versantur, Fili dilecte, pro nostra erga te, & tuos paterna charitate compatimur, & de capitis tui periculo in tanta rerum vertigine formidamus; sed cum sola pax possit te tutum præstare, & conservare statum tuum, & gentes, atque provincias, quæ tibi obediunt, atque favent, a continuis cladibus, & periculis liberare, pro hac pace Deum continue suspirantes oramus, ut nobis aperiat aliquam viam salutarem hujusmodi desideratæ compositionis, & pacis, per quam omni deposita memoria injuriarum, cum sanguine tuo primum reducaris in gratiam, & mutuam charitatem; deinde cum carissimo in Christo Filio nostro Henrico Rege Angliæ Illustri pacifice, & quiete vivas. Hoc unum certe inter omnia nostra desideria primum est, quia sic expedire cognovimus

1422. 24. Martii. *Ex Tab. Vat. Reg. Mart. PP. V. n. 45. fol. 49. Epist. 124.*

(a) Qua vero sanctitatis opinione B. Nicolaus hac Legatione ad Henricum Regem functus fuerit testis est Poggius in oratione funebri de B. Nicolao §. v. *Sensi ego* (inquit) *qui in Anglia tunc morabar, quanti a Rege fieret, quanti virtus ejus, & sapientia æstimaretur ab omnibus, quantaque cum omnium commendatione munus sibi injunctum obiisset. Prædicabatur ab his, qui a Rege veniebant, continentia hujus, innocentia, integritas, religio: & hunc unum ad se missum ajebant sine ambitione, sine cupiditate, in quo vera sanctitatis specimen eluceret.*

CLASS. I. Martini PP. V. Epist. 5.

non inlum tibi, & adversariis tuis, & vestris populis, qui vos sequuntur, sed etiam oniversæ Reipublicæ Christianæ; nam apud Septentrionem, ut vides, pestifera atque horribili [a] hæresi suscitata, & ad eam extirpandam tota Alemania laborante, si Regna illa, & oationes apod Occidentem inter se diuturno bello usque ad extremum excidium vexabuntur, necesse est, universam Christiaoitatem in maximis periculis, & miserabili calamitate versari: propterea, Fili dilecte, & tui, & toorum causa, & etiam consideratione publicæ utilitatis aoimum tuum fortasse exulceratum offensionibus, & injuriis lacessitum mitigare, & per misericordiam Jesu Christi inclinare velis ad pacem Deo gratissimam, & necessariam tibi, & tois, atque utilem omnibus Christianis, pro qua tractanda, & Deo auctore perficieoda ad præfatum Regem, & tuam geoerosam Excellentiam, & ad dilectom Filium oobilem Virum Ducem Burgundiæ destinavimus venerabilem fratrem *Nicolaum Episcopum Bononiensem virum religionis observantia*, Integritate, & Sanctitate Vitæ *dudum Domino servientem, quem unum elegimus ex multis Prælatis sapientia insignem, & munditia singularem ad hoc pium, & sanctum opus, & idoneum, & dignissimum Nuncium tantæ pacis*; nam speramus in Domino, qui solum inspirat sancta consilia, *qui ex bujus* Humilis & Devoti Hominis *ore Spiritus Sanctus in cor tuum, & aliorum, quorum consensus est necessarius, desiderium, & amorem pacis infundet*. Datum Romæ apud S. Petrum &c.

EJUSDEM EPIST. VI. AD PHILIPPUM DUCEM BURGUNDIÆ.

Epist. 6.

Hortatur Ducem Burgundiæ ad amplectenda pacis consilia, eique B. Nicolaum Apostolicæ Sedis Nuncium vehementer commendat, cujus virtutes summopere extollit.

Martinus &c. Dilecto Filio Nobili Viro Philippo Duci Burgundiæ &c.

1422. 24. Novemb. Ex Tab. Vat. Reg. Mart. PP. V. n. 45. fol. 37. Ep. 98.

QUamprimom fuimus divina favente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, nihil magis coræ fuit Nobis, quam pacem regnorum Franciæ, et Angliæ procurare, et hac pro causa transmisimus ad eas partes venerabilem fratrem Jordaoum [b] Episcopum Albanensem, et dilectum filium Guillelmom tit. S. Marci Presbyterum S. R. E. Cardinales Apostolicæ Sedis Legatos, qui animos Principum ioclinatos io bellom mitigare juxta nostrum desiderium nequiverunt; sed non propterea minus ardens, atque sollicitos io boc proposito animus noster est factus; immo tanto magis, ac magis in desiderio bujusmodi pacis qnotidie acceosus fuit, quanto in dies majora belli detrimeota, strages Urbium, et desolationes Provinciarum, cædes hominum, & etiam tui status, & capitis periculum nuntiabantur; quæ cupientes avertere, & Te incolume illod catbolicum Regnum Fraociæ a tantis cladibus liberare, *postea Venerabilem Fratrem Nostrum Nicolaum Episcopum Bononiensem, Virum Devotum, & in fervore spiritus Domino servientem ad te missi-*

Hanc Epistolam fere integram vulgavit Raynaldus ad A. C. 1421. §. 21.

(a) Nam *apud Septentrionem, ut vides, pestifera, atque horribili hæresi suscitata*, scilicet Taboritarum, atque Hussitarum, quæ jam e Bohemia eruperat, ac Germaniam, ac Poloniam longa lateque pervaserat.

(b) *Jordanum Episcopum Albanensem, & Guillelmum tit. S. Marci &c.* nempe Jordanum Ursinum, & Guillelmum Philasterii Cenomanensem, quos Martinus V. Pont. Max. in Galliam misit An: 1418., dum ipse Constantiæ adhuc moraretur. De Jordano vide Cracconium. Guillelmum vero laudant Andreas Victorellus in additionibus ad Ciacconium, & Petrus Frizonius in Gallia Purpurat *pag.* 466. Legationem hujusmodi a prædictis Cardinalibus peractam memorant Juvenalis Ursinus in Vita Caroli VI. *p.* 347. Engueranus Monstreletus *to.* 1. *cap.* 187. Odoricus Raynaldus ad A. C. 1418. §. 25., & *seqq.*

misimus, & ad alios Principes, a quorum voluntatibus pax dependet; *& quamvis præfatum Episcopum idoneum, & utilem in hac sancta procuratione Nuncium judicemus*; tamen pro nostro desidario singulari non videmur nobis metipsis satisfacere, nisi & venerabilem fratrem nostrum Ludovicum Episcopum Portuensem S.R.E. Cardinalem cum plenæ Legationis officio ad hoc pacis negotium deputamus; magnam, ut speramus, in præfato Regno auctoritatem, & gratiam merito dignitatis, & sanguinis habiturum, & gratum mediatorem Excellentiæ tuæ futurum. Te vero, Fili dilecte, rogamus, & obsecramus per misericordiam Salvatoris nostri, ut animum tuum inclinas ad pacem: nihil Tibi, & tuis melius dari potest; nam solo pacis beneficio parari potest tranquilla securitas status tui, & Tu cum tuis fidelibus a tantis vexationibus respirare. Velis igitur, & tui particularis, & publici boni causa, iram etiam justam deponere, & Te paratum ad donandam veniam exhibere, & quod facere debent viri Deo devoti, & illustres in sæculo, injuriarum omnium oblivisci. Datum Romæ apud S. Marcum VII. Kal. Decembris Pontificatus nostri anno VI.

CLASS. I. Martini PP. V. Epist. 6.

EJUSDEM EPISTOLA VII. AD LUDOVICUM EPISCOPUM PORTUENSEM S.R.E. CARDINALEM.

Epist. 7.

Ludovicus Episcopus Portuensis Galliæ Legatus renunciatur ad pacem inter Reges, ac Principes sanciendam. Monetur, ut consilio, atque opera B. Nicolai in hujusmodi negotio utatur omnino, cujus egregias animi dotes recenset Pontifex.

Martinus &c. Venerabili Fratri Ludovico [a] *Episcopo Portuensi S.R.E. Cardinali Apostolicæ Sedis Legato &c.*

1422. 1. Decembr. *Ex Tab. Vat. Reg. Mart. PP. V. n. 45. fol. 31. Epist. 99.*

CUM fuerimus semper, & simus ad omnem pacem fidelium procurandam sincera voluntate dispositi, præcipua regni Franciæ Nos cura sollicitat; & ut illud aliquando videremus in se ipso, & cum regno Angliæ, cum bono utriusque Regni statu compositum, maxime optavimus. Dudum itaque ad hoc ipsum opus intenti, in ipsa nostræ ad apicem Apostolatus Assumptionis initio venerabilem fratrem Jordanum Episcopum Albanensem, et dilectum filium nostrum Guillelmum tit. S. Marci Presbyteros S. R. E. Cardinales de Latere nostro transmisimus, et nonnullos alios Prælatos, et honestos viros, per quorum diligentem operam furor incipiens restingui non potuit, et contundi, nec Principum calescentes animi mitigari; Postea vero nostro de hac desiderio non cessante, transmisimus illuc venerabilem fratrem nostrum *Nicolaum Episcopum Bononiensem, quem propter integerrimam vitam ejus, & observantiam Religionis in lege Domini*, existimavimus gratum Deo Nuntium, et ad hoc pium opus idoneum. Nec propterea destitimus per Nuntios, et literas incitare alios quoscumque credidimus ad hanc concordiam afferre aliquid operis posse, et præsertim dilectum filium nobilem virum Amadeum Sabaudiæ Du-

(a) *Ludovico Episcopo Portuensi*. Hic est Ludovicus Cardinalis Dux Barri de Regum, & Barri Ducum prosapia ortus. Patrem habuit Robertum primum Barri Ducem, Matrem vero Mariam Joannis Gallorum Regis filiam. Fuit primo Episcopus Virdunensis, postmodum Cabillonensis, & demum a Benedicto XIII. pseudo Pontifice Cardinalitia purpura donatus. Ejus vitam, & res gestas narrant Sammarthani Fratres in Gallia Christiana, in Episcopis Virdunensibus, & in Genealogia Regiæ Domus Franciæ *lib. 4. pag. 176*. Andreas Du-Chesne in Historia Genealogica Ducum Barri *pag. 58*. Augustinus Calmet in Historia Lotaringia *tom. 12. col. 956*. Vide etiam Odoricum Raynaldum in Annalibus Ecclesiasticis ad An. 1422. §. 31., ubi hanc eamdem Legationem a Martino Quinto Ipsi commissam memorat.

CLASS. I. Martini PP. V. Epistol. 7.

Ducem, sperantes, interpositionem suam in hac compositione multum posse proficere. Sed cum hoc, et plura fecerimus pro hac pace, quæ narrare non expedit, cor nostrum pro ardenti desiderio non quiescit, nisi eam perfectam, et absolutam videamus; ad quam rem personam tuam multis rationibus opportunam esse putamus, et propter auctoritatem, et gratiam, quam habes apud omnes merito dignitatis, et sanguinis, et propter illarum rerum cognitionem, et sapientiam tuam; quæ res cum tua sincera, et ad bonum publicum inclinata voluntate conjunctæ, Nobis spem de optimo effectu certissimam pollicentur. Videbimus etiam libenter rem tantam per manus tuas concludi, qui es honorabile Ecclesiæ membrum, et hoc arbitramur plurimum ad honorem nostrum, ac tuum, et ipsius Ecclesiæ pertinere. His igitur considerationibus moti, Te Legatum de latere ad ista feliciter, Deo propitio, exequenda, et statum Regni Franciæ componendum in pace cresvimus, sicut per nostras literas Legationis poteris intueri. Et sic circumspectioni tuæ, de qua summe confidimus, præsentium tenore committimus, & mandamus, quatenus Te conferas ad ea loca, quæ hujusmodi tractatui magis opportuna cognoveris, & cum quibuscumque Principibus, Dominis, Magnatibus, Communitatibus, & Universitatibus expediens esse putaveris, pacem hanc, & concordiam procurando, dicas, & facias nostro nomine quidquid fuerit visum prudentiæ tuæ, quam sine alia directione nostra ad hoc negotium instructissimam judicamus; & placet etiam Nobis, quod præfatus Episcopus non discedat, sed eumdem advoces, & consiliis tuis admittas, ut circa aliquod ministerium exercere eum possis; *Nam parebit ipse libenter præceptis tuis, & humilitate, ac bonitate sua*, & his nostris admonitionibus; Tu autem *in eo Viro reperies, præter contemplationes ejus erectas in Deum, in humanis etiam rebus prudentiam, atque fidem, & in practica tanti boni studium indefessum*: Speramus enim in Domino, qui inspirat sancta consilia, quod Principes, & sequaces eorum, a quorum voluntate pax ista dependet, tuis admonitionibus flectentur, & Spiritu Sancto dirigente prudentiam tuam, consiliis tuis nullatenus repugnabunt, cum sint etiam bello diuturno, et cladibus innumeris fatigati. Propterea, Venerabilis Frater, in hac tanta rerum opportunitate exhibe alacri animo te paratum, et suscipias causam hanc sanctam tua virtute, et sapientia dirigendam, in qua simul, et Dei gratiam, & hominum benevolentiam promereberis, ut Gentes, Civitates, atque Provincias ab extrema pernicie liberando, et honorem nostrum, et Ecclesiæ, quem scimus tibi esse carissimum, in conspectu Principum, et Populorum amplificando, valeas adjuvare. Datum Romæ apud S. Marcum Kalendis Decembris Pontificatus nostri anno VI.

EJUSDEM EPISTOLA VIII. AD B. NICOLAUM.

Epist. 8.

Urbanum Cartusiensem B. Nicolai Nuncium audisse significat. Jubet, ut toto animo, studioque omni in absolvendum pacis negotium incumbat.

1422. 29. Decembr. Ex Tab. Vat. lib. II. Brevium, Ep. 122. fol. 122.

Martinus &c. Venerabili Fratri Nicolao &c.

AUdivimus, et intelleximus diligenter dilectum filium Urbanum de Ordine Cartusiensi super his, quæ ex mente tua nobis exposuit, sed quanto magis consideramus publicum bonum pacis, et quam acceptum obsequium Deo

Deo præstetur in ejos procuratione pet Te præsertim, [u] *cujus operationes indifferenter omnibus gratæ sunt*, tanto reddimur in boc proposito firmiores, ut nullo modo discedas, sed tractatum pacis inceptum, Deo propitio, prosequaris. Propterea fraternitatem tuam hortamur, ac etiam ex corde requirimus, ut pro tanta, et tam publica utilitate, et pro nostro, et Ecclesiæ honore studeas perficere quod cæpisti, et pacem omnino procures secundum quod Tibi tua discretio, et conscientia suadebit. Datum Romæ apud S. Petrum die XXIX. Decembris Pontificatus nostri anoo VI.

CLASS. I. Martini PP. V. Epistola 8.

EJUSDEM EPISTOLA IX. AD EUMDEM.

Epist. 9.

Pacis negocium B. Nicolao iteram commendat Pontifex, ac Urbanum Cartusiensem ad ipsum remittere nunciat.

1423. 18. Januarii.

Martinus &c. Venerabili Fratri Nicolao &c.

PRopter summum nostrum desiderium illius pacis dudum magno studio procuratæ, sicut alias fraternitati tuæ scripsimus, placet Nobis, & omnino volumus, ut adhuc ibi resideas, & prosequaris incepta, vel per Te ipsum, vel simul cum venerabile fratre nostro Ludovico Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinale per Nos ad hoc pium opus pacis procurandæ cum plenæ legationis officio deputato, prout ex pluribus nostris literis cognovisse debuisti; *Nobis enim videtur, quod tua integritas, quæ omnibus grata est plurimum profuturu sit* in isto negotio, & propterea non graveris perseverare usque ad conclusionem, quam speramus esse propinquam. Cœterum pro tua consolatione remittimus ad Te dilectum filium Urbanum de Ordine Cartusiensi, qui Te etiam de hac oostra intentiooo plenius informabit. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XVIII. Januarii Pontificatus nostri anno VI.

Ex Tab. Vat. lib. 1. Brevium num. 103. fol. 97.

EJUSDEM EPIST. X. AD JOANNEM BETHFORDIÆ DUCEM.

Epist. 10.

Joanni Bethfordiæ Duci B. Nicolaum commendat, eique in Pacis negotio ut faveat, hortatur.

1423. 24. Januarii.

Martinus &c. Dilecto filio nobili Viro Joanni Duci Bethfordiæ &c.

DUM celebris, & præclaræ memoriæ Henricus Rex Angliæ frater tuus ageret in humanis, ad eum, & ad alios Principes, quorum consensus est necessarius pro tractanda pace, transmisimus *venerabilem Fratrem Nicolaum Episcopum Bononiensem virum Deo devotum, & dignum Nuntium tantæ pacis*, qui ex commissione nostra eamdem adhuc materiam prosequatur. Propterea nobilitatem tuam affectuose requirimus, & rogamus, ut ad tantum bonum Deo auctore feliciter concludendum, & sibi præbeas propitium, & benignum: Nam nulla

Ex Tab. Vat. Reg. Mart. PP. V. n. 45. fol. 65. Ep. 151.

(u) *Cujus operationes indifferenter omnibus grata sunt*. Egregio huic Summi Pontificis testimonio mirifice consonant ea, quæ in hanc rem narrat Poggius in Oratione funebri de Beato Nicolao §. v. dum inquit: *In Gallias igitur profectus est, & cum utroque Rege sæpius collocutus, ad pacemque adhortatus, eos in admirationem sui attraxit. Nulla munera, nulla dona accepit, sed solitam suam continentiam, modestiamque servavit. Et cum se cum utrique Regi, tum etiam omnibus, maxime vita continentia, gravitate, ac prudentia probasset; tamen in tanta sententiarum diversitate, difficile fuit concordiam statuere; Id tamen egit, ut ob suas virtutes tam Gallis, quam Anglis relinqueret desiderium sui, & a singulis vir rectissimus, atque optimus putaretur*. Eadem prorsus affirmat Vespasianus Flor. in Vita B. Viri, quam superius laudavi.

Scribit Martinus Joanni Duci Bethfordiæ Henrici V. fratri, quia ipsi, ac Philippo Duci Burgundiæ Rex adhuc vivens Regni, ac Henrici VI. filii sui adhuc pueri tutelam commiserat, ut narrat Thomas Walsinghamensis Monachus S. Albani in Chronica Regum Anglorum, quæ extat in Anglicis, Hibernicis &c. Guillielmi Camdeni pag. 406.

CLASS. I. Martini PP. V. Epistola 10.

nulla res est, in qua magis possis Dei gratiam, & hominum benevolentiam promovere. Datum Romæ apud S. Petrum VIII. Kal. Februarii anno VI.

Epist. 11.

EJUSDEM EPIST. XI. AD CAROLUM REGEM FRANCORUM.

Carolum Regem orat, ut rebus in Gallia fere compositis, & Ludovico Episcopo Portuensi commissis, B. Nicolaum Bononiam reverti sinat.

1423. 20. Februarii.

Martinus &c. Carissimo in Christo Filio Carolo Francorum Regi Illustri &c.

Ex Tab. Vat. lib. 2. Brevium fol. 104. num. 120.

PAcem, & quietem tuam, & Regni tui semper optavimus, & omni studio, & charitate quæsivimus, & specialiter hac pro causa destinavimus ad ess partes *venerabilem fratrem Nicolaum* [a] *Episcopum Bononiensem sperantes, ejus Immaculatam Vitam, prudentiam, & integritatem* plurimum in eo pacis tractandæ negotio profuturam, nec dubitamus, eundem pro tanto, & tam publico bono, sincero, & libenti animo laborasse; quem licet Serenitas tua libenter audiret, & ob nostram, & Apostolicæ Sedis reverentiam, ac etiam ob sua merita honoraret, & in omnibus benignitate regia pertractaret, sicut per literas ejus accepimus; tamen Nobis, illius pacis desiderio nostrum animum stimulante, visum fuit ad tractatum tantæ rei eminentiorem personam cum plenæ legationis officio deputare, videlicet Venerabilem Fratrem Nostrum Ludovicum Episcopum Portuensem S. R. E. Cardinalem, tunc putantes, sicut etiam nunc putamus, eum parti utrique gratum esse futurum; nec propterea volebamus præfatum Bononiensem Episcopum revocare, quamvis forsitan, Cardinale ex commissione nostra negotium hoc tractante, ipsius Episcopi præsentia non multum necessaria videretur. Nunc vero pro nonnullis novis, & arduis necessitatibus nostris cupimus, & est nobis expediens, ut Episcopus antedictus ad Civitatem nostram Bononiensem revertatur. Quare Excellentiam tuam rogamus, ut, si assistentia sua non est admodum necessaria, si recessus ejus non affert impedimentum, aut turbationem aliquam rebus cœptis, sicut credimus non afferre; præsertim, sicut intelleximus, rebus inclinatis ad pacem, & Cardinale ad hoc negotium deputato, benignam licentiam ei concedas, ut possit cum bona tua gratia ad Nos reverti; Nos enim eidem in hanc sententiam scribimus, ut in Italiam revertatur; ita tamen, ut, si ejus præsentiam necessariam esse cognoverit tam salutaris pacis perficiendæ causa, tantum bonum, & omnem voluntatem tuam omnibus nostris, & Ecclesiæ necessitatibus anteponat. Datum Romæ apud S. Petrum XIV. Kalendas Martii Pontificatus nostri anno VI.

EJUS-

(a) Beatum Nicolaum Bononiam reversum est die 9. Mensis Augusti hujus anni teste Mathæo de Griffonibus in Memoriali Historico col. 129., & Cherubino Ghirardaccio Hist. tom. 2. p. 642. Bononia hoc anno pestilenti morbo laborabat; quocirca ipsum ex Galliis a Martino revocatum scribit Jo: Ant. Victorius in Vita MS. B. Nicolai fol. 80. Ego vero opinor, Martinum Pontificem illum Bononiam reverti jussisse ad reprimendos seditiosos quorundam Civium motus, qui paulo post eo prorupere, ut necesse fuerit eos aperto bello compescere. Rem hanc diligentissime narrat Ghirardaccius tom. 2. pag. 642.

EJUSDEM EPISTOLA XII. AD BEATUM NICOLAUM.

CLASS. I. Martini PP. V. Epistola 12.

Beato Nicolao gratulatur Pontifex, quod præcipuo illius studio, ac sapientia pax inter Ducem Mediolani, Venetos, ac Florentinos sancita fuerit.

Martinus &c. Dilecto filio Nicolao &c.

1428. 27. Aprilis. Ex Tab. Vat. lib. Brevium tom. 9. fol. 49.

RECepimus tuas literas, quibus significas Nobis, pacem conclusam esse inter dilectos filios Nobilem Virum Ducem Mediolani, ac Venetos, & Florentinos, ex quo immensam in Domino lætitiam suscepimus, benedicimus Deum, & ei gratias agimus pro hoc tanto bono, tamque optato a Nobis; *tuum autem plurimum commendamus studium, & prudentiam tuam*, cujus maxime cura, & opera hæc pax facta est; ita enim ferunt omnes [a] tua sollicitudine, & industria pacem secutam esse. Quare & Deus summe laudandus est hujus boni largitor, & tibi gratiæ agendæ. Verum circa hoc nil amplius scribimus, ad præsens expectantes a te literas, quibus explicentur peculiarius Nobis conditiones pacis [b]. Datum Romæ XXVII. Aprilis Pontificatus nostri anno XI.

EPISTOLA PRIMA EUGENII IV. PONTIFICIS MAXIMI AD B. NICOLAUM CARDINALEM S. CRUCIS.

EUGENII PP. IV. Epistola 1.

B. Nicolaus pacis causa amplissima Legatione in Gallias legatur.

Eugenius &c. Dilecto filio Nicolao Tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem Presbytero Cardinali ad pacificandum Regnum Franciæ Apostolicæ Sedis Nuntio cum potestate Legati &c.

1431. 29. Aprilis. Ex Tab. Vat. Reg. Eugen. IV. fol. 29.

CUm primum fuimus Divina favente Clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, considerantes, quod licet immeriti gerebamus, ut gerimus æterni, & pacifici Regis vices in terris, & quod illi regum Regi pax fidelium acceptabile sacrificium est, quam ipse pro speciali dono suæ hereditatis transiturus ad Patrem reliquit Apostolis; & videntes, quod propter pestiferam, & cruentam dissensionem dudum exortam in regno Franciæ innumeræ civitates, & provinciæ affliguntur populorum cladibus, vastitate, & depopulatione Terrarum, & innumeris aliis detrimentis, qualia fiunt in bellis, maxime inter Potentes, & graviora malis præsentibus pericula belli diuturnitate secutura formidantes, quæ ulterius procedente discordia necesse est sequi, & Angliam exhauriri viris, & opibus, & Franciæ regnum devenire ad extremam calamitatem. Et cum hæc duo regna sint firmissima, & fortissima præsidia Reipublicæ Christianæ; his regnis laborantibus, consequens est, universam Christianitatem opportuna subventione carentem, cum summo periculo etiam fidei catholicæ laborare, præcipue a Septentrione invalescentibus Bohemis Hæreticis, & ab aliis plagis mundi infidelibus insurgentibus contra Christianos; ad pacificandum præfatum regnum Franciæ convertimus omnes nostros sensus, & spiritus. Nos igitur, & alios effectus pestiferos quos guerrarum, & hujusmodi præcipue furor producit, & fovet, in nostræ considerationis aciem extollentes, ac plenis, & paternis desiderantes affecti-bus,

(a) Hujusmodi pacem præcipuo B. Nicolai studio, & auctoritate inter Italicos Principes firmatam fuisse narrant universi illorum temporum Historici, quorum testimonia habebis inter Italicos Scriptores *class.* 3.

(b) Pacis capitula recensent Blondus *Decad.* 3. *lib.* 3. *pag.* 445., Bernardinus Corius *Hist. Patria part.* 1., & Marinus Sanutus in Vitis Ducum Venetorum a clariss. Muratorio editis *tom.* 22. *Script. Rer. Ital. col.* 999.

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. I.

bus, ut scandalorum, & guerrarum materia, quæ dudum pestifere viguit, & versatur inter carissimos in Christo filios nostros Carolum Franciæ, et Henricum Angliæ Reges illustres, er dilectos filios nobiles viros Duces, Comites, Barones, Milites, ac Universitates, et Communitates, et alios quoscumqoe præfatis Regibus adhærentes, ac complices, et sequaecs eorum, pacis Auctore cælitus inspirante, iu bonum salutaris concordiæ, et unitatis pacifice commutetor, et de tuæ eircumspectionis industria, *quam potentem opere pariter, & sermone in magnis expertam, & arduis, eximia probitate a fidelitate, magnitudine consilii, morum elegantia, & aliis grandium virtutum titulis, earum Largitor Dominus multifarie insignivit, in cujus affectibus geritur*, prout indubitanter teuemus, fluctuantes turbines, ae dissidentia quæque in pacis pulcritudinem commutare; sumentes iu Altissimo fiduciam specialem, quod illa, quæ eidem circumspectioni tuæ, cujos præsentia uobis summe perutili pro tam celebris boni consecutione votiva in præsentiarum carere compellimur, duxerimus committeoda, eura exactissima, atque pervigili eurabis adimplere: habita soper hoc eum venerabilibos Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, *Te tanquam pacis Angelum, ac Paciarium* nostro, et Ecclesiæ Romanæ nomioe ad pacificaodum præfatum regnum Franciæ Apostolicæ Sedis Nootium cum potestate Legati de eorumdem Fratrum consilio, comitante pacis Angelo, providimus destinandum; indobitabili ratiooe tenentes, quod inspirante pacifico regum Rege, qui, ut dictum est, pacem jure hereditario de mundo traositurus ad Patrem suis reliquit Discipulis io discesso, someota discordiarum quæcumque inter Reges prædictos mota restinguere, et salutaris concordiæ, ac ioæstimabile paeis bonum producere modis omnibus satages, Tibique propterea inter præfatos Reges, nec noo Duces, Comites, Barones, Milites, ac Uoiversitates, ac Communitates, et alios quoscumque præfatis Regibus adhærentes, ac complices, et sequaces eorum de, et super quibuscumque diseordiis, differentiis, atque guerris urgentibus, et quæ esse posseot inter eosdem Reges, et alios supradictos, quibuscumque juribus, actionibus, occasionibus, seu modis, quomodocumque, et qualitercumque nostro, et Ecelesiæ nomine partium tamen dissidentium accedente eoosensu, tractandi, et compooendi, ac indiceodi sub spe pacis treguas, inducias, et sufferentias quaslibet temporales, nec nou pacem, et concordiam perpetuo duraturas sub illis eapitulis, pactis, modis, eonditionibus, atque formis, pœnarum adjectionibus, obsidibus personarum, jurium, et bonorum obligatiouibos, renunciationibus, promissionibus, eautelis, clausulis, et solemnitatibus, atque modis, de quibus eidem circumspectioni tuæ quomodolibet videbitur expedire, et inter partes ipsas quomodolibet dissidentes poteris coocordare, seu componere quovis modo, roborsodi, validandi, observari, et exequi mandandi, ac faciendi auctoritate nostra omoia, et singula, quæ inter Reges supradictos, er eorum adhæreotes, aut habentes facoltatem ab eis, firmata, vel conclusa fuerlnt per Te sub illis censuris, et pœnis Ecclesiasticis in quaseumque persoons Ecclesiasticas, et Sæeulares, etiamsi Regali, aut Regioali, Pontificali, vel alia quavis præfulgeant dignitate, nec oon Civitates, Provincias, Diœceses, Terras, Castra, et Loca alia, seu Universitates, de quibus prædictorum Regum accedente consensu, ae Tibi, ut præfertur, visum fuerit, quomodolibet convenire, et io præmissis, et circa ea, ae dependentia, emergentia, seu con-

nexa

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epistola I.

nexa omnia, et singula alia, per Te, vel alium ab eadem circumspectione tua deputatum gerendi, mandandi, exequi faciendi, quæ pro securitate, et observatione inter partes ipsas conclusorum, et concordatorum, et dependentium ab illis opportuna, vel utilia quomodolibet videbuntur, ac super bis omnibus, et quolibet eorumdem, seu incidentium, dependentium, seu emergentium quomodolibet a præmissis unum, vel plura, publicum, seu publica documenta cum membris, & capitulis opportunis confici, ac fieri faciendi, semel, & pluries, & quoties opportere videbitur, ita quod plene de jure subsistant; & nihilominus contradictores quoslibet, & rebelles quacumque Ecclesiastica, seu mundana, etiamsi Regali, Reginali, & quacumque alia dignitate præfulgeant, per censuram Ecclesiasticam, & alia quæcumque juris remedia, quoties opus esse noveris, appellatione cessante, eadem auctoritate compescendi; nec non aggravandi, & reaggravandi quoscumqoe processus, & sententias super bis, aut eorum aliquo factas, & latas semel, & pluries, ac etiam invocandi quotiescumque noveris opportere sæculare brachium qoorumcumque Regum, Principum, & Dominorum tam spiritualium, quam temporalium, nec non Universitatum, & singularium quarumcumque personarum contra quoslibet recusantes observare firmata, vel in aliquo contrafacere per se, vel alios præsumentes; & omnia, & singula alia in prædictis, & circa ea, ac pro præmissis, gerendi, faciendi, exercendi, & exequendi, etiamsi talia essent, quæ mandatum exigerent speciale, & in generali commissione non caderent, quæ eidem circumspectioni hujusmodi, Regum accedente tamen, ut præfertur, consensu, opportuna videbuntur, quibuscumque privilegiis, indulgentiis, exemptionibus, & literis Apostolicis, generalibus, vel specialibus sub quacumque forma, vel expressione verborum concessis, per quæ nullum cuicumque cujoscumque status, gradus, conditionis, vel ordinis, etiam Cisterciensis, Cluniacensis, Præmonstratensis, Grandimontensis, Calatravensis, Cartusiensis, Vallisumbrosæ, Camaldulensis, Humiliatorum, Sanctorum Benedicti, & Augustini, Hospitaliumque Sancti Joannis Hierosolymitani, S. Mariæ Theutonicorum, S. Jacobi de Spata, seu quorumcumque aliorum Ordinum existant, in hac parte volumus afferre suffragium, nequaquam obstantibus, plenam, & liberam concedimus tenore præsentium facultatem. Quocirca circumspectioni tuæ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenos injunctum tibi ministerium laboris hujusmodi pro divina, ac dictæ Sedis, & Nostri reverentia devote suscipiens, sic illud utiliter, sicque sollicite, & laodabiliter *juxta datam tibi a Deo prudentiam* exequaris, quod de tuis laboribus, divina favente elementia, desiderati, ac pacifici fructus adveniant; Tuque illam, quæ pias, pacificasque causas quærentibus cœlesti retributione impenditor, feliciter consequi palmam gloriæ merearis. Nos enim sententias, quas rite tuleris, & pœnas, quas inflixeris in rebelles, ratas habebimus, & faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Ut igitur præmissa omnia plenius, & efficacius fortiantur effectum, per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus ipsos Reges; Patriarchis vero, Archiepiscopis, Episcopis, ac Electis, Administratoribus, & Abbatibus, cœterisque Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatis, & ordinum quorumcumque Prioribus, Præceptoribus, & Magistris exemptis, & non exemptis, & Capitolis, & Conventibus, & eorum Lo-

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epistola I.

Locatenentibus in ipsis regnis Francorum, & Angliæ in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus, quatenus Tibi, aut deputandis a Te circa conclusionem, & observantiam omnium præmissorum, & cujuslibet eorumdem, quoties requiri contigerit, faveant modis omnibus, & assistant, ut per salutaris concordiæ ministerium inter partes ipsas refloreant pax, & quies, prout in desideriis gerimus cordis nostri, ut ultra nostram, & præfatæ Sedis benedictionem, & gratiam, ab Auctore pacis valeant æternæ beatitudinis munera promereri. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ MCDXXXI. III. Kal. Maj. Pontificatus nostri anno Primo.

Epist. II.

EJUSDEM EPISTOLA II. AD EUNDEM.

Beatum Nicolaum hortatur Pontifex, ut universos Regiæ Domus Principes mutuo pacis vinculo conjungere studeat, eique potestatem facit eosdem solvendi a quocumque jurisjurandi Sacramento.

1431. 15. Maji. Ex Tab. Vat. Reg. Eugen. IV. num. 45. fol. 118.

Eugenius &c. Dilecto filio Nicolao &c.

INter pia, & sancta desideria, quæ inspiravit Deus in corde nostro quumprimum Divina favente clementia fuimus ad apicem summi Apostolatus assumpti, hoc præcipuum semper fuit, pacem, & quietem fidelium, & præsertim in regno Franciæ procurare, jamdiu bellicis cladibus, & intestinis Principum discordiis laborante: ad quam pacem procurandam tanto ferventius animamur, quanto ex ea majora commoda, non solum in regno prædicto, sed etiam in universa republica Christiana proventura conspicimus. Ad hoc etiam pium propositum Nos invitat, quod, prout ex multorum relatione cognovimus, Principes de Christianissima Domo Franciæ, tam ex linea masculina, quam fœminina propter submovendam turbationem, quæ jamdiu in dicto Regno viguit, & viget etiam de præsenti, cupiunt se invicem concordare, ac re, & verbis, intentione, & voluntate se unire; considerantes pacem aliter dari non posse Regno prædicto, ex cujus turbatione strages, & mors infinitorum sunt secutæ, & dubitatur sequi in futurum; nec solum fuit longo tempore, vastatis agris, eorum cultura deserta, Civitates, & Populi desolati, mercatorum exercitia destituta, ex quibus universus fere Orbis utilitatem, & substentationem percipere consuevit; sed etiam divinus cultus in eo Regno perturbato diminutus, & impeditus fuit, & res Ecclesiasticæ occupatæ, ministrique ejus Ecclesiæ serviliter, & injuste tractati. Nos igitur, prout debitum est nostri pastoralis officii, ne tot, & tanta mala perpetua fiant, sed aliquando finem capiant, providere volentes juxta pium desiderium cordis nostri, *circumspectioni tuæ, de cujus eximia probitate, & sapientia singulari* certissimam spem habemus, quod in prosecutione tanti boni satisfacies votis nostris, præsentium tenore committimus, & mandamus, quatenus omni sollicitudine, & diligentia studeas, & procures præfatos Principes de ipsa Domo Regia, & quoscumque alios tam ex linea masculina, quam fœminina reducere ad pacem, & concordiam ad invicem, & mutuam charitatem: etiam auctoritate nostra monendo, qui monendi videbuntur, & per censuram Ecclesiasticam compellendo, qui Tibi videbuntur similiter compellendi, ut aliquando Deum timentes cogantur sub pœnis, & comminationibus ab iniqua eorum pertinacia, & contentione discedere, & mitigatis animis, & reductis, ad meliora consilia se inclinare; quod, ut speramus, perficere poteris, quia, sicut

sicut præmittitur, ipsa Regni necessitas nos plurimum jam commovit. [a] Verum quia, sicut accepimus, nonnulli ex eis propter offensiones graves, & varias, indignatione concepta, cum aliis fecerunt ligas, fœdera, quæ voto, & juramento firmaruot, promittendo, se nunquam ad iovicem concordare, sed perseverare in bello, atque discordia usque ad extremam destructionem, ex quibus promissionibus, & juramentis redduntur forsitan difficiliores ad pacem io animsrum eorum perditionem, & detrimentum publicum dicti Regni; volumus, qood unumquemque eorum Principum taliter ligatorum, nec non quoscumque slios utriusque sexus, quatenus bono pacis obviarent, ab hujusmodi fœderibus, promissionibus, obligationibus, votis, ac juramentis, qualiacumque fiot, eadem auctoritate penitus liberes, & absolvas; cum nihil magis absurdum esse videatur, quam religiosam fidei observantiam, & juramenta sub Scripturis Evangelicis præstita, quæ ad Dei honorem, & boni communis augumentum servanda sunt, sceleribus, & peccatis perpetuandis fomenta præstare. Nos enim eidem circumspectinni tuæ præfatos Principes, & alios requirendi, monendi, compellendi, eisque præcipiendi, & mandandi, & prout tibi expedieos esse videbitur, inhibendi, eosque ab obligationibus, fœderibus, colligationibus, promissionibus, votis, & juramentis quibuscumque liberandi, & absolvendi, ipsaque juramenta relaxandi tenore præsentium eadem auctoritate plenam, & liberam concedimus potestatem. Datum Romæ apud S. Petrum Idibus Maj Pontificatus nostri anno II.

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. 11.

EJUSDEM EPISTOLA III. [b] AD EUNDEM.

Beatum Nicolaum solatur Pontifex, quod Principum animos ad pacem flectere adhuc non potuerit, eumque hortatur, ut totius animi viribus eandem nihilominus procurare non desinat.

Epist. 111.

Eugenius &c. Dilecto filio Nicolao &c.

Miramur plurimum, et dolemus, quod cum tua circumspectio ex concessione nostra pacem Regni Franciæ *tanto studio, & diligentia, tantoque personæ tuæ incommodo, & labore* [c] procuraverit, et procuret, non fuerit adhuc tamen inter illos Principes, quorum necessarius est consensus, concordatum de loco, in quo Oratores partium pro pace tractanda apud Te debeant convenire, quæ difficultas eligendi loci tanta esse non deberet, cum nullum præjudicium alicui parti locus possit afferre, maxime præstita securitate Oratoribus per opportunos salvosconductus, ut fieri io talibus consuetum est, qui violaret eos nihil nisi perpetuam infamiam lucraretur. Commendandus autem est multum dilectos Filius nobilis vir Philippus Dux Burgundiæ, qui, sicut per literas tuas accepimus, io facto loci paratus est obsequi voluntati tuæ, cui super hoc scribimus commendantes eum, et hortantes ad pa-

1432. 13. Maji Ex Tab. Vat. Reg. Eugen. IV. num. 45. fol. 127.

(a) *Verum quia sicut accepimus*: Hisce verbis Summus Pontifex designat Philippum Ducem Burgundiæ, qui occiso Joanne illius Patre fœdus cum Henrico V. Anglorum Rege percussit, quo solemni juris jurandi Sacramento se devinxit ab armis nunquam discessurum, donec Patris sui Manibus Regiæ Domus sanguine parentasset. Rem hanc fuse narrant Joannes Juvenalis Ursinus, Alanus Auriga, Enguerannus Monstrelet, aliique.

(b) Hujusmodi Epistolam fere integram vulgavit Sigonius in Vita Beati Nicolai *cap.* 13. *pag.* 90.

(c) B. Cardinalis labores in procurande Gallarum pace graphice describunt illorum temporum Scriptores. Vespasianus Florentinus in ejus vita §. 3. Anonymus Parisiensis in Diario apud Dionysium Gotofredum in Vita Caroli VII. *p.* 516. Jo: Carrier in Vita ejusdem Regis ab eodem Gotofredo edita *pag.* 75. Enguerannus de Monstrelet *fol.* 90., aliique, quorum testimonia mox recensebimus.

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epistola II.

pacem. Scribimus insuper carissimo in Christo Filio nostro Carolo Francorum Regi Illustri, et dilecto filio Nobili Viro Joanni Duci Bethfordiæ eos similiter hortantes ad pacem, ut in facto loci velint esse concordes juxta determinationem tuam, ne ex levi discrepantia relinquatur practica tanti boni quod utile, et necessarium non solum Regno Franciæ, sed etiam universæ Reipublicæ Christianæ, pro cujus boni consecutione non gravetur *tua singularis bonitas* laborare, quousque perfeceris, vel saltem manifeste cognoveris per manus hujusmodi non posse concludi. Nam *si tu non feceris auctoritate nostra, & Ecclesiæ, ac prudentia, & diligentia tua, non videmus per quem hominem fieri possit*. Cœterum non est opus, ut tuam prudentiam in agendis per nostras literas dirigamus, nec *tuæ optimæ voluntatis ardorem* nostris hortationibus incitemus; sed rogandus est Deus, ut animis Principum sancta consilia pacis inspiret, & Tibi perficiendi rem tam sanctam, & salutarem, gratiam per suam misericordiam largiatur. Datum Romæ Idibus Maji anno II.

Epist. III.

EJUSDEM EPISTOLA IV. AD CAROLVM VII. FRANCORVM REGEM.

Carolum Francorum Regem hortatur Pontifex, ut in pacis negotio B. Nicolao morem gerat, ac certum locum ab illo statui sinat, quo Principes ad pacem firmandam tuto convenire possit.

Eugenius &c. Carissimo in Christo filio Carolo Francorum Regi Illustri &c.

1433. 15. Maji. *Ex Tab. Vat. Reg. Eugen. IV. num. 45. fol. 126.*

MIramur plurimum; & dolemus, quod, *cum dilectus Filius noster Nicolaus tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis Apostolicæ Sedis Legatus ex commissione nostra pacem regni Franciæ tanta studio, & diligentia, tantaque personæ suæ incommoda, & labore procuraverit, & procuret*, non fuerit adhuc tamen inter Serenitatem tuam, & alios Principes, quorum necessarius est consensus, concordatum de loco, in quo Oratores partium pro pace tractanda apud ipsum Legatum debeant convenire, quæ difficultas eligendi loci tanta esse non deberet, cum nullum præjudicium alicui parti locus possit afferre, maxime præstita securitate Oratoribus per opportunos salvoscondnctos, ut fieri in talibus consuetum est; qui violaret eos nihil nisi perpetuam infamiam lucraretur. Quare, Fili carissime, per misericordiam JESU CHRISTI Celsitudinem tuam rogamus, ut inclines animum tuum ad pacem, & velis concedere electionem de loco juxta dispositionem, & voluntatem præfati Cardinalis, ne ex loci discrepantia relinquatur practica tanti boni, quod est utile, & necessarium non solum Regno tuo Franciæ, sed etiam universæ Reipublicæ Christianæ. Datum Romæ Idibus Maji anno II.

Joanni Duci Bethfordiæ, & Philippo Duci Burgundiæ scriptum est in eundem modum, quo supra.

EJUS-

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. V. 1434. 22. Martii. *Ex Tab. Vat. Reg. Eugen. IV. fol. 32.*

EJUSDEM EPISTOLA V. AD BEATUM NICOLAUM.

Prioratum S. Firmini B. Nicolao largitur Pontifex, ejusque virtutes, ac merita summopere extollit.

Eugenius &c. Dilecto filio Nicolao &c.

INtellecto nuper obito bon. mem. [a] Alphonsi quondam Cardinalis S. Eustachii ista charitas primum occurrit Nobis, cui provideremus de Prioratu S. Firmini [b] Montis Pessulani, quem idem Cardinalis vivens obtinebat. Fecissemus hoc idem antea in aliis, si commoda facultas fuisset, qua tibi gratificari possemus, & tuo statui providere juxta desiderium cordis nostri. *Etenim ita te amamus ex corde propter* excellentiam virtutis Tuæ, *ut semper in nostro animo tua memoria obversetur. Experti quidem sumus tuam prudentiam, consiliique maturitatem, & quod admodum laudabile est, cognovimus, Te esse* procul ab iis passionibus, *quibus si cæteri carerent, res Ecclesiæ sese melius haberent*. Licet ergo tua circumspectio majora mereatur; accipies hoc tamen grato animo, quod a mente benevola proficiscitur, & vere proprio moto. Cum autem tempus se dabit, ut ampliora possimus, intelliges profecto, Nos esse memores tuorum erga Nos, & Ecclesiam meritorum. Quia vero supervacaneum arbitramur Te docere, aut monere, quid sis in [c] Concilio acturus, omnia enim agis, quæ tanti viri sapientia requirit, ad ea vigilet, & intendat tua prudentia, quæ sibi pro utilitate, & statu nostro, & Ecclesiæ, & pace populi Christiani videbuntur expedire. Datum Romæ apud S. Grisogonum x. Kalendas Aprilis anno IV.

EJUSDEM EPISTOLA VI. AD JOANNEM ARCHIEPICOPUM TARENTINUM.

Epist. VI.

Prioratum S. Firmini ab Archiepiscopo Tarentino aucupatum B. Nicolao ob præcipua illius merita se jam ultro contulisse significat.

Eugenius &c. Venerabili Fratri Joanni Archiepiscopo Tarentino &c. [d]

1434. 7. Aprilis. *Ex Cod. Ms. Bibliothecæ Chisi. n. 560, fol. 68.*

COgnovimus ex literis, quas tua Fraternitas scripsit ad Venerabilem Fratrem nostrum Archiepiscopum Spalatensem, te fecisse provideri tibi, vigore gratiæ per Nos tibi concessæ de Prioratu S. Firmini Montis Pessulani vacante per obitum bon. mem. Alphonsi quondam Cardinalis S. Eustachii.

(a) *Bona memoria Alphonsi &c.* nempe Alphonsi Carilli Hispani quem Benedictus XIII. Pseudopontifex Diaconum Cardinalem S. Eustachii renunciavit A. C. 1408. mense Septembri. Obiit Basileæ die 14. Martii 1434. Ciacconius *tom.* 11. *col.* 745.

(b) *Prioratu S. Firmini*: Sæculo xvi. Prioratus iste unitus fuit Episcopatui Monspeliensi, quem instituit Paulus III. vi. Kal. Decembris 1536., ut patet ex illius Bulla, quam ediderunt Samarthani Fratres Galliæ Christianæ *tom.* 3. *pag.* 629.

(c) *Quid sis in Concilio Acturus.* Eugenius IV. B. Nicolaum Basileensis Concilii Præsidentem, seu Legatum constituit una cum Jordano Sabinensi, Petro Albanensi Episcopis, & Angelotto tit. S. Marci Presbytero S. R. E. Cardinalibus A. C. 1431. 18. Kal. Januarii, ut constat ex Legationis Diplomate, quod vulgavit Labbeus *tom.* 12. *Concil. General. pag.* 947.

(d) *Joanni Archiepiscopo Tarentino*; Hic est Joannes ex Comitibus Tagliacotii, seu ut aliis placet de Pontibus Neapolitanus Tarentinæ Ecclesiæ præfectus A. D. 1421. 13. Kal. Novembris. Nuncius ad Basileense Concilium missus ab Eugenio IV. a quo creatus fuit Cardinalis anno 1437. unde Cardinalis Tarentini nomen habuit, ac postmodum Prænestinam Ecclesiam obtinuit. Obiit A. D. 1449. 12. Kal. Februarii. Vide Ughellum *Ital. Sacr. tom.* 9. *pag.* 194. & *tom.* 1. *p.* 240. in Episcopis Prænestinis. Ciacconium *to.* 2. *p.* 911. A. D. 1434. Joannes iste die Veneris ultimo Maji interfuit reconciliationi Dominici Cardinalis Capranicæ cum Eugenio IV. Pont. Max., quæ præcipuo B. Nicolai studio Venetiis peracta fuit: ut patet ex ejusdem reconciliationis actis, quæ extant in Codice Chisiano num. 410.

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. VI.

ebii. Verum Nos antea concesseramus ipsum Prioratum dilecto Filio nostro Nicolao tit. S. Crucis in Hierusalem Presbytero Cardinali, *ipso neque petente, neque conscio Nostræ voluntatis, sed sponte nostra. Fecimus autem hoc multis ex causis, sed maxime propter multiplicia ipsius in Ecclesiam merita, & singularem erga Nos affectionem. Quantum etiam virtus sua, & opera mereantur non est ignotum Tibi.* Nos quoque cum ea Tibi gratiam concessissemus, nullo modo intelleximus, neque voluntatis nostræ fuit, ut Cardinalium decedentium beneficia in ea comprehenderentur, quæ sunt præcipuo quodam jure solius Pontificis voluntati reservata. Idcirco habeat Tua Fraternitas patientiam ad præsens, & gratiam illam reserves ad alia beneficia, quia de iis, & similibus intendimus specialiter providere, prout videbitur Nobis. In aliis verò non reservatis volumus, ut tua gratia effectum consequatur. Datum Romæ apud S. Grisogonum vii. Aprilis Pontificatus nostri anno IV.

EJUSDEM EPISTOLA VII.[a] AD HENRICUM REGEM ANGLIÆ.

Epist. VII.

Gaudet de Conventu Attrebatensi pro sancienda pace jam indicto, atque Henricum Regem monet, ut tandem pacis consilia serio amplectatur. B. Nicolaum summopere commendat, cumque ad hujusmodi conventum Apostolicæ Sedis Legatum mittere significat.

Eugenius &c. Carissimo in Christo filio Henrico Regi Angliæ Illustri &c.

1435. 15. Aprilis. *Ex Tab. Vat. Regest. Brevium Eugen. IV. tom. 9. fol. 91.*

PLacuit Nobis multum, quod nuper audivimus, certam scilicet conventionem fieri debere Kalendis Julii proxime futuri in Villa [b] Attrebatensi pro tractanda Regnorum pace; scis enim, carissime Fili, ob magnam affectionem, quam habemus ad hanc pacem inter regna Franciæ, & Angliæ componendam, misisse Nos dudum dilectum Filium Nicolaum tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyterum Cardinalem Legatum nostrum ad partes Franciæ, & ad tuam Serenitatem, qui tamen, peccatis hominum exigentibus, hanc rem exoptatam Nobis nequivit perficere, de quo admodum doluimus & perturbati fuimus in mente nostra. Nam conspicimus, & omnes vident quanta mala provenerunt Christiano populo, & Ecclesiæ Dei, & etiam proveniunt ex hoc pernicioso bello, quod nimium diu viguit, pacis emulo procurante. Non enim, ut alia omittamus, Saraceni hostes Christianæ fidei ausi fuissent invadere, & spoliare regnum Cypri in dedecus totius nominis Christiani, neque hodie classem molirentur ad capiendam insulam Rhodi, nisi confisi dissensionibus, & bellis intestinis principum Christianorum, & præcipue vestris, quæ jam sedandi tempus esset, & pium parcere sanguini Christiano, quia jam nimium diu in regno Franciæ, & alibi etiam ob illam causam est effusus. Nos quidem, si ad hoc corporis nostri sufficerent vires, ad ipsam Villam personaliter accederemus pro statuendo tanto bono pacis, & tam necessario. Verum decrevimus illuc destinare *præfatum Cardinalem virum, ut nosti, sapientem, sine affectione partium, non quærentem quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi, & amatorem pacis, qui licet sit Nobis admodum necessarius in agendis Ecclesiæ propter Excellentiam Virtutis suæ;* tamen omnis alia postponere voluimus, ut eum ad tantum bonum procurandum destine-

(a) Hanc Epistolam vulgavit Raynaldus ad A. C. 1435. § 9.

(b) *In Villa Attrebatensi*, nempe *Arras* notissima Belgii Urbe, in qua hoc anno celeberrimus ille principum conventus habitus fuit, cui interfuit B. Nicolaus Apostolicæ Sedis Legatus, cujus ope pax sancita fuit inter Carolum VII. Francorum Regem, & Philippum Ducem Burgundiæ.

stinemus: sperantes enim in Dei benignitate, cujus misericordiæ sunt super omnia opera ejus, quod forsan flectet corda vestra, & inspirabit in te, & aliis spiritum pacis, & charitatis. Idcirco rogamus tuam Serenitatem per viscera misericordiæ Domini Nostri Jesu Christi, ut sumens animum, & mentem pacis, quam etiam ex Prophetæ verbis inquirere, & sequi teneris, velis eligere viros ex tuo sanguine sine passionibus, sine affectionibus privatis, pacis amatores, & timentes Deum, quos mittas ad præfatam conventionem, & quibus des talia mandata, ut appareat toti Christianitati, te pacem cupere, te velle concordiam ponere inter Regna præfata, & finem facere diutinis bellis, & sanguinis effusioni. Nosti, & tuum Consilium novit, quam bona sit pax, quam necessaria, quam sancta, quam accepta Deo, qui eam præ cæteris bonis reliquit Discipulis suis tanquam hereditatem suam, quam qui amplectitur, hic servat charitatem, & dilectionem, quæ sunt pacis vincula, sine quibus vera pax esse non potest, hic legem implevit, hic est Christianissimus appellandus. Datum Florentiæ Idibus Aprilis Pontificatus nostri anno V. CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. VIII.

EJUSDEM EPIST. VIII. [a] AD CAROLUM REGEM FRANCIÆ. Epist. VIII.

Ejusdem Argumenti.

Eugenius &c. Carissimo in Christo Filio Carolo Regi Franciæ illustri &c.

COmmendamus meritis laudibus, carissime Fili, affectionem, quam per tuas litteras Nobis præsentatas per Thesaurarium S. Hilarii consiliarium tuum te habere cognovimus ad pacem, & concordiam componendam, pro qua tractanda, & concludenda certa conventio de proximo fieri debet in villa Attrebatensi. Ad hunc autem tractatum eligas viros tuæ voluntatis ministros, qui similiter ament pacem, & quietem tuam, & regni tui, quod jamdiu nimium laceratum est, & conquassatum a turbine bellorum. Inspiret Deus, & infundat spiritum charitatis, & dilectionis in corda eorum, qui hanc pacem tractaturi sunt, ut aliquando fiat finis ab effusione sanguinis Christiani. Non hortamur te ad hanc rem, cum videamus, te tua sponte promptum ad ea, quæ sunt pacis, & concordiæ. Unum monemus tuam Serenitatem paterna affectione, ut ea velis, ea quæras, per quæ manifeste appareat, te pacem cupere, & rationi parere, non passioni. Quod autem [b] petis a Nobis quatuor Cardinales accedere ad hunc tractatum; id nullo modo potest fieri propter paucitatem Cardinalium, qui sunt in Curia. Verum destinamus *eum, qui præ cæteris ad hanc pacem practicandum est aptissimus, videlicet dilectum filium nostrum Nicolaum tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyterum Cardinalem Virum sapientissimum, magnæque auctoritatis, ut nosti, & procul ab omni passione remotum, cujus omnes cogitationes, omnia consilia tendunt ad concordiam, & pacem; & licèt sua præsentia sit Nobis, & Ecclesiæ plurimum necessaria propter multas causas: tamen pro tali re tam utili, tam necessaria, quia videmus ipsum esse utilem, propter ejus prudentiam, & consilii gravitatem, ipsum Legatum mittere volumus,* sperantes, quod Altissimi misericordia superabit peccata hominum, & tantum bonum tam optatum a Nobis largietur populo suo. Datum Florentiæ Idibus Aprilis Pontificatus nostri anno V. 1435. 13. Aprilis. Ex Tab. Vat. Regest. Brevium Eugen. IV. tom. o. fol. 93.

EJUS-

(a) Hujusce Epistolæ laciniam vulgavit Raynaldus ad A. C. 1435. §. 4.

(b) *Quod autem petis a Nobis quatuor Cardinales*. Eadem narrat Cæsar Egassius Bulæus Histor. Universitatis Parisiensis to. 5. *pag.* 432.

CLASS. I.
Eugenii PP. IV.
Epist. IX.
1435. 15. Aprilis.
Ex Annal. Eccl. Odorici Raynaldi A. C. 1435. §. 3.

EJUSDEM EPIST. IX. AD PHILIPPUM DUCEM BURGUNDIÆ.

De eadem re.

Eugenius &c. Dilecto Filio Nobili Viro Philippo Duci Burgundiæ &c.

RECepimus nuper literas tua manu scriptas, & simul audivimus ea, quæ venerabilis frater Episcopus Ambianensis [a] Referendarius noster, & dilectus filius Præpositus Insulensis ex parte tuæ Excellentiæ retulerunt Nobis, in quibus admodum consolati sumus, videntes tuam singularem erga Nos, & Romanam Ecclesiam affectionem, & laudabilem intentionem, & voluntatem erga pacem ponendam in regno Franciæ, quod omnium diu bellis variis, & intestinis dissensionibus laceratum est, & adeo desolatum, ac prostratum, ut ad compassionem ejus, & lacrimas movere deberet etiam hostes suos. Et certe si animum recte adducitis, ruina illius Regni trahit secum etiam reliquæ Christianitatis desolationem, & magnam Ecclesiæ jacturam; itaque tuam prudentiam maxime commendamus, quæ mentem adhibet ad procurandam pacem illam tam utilem, tam necessariam, tam sanctam; in qua quidem re, ut omnes tuas vires, omnem diligentiam, omnem operam, & studium colloces te in Domino exhortamur: Nobis enim qui id summe cupimus, & Ecclesiæ Dei, cunctoque populo Christiano rem ita gratam facies, ut nulla ad præsens gratior esse possit. Deo autem offeres munus acceptissimum, & quod salutem animæ tibi pariet, & summam gloriam apud homines. Nos quippe tantum desideramus hanc pacem, ut, si vires corporis sufficerent, personaliter accederemus ad eam componendam juxta desiderium cordis tui. Verum, quoniam id est Nobis impossibile, destinabimus ad hoc opus dilectum Filium *Nicolaum tituli S. Crucis in Hierusalem Presbyterum Cardinalem Legatum nostrum, virum circumspectum, sapientem, gravem consiliis, præclarum jamdiu moribus, & vitæ sanctimonia, qui summe diligit hanc pacem,* & tibi magna charitate afficitor, ac etiam in hac pace tractanda diutius versatus est; & quamvis sua præsentia sit Nobis admodum necessaria propter multa ardua negocia, quæ imminent tractanda, quamvis *etiam ipse gravetur variis ægritudinibus, ut difficilis ei sit itineris labor;* tamen voluimus ipsum accedere ad hoc tantum bonum procurandum, postpositis rebus nostris: *& ipse labores suos non curat, dummodo dare possit aliis quietem, & pacem.* Hæc tamen latius tuæ Excellentiæ scribet ex parte nostra præfatus Episcopus, cujus literis credas tanquam nostris. Datum Florentiæ Idibus Aprilis anno V.

EJUS.

(a) *Episcopus Ambianensis* nempe Joannes le Joune, qui postmodum in sacrum Purpuratorum Patrum Collegium cooptatus fuit ab Eugenio IV. A. D. 1439. xv. Kal. Januarii, unde Cardinalis Morinensis nomen adeptus est. Scripsit vitam Nicolai PP. V. teste Ferreolo Locrio apud Sammarthanos Galliæ Christianæ *tom.* 4. in Episcopis Ambianensibus. Obiit Romæ die 9. Decembris A. D. 1451. sepultus in Ecclesia S. Laurentii in Lucina, cujus titulum vivens obtinuit. Eum laudant Sammarthani loco citato, Frizonius Galliæ Purpuratæ *pag.* 484., & Ciacconius *tom.* 11. *pag.* 1135. *edit.* 2.

EJUSDEM EPISTOLA X. AD BEATUM NICOLAUM.

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epistola x.

In Gallias iterum ad pacem conciliandam inter Reges Franciæ, & Angliæ Legatus mittitur B. Nicolaus amplissima Legatione.

Eugenius &c. Dilecto Filio Nicolao tit. S. Crucis in Hierusalem Presbytero Cardinali ad pacificandum Regnum Franciæ Apostolicæ Sedis Legato &c.

1435. 25. Aprilis. *Ex Annal. Eccl. Oderici Raynald. A. C.* 1435. §. 3.

QUum primum fuimus, divina disponente clementia, ad apicem Summi Apostolatus assumpti, considerantes quod, licet immeriti, gerebamos, & gerimus æterni pacifici Regis vices in terris, & quod illi regum Regi pax fidelium acceptabilis est, quam ipse pro speciali dono hereditatis suæ transiturus ad Patrem reliquit Apostolis; & videntes, quod propter pestiferam, & cruentam dissensionem dudum exortam in regno Franciæ innumeræ civitates, & provinciæ affliguntur populorum cladibus, vastitate, & depopulatione terrarum, & innumeris aliis detrimentis, qualia fiunt in bellis, maxime inter Potentes, & graviora malis præsentibus pericula belli diuturnitate sequutura formidantes, quæ ulterius procedente discordia necesse est sequi, & Angliam exhauriri viris, & opibus, et Franciæ regnum devenire ad extremam calamitatem: et cum hæc duo Regna sint firmissima, et fortissima præsidia reipublicæ Christianæ; iis Regnis laborantibus, consequens esse, universam Christianitatem opportuna subventione carentem, cum summo periculo etiam fidei Catholicæ laborare; præcipue a Septemtrione invalescentibus Bohemis hæreticis, et ab aliis plagis Mundi infidelibus insurgentibus contra Christianos, et hodie classem ad capiendam insulam Rhodi facere molientibus in dedecus totius nominis Christiani, ad pacificandum præfatum regnum Franciæ convertimus omnes nostros sensus, et spiritus. Nos igitur, et alios effectus pestiferos, quos guerrarum, et bujus præcipue furor producit, et fovet, in nostræ considerationis aciem extollentes, ac plenis, et paternis desiderantes affectibus, ut omnis scandalorum, et guerrarum materia, quæ dudum pestifere viguit, et versatur inter charissimos in Christo Filios nostros Carolum Franciæ, et Henricum Angliæ Reges Illustres, ac dilectos Filios Nobiles Viros, Duces, Comites, Barones, Milites, ac Universitates, et Communitates, et alios quoscumque præfatis Regibus adhærentes, ac complices, et sequaces eorum, pacis Auctore cælitus inspirante, in bonum salutaris concordiæ, et unitatis pacificæ commutetur, *& de tuæ circumspectionis industria, quam potentem opere pariter, & sermone in magnis expertam, & arduis, eximia probitate, fidelitate magnitudine consilii, morum elegantia, et aliis* grandium virtutum titulis, *earum largitor Dominus multifario insignivit, in cujus affectibus geritur,* prout indubitanter tenemus, fluctuantes turbines, ac dissidentia quæque in pacis pulchritudinem commutare; sumentes in Altissimo fiduciam specialem, quod illa, quæ eidem circumspectioni tuæ, cujus præsentia nobis summe perutili pro tam celebris boni consecutione votiva in præsentiarum carere compellimur, duxerimus committenda, cura exactissima, atque pervigili curabis adimplere, habita super hoc cum Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, *Te tanquam pacis angelum, ac paciarium,* nostro, & Romanæ Ecclesiæ nomine ad pacificandum præfatum regnum Franciæ Apostolicæ Sedis Legatum de eorumdem fratrum consilio, comitante

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. x.

tante pacis Angelo, providimus destioaodum, indobitabili ratione tenentes, quod inspirante pacifico regum Rege, qui, uti dictum est, pacem jure hereditario, de mondo traositurus ad Patrem suis reliquit discipulis in discessu, fomenta discordiarum quæcumque inter Reges prædictos tollere salutari coocordia, ac inextimabile pacis bonum producere modis omnibos satages, tibique propterea ioter præfatos Reges, necnon Duces, Comites, Barones, Milites, ac Universitates, & Commuoitates, & alios quoscumque præfatis Regibus adhærentes, ac complices, & sequaces eorum, de, & super quibuscumque discordiis, differentiis, atque guerris vigentibus, & quæ esse possent inter eosdem Reges, ac alios supradictos, quibuscumque juribus, actionibus, occasiooibus, seu modis, quomodocumque, seu qualitercumque nostro, & Ecclesiæ oomine, partium tamen diffidentium accedente consensu, tractaodi, & componendi, ac indicendi sub spe pacis treguas, indocias, et sufferentias quaslibet temporales, nee non pacem, et coocordiam perpetuo duraturas sub illis capitulis, pactis, modis, conditionibos, atque formis, pœnarum adjectionibus, juramentis, obsidibus persooarum, jurium, et bonorum obligationibus, renunciationibus, promissionibus, cautelis, clausulis, et soleiooitatibus, atque modis, de quibus eidem circumspectioni tuæ quomodolibet videbitur expedire &c., pleoam, & liberam concedimus tenore præsentium facultatem. Datum Floreotiæ aono Incarnationis Dominicæ MCDXXXV. sx. Kal. Maj. Pootificatus nostri aooo V.

Epist. xi.

EJUSDEM EPISTOLA XI. [a] AD BEATUM NICOLAUM.

1437. 11. Februarii. Ex Tab. Vat. Reg. 2. Offic. Eugen. IV. fol. 52.

Beati Nicolai eximias virtutes laudat, eumque Concilii Ferrarien. Legatum constituit:

Eugenius &c. Dilecto Filio Nicolao &c.

DUm oous ooiversalis gregis Dominici superna dispositione Nobis injunctum diligenter attendimus, & oostrum prospicimus imperfectum, videntes, quod nequimus circa singula per Nos metipsos exolvere debitom Apostolicæ servitutis, nonnumquam Viros excelleotes, atqoe iosignes dignitatis splendore præditos, virtute coospicuos, & illustres, de qoorum experta fide, sapientia, altitudine consilii, & scientiæ claritate firmam spem, plenamque fiduciam obtioemos, in partem negotiorum, & rerum agendarum statum nostrum, & Ecclesiæ concernentium assumimus, ut per ipsos vices nostras supplentes, & ipsorum cooperatione salubri pro tempore alleviantes nostri oneris gravitatem, mioisterium nobis commissum, favente Divina gratia, facilius, & efficacius exequi valeamus. Com itaqoe Nos nuper Basileense Concilium ex certis causis urgentissimis, ac paci Ecclesiæ necessariis ad civitatem Ferrariensem de Veoerabilium Fratrom nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, & assensu doxerimus aoctoritate Apostolica transferendum, ac postmodum ipsum Concilium, in qoo quamprimum intendimus, & volumus personaliter interesse, certo tempore tunc expresso iochoandum statuerimos, & etiam celebrandom: *Nos considerantes præcipua vir-*

(a) Hanc Epistolam vulgavit Raynaldus ad A.C. 1438. §. 1. Eam quoque edidit Labbeus parte prima Concilii Florentini tom. 18. Concil. Generali pag. 891, ad cujus calcem hæc ibidem notata sunt. *Octava igitur Januarii anni a Nativitate Domini 1438. idem Nicolaus Cardinalis Legatus legitimum universale Concilium feliciter inchoavit. Quomodo autem id egerit sequenti publico Notarii testimonio constat.* Sequuntur acta a B. Nicolao in ipso Concilii initio edita.

CLASS. I. Eugenii PP. IV. Epist. xi.

virtutum dona, quibus personam tuam Altissimus insignivit, quodque sapientia tua in magnis, & arduis nostris, & Ecclesiæ negotiis, summa cum prudentia, & integritate versata ingentem laudem tuis operibus comparavit; ac ideo in Domino confidentes, quod solitam prudentiam, fidem, & integritatem præstabis similiter in reliquis negotiis tuæ circumspectioni de cætero committendis; Te de eorumdem Fratrum consilio Sedis Apostolicæ Legatum cum plena potestate Legati de Latere, nec non nostrum, & ipsius Sedis in præfato Concilio Ferrariæ celebrando Præsidentem eadem auctoritate tenore præsentium facimus, constituimus, & etiam deputamus: circumspectioni tuæ Concilium hujusmodi in eadem civitate inchoandi, continuandi, & prosequendi, ac in eo, donec Nos personaliter accesserimus, nostro & ipsius Sedis nomine præsidendi, & cum ipsius Concilii consilio, & approbatione, auctoritate prædicta ordinandi, decernendi, & statuendi omnia, & singula, quæ ad pacem, exaltationem, & reformationem Ecclesiæ universalis, & pro illius unitate conservanda, nec non Occidentalis, & Orientalis Ecclesiarum unione, paceque, & tranquillitate populi Christiani, ac extirpatione hæresum utilia, seu necessaria videbuntur, nec non omnium, & singulorum plenariam executionem, propter quæ Concilium Basileæ fuit ab initio institutum; ac etiam alium, vel alios, de quibus, et prout tibi videbitur, pro præmissis exequendis loco tui substituendi; contradictores quoque quotlibet, et rebelles cujuscumque status, gradus, dignitatis, ordinis, vel conditionis extiterint, et quacumque Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, etiam cum invocatione auxilii brachii sæcularis, compescendi, omniaque alia, et singula agendi, statuendi, tractandi, mandandi, ordinandi, concludendi, et exequendi, quæ in præmissis pro Statu Sedis prædictæ, ac Romanæ Ecclesiæ, nec non præfatæ Occidentalis, et Orientalis Ecclesiæ unitate, reformatione morum, statuque pacifico reipublicæ Christianæ noveris profutura, auctoritate prædicta concedimus plenariam potestatem, ratum, et gratum habituri quidquid per Te, aut a Te substituendos in ipso Concilio, nostro nomine fuerit statutum, et decretum; idque faciemus auctore Domino firmiter observari. Quocirca circumspectioni tuæ per præsentes injungimus, et mandamus, quatenus injunctum tuis humeris onus laboris hujusmodi pro divina, nostraque, et ipsius Sedis reverentia sic in virtute Domini *juxta Tibi ab eo datam prudentiam*, pro utilitate Ecclesiæ universalis, augumento Fidei, ac populi Christiani, Fidelium pacem, et tranquillitatem coneris laudabiliter exequi, ut ex tuis bonis operibus fructus desiderati proveniant, atque illam, quæ recte sentientibus, recteque agentibus proposita a Deo est, mercedem æternæ gloriæ consequaris. Datum Bononiæ anno Incarnationis Dominicæ MCDXXXVII. quarto nonas Januarii Pontificatus nostri anno VII.

 PIUS

CLASS. I. Pius PP. II.

PIUS II. PONTIFEX MAXIMUS

In Responsione ad Orationem Oratorum Gallicorum in Conventu Mantuæ publice habita.

1458. Ex Spicilegio Lucæ Dacherii to. 8. pag. 303.

SED neque Rex ipse Carolus, qui tempestate nostra Franciæ præsidet, ab Apostolica Sede relictus est: bis enim memoria nostra Nicolaus Cardinalis Sanctæ Crucis in Galliam missus est, ut quieti ejus regni consuleret; primo ex Martini decreto, secundo Eugenii. *Norant omnes, cujus doctrinæ, Sanctimoniæ, cujus auctoritatis hic vir fuerit, ex cujus familia duo Romani Præsules assumpti sunt Nicolaus V., & Pius II. ambo enim illius discipuli, & contabernales fuimus, ambo ex illius schola ad summum Apostolatum inscrutabili Dei judicio vocati sumus: ambo in minoribus agentes in Attrebatensi magno conventu ei servivimus*, sed Nicolaus major natus, & meritis *majori loco apud eum fuit*. In eo Conventu Legatus Apostolicus, quamvis capitales inimicitiæ inter Carolum Regem Franciæ, & Philippum Burgundiæ Ducem vigerent, & odia hinc, atque inde pene implacabilia extarent, alteri tamen alterum conciliavit, & pacem illam [a] Attrebatensem confecit, ex qua Regnum Carolo [b] firmatum, & solidatum est, & afflictæ, laceratæque Franciæ quies data &c.

CLASS. I. BENEDICTUS PP. XIV.

SS. D. N. BENEDICTUS XIV. PONTIFEX MAXIMUS

In præstantissimo Opere de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione.

Libro I. Cap. 23 §. 18.

Tom. I. pag. 127. edit. Romanæ.

CArtusianus Ordo Sæculo undecimo initium habuit. Plures ex eo prodierunt Sanctitate celebres, quorum elenchum Frater Georgius Garnefelt Cartusianus edidit post vitam B. Nicolai Albergati eundem Ordinem professi &c.

Hic idem Ordo, dum fungebar munere Fidei Promotoris, supplicavit pro introducenda causa Canonizationis Beati Nicolai Albergati sui alumni, qui Episcopatum Bononiensem pluribus annis administravit, & inter Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales adscriptus pluribus per universum Orbem Legationibus functus est, desumptis Sanctitatis probationibus non tam ex gestis in solitudine, quam ex patratis coram aliis. Hæc tamen dicta sint per transennam, cum ad rem de qua agitur, satis sit aliquos ex Cisterciensibus, & Car-

Hanc orationem primum edidit Lucas Dacherius tom. 8. Spicilegii *pag.* 293. In nova vero ejusdem Spicilegii editione extat *tom.* 3. *pag.* 815. Eam postmodum descripsit Philippus Labbeus *tom.* 19. *Concil. General. pag.* 230. *edit. Veneta.*

(*a*) Celeberrimæ hujusce pacis capitula recitat Enguerrannus Monstreletus *tom.* 2. Chronicorum *fol.* 108., eaque postmodum Latina reddita vulgavit Labbeus *tom.* 17. *Concil. General. pag.* 590. Gallice vero ex Monstreleto descripta extant in Corpore Diplomatico Dumontii *tom.* 3. *pag.* 309.

[*b*] *Regnum Carolo firmatum.* Id ultro fatentur universi Gallicæ historiæ scriptores, atque inter cæteros Vir Cl. Andreas Duchesne in historia genealogica nobilissimæ apud Gallos stirpis de Montemorenciaca pag. 255. ubi paucis innumera, quæ florentissimo Gallicarum regno commoda intulit pax Attrebatensis, præcipue B. Nicolai studio ac labore sancita, egregie describit. Ait enim,, L'an. 1435. la paix fut traitée
,, & jurée à Arras entre le Roy Charles VII.
,, & Philippe le Bon Duc de Bourgogne. D'où
,, deriverent de grandes benedictions aux Fran-
,, cois, & de grandes ruines aux Anglois. Car
,, l'annee suivante Paris ouvrit les portes au
,, Roy, qu'elle luy avoit fermees pour l'
,, amour de Jean Duc de Bourgogne tué à
,, Monstereau. Les Anglois en sortirent, & le
,, Roy y fut receu comme victorieux de ses enne-
,, mys. A l'exemple de quoy les habitans de
,, Pontoise mirent aussi les Anglois hors &c.

& Cartusianis in Beatorum, & Sanctorum Album esse relatos, eorumque consuetudini semper prævalere debeat universalis aliorum Ordinum Religiosorum usus ab Apostolica Sede comprobatus. CLASS. I. BENEDICTUS PP. XIV.

Libro 2. Cap. 18. §. 56.

DEmum Beatis hactenus indicatis, quorum corpora coluntur in civitate, aut diœcesi Bononiensi, totidem alios etiam Bononienses addemus, eosque in antiqua cultus possessione eodem modo præstantes, attamen extra Bononiensem diœcesim conditos; hoc est Beatum Nicolaum Albergatum, Beatum Archangelum Cannetum, & S. Bononium Abbatem. Anno 1443. in civitate Senensi pie in Domino defunctus est B. Nicolaus Albergatus ex Monacho Cartusiano Bononiæ Episcopus, postea amplissimus S. R. E. Cardinalis; & ejus cadaver Florentiam ad monasterium Cartusiense translatum est. De quo porro hæc habentur apud S. Antoninum in Chronico *part. 2. tit. 15. cap. 22. §. 2. Ex hac Religione* [scilicet Cartusianorum] *assumptus ille vir venerabilis* Nicolaus *nomine Bononiensis ad Episcopatum Bononiensem* Invitus, *& postea ad Cardinalatum a Martino Papa V.*, semper servans rigorem suæ Religionis, speculum sine macula *omnibus curialibus, & Præsidentibus; pater pauperum; inter Principes sæculi dissidentes pacis reformator; schismatis impeditor. Demum sub Eugenio Papa Senis migravit ad Christum ex infirmitate calculi, cui exenterato repertus est lapis grossus ad modum ovi in fundo vesicæ quasi incarnatus*: & rursus *part. 3. tit. 22. cap. 7. §. 3.*, ubi egregia ejus facinora exponuntur. *Qui postmodum Cardinalis Presbyter a Pontifice creatus, sicut in Episcopatu fuerat Antistitum exemplar insigne, ita in Cardinalatu extitit Cardinalium speculum*. Tres item celeberrimi viri Jacobus Zenus, Poggius Florentinus, & Carolus Sigonius vitam ejus exararunt; tum Frater Georgius Garnefelt Cartusianus Coloniensis anno 1618. eximios adunavit Scriptores, qui Beati Nicolai cum sanctitatis laude meminerunt. Ejusdem vita iterum typis edita fuit a Fratre Bonaventura Cavallo ex Ordine Minorum Observantium Reformatorum; ut etiam alia nondum evulgata conscripta fuit anno 1697. ab Archipresbytero Joanne Antonio Victorio. Quod autem attinet ad ei præstitum cultum, ejus Imago depicta apparet coruscantibus, & splendentibus radiis ornata nedum in Cartusia Bononiæ, ac Florentiæ, sed etiam in toto Ordine, multisque aliis in ecclesiis præcipue vero in templis Beatissimæ Virginis Mariæ de libertate, Sancti Stephani, S. Agnetis Sacri Ordinis Prædicatorum, & S. Claræ Ordinis Patrum Capuccinorum. Præterea die nona Maji, natali videlicet ejusdem, in ecclesia S. Annæ Patrum Cartusianorum omnis honor, & cultus Beato Nicolao defertur, Missæque celebrantur, nulla tamen mentione de eo facta. Extat insuper Bononiæ veneranda quædam triginta trium Sodalitas in honorem vitæ Domini nostri Jesu Christi annorum instituta, & a perseverantia fauste denominata, cujus Fratres Crucem, Beati Nicolai proprium insigne, manu gestantes, vexillo præeunte, in quo depicta est Imago Beati, singulis primis diebus Dominicis cujusque mensis, instructo supplici agmine, ecclesiam adeunt Beatissimæ Virginis a D. Luca depictæ, & publica precatione intercessionem Beati Nicolai implorant; itemque quotannis Dominica Septuagesimæ, supplicatione peracta, Concionatorem ex Ordine Prædicatorum audiunt Beati Nicolai virtutes, & laudes enarrantem, tum ad nu-

Tom. II. pag. 154.

ad nuper memoratam Sanctæ Annæ ecclesiam accedunt, ubi solemnis canitur Missa, nulla tamen facta commemoratione Beati.

§. 17. Hæc ex syngrapha deducta sunt, quam Canonicus Simeon Santagata Presbyter Bononiensis ad Bollandianos misit rogatu Patrum Cartusiæ Bononiæ, quamque Bollandiani ipsi typis ediderunt ad diem nonam Maj in vita Beati. Sed etiam confectus fuit auctoritate ordinaria processus super fama ejus virtutum, & miraculorum, necnon cultu immemorabili, nulla tamen ab ordinario Bononiensi prolata sententia; qui ad Urbem quoque missus fuit pro introducenda causa Canonizationis, dum ibi ipse morabar, Fideique Promotoris munere fungebar. Verum, etsi ex nonnullorum requisitorum defectu *Commissionis Signatura* obtineri minime potuit, nullum nihilominus præjudicium publico cultui, cujus possessionem ab immemorabili tempore Beatus hic noster tenet, allatum est.

Libro 3. cap. 33. §. 22.

Tom. 3. pag. 519.

BEatus Nicolaus Albergatus Bononiæ Episcopus, & S. R. E. Cardinalis in suis Legationibus ad Venetos, & Florentinos concillandos, ad Venetos, & Ligures pacificandos, ad Gallos, & Anglos, ad Basileense Concilium, ad Germanos, quam pie, quam sancte, & quanto cum profectu Christianæ reipublicæ se gesserit, testis est Jacobus Zenus Episcopus Feltrensis Auctor contemporaneus in *ejus vita*.

Libro 4. part. 2. Cap. 14. §. 3.

De Electione SS. in Patronos.

Tom. 4. pag. 668.

AQuadam Confraternitate, quæ hic Bononiæ erecta dicitur *Perseverantiæ* B. Nicolaus Albergatus in Patronum electus fuit &c.

Ex Monitis Pastoralibus ejusdem Sanctissimi Domini Nostri. De cranio S. Annæ, quod extat Bononiæ in Oratorio PP. Cartusiensium.

Tom. 3. num. 8.

ABbiamo detta autentica la predetta reliquia, imperocchè, riflettendo essere stato portato dalla Palestina a Constantinopoli il corpo di S. Anna verso il 750. sotto l' Imperadore Giustiniano II., che ancora io onore della medesima in quella occasione fabbricò un tempio solenne, avere il Conte Luigi de Bloia, che era andato in Grecia con Balduino di Fiandra eletto Imperadore d' Oriente, mandato in Francia verso il 1200. il di lei capo, come può vedersi nella nota terza sopra la vita della Beatissima Vergine *al Tom. I. di Tillemont*, avere Henrico Re d' Inghilterra, che erasi fatto coronare Re di Francia in Parigi, donato al B. Nicolò Albergati Cardinale, e Vescovo di questa città nell' ultima sua Legazione in Francia il cranio di S. Anna, ed averlo questi successivamente donato a' suoi religiosi della Certosa, che lo collocarono nella chiesa predetta, sarà difficile il ritrovare cose più convincenti per rendere autentica la Santa Reliquia; tanto più; che in questa materia non essendo possibile l' avere prove metafisiche, o fisiche, basta la certezza morale.

Fu

(a) Alia, eaque luculentiora de B. Nicolao scripsit Ss. D. N. in egregio opere de *Festis quorumdam Sanctorum, de quibus celebratur Officium cum Missa in civitate, & diœcesi Bononiensi*, quod Italice prodiit nitidissimis typis impressum Patavii anno 1747., ac Latine redditum extat Tomo x. hujus amplissimæ Collectionis pag. 620.

CLASS. I. Benedictus PP. XIV.

Fu fatto il regalo al B. Nicolò Albergati circa l'anno 1435.; ed avendolo esso portato a questa nostra città, fu ricevuto con grand' onore, come attesta il Sigonio nella di lui vita al capo xv. *Nicolaus egregiè ab omnibus collaudatus in Italiam se recepit, ac cranium S. Annæ Matris Beatæ MARIÆ Virginis ab Henrico dono acceptum pridie Kalend. Decembris Bononiam attulit, atque ingenti ab universis honore acceptus monachis suis Cartusiensibus dono dedit, qui & Oratorium S. Annæ in via S. Isaiæ condiderunt, ubi nunc etiam asservatur.*

Ed è tale il concetto, che si ha della probità del Sigonio, e del merito del sempre insigne Beato Niccolò Cardinale Albergati, che in sequela dell'uno, e dell'altro Adriano Baillet scrittore per altro assai libero, e censore troppo severo non ardisca di contrastarci il possesso, ed il grado autentico di questa sagra Reliquia, come puo vedersi nella vita di S. Anna ai 26. di Luglio da esso inserita fra le altre vite de' Santi.

REGUM TESTIMONIA

CLASS. II. Carolus VII. Rex Francorum.

DE BEATO NICOLAO ALBERGATO CARDINALI S. CRUCIS.

Epistola Caroli VII. Regis Francorum ad Synodum Basileensem.

Legatos petit a Synodo Basileensi, qui una cum Beato Nicolao Conventui Attrebatensi præsideant.

1435. 24. Martii.

Sacrosanctæ Synodo Basileensi &c. Devotus Filius Francorum Rex Carolus salutem &c.

Ex Actis Conc. Basileen. apud Labb. to. 12. pag. 975. editionis Parisien.

Nihil quidquam apud rempublicam, regna potissimum, erga Christicolas omnes felicius, & accommodatius arbitramur, quam illos, & ipsa optata pace, atque beata perfrui. Ea propter multa ratione persuasum habemus, ad ea, quæ paci magis attinent, maxime regni nostri, & subditorum nostrorum, charitate sincera operas nostras conferre debere, sicut ex animo hucusque omni solicitudine, atque cura, prout legis præcepto inducimur, fecimus. Profecto nil sanctius ipsa, aut beatius nobis fuit. Et cum superiori tempore *pia, atque devota supplicatione carissimi, & dilecti amici nostri* Cardinalis S. Crucis *res ipsa non modica disceptatione variis assignationibus agitata fuerit, quoniam labori, periculis, atque expensis minime ipse pepercit, usque in portum, & salutis finem non pertigit*; postmodum proximis his diebus Christo pacis auctore [ut pie credimus] faciente, novissima celebrata est in materia componendæ pacis cum Duce Burgundiæ apud civitatem [a] Nivernensem conventio, & ad eamdem nostra ex parte cum decenti, & sufficienti potestate carissimos, & dilectissimos consanguineos nostros Ducem Borbonii, & Arverniæ, & Comitem Richemundiæ Constabularium nostrum, & dilectos, & fideles consiliarios nostros Archiepiscopum Remensem Cancellarium nostrum, & Christophorum de Haricuria consanguineum nostrum transmisimus. Et cum res ipsa post longam disceptationem, optimam ad ea, quæ pacis sunt, dispositionem habuit, cupientes omnes etiam partes eodem, & unanimi consensu, ac favore pacis, & unitatis præstantius agere, in ulterius

(a) Conventus Nivernensis habitus fuit A. D. 1434., ut narrat Jacobus Boverius in Chronico suorum temporum, quod edidit Dionysius Gotofredus in Appendice ad Historiam Caroli VII. *pag.* 388. Huic conventui interfuere Philippus Dux Burgundiæ, Carolus Dux Borbonii, Arturus Richemondanus Magister equitum, Reginaldus de Carnoto Archiepiscopus Remensis, aliique, quos laudat Franciscus de Mezeray in Historia Galliæ *tom.* 11. *pag.* 621.

CLASS. II.
Carolus VII. Rex Francorum.

* Forte *assignationem, & conventionem.*

terina Dietæ, * & cooveatinnem apud civitatem nostram Attrebatensem ad primam diem mensis Julii proxime instantis concordarunt. Cnnsentientes etiam, nt res tanta efficaclam habeat ampliorem, & certinrem, ut pro parte Sanctissimi Patris nostri Cardinales S. Crucis, & Arelatensis, & a sacro Basileensi Coneilin Cardinales de Cypro cnnsaoguineus noster, & S. Petri ad Vincula ad ipsam assignatinnem, & locum transmittantur. Quamnbrem amicitiam vestram majnrem in modum nramus, & depreeamur, sit res illa tam sacra, atque fidel Orthodnxæ tam utilia, & neeessaria, vobis euræ, & snlicitudini; & ad illam Dietam præsatos Cardinales de Cypro, & S. Petri transmittere vestri ex parte velitis. Cnnfidimus, ut tantnrum Patrum præsentia, & singulari præstantia, atque virtutum magnitudine differentia omnis ex medin tolletur, absolutaque sit. Prninde ipsis transmissis, atque re confecta, non parvam nns sumua percepturi lætitiam, ac gratiam vnbis habituri. Datum in civitate nostra Turonensi. Die XXIV. mensis Martii MCDXXXV.

Henrici VI. Regis Angliæ. Epist. 1.

EPISTOLA I. HENRICI VI. REGIS ANGLORUM AD EUGENIUM IV. PONT. MAX.

Pontifici significat, se Oratores suos ad Conventum Attrebatensem jam destinasse.

1435. 10. Junii.

Beatissime Pater.

Ex tom. 10. Actor. Public. Angliæ Thomæ Rymer pag. 610.

HUmillima filiali recnmmendatinne præmissa; saeras Vestræ Sanctitatis literas, Nobis, ejusdem Sanctitatia ex parto, per fidelem ejus Nuncinm, nostrumque ligeum Joannem Ely præsentium bajulum, ultima Maj præsentatas; læta manu recepimus, legimus, & relegimus, qnarum serie nos adhnrtari decrevit, ut ad villam Attrebatensem, in qua prn regnorum nostrorum Franciæ, & Angliæ componenda pace Dieta quædsm est appunctuata, viros de nostro sanguine sine passinnibus, sine affectionibus privatis, pacis amatores, & timentes Deum enm mandatn, & potestate sufficientibus mittere curaremus. Qua in re Pater Beatissime, cujus inclinationis, & vnluntatia, qualisqoe dispositinnis hue usque soerimua, æstimamus, Beatitudinem Vestram non latere.

Recnlumus namque cnm Nobis in ipsn regnn nnstrn Franciæ, circa negotia nobia incumbentia, versantibus, Vestræ Clementiæ placoit. *Reverendissimum in Christo Patrem Cardinalem Sanctæ Crucis, ob hoc illic Legati fungentem officio, destinare*, eidem in hoc ipsn pacis negntio mentem nnstram aperuisse, quam per eumdem Vestræ Sanctitati remur esse relatam: Hanc utique, tam sacro Basileensi Concilio per nnstras sibi directas literas, ae Oratorum nostrornm vivæ vocis oraeulo, quam etiam Serenissimn Principi Sigismondn Dei gratia Rnmannrum Imperatori &c. Fratri nostrn earissimn Nns ad ipsius pacis bonom erebrius exhortanti coravlmus in latum aperire. In cujus revera volnntatis, & intentinnia affectu inflexibiliter persistentes progenitorum nostrorum, qui pacis, & unitatis præcipui zelatnres extitere, vestigiis inhærentes, ad Dei Omnipotentis hnnorem, & ut sanguinis Christiani vitetur effusin, ac ut Vestræ Sanctitatis, sicut decet, pluralibus mnnitis, & hortamentis iotendamos, ad memoratæ conventinnis locum ambassiatores nnstros mittere jam decrevimus, plena potestate fuleitns, tales, nt arbitramor, qni, Deo dante, quibuscnmque pacis rationabilibus medlis se curabunt

incli-

inclinare; sicque tam Vestræ Sanctitati, quam cæteris Orbis Christiani Patribus, & Principibus palam erit, Nobis imputandum non fore, quin Pax ipsa (quam semper optavimus, diligenterque quæsivimus) optatum pervenisset ad effectum, præstante Altissimo, qui Vestram Beatitudinem in votivæ prosperitatis augmento conservare dignetur, & dirigat in æternum. CLASS. II. Henrici VI. Regis Angliæ. Epist. I.

Script. in Palatio Westmonasterii xx. die Junii 1435.

EJUSDEM EPISTOLA II. AD OMNES REGNI SUI INCOLAS.

Epist. II.

Idem B. Nicolai in procuranda pace studia, ac labores memorat, ac novos Oratores pro novo pacis conventu destinat!

Rex omnibus ad quos &c. Salutem. 1438. 17. Martii.

Ex iisdem Actis to. 10. pag. 683.

SCiatis, quod nos Beatissimi in Christo Patris Domini Eugenii Sacrosanctæ Romanæ, ac Universalis Ecclesiæ Summi Pontificis, Reverendissimorumque Patrum in Concilio Basileensi nuperrime congregatorum, crebris per suas litteras exhortabamur instantiis, quatenus propter vitanda mala, & incommoda, quæ ex continuatione guerrarum nunc longe miserabiliter evenerunt, pacis inire tractatum curaremus cum parte Nobis in regno Franciæ adversante, *pro cujus rei prosecutione Reverendissimus Pater Cardinalis S. Crucis de Sedis Apostolicæ mandato, operam in Francia ultra biennium impendebat*. Et demum deliberato, quod quædam Dieta alias apud Attrebatum pro reformatione pacis haberetur; illuc, utique ad honorem ejus, qui pacis est auctor, & amator, & sub spe consequendæ pacis, quam semper ex toto corde incessanter exoptamus; nostros Ambassiatores, & Commissarios cum potestate sufficienti ad tractandum, & concludendum in ea parte, fecimus destinari: Verum, quia fructus ex illa Dieta, quem advenisse sperabamus, nullatenus secutus est, immo majora mala, & inconvenientia etiam prioribus graviora postmodum succreverunt, Sedes Apostolica super his informata carissimum Avunculum nostrum Ducem Britaniæ per suas litteras iteratas hortanter invitavit apud Nos cum instantia mediare, ut rursus pro componenda pace inter Nos, & ipsum adversarium nostrum vicissitudo tractatus alterius haberetur, sicuti per Epistolas ejusdem Avunculi nostri nobis transmissas sumus credibiliter certiores effecti, per quas juxta Apostolicæ Sedis votum, Nobis cum instantia supplicavit, tractatui pro reformanda pace denuo consentire; Et insuper propter hoc ipsum carissimus consanguineus noster Dux Aurelianensis apud Nos jugiter intercessit oblatis capitulis, juxta quorum appunctuamenta instanter rogavit dicti tractatus dirigi, & formari processum, preces suas assiduas insuper porrigendo, quatenus aliquibus personis idoneis potestatem, cum celeritate, ex causis præmissis, committere curaremus, quæ hujusmodi tractatus negotio possent intendere, & vacare; Nos enim in tam virtuoso, tamque appetibili negotio toto cordis nostri desiderio, veluti præmisimus, ardenter accensi, ac instantiis præmissis propen-

(a) *Ut rursus pro componenda pace*. Iteram de pace inter Anglos, & Gallos hoc anno, sed frustra, actum fuisse affirmat antiquus Anonymus in Breviario vitæ Caroli VII. Francorum Regis, quod edidit Gotofredus pag. 342. ait enim; *Les deputez de France, & d'Angleterre s'assemblerent entre Calais, & Gravelinges, pour trouver Paix esdits Royaumes, mais ils ne firent rien cette fois*. Conventus hujusce historiam fusius narrat Engueraunus de Monstrelet Tom. II. Chronicorum fol. cx. edit. primæ.

CLASS. II. Henrici VI. Angliæ Regis. Epist. II.

sius inclinati, & ne culpa, vel neglectus Nobis in hoc casu adscribi valeat in futurum, dilectos, & fideles nostros, Egidium Abbatem de Feseamp, & Thomam Dominum de Schales, Joannem Popham, Dominum de Therigny Thesaurarium Hospitii nostri, Andream Ogart, Consiliarios nostros, ac Ricardum Haryngton Ballivum Cadoviensem, Milites, & Magistrum Radulphum Russelly Thesaurarium Ecclesiæ Rothomagensis Consiliarium nostrum, nec non & Magistrum Joannem Rynell Secretarium nostrum, nostros deputavimus, tenoreque præsentium, constituimus, & ordinamus Procuratores, Commissarios, Ambassiatores, & Nuncios tam speciales, quam generales. Damusque, & concedimus eisdem Procuratoribus, Commissariis, Ambassiatoribus, & Nunciis nostris prædictis, ac ipsis septem, sex, quinque, quatuor, & tribus eorum, quorum prædictos Joannem Popham, & Johannem Rynell duos esse volumus, potestatem generalem, mandatum tam generale, quam speciale, una cum præfato carissimo avunculo nostro, & apud eum, nec non cum Nunciis, Ambassiatoribus, & Commissariis Partis adversæ, potestatem in hac parte habentibus, ac cum cæteris, quorum interest, vel interesse poterit, quibuscumque, hujusmodi tractatus preparatoria nostro nomine ingrediendum &c. Cœteraque omnia, & singula faciendum, & expediendum, quæ in præparatoriis tractatus hujusmodi, & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet opportuna cum suis emergentibus incidentibus, dependentibus, & connexis, quibuscumque; promittentes, & promittimus in verbo regio, Nos ratum, gratum, firmum, & stabile perpetuis futuris temporibus habituros totum, & quidquid per prædictos Procuratores, Commissarios, Ambassiatores, Nuntios nostros, septem, sex, quinque, quatuor, tres eorum, quorum prædictos Joannem Popham, & Joannem Rynell duos esse volumus, in ea parte procuratum, actum, gestumve fuerit in præmissis, vel aliquo præmissorum, in cujus &c.

Apud Westmonasterium xvii. die Martii 1438.

ITA-

ITALORUM TESTIMONIA
DE BEATO NICOLAO CARDINALI S. CRUCIS.

I.

VITA BEATI NICOLAI
AUCTORE VESPASIANO FLORENTINO.

I. B. Nicolai genus, patria, dignitates, mores, Religio.

MEsser Nicolajo fù degli Albergati, e fù Cardinale del Titolo di Santa Croce di Gerusalem: Fù Frate dell' Ordine di Certosa, e di poi Vescovo di Bologna, e di Nazione Bolognese: Fù fatto Cardinale da Papa Martino senza che ne sapesse nulla. *Fù di santissima vita, & costumi, portò sempre l' abito di Certosa con una cappa proprio come portano e Frati infino a terra, dormì sempre in sur un saccone come e Frati vestito, e non mangiò mai carne per ignuno tempo, ne sano, ne infermo.*

II. Ob sanctitatis, & doctrinæ famam Legatus mittitur Apostolicus ad Gallos.

Fatto Cardinale mandò per lui Papa Eugenio, che era a Bologna, e stava con lui maestro Tomaso da Serezana, che fù di poi Papa Nicola, fù de sua alievi, & vega ognuno maraviglioso huomo, che fù: fecesi porre nome [a] Nicolajo per riverenza del Cardinale. Andando a Roma essendo oltre alla Santità della vita, dottissimo [b] in Teologia, & avendo notizia di ragione Canonica, avendo fama per tutto il mondo per la Santità della vita, e grandissima autorità in ogni luogo; desiderando *Papa Eugenio* mettere pace tra il Re di Francia, e quello d' Inghilterra, tra il Re di Francia, & il Duca di Borgogna, *non conosceva huomo di maggiore autorità del Cardinale di Santa Croce*, e per questo mandò lui Legato Apostolico per comporre questa pace.

III. Studium, & labor B. Nicolai in procuranda pace.

Andato il Cardinale di là, era cosa mirabile *quanto quegli Signori per la sua Santità l' avevano in reverentia, & il simile quelli Popoli*. Durovvi fatica grandissima per comporla; quelli d' Inghilterra erano tanto duri, che nollà potè mai condurre: condusse quella di Francia, e di Borgogna, che fù gran cosa levar via tanti inconvenienti, quanti seguitavano ogni dì. Acquistò assai riputazione in corte di Roma, & per tutta la provincia di Francia, & di Borgogna per aver levati via tanti inconvenienti, quanti seguitavano ogni dì, e tutto il Paese si guastava.

 Tornò

Hanc vitam quam in priori editione vulgavimus ex recentiori apographo, quod extat in Bibliotheca Vaticana Cod. 312. fol. 96., nunc iterum damus recognitam ad fidem antiqui Codicis Chartacei xv. Saeculi conscripti, qui non ita pridem in Bibliothecam domesticam SS.D.N. illatus fuit dono amplissimi Praesulis Melchioris Maggii Cameræ Apostolicæ Clerici. Vitæ auctor est Vespasianus Florentinus Beati Nicolai coævus, ac Nicolai V. Pont. Max. familiaris: scripsit vitas illustrium Virorum, qui suis temporibus floruerunt, quas sæpe laudant Ferdinandus Ughellus in Italia Sacra, Andreas Victorelius in Additionibus ad Ciacconium, & Cl. V. Dominicus Georgius in Præfatione ad vitam Nicolai Papæ V. In quibusdam schedis MSS. immortalis memoriæ Viri Hieronymi Cardinalis Aleandri, quæ extant in *Cod. Vaticano numero* 3924. *fol.* 24. de Vespasiano nostro hæc habentur. *Vespasianus Florentinus, qui fuit Bibliopola Nicolai V., & scripsit vitas nonnullorum Senatorum (nempe Cardinalium) in idiomate Florentino.*

(a) Id ipsum affirmant Æneas Sylvius, postea Pius II. in Oratione de morte Eugenii IV., & oratione Nicolai V., quæ extat *to.* 7 Miscellaneorum Stephani Baluzii p. 554. Jacobus Zanna in epistola nuncupatoria ad Petrum Barbum Cardinalem S. Marci vitæ Beati Nicolai præmissa, quæ habetur *to.* 3. Maii Bollandiani p. 470: Bartholomæus Senensis in Vita B. Petri Petronii Senensis apud eosdem Bollandianos *tom.* 7. Maii *pag.* 227.

(b) Eximiam B. Nicolai doctrinam satis superque testantur non pauca ipsius ingenii monumenta, quæ diligentissime recensent Theodorus Petrejus in Bibliotheca Cartusiensi, & Christophorus Garnefelt in vita Beati Nicolai *pag.* 129.

CLASS. III.
Vespasianus Florentinus.
IV.
Legatus mittitur ad Germanos, quos pace jungit.

Tornò a Roma con questa pace aveva fatta, gli fù fatto grandissimo onore, *e Papa Eugenio vedut o la sua autorità aveva per tutto dove egli andava*, sendo [c] nella Magna differenze, e guerre tra più Signori, vi mandò il Cardinale Legato per fare queste paci, e giunto di là, ebbe tanta maniera con tutti quelli Signori, che gli le conchiuse, & il simile fù cagione di grandissimo bene di levare tutto quello Paese dalla guerra, che n' era pieno: acquistò assai per lo frutto vi fece, e non solo acquistò nella Magna, ma in corte di Roma parve cosa maravigliosa, avendo avuto a fare con gente così istrane di potere ridurcegli alla Pace.

V.
Pacatis Gallia, & Germania Italiam quoque componit.

Istato quivi alquanto tempo, essendo conchiuso ogni cosa, tornò a Roma con grandissimo onore: sendo tornato a Roma, e avendo pacificata la Francia, & la Borgogna, di poi andato nella Magna, & fatto quello medesimo, volle Papa Eugenio, che pacificassi Italia; e per questo sendo la guerra istata per più anni tra il Duca Filippo, e Viniciani, si deputò Ferrara per luogo di mezzo, dove fussino gli Ambasciadori di tutte l' altre queste potentie, e rimessono le loro differenze in Papa Eugenio, & vollono mandassi il Cardinale di Santa Croce a Ferrara per essere mezzo di fara questa pace. Istatovi per alquanto tempo, & disputatola per una parte, & per l' altra; le differenze erano tra loro. In fine il Cardinale come huomo di mezzo, e di grandissima autorità la conchiuse, & pacificossi Italia con questo mezzo, che fu cagione di grandissimo bene: & se delle dua passate paci ebbe onore, e ripntatione; di questa non poteva avere maggiore appresso a tutta Italia, et in Corte di Roma.

VI.
Mala valetudo B. Nicolai ob rigidissimam vitæ rationem.

Nell' andata sua di Francia, dove molti sogliono a quando egli vanno Ambasciadori, menare con loro qualcuno per pigliare qualche ispasso, la compagnia, che menò fù Don Nicolò da Cortona Priore della Certosa di Firenze huomo santissimo, del quale nella Vita di Papa Nicola n' è detta tante lodi. Era il Cardinale per tanti lunghi viagi, quanti aveva fatti, molto infermato di più infirmità, che spesso lo tormentavano, *& pe' digiuni, & per non mangiare carne, & per lo cilicio portava indosso. & per dormire vestito sempre. Era per questo molto angustiato da varie infirmità, le quali sopportava con ismisurata pazienza*.

VII.
Romæ privatas discordias sedat: Bononiæ Episcopales ædes restituit.

Era in Corte di Roma, e molte differenze, che nascevano tra Religiosi, & altri, tutte erano rimesse al Cardinale, & colla sua bontà, & autorità le troncava tutte. Partissi Papa [d] Eugenio da Firenze, & andò a Bologna, dove stette per alquanto tempo. Era la casa del Vescovado tutta guasta, giunto a Bologna comisse a Maestro [e] Tomaso la facessi acconciare a nicistà non a pompa, & fecevi edificare grande parte di nuovo, dove ordinò una buona, & laudabile stanza per un Vescovo come si vede fino al presente dì. Istato Papa Eugenio per alquanto tempo a Bologna, si partì, & andò a Ferrara, ordinò, che Greci passassino in Italia per fare l' unione, come fece.

Istato

(c) De Germanica B. Nicolai Legatione, præter ea, quæ narrant Jacobus Zenus *cap.* 18., & Sigonius *cap.* 26. consulendi sunt Odoricus Raynaldus A. C. 1438. §. 25., & A. C. 1439. §. 38. Christophorus Brovverus Annal. Trevirensium *lib.* 19. §. 49. *& seqq.*, & Joannes Dlugossi, seu Longinus Historiæ Polonicæ *tom.* 1. *pag.* 710.

(d) Eugenius Bononiam venit A. C. 1437. Bulla translationis Concilii Basileensis ad Civitatem Ferrariensem data est *Bononiæ anno Incarnationis Dominicæ* 1437. *Kal. Octobris*.

(e) Nempe Thomam Sarzanensem, qui postea fuit Nicolaus V.

CLASS. III. Vespasianus Florentinus. VIII.

Istato a Ferrara si partì, & ritornò a Firenze, dove istette per alquanto tempo; di poi volendo ritornare a Roma si partì da Firenze, & andossene a Siena; essendovi l'aque triste, che tenevano di grosso, & del gesso, *il Cardinale di Santa Croce* amalò di febre con uno veementissimo male di pietra. Vedutosi amalato *subito ordinò, & dispose della roba sua, benche non avessi molta*, perche dava assai per Dio. Lasciò alla Certosa di Firenze più libri, infra quali fù una Bibia, che era costa ducati cinquecento, & volle, che il Corpo suo fusse [f] sepelito quivi, dove egli aveva grandissima devotione per riverenza di Frate Nicolò da Cortona, del quale abbiamo scritto inanzi. Sendo gravato di queste sua infirmità, v'era più medici, e non conoscendo esservi rimedio ignuno, se non uno, & quello era pericoloso, di bere un bicchiero di sangue di Becco, *andando al Cardinale con questa deliberatione, la negò per ispresso, dicendo in prima, e sono tanti anni, che io me feci monaco di Certosa, & mai ho rotta la mia regola, al presente io sò, che questo non è rimedio, che mi possa liberare conoscendo la mia infirmità, & la natura sua, & per nulla per non volere rompere la sua regola non voleva fare*. Papa Nicola non veniva mai a questo passo *di tanta constantia d'animo quant'era nel Cardinale*, che non lacrimassi. Fatto questo atto si volle attendere co' Religiosi, & santissimi huomini aveva appresso di lui, che credo vi si trovassi Domenico da Cortona, & stando a questo modo per alcuni dì *santissimamente com'era vivuto, rendè l'anima al suo Redentore*. Morto, che fù, Maestro Tomaso, volle, che fussi isparato per vedere la pietra: era di grandezza quanto un' uovo d'Ocha, & di peso uncie [g] diciotto. Venendo Maestro Tomaso a Firenze da poi la morte del Cardinale la regò seco, [h] *& dettemela in mano* a dimostrare la passione aveva sopportata il Cardinale, & che i medici se ne ingannavano: che non solo era difficile a romperla, ma impossibile.

In morbum incidit, morti se proximum agnoscit, medicinam respuit, & sanctissime moritur.

IX. Judicium Historici de B. Nicolao, caeterisque Praelatis.

Questa vita di sì degno huomo chi bene la considera *vedrà in lui una mirabile, & inaudita virtù in tutte le condizioni, che si possono attribuire a un' huomo degno*, e chi biasima li Prelati, vega gli huomini degni, che ha avuti in tutte le condizioni, & uniti, e buoni, e giusti, & degli altri, che non vivono secondo i Dio, o' abbi compassione, & preghi i Dio, che allumini loro l'intelletto.

II.
SANCTUS ANTONINUS.
Archiepiscopus Florentinus.
Chronicorum part. 2. tit. 16. cap. 22. §. 2.

S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus.

Tom. 2. pag. 560. lit. E. edit. Lugdunen. Anni 1587.

EX hac Religione, [scilicet Cartusiensium] assumptus *illo vir venerabilis Nicolaus nomine Bononiensis ad Episcopatum Bononiensem* invitus, & postea ad Cardinalatum a Martino Papa V. semper servans rigorem suæ Religionis: *speculum sine macula* omnibus Curialibus, & Præsidentibus, Pater pauperum. Inter Principes sæculi dissidentes pacis reformator, schismatis impeditor. Demum sub Eugenio Papa Senis migravit ad Christum ex infirmitate

(f) B. Viri Corpus Florentiam delatum fuit, & apud Carthusienses sepultum, ejus vero intestina Senis humata fuerunt in Ecclesia S. Augustini, ut testatur Sigismundus Titius Historiæ Senensis tom. 4., quæ Ms. extat in Bibliotheca Chisiana Cod. 997. fol. 150.

(g) *di peso uncie diciotto* hæc desunt in antiquo Codice. Lapis in vesica B. Viri repertus, a Zeno *cap. 20. bilibris* dicitur, a S. Antonino *grossus ad modum ovi parvi Gallinæ*.

(h) Hinc constat Vespasianum eâdem, qua B. Nicolaus, ætate vixisse.

CLASS. III. tate calculi, cui exenterato repertus est ispis grossos ad modum ovi in fundo vesicæ, qoasi incarnatus.

S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus.

Idem part. 3. tit. 22. cap. 7. §. 3.

Tom. 3. pag. 488. L. c.

CReavit ipse (*Martinus Papa V.*) plures Cardinales, & inter cæteros virum Religiosissimnm Dominum Nicolanm Ordinis Cartusiensium. Hic Nicolaus Bononiæ cum esset Prior in monasterio Bononiensi dicti Ordinis, *una voce eleri, & populi vocatus fuit in Episcopum Bononiensem*, com vacaret Ecclesia. Qoem plurimum renitentem confirmavit, & iostituit Martinus Constantiæ Pontifex creatus. Episcopus autem factus, nihil dimisit de observantia, & austeritate Ordinis sui, & in humilitate aximia Domino serviens redditus suos panperibos erogabat, & reparationi Ecclesiæ, & cultui divino ampliando: multaque bona opera operatus est Dominus per oum in diœcesi sua Bononiensi. Quorum cives ingrati, & immemores, quia civitatem rebeilem Ecclesiæ de mandato Martini Papæ interdicto supposuit, mortem ei intentaront. Sed occulte mutato babitn fugiens impetum furoris eorum evasit. Qui postmodom Cardinalis Presbyter a Pontifice ereatus, *sieut in Episcopatu fuerat Antistitum exemplar insigne, ita in Cardinalatu extitit Cardinalium speculum*, destinatosque Legatns ad hoc inter Florentinos, & Venetos colligatos ex una, & Ducem Mediolanensem ex parte altera, jam fessos expensis, & laboribus diutini belli, composnit pacem; Legatusque missus postes in Galliam Traosalpinam satis laboravit ad concordiam ponendam inter Regem Franciæ, & Ducem Burgundiæ. Demnm reversus [cnm Eugenius succéssor Martini cum sua curia Senis resideret] infirmatus ex calculo, nullo remedio fieri potult, ut illum ejiceret. Nec mirom, nam corpore post mortem exenterato, repertus est lapis in collo vesicæ inearnatus, grossus ad modum ovi parvi gallinæ. Cujus exeqoiis hoorabiliter funeri exhibitis, præsente Pontifice, delatum est corpns ad monasterinm Cartusiense S. Laurentii prope Florentiam, ibique in Ecclasia sepultum, prout ipse mandaverat.

Idem cap. 8. §. 9.

pag. 503.

CIrca hæc occupsto Carminiola duce exercitus, Martinos Pontifex, cnjus opera, nt eredebatur a moitis, bellum antea tractum fuarat, veritus ne ammissa Brixia, reliquarum quoque urbiom discrimen subiret, de pace agere cœpit, literisque Ducem, Venetos, Florentinos ad pacem cohortatus, illins spe minime dubius *Cardinalem S. Crucis virum sanctissimum Nicolaum*, prudentia, & æquitate insignem primo Venetias Legatnm misit, qui enm cives haud abhorrere eoneordiam sensisset, Mediolanum profectus, Philippnm qnoque pacis cnpidum comperit. Florentiam non adiit, quoniam sciebat civitatem diutioo bello exhaustam paeem optare, & apud Venetos pacis, & belli arbitrinm esse. Sabandiæ Dux Amedcus de pace est postulatus. Egit igitur Legatos, nt singuli oratores deceroerent, qui Ferrariæ convenirent, de concordia se auctore, suasoreque acturi.

§. II.

Pag. 506.

INeunte hyeme Pontifex legatum eundem; qui priorem pacem firmaverat, Cardinalem S. Crucis ad componendam pacem misit, jussis omnibus, qoorum intererat bellnm, oratores Ferrariam decernere. Florentini diuturna impensa exhausti pacem optabant, Sabaudiæ docis, qui jam cum Philippo oc-

CLASS. III. S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus.

occulte pacem fecerat, oratores pacem suadebant, haud quaquam Philippi postulata improbantes, Veneti inter spem, metumque dubii, hostis vires minui cupiebant. Hinc ambitio, & majorum rerum appetitus bellum continuare suadebant. Philippi quoque ea postulata erant, quæ omnem belli timorem excutere viderentur. Interim quamvis hyems esset asperrima, tamen a Carminiola multa oppida tum in Cremonensi, tum in Brixiensi agro ab hoste capta.

Re pacis contentionibus variis diu protracta, tandem virtute legati, auctoritateque post quintum mensem est constituta mense Martio anno supra 1428. Conditiones hæ sunt additæ &c. [a]

III.

POGGII FLORENTINI

POGGIUS Florentinus.

Oratio in funere Beati Nicolai Cardinalis S. Crucis.

I. Orationis exordium, quo eximiæ B. Nicolai virtutes generatim recensentur.

IN maximo dolore, præstantissimi Patres; & acerrimo luctu, quem ex optimi, & sanctissimi Viri morte suscepi, hoc mihi solatium mœroris videtur tribui, quod & ea proculdubio sim dicturus, quæ summo omnium consensu, summa approbatione, summo favore accipiantur. *Et in virtutibus amplissimis tanti viri commemorandis*, & si non debitum, at qualem facultas ingenii dabit, honorem sim vitæ omni cum laude exactissimæ præstiturus; Accedit, quod maxime ad viventium spectat utilitatem, ut in excellentium virorum exemplis, & vita recensendia, multi ad laudem, & gloriam, ipsorum memoria virtutum, incitentur. Conferunt enim non parum præclaria ingeniis gesta priscorum ante oculos posita: quæ nobis subdunt tanquam calcar, & incitamenta quædam ad eorum, quos laudari videmus, imitationem. Equidem existimo, majores nostros, & orationes, quæ olim in præclarorum funeribus habebantur, & imagines, quæ priscorum memoriæ dicabantur, non tam defunctorum laudes, & gloriam ostendere, quam posteris consequendæ virtutis eorum exempla nobis præbere voluisse. Quanquam huic nostro omni laude ornatissimo Viro nullius gloria, nullius laudatione opus est, ad ejus vitam in hoc funere exornandam; Neque hoc dicendi munus tanta virtus desiderat, quæ omnem orationem, quantumvis amplissimam, superare videtur: Sua illa merita, sua virtutum ornamenta, sua sanctissime acta vita, mores castissimi, sua in omnes pietas, sua religio adeo illum ornavit, ut nullo sit opus externo adiumento ad laudem hominum consequendam. Quo mihi facilior erit orationis cursus, cui datur ea materia ad dicendum, ut non verbis ornare hunc hominem, sed tantum, quæ ab eo acta sunt, referre satis esse pro ejus meritis videatur. Sed profecto *integerrimi*, *ornatissimique viri* vitam explicaturus, dum ejus in me, dum vixit, charitatem, dum in doctos viros benevolentiam considero, dum ejus virtutem, humanitatem, pietatem mente revolvo, dum, quo præsidio Ecclesia, quo auxilio inopes, quo adiumento boni sunt spoliati, animadverto; nequeo ullo modo, quæ ultro etiam mihi invito in ejus commemoratione effluunt, lacrymas continere. Quis enim tam inhumanus, tam durus, vel ferreus potius esset qui in talis tam laudati, tam desiderati communis Patris memoria non moveatur animo, & ad fletum prorumpat? Quis est, qui cum eum nobis, qualem sæcula rara fe-runt,

(a) S. Antoninus obiit A.D. 1459. teste Daniele Papebrochio in Commentariu prævio ad vitam S. Antonini a Francisco Castillionensi conscriptam, quæ extat *tom.* 2. *Maj Bolland. p.* 312.

CLASS. III.

Poggius Florentinus.

ruot, ereptum videat, ooo meote, & animo ingemiſcat? ſubtractus eſt oobis *vir vita, & moribus ſingularis, cui parem ætas noſtra non protulit*; Interiit, quanquam non interiit, ſed ad meliorem profectos eſt vitam, *vir ſumma prudentia, & ſapientia præditus, vir religione inſignis, pietate præcipuus, excellens integritate vitæ, de omnibus optime meritus. In quo nullorum, quamvis perſpicaces oculi ullum unquam locum maledicto invenire potuerunt*. Facoltatibus egenos, ſubſidio imbecilles, conſilio plorimos, opibus ſingolos, omnes patrocinio ſublevabat, ut veluti parentem unicum booorum, ac calamitoſorum refugium lugere, & gemere compellamur; verum qooniam tempus requirit, ut ad ejus laodum commemoratiooem poſthabita taotæ jacturæ querela veoiamus, complectar paucis vitæ inſtitutiooem, & morea ejos: ut & ea, qoæ ipſi ooſtis, tanquam io veſtro conſpectu, meia verbis proponaotur; & qoibus id auimi eſt, ejus viri propoſito exemplo, occaſio detur ad idem virtutis iter iogrediendum.

II.
B. Nicolai Patria, Parentes, Studia. Cartuſienſem Ordinem profitetur. Religionis munera, ac dignitates pie, ſancteque ſuſtinet.

Natus eſt vir iſte Inſignis Bononiæ, urbe celeberrima, atque antiqua, & quæ inter Italiæ præclaras urbes facile adoumerari queat, hooeſtis pareotibus, & haud obſcuro loco oatis; ſed qui filio per omnem vitam, quocomque eſſet in ſtatu, poſſent eſſe ornamento. Cum pluribus annis Juri civili operam dediſſet, plurimumque in ea ſcientia profeciſſet: tandem cum legiſſet hujuſmodi ſapientiam apud Deum ſtultitiam eſſe, ſpiritu Dei ductus, qui eum in ſuum obſequium diſpoſuerat ſegregandum, abjecta legum cura, relicto ſæculo, cootempto patrio cenſu, Ordioem Cartuſieoſium eſt ingreſſus: eam profeſſus religionem, quæ arctiſſima omnium judicatur. Sunt plores vivendi formulæ propoſitæ his, qui ſe Dei cultui dicaruot: e quibus leviores quædam, & ad facilitatem vitæ propeoſiores exiſtimantur, non levem aliquam, non facilem, ooo vitæ, & communibus moribos iodulgeotem elegit, ſed illam potiſſime, quæ eſt ardua inter omnes, difficilis, auſtera, ſeveritatis, & diſciplinæ arctioris plena; magna proculdublo mutatio animi, major corporis, quod a licentia quadam vitæ communis ad tam laborioſum vivendi genus, ad tam ioſuetum oous religionis aſcendit: non ſolom Religioſorum vitam ſumens, ſed eam, in qua perſiſtere difficillimum exiſtimamus; & certe ea religio admodum gravis, & toleratu difficilis putatur, ita parvis terminis circumſcripta, ut niſi ſpeciali dooo Dei ſuffulti, io ea diutius nequeant perſiſtere. Sed omnia ſunt voleotibus facilia. Nihil tam durum, tam aſperum Chriſtum recta via ſequentibus, quin leve & molle cooantibus fiat. Brevi tempore effecit, ut omnes difficultates ſuperaret, omnem victus auſteritatem obedientia, & patientia vinceret, compulit oon multo poſt vitæ illius integritas ſui mooaſterii Religioſos, ut illum eligerent io ſuum Superiorem. Quo in regimine ea fuit modeſtia, prudeotia, temperantia, ut ab omnibus ipſius virtus celebraretur. Et quamvis io monaſterio ſedulus, atque abditos viveret, cultui divioo, & gubernandi curæ intentus; *virtus tamen, & Sanctitas claudi minime poterat*; ſed Bononiam uſque horum certa veſtigia perlata omnes cives io admirationem, ſtuporemque perduxerant. Ipſi, quibus præerat, abſque ulla invidia [quam vitare difficile his, qui præſideot cæteris] virtutes ejus admirantes efferebaot. Neque vero mirum, facile eſt ejus laudem conſeqoi illis, qui oon præeſſe cupioot, ſed prodeſſe.

III.
Clerus, & populus Bononienſis ipſum invitum, ac reluctantem Eccleſiæ ſuæ Antiſtitem renunciant.

Hoc vitæ curriculo, hac viri fama permotus Bononieoſis populus, cum in defuncti Epiſcopi locum ſucceſſor quæreretur, diſſideote parum Clero,

(alii

CLASS. III.

Poggius Florentinus.

[alii alium postulabant] uno consensu, una mente in suum Pastorem, approbante Clero, elegit. *Per magnum sane singularis hoc testimonium virtutis fuit, universum populum sua sponte, nemine rogante, nulla dissentiente, [nescio cujus voce illum nominante, Dei voluntate emissa] e vestigio in ejus electionem exarsisse*. Sperabant enim illum unicum esse futurum Antistitem, in quo salus omnium sita esse videretur, cujus ope boni sublevarentur, & opprimerentur mali: qui mores lascivientes ad meliorem frugem, & vitia posset ad virtutes traducere. *Accitum ad Urbem, per alterius rei simulationem, ignarum populi voluntatis, multis precibus omnes civitatis ordines hortati sunt, etiam relectantem, ne onus sibi iniunctum recusaret*. Ille multum, diuque cogitans, quanti esset laboris, ac periculi animarum curam, medelamque suscipere, quamve esset grave hujusmodi pondus illis, qui animarum salutem ex tali dignitate, non quæstum quærunt: cessit vix tandem vir optimus populi voluntati. Attamen ea conditione assensus est, primum ut omnia bona, & castella, quæ distracta erant, Ecclesiæ restituerentur, tum ne quid expenderet pro confirmatione Pontificia; sibi enim nummos non esse; Quæ vero ab Ecclesia subministrarentur, in alios usus, hoc est, in pauperum alimenta distribuenda sibi esse asseverabat, quod utrumque est vir sanctissimus assecutus. *Nihil eo honore, nihil ea dignitate elatus, nulla in re vitam pristinam mutavit, eadem humilitate, eadem continentia, eadem vitæ austeritate vixit, victu tenui nullo apparatu contentus*. O virum optimum, & cunctis sæculis summis laudibus celebrandum! O virtutem raram, & quam rariores homines sequuntur! Recensete alios, & illorum vitam inspicite, qui simili sunt prædita dignitate; quem mihi dabitis, qui ejusmodi gradum non appetat, quærat, enixe procuret, cœlum, terramque defatiget, ut illum consequatur? Quotumquemque reperietis, qui non inflentur animo adepta dignitate, & intumescat? Qui dignitatem non habeat quæstuosam, qui non voluptatibus plus solito, & quieti corporis indulgeat, qui non deterior in diem fiat?

IV.

Corruptos Cleri, ac populi mores castigat. Judæos signum deferre jubet. Pauperes frumento, vel pecunia juvat. Viduas tuetur. Virginibus dotem largitur.

At hunc nostrum *virum sanctissimum omnia prioris vitæ servantem vestigia vidimus, nulla in re immutatum, nullam in partem a cura populi sui oculos deflectentem*. Primum in id maxime multis reluctantibus incubuit, ut Clerus, qui ad eam diem dissolutior fuerat, non solum vestibus, sed moribus quoque compositioribus uteretur. Tum populum a lascivia ad frugalitatem deflexit, non solum verbo, sed exemplo, quod plurimum valet ad animos hominum commovendos. In primis id statuit, etiam renuente in multis Pontifice, ut Judæi certo signo a Christianis dignoscerentur. Religiosum quemdam Ordinis Minorum ad reddendum depositum mulieri viduæ, quod negabat, re certis conjecturis cognita, licet reluctantem coegit. Pauperes, qui egestatem erubescebant, occulte perquirens, frumento aut pecunia clanculum domum missa sublevabat, virginibus egenis dotem subministrabat, confluentibus undecumque mendicis victum publice largiebatur. Id agebat, ut omnes intelligerent, non utilitatem aliquam, aut privatum commodum ex Ecclesia, sed rationem pauperum, populi correctionem, sacerdotum emendationem, ab illo esse susceptam. Erat in corrigendis superiorum temporum moribus, tum mitis, tum severus, prout utilitas ovium sibi concessarum postulabat. Denique parvo tempore effecit, ut longe alius populus, alius clerus esse videretur. Etenim facile est illi ceterna corrigere, qui sibi ipsi bene vivendi legem indixit, facillimeque in officio continentur homines ab

CLASS. III.
Poggius Florentinus.

ab eo, qui seipsum continet. Præclare enim a sapientibus scriptum accepimus: *quales Principes in Republica fuerint, tales reliquos esse solere*.

V.
Pacis causa a Martino V. in Gallias legatus. Reges ac Principes in magnam sui admirationem traducit.

Hac autem laude, his virtutibus florentem Martinus Pontifex aptissimum judicavit, qui ad componendam pacem inter Franciæ, & Angliæ reges Legatus mitteretur. *In Gallias igitur profectus est, & cum utroque Rege sæpius collocutus, ad pacemque adhortatus, eos in admirationem sui attraxit; nulla munera, nulla dona accepit, sed solitam suam continentiam, modestiamque servavit. Et cum se tum utrique Regi, tum etiam omnibus maxime vitæ continentia, gravitate, ac prudentia probasset*; tamen in tanta sententiarum diversitate difficile fuit concordiam statuere; *Id tamen egit, ut ob seas virtutes tam Gallis, quam Anglis reliquerit desiderium sui, & a singulis Vir rectissimus, atque optimus putaretur*. Re infecta Bononiam rediit: Sensi ego, qui in Anglia tunc morabar, *quanti a Rege fieret, quanti virtus ejus, & sapientia æstimaretur ab omnibus*, quantaque cum omnium commendatione munus sibi injunctum obiisset, *Prædicabatur ab his, qui a Rege veniebant, continentia hujus, innocentia, integritas, religio: & hanc unum ad se missum ajebant sine ambitione, sine cupiditate*: In quo veræ Sanctitatis specimen eluceret; Etenim facillime humana contemnit, qui Christum recte sequitur: neque externis, sed suis fultus bonis, nihil extra concupiscit, virtutum fretus conscientia.

VI.
E Galliis Romam revertitur. Cardinalis a Martino Pontifice designatur. Eximia ejus humilitas post adeptam dignitatem.

Pervenerat ad Martinum celebris harum virtutum fama, multorumque sermone ejus laus in dies increbrescebat. Et quamvis antea certior factus erat, hunc esse unum, quem laudabant omnes, cujus virtutum exempla extollebant, in quo nulla invidia ad carpendum locum invenerat; tamen hac legatione prudentissime obita, & moribus sanctissimis ductus, *Eum designavit nullius precibus, nullius intercessione, sed sua sponte S. R. E. Cardinalem*. Hoc ignotum ei esse voluit, quoad Romam [accersiverat enim illum per alterius negotii speciem] veniret; cum jam prope Urbem esset, rem illi significari curavit: *nulla lætitia, nullo gaudio, nulla elatione motus, eodem, quo antea, vultu permansit*: ut palam fieret, humani fastigii insignia parvi ab eodem existimari. Honorem illum suscepit, ne beneficentiam in se Pontificis contemnere videretur. Nihil ex eo ad virtutem, ad vitæ molestias multa addi conspiciebat: vitam ita deinceps instituit, ut & dignitati consuleret, & Religioni. *De privata vivendi austeritate nihil mutavit*, exteriora quædam auxit, quæ ad cultum spectarent, & tuenda tantæ dignitatis ornamenta; eadem integritas, eadem continentia, eadem pietatis officia, eadem benignitas permansit: & quo erat illo fastigio dignior, eo se magis indignum existimabat; nulla pompa, nulli fastus, nullæ opes impedimento fuere, quo minus semper omnem vitam puram, immaculatamque præberet. Quidquid dignitate, aut auctoritate poterat, ad præsidia hominum conferebat. Permagna quidem inerat patientia & æquanimitas, ita ut summam modestiam, summam temperantiam, summam benignitatem semper ostenderit. *Nemini unquam nocuit, nemini unquam maledixit, nemini est iratus; In divitiis paupertatem, in dignitate humilitatem*, in fastigio tanti honoris pristinam humanitatem servavit. Quid loquar de liberalitate, vel ut rectius loquar, de charitate, qua egenis, & mendicis est opitulatus? Nolo hanc ejus præcipuam laudem pluribus verbis efferre, quoniam, quæ Christi causa facta sunt; non humanam gloriam quærunt, sed præmia æterna. Sed mihi de ratione vitæ hujus integerrimi hominis

Poggius Florentinus.

nis dicenti imago ejus ante oculos obversatur, quæ pro ejus religione, & sanctitate vetat, me in hujusmodi oratione esse prolixum. Nam quæ ab eo acta sunt, ait se velle potius Dei, quam hominum testimonio comprobari. Non enim ad inanem gloriam, non ad vulgi pompam, non ad aliquam fastum se asseeit, sed ad veram laudem, ad honorem sui Creatoris, ad immortalis Dei commendationem vitam, & mores suos composuisse; Nihil se quæsiisse, nisi ut opera sua illi accepta essent, qui novit abscondita cordis. Hanc vero sæculi inanem gloriam, semper hunc populi plausum contempsisse; quæ sunt potius ad viventium consolationem, quam ad defunctorum salutem comparata. Cujus voluntati licet parendum esse videatur, tamen aliqua ex parte meo desiderio, & ipsius in me meritis satis esse faciendum judicavi.

VII.

Semel, atque iterum legatur ad Insubres cum Venetis, ac Florentinis pacificandos.

Cum igitur *sanctissimi viri vitæ* summo in honore, magna in reverentia apud Martinum Pontificem esset, cumque eum omnes velut exemplar honesti intuerentur, fama vero virtutum apud omnes esset vulgata, Legatus missus est Venetias ad statuendum pacem inter Ducem Mediolanensem, ac Venetos, Florentinosque, quos inter acre bellum vigebat; & recte ad pacem quærendam electus est is, qui pacis homo erat, & eam præ ceteris rebus salutarem mortalibus esse censebat. Qua confecta, licet postmodum conditiones non servarentur, & ob id bellum instauraretur, Romam reversus est. Increbescentibus belli malis, cum majora discrimina imminere viderentur, denuo ad eandem pacem procurandam a Pontifice destinatur; cujus in tractatu cum sex menses consumpsisset, demum ejus exhortationibus & prudentia Ferrariæ confecta pace, ad Martinum (is tunc Ferentinum pestis evitandæ causa secesserat) rediit, summa omnium benevolentia.

VIII.

Gallicam legationem a Martino V. ipsi delatam, ultro confirmat Eugenius IV. eamque miro Regum, ac populorum consensu gerit ob præcipuam vitæ sanctimoniam, atque integritatem.

Erat Martino admodum cordi Galliæ pax: ad hanc rem, (si quo consilio, aut humana ope componi posset) procurandam, hunc *optimum virum* esse accommodatissimum ratus, rursus ad Galliam Legatum destinavit; sed antequam Italia excederet, Pontifex obiit diem. Huic cum successisset Pontifex Eugenius IV., iter suum, & legationem susceptam conficere jussus, biennio apud Gallos permansit. Non viliorem eum iteratus adventus (ut plerumque contingere solet) reddidit, sed admirabiliorem, virtus enim quo diutius tractatur, eo magis placet, præsertim nulla offensione interrupta. Multa itinera in diversa loca confecit, multos subiit labores, cum sæpius ex morbo laterum, & calculo maxime torqueretur. Sed virtute & constantia animi infirmitates corporis superans, utrumque Regem sæpius est allocutus, exhortans ad concordiam, & ad deponendam ambitionem; multa consilia Principum, & conventus habuit, plurimas consultationes, in quibus multum consilii ostendit, multum auctoritatis ad rei confectionem; bellorum pericula ante oculos proposuit; quot, quantæque calamitates utrique Regno provenissent, recensuit; Sanctorum Patrum præcepta, sapientum virorum consilia, singula omnis scripta & sententias, quæ eam in rem conferre videbantur ad permovendas mentes hominum, enarravit. Sed gloria, ambitio, cupiditas, honor sæculi cum inter se certarent, & communi bono obstarent, infecta pace abiit. *Sed ita abiit, ut Regum uterque, & qui his aderant, profiterentur, nunquam se ei viro prudentia, fide, sanctimonia, vitæ integritate parem vidisse. Eadem enim, & priori par integritas, abstinentia, continentia legationis fuit. Regum, & ceterorum munera ab eo contempta; nihil horum appetiit, quæ aliis præclara & pretiosa videntur: satis sibi esse*

putans,

putans, licet operam peraidisset, se boni viri efficia omnia in eo legationis munere præstitisse. Erat amplior dignitas, sed cupiditas minor. Nihil sibi præter honorem, & laudem Pontificis reportandum existimavit. Et quidem cum multis pompa & apparatu rerum, ac magnificentia sæculi inferior videretur: virtute tamen & continentia superior omnibus erat, magisque in eo humilitas admirabilis erat, quam in ceteris ornatus, aut rerum cultus exterarum. Virtutum namque comitatu contentus, ea negligebat, quæ speciosa vulgus ducit. Recte enim, ut Bias ille prudens, *omnia secum ferebat*, nullius exterioris cultus adminiculo egens. Non tamen obsoletam secum familiam habuit, sed quæ satis culta esset, & plus honestatis, quam splendoris circumferret; itaut, & contemptum fugeret, & superfluitatem.

IX.
Basileam Pontificis jussu pergit ad schismaticos compescendos. Florentiam venit, ac tertio in Gallias legatur, ibique diu optatam pacem componit.

Ex Gallia rediens ex Pontificis præcepto Basileam proficiscitur: ubi cum multos tumultuantes adversus Pontificis, Sedisque Apostolicæ auctoritatem comperisset, neque popularis insania reprimi a se posse videretur, Florentiam venit, ad quam Eugenius post discessum ab Urbe se contulerat. Inde tertio Legatus in Galliam rediit præscripto Pontificis, qui pacem eorum Regum perutilem populo Christiano conspiciebat. *Erat omnium opinio, aut hujus Viri sapientia, & virtute, aut nullius alterius ope pacem eam esse futuram*; nam is solus cum neutri parti faveret, tantum enitebatur, quantum communis utilitas postulabat; nulla affectione privata, nulla benevolentia movebatur. Erat liber in consulendo animus, in decernendo æquus, nihil a recto declinans. Ibi Consilio utrinsque gentis habito, communique desperata (propter diversas sententias) pace, Ducem Burgundiæ, qui antea regi Franciæ infensus erat, in gratiam Regis, communemque benevolentiam reduxit. Quæ res & statui Regni, & Regi plurimum conduxit.

X.
Basileam ad schismaticos iterum proficiscitur. Iis relictis ad Pontificem redit, a quo Germanicam Legationem accipit: indeque summus R. E. Pœnitentiarius eligitur.

His actis summa cum laude Florentiam cum revertisset, denuo Basileam mittitur, si qua ratione, aut sanari, aut reprimi posset ejus auctoritate multorum temeritas, qui contra Romanum Pontificem insurrexerant; Sed superante, & convalescente in diem stultitia, ac nequitia eorum, qui pacem Ecclesiæ pervertere nitebantur, relicto malignantium conventu, venit Bononiam, quo Pontifex ierat. Cum autem postea celebrandi Concilii gratia, ad quod Græci venturi erant, Pontifex Eugenius Ferrariam concessisset, in Germaniam ad Albertum Romanorum Regem, qui erat Nurembergæ, Legatus mittitur ad agendos conventus Principum Germaniæ: ad obviandum schismati, quod postea Basileensium vesania confecit: Hic multa in eo conventu locutus, quæ ad deterrendos homines a schismate Ecclesiæ pertinebant, hortatusque ad Pontifici solitam fidem servandam. Ferrariam regressus, postmodum mansit in Curia; pauloque post a Pontifice in locum Cardinalis Ursini, (qui major pœnitentiarius erat, diemque suum obierat), suffectus est. Quo in munere summa optimi viri, piissimique officia præbuit; id sibi munus demandatum arbitratus, ut salutem quæreret eorum, quibus Dei gratia lucem pœnitentiæ tribuisset.

XI.
Ob præcipuam ipsius sanctimoniam, atque integritatem a Summis Pontificibus ceteris Cardinalibus præfertur.

Mirum fortasse nonnullis videri potest, cum tot Cardinales essent in curia, quibus hæ legationes tam variæ demandari potuissent, *cur hic solus potissimum eligeretur: Sed erant in eo per multa, quæ ipsi benevolentiam hominum conciliabant, & præclarum reddebant apud omnes. Primum* Summa Religio, Summa Integritas, & Consummata Sanctitas Morum, *cum nihil in eo reprehendi posset: tum per omnem vitam* Temperantia, & Continentia *singularis*.

Poggius Florentinus.

gularis. Doctrina præditus erat, ac scientia rerum plurimarum, ut viris doctissimis æquari posset. Erat io eo denique agendorum usus, ac experientia, quæ in eo summam prudentiam efficiebant. Accedebat consilii gravitas, & animus in consultando omni passione vacuus. Auctoritas quantum in ullo homine esse potest, virtute, & bene agendo contracta, *mores probatissimi, ætas provectior, nullo unquam tempore, ulla, vel parva vitiorum labe notata.* In negotiis tractandis, ac perficiendis sapientissimus habebatur. His virtutibus addebatur humanitas quædam, & mansuetudo, quæ eum summe gratum omnibus reddebant.

XII.

Ejus virtutes summatim recensentur. Ejus mors, exequiæ Senis habitæ coram Pontifice. Bononiensium luctus, sanctitatis opinio constans.

Digne ergo ejus opera in rebus arduis Pontifices utebantur: eum non ad quæstum aliquem, sed ad laborem officiosum, non ad propriam, sed ad communem utilitatem se mitti arbitraretur. Etenim ex his, quæ ab eo in officio legationum concedebantur, *nullum emolumentum prætendebat, gratis ecadenabantur omnia* ab eo, qui didicerat; *Gratis accepistis, gratis date.* Bona Ecclesiæ Bononiensis, quæ ipsi a Pontifice credita erant, secundum canonicas sanctiones distribuit, majorem partem in usus pauperum, & ædificiorum reparationem distribuens. Nam domos Episcopi instauravit, & auxit pro dignitate Ecclesiæ, & urbis. Domum quoque in Urbe, magna ex parte construxit juxta Ecclesiam S. Potentianæ, in qua & habitavit remotus a strepitu populari, dum Romæ vixit; *Parentibus, aut fratribus, aut aliis ex suo genere nihil ex bonis Ecclesiæ tradidit*, asserens se dispensatorem a Deo, non largitorem esse constitutum. Familiam habuit honestam, quæ & honestatem servaret, & contemptum vitaret: summam servans in omni statu moderationem. Cibi fuit parcissimi. *Numquam post aditam religionem, neque in infirmitatibus, quibus gravabatur sæpius, neque extremo vitæ tempore carnes comedit;* vino utebatur, quod satis esset ad vitæ sustentationem. Religionis normam immaculatam servavit, eam religionem sequens, quæ a Beato Jacobo Apostolo scribitur esse: *immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Surgebat media nocte, orationi vacans; *lineis utebatur vestimentis, cum semper cilicio interius uteretur, ac recubans in stramentis;* Sacræ Scripturæ continuum studium impertiebat. Cum quid otii ab oratione, & negotiis publicis superesset, humanioribus quoque studiis tantam operam dedit, quantum sacrarum literarum dignitas patiebatur. Vitam hanc eum tanquam peregrinus, & advena transegisset, nihil in ea aut spei, aut momenti ponens, mortem quoque contempsit, cum se ad meliorem sciret vitam profecturum; & cum summo dolore torqueretur ex calculo, qui postmodum ad libræ pondus in eo repertus est, tanquam sciens extremum sibi diem instare, & medicos contempsit, & dolores immensos summa patientia pertulit, agens semper gratias Deo, qui ipsum etiam in extremo spiritu exerceri ad patientiam vellet. Deficiente natura, animam Deo reddidit, nihil de rebus externis curans, nisi ut & familiæ rationem haberet, & pauperum meminisset: obiit Senis sexagesimo octavo ætatis anno. Exequiæ ejus in majori templo celebratæ, quibus Eugenius Pontifex, qui *sanctissimum virum* unice dilexerat, adfuit. Commendari profecto digna est, tum ceteris in rebus, tum in hoc maxime Romani Pontificis pietas, qui, quod antea raro auditum est, huic uni præstitit. Annos jam quadraginta in Romana Curia sum versatus, ultra quinquaginta Cardinales mortem obiisse memini, nullius unquam funeri Pontifex ullus interfuit; At & Eugenii egregia virtus, ac defuncti

CLASS. III. Poggius Florentinus.

functi merita postulare videbantur, ut in ejus funere vetus consuetodo intermitteretur. Itaque & erga vivum suam benevolentiam ostendit, & tali honore mortuo præbuit virtutum suarum testimonium sempiternum. Laudanda est a nobis semper divina providentia, & in omnibus, quæ nobiscum agit Deus, gratiæ sunt agendæ. patienter vero ferenda quæcumque ejus sapientissimo nutu, licet nobis incognitu, videntur accidere. Veruntamen cogor aliquando non solum admirari, sed etiam conqueri parum videri prospicere tantam sapientiam rebus humanis; videmus enim tot nefarios homines, tot scelestos [quorum opera in solam perniciem gentium spectant] versari in terris prospera valetudine, diutiusque vivere, quam ferat communis salus: quos utilissimum foret urbi, aut nunquam natos, aut quamprimum interiisse; eos vero, quorum est vita nobis salutaris, qui opere, & exemplo prosunt, in quibus multorum refugium consistit, aut morbo a negotiis impediri, aut citius eripi nobis, quam ratio Reipublicæ patiatur. Quamobrem pluribus verbis deflerem hujus singularis viri mortem, deplorarem publica incommoda, lamentarer privata multorum damna, & communem bonorum parentem subtractum nobis quererer, nisi censuram Dei timerem, & nisi vererer, ne videremur ejus gloriæ, qua nunc in cœlis fruitur, invidere. Tantum dico, bonos omnes patre optimo, egenos sanctissimo, Ecclesiam Romanam summo viro, Sedem Apostolicam consultore prudentissimo, esse hoc talis viri obitu spoliatam, qui splendorem Romanæ Curiæ, laudem Religioni, dignitatem suo ordini afferebat. Sed postquam ita visum est illi, cujus consilia sunt æterna, nos quoque in ejus interitu consolemur; scientes ipsum in Beatorum numero collocatum. Doleamus paulolum, si libet, incommoda nostra; illius vicem lætemur, qui nunc fert optatum fructum laborum suorum. Prosequamur quoque grato animo memoriam ejus, & virtutes infixas animo teneamus, conemur opera, & anteactam optime vitam imitari, ut instar ejus, æternam gloriam nostris laboribus, & actionibus divina adjuvante gratia consequamur. [a]

Ejusdem Histor. Populi Florentini lib. V.

Rer. Ital. Script, tom. 20. pag. 343.

B. Nicolai legatio ad Venetos, Insubres, ac Florentinos describitur.

His rebus Carminiola interitu, Martinus Pontifex, cujus opera bellum ante protractum erat, eum, quæ animo conceperat, vana apparerent [fama namque frequentior fuerat, & multorum sententia, illum ante fœdus cum Venetis ictum de industria exoptasse, ut bellum vigeret, neque concordia statueretur, quo Florentini longo, ac diuturno bello fatigati, viribusque exhausti Philippi odio se, suaque sibi dederent] amissa Brixia, veritus, ne Dux reliquarum quoque Urbium discrimen subiret, mente ad pacem conversa, literis Mediolanensem, Venetos, ac Florentinos exhortatus ad arma deponenda, ut intellexit minime eam omnes refugere, *Cardinalem S. Crucis Nicolaum, virum sanctissimum* ad Venetos, quibus quocumque modo belli componendi arbitrium permissum erat, Legatum misit: qui cum cives concordiam haud horrere intellexisset, Amadei quoque, & Flo-

Poggii Oratio extat inter ipsius opera Basileo edita anno 1538. p. 261. eamque iterum vulgavit Georgius Ortneseit p. 52. quem Basileensis editio latuit. Verum in utramque editionem menda non pauca irrepserunt vel typographorum oscitantia, vel editorum incuria; quæ quidem tollere pro viribus studuissem, si mihi per otium licuisset veteres Mss. Codices consulere: At nimia typographi festinatio emendationis consilium prorsus abjicere me coegit. Poggius mortuus est A. D. 1459. 3. Kalendas Novembris, teste Jo: Baptista Recanato in illius vita cap. 14. tom. 20. Scriptor. Rer. Ital. pag. 184.

Florentinorum auctoritatem, qui ſocii erant, ſecuturos dicerent; Mediolanum petens, ubi Philippum pacis cupidum, ut ex verbis hominis elici poterat, comperit, ſingulorum oratores Ferrariæ convenire juſſit: quo in loco multis utrinque ſumma animi contentione agitatis, tertium tandem poſt menſem Kalendis Januariis pax ſolemni more firmata eſt. Conditiones dictæ, ut Brixia, divina, humanaque omnia, valle quadam excepta, ac quæ circa Olium ditionis Cremonæ eſſent, Bergomum inſuper, omniſque ejus ager Venetis cederent: quæ Florentinorum ante bellum fuerant, reſtituerentur: Amedeus vero bello capta teneret: Quibus, ut acquieſceret Philippus, Mediolanum reverſus Cardinalis illum hortatus eſt -- *Ut rationem temporum haberet: Satius eſſe partis alicujus, quam totius imperii jacturam ſubire: prudentis viri eſſe parere tempori, a quo conſilia omnia ſumenda eſſent, & cui parere ſapientes vellent. Utile procul dubio fore adverſæ fortunæ cedere, cujus arbitrio humanæ res regi viderentur. Non in eodem ſtatu ſemper omnia futura: accidere poſſe, ut minori impenſa recuperet amiſſa, quam quæ ſunt perdita. Denique eam eſſe Pontificis mentem, ut quacumque conditione præſentibus conſulat rebus: ſe quoque illi ſuadere concordiam, utque Pontificis auctoritatem ſequatur.* At vero Dux tum Florentinorum, qui ſe Pontifici reſtituere urbes Eccleſiæ quærentem impedierunt, ſuperbiam incuſabat; tum Venetorum, quibuſcum fœdere junctus erat, aliena occupandi cupiditatem plurimum querebatur. Sed *Legati viri graviſſimi* verbis commotus in datas pacis conditiones deſcendit &c.

CLASS. III.

Poggius Florentinus.

Ineunte hyeme legatus idem, qui prioris concordiæ auctor fuerat, Cardinalis S. Crucis ad componendam pacem miſſus, juſſis omnibus, quos inter bellum erat, Oratores Ferrariam decernere, ipſe eo proficiſcitur &c.

Idem in Dialogo adverſus Hypocriſim.

MEmini quendam [a] Religioſum Bononiæ, pecuniam penes ſe a muliere ſecreto, cum vir bonus haberetur, depoſitam, poſtea petenti denegaſſe, & deriſiſſe, velut inſanam. *At viri ſanctiſſimi Nicolai Epiſcopi Bononienſis*, qui poſtmodum Cardinalis fuit, virtute, & diligentia, cum apud eum mulier eam fraudem queſta eſſet, detecta res eſt, & pecunia reſtituta.

Pag. 38. edit. anni 1699.

Vidimus [b] dudum inter eos, quos noverim, *probatiſſimum, ac ſanctiſſimum virum Nicolaum, de quo ſupra memini, Cardinalem Sanctæ Crucis veram virtutis iter ingreſſum*, nulla ſimulatione nixum, ad tantam dignitatem perveniſſe, nulla illecebra, aut ſpecie dignitatis commotus, mores priſtinos, aut vitæ ſuperioris integritatem, diſciplinamque mutavit; nulla eſt uſus oſtentatione, frons ſua connivebat populo, interior homo ab reliquorum moribus diſſidebat, non contrariam ceteris, ſed meliorem ſequebatur vitam.

Pag. 51.

IV.

Poggii Dialogum Franciſco Aretino inſcriptum edidit Eduardus Brown *Tom. II. p.* 570. Faſciculi rerum expetendarum Londini a. 1690. Poſtmodum recuſus fuit Sylvæ-Ducis anno 1699. ſtudio Hieronymi Sinceri Lotharingi Cabillo-Narbonenſis, qui eum celeberrimo Viro Antonio Magliabechio inſcripſit. Ex Typographi monito ad lectorem conſtat hujuſmodi Dialogum Lugduni jam impreſſum fuiſſe anno 1679.

(a) Religioſum Ordinis Minorum eum dicit Poggius in Oratione §. III. *pag.* 177.

(b) Poſteriorem hanc Poggii laciniam deſcripſit Emus Cardinalis Quirinus in Diatriba Præliminari ad Epiſtolas Franciſci Barbari *pagina* CCXLII., ubi B. Nicolai virtutes, ac ſanctimoniam celebri ornat encomio.

CLASS. III.
Æneas Sylvius.

IV.
ÆNEAS SYLVIUS POSTEA PIUS II.

Ex Fasciculo Rerum expetendarum Orthuini Gratii fol. c. edit. 1.

In Commentario de Gestis Basileensis Concilii lib. 1. cap. 2.

FReqoens, atque insigne Francnniæ nppidum Nnrimberga est, & tam superis, quam inferis Teuthnnibus commnne, ibique paucis effluxis mensibus, oratnres Alberti Romsnnrum Regis, & aliorum Alemanniæ Principum convenerunt: tum propter alias cnmmunis patriæ causas, tum maxime ut eam, quæ inter Cnncilium, & Papam vigebat, discordiam snpirent. Illuc, & oratores Saeri Cnncilii accesserunt, & jussu Papæ *vir magna hominum opinione sanctissimus Cardinalis Crucifer*, cum plerisque collegis pervenit. Ut illic perfici res nequivit, conventus ipse Francfordiam ad calendas Martias tnnc proximas translatus est, qund en io loco Electores Imperii faeilius cnventuri jodicsbantur &c.

Legatio B. Nicolai ad Albertum Romanorum Regem, ceterosque Germaniæ Principes.

Idem in Epistola 188. ad Petrum Noxetanum Equitem, & Comitem Palatinum.

Pag. 758 edit. Basileensis.

VIdimus una Geouam Ligurum metrnpolim: superavimns Apæninum, ac transmisso Pado Philippum illum inclytum Longobardorum ducem, apud Mediolannm adivimos. Transmisimus cœlo vicinas Alpes, & formidabilem pootum, & Luerinnm lacnm, & campos Helvetinrum. Venimus Basileam, & sub dominin Cardinalis tui [qui tunc Sanctæ Mariæ in Via lata cognomioe fuit, nunc S. Crocis appellatur] in Concilin mogno fuimus. Quam dulcis ennversatin nnstra fuit? quam suavis in omni fnrtuna societas? nihil mihi grave, te comite, videbator. Memini adhuc, Petre, cum simul uno cobicnlo dormiremus, qnoties mihi ad mnlism noctem vigilanti, ac nunc unum, nunc alterum Poetam legenti, subrideos dixeris: Quid te maceras Ænea? doctis æque indoctis fortuna consulit. At eum Dnminico [quamvis is esset benigous, & optimus pater] cum paopertate en tempore præmeretur, perseverare minime potuimos. Disiuncti sliqunt annis fnimus; sed iterum nos fortnoa conjunxit apud *Nicolaum S. Crucis venerandum Patrem, & omnium opinione sanctissimum &c.*

Idem in Commentaria [a] in libros Antonii Panormitæ de Dictis, & Factis Alphonsi Regis.

Lib. III. pag. 490. §. 47.

IN Calesio cum essem Angliam peciturus, id oppidum in Morinis, ex quo brevissimum dlcunt, in insulam transitum, noncistum est *auctore Nicolao Cardinale S. Crucis viro sanctissimo* Philippum Burgundiæ Ducem, qui partium Anglicanarum antea fuisset, ad Regem Franciæ defecisse. Qnod cum præfectus loci accepisset, mnx *me qui Cardinalis essem Secretarius*, cui nntus essem, asservari jussit, quæ res magno me damno affecisset, nisi Cardinalis Vintooiensis, coi notus essem, illico me dimitti jussisset.

Idem Commentariorum lib. 1.

Pag. 31 edit. Francofurt. anni 1614.

B. Nicolaus Basileam legatur, inde Galliam petit, ibique pacem componit.

ÆNeas cnm rediisset Florentiam, comperit Bartholnmæum Viceeomitem Episcopum Novariensem apud Eugeoium magnis de rebus accusatum, capitali judiein laborantem: nb qoam caosam ad *Nicolaum Cardinalem S. Crucis probatissimum, & laudatissimum patrem* coosugit, qui & ipsum in Secretsrium accepit, & Bartholomæum e manibus Eugenii liberavit; Thomæ

(a) Commentariam scripsit Æneas an. 1456, cum Neapoli esset Friderici Cæsaris Orator apud Alphonsum Arragonium Siciliæ utriusque regem.

Æneas Sylvius.

Thoma Sarezano Magistro domus, qui postea Summi Pontificis cathedram ascendit, Nicolaus Papa V. appellatus, ac Petro Noxetano, cujus supra mentio facta est, faventibus, atque optantibus. Cardinalis S. Crucis eo tempore legatus in Franciam designatus erat, inter Carolum Francorum, & Henricum Anglorum Reges pacem conpositurus: cum eo Æneas tertio Mediolanum, & urbis ducem vidit, atque inde montem Jovis, quem S. Bernardi melius hodie vocitant, ad Amedeum Sabaudiæ ducem, qui tunc spreto sæculo in eremo apud Thononium supra lacum Lemanum magis voluptuosam, quam pœnitentialem cum sex viris equestris ordinis, qui secum peculam & baculum assumpserant, ut mos est eremitis, vitam degebat: credo, quod post annis octo secutum est, expectans ad Summi Pontificatus cathedram per patres, qui Basileæ convenerant, evocari: nam & tunc rumor increbuerat Amedeum Papam futurum. Eo salutato Cardinalis Basileam venit; atque inde per Rhenum Coloniam Agrippinam navigavit: ubi rursus equis conscensis per Aquisgrani, Leodiumque, atque Lovanium, Duacum, & Tornacum, in Atrebates descendit, ubi conventus totius Galliæ, & Angliæ Cardinalis morabatur. Dux Burgundorum Philippus per id temporis adversus Regem Franciæ, qui patrem ejus occiderat, Anglicorum parti favebat: Cardinalis primum pacem universalem componere studuit: id ubi successit, Philippum, qui Regi Angliæ, tanquam regnum Franciæ ad eum pertineret, fidem dederat, juramento absolutum Regi Franciæ reconciliavit: tum quoque de bono pacis Æneas ad Pilippum epistolam versu conscripsit. Prius autem, quam Philippus ab Anglicis deficeret, Cardinalis Æneam in Scotiam misit, qui Prælatum quendam in regis gratiam reduceret.

Libro VI.

Pag. 158.

Galliarum calamitates: Basileensium perfidia: B. Nicolai labores in procuranda Galliarum pace.

ATtrita tot calamitatibus Gallia, vasti deserti faciem, non regni præseferebat: civitates habitatoribus vacuæ, ac dirutæ jacebant, exustæ villæ, vastati ubique offendebantur agri, nusquam paucis iter tutum, si quis latrones evasit, in feras incidit. Martinus V. Columnensi ortus familia, Romanæ præsidebat Ecclesiæ, qui tantarum Gallicæ gentis afflictionum misertus, *Nicolaum S. Crucis Cardinalem, vitæ sanctimonia, ingenii dexteritate clarum*, in Galliam misit, de concordia inter Reges acturum; sed restabant adhuc seditionum non parvæ reliquiæ, quæ pacem omnem exclusere. Interea Martinus misso in Germaniam legato Juliano S. Angeli Cardinale, qui Hussitarum populis a fide Christiana deviantibus bellum indiceret, ac Basileensi Concilio propediem inchoando præsideret, naturæ satisfecit, atque in Basilica Lateranensi sepultus est: Cardinales Eugenium IV. natione Venetum ei suffecerunt, qui Martini legatos in suis provinciis confirmavit. Cœpit deinde Concilium Basileæ, ad quod frequentes ex omni orbe Christiano Episcopi, & regum legati convenerunt, & Julianus in Bohemia profligatus eo se contulit. Eugenius conventum dissolvere primo conatus est, quod ubi non successit, rogatu Principum confirmavit: Nicolaumque S. Crucis Cardinalem, jam rebus infectis, ex Francia reversum, qui cum Juliano simul præsideret, illuc transmisit. Exortis deinde inter Concilium, & ipsum gravissimis contentionibus, Nicolaus inde recessit, Florentiæque morantem Pontificem adiit, a quo secundo in Galliam missus est; si forsitan meliores Regum animos inveniret. Æneas cum eo profectus, ut ante diximus, inde in Scotiam penetravit. Conventus Galliarum, & Angliæ Principum apud Atrebates indictus est.

CLASS. III. Philippus Burgundiæ dux cum Conjuge, & omni curia eo se transtulit. Convenere ex Francis, Borbonii, & Aleoconii Duces, ex Anglicis Cardinalis Vlotoniensis, & Utintoniæ Comes, ex Basilea Cypriorum Cardinalis advecentavit Regis frater, quem propter oobilitatem proceres ad tractatum concordiæ admiseruot: *quamvis secretiara, & quæ plus ponderis haberet, ad Nicolaum solum deferebantur*: aperte jam desciverant ab Eugenio Basileeosis Coocilii Patres, appellationes ab eo recipientes, sacerdotia conferentes, & alia plurima facientes, quæ ad Romanum Pontificem pertineot, & Cardinalis Cyprius io Atrebato legatum de latere gerens, cuocta exercebat auctoritate Concilii, quæ Sedis Apostolicæ fieri consuevere. *Indigna res visa Cardinali Sanctæ Crucis, qui & si eliis legationis suæ facultatibus parcissime fuerat usus, tunc totas laxavit habenas, ne Concilii auctoritas dignitatem primæ sedis, excluderet*. Suasit hoc Thomas Sarzaneus iosignis Theologus, qui postea, ut relatum est, summi Apostolatus apicem adeptus, *ob memoriam magistri sui, Nicolaus appellari voluit, ejus nomine quintus*. Populi, ut apertam Sedis Apostolicæ auctoritatem videruot, relicto Cypriensi legato, omnes fere ad Nicolaum se convertere: frequentes ante hujus ædes turmæ astabant, ante illius hostium solitudo fuit. Ob quas res oihil inter se pacifice duo Cardinales loquebantur, nec jam simultatibus, sed apertis odiis dissidebant. Ridicula res, mediatore bis opus erat, & pacis arbitro, qui magnos ioter Reges tractaturi concordiam venerant. Productus est conventus diebus pluribus, & uoiversalis concordia multis quæsita modis; cum pacis Anglico oullæ cooditiones oblatæ placerent, Nicolaus seorsum inter Philippum, & Carolum de concordia egit, illumque tandem suo regi conciliavit, & a jurejuraodo, quod Anglico præstiterat, auctoritate primæ sedis absolvit; satius esse arbitratus, ex duobus regnis alterum salvare, Francis inter se pacatis, quam perseverantibus odiis, utrumque perdere, certumque illi fuit Burgundo & Franco in gratiam redeuote, brevi Anglicos ex Gallia disturbari posse, illosque tandem suo regno conteotos iotra Insulam quieturos, aut certe Galliam difficillime vexaturos: nec vana cogitatio, ea enim dies fuit, quæ regoum Franciæ Carolo restituit, adeoque gloriosum fecit, ut quæ sui prædecessores ante annos supra ducentos amiserant, ipse primus recuperarit, ac Gallias omnes ad pristinam prope felicitatem reduxerit: tantum illi Nicolaus Cardioalis, & Apostolica Sedes, placato Burgundo, beneficium contulit.

Æneas Sylvius.

Idem in Epistola ad Martinum Mayer Cancellarium Archiepiscopi Moguntini.

Extat ad calcem Commentariorum Pii II. edit. Romanæ pag. 670.

Misit Eugenius, qui Concilio præsiderent una cum Juliano legato, celeberrimi patres nominis, ioter quos *Nicolaus Cardinalis S. Crucis primum tenuit locum, vir non minori sanctimonia vitæ, quam rerum maximarum experientia, doctrinaque multa memorabilis &c.*

FRANCISCUS PHILELPHUS.

V.

FRANCISCUS PHILELPHUS

Fol. 2. edit. Venetæ. Anni 1502.

Libro I. Epistolarum, Epistola XLVIII. Joanni Aurispæ.

Damnas to Aurispa consilium meum, quod nolim eam conditiooem admittere, quam *humanissimus Cardinalis Benon. Nicolaus S. Crucis vir sanctissimus* mihi proponit, scribisque futurum, ut me pœniteat mei instituti, si maluero Florentinis, quam magnanimo isti Principi Nicolao Marchioni gratificari &c. Ex Bononia Kal. Januarii MCDXXVIII.

Idem

Idem Libro II. Epistola X. Nicolao Cardinali Bononiensi.

Francifcus Philelphus.

Fol. 10. pag. 2.

B. Nicolaum suarum rerum certiorem reddit, ipsique sese quam plurimum commendat.

THomas Sarzanensis vir perhumanus, & eruditus, amplitudinis tuæ secretarius, Pater clementissime, tuo nomine literas ad me dedit, quibus quod mihi erat sole [ut ajunt] clarius, non amice minus, quam eloquenter ostendit, quanta sit tua erga me charitas; dein monuit, ut tibi significarem, quam me Florentia delectat; præterea si qua in re tua opera, opeque uti velim, scriptorio calamo ne parcam. Te enim paratum semper fore, ut mihi benefacias. Et habeo tibi, & ago immortales gratias Pater humanissime, quod, ex qua die primum Bononiæ me vidisti, ac tuam excepisti in clientelam, te mihi patronum semper, te patrem, te beneficum præstiteris, & id quidem nullis meis de te meritis, sed sola tua mansuetudine, atque benignitate; *Imitatus tu sane eum, cujus Crucem pro signo geris, Christum Optimum Maximum*, qui ut cunctis mortalibus bene faceret, sibi ipsi non pepercit. Nunc ad ea, quæ verbis tuis mihi Thomas tous scripsit; & de Florentia primum. Quem Florentia minus delectarit, is certe nulla bonitate floret. Est enim ejusmodi urbs Florentia, cui tamquam Pandoræ cuiquam Dii omnes, ut ad Poetas redeam, singuli bona singula dono dederint. Nihil enim huic urbi deest, quod ad humanam accedat felicitatem. Ceterum inter rosas etiam sunt spinæ, & in terra nihil est tam ex omni parte perfectum, quod non aliquid habeat, quod offendit. Equidem universæ Civitati sum charissimus, meque viri omnes boni, ac præstantissimi cives & colunt, & faciunt plurimi. Nec est mihi apud Florentinos optandum quicquam, quod sperare non liceat. Vix primarii ipsi cives in rebus etiam maximis plus habent auctoritatis, quam ipse ego. Omnes mihi gratificari student, obsequuntur omnes. Nihil a me neque mea, neque amicorum caussa frustra petitur. Ceterum quo magis valeo apud Florentinos vel auctoritate, vel gratia, eo magis mihi cavendum est, ne quid magni mali invidia mihi aliquando pariat. Sunt enim aliqui fucati literis, quos mea præsentia idcirco plurimum turbat, quod sperent, si ipse abessem, sese in majori aliquo pretio futuros. Itaque dignitati meæ clam semper insidiantur: qui etsi mihi nihil obesse possunt, metuendum est tamen. Nam ingenia Florentina acerrima sunt, & in omnem partem strenua. Quid multis? Nisi adhuc in proximum annum publico docendi muneri essem obstrictus, operam darem omnino, ut invidiæ cederem, & in aliquem tutiorem portum ex hujusmodi fluctibus me reciperem. Nam quanquam universa me Florentina respublica & diligit plurimum, & facit maximi: ea tamen est hominum natura, ut non minus pauci, atque imbecilli nocere possint, quam universa manus potentiorum prodesse cuiquam. Miserentur sane omnes, & per moleste ferunt, si cui bono viro inferatur injuria, succurrit autem nemo; nec id de peregrinis solum usu venit; sed de ipsis etiam præstantioribus civibus. Sunt qui sicarios paraverint, per quos Nicolaum Guzanum virum primarium in republica interimerent. Detectis insidiis, non modo nullum de his supplicium sumptum est, qui sicarios instruxerunt: sed tentatum potius, ut Nicolaus ipse plecteretur, qui & vir gravissimus est, & in republica potentissimus. Nam sicarii feruntur instructi a duobus Soderinis fratribus Nicolao, ac Thoma juvenibus promptis, & audacibus, quorum pater fuerat [ut vulgo dicitur *machinatore*, & auctore ipso Nicolao,] publico judicio obtruncatus, quoniam esset insimulatus iniisse se consilium, nescio quod, adversus rempublicam. Qui ergo ipse minus mihi metuendum putem, qui & jovenis

sim,

CLASS. III. Franciscus Philelphus.

sim, & peregrinus, & nullarum virium, eum videam virum tantis fretum clientelis, tantis opibus, tantis factionibus in ultimum prope periculum adductum, quoniam adversus sonteis causam persequeretur? Nam alterius factionis Princeps dicitur Cosmus Medices, vir, ut scis, Florentinorum omnium pecuniosissimus. Eoque mihi res videtur per motus animorum odia, irritamentaque processisse, ut nobilissima hæc civitas non admodum longe abesse possit in tantis procellis, ac fluctibus a tristi, & miserabili naufragio. Accedit ad hanc mali suspicionem, quod hi, qui livore me, atque odio insequuntur, ipsius Cosmi utuntur, veluti patrocinio. At Cosmus quanquam videtur amantissimus mei, ejusmodi tamen virum esse animadverto, qui & simulet, & dissimulet omnia. Estque usque adeo taciturnus, ut ne ab intimis quidem familiaribus, ac domesticis queat intelligi. At Laurentius hujus frater ingenio est & aperto, & levi; cui Cosmus, etsi vir est gravissimus, tamen, ut audio, nequaquam audet adversari. Ego autem neutram pendeo in partem; æque omnibus morem gero, illudque Ciceronis studiosissime tueor: *Non oportere peregrinum in aliena republica esse curiosum*. Ceterum quoniam in navi obnoxia naufragio nemo potest tuto navigare; ego hinc quam libentissime abfuerim. Duo in Italia loca sunt, quorum alterutrum non invitus optarem, Mediolanum, & Romana Curia, sive enim apud Pontificem Maximum, sive apud inclytum Ducem Philippum Mariam honestus mihi daretur locus, eum non modo non rejicerem, sed ceteris omnibus jucundissime præferrem, atque amplecterer. Tenes tu, Pater Reverendissime, & studia mea omnia, & consilium, & voluntatem; quantum mihi prodesse possis non sum ignarus, quantum etiam velis jampridem expertus sum. Quæ cum ita sint, clementiam tuam rogo etiam atque etiam, oroque, ut huic meo desiderio consulas. Quicquid ipse de me statueris, indubitate prosequar, operamque dabo, ut tua de me opinio te nunquam fallat. Nam neque fidei unquam deero, neque industriæ, neque diligentiæ. *Valeat quamdiutissime integritas, sanctimonia tua, Pater clementissime*, tibique certo persuade, me ita esse in potestate tua, ut omnia de me tibi polliceri queas. Ex Florentia x. Kal. Octobris. Anno a Natali Christiano MCDXXXII.

Idem Epistola XI. Thomæ Sarzanensi.

Fol. 55.

UT tuis me humanissimis monuisti literis, scripsi *ad Reverendissimum communem Patrem Cardinalem tuum, immo meum, immo nostrum*, quæcumque honeste, tutoque scribi a me poterant. Sed tecum loquar apertius &c. Ex Florentia Kal. Octobris MCDXXXII.

Idem Libro VI. Epistola XXII. Nicolao V. Pont. Max.

Fol. 40.

ET ne maximis occupationibus tuis, vel intempestivior accedam, vel importunior, jam de his satis; Nam reliqua *si Sanctissimus ille spiritus Divi Nicolai Cardinalis Bononiensis, tibi quondam patris, dum erat in vivis*; nunc vero sanctimoniæ tuæ filii [cui nosti me charissimum extitisse] altioribus, melioribusque intentus obsequiis ingerere memoriæ tuæ distulerit ea, quæ mea interfuerint, omnia tibi pater amplissimus Mediolanensis Cardinalis Henricus verbis meis coram exponet &c. Ex Mediolano Vigilia Resurrectionis Dominicæ, Anno a Natali Christiano MCDXLVII.

Idem

Idem Libro XXVI. Epist. I. Leodrysio Cribello.

Francifcus Philelphus.

CUm primom io Italiam reverfus ex Græcia, oratorism Bononiæ fimul, philofophiamque docui. Nam per id temporis erat Thomas Sarzanenfis *apud fanctisfimum illum virum Nicolaum Cardinalem Bononienfem*, qui nos mirum in modum diligebat: erat enim vir neque bonitatis, nec eruditionis liberalis cujufquam inops, &c. Ex Mediolaoo. Kalendis Auguftis, Aono a Chrifti Natali die MCCCCLXV.

Fol. 101.

Idem in Oratione ad Jacobum Antonium Marcellam Patritium Venetum.

Extat inter Orationes Philelphi Brixiæ editas anno 1491. in 4o.

SEd hæc, horumque fimilia fi cuiquam fortaffe videantur antiqoiora, exemplis item duobus tempeftatis noftræ contenti fimus. Gabriel Condulmerius [qoi poftea Eugenius nominatus, fumma cum dignitate, & gloria Romano Pontificatui præfuit] cum vehementius ægrotaret, effetque de ejus falute a Medicis omnibus defperatum; illi jam de morte non tam follicito, quam nihil certius expectaoti, & Petros; & Paulos Apoftoli duo apparuerunt in fomois, otque bono animo effet hortati funt; Nam & bonam valetudinem ei redditam effe, & propediem fore, ut Summus Pontifex crearetur. Quod quidem utrumque fecutum eft. Nam tum fimul cum fomno illum reliquit febris; tum non multo poft, cum Martinus Columna prudentiffimos illo, & ampliffimos Pootifex quam fortonatiffimo, & cum mirifico Ecclefiæ Romanæ incremento vitam finiffet, Pootificatui ille præfectus eft. At Nicolaus V. optimus ille, ac eruditiffimus plane vir [io cujos munificentiffimi Patris obito docti omoes, ingenioqoe præftantes extremum naufragiom pasfi font] cum *Nicolai Albergati, fapientis eam primis, & fancti viri, Cardinalis Bononienfis* obitom moleftios ferret, hunc tandem per fomnom ad fe venire exiftimavit, & ita aoxium appellare: *Thoma fili, quid diutias gemis? Quid adeo te affligis? Pone lacrymae, & te collige. Nobis enim bene eft, benignitate Jefu. Itaque furge, atque accingere. At breve enim tempus grave tibi fubeundum eft munas Petri gubernandæ naviculæ.* Quam quidem fomni vifiooem haud ille disfimulantee præ fe tulit. Nam cum aliis nonnullis familiaribus, tum etiam mihi [cum hac iter faceret Germaniam petens ab Eugenio Legatus], eum inter loquendum in fermonem incidiffemus *de manfuetudine, & gravitate Nicolai Cardinalis*, id omne fomnium coram, veluti jocabundus, retulit. Subdidit enim, eum hoc evenerit, Philelphe mi fructum recipies veteris noftræ confuetudinis. Cumque intra Alpes eodem itinere obviam habuiffet Æneam Silvium integerrimum, & eloquentisfimum Epifcopum Tergeftinum [qoi a Fridarico Auftrio Romanorum Rege Orator veniebat ad Philippum Mariam inclitum Mediolaneofium Docem], fimulque uterque vefperi divertiffent in quamdam cauponulam, & Æneas parcius fumptus faceret [utpota qoi ab eo Rege legaretor, qoi ftoica eruditos, inftructofque difciplina, non minus parfimoniæ nummorum, quam vitæ frugalitati continenter ftudet; tom ad Æneam converfus Thomas: *Reverendisfime Pater*, ioquit, *quid eft opas tanta atamur parfimonia, cum uterque in Ecclefia Romana Pontifices Maximi futuri famus.* Quam quidem rem non ferio minus, quam joco eum prædixiffe, certus oftan-

die

(a) Philelphus obiit Florentiæ Anno Domini 1481. octuagefimotertio ætatis fuæ anno. Vide Effemerides Eruditorum Italiæ Tom. XIV. pag. 147.

CLASS. III. LEONARDUS ARRETINUS.

dit eventus . Videmus enim alterum summa sua cum laude Summum Pontificem concessisse naturæ ; At Æneam [cui nunc Pio II. nomen est] non secus fortiter , quam constanter Pontificatum gerere .

VI.

LEONARDUS ARRETINUS.

[a] *In Epistola ad B. Nicolaum* .

Epist. tom. II. p. 40.

DE Stephano autem Arretino necessario meo , quem dignata est R. P. tua ob literas meas inter domesticos recipere , summas ago gratias , & certe ni talem novissem illum , *qualem mundicies integritasque* [b] *domus tuæ flagitabat* , nunquam de eo verbum facere ausus essem . Illi profecto fat erit *apud tantum Dominum inter bona probatissimæ disciplinæ exempla educari* ; quem etsi non expediat , tamen ipsum R. P. tuæ totis affectibus recommendo . Florentiæ . Idibus Aprilis MCCCCXXIX.

JANNOTIUS MANETTUS.

VII.

JANNOTIUS MANETTUS

In Vita Nicolai PP. V.

Script. Rer. Ital. Tom. III. Part. II. pag. 913.

B. Nicolai virtutes laudat . Gallicam ipsius legationem describit .

DUM igitur celebris quædam excellentium virtutum suarum fama , non solum per totam Italiam , sed etiam quasi per universum terrarum Orbem hinc inde ferebatur , factum est , ut commemoratus *Nicolaus tunc Bononiensis Episcopus ob probitatem morum , ac sanctimoniam vitæ , multarumque rerum cognitionem* ab Eugenio IV. Summo Pontifice ad ingentem illam Presbyterii Romanæ Ecclesiæ dignitatem , quæ novo , ac inusitato nomine *Cardinalatus* nuncupatur , non immerito promoveretur , ac *Cardinalis Tit. Sanctæ Crucis* crearetur &c. Non multo post inter Francorum , Anglorumque Reges , & inclytum Burgundiæ Ducem vehemens quoddam , acre , & perniciosum , & ut ita dixerim , pestilens , & internecinum bellum , per plures annos magna cum Gallicarum , tum Brittanicarum gentium strage jam pridem viguisset , atque si diutius prioribus conditionibus obdurasset , ad ingentem quamdam utriusque Regni ruinam portendere , ac machinari videretur ; Eugenius hujus componendæ pacis cupidus , ut tale bellum vel omnino subverte-

(a) Hanc Epistolæ laciniam ex nupera v. cl. Laurentii Mehus editione descripsimus , quæ Florentiæ prodiit A. C. 1741. Temporis notam in editis omissam adjecimus ex Cod. Vaticano 2937. Chartaceo optimæ notæ . Quisnam fuerit *Stephanus* iste Arretinus , quem Leonardus *necessarium suum* appellat , quemque in familiam B. Cardinalis censeri voluit , ingenue fateor , me omnino nescire . Miror tamen cl. Editorem in indice II. *qui exhibet Res. & Clarissimorum virorum nomina , quorum in epistolis Leonardi mentio fit* Stephanum hunc inter *domesticos* Cardinalis Columnæ receptum credidisse ; cum nullus ea tempestate ex nobilissima Columnensium stirpe Cardinalis extiterit , qui Titulo sanctæ Crucis in Hierusalem insignitus fuerit . Prosperum siquidem , cum esset admodum adolescens , Martinus Papa V. Cardinalem designavit in quarta Cardinalium creatione , quæ contigit die 24. Maii anni 1426. , & quadriennio post amplissimi ordinis insignibus decoravit ; nempe die 8. Novembris anni 1430. , qua , cum Diaconus renunciatus fuisset , Diaconiam S. Georgii in Velabro , non vero Titulum S. Crucis in Hierusalem obtinuit . Quapropter cum hæc scriberet Leonardus anno 1429. Prosper Columna nondum Cardinalitia insignia adeptus fuerat ; sed , ut ajunt , *reservatus erat in pectore* . Vide Contelorium in vita Martini Papæ V. pag. 59. & Ciacconium Tom. II. pag. 863.

(b) Hinc mirifice confirmantur , quæ de familia B. Nicolai scripserunt , Zenus §. xxi. & Poggius in Oratione §. cII. Leonardus vita functus est ineunte vere anni 1444. ut notat. Cl. Mehus in illius vita , quam novæ epistolarum editioni præmisit , pag. LXV.

(c) Jannotius Manettus supremum diem obiit Neapoli A. D. 1459. , ut testatur cl. v. Ludovicus Antonius Muratorius in Præfatione in Historiam Pistoriensem ab illo conscriptam , quæ habetur *Tomo XIX. Scriptor. Rer. Ital. pag. 987.* Hæc vero scripsit paulo post Nicolai PP. V. mortem , ut idem Muratorius affirmat *Tom. III. Parte 2. pag. 395.*

teret, vel saltem per inducias, aliaque vafrorum hominum machinamenta, aliqua ex parte mitius redderetur *prædictum Cardinalem virum suapte natura prudentissimum, & multa rerum agendarum peritia sapientissimum, ac probitate morum, & sanctimonia vitæ, ac doctrinæ excellentia celeberrimam*, ad sedaudum quoquomodo hujusmodi bellicos tumultus, e Ruma usque in Galliam, & Britanniam, ac Burgundiam a Latere, ut dicitur, Legatum misit &c. CLASS. III. Jannoctius Manettus.

Proinde quum e Florentia abiret, Senas se contulit, atque dum aliquandiu ibi cum tota Curia commoraretur, factum est, ut prædictus *Nicolaus S. Crucis Cardinalis* illic graviter ægrotaret, ac paucis postquam ægrotare cœpit diebus, strauguria, & calculi morbo vehementar oppressus, *in præcipua quidem, ac singulari Dei, & hominum gratia interiit &c.* pag. 915. l. D.

VIII.

FRANCISCUS BARBARUS

FRANCISCUS BARBARUS.

In Epistola ad Nicolaum Cardinalem S. Crucis.

Postquam nuncium accepi, te, Raverendissime Pater, salvum in urbem [a] venisse, & Ecclesiæ, & Celsitudini tuæ congratulatus sum. Nam cum pestilentia late serperet, & mecum sæpe cogitarem, cum quanto incommodo Reipublicæ Christianæ mori posses, pro mea piatata, & fide tenere me non potui, quin cura, sollicitudine, ac metu laborarem. *In tua enim vita multorum salus, ac magna bonorum omnium spes, & consolatio posita, & collocata videbatur.* Quapropter cum Deo duce te in portum ex tempestate receperis, propter salutem tuam, quæ cum communi utilitate, ac dignitate maxima conjununcta est, & lætor, & gaudeo, & cum Ecclesia Sublimitati tuæ, & cum Sublimitate tua Ecclesiæ congratulor, quæ, te clavum tenente, bonis omnibus secundum cursum, & tranquillitatem pollicetur. Vale MCDXXXV. Epistola II. pag. 18.

Idem in Epistola ad Nicolaum V. Pontificem Maximum.

Accedabat etiam ad gratiam, quia cum familiarissime vixisses tamdiu cum *Divino homine Nicolao Cardinale S. Crucis*, & ita vixisses, ut anima tua cum anima illius una anima esse quodammodo vidaratur, tibi nihil arduum erit; sed omnia da te magna nobis expectanda sunt, quæ ab illo præstanda fuissent, si ad hunc summum honoris gradum, sicut meruit, pervenisset. [b]. Epist. CCLIII. p. 116.

Idem:

Barbari Epistolas anno MDCCXLIII. Brixiæ vulgavit Eminentissimus Cardinalis Quirinus, qui in Diatriba præliminari pag. CCXIV. Ferrariensem Barbari Legationem describit, qua an. 1428. coram B. Nicolao Martini V. Pontificis Legato pacem Venetorum nomine sancivit cum Philippo Maria Vicecomite Mediolani Duce, de qua extat Epistola Martini V. pag. 351. ejusque etiam meminimus in notis ad vitam B. Nicolai scriptam a Jacobo Zeno pag. 332.

(a) *Salvum in urbem venisse.* Urbis nomine Barbarum, non *Romam*, sed *Romanam Curiam* designasse opinor; etenim cam hæc epistola data sit anno 1435. B. Nicolaus neque hoc, neque tribus superioribus annis Romam unquam venit. Siquidem an. 1431. die 29. Aprilis Eugenius Pontifex cum Piscariæ morantem in Gallias legatum misit ad pacem inter Reges procurandam; ibique triennium peregisse dicit Zenus pag. 335. Postmodum ipsum apud Gallos degentem Basileam ad Synodum pergere jussit Eugenius anno 1433. die 15. Decembris. Basileæ integro fere anno Nicolaum mansisse testatur idem Zenus p. 336. Sub finem anni sequentis in Italiam venit Basileensis Concilii legatus; inde Florentiam ad Pontificem perrexit initio anni 1435. ut colligitur ex Anonymo Florentino, & ex illius epistola ad Synodum Basileensem, quam laudavimus in notis ad Zenum. Mense Aprilis hujus anni B. Nicolaus ad conventum Atrebatensem ab Eugenio legatur, e quo Florentiam ad Pontificem rediit die 9. Decembris, teste eodem Anonymo Florentino: nec ab illius latere unquam discessit, donec Ferrariam Concilii legatus petiit.

(b) Data est hæc Epistola ex Vigiliano VI. Kal. Novembris 1451.

CLASS. III.

Idem in Epistola ad Ludovicum Cardinalem Aquilejensem.

Franciscus Barbarus. Pag. 168.

EXterna, & nimis antiqua repeto. *Nicolaus Bononiensis Card. S. Crucis*, qui omnium consensu, & optimi cujusque judicio *dignissimus fuit Summo Pontificatu* quotiens in Germaniam, quotiens ad alia regna & somnus, & debilis advolavit, ut verbis, non armis inter Principes Christianos disceptaretur? Cujus tanta fuit & virtus, & auctoritas, ut fere nemo recusaret accipere leges, & conditiones pacis, quas ipse voluisset dare &c. Ex Vigiliano VI. Kal. Nov. 1451.

FLAVIUS BLONDUS FOROLIVIENSIS.

IX.

FLAVIUS BLONDUS FOROLIVIENSIS

Italiæ Illustratæ Regione VI.

Pag. 352. edit. Frobeniana anni 1559.

HAbuit autem paulo supra ætatem nostram Bononia Joannem Andreæ Calderinum Jure consultorum ætatis suæ celeberrimum. Gaudemusque ætatem nostram tulisse Nicolaum Albergatum, qui primo Cartusiæ monachus, post Bononiæ Episcopus, demum Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: *Vir fuit cum celebris sanctimoniæ, tum etiam sapientiæ singularis &c.*

Idem Historiarum ab inclinatione Romanorum Decade III. Lib. III.

Pag. 435. litt. A.

B. Nicolaus Cardinalis eligitur.

DEcem eodem mense [idest Majo] Pontifex ipse creavit Cardinales, quorum duos ex Bononia tunc accepit, petentem, efflagitantemque omnium Arelatensem illum Bononiæ gubernatorem, *alterum enixissime reluctantem Nicolaum Albergatum Bononiensem & civem, & Episcopum, maximæ virum sanctimoniæ, cui Ecclesia rarissimos ætate nostra habuerit Prælatos adsimiles &c.*

Idem Dec. III. Lib. III.

Pag. 445. l. D.

B. Nicolaus pacem Italicam componit.

TUnc in eam quærendam pacem pronus Pontifex Martinus Cardinalem S. Crucis ei deputat muneri, cujus vocatu, suasionibusque coactis apud Ferrariam partis utriusque Oratoribus, variam constitit non partibus ipsis bello contendentibus modo, sed sociis inter se populis mentem esse &c.

Per eos sex menses, quibus ea paci constituendæ contentiones sunt protractæ, & si multa fieri prohibuit hyems forte anteactis asperior, multa in Cremonensi, plurima in Brixiano agris oppida cepit Carmagnola, *obtinuit tamen constans Cardinalis, pertinaxque instantia, ut quas denegantibus æque, ac petentibus declarasset partibus, conditiones pacis ex arbitrio* in hanc formulam promulgaret. Retinerent Veneti Brixiam &c.

Pag. 446. l. F.

Pace, ut continebat formula, avidis ubique populis data, quiescebat Italia, quod multis anteactis sæculis raro contigisse constabat. Relicta est tamen, præter Cardinalis intentionem, renovandi belli ansa & occasio futura, finium agri Cremonensis, Castellorum, quæ Venetis adjudicata sunt, contentio &c.

Pag. 447. l. A.

Bononiensis seditio. B. Nicolai labores ad eam sedandam, qui tandem Urbe excedit.

Erat forte tunc Bononiæ *summus vir, & egregius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Nicolaus Albergatus Tit. S. Crucis*, qui pace, ut ostendimus, apud Ferrariam constituta, ibi restiterat rebus suæ Ecclesiæ consulturus. Is quum Bononiensis esset civis, rem a multis compertam, quæ prope vulgata erat, Legatum edocet, oratque, ut cautus palatio se contineat, nec quemquam admittat inexploratum &c.

Rogatus ad pompam Cardinalis S. Crucis nedum accessit, sed Legati partes suppleturus, Maltraversios, Bentivoliosque omnes accessu prohibuit &c.

Litt. B.

Convenerant eo armati Bentivoliorum, Maltraversiorumque factionis pluri-

plurimi cives a Cardinali S. Crucis subsidio missi, quos cum Legatus dimittere noluisset, conjurati perfractis palatii posterioribus ingredi conabantur.

Blondus Foroliviensis.

Rebus eo loci adductis, omnia agri oppida, castris, Petrio, Bolognesio, Plebejo, & Centio exceptis, sese sponte populo dediderunt. Rescit interea Cardinalis S. Crucis affreuos, debacchantesque libidine Bononienses, Plebei, & Centii, quæ castella ipse pro Episcopio teneret præsidio, potiundi aviditate, manus in eum violentas injicere constituisse. *Quamobrem monachi vestitu suo dissimili indutus, falsis portarum custodibus, Mutinam sine comite emigravit.*

Litt B.

Litt. C.

X.

PETRUS [b] DE MONTE

In Præfatione ad Libellum S. Epiphanii de Religione Christiana a se Latine redditum.

PETRUS DE MONTE.

Ex Cod. Vaticano num 2694 fol 49. B. Nicolao versionem suam inscribit, ejusque virtutes, ac sanctimoniam laudat

SI quos tamen habet hæc ætas sanctos, atque religiosos viros, qui in lege Domini meditentur, quibus ea dulcior sit super mel, & favum: *Tu profecto, colendissime Pater, illorum es princeps, illorum caput, ac speculum. Quisquis enim tuam a puero in hanc usque ætatem summis virtutibus, magnaque sanctimonia decoratam vitam animadvertit, Te non injuria priscis illis sanctis viris annumerabit.* Ex Te siquidem exemplum sumere possunt, ex Te discere omnes, quid sibi, si Deo grati esse cupiunt, agendum sit; quoniam inter Christianæ fidei, & sacræ religionis professores principatum tenes: fitque ut propterea ad Te, tanquam ad signum quoddam, animum erigere debeant, qui se religiosos & dici, & haberi volunt. *Ego vero hanc sanctam, atque integerrimam vitam tuam, moresque religiosissimos frequenter admiror, & laudo, atque in eorum consideratione mirum in modum delector:* Quo fit, ut Te colere, & observare præcipua quadam veneratione compellar. Atque utinam ea in me esset facultas, qua singularem hanc in Te observantiam meam, non Tibi solum, sed & ceteris possem ostendere. Facerem profecto, ut omnes intelligerent, huic sanctimoniæ tuæ, vitæque religiosissime actæ me totum deditissimum esse. Verum quia quod affectus cupit, id vires nequeunt adimplere, sat erit humanitati tuæ, ceterisque, qui de nobis judicabunt, si vel hoc parvo munusculo meam in Te reverentiam, ac devotionem intelligant, & quod & Sanctitati tuæ, & meis studiis convenire existimo. Cum enim superioribus mensibus Græcis literis operam avidissime dare cœpissem, utpote quæ ad nostras faciliorem, atque clariorem aditum præstant, optaremque, exercendi studio, aliquid in latinum convertere; oblatus est nobis Epiphanius, qui de nostræ religionis dignitate scribens, Eucharistiæ admirabile, atque saluberrimum sacramentum quam maxime prædicat, laudat, & extollit: demum miraculi cujusdam historiam narrat. Opusculum autem hoc cum vertere instituissem, *cui potissimum inscribere debui, nisi Tibi, hoc est Christianissimo, & religiosissimo Patri. Qua in re sanctam illam humanitatem tuam supplex oro*, ac deprecor, ut non tam verborum elegantiam, quæ nulla est, quam scribentis auctoritatem, & rei, de qua agitur, dignitatem pro tua sa-

(a) Flavius Blondus obiit Romæ A. D. 1463. pridie nonas Junii, ut patet ex illius Epitaphio, quod extat in Ecclesia S. Mariæ de Ara-celi; illudque nuper vulgavit diligentissimus vir Fr. Casimirus Romanus in Memoriis Historicis ejusdem Ecclesiæ *pag.* 265. *num.* 2.

(b) Petrus de Monte Episcopus Brixiensis supremum diem obiit Romæ A. D. 1457. die 12. Januarii, sepultus fuit in Basilica Liberiana. Ejus vitam, & res gestas accuratissime recensuit Eminentiss. Card. Quirinus in Epistola 151. ad SS. D. N. BENEDICTUM XIV. *pag.* 16.

CLASS.III. Petrus de Monte. pientia animadvertas. Hss autem primitias studiorum meorum, quas Tibi pro mea in Te observantia dedicsvi, si tuo gravissimo judicio probare dignatus fueris; magnom profecto currenti equo calcsr adiicies, oeque libellum ipsom aliis qooque commone facere erubescam; nama nemine id reprehendi posse arbitrabor, quod abste probatum esse cognovero. Jam Epiphanium audias quæso; Gaudebis enim scio, legensque lætabere.

XI.

BORNIUS DE SALA.

BORNIUS DE SALA [a] PATRITIUS BONONIENSIS

In Libro MS. De Patientia.

Ex Cod. Vaticano n. 4569. fol. 30.

TAota etenim scelera, tam inexcogitata, tam incredibilia perpetrata sunt ut lugeat æther, & hæc civitas est vastata eo die luctuosissimo, quo clarissima Orbis lumina, duo illa fidei nostræ amplissima fundameuta Reverendissimi Pstres, & DD. Cardinales S. Cæciliæ, & S. Crucis a truculeotissimis bominibos pulsi suot....... *Quis tam facundus, ut sanctitatem devotissimi, religiosissimique Pastoris nostri Cardinalis S. Crucis a vobis despectam, ac ludibrio habitam conqueratur?* Vidit ne unquam sol boc scelere indignius? Heu proh dolor! Bononia, tu speculum fuerss amœnitatis, & pacis, ounc sine iotermissione luges, æternumque lugebis.

Fol. 45. Verum est, quod Sosias ille Terentiaous ait: Namque boe tempore *obsequium amicos, veritas odium parit*. Itaque diu sepultas hasce lacrymas tenui, qoas incredibili eum dolore profudi: cum propter molta inaudita facioora, tum vel maxime, quod teterrimæ pestes hominum, tanto cum dedecore, ac sempiterna labe civitatis *illud celebre sanctitatis habitaculum Reverendissimi S. Crucis in Hierusalem Presbyteri Cardinalis* quotidie verbis polluunt, ac prosternunt,

XII.

MATTHÆUS DE GRIFFONIBUS.

MATTHÆUS [b] DE GRIFFONIBUS

In Memoriali Historico Rerum Bononiensium.

Tom. 18. Script. Rer. Ital. fol. 225. l. A.

ANno Domioi MCDXVII. die Dominica iv. Julii Revereodus Pater Dominus Frater *Nicolaus de Albergatis* de Bononia, de Ordine Fratrum de Certoxa, fuit eonsecratus, & factus Episcopus Bononiæ; *qui est homo sanctæ vitæ*, & de quo totus populus Bononiensis fuit valde contentus.

Col. 229. l. A. MCDXXII. die xxv. Aprilis Domious *Nicolaus Episcopus Bononiæ* ivit pro Ambaxiatore Domini Papæ ad Regem Francïæ, & Regem Angliæ.

Ibid. l. D. MCDXXIII. die viii. dicti mensis [*nempe Junii*] reversus fuit Dominus *Nicolaus Episcopus Bononiæ* de Ambaxaria, ubi steterat xvi. mensibus, vel circa.

Col. 232. l. C. MCDXXVI. die xxvii. dicti mensis Maj veneruot bic novæ, quod Dominus noster Papa Martinus fecerat decem Cardioales, videlicet dictum Dominum

(a) Bornius de Sala Patritius Bononiensis vir suit sua tempestate doctissimus: eum sæpe laudant Ambrosius Camaldulensis, Franciscus Philelphus, Poggius Florentinus, Jacobus Piccolomineus Cardinalis Papiensis, aliique. Extant quoque in Tabulario Vaticano quamplures Summorum Pontificum Epistolæ illi inscriptæ, quas, in amplissimam Rerum Bononiensium collectionem congessimus, quam jussu, & auspiciis SS. D. N. optimarum litterarum Parentis optimi maximi, conquisitis undique monumentis improbo septem annorum labore jam paravimus, quæque plurimis voluminibus distincta extat nunc in Bibliotheca illius domestica. Bornius opusculum suum inscripsit Cathalano Fratri, qui tunc Romæ erat, illudque absolvit A. D. 1428., eo nimirum tempore, quo magna seditione Bononiæ facta, Ludovicus Tit. S. Cæciliæ Presbyter Cardinalis Alemandus Archiepiscopus Arelatensis, Bononiæ Legatus, & B. Nicolaus a nefariis civibus urbe pulsi fuerunt.

(b) Matthæus de Griffonibus obiit A. D. 1426. die 3. mensis Julii, ut testatus cl. Muratorius in præfatione *pag.* 103.

minum nostrum Dominum Ludovicum Legatum, & novem alios, quorum nomina sunt haec &c. *Dominus Nicolaus de Albergatis de Bononia noster, Episcopus dignissimus Bononiensis.* CLASS. III. Matthaeus de Griffonibus.

XIII.

HISTORIA MISCELLANEA BONONIENSIS

Ex auctoribus synchronis conflata.

HISTORIA MISCELLANEA Bononiensis *Tom. XVIII. Script. Rer. Ital. pag. 608. l. B.*

ANno MCDXVII. a dì 4. di Gennajo Messer Giovanni Vescovo di Bologna morì, e in quel dì fu creato in Bologna un Vescovo nomato Fra *Niccolò* di Pierniccola *degli Albergati* da Bologna, ch' era Priore de' Frati della Certosa. *E fu gran fatica, ch' egli lo volesse accettare, perocchè si convenne mandare un' Ambasceria fino a Vienna al suo Generale, che mandasse a dirgli, ch' egli dovesse accettare.* Onde glielo mandò a dire. E a dì 4. del mese di Luglio, andò al Vescovato, e ne tolse la tenuta. *Esso Vescovo non mangiava carne. Tutta l' entrata del Vescovato dava per Dio, e non dormiva in letto, e fece fare molti lavorieri in Vescovato.* Ancora fece, che i Giudei portavano nel petto un segno giallo. Maritava di molte Donzelle. Fece, che i Giudei prestavano a denari quattro per lira, dove prima prestavano a denari sei. Fece, che non tenevano aperto il Banco le Feste comandate, dove prima tenevano aperto il dì di Pasqua, e ogni Festa.

Anno MCDXX. a dì 6. di Marzo i Signori di Bologna mandarono un' Ambasceria al Papa, e furono il *Vescovo di Bologna*, Messer Pietro Aristotile, e Pietro di Rigo Felesini. I quali andati al Papa pregaronlo, che dovesse osservar quello, che promesso aveva a i Bolognesi. Il Papa rispose, che al tutto voleva Bologna &c. *Pag. 610. l. E.*

MCDXXVI. Il cappello del Campanile del Vescovato di San Pietro si fece di pietra, coperto di piombo, con quel fiorone indorato, che costò a indorarlo quaranta Ducati. Fecelo fare il Vescovo di Bologna a spese della fabbrica di San Pietro. Prima esso cappello era di legname coperto di piombo. *Pag. 615. l. E.*

In questo anno Papa Martino V. mandò a dire al Vescovo di Bologna, che andasse da lui a Roma. Il qual Vescovo aveva nome *Frate Niccolò* di Pierniccola degli *Albergati* cittadino di Bologna, che in prima era Frate della Certosa, *e fu una divota creatura.* Quando fu a Roma, il Papa voleva farlo Cardinale, *e il detto Vescovo non voleva accettare il Cappello, tanto che il Papa gli comandò sotto pena di scomunica, che dovesse accettarlo, e allora lo accettò*, a dì 3. di Giugno in Lunedì mattina, e chiamossi Monsignore di S. Croce di Gerusalemme. Poi venne a Bologna a dì 17. di Settembre. Fecesi festa tutto quel dì in Bologna, e andògli incontra il Legato di fuori tre miglia, e il Clero, e tutte le Compagnie delle Arti, e sonarono tutte le campane di Bologna. Poi andò a Venezia a dì 20. del detto mese, per mettere accordo tra i Veneziani, e il Duca di Milano, i Fiorentini, e il Signor di Mantova, e il Marchese di Ferrara. *Pag. 616. l. C.*

MCDXXVIII. a dì primo di Agosto la notte a ore otto si levò in Bologna un rumore da questi cittadini &c. Essendo giorno, la mattina Monsignore di S. Croce, ch' era Vescovo di Bologna, intromettendosi per fare accordo, ed entrando in Palazzo, e uscendo fuori, la parte di que' da Canedolo entrò in Palazzo, gridando: *Viva il Popolo, e le Arti;* e presero il Cardinale, e rubarono tutto il Palazzo. *Pag. 617. l. A.D.*

CLASS. III. Historia Miscellanea Bononiensis. Pag. 618. l. B. Fatto questo, tutte le fortezze del Contado di Bologna si renderono; salvo Castello San Pietro, e Castello Bolognese, Cento, e la Pieve, che quelle due stavano a posta *di Monsignore di S. Croce*, perche erano sotto il suo Vescovato.

Pag. 629. l. A. MCDXXX. a dì 23. di Dicembre dicesi, che *il Cardinale di S. Croce*, e il Cardinale di S. Pietro in Viocola debbano venir presto da Roma qui in Bologna, con commessione di fare questa nostra pace, che Iddio lo voglia.

—l. E. MCDXXXI. a dì 30. di Gennajo *Monsignore Cardinale S. Croce* debbe essere cavalcato a Ferrara, per dar principio col Marchese alla pratica dello accordo tra il Papa e Bologna. Dicesi, che il Papa l' ha mandato di quà con pienissima commessione.

Pag. 630. l. C. A dì 4. di Febbrajo venne certa novella a Bologna, che *Monsignor Cardinale di S. Croce* arrivò a Ferrara a dì ultimo di Gennajo, e ivi ebbe qualche ragionamento col Marchese circa i fatti di Bologna. Che a dì 3. del suddetto Febbrajo esso Cardinale si era partito da Ferrara, e andato a Veoezia, per praticare la pace tra la Lega, e il Duca, i quali hanno rotto, e credesi, che sarà una cruda guerra.

—l. E. A dì 7 di Febbrajo Messere Aotonio de' Manfredi venne a Bologna per parte del Marchese di Ferrara, ed espose, come *Monsignor Cardinale di Santa Croce* era stato a Ferrara con commessione pienissima del Papa, che volendo i Bolognesi dare al Papa il dominio libero di Bologna, egli potesse obbligare, e promettere per parte del Papa al nostro Comune, ea cadaun particolare cittadino alto e basso, quanto gli piacesse. Onde il Marchese ha mandato per sentire la nostra volontà per parte del detto Cardinale, il quale è andato a Veoezia per praticare che la Lega non rompa contra il Duca di Milano; e poi dee andare in Francia a praticare la concordia tra il Re di Francia, e il Duca di Borgogna; nè tornerà più a Ferrara, se il Marchese non gli manda a dire, volere ooiattendere alla detta pratica di accordo col Papa.

Pag. 632. l. E. A dì 10. di Marzo. Venne nuova, che *Monsignor Cardinale di S. Croce* è in Lombardia, e si ha speranza di conchiudere la pace tra la Lega, che l' Imperadore ha fatta col Duca di Savoja, e con quello di Milano.

Pag. 654. l. A. MCDXXXIV. del mese di Dicembre il *Cardinale di S. Croce*, e di S. Pietro in Vincola dicesi, che trattano in Firenze la pace tra il Papa, e il Duca di Milano, ovvero la Lega.

Pag. 667. l. A. MCDXLIII. a dì 9. di Maggio a ore 24. *Monsignore di S. Croce Cardinale, e Vescovo di Bologna*, e cittadino di Bologna, morì in Siena, dove era la corte del Papa. Ne vennero le novelle a dì 11. Fu sepellito alla Certosa a Firenze. Fecesi a Bologna un bello esequio per trè dì in S. Pietro. Vi andarono i Signori, e tutte le Compagnie, tutta e la Cheresia, e si tennero serrate le botteghe il primo dì, e gli altri doe dì fino a terza. Dappoi che egli fo morto, il Papa il fece aprire, e fecegli cavare la pietra dal collo della vesica, perchè di male di pietra era morto, *e il Papa tenne quella pietra per lui, perche avea in Lui una gran divozione per la sua santità*. Il detto Papa gli volle dire l' offisio sopra il corpo in persona, e andollo a visitare nella sua infermità.

XIV.

CLASS. III.

XIV.

FR. HIERONYMUS [a] DE BURSELLIS

HIERONYMUS DE BURSELLIS.

Ordinis Prædicatorum

In Annalibus Bononiensibus.

ANno Domini MCDXXI. Dominus *Nicolaus Episcopus Bononiensis* ad Regem Galliæ a Pontifice Martino missus est. *Tom. 23. Scriptor. Rer. Ital. pag. 369. l. B. pag. 870. l. C.*

Anno Domini MCDXXVI. *Dominus Nicolaus de Albergatis Cartusiensis; & Episcopus Bononiensis per Martinum V. ipso renitente, quia sanctus erat, Cardinalis Tit. S. Crucis effectus est.* Accepto pileo, ad componendam pacem inter Venetos, & Ducem Mediolani, Venetias a Pontifice missus est. Ad ingressum ipsius de Roma Bononiam magnum festum celebratum est.

MCDXXVIII. *Cardinalis* vero *S. Crucis* huic tumultui se opposuit, sed parum, aut nihil fecit. *Pag. 371. l. A.*

MCDXLIII. *Dominus Nicolaus de Albergatis* Episcopus Bononiensis, & Cardinalis S. Crucis Senis vita functus est. Sepultus est in monasterio Cartusiensium ad secundum miliare juxta Florentiam. *Hic fuit per omne tempus sanctissimæ vitæ. Pontifex maximus lapidem in vesica sancti viri generatum, & propter quem mortuus est, habere voluit ex devotione.* Statuit, ut per singulos dies eleemosyna in Episcopatu daretur: quod per aliqua tempora servatum est, deinde imminutum, ut tantum die Lunæ, & Jovis daretur. *Universa curia eum sanctum judicabat, & vere sic erat.* *Pag. 380. l. D.*

XV.

NICOLAUS [b] BURTIUS

NICOLAUS BURTIUS.

In Bononia illustrata.

BOnonia etiam adornata fuit Lucio II. Pontifice Romano Alberti filio, cive Bononiense ex Cazanimicis amplissimo, & Honorio II. Pont. Romano in oppido Flagnani nato, canonum, legumque conditoribus. Hinc duobus Cardinalibus uno ex antiqua Insulanorum familia, & altero, scilicet *Nicolao ex gente Albergata*, qui primo Cartusiæ Monachus, post Bononiæ Episcopus, demum Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Reverendissimus. *Vir iste fuit quidem celebris sanctimoniæ, & sapientiæ singularis.* Ex hac enim familia multi etiam Ecclesiastici Viri dignitate, facundia, & consilio adornati emanarunt.

XVI.

BARTHOLOMÆUS SACCUS, VULGO PLATINA

BARTHOLOMÆUS PLATINA.

In vita Nicolai PP. V.

SUnt autem qui scribant, Thomam Pisis natum, Lucæ edocatum, Bononiæ litteras, & bonas artes didicisse, maxime vero philosophiam, & theologiam, adiutum beneficentia *sanctissimi viri Nicolai Albergati Cardinalis S. Crucis*, adolescentis ingenio delectati. Hanc ob rem in Pontificatu hominis de se bene meriti nomen sumpsit. Cum vero Magistri nomen in gymnasio consecutus esset, acerrimis disputationibus probatus, Cardinalem S. Crucis secutus, familiæ tanti viri œconomus factus, in numero Scriptorum Pœnitentiariæ primo refertur, deinceps Subdiaconatum Pontificium adeptus, *Pag. 291. edit. Colon. A. 1626.*

(a) Hieronymus Bursellus naturæ legibus satisfecit A. D. 1497. die 25. Novembris. Vide Præfationem cl. Muratorii ad illius Annales. pag. 356.

(b) Burtius librum suum inscripsit *Illustri Principi Joanni Bentivolo Secundo, Senatus Bononiensis moderatori faustissimo.* Prodiit Bononiæ *anno 1494. ex officina Platonis de Benedictis, hujusce artis exactoris probatissimi.* Extat in Bibliotheca Vaticana.

CLASS. III. Bartholomæus Platina.

adeptus, bene agendo, vitamque sine invidia, & emulatione ducendo, majora mente concepit &c.

Idem in Pio II.

Pag. 304.

ÆNeas *Nicolaum S. Crucis Cardinalem secutus, patrem certe optimum, ac omnium opinione sanctissimum*: qui Atrebatum profectus Eugenii jussu, ubi conventus Gallorum Principum habebatur, pacem inter Ducem Burgundiæ, qui cum Anglis sentiebat, & Regem Franciæ composuit. Redeunte in Italiam Nicolao, quem Veneti, ac Philippus Mediolani Dux auctorem componendæ pacis requirebant, Æneas non admodum Eugenio gratus, Basileam proficiscens, magno semper in honore apud omnes est habitus &c.

Idem Hist. Mantuanæ lib. V.

Script. Rer. Ital. Tom. XX. pag. 806. l. C.

MArtinus Philippi amicus ad componendam inter Philippum, ac Venetos pacem, *Cardinalem S. Crucis* mittit; qua infecta, quod iniqua Veneti, ac Florentini postulare viderentur, rursum magnis viribus bellum utrinque parari est ceptum &c.

Pag. 809. l. D.

At Martinus Pontifex Philippi rem in magno discrimine videns, *Cardinalem S. Crucis* secundo ad componendam inter Philippum, & Venetos pacem mittit; qui Ferrariæ subsistens, eo proficiscentibus cum mandatis Principum, ac Civitatum Legatis, ita pacem composuit, ut Brixiam Veneti, & oppida Brixianorum, Cremonensiumque, quæ antea ceperant, retinerent; præterea, ut Philippus Venetis Bergomum, Bergomatemque agrum ex fœdere dederet, hac lege, ne socios Venetorum, Florentinorumque bello lacessaret, aut ad defectionem concitaret &c.

XVII.

MICHAEL [b] CANENSIS

In Oratione ad Nicolaum V. Pontificem Maximum.

MICHAEL CANENSIS. Ex Cod. Vat. 3697. fol. 3. 2.

TUæ virtutes eximiæ non apud studiosos, doctosque homines tantum efferebantur B. P., sed apud ipsos etiam Bononiensium primores, quos inter tuum tunc Philosophiæ studium agitabatur, mirifice commendabantur: adeo quidem ut *sanctæ illæ memoriæ R. D. S. Crucis ea tum loca inhabitabat, cujus Anima, si quid veri nostra hæc Religio habet, inter Sanctos Dei agit*, te in domum suam adsciverit, te dilexerit, teque honestatis, ac pudoris velut singulare quoddam specimen admiraretur. Is cum ætas in te maturior esset, tuomque animum excellentissimum in dies magis magisque erigentem se ad majora conspexit, sui ipsius domus, familiæque universæ ductorem effecit. Ea ætas neque prudentia, neque magnanimitate, neque constantia, neque ulla virtutis parte carebat, omnibus gratus, omnibus eras benivolus. Nemo te semel aspiciebat, quin idem tua devictus humanitate, & amicus, & tui observator esse cogeretur.

XVIII.

(a) Bartholomæus Platina vita functus est Romæ A. D. 1481. Vide Niceronium in Memoriis illustrium virorum, Tom. VIII. pag. 220.

(b) Michael Canensis Viterbiensis, Episcopus Castrensis floruit temporibus Pauli Papæ II. cujus vitam, & res gestas scripsit, quas quatuor ab hinc annis Romæ vulgavit Eminentiss. Quirinus. Hanc Canensis orationem laudat doctissimus amicus meus Dominicus Georgius in vita Nicolai PP. V. pag. 200.

XVIII.

MARINUS SANUTUS

In Vitis Ducum Venetorum.

MARINUS SANUTUS.

MCDXXVII. 28. d'Agosto si partì di Chioggia il *Reverendissimo Cardinale S. Croce Legato del Papa*, mandato di nuovo, acciocchè trattasse la pace tra il Duca di Milano, e la Lega. E per la peste, ch'era in questa Terra la Signoria determinò, ch'egli non venisse di luogo. E il Doge andò colla Signoria, e col Collegio a Malamocco colle piatte, dove venne *il detto Cardinale*, e ivi nella Chiesa furono insieme a parlamento, e stettero per lo spazio di cinque ore parlando di questa pace. E poi il Doge tornò in questa Terra, e il *Cardinale* restò ivi. E fu chiamato il Consiglio de' Cento, e consultata la risposta, e il dì seguente il Doge tornò a Malamocco a darli la risposta, e confortò il detto *Cardinale*, che per suo commodo, e per sicurezza dalla peste egli volesse ritornare a Ferrara, dove si manderebbono i nostri oratori per trattare la detta pace, venendo *etiam* que' del Duca di Milano. *Rer. Ital. Script. Tom. 22. pag. 996. l. E.*

MCDXXVIII. A' 18. d'Aprile a ore cinque di notte in questo mezzo fu conchiusa la pace tra la Lega, e il Duca di Milano per mezzo del *Cardinale S. Croce* Legato del Papa con molti patti, e capitoli. E la Lega rimase con suo onore, e il Duca di Milano ha lasciato del pelo ...... E il *Cardinale* predetto a' 6. di Maggio scrisse alla Signoria, come il Duca Filippo Maria di Milano aveva ratificato, e confermato tutti i capitoli contenuti nella pace, e mandava a far consegnare Bergomo, e le fortezze del Bergomasco: Però la Signoria mandi i suoi nonzj a togliere la tenuta di quelli. *Col. 999. l. E.*

Nel 1438. a dì 13. di Gennajo s'ebbe da Ferrara dall'Arcivescovo di Candia, essere giunto ivi il *Cardinale S. Croce* per dar principio al Concilio, da essere ivi fatto. Giunse a dì sette di questo mese. Agli otto fu cantata una Messa solenne pel detto Cardinale. A' 10. fu fatta la prima Sessione, alla quale furono tra Vescovi, e Abati mitrati in num. 40. *Pag. 1051. l. A.*

A dì 13. di Febbrajo giunse *etiam* il *Cardinale S. Croce*, e in sua compagnia era il Patriarca di Grado, l'Arcivescovo di Taranto, e quel di Creta, e quello di Trivigi, con assaissimi Prelati, e assai compagnia bene in punto. Gli andò incontro fino a Santo Spirito Messer lo Doge col Marchese di Ferrara, il quale andò però avanti da sua posta, e andò il Doge colla Signoria, e altri gentiluomini colle piatte, e l'accompagnò fino a San Giorgio Maggiore, dove era alloggiato il Patriarca di Costantinopoli, e quello visitò per parte del Papa. Questa visita il detto Cardinale fece confortato dal nostro Doge, che per ogni modo voleva andarvi. Ora visitato, fu accompagnato pel Doge fino al suo alloggiamento a i Frati Minori. Fece ancora la visita dell' Imperadore a nome del Papa. E tornato il Doge a Palazzo, furono portati a donare al prefato Cardinale vini, confetti, cere, salvaticine, & altre cose, che gli abbisognavano. *Tamen* truovo, che il detto Cardinale andò a visitare l'Imperadore a dì 14., e ad esporgli l'ambasciata del Papa. *Etiam* v'andò poi il Marchese di Ferrara per avere dall' Imperadore certa risposta a quanto gli propose. A dì 15. il Cardinale tornò a visitare il Patriarca, col quale andarono tutti i Prelati, ch'erano in questa terra, e gli disse l'ambasciata del Papa. *Pag. 1052. l. D.*

A dì

(a) Marinus Sanutus XVI. saeculi initio mortuus est, ut notat cl. Muratorius in Praefatione in illius historiam.

CLASS. III.
Martinus Sanutus.
Pag. 1053. l. B.

A dì 19. di Gennajo. Giunse quì il Cardinale Vitelli di S. Angelo, o Patriarca d' Alessandria. Il Doge gli andò incontro colle piatte, col *Cardinale di S. Croce*, e col Marchese di Ferrara. Arrivò a S. Giorgio d' Alega a buon' ora, e stette ad aspettare la Signoria. La quale giunta, gli venne incontro. E tutti e due i Cardinali prima, poi il Doge, e il detto Marchese, montarono nelle piatte, e vennero a SS. Giovanni, e Paolo, dove gli era stato preparato l' alloggiamento, e quello, ch' era di bisogno a fargli le spese. In questo giorno il *Cardinale S. Croce* col Marchese di Ferrara ebbero risposta dall' Imperadore, come egli era apparecchiato di venire a Ferrara al Concilio, e così il Patriarca, per venire a fare tanto bene.

Pag. 1054. l. B. A dì 27. di Febbrajo a ore due avanti giorno si partì il *Cardinale S. Croce*. Và a Ferrara. Col quale andò l' Arcivescovo di Taranto. A' quali due per la Signoria furono presentati molti zuccheri, cere, e altro.

Pag. 1064. l. C. Nel mese di Settembre giunse in questa Terra il *Cardinale S. Croce* che va Legato in Lamagna. Il Doge gli andò incontro colle piatte fino a S. Spirito.

Pag. 1067. l. E. A dì 17. di Dicembre giunse quì il *Cardinale di S. Croce*, che viene dall' Imperadore. Il Doge gli andò incontro. Alloggiò a San Giorgio Maggiore.

XIX.

HISTORIA FLORENTINA

Auctore Anonymo coævo.

ANONYMUS Florentinus.

Script. Rer. Ital. Tom. XIX. fol. 973. l. A.

ANno Domini MCDXXVI Del mese di Settembre ci venne el *Cardinale di Bologna*, il quale era Vescovo di Bologna, *tenuto santissimo huomo*, Ambasciatore del Papa a' Signori; poi andò a Vinegia; fugli fatto solenne presente, e tornò in S. Maria Novella.

Fol. 974. l. C. MCDXXX. Del mese di Gennajo. Ci venne il *Cardinale di S. Croce*, tornò in S. Maria Novella.

Fol. 978. MCDXXXV. Eugenio IV. essendo in Firenze a dì 2. di Marzo celebrò la funzione delle Ceneri, alla quale v'intervenne anco il *Cardinale di S. Croce*, e ricevè le ceneri dalle di lui mani. A dì 3. Marzo, perche in tal dì Eugenio fu fatto Papa, si disse una solenne Messa, e dissela il *Cardinale di S. Croce*.

Fol. 979. A dì 9. Decembre tornò il *Cardinale di S. Croce*, che era andato Legato in Francia.

XX.

ANDREAS BILLIUS

Historiæ Mediolanensis Lib. V.

ANDREAS BILLIUS.
Script. Rer. Ital. Tom. XIX. fol. 92.

INter hæc Martinus, sive ægre ferens tantum belli in Italia esse, sive Philippo metuens, utrosque rogat, qui bello desistant, misso Ferrariam ad id *Nicolao Cardinali* Presbytero Bononiensi, in quem fœderibus componatur &c.

Libro VII.

Fol. 112. B*Ononiensem seditionem describens: hæc habet*. Verum Nicolaus ipse Bononiensis, e familia *Hospitatorum*, & illius civitatis Antistes, metuens ne omnia sanguine fœdarentur, inter partes pro pace laborabat. Accepta igitur a Canetulis fide, ceteros jussit arma ponere; quæ res omnia in exitium vertit

(a) Andreas Billius mortuus est Senis Anno D. 1435. Vide Præfationem cl. Muratorii in illius Historiam, pag. 5. Timuit fortasse Billius Latinas aures offendere, dum B. Viri cognomen Latina voce *Hospitatorum* scribere maluit, quam Italicam *Albergatorum* Latina civitate donare.

tit &c. Quod ubi *Hospitatus Cardinalis* agi vidit, suspicatus, quod futurum erat, venturos ad se, ut utriusque Centi claves traderet, nocte insequente mutato habitu ex Bononia Mutinam profugit. CLASS. III. Andreas Billius.

XXI.

BENEDICTUS [a] ACCOLTUS ARRETINUS

BENEDICTUS ACCOLTUS.

In Dialogo de præstantia virorum sui ævi.

IPse quoque crebro audivi, & apud quosdam etiam legi, Bonaventuram Minorum Ordinis Cardinalem ne dum Philosophiæ, ac Theologiæ principem, sed sanctissimæ vitæ habitum esse, nec minore integritate floruisse Bernardum Ubertum Cardinalem ex Florentia ipsa natum: plerique nunc etiam meminerunt, *qua integritate, qua religione, qua bonarum artium scientia* Jo: Dominicus Prædicatorum Ordinis, *Nicolaus Bononiensis Tituli S. Crucis*, Franciscus Zabarellus, Julianus Cæsarinus Cardinales fuerint; quibus merito addendi sunt Angelus Acciajuolus, Franciscus Burdegalensis, Alamannus Adimar, Blanda Placentinus, Antonius Cajetanus, qui omnes eodem officio functi sunt summa cum laude, & veneratione.

XXII.

PAULUS ÆMILIUS [b] VERONENSIS

PAULUS ÆMILIUS.

De Rebus Gestis Francorum Libro X.

DUobus Romanis Legatis Cardinalibus, *Viris Sanctis*, ultro citroque commeatibus, efficitur, ut in Atrebates Anglorum ducis [Rex enim Henricus in Angliam è continenti transmiserat], Francique Regis, ac Burgundionis ducis oratores convenirent. Ibi de pace agi cœptum, anno ejus sæculi trigesimo quinto &c. *Pag. 318. edit. Basileæ. an. 1601.*

XXIII.

PAULUS [c] CORTESIUS

PAULUS CORTESIUS.

De Cardinalatu Libro Primo.

ATque etiam quis tam fuit *Nicolao Albergato, aut vitæ integritate probior*, aut in republica gerenda clarior: sive, quis in scribendo, & disputando doctior? Ideoque non sine causa omnium consensu affirmari solet, tanti eum fuisse Europæ cunctæ extimatione factum, quanti quispiam fieri in illa præstantium Senatorum æqualitate posset. Is, & lectionis suæ libros, & eas orationes reliquisse fertur, quibus sæpe fusor, & auctor Italicæ discordiæ sedandæ fuit. *Fol. 39.*

Neque enim patrum memoria, vel *Nicolao Albergato*, vel Jo: Turrecremata, vel Dominico Capranico abfuit fortuna in vivendo locupletior: quibus semper *summa data est vitæ modestæ laus*. *Lib. I. fol. 46.*

(a) Accolti Dialogum descripsit, notisque illustravit v. cl. Benedictus Bacchinius, insigne Cassinensium decus, ex Bibliotheca celeberrimi viri Antonii Magliabechii, ediditque Parmæ apud hæredes Marii Vignæ anno 1692. in 8o. Testimonium hujusmodi, quod me fugit dum priorem editionem adornabam, acceptum refero Rmo P. Abbati Besozzio, qui Accolti meminit in historia Ecclesiæ S. Crucis in Hierusalem, quam anno superiori in lucem emisit. Obiit Accoltus Florentiæ A. C. 1466. ut nos docet Bacchinius in illius vita pag. 37.

(b) Paulus Æmilius obiit Anno Domini 1529. Vide Jacobum Le-Long in Bibliotheca Historica Galliæ *pag.* 381. *num.* 7450.

(c) Paulus Cortesius librum suum inscripsit Julio II. Pont. Max., edidítque in castro Cortesii, anno Domini 1510.

CLASS. III.
BAPTISTA
FULGOSIUS.
Pag. 79. edit. Antuerp. an. 1565.

XXIV.

BAPTISTA [a] FULGOSIUS

Factorum, Dictorumque Memorabilium Lib. I. Cap V. de Somniis .

Hic [nempe Thomas Sarzanensis] magno dolore affectus propter obitum *Nicolai Albergati* Cardinalis Tit. S. Crucis , quem is dominum habuerat , illius *umbram in somnis vidit : quæ cum feliciter habere se dixisset , subjunxit , postea ipsum brevi Pontificem futurum* . Quod somnium idem Thomas , cum jam ad Bononiensem Episcopatum provectus , in Germaniam a Pontifice legaretur , in itinere Mediolani Francisco Philelpho amico narravit ; nec multo post sub Nicolai V. nomine Pontificatum ascendit .

POLIDORUS
VERGILIUS.
Pag. 473. edit. Basileensis an. 1534.

XXV.

POLIDORUS [b] VERGILIUS

Libro XXIII. Rerum Anglicarum .

Gallicarum calamitates describit. Beatus Nicolaus inducias inter principes per sexennium pacificitur.

DUm autem ita Angli , Francique de potentatu , de principatu , de vita denique certant , in terra Galliæ per bellorum licentiam , mortalium omnium facultates rapiuntur , thesauri sacri spoliantur , homines passim occiduntur , aut convulnerantur , cruciatu , & supplicio afficiuntur , matronæ constuprantur , virginum raptus fiunt ex complexu parentum , quotidie oppida capiuntur , quotidie diripiuntur , atque oppidanorum opes alio exportantur , ædificia , vicique incenduntur , ac nullum denique crudelitatis exemplum in miseros Francos non editur : Mitto sexcenta alia calamitatum genera , quibus pariter premebantur . Nec Anglia ejusmodi injuriarum expers erat , quæ in singulos dies suorum funera , cædes , vulnera , ac tributis assiduis opes suas diminui videbat , ita ut communia prope mala essent , ploratibusque utriusque gentis , totus Occidens sonaret , ac fama tristimoniæ plenissima in omnes Orbis partes pervaderet . Qua propter non erat , qui non miraretur , quomodo hi duo populi ad patiendum satis essent , ac maxime misereretur ; & cum primis id faciebat Eugenius IV. Romanus Pontifex , qui cupidus ineundæ rationis , qua importunissimi belli finis fieret , *Nicolaum Cardinalem S. Crucis in Gallias misit* ad conciliandam pacem inter Reges . Is ubi eo pervenit , ad Carolum primum adit , eique exponit mandata Pontificis , inde eadem Bedfordiensi refert , hortatur pacem , demonstrat , declarat argumentatur eam semper honestiorem esse , quam bellum in Christianis Principibus , qui suorum commodis servire , qui justitiam servare , qui se ratione regere , qui remittere semper aliquid de ira , de injuria deberent , quæ per bella fieri non liceret . Ista in animos Principum inducere conanti *Legato* , uterque respondit , se paratum ad omnia descendere ; Ceterum cum res cœpta est agi , tantum abfuit ut honestis conditionibus essent contenti , ut etiam magis , atque magis in pertinacia permanerent . Id *Cardinalis* animadvertens , desperata pace , ut ne frustra tantum laboris subjisse diceretur , inducias in sex annos confecit , quas , ut ægre ambo Principes rogatu *Cardinalis* concesserunt , ita post ejus discessum subito fregerunt . Non nemo ex recentioribus auctoribus tradit Francos priores illas violasse , qui passim Anglorum , Burgundionumque amicos multarint . Quo factum est ut irritatis utrimque animis acrius solito ad arma itum sit . Fuit ille annus salutis humanæ 1433.

En ge-

(a) Scripsit hæc Fulgosius post annum 1463. eo nimirum tempore, quo patriæ principatu dejectus privatam vitam exul agebat in castro Fregusi Vide Michaelem Justinianum in Scriptor. Ligur. pag. 124. & Ephemerides Litteratorum Italiæ tom. xxi. p. 398. & seqq.

(b) Polidorus Vergilius Historiæ suæ libros inscripsit Henrico VIII. Anglorum Regi Anno D. 1533. Mense Augusto .

CLASS. III.

Polidorus Vergilius. pag. 478.

Conventus Atrebatensis describitur.

B. Nicolaus pacem componit inter Carolum Francorũ Regem, & Philippum Ducem Burgundiæ, Anno Dom. 1435.

Eugenius proinde Romanus Pontifex certior factus de ejusmodi hominum mentium motibus, quasi pro certo habens, pacem conventuram, primo quoque tempore *Nicolaum Cardinalem* rursus in Gallias misit, qui ubi eo pervenit, conventum ad Atrebatium civitatem indixit, quo convenere Henrici Regis Legati, Henricus Vintoniensis Cardinalis, Henricus Eboracensis Antistes, Guglielmus Sutfolchiæ, & Joannes Huntyngtonæ Comites ejus Legationis principes. Item Franci Legati Rhemorum Archiepiscopus, Dux Borboniensis, Arthurus Comes Richamondiæ, ac honesti equites nonnulli. Burgundio etiam suos misit Leodiensem, Cameracensem, & Atrebatensem Episcopos, cum plerisque heroibus viris equitibus. In hoc frequenti conventu post longam disputationem, *Nicolaus Cardinalis homo spectatus in judicandis rebus, fit omnium consensu rei disceptator*: is rursus singulos sententiam rogavit, quo secundum justitiam judicaret. Petebant Angli, ut Carolus declararetur Henrici beneficiarius, contra Franci alterius factionis Carolo imperium liberum, non precarium esse volebant. *Nicolaus* his auditis, nihil de possessione tunc decernendum judicans, leges fœderis in publico proposuit, quas pro præsenti rerum statu, utrinque dandas, & accipiendas jure censebat. Has tamen uterque respuit. Atque ita negotio infecto a conventu discessum est. Ea res fecit, ut Burgundiones, & Franci cœperint mox inter se de concordia agitare, quam multis de causis, ut supra planum fecimus, ipse Philippus Burgundio diu antea optarat. Convenit itaque pax ejusmodi conditionibus, ut Carolus Burgundioni præter nonnulla loca Burgundiæ finitima, quæ ejus majorum ditionis fuissent, Arthesio, & oppidis Ambiano, Corbia, Perona, Fano Quintini, Abbatisvilla, ac Pontivi; & Boloniæ comitatibus cederet &c.

XXVI.
HELIAS [a] CAPREOLUS
de Rebus Brixianorum Libre IX.

HELIAS CAPREOLUS.

fol. 53.

QUarto Idus Januarii MCDXXVII. *Nicolaus Cartusiensis Ordinis, tit. S. Crucis Presbyter Cardinalis* Martini V. Pontificis Legatus Venetiis Brixiam venit, Mediolanum pro componenda inter Philippum, & Venetos pace accessurus. Quamobrem multi etiam ex Venetis in agrum nostrum profecti sunt, nonnullorum oppidorum Philippo hactenus obtemperantium possessione, juxta pacis conditiones Veneti Imperii nomine potituri. At xii. Kal. Februarii *Cardinali* Brixiam cum olivæ ramulo in pacis signum revertenti, Venetias primo, deinde Romam ad Pontificem redituro, quum reverenter Clerus omnis noster una cum Præsule, omnibusque religionem quampiam profitentibus, ad Mellam usque Crucibus, & vexillis obviam factus esset: *Te Deum laudamus*, & id genus laudum psallentes omnes cecinere. Ubi autem recederet, Magistratus, & multi ex Civibus nostris, inter quos Achillem Advocatum, Tartarinum Capreolum, & Bertraminum Romanum, Jacobus Sajanus hujus rei scriptor non parcus tantum nominat, eum, ex Senatus consulto, post celebratum tripudium per agri oppida una cum Oldrando Lampignano Philippense comitati sunt, ut ea proprio nomine suo habita muniret. Verum enim vero oppidani, & milites ibi clausis januis, & pontibus elevatis, nequaquam Venetis obsequi, nec in oppidis ipsis illorum nuncios,

(a) Decessit Capreolus jam decrepitus anno 1519. teste Gerardo Vossio de Historicis Latinis lib. III. pag. 812. Opus hujusmodi impressum fuit Brixiæ *per Arundum de Arundis hortatu, & auspitio Clarissimi D.D. Francisci Bragadeni Urbis, & agri Prætoris*, sine anno in fol.

CLASS. III. Maltus Capreolus. ant amicos se susceptures sunt protestati. Quapropter *Cardinalis* una cum comitibus antedictis Brixiam è vestigio reversus est, Mediolanum iterum rediturus.

fol. 54. iv. Idus Januarii MCDXXVIII. Quapropter Philippus pro componenda inter se, & Venetos pace Legatos Venetias misit: Quo cum etiam *Nicolaus S. Crucis Cardinalis* a Summo Pontifice pro re Legatus accessisset, pridie nonas Maj sequentis, pax ipsa publicata fuit, quo etiam die Veneti provisores Palatiolum, Iseum, & Clugianas, *ejus Cardinalis arbitramentali sententia* freti muniere. Inde Bergomum &c. Itaque finitum est id bellum Philippo separato &c.

XXVII.

HIERONYMUS GARIMBERTUS

In Vitis Summorum Pontificum, & Cardinalium.

Vita di Nicola Albergata Cardinal di S. Croce.

HIERONYMUS GARIMBERTUS. NIcolo de gli *Albergati* Cittadino Bolognese, nel principio della sua gioventù, & nel mezzo de' suoi studii, principalmente di leggi, stimolato da fervore di Religione si fece frate, & frate Certosino, per far maggior pruo-

pag. 61. va di pacienza co'l vincer se stesso; quantunque di poi fosse vinto da altri; percioche *la fama della sua virtù*, dopo esser passata per tutti i gradi, e dignità della sua Religione fece, che dal Clero della patria, e dalla patria istessa *ei fosse forzata a pigliar la Chiesa* di quella Città, che all' ora vacava; & che accettò sotto conditione di esser reintegrata di ciò, che da diversi l' era stato usurpato delle proprie entrate; le quali intendeva di spendere in lemosine, & altre opere pie, e non altramente, sicome fece, con tanta correttione, & utile di quel popolo, quanto ricercava la scorrettione estrema, in che era scorso; onde Martino V. da quell' esempio delle cose private, giudicandolo degno da' maneggi delle publiche, lo chiamò a Roma, con mandarlo Nuntio in Francia, e in Inghilterra, per metter pace fra que' dui Re, che erano in grandissima guerra, di dove rivocandolo poi, per la disperatione della pratica, quantunche praticata da lui con somma prudenza, e satisfattione infinita dalle parti, & del Papa; *giunto a Roma, la fece Cardinale alla sproveduta, per non dargli spatio di pensar al rifiuto del capello, sì come dubitava, ch' ei rifiutasse*: Ma egli finalmente non ricusando le dignità, e gli onori, per poter con più fruttuosa autorità impiegar le sue fatiche, e i suoi sudori in servitio di Dio, e di questa santa Sede; avvenne, che poco di poi essendo mandato Legato à trattar accordo tra Vinitiani, Fiorentini, e il Duca di Milano, lo condusse felicemente; per il che fu rimandato in Francia per condur quell' altro tra i detti duoi Re; dove in capo di duoi anni di estrema fatica, ebbe nuova della morte di Martino, e della creatione d' Eugenio IV. con ordine appresso di andare à Basilea per divertir quel Concilio. Ma non potendo rimoverlo dalla sua ostinatione, se ne venne à Firenze; dove era il Papa, che lo rimandò la terza volta in Francia, *per la ferma opinione, che quel Regno aveva, che la pace in quelle parti non potesse esser fabricata, se non dalle sue mani*; quantunche di questa legatione non rapportasse altro, che l' aver riconciliato il Duca di Borgogna co'l Re di Francia. Fu di poi mandato di nuovo a Basilea per ovviare allo scisma, ma indarno; onde la fine di quel viaggio gli fu

(a) Hieronymus Garimbertus librum suum inscripsit Christophoro Madruccio Cardinali Tridentino, edidítque Venetiis A. D. 1567. apud Gabrielem Giolitum de Ferrariis in 4.

fu principio di un' altro in Germania ad Alberto Re de' Romani, per la conservazione di quei popoli nella fede catholica, ed ubbidienza del Papa, del quale dopo la sua tornata per la morte del Cardinal Orsino, fu fatto * Camerlengo: di che ne risultò in conseguenza, che assistendo al suo ufizio, non si scostasse piu dalla corte fin' alla morte, che fu di mal della pietra, acquistata dalle molte fatiche dell' animo, e del corpo, che furono i studii, e i negotii, *ma sopra tutto la troppo maceratione della carne con le vigilie, digiuni, mali cibi, & col portare il cilicio, e dormir su i sarmenti*; & morendo lasciò alcuni allevati sotto la sua disciplina, & a spese sue, che riuscirono famosi, e grandi; Tra i quali fu Tommaso da Sarzana; che di poi salendo al Pontificato volle esser chiamato Nicola V., in memoria di Nicolo Albergati suo padrone, e precettore.

Hieronymus Garimbertus.

* *Penitenziere.*

XXVIII.

CAROLUS SIGONIUS

In vita Beati Nicolai Albergati Cap. VI.

CAROLUS SIGONIUS.

Tom. 2. Maji Bollandiani pag. 489. §. 17. 18. 19.

Eugenius autem, cum per sequentes tres annos Florentiæ permansisset, demum anno MCDXLIII., nonis Martii Senas concessit; atque ibi spatio aliquot mensium subtitit. Interim *Nicolaus*, qui ab illius nunquam latere discedebat, graviter tentari calculo cœpit: quem ex superiore victus ratione, & præteritorum laborum susceptione contraxerat; *quocum per aliquot dies patientia magis, & virtute, quam remissione doloris*, at spe aliqua vitæ luctatus est, quam libenter se cum meliore, atque optabiliore commutaturum, Cum autem sic affectus decumberet, Eugenius, qui illum unice diligebat, nocte sæpe solus invisit, ac bono, fidentique animo esse jussit. *Verum consolatione, vir fortissimus, & divinæ misericordiæ memor, non eguit; cum ipse se, & alios confirmare, vel opportuna sacrarum litterarum lectione vel præclara vitæ institutione jam inde ab ineunte pueritia didicisset.* Inde morbi gravitate [nam & intimus ardentissimæ febris æstus accesserat], ac doloris pertinacia victus, vii. Idus Majas, anno ætatis suæ LXVIII. est mortuus, rite omnibus sacramentis Ecclesiæ, quæ identidem ipse petiit expiatus.

B. Nicolaus calculo laborat, & sanctissime moritur.

Quod ut Eugenius sensit, amici desiderio vehementer afflictus, illico vesicam aperiri, & *calculum* extrahi jussit, *atque apud se pro concepta Sanctitatis ejus opinione retinuit*: Inde in Basilicam urbis elatum, solemnes super eum precationes effudit, atque ibi honestæ sepulturæ mandavit. Hujus mortis nuncio Bononiam perlato; ingens extemplo omnes cives mœror invasit. Itaque tabernæ clausæ, Justitium indictum, atque omnia intimæ, ac variæ tristitiæ signa edita, quæ ad decorandum summi alicujus Principis obitum edi potuerunt. Justa etiam per triduum in Basilica magnifice persoluta, quæ Antiani, & Magistratus præsentiam suam afferentes, opifices vero ab operibus suis ad tertiam usque horam cessantes honestaverunt. Inde cadaver Florentiam ad monasterium Cartusiense translatum, atque in eo hoc qualecumque elogium est incisum: *Sepulcrum omni laude dignissimi, & Reverendissimi Patris Nicolai Tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyteri Cardinalis. Hic natus Bononiæ, primum ex Priore Cartusiensi, petente populo Bononiensi, Episcopus: tum a Martino Pontifice Cardinalis designatus: post plurimas susceptas legationes, Senis diem suum obiit, ætatis suæ anno sexagesimo octavo, vir piissimus, mitissimusque vitæ integritate, singularique virtute, omnium testimonio comprobatus.* In gradibus autem hi versus additi sunt.

Eugenius IV. Pont. Max. ei justa persolvit. Calculum e vesica extractum apud se retinet.

Bononienses publicum funus indicunt. Ejus Cadaver Florentiam transfertur, ibique apud Cartusianos sepelitur.

Car-

CLASS. III.
Carolus Sigonius.

Carthusiæ me terra tegit, quem sumpsit alumnum.
A: dedit esse Patrem; nativa Bononia tandem
Me sibi Pastorem tenuit de jure vocatum
Cardinis Ecclesiæ compulsus pondera sumpsi,
Et Crucis in titulo mihi fulsit rubra tiara.
Mille, quater centum, denos quater egerat annos,
Tres etiam cyclus solaris, dum Nicolaus,
Mente petens cælum, sub saxo corpore clauder.

Hodie quoque *ad perennem sanctitatis ejus memoriam* monachi illi *calculum ejus e vesica exemptum*, & *Pontificale superpelliceum*, *&* *sandalia in sacrario* magna veneratione custodiunt; Bononienses vero Crucem argenteam, quam Legatus præferebat, & alteram, quam sacris operans in pectore gestabat; item acerram, & thuribulum ejus, Ecclesiæ suæ relicta, ostendunt.

Idem Cap. XVIII.

MEmorabile autem illud, quod paucis post mortem diebus idem Thomæ Sarzanensi familiari suo obitum suum impatienter ferenti, ac fletu, lacrymisque prosequenti, *in somnis se obtulit, ac dolorem omittere, & sine cura ipsum degere jussit: nam præclare secum Christi beneficio agi, illum vero mox Pontificatum Maximum adepturum &c.*

Qui vero viventi benevolentiam, idem post etiam mortuo humaniter, ac pie memoriam præstitit. Siquidem Pontifex creatus, se ab illo Nicolaum V. vocavit, atque icone manu eximii pictoris affecta, in ea S. Nicolaum Episcopum, in ipsius patris, ac patroni sui memoriam, exprimendum curavit, quæ nunc quoque in ara majori Cartusiæ Bononiensis, cum litteris id significantibus, visitur.

Cæterum Nicolaus, vir haud dubio fuit & sua, & patrum memoria magnus, vel potius summus, ac singularis: eo vero major, atque admirabilior, quod in solitudine ferme, atque in angulis, longe a civilis turbæ, & forensis multitudinis conversatione, atque ab ipsa rerum gerendarum arte educatus, nullius tamen earum rerum expers, ac rudis fuit, quas ii tenere solent, qui omnem ætatem in communi consuetudine, nec non in eruditu gymnasiorum, aularumque curriculo contriverunt, seseque variis curarum, negotiorumque publicorum meditationibus, ac tractationibus assidue exercuerunt. Ex quo facile conjicere possumus, excellentem quamdam ingenii, ac judicii in eo fuisse indolem: qui omnia, quæ susceperat, prudenter, ac commode peragebat. Etenim quia natura ad otium, & contemplationem factus tantummodo videbatur, ea prudentiæ documenta, atque eruditi cujusdam consilii dedit, quæ vix multi in aulis Principum conflictati, consequi potuerunt. Quicumque vero is fuit, *sanctitatis certe eam sibi opinionem perpetua, ac constanti ipsius vitæ innocentia peperit, ut a Monachis suis in hunc usque diem B. Nicolaus cognomine a majoribus accepto, vocetur &c.*

XXIX.

(a) Sigonius obiit A. D. 1584. Vide Hieronymum Ghilinum in Theatro Virorum Illustrium pag. 96. Hanc B. Nicolai vitam inscripsit celeberrimo Viro Gabrieli Cardinali Paleotto Episcopo Bononiensi, cujus rogatu Episcoporum Bononiensium historiam scripserat, quam nos BENEDICTI XIV. Pont. Max. jussu mandatuque innumeris prope mendis purgavimus, atque additionibus non contemnendis auximus, adjecta insuper insigni veterum Monumentorum Appendice, quam, lustratis per septennium celeberrimarum Bibliothecarum, & Archivorum pluteis, ejusdem SS. D. N. auspiciis, improbo labore congessimus. Sigonii lucubrationem post Garnefeltum edidit Godofridus Henschenius *Tom. II.* Maji Bollandiani *pag.* 477.

CLASS. III. SCIPIO ADMIRATUS.

XXIX.
SCIPIO ADMIRATUS
Historiæ Florentinæ Libro XIX.

Fol. 705.

MA il Pontefice sentendo l'avversità del Duca, quello, che sotto varie scuse, aveva insino a quell'ora differito, ciò era di proccurare di metter pace, & concordia fra questi potentati, non richiesto da alcuno si mosse testè a far da se stesso: non gli tornando a beneficio alcuno i danni del Duca, in favor del quale sapeva, che i Fiorentini tenevano, che egli si fosse discoperto. Et sapendo, che il fermar la pace dipendeva da Veneziani, e avendo qualche intentione, che i Veneziani non se ne discosterebbono, mandò per suo Legato in Vinegia *il Cardinale di S. Croce monaco Certosino di nazion Bolognese, e uomo, secondo dice il Poggio, per sapienza, e per santità di vita degno di grandissima riverenza*. Il quale trovato quel Senato ben disposto alla pace, passò a Milano; & benche egli ci avesse delle difficoltà; dolendosi ora il Duca de Veneziani, e ora de Fiorentini, non dimeno il persuase con tante ragioni che il Duca mostrò di rimanere sodisfatto, & finalmente si venne a certi patti, & convenzioni &c.

XXX.
FR. BARTHOLOMÆUS SENENSIS CARTHUSIANUS
In vita Beati Petri Petronii Senensis Cap. X. §. 101.

FR. BARTHOLOMÆUS SENENSIS.

Tom VII. Maii Bollandiani pag. 226.

B. Nicolai virtutes, & sanctimonia.

UT alios deinceps, quorum res gestæ, nescio cujus incuria in situ, & tenebris jacent adhuc, silentio ipse involuam; unum *Nicolaum Albergatum Bononiensem* in apertum hoc loco afferre libet; cujus laudum præconium longe est uberius, quam, ut nunc carptim exprimatur. Is est *B. Nicolaus* ille, cujus innocentiam ipsa primum Bononiensis Cartusia magna sui cum laude fuit experta; ut quæ jam inde ab adolescentia viri, ita *ad omnem virtutem, & sanctimoniam* illum informavit, ut eximio tum suorum factorum, dictorumque splendore & Italiam illustraverit; & ad remotas Christiani Orbis partes, dissidia inter Principes viros tollendi gratia, legatus, admirabilem apud Reges, Principes, & dynastas sui caritatem pariter, venerationemque excitaverit. Is, inquam, Nicolaus ille est, qui singularium suarum virtutum ornamento adeo Bononienses cives in admirationem rapuit, *nihil ut divinius* [ut gravissimi auctoris ejus temporis æqualis verba usurpem] *Nicolai nomine ea tempestate prædicari posset*: Sic prorsus, ut *cum sanctissimorum operum patrator ipse, atque prædicator passim existeret*, nemine rogante, nullo dissentiente, sed uno omnium mente, atque consensu, *Nicolaum* e suo Cartusiano cœnobio, cui tum præerat, populi decreti prorsus ignarum per alterius rei speciem in urbem accitum, *suum Episcopum, ac Pastorem, reluctantem omnino, reclamantemque adhuc delegerint*, Summo Romano Pontifice rem maxime approbante. Hujus sanctissimi Præsulis mansuetudinis, animi moderationis, & æquitatis præclarissimi testes fuere Florentini Cartosienses mei, quorum usu, atque consuetudine in omni vita magnopere vir mitissimus delectatus, ad eorum cœnobium [quod septuaginta jam ante annos Nicolaus Acciajolus, vir ob gloriosa facinora in Reipublicæ disciplina, cum quolibet suæ ætatis Ducum comparandus, magnifico, atque sumptuoso admodum opere construendum curavit,] Nicolaus hic noster, tanquam ad tutissi-

(a) Scipio Admiratus mortuus est Florentiæ Anno Domini 1600. die 30. Januarii. Niceron. In Memor. Illustr. Virorum. Tom. IV. pag. 507.

CLASS. III.
Fr. Bartholomæus Senensis.

tutissimum tranquillitatis portum in rebus duris subinde excurrere solebat; in eoque tumulum sibi eligens, in eo etiam sub mortem se condi jussit: quod & factum est quam amplissimo funere.

§. 101. Hujus *gravissimi Senis justitiam, continentiam, frugalitatem, religionem suspexit aliquando, & admirata fuit urbs Roma; quod purpurei galeri dignitas amplissima nihil omnino de veteri disciplina, pristinaque vitæ rigore, atque humilitate, quam semel induerat intra Cartusiana claustra, imminuit, in eo vel relaxavit*. Sed tanti viri in egentes eximiam commiserationem, & beneficentiam, quibus laudibus efferam, nescio: utraque enim ita in eo extitit, ut illum patrem pauperum, miserorumque levamen cuncti vulgo apellarent. At quod in idipsum non queo, Thomas Sarzanus vicem meam, uno tantum tanti Præsulis benignitatis facinore, expleat cumulate. Hunc etenim infimo genere natum, ac omnibus vitæ præsidiis exutum, *Nicolai* nostri liberalitas, quo in bonarum artium studia incumberet, adeo sublevavit; ut ad magnitudinem meritorum id quoque accesserit, ut suam in familiam dein hominem adsciverit senex gravissimus; atque ita suorum consiliorum participem facere consuevit, ut nemo illo carior esset, delectatus vel in primis vivido, acrique adolescentis ingenio. Cujus merita cum assidue Thomas animo retineret, tum vel maxime eorum est recordatus, cum quatuor ab amplissimi viri decessu elapsis annis, ad totius Catholicæ Ecclesiæ clavum tenendum evocatus, *Nicolai* nostri nomine, tanquam viri de se optime meriti, sese insignivit; Nicolaus nempe hujus nominis quintus, in hoc celsissimo dignitatis fastigio, appellatus. Denique zelum erga Domum Dei, sapientiam, & eruditionem *Nicolai* nostri tota Romana Ecclesia confiteatur necesse est, ex quo Ferrariæ, ubi primum indictum fuerat, prima celeberrimi Florentini Concilii, Eugenio IV. Pontifice, fundamenta jecit. Postremo vero *Nicolai animi fortitudinem, & eximiam erga Deum pietatem* Senenses laudent, atque concelebrent: apud quos diem suum clausit extremum, magno dolore, magnoque sui relicto desiderio, vii. Idus Maj, anno a partu Virginis MCDXLIII., eodem Eugenio Pontifice cum reliquo Patrum cœtu per eos dies Senis agente, atque *Nicolai* nostri exequias cohonestante, eumque *virum sanctissimum, Patremque omni veneratione* & laudatione dignum proclamante. Id quod unius Nicolai sanctitati datum fuisse, nullus, qui Romani Pontificis majestatem augustissimam noverit, inficias ierit: quoniam quidem compertissimum est, nunquam consuevisse totius Catholicæ Ecclesiæ summum Antistitem cujuscumque vel Cardinalis, vel Principum quorumcumque virorum funeri interesse. Hæc de *Albergata* longius fortasse, pro rei opportunitate in explicando lapsi; sed minime ab re, ut opinor. Nam sæpe tantorum virorum usurpare memoriam aliud est nihil, quam studia, labores, & contentiones nostras nobis ante oculos proponere: quandoquidem ni talpæ omnino simus, luce clarius aspiciemus, nos ad hos *sanctissimos Viros* umbram tantum esse, & effigiem quamdam virtutis persequi; solidam autem veramque virtutem, nescio quo pacto, aversari videbimur. Quis enim nostrum vel *Nicolai* vel Petri maxime illustria facta virtutesque præstantissimas animo, ratione que complectens, seipsum non excutiat, atque ad perfectionem suæ professionis excitet aliquando? Cum nulla major adhortatio, acriorque nulla excitatio ad omne studium sanctitatis, & virtutis adhiberi soleat, quam bonorum virorum exempla, illorumque maxime, quibus una cum Dei obsequio antiquissimum nunquam non fuit primævum

vum sui Ordinis spiritum ad extremum usque tueri? Sed hæc alii. Ipse vero, ne quis interim officium meum jure desideret, Petri nostri vicarium, Joachinum nempe, in suo versantem munere, adeundum censeo, quoniam hac potissimum ratione fidem meam, quoad ejus fieri poterit, curabo peregregie.

Fr. Bartholomæus Senensis.

Idem in notis ad eandem vitam,

Tom. II Maii Bollandiani pag. 400.

ETsi Episcopus Feltrensis, uberius præ ceteris, elegantiusque, res actaque *Nicolai* nostri amplissimi, inclitis litterarum monumentis consecravit, eaque ad Petrum Barbum, Cardinalem tum S. Marci, qui postea Pauli II. nomine gavisus, summus Catholicæ Ecclesiæ Pontifex fuit, nuncupavit; attamen, cum de Episcopatu Bononiensis Ecclesiæ rejiciendo, quem cives ipsi *Nicolao* nostro demandare constituerant, ageret; adeo rem mira verborum parsimonia perstrinxit, ut momento illam sicco pede transire, perinde, ac ignorare sit visus. Nec mirum sane, quando intra Cartusiana septa, atque adeo intra penitissima montium juga, & abruptas, horridasque nive, glacieque cautes, hoc est in magna Cartusia, id totum negotium, ob inflexibilem viri pertinaciam, summamque illius animi moderationem, transactum fuit. Quo vero modo, quave ratione, ex vetustissimo MS. in membrana Chronico Cartusiæ Montellanæ, quod mihi tradidit excutiendum vir ipsa probitate melior Archangelus Lucensis, ejusdem Cartusiæ tum Procurator, satis abunde colligimus, cujus hæc ipsissima sunt verba.

B. Nicolaus Episcopatum Bononiensem ultro sibi delatum respuit, illumque tandem Prioris sui jussu accipit.

„ Joannis de Griffumonte Prioris tempore hoc videlicet an. MCDXVII.,
„ cum civitas inclita, omnique scientia decorata Bononia, vidua esset
„ Antistite; convenit, ut moris est illius civitatis in consimilibus, populus
„ ad electionem; initoque consilio solemniter concordarunt pene omnes *in*
„ *virum tunc venerabilem Dominum Nicolaum Bononiæ, Priorem domus no-*
„ *stræ: quem tandem plurimum renitentem, timentes ne clam fugam arriperet,*
„ *domum undique populo circumdant, vi, licet honesto, ad Dominorum pala-*
„ *tium deduxerunt*, sub fida, honestaque custodia includentes, donec præ-
„ beret eis desideratum assensum. Ipse vero cupiens pio dolo populum ipsum
„ decipere, dilationem, & liberationem peroptans; imitatus quondam sanctis-
„ simum Hugonem Lincolniensem Episcopum prælibati Ordinis, antequam
„ de monasterio educeretur; dixit, nullatenus assentire se illis, nisi prius
„ consensus adesset Prioris magnæ Cartusiæ. Dum igitur pararentur solem-
„ nes nuntii; præmisit ipse electus clanculo fidum nuntium ad ipsum Dom-
„ num Cartusiæ, rogans, & obsecrans lacrymabilibus litteris, ne præbe-
„ ret consensum, timens ne forte tanti regiminis opprimeretur gravitate. At
„ cum nuntii festinato applicuissent grado ad memoratum Priorem Cartusiæ,
„ & Bononiensium exposuissent vota fideliter, ipse vir Deo plenus, dulci-
„ ter, ac benigne suscipiens, similem apologiam dedisse fertur: *Experiar*,
„ inquiens, *ut Dominus dederit, quæ sit voluntas ejus, & tunc non modo meum,*
„ *sed Dei dabo responsum*. Et cum plus solito coram Altissimo deprecationem
„ flammigeram præmisisset, tale Domino proposuit paradigma: *Domine si*
„ *tua est voluntas; quæ est invariabilis, ut Frater noster Præsulatum assumat*
„ *Bononiæ, da signum in bonum servo tuo petenti: ut crastina die totus vide-*
„ *licet conventus noster Cartusiæ, nemine discordante, interrogatus consentiat:*
„ *sin autem, pars altera contradicat omnino*. Mira res prorsus, insolitaque
„ nostris temporibus! Mane ergo lucescente, Missaque conventualiter de-
„ cantata Paracliti Spiritus, congregatis fratribus Domus Cartusiæ, propo-

CLASS. III.

Fr. Bartholomæus Senensis.

,, fuit Reverendus Pater Prior cunctis audientibus vota præmissi populi de ,, facto electionis. Tunc omnes, nemine discrepante, univoce Priori dede- ,, runt responsum dulcissimum: Ut electus videlicet Antistes intrepide regi- ,, men oblatum omnino assumeret, quia Domini erat voluntas. Quæ cum ,, audisset Pater Cartusiæ: *Vere*, inquit, *Domini est voluntas, quoniam talem* ,, *Domino protuli propositionem*: sicque Ambassiatoribus, de volontate Al- ,, tissimi, & conventus, assensum præbuit, & responsa. Illi vero acceptis ,, epistolis pii Patris a magno cum gaudio ad propria remearunt. Sicque Pa- ,, ter ipse admodum reverendus tandem invito sumpsit officium lacrymabili- ,, ter præsulatus; Deinque magno fretus auxilio, civitatem sibi commissam a ,, multis mirabiliter peccatorum purgavit sporcitiis, & insulis assumptis Car- ,, tusiense propositum non declinavit. *Hujus vitam, & sanctitatem*, ut fama ,, sonat celeberrime fere per totam Italiam; sic scribere vellem, omnino vo- ,, lumen excederem; & ideo aliis relinquo scribenda, qui oculis spectant ,, quotidie, quanta Dominus mirabilia per servum suum operatur, atque ,, magnifica in civitate præmissa. Hæc autem pauca posteris nostris exempli ,, gratia scripsisse sufficiant.

Hactenus auctor ille incorruptæ fidei. Porro *Nicolaum hunc nostrum Cardinalem*, Senis fato perfunctum, ad Florentinam Cartusiam delatum esse, uti testamento caverat (feretrum prosequente, ac postrema caritatis officia suo mecœnati præstante Thoma Sarzanensi, quem quatuor deinde annis totius Catholicæ Ecclesiæ Episcopum ætas illa vidit, & venerata est, Nicolai V. nomine insignitum) Antistes Feltrensis, ea tempestate S. R. E. Archidiaconus, atque ejusdem Thomæ collega, eique mira familiaritate devinctus, tradidit uberius. Præterea in marmoreo busto ante aram maximam ejusdem Cartusiæ templi hoc incisum legitur Epitaphium &c. Marianus Volaterranus, ejusdem Cartusiæ alumnus, hos addidit versus, prout illa ætas tulit &c.

Idem in notis ad eandem vitam.

BEatus Joannes Tossignanus Episcopus Ferrariensis ejusdem instituti, ac disciplinæ historiam confecit suasu *Beati Nicolai Albergati* Cartusiani, S. R. E. Cardinalis Bononiensis, quam deinde etiam pluribus hinc inde collectis, atque ex epistolis, vel maxime ejusdem Columbini decerptis, auxit locupletavitque Feus Belcarus &c.

XXXI.

GABRIEL PENOT-TUS.

GABRIEL PENOTTUS

Historiæ Tripartitæ sacri Ordinis Clericorum, Canonicorum

Libro III. Cap. VIII. §. III.

Pag. 574.

B. Nicolaus Canonicos Regulares Monasterio pulsos restituit.

POrro præfati Canonici Frigdionariam transmissi, quod monasterium fere destitutum esset, canonicis ad paucos redactis, illisque propter imminentia pericula intra civitatem apud S. Dalmatii Ecclesiam, ut plurimum degentibus, & quia monasterium sub Episcopi Lucensis potestate, jam ab aliquot annis erat constitutum, sine cujus licentia, nec ad monasterium accedere valebant, nec illud reformare, non statim ad illud accesserunt, sed ad vicinum Cartusianorum cœnobium, cui tunc R. P. D. *Nicolaus de Albergatis*, qui

Bartolomæus Senensis Cartusianus Vitam B. Petri Petronii Ordinis Jesuatorum, a Beato Joanne Columbino Italice scriptam, Latine reddidit, notisque illustravit, eamque inscripsit Carolo Medicco S. R. E. Cardinali amplissimo, iv. Idus Junii Anno Domini 1619.

qui postea fuit Episcopus Bononiensis, & S. R. E. Cardinalis, præsidebat, immediate diverterunt. Qui non solum illos benigoissime suscepit, & per aliquot dies necessaria ministravit, sed ad obtioendum ab eodem Episcopo Monasterium cum omnibus ad illud spectantibos, & cum libera facultate illud reformandi, efficacter operam suam impendit: & tandem Monasterio obtento, ipsemet R. P. D. *Nicolaus* eos persooaliter ad prædictum Monasterium volnit comitari, & in possessiooem, ut ajunt, immittere, suscipieotibos illos cum summo gaudio pauperculis Monasterii Canonicis, & de illorum proposito collætantibus. Et ita Deo faveote, sanctissimaque Dei Genitrice loci tutelari suis precibus juvante, posita fueruot prima fundamenta istius sanctissimæ reformatioois Canonicorum Regularium in Italia, sub Pontificatu Sanctissimi Pontificis Bonifacii IX. anno illius XII., & humanæ salutis MCDI. Quibus positis &c.

CLASS. III. Gabriel Penottus.

XXXII.
PHILIPPUS [b] FERRARIUS
In Catalogo Generali Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt. vii. Idus Maj.

PHILIPPUS FERRARIUS

SEnis in Tuscia B. Nicolai Mooachi Cartusiani Episcopi Bononiensis, & Cardinalis.

XXXIII.
FERDINANDUS UGHELLIUS FLORENTINUS
In Italia Sacra.

FERDINANDUS UGHELLUS.

Tom. II. pag. 37. edit. prima.

NIcolaus filius Petri, e nobilissima *Albergatorum* gente Booniensis, mooachus Cartusianus, priorque Cartosiæ Bononiensis, *innocentissimæ vitæ, ac rarissimi exempli*: post excessum Joannis, a populo, cleroque Bonon. Episcopus patriæ acclamatus est prid. non. Janurii Aono 1417. cujus electionem Martious V. Columna ratam habuit, tametsi illam sibi reservasset: adeo apud ipsum valuit populi, clerique consensus, *electique integritas* acclamata idibus Aprilis ejusdem anni, inauguratusque fuit 4. non. Junii. Cumque Martious Columna commoraretur Floreotiæ, Bonooia civitas oovo Pontifici novam gratulatura dignitatem, *Albergatum* ad eumdem legavit, qui ea legatione adeo Pontifici placuit, ot oratorem suum in Gallias dixerit, ut inter Aoglorum, Gallorumque discordantes Reges percutiendi fœderis auctor esset. Anno vero 1426. *Nicolaum* de Ecclesia optime meritom, sub Titulo S. Crucis in Hierusalem illum vocavit ad purpuram, legavitque eodem anno in Insubriam, ut Ducis Mediolaoeosis, Venetorumque res discordiæ vitio laborantes componeret; quod Ferrariæ ad Pontificis meotem, ac utriusque partis commodum cumulatissime præstitit. Inde vix ille redierat ad curiam, cum secunda legatione in majorem Britanniam a Pontifice exornatos est, ut illic inter Gallorum, atque Aoglorum Reges transigendæ pacis conditiones æquas, legesque præscriberet. Sub Eugenio IV. in Galliam eadem legatione functus, ut idem fœdus urgeret. Quamobrem apod Regem Carolum eo nomine VII. peractæ feliciter legationis plurimam collegit gratiam, itant inde digrediens, ab eodem Sanctæ Annæ Matris Dei Genitricis cranio, monificentissime donaretor, quod deportatum Bonooiam, Bononiensi Cartusiæ dono dedit. In Germaniam item ad Albertum Cæsarem quarta

B. Nicolai vita Breviarium.

(a) Penottus Historiam suam vulgavit Romæ an. D. 1624.
(b) Ferrarius Catalogum suum edidit Venetiis an. D. 1625.

CLASS. III. Ferdinandus Ughellus.

quarta Legatione functus est, Eugenio IV. mittente; inde reversus Ferrariensi, mox Florentino Concilio interfuit. *Ceterum ea integritatis fama suo tempore fulsit Nicolaus, ut eidem boni omnes Romanam Pontificatum spondèrent, si Eugenium IV. ante Albergati excessum postremam diem contigisset obire.* Purpura, aut dignitas Episcopalia, haud ei pristinum vitæ rigorem ademit, in prosperis moderatus, in adversis minime demissus, sibi simillimis amicis, collegisque itinerum, ac legationum usus est; ut vel ipse ex illorum proficeret prudentia, vel illi *ex Albergati doctrina, probitateque doctiores, ac probiores evaderent.* Etenim habuit a secretis Thomam e Sarzana, ac Æneam Silvium Piccolomineum, qui ambo, iste sub Pii II., ille sub Nicolai V. nomine sancto universalis Ecclesiæ throno deinde nobilitati sunt. Ecclesiam sibi creditam, quam qui maxime dilexit, ac fovit. Quamobrem acclamantibus cunctis, qui illum Pastorem desideraverant, in optimis Bononiensibus Præsulibus numeratus est. In Cartusianos vero suos præclara contulit beneficia, itaut etiam Romæ ad S. Crucem in Hierusalem pro illorum domicilio insigne, laxissimumque statuerit claustrum. Quod deinde translatis Cartusianis ad Thermas Diocletianas, Cisterciensibus monachis Insobriæ provinciæ attributum est. Scripsit Recollecta multæ lectionis. De inexcusabili peccatoris nequitia, orationes ad Venetos, & Philippum Vicecomitem Mediolani Ducem pro pace, sermones multos, epistolasque eruditissimas. S. Romanæ Ecclesiæ Pœnitentiarius, & Liberianæ Basilicæ Archipresbyter fuit. Græcorum Imperatorem a Florentina Synodo revertentem regio apparatu suscepit: Imaginem Dei genitricis D. Lucæ penicillo expressam, & Constantinopoli ad montem Guardiæ, Bononiæ proximum, delatam, in supplicatione deferri curavit, cum nimiis imbribus damna maxima Bononiensi agro inferrentur. *Corpus suum in Christi obsequium, dum apud nos viveret, afflixit cilicio, flagris, incommoda in strameatis cubatione, vigiliis, inedia, precum assiduitate, peregrinationum, & studiorum laboribus; sibi parcissimus fuit.* Post susceptum Cartusianorum institutum, a quo ne in luce quidem purpuræ, quantum licuit, discessit, *carnibus nunquam, ac in extremo quidem vitæ discrimine, vesci voluit: mundo vicissim crucifixus, & cruci eam Christo confixus, in scutaria parma gentilitio prætermisso stemmate, Christi crucem effingi voluit.* Tandem cum aliquando *Albergatus* Eugenium IV. Pontificem honoris ergo comitaretur, calculo renum Senis oppressus interiit anno 1443 7. Id. Maii. Ejus corpus delatum Florentiam, ante principem Aram Cartusiani cœnobii tumulatum est, cum hoc rudi ineptoque Epitaphio.

Heu hic jacet Nicolaus Albergatus
Bononiensis.
Quomodo Bononiensis hic in loco?
Heu erat Monachus Cartusianus:
Quomodo Cartusianus hic in tumulo?
Etiam Prior S Hieronymi extra Bononiam:
Parce oculis, parce oculis.
Heu etiam Presbyter Cardinalis S. Crucis in Hierusalem
Quid audio? parce, parce lacrymis.
Erat vir pius, & Sanctus, & studiorum amator.
Ne parce lacrymis.

Heu

CLASS. III. Ferdinandus Ughellius.

Heu Seais, veu, ben mortuus est.
Heu rognovi, beu! Legatum ad Concilium
Basileense, Ferrariæ, & Florentiæ
Heu hic jacet vii. Idus Maj MCDXLIII.
In pace sit lacus ejus. [a]

XXXIV.

ODORICUS RAYNALDUS

In Annalibus Ecclesiasticis.

ODORICUS RAYNALDUS.

an. 1417. §. 12.

HOC anno *B. Nicolaus Albergatus* ex Cartusiensi eremo ad Bononiensem Episcopatum evectus est, *in quo omnium virtutum genere effulsit &c.*

1421. §. 21.

Non sine causa Martinus *internuntium suum, ut pietate insignem* Henrico Anglorum Regi, tum etiam Carolo Delphino, ac Philippo Duci Burgundiæ commendavit: is enim erat *Nicolaus Albergatus* Cartusiana disciplina excultissimus, qui *ob Sanctitatis clarissima exempla divinis confirmato miraculis Beatorum numerum auxit &c.*

1426. §. 26.

Nicolaus Albergatus Episcopus Bononiensis, Tit. S. Crucis in Hierusalem, *qui ob insignes virtutes Beati titulum promeruit &c.*

1435. §. 5. B. Nicolaus legatus mittitur ad Conventum Atrebatensem.

Interea postquam a *Beato Nicolao Albergato Cardinale S. Crucis A.S L.*, susceptis maximis laboribus, pax Gallos inter, & Anglos, eorumque fœderatum Burgundum agitata superioribus annis sine ullo fructu fuisset; novi conventus Niverni habiti sunt, in quibus dum pacis consilia ægre perduci queunt, & Galli, Anglique ruunt in arma, mutata est rerum facies, Anglis in Normannia cæsis, & capto Arundeliæ comite, tum oppido, cui S. Dionysii nomen est, recepto a Carolo Rege. Ita deflorescente Anglica felicitate constitutum est, ut Atrebati ad faciendum de pace colloquium solemnes cœtus mense Julio celebrarentur, quibus Eugenii nomine *Beatus Nicolaus*, de quo paulo ante memoravi, & Ludovicus Tit. Sanctæ Ceciliæ presbyter Cardinalis Arelatensis præfecti; a Concilio vèro Basileensi Hugo Episcopus Cardinalis Prænestinus, Cypri Regis frater Tit. Sancti Petri ad Vincula, nec non Nicolaus Wexoniensis Episcopus, Nicolaus Præpositus Cracoviensis, & Hugo Archidiaconus Metensis, fœderis interpretes decreti. Quo accepto, Eugenius *Nicolaum Albergatum* Cardinalem Legatum creavit &c.

§. 5. Philippum Ducem Burgundiæ insigni edito miraculo ad pacem flectit.

Pontificii itaque, & Basileensis Concilii legati Philippum Ducem Burgundiæ adiere, adhortatique sunt, ut pacem cum Rege Carolo pangeret, cum ipse, ac majores e Regia Francica genus ducerent: deinde pactiones, quæ in rem, dignitatemque Philippi vertebantur, Francorum Regis nomine obtulerunt, quas Burgundus Pontifici, & Concilio morem gerens, prius sacramento, quo Henrico Regi Angliæ spoponderat, nunquam se pacem cum Franco, ni accederet Anglus fœderi, initurum; solutus admisit. Permotum ipsum ad conficiendam pacem *a Nicolao Cardinale Albergato insigni miraculo ferunt, cum ille, ut censurarum, quibus disturbata pace percellendus esset, vim demonstraret, panem dira imprecatione in atrum colorem vertisset, lustratumque sacra prece pristino candori restituisset &c.*

an. 1438. §. 25. Germanica B. Nicolai legatio.

Incubiturus ad componendas imperii res Albertus, solemnes principum Germaniæ cœtus Nurembergæ celebravit, ad quos Septembri mense Pontifex insignem admodum legationem decrevit; missis nimirum *Nicolao Cardinale*

(a) Ughellus Opus suum edidit Romæ anno Domini 1647.

CLASS. III.
Oduricus Raynaldus.

nale S. Crucis Sanctitate, ac rebus gestis clarissimo, Joanne Archiepiscopo Tarentino, qui olim Basileensi synodo præfuerat, Petro Episcopo Dignensi, qui Græcos Concilii nomine perduxerat in Occidentem, ac tribus aliis viris doctrina spectatissimis, ut Cæsar, Principesque seditiosos Basileensis conventiculi ausus comprimendos curarent; cum Græci percuperent, ut Basileenses Ferrariam venirent, paribusque animis communi concordiæ redintegrandæ navarent operam. Conjungere etiam studia sua cum iis legatis Joannem Episcopum Sigoiensem jussit Eugenius, ac singulos Archiepiscopos, Duces, Lantgravios, Marchiones, & Comites, quorum catalogus in regesto texitur, adhortatus est, ut divinæ gloriæ, & Ecclesiæ paci firmandæ studerent.

1443. §. 24.
Obitus B. Nicolai.

Ceterum ex ascripta superioribus, ac aliis Eugenii litteris die constat, illum magnam partem anni Senis traduxisse, Romamque reversum XXVIII. Septembris maxima pompa exceptum. Antea vero *B. Nicolaus Albergatus* Tit. S. Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis, qui Eugenium ipsum Senas fuerat comitatus, inde in Cœlos migravit, ut amplissima ingentium laborum, quos Romanorum Pontificum jussu pro Ecclesia pertulerat, præmia acciperet &c.

1447. §. 15.
Prædicit Pontificatum Nicolao V.

Prædictum quoque ipsi [scilicet Nicolao V.] fuisse cælesti visu Pontificatum e *B. Nicolao Albergato*, cujus obitum plangebat, refert Philelphus, sibique & aliis amicis, antequam cardinalitiam purpuram adipisceretur, relatum.

XXXV.

FR. LUDOVICUS TAURELLUS

In Sæculis Augustinianis.

LUDOVICUS TAURELLUS.
Tom. VI. p. 738.

B. Nicolaus Protector eligitur sacri Ordinis Eremitarum Sancti Augustini.

IL terzo Personaggio poi, quale dicessimo nel principio di quest'anno essere passato all'altra vita in questo tempo, fu il *santo Cardinale e Vescovo di Bologna il B. Niccolò* della nobilissima Famiglia *Albergati*, il quale essendo Priore della famosa Certosa di Bologna, fu nell'anno 1417. per Divina ispirazione eletto dal Clero Vescovo di Bologna, e nel 1426. fu da Martino V. creato Prete Cardinale del titolo di S. Croce in Gerusalemme, e nel 1437. fu da Papa Eugenio IV. dato per Protettore alla nostra Religione, quale poi protesse, e difese per lo spazio di anni sei con gran carità, & amore; & essendo morto in Siena in quest'anno del 1443. alli 9. di Maggio, fu il *suo santo Cadavere* trasferito indi a poco nella Chiesa della Certosa di Firenze. Non trattiamo quivi *ex professo della santità di questo Beato Cardinale*, perche ci rimettiamo a ciò che è stato scritto, così da suoi Religiosi Certosini, come alla vita, che ultimamente ha per sua divotione data alle stampe il Dottor Carlo Antonio Mangini nostro Bolognese.

XXXVI.

ANTONIUS MASINUS

Bononia Perlustrata Part. I.

ANTONIUS MASINUS.
Pag. 309. edit. tertia.

BEato Niccolò Albergato Certosino Cardinale, e Vescovo di Bologna, festa all'altare in S. Anna in strada S. Isaia, e per tutta le religione Certusiana, e alli Padri della Certosa fuori di porta Pie. *Aborrì sempre il riposo sopra morbidi letti. Dispensò l'entrate della sua Chiesa a poveri, ed alle vergini da marito. Fece nuove provvisioni contro gl' Ebrei, e col segno gialle gli distinse da Cristiani, Morì del 1443. in Siena d'anni 68. per dolore di pietra, & Eugenio IV. l'ebbe in tanta venerazione, che si prese per sacra Reliquia la medesima*

desima pietra, e fece solennemente dell' 1444. trasferir il suo corpo nella Certosa di Firenze nella Cappella maggiore. Dopo si viddero molti segni della sua santità, e dall' Arcivescovo S. Antonino per uomo santissimo fu chiamato. CLASS. III. Antonius Masinus.

Alla Chiesa della Compagnia delli Trentatrè a porta Saragozza, fanno la festa del loro Protettore *B. Niccolò Albergati*.

GALLORUM TESTIMONIA
DE BEATO NICOLAO CARDINALI S. CRUCIS.

CLASS. IV. JOANNES GERMANI.

I.

JOANNES GERMANI

Episcopus Cabillonensis, & primus aurei Velleris Cancellarius

In vita Philippi III. Ducis Burgundiæ Cap. XXIV.

Ex reliquiis Mss. Jo Petri de Ludewig. Tom. XI. p. 43.

B. Nicolai labores in procuranda Gallicarum pace.

CUM sua interna inspiratione felicis memoriæ Martinus, & Eugenius Romani Pontifices commoniti, non obliti, quantos auxilia, opem, & favores a divis Principibus Regni suscepissent; Ne suo neglecto dudum gloriosum Regnum ad externam gentem, quam non noverant patres eorum, adveniret possidendum; Manus mittentes ad fortia, huic sancto operi se devoverunt intenturos. Inde latere demissi nuncii plenissima legatione funguntur. Jussi ab Urbe decedunt, ut injuncta compleant. Viam arripiunt. Quidam Alpibus, aliis periculis, mari, sese immittunt, labores, inedias, & humana pericola etiam confracti senio non verentur. Nihil adversum sub coelo existimantes, si suæ Legationis fructum consequi valerent. Hii ad Francorum Regem, aliquando ad Anglos, persæpe ad Burgundum Regem suos dirigunt gressus. Nam de Anno Domini MCDXXII., quo in Francia Henricus Anglorum Rex, post conquisitam Normanniam de suis hostibos triumphabat, *in optimis patribus venerandus Episcopus Bononiensis, Cardinalis S. Crucis* posterius appellandus, Parisiis applicat, quæ a Papa in mandatis susceperat, Regi Anglorum intrepidus patefecit, quo ad suum Angliæ Regnum se deducat. Dans pacem populo Francorum, Summi Pontificis edicto consulit, & admonet, expectans si quid favoris apud eum Regem inveniret, longam Parisiis moram trahit, sese mutuis sermonibus exasperant, at re infecta anxius abscedit. Qui tamen Pontificis piam exhortationem contempserat, ad paucos dies vitam deponit, assumptusque in *Cardinalem S. Crucis* a Papa Eugenio, *Legatus* ad Francos constituitur. Legatione functurus MCDXXXII. rediit in Franciam: Regem Karolum Bitoris visitat, quæ fuerunt fundamenta pacis futuræ, solerter perquirit; Ad Burgundum Ducem inventum Bruxellis festinat. Cum amplissimo Legatorum cultu suscipitur, Privata cum Principe agit colloquia, & si quem apud eum de pace apparatum invenit, memoriæ insigillat. Rursus anno sequenti conventus in Antisiodoro designatur. Decurrunt per suas partes diffidentes, & longi de treguis, & pace ingeruntur sermones. Sed nec fructus expectatus reportatur. Conventiones Novedononi indicuntur, *& per trium annorum spatium, Legatus in Francia moram trahit non mora, non tedio, aut fatiga fractus*. Jam unam, nunc aliam de hac sollicitat. Ad Eugenium Papam secreta rei patefacturus pro-

(a) Joannes Germani Episcopus Cabillonensis Philippi III. Ducis Burgundiæ familiaris fuit. Vitam hanc scripsit circa ann. 1463. namque dicavit Carolo Philippi filio Duci Burgundiæ cognomento audaci. Vide præfationem Jo. Petri de Ludewigg, qui eam in lucem protulit.

CLASS. IV. Joannes Germani.

proficiscitur. Magnus conventus in Civitate Attrebatensi Pontificis edicto, per suas litteras partibus indicitur.

De Conventione Atrebatensi Cap. XXV.

INde Anno MCDXXXV. *idem Legatus*, ut inchoata perficiat, cum plenissimo mandato in Franciam remittitur. Per Germanias Basileam, ubi tunc generale Concilium considebat pro rebus Ecclesiæ componendis, appulit. Ab hinc Atrebatum pertingit. Auctore pacis commoniti patres Concilii virorum illustrium commendatam conficiunt. In ea de singulis nationibus Orbis, quos partibus placere putabant, annotant. Pote Cardinalem Cypri illustrem, Vexoniensem, Dacum, Albiganeum Italum Episcopos; magistrum Joannem de Cracovia Polonum, magistrum Bartholomæum Metensem Archidiaconum, quos cum plenissimo mandato ad diem conventionis Atrebati indictam demittant. Applicati ad locum desideratum cum Legato Apostolico, consultationes agunt, modum, &formam rebus gerendis adhibent &c.

II.

ANONYMUS PARISIENSIS

ANONYMUS PARISIENSIS. an. 1431. Pag. 516.

In Diario suorum temporum.

LE vingtiesme Fevrier nudit an arriva *le Cardinal de saincte Croix* Legat du Pape pour faire paix entre les deux Roys, *le quel en fit tres-grandement son devoir*, de maniere que tous deux luy promirent se soubmettre du tout à ce qui ordonnè en seroit au grand Concile, qui devoit estre celle annèe à Basle. Au partir de Paris il alla par devers les autres Seigneurs Chrestiens.

1432. Pag. 517. Environ Octobre oudit an fut fait à Auxerre un Concile pour traiter de la paix des deux Roys, ou plusieurs Seigneurs de toutes les deux parties furent, & aussi de par le Duc de Bourgongne. Ils revindrent environ la my-Novembre, sans avoir rien fait que despendre largement: mais on fit entendre au peuple que tres- bien besongnè avoient: & quand le peuple sceut la veritè, si commenca à murmurer moult fort contre les deputez.

Sur la fin de Mars fut fait un Concile à Corbeil, où estoient *le Cardinal de Saincte Croix*, l' Evesque de Paris, & plusieurs autres Evesques, Seigneurs, & grands Clercs d' une part, & d' autre.

1433. En Juin ensuivant fut fait derechef un Conseil au mesme lieu, mais l' Evesque de Terovanne Chancelier du Roy d' Angleterre en France ne voulut passer le traitè qui devant avoit estè accordè par *le dit Cardinal*, & par l' Archevesque de Rheims Chancelier du Roy Charles VII.,& autres Seigneurs, dont chacun se departit, comme par maltalent, & s' en alla *le dit Cardinal* au Concile de Basle.

III.

JOANNES CARRIER

JOANNES CARRIER. an. 1435. Pag. 71.

In Vita Caroli VII. Francorum Regis.

EN çe mesme temps, durant le siege de S. Denys, dont dessus est fait mention, journèe fut prise en la ville d' Arras pour y traiter de Paix entre le Roy d' une part, Henry Roy d' Angleterre, & Philippes Duc de Bourgongne

(a) Hanc Anonymum publica luce donavit Dionysius Gotofredus in appendice ad vitam Caroli VI. Regis Francorum a Joanne Juvenali Ursino conscriptam. Floruit Anonymus his temporibus, atque Diarium suum produxit usque ad ann. D. 1449.

(b) Historiam Joannis Carrier vulgavit idem Gotofredus, eumque Caroli VII. Francorum Regis Historiographum fuisse affirmat. *pag.* 321.

gne d' autre ; auquel jour assigné ladite Paix fut traitée fort honorablement, & avec grande ceremonie par les Deputez, tant gens d' Eglise que Seigneurs seculiers ; Car le Pape desirant servir à procurer bonne paix, union & concorde entre lesdites parties, *y envoya pour Ambassadeurs de sa part un bon preud' homme Chartreux, qui estoit Cardinal dit de Saincte-Croix*, avec lequel estoient le Cardinal de Cypre &c. : *Eos recenset qui Cardinalem in hac legatione comitabantur*. CLASS. IV. Joannes Carrier.

Pour traiter de la quelle Paix auparavant cette solemnelle *assemblée avoit grandement peiné & travaillé le susdit Cardinal de Saincte-Croix Chartreux*, qui estoit Legat du Pape en cette partie, & avoit esté par diverses journées devers les Roys de France & d' Angleterre, & pareillement devers le Duc de Bourgongne ; *esquels voyages il avoit grandement despendu du sien, mais de ce ne luy chailloit, pourueu qu' il peust estre moyen & instrument de trouuer bonne Paix, & icelle establir avec charité entre icelles parties &c.* Pag. 75.

IV.

ENGUERANNUS DE MONSTRELET

ENGUERANNUS DE MONSTRELET.

Chronicorum Tomo II.

EN ce temps fut envoyé par nostre sainct Pere le Pape es parties de France le *Cardinal de Saincte Croix* pour appaiser le discord, qui estoit entre le Roy de France d' une part, & le Roy Henry d' Angleterrre, & le Duc de Bourgongne ensemble d' autre part. *Pour le quel traité le dit Cardinal feit de grans diligences entre les parties* : mais en fin ne pouuit riens accorder a paix. Par son travail & moyen furent accordées unes treues à durer l' espace de six ans &c. Par le moyen des quelles en aucuns lieux sur les frontieres, le peuple eut grand consolation esperans que ce se deust entretenir : & à l' ocasion d' icelle se commencerent aucuns des pais sur lesdictes frontieres à remplir de labureurs, bestail & autres choses &c. An. 1431. P. 83. edit. an. 1603.

Et furent enuuyez de par iceluy Concile [de Basle] *les Cardinaulx de Saincte-Croix*, & de sainct Pierre devers Philippe-Maria Duc de Milan pour r' avoir la terre de l' Eglise, qu' il tenoit, mais ce fut à peine perdue. An. 1433. Pag. 96.

Au mois de Juillet vindrent en la ville d' Arras deux Cardinaulx enuuyez de par nostre sainct Pere le Pape, & par le Concile de Basle, avec eux plusieurs notables Ambassadeurs de diverses nations, pour estre au grand parlement qui se devoit faire, & tenir audit lieu d' Arras pour la paix de France : c' est à sçavoir de par nostre sainct Pere le Pape *le Cardinal de Saincte-Croix*, l' Archediacre de Mets, & aucuns autres Docteurs en Theologie &c. 1435. Pag. 107.

Si assemblerent au lieu dessusdit les trois parties en la presence des deux Cardinaulx premiérs venus, les quels *& par especial le Cardinal de Saincte-Croix remonstrerent moult autentiquement à icelles trois parties les grans maulx & inconveniens, qui estoient advenuz par toute Chrestienté à l' occasion des guerres, qu' ils avoient si longuement maintenues, eux admonestant moult doulcement & sagement, que pour l' amour de Dieu principallement ils voulsissent entendre au bien de paix entant qu' ils estoient ensemble, & qu' un chacun d' eux feit requestes si courtoises, & si raisonnables, qu' ils se peussent accorder les uns avecques les autres &c.* Pag. 110.

(a) Enguerannus de Monstrelet floruit circa ann. Domini 1467. Vide Jacobum Le-Long in Bibliotheca Historica Galliae. *pag.* 377. *num.* 7416.

CLASS. IV.

V.

ANONYMUS

In Breviario Historiæ Caroli VII. Regis Francorum.

ANONYMUS. An. 1431. Pag. 335.

LE *Cardinal de Saicte Croix* fut par le Pape enuové en Fraoce pour y trouuer moyen de Paix, *& fit tant à sa venue* que Tresues furent faites entre les François & les Bourguignous.

VI.

ALANUS CHARTIER, VEL JACOBUS BOVERIUS

ALANUS CHARTIER.

In Historia Chronologica Caroli VII. Regis Francorum.

An. 1431. Pag. 384.

EN ce temps viot le *Cardinal de Saincte-Croix* en la Cité d' Auxerre, pour traitter & faire paix entre le Roy & le Duc de Bourgongne, & le Roy d' Angleterre. Là vinrent les Conseillers de France, & de Bourgongne, & autres Ambassadeurs du Roy d' Angleterre: & estoieot là poor la France le Chancelier de France. lors Archevesqoe de Rheims, Messire Chrestophle de Harcourt, & Maistre Jean Rabatieui *, President de Parlement, Maistre Jean Thudert Maistre des Requestes de l' Hostel du Roy, & Doyen de Paris: Et pour le Duc de Bourgongne, avec son Chancelier, le Sire de Chastelus, & Messire Guy de Bar: & pour le Roy d' Angleterre, Messire Gilles de Clamecy Prevost de Paris, le Sire de Rouuille, Messire Jean du Chastiller Evesque de Paris, l' Abbé de Fescamp, & aotres; lesquels ne firent rien, mais ils prirent une autre journée, pour estre prés de Corbeil, a saiośt-Port, au Caresme ensuivant: & ils y vinrent tous les dessusdits, & pareillement ils n' y firent rien; pource qu'ils vouloient fut tort, fut droit, avoir le Royaume de France, & un chacun se vouloit dire Roy de France.

* J. Adam de Cambray.

En ce temps fut faite Paix entre le Roy, & le Duc de Bourgongne en la Cité & Ville d' Arras, là où il y eut beaucoup de Noblesse, de Seigneurs, & Prelats de France, de Bourgongne, de Picardie, & d' Angleterre: Et y estoit pour le Roy de France le Duc. de Bourbon, le Comte de Vendosme, Christople de Harcourt, l' Archevesque de Rheims Cancelier de France, & Maistre Adam de Cambray Premier President de Parlement. Pour le Roy d' Angleterre y estoit le Comte de Warwic, le Comte de Suffolek, le Cardinal de Wicestre oncle du Roy d' Angleterre, & deux Evesques, avec plusieurs Chevaliers. Pour le Duc de Bourgongne y estoient le Duc de Guerles, le Duc de Mons, l' Enfant de Cleves, le Comte d' Estampes, le Comte de Ligoy, & le Comte de Sainct Pol. Pour le Pape estoit *le Cardinal de Saincte-Croix*, & pour le Coocile le Cardinal de Cypre. Et les dessus dits presens fut fait la Paix entre le Roy, & le Duc de Bourgongne; mais les Anglois n' y voulurent entendre, jaçoit que le Roy de France consentoit lors à leur laisser la Duché de Normandie, pourveu qoe le Roy d' Angleterre luy en fit hommage, & qu' il luy delivrast Paris, & les autres villes & forteresses qu' il tenoit entre la Loire, & la Seine, qui n' estoient de la Duché de Normandie: & le Roy de France luy promettoit laisser pareillement tout ce que le dit Roy d' Angleterre tenoit pour l' heure dans la Duché de Guyenne: Mais de cét offre si advantageux, ne voulurent les Anglois rien du tout acce-

An. 1435. Pag. 392.

(a) Hunc Annonymum vulgavit Gotofredus in appendice ad vitam Caroli VII. ipsiusque Regis coævum fuisse affirmat.

(b) Jacobi Boverii, sive Alani Chronicon extat apud eumdem Gotofredum, qui cum his temporibus floruisse sentit.

accepter & s'en allerent, & partirent mal-contens dela dite Ville d'Arras, & au contraire, les autres Parties en partirent tres-contentes & joyeuses. CLASS. IV.

VII.

ANTONIUS TABERNA

ANTONIUS TABERNA.

Monachus Sancti Wedasti.

Je Diario Conventus Attrebatensi.

LE Mardy douzieme jour de Juillet le *Cardinal de Sainte-Croix de l'Ordre des Chartreux legat de nostre saint Pere pour assister à la dite convention*, arriva en ceste ville a neuf heures dumatin, & parce qu'on sçavoit peu parler de sa venué, il ne fut point receu processionellemant, mais neantmoins Monseigneur l'Abbé, Monsieur l'Evesque d'Arras, Monsieur le Gouverneur, le Majeurs, & Eschevins, & autres allerent au devant de luy à cheval; mais ne se sçeurent sitost advancer, que le dit *Cardinal* ne fut entré dedans la porte Sainct Michel, & pour monstrer, & exhiber toute reverence au dit *Cardinal*, nous Religieux de sainct Vaast allasmes au devant de luy jusques à l'hostel de Pierre de Canteleu, ou le dit *Cardinal* estoit logé; mais n'y sçeusmes sitost venir qu'il ne fut entré dedans son hostel; en sa compagnie estoit un Evesque de Portugal, nomme *Episcopus Bizatensis*.

An. 1435. Pag. 7. B. Nicolai gesta in Conventu Attrebatensi.

Le dit jour à six heures dumatin furent assemblées en la chambre de Monseigneur l'Abbé de sainct Vaast, Monsieur l'Evesque d'Arras, Monsieur le Gouverneur, Meistre Philippe Mangart, Maistre Jean de Thuisy Archidiacre de Tournay & Maistre Pietre Brandin Maistre des Requestes de l'Hostel de Monseignaur le Duc de Bourgongne, les quels Maistres Jean, & Pierre avoient aporté lettres de credence de par Monseigneur le Duc à Messieurs de Sainct Vaast, & aux Maires & Eschevins d'Arras, & au Gouvernaur, ausquelles les dessusdits Maistres Jean, & Pierre exposerent leur credence; qui fut tella; que mondit Seigneur le Duc de Bourgongne leur mandoit qu'ils allassent pardevers Messeigneurs les Cardinaux excuser mondit Seigneur le Duc de sa longue demeure sur certains points; Premierement pour aucunes nouveautez qui estoient advenues en sa ville d'Anvers; secondement, parce qu'il ne vouloit point assister avec les dessusdit Cardinaux, ny estre en lieu ou'ils estoient, jusques a ce que Monseigneur le Duc de Bourbon, Monseigneur le Comte de Vandosme, & Monseigneur le Comte de Vandosme, & Monseigneur le Comte de Richemont Connestable de France, Ambassadeurs du Roy pour la dite convention, seroient arrivés en la dite ville d'Arras; de la venue desquels estoit encor peu de mention; de sorte que Monseigneur l'Abbé, Monsieur l'Evesque d'Arras, & autres dessus nommes allerent pardevers lesdits Cardinaux exposer ce que dessus est dit, & Maistre Jean de Thoisy porta la parole, & luy, & le dit Maistre Pierre dirent, quo quand Monseigneur le Duc de Bourgongne sçeut que le dit *Cardinal de S. Croix fut arrivé à Louvain, mondit Seigneur le Duc, estant en sa ville de Bruxelles, envoya vers luy Maistre Jean l'Advantaige Prevost de Lille, & autres en sa compagnie, le prier qu'il luy pleut prendre son chemin par autre part, que par la dite ville de Bruxelles, parceque, non obstant que mondit Seigneur le Duc, eut moult grand desir de luy parler, neantmoins ne voulut parler a luy, que jusques apres la venue des susdits Messeigneurs de Bourbon, de Vandosme, & de Richemont. & ce, pour oster toutes notes, & suspicions.*

Le seizieme jour dudit mois de Juillet; mondit Seigneur le *Cardinal* Pag. 12.

 de S.

CLASS. IV. Antonius Taberna. B. Nicolai gesta in Conventu Attrebatensi.

de S. Croix legat de nostre Sainct Pere le Pape, & en sa compagnie un Evesque de Portugal nommé en latin *Episcopus Bizatensis*, on Docteur en Theologie del' Ordre de Sainct Augustin, & un nommé *Maistre Thomas Sarzanus*, *qui depuis fut Pape, & en sa papalité fut nommé le Pape Nicolas cinquiesme*, vinrent entre neuf, & dix heures en l' Eglise de ceans pour ouyr Messe; pour le venue du quel *Cardinal* on n' avoit point remis le Corps de Monsieur Sainct Vaast en son lieu à l' heure du matin, comme on avoit accoustumé de faire; Monseigneur l' Abbé, & le Couvent allerent audevant dudit *Cardinal* jusques à la grande porte de nostre Eglise, & quand on fut au cloistre, on commença à chanter le Respons, *honor*, *virtus*, & en chantant fut mené jusques au grand Autel, ou estoit le corps de Monsieur Sainct Vaast; apres qu' il eut faict sa devotinn, & baisé la fierte où repose ledit precieux corps, il retourna és sieges du choeur, lesquels estoient parés *pour la reverence du dit Cardinal* de precieux draps d' or, où il ouyt la Messe, que chanta, & celebre Monseigneur l' Abbé de ceans, la dite Messe celebrée, il fit publier, qu' il donnoit à tous les assistans un an, & quarante jours de vray pardon; puis apres le dit *Cardinal* alle en la Chapelle Nostre-Dame pour voir une table peinte qu' avoit faict faire nouvellement Monseigneur l' Abbé, & il prit grand plaisir a voir la peinture dela dite table, en la quelle Chapelle, le dit *Cardinal me receguut moy Prevost, & de sa benigne grace me baisa*; dela dite Chapelle, il alla au refectoir, & du refectuir és salles de Monseigneur l' Abbé, qui estoient richement parées de draps d' or, & de haute lice, desquelles salles il descendit pour retourner à son hostel, & ne souffrit pas que Monseigneur l' Abbé, l' Evesque d' Auxerre, & l' Abbé de Sainct Corneille le convoiassent outre l' estable eux chevaux de Monseigneur l' Abbé, & en prendere congé il baisa doucement mondit Seigneur l' Abbé, & moy.

Pag. 14. Le vingtiesme jour dudit mois de Juillet, Monseigneur l' Abbé de ceans Monsieur l' Evesque d' Auxerre & moy Prevost en leur compagnie allasmes pardevers le *Cardinal de S. Croix* en son hostel luy faire la reverence, & luy presenter les biens de nostre Eglise, & avec ce luy bailla mondit Seigneur Abbé une supplicatinn faisant mention dela Messe de Nostre Dame, que mondit Seigneur Abbé vouloit transporter de l' Eglise Sainct Pierre en la Chapelle Nostre Dame: au dit jour, & a le mesme heure les susdits, & moy avec eux, visiterent le Cardinel de Chypre, le quel les recent tres-benignement, & leur dist que le *Cardinal de S. Croix*, & luy avoient receu lettres de Monseigneor le Duc de Boorbon, & autres, escrittes à Rheims, par lesquelles ils mandoient qu' au bon plaisir de Dieo ils venoient à le conventinn.

Pag. 15. Le vingt-cinquiesme du mois de Juillet le *Cardinal de S. Croix* pour la reverence, & honneur do chef de Monsieur Sainct Jacques Apostre, vint en nostre Eglise de Sainct Vaast ovir le divin Office, & fut tout du long a le Messe que celebra Monseigneur l' Abbé de ceans, apres la quelle Messe le dit *Cardinal* fit publier qu' il donnoit à tous les assistans cent, & quarante joure de vray pardon, & pour l' occupation qu' eut mondit Seigneur Abbé tant pour solemniser la feste du Chef de Monsieur Sainct Jacques Apostre, comme poor recevoit le dit *Cardinal de S. Croix*, n' alla point au devant desdits Ambassadeurs d' Anglettere; mais m' envoya moy Prevost en la compagnie del' Evesque d' Auxerre, de l' Abbé de S. Corneille de Compiegne, & du Prevost de Sainct Omer.

Le dit

Le dit jour Monseigneur le Comte d' Estampes arriva en ceste ville d' Arras entre six, & sept heures du soir, le quel manda Monseigneur l'Abbé, Monsieur l' Evesque d' Arras, le Prevost de Sainct Omer, le Prevost de Sainct Donat, Maistre Philippes Maogart, Monsieur le Gouverneur, & autres du conseil de Monseigneur le Duc de Bourgongne, le quel mondit Seigneur Comte d' Estampes accompagné des susdits Conseillers, alla pardevant le *Cardinal de S. Croix*, devant le quel Maistre Jean Teroant Conseiller de mondit Seigneur le Duc proposa en Latin, escusant mondit Seigneur le Duc de sa longue demeure, en luy declarant, que pour oster toutes suspicions, il n' avoit point intention de venir en sadite ville d' Arras, jusques à ce que les Ambassadeurs du Roy seroient venus, & arrives. CLASS. IV. Antonius Taberna. B. Nicolai gesta in Conventu Atrebatensi. Pag. 21.

Le vingt-septieme jour dudit mois de Juillet, les Ambassadeurs du Roy d' Angleterre, c' est à sçavoir le Comte de Suffolck, le Seigneur de Hongresfort, l' Archevesque d' Iorch, les Evesques de Sainct David, & Norrvich, se se transporterent pardevers le Cardinal de Chypre à son hostel aux trois Leopards, auquel *le Cardinal de Saincte Croix alla de son hostel tout à pied, au quel le dit Cardinal de Chypre fit moult grande reverence, & pour aller au devant de luy descendit de sa haute chambre jusques à la porte du dit hostel tout en bas, & le mena en sa chambre où estoient les Ambassadeurs d' Angleterre, en luy faisant, & attribuant grand honneur, & reverence &c.* Pag. 24.

Le vingt-neufiesme jour dudit mois de Juillet, Monseigneur le Duc de Bourgongne arriva en sa ville d' Arras entre six & sept heures du soir, au devant du quel par reverence allerent tous les Prelats, Archevesque, Evesques, Abbez, & Docteurs qui estoient venus à la dite convention, tant ceux qui estoient venus en la compagnie du Cardinal de Chypre, comme du *Cardinal S. Croix*; mais les susdits Cardinaux demeurerent en leurs Hostels. Pag. 26.

Pareillement allerent au devant de luy tous les Ambassadeurs qui estoient venus d' Angleterre le Comte de Suffolck, l' Archevesque d' Iorch, & autres Evesques, Prelats, & Docteurs. De sorte que mondit Seigneur le Duc entra en sa ville d' Arras moult noblement accompagné, de Princes, Ducs, Comtes, Barons, Chevaliers, & Escuyers en moult grand nombre, du Duc de Gueldres, & du Comte de Nassau; il entra par la porte de Miolans, *& alla tout droict descendre à l' hostel du Cardinal de Saincte-Croix luy faire la reverence, le quel estoit logé à l' hostel de Pierre de Cantelen.*

Le cinquiesme jour dudit mois d' Aoust; parceque *le Cardinal de S. Croix avoit tres griefve maladie en son pied, & qui ne pouvoit aller si on ne le portoit*; envoya de ses gens pardevers Monseigneur l' Abbé de ceans, afin qu' il luy pleust de luy donner une chambre: car autrement il ne pourroit estre à la dite convention, la quelle chose luy fut octroyée, & se fit apporter en la dite chambre entre midy, & une heure. Pareillement le dit jour le Cardinal de Chypre requist a mondit Seigneur Abbé, que quand il viendroit à la dite convention, qu' il peust avoir une chambre pour manger une piece de mouton, & dormir, & reposer sans y pernocter, au quel Cardinal pour ce faire fut delivrée la chambre du Prieur: *le dit Cardinal de Saincte Croix* arriva en l' hostel de Monseigneur nostre Abbé, entre deux, & trois heures apres disner, furent lesdits deux Cardinaux avec tous les Prelats, tant Archevesques, Evesques, Abbez, Docteurs qui estoient venus en leur compagnie pour estre à la dite convention, en la seconde Salle de Monseigneur l' Abbé, la quelle Pag. 44.

comme

CLASS. IV.
Antonius Taberna.

S. Nicolai gesta in Conventu Atrebatensi.

comme dessus est dit, estoit parée, & sornée tout autour de precieux draps, & riches, tant d'or, comme de haute lice, battu à ur, & sur le pavement des beaux tapis de diverses couleurs en la dite Salle. *Il y eut un peu de question entre le deux Cardinaux pour la preemmenee de leurs sieges, pourceque aucuns disoient que le Cardinal de S. Croix, qui estoit Legat de Nostre Sainct Pere le Pape devoit aller au dessus dudit Cardinal de Chypre qui n'estoit que Legat du Sainct Concile de Basle: la quelle question fut appoisée: car le dit Cardinal de Chypre se vint asseoir au dessous dudit Cardinal de S. Croix*, le quel un peu auparavant on avuit apporté de la Chambre de Monseigneur l'Abbé; en la dite Salle, ou Munseigneur le Duc de Bourgungne vint pour assister à la dite conventiun, a la quelle ne furent Françuis ny Angluis, mais seulement mondit Seigneur le Due, accompagné du Duc de Gueldres, du Comte de Nassau, & de plusieurs Chevaliers, & Escuyers en grand nombre. Quand mondit Seigneur le Duc entra en la dite Salle, le Cardinal de Chypre se leva de son siege & alla à l'encuntre de luy jusques à la potte dela dite Salle, *mondit Seigneur fit grande reverence audit Cardinal de S. Croix, le quel ne s'estoit point levè de son siege pour la maladie de son pied*; & puis mondit Seigneur s'assit dessuus des deux Cardinaux, & le Due de Gueldres qui vint un peu apres, s'assit dessous Monseigneur le Duc de Bourgongne, le *Cardinal de S. Croix* presenta à mundit Seigneur des lettres de nostre Sainct Pere le Pape seellées en plomb, desquelles Monsieur le Chancelier fit lecture, luy estant à genoux devant mondit Seigneur le Duc.

Pag. 48. Parce que dessus est dit, peut apparuir, que les trois parties, c'est à sçavoir le Roy, Monseigneur le Due de Bourgongne, & Henry Roy d'Angleterre furent conclus à entendre à bien de paix: dunt plusieors des assistans eurent grand joye, *mesmoment aucuns disoient, que le Cardinal de S. Croix avoit dit, que pour la bonne conclusion on devoit avoir chantè, Gloria in excelsis Deo.*

Pag. 53. Le dit jour (huictiesme d'Aoust] Maistre Robert le Josne bailly d'Amiens, & Maistre.Gilles Eruart Docteur en Theologie, vindrent excuser pardevers le *Cardmal de S Croix*, les Ambassadeurs d'Angleterre, de ce qu'ils ne pouvoient estre n'y assister par devers les susdits Cardinaux, pour l'occupation qu'ils avoient d'aller à l'encontre desdits Comtes de Sainct Paul, & de Lingny.

Pag. 54. Le dit jour entre sept, & huict heures apres que Monseigneur le Due de Bourgungne fut sorty d'avee les susdits Cardinaux, & qu'il estoit en la chambre d'en bas, *Madame le Duchesse de Bourgongne vint visiter le Cardinal de S. Craix, au quel elle parla assez longuement, & puis elle retournu a son hostel.*

Pag. 63. Le vint-troisiesme jour dudit mois, le dit Cardinal d'Angleterre vint a l'hostel de mondit Seigneur le Due, voir Madame la Duchesse de Bourgongne, la quelle estoit sa niepce; & dudit hostel entre trois, & quatre heures du Vespro vint ceans visiter le *Cardinal de Saincte-Croix*, du quel lieu alla pareillement visiter le Cardinal de Chypre.

Pag. 67. Le vint-neufiesme jour dudit mois, le Cardinal d'Angleterre fut au lieu dela dite convention, où estoit le *Cardinal de S. Croix*, mais le Cardinal de Chypre n'y estoit point encor venu, & quand il eut parlé audit *Cardinal de S. Craix*, il s'en retourna à l'hostel de Monseigneur le Duc Bougongne, où

il fut

il fut honorablemeot receu, & puis retourna à son hostel, & disoit on publiquement le dit joue que le dit Cardinal d'Angleteree avoit peis eoogé de Monseigneue le Duc, pour retouenee en son pays, & que l'eccoed dele peix estoit failly eotee les Ambassadeurs de France, & d'Angleteere. CLASS. IV. Antonius Taberna.

B. Nicolai gesta in Conventu Atrebatensi.

Le dit jour [deuxiesme Septembre] Monseigoeur le Duc, & lesdits Ambassadeurs de Feance entre neuf, & dix heures du soir, forent so lieo dela dite cooveotion jusques a douze heures de nuict, *mondit Seigneur parla longtemps au Cardinal de S. Croix, & pareillement parlerent lesdits Ambassadeurs de France, au dit Caedinal.* Pag. 73.

Son propos fioy, les Cardinaux paelerent aux Evesques, & Abbes illec assistans veous en leur compagnie, & puis Monsieur le *Cardinal de S. Croix* leur dit qu'ils estoient venus sur le temps qu'ils estoieot sur le poinct de rendre leur sentence. Pag. 78.

Le quatorziesme jour dudit mois de Septembre qui fot jour de là S.Croix, le dit *Cardinal du tiltre de S. Croix* descendit de son hostel où il estoit logé, e'est è sçavoie eo la chambee de Mooseigoeur l'Abbé, & viot ouyr Messe à l'Eglise, à la quelle Messe, & devant icelle fut, & essista jusques à ce que le dite Saincte Croix fust adorée, & eemise au milieu du Choeur oo on s eccoustumé chacun an au dit jour de la mettre, & apres qu'il eut devotement adorée fut jusqoes eo fin de la dite Messe evec le dit *Cardinal*, un Evesque de Portugal qoi estoit veou en sa compagnie avec plusieurs autres notables clercs tant en Theologie, comme en Deeret, apres la quelle Messe ledit *Cardinal* donna la benediction, & avec ce à tous les assistans cent, & quarante jours de vray pardoo. Pag. 93.

Le Vendredy vingt-troisiesme joue dodit mois Monseigneur le *Cardinal de S. Croix* fut en l'Eglise de ceans, où il ouyt le Messe do Sainct Espeit, le qoelle ehanta Monseigneor l'Abbé, apres la quelle Messe noos allesmes tous pae devees luy, le quel oo addressaot ses paroles *à moy Prevost, dit que nous estiemes ane belle compagnie, en noas regratiant de là baane chere, & amiable recepeion qa'il avait eu en cette Eglise, en aeus offrant que si nous aviesmes affaire de luy il sereit prest de faire, & accomplir ce de quoy aous le requeriesmes.* Pag. 104.

Le vingt-septiesme jour dudit mois de Septembre Monseigoeur le *Cardinal de S. Croix* qoi avoit esté logé eo la chambre de Monseigneur l'Abbé, depois le cioquiesme jour d'Aoust, jusques au dit joor; partit de la dite ehambre, & s'en eetoorna à son peemiee hostel, e'est à sçavoir à la maison de Pieere de Canteleu, nommé l'Esturgeon: apres qu'il fut logé en la dite chambre sept semaines, & qoetre joues. Pag. 105.

Le primiee jour d'Octobre, qoi fut jour dele translation de Monsieor Sainct Vaast, Moosigneur le *Cardinal de S.Croix* fut à la grand Messe en l'Eglise de ceans, accompagné de l'Evesque do Royaume de Portugal, & eutres Docteoes, qui estojent venus en sa compagoie. Pag. 108.

Le Meceedy cinquiesme joue du dit mois, le dit *Cardinal de S. Croix* se partit de cette ville, eotre neuf, & dix heores du matio, *le quel fut convoyé par Messigneurs le Ducs de Bourgongne, & de Boarbon, & plusieurs Prelats,* Pag. 10€

(a) Antonius Teberna Præpositus Monasterii Sancti Wedasti Atrebatensis huic celeberrimo Conventui interfuit, ejusque Diarium conscripsit, cujus meminit Jo: Jacobus Chilletius in vindiciis Hispanicis Exempl. XVIII. fol. 66.; illudque postmodum edidit notisque illustravit Jo: Colart Parisiis A. D. 1651. in 8.

CLASS. IV. *lats*, *Chevaliers*, *& Escuyers*, & tint le dit *Cardinal* ino chemin pour aller en la ville de Cambray.

VIII.

ANONYMUS COÆVUS.

ANONYMUS COÆVUS

In Historia MS. Galliæ.

Ex Cod. MS. Reginæ Suecorum n.811.

EN la dicte année mil quatre ceot treote & cinq durant le dessus dit siegue de faint Deoys fut jour assigné pour ecmparoitre en la Ville d' Arras pour traitter de la paix entre le Roy de France Charles VII., & Henry Roy d' Angleterre, & Philippe Duc de Bourgongne, au quel jour assigné fut la dicte paix traictée moult haultement, & hoonorablemeot, tant de gens d' Eglise, que de fiecle; Et principallement nostre Sainct Pere le Pape desirant la paix & union entre les dictes parties, *envoya pour Ambassadeur un bon preudhomme Chartreux Cardinal de la Saincte-Croix*, avec luy le Cardinal de Chypre, six Evesques, & plusieurs autres gens de conseil &c.

IX.

OLIVERIUS DE MARCHA.

OLIVERIUS DEMARCHA

In Memoriis suorum temporum Cap. III.

Pag. 82. edit. Guilelmi Rouvillii Anno Domini 1561.

ORaiosi termina cest accideot, & ceste pestilence, qu' apres avoir goerroyé environ vingtdeux ans, le Pape Martin enuoya en France ses Legats & ses Ambassadeurs, & principalemeot le *Cardinal de S. Croix*: qui tellement labourérent, & profitérent en ceste matiére, qu' une iournee fut prise & acceptee de toutes les parties, au lieu d' Arras, eo Artois: à la quelle iournee, par la grâce de Dieu, fut trouvee la paix, la traité, & l'appointement: qui me foot les choses dessusdictes declairer & escrire. A celle convention & assemblee, faicte à Arras, pour le Pape, & le Sainct Concile de Basle furent les *Cardinaux de S. Croix* & de Cypre, & autres: &c.

X.

ROBERTUS GAGUINUS.

ROBERTUS GAGUINUS

Annalium Rerum Gallicarum Lib. X. Cap. II.

Pag. 216. edit Francofurt. Anno Domini 1577.

JAm enim intercesserant collocutiones componendæ pacis, convenerantque, ut ad diem prædefinitum legati Attrebatum mitterentur, reconciliationis faciendæ potestatem habentes. Quamobrem anoo salutis 1435. Attrebati pacis tractatores consedere. Imprimis affuit *Cardinalis Sanctæ Crucis, Romanus Legatus ordine Cartusiensis Nicolaus nomine*: Cardinalis Cyprius, quos Episcopi sex comitabantur, & Abbas Veselaus. Caroli oratores fuere Borboniorum Dux, Comes Richemontus Conestabilis, Remorum Archipræsul Cancellarius, Vindocinensis Comes regli hospitii primarius Magister, Christophorus Haricortus, Adam de Cambray parlamenti Senatus primarius Præses, Guillermus Quadrigarius parlamenteus consul, Ecclesiæ Parisiensis Decanus, & alii permulti, ex Francorum oobilitate non obscuri. Nec defuere Britonum Ducis, Alenconiique; & Barri oratores. Anglorum legationis bf prin-

Anonymi Chronicon habetur in Cod. 811. Bibliothecæ Serenissimæ Svecorum Reginæ, quæ nunc Alex. VIII. Pont. Max. munificentia extat in Vaticano. Anonymus vivebat A. D. 1488., ut patet ex postremis ejusdem Chronici verbis.

Oliverius De Marcha e comitatu Burgundiæ oriundus. Vir primæ nobilitatis, diu vixit in aula Philippi Boni, & Caroli Audacis Burgundiæ Ducum, in quam receptus fuit paulo post Conventum Atrebatensem, ut ipsemet testatur pag. 103. Obiit A.D. 1501. Vide Valerium Andream Bibliothecæ Belgicæ *Part. II. p. 392 edit. ultima.*

Robertus Gaguinus primam Annalium suorum editionem adornavit Parisiis an. Domini 1497. Obiit vero an. D. 1501. Vide Jacobum Le-Long. num. *7502.*

principes contAenerunt, Cardinalis Vicostrensis, Eboracensis Archiepiscopus, Comites Honitoous, & Suffortus, & oonnulli ex dignitate Ecclesiastica viri, com permultis Angliæ nobilibos. Burgundionum Ducis hi primores fuisse traduotur. Leodins, Cameracensinm, & Atrebateosium Antistites, Nicolaus Raolinos Ducis Cancellarius, Gheldrensis, Stampeosis, Sancti Pauli, Vandemotensis, Niveroensisque Comites, & alii ioferioris oominis proceres, quorum freqneos nomerus erat, præter Flandrensiom oratores. Confidentibus, pacis gratia, cujusque partis legatis; *tametsi Sanctæ Crucis Cardinalis plurimum eniteretur*, irritatos præteritis bellis animos, ad concordiam pacemque ducere: nulla ratione Anglorum pertiosciam flectere potuit, ut com Carolo Francorum Rege pacifcerentur. Sed concilio abjerunt re infecta, promittentes, se alia aliqua die conveoturos. Absentibns Anglia *Cardinalis* non propterea cœptum prætermisit: de Burgondi cum Carolo reconciliatione mox afferens mentionem. Quæ res, ficut grata oratoribus fuit, ita finem habuit optatum. CLASS. IV. Robertus Gaguinus.

XI.
NICOLAUS [a] GILLES:

In Annalibus Franciæ.

NICOLAUS GILLES.

ET y vint de par *le Pape, & agens un bon prud' homme Chartreux, qui estoit* Cardinal du Tiltre de Saincte Croix,[1] & entre autres estoit avec le dit *Cardinal* de Saincte Croix un solemnel Maistre en Teologie Thomas de * *Susanne*, qoi tost apres fut fait Evesque de Boulogne, apres fut Cardinal, & depuis apres la mort du dict Pape Eugene fut elù Pape, & nommè Nicolas. an. 1435. * Sarzana.

XII.
JOANNES [b] DES COURTILS

In Mari Historiarum, & Chronicorum Galliæ.

JOANNES DES COURTILS.

EN ce mesme temps 1435.; & pendant lo siege de Saioct Denys, dont dessus est faicte mencion, fut pris journee pour traicter la paix en la Ville d' Arras entre Charles Roy de France d' nne partie, & Henry Roy d' Angleterre; & Philipe Duc de Bourgougne d' au!tre part. An quel jour assigné fut la dicte paix traictée moult haoltement tant de gens d' Eglise, comme de siecle. Et principallement nostre saioct pero le Pape desirant mettre bonne paix, unioo, & concorde eotre les dictes parties v enuoya pour ambassade *ung bon preud homme Chartreux, qui estoit* [c] *Cardinal de Chypre &c.* fol. cxxxvii.

Pour traicter de la quelle paix an devant de la dicte assemblee, *avoit gran-*

(a) Nicolaus Gilles Ludvici XI. Regis Francorum a secretis nbiit an. D. 1503. teste Jacobo Le-Long in Bibliotheca Galliæ num. 7433.

(b) Chronici hujusce auctorem fuisse *Joannem des Courtils* affirmat cl. Le-Long in Bibliotheca Historica Galliæ pag. 388. num. 7554. Duæ ipsius editiones habentur: nos posteriori usi sumus, quæ prodiit Parisiis A.C. 1518., quæque extat in locupletissima Corsinorum Principum Bibliotheca. Vixit *Joannes* sub Francisco I. invictissimo Galliarum Rege, cui opus suum inscripsit.

(c) *Qui estoit Cardinal. de Chypre*. Egregie fallitur *Joannes*; nam duos Cardinales Legatos, qui Conventui Atrebatensi interfuerunt in unum confudit, B. nempe Nicolaum Cardinalem S. Crucis, & Hugonem Lusignanum Cardinalem S. Clementis, quorum alter ab Eugenio Papa IV. alter vero a Concilio Basileensi Atrebatum missus fuerat. Quapropter ea quæ hic refert B. Nicolao tribuenda sunt, qui Titulo S. Crucis in Hierusalem insignitus fuit, & Cartusiensem Ordinem professus.

CLASS. IV. Joannes des Courtils. *grandement penè & travaillè son corps le dit Cardinal, qui estoit legat du Pape* en ceste partie, & avoit esté par diverses journees par devers les dits Roys de France, & d' Angleterre, & pareillement devers le Duc de Bourgougne, *esquels voyages il avoit grandement despendu du sien; mais de ce ne luy chaloit fors, qu'il peust estre moyen de trouver paix, & ycelle mettre avec charitè entre ycelles parties.*

GUILELMUS PARADINUS.

XIII.
GULIELMUS [a] PARADINUS
Annalium Burgundiæ.
Lib. III.

Pag. 747. APprochant le mois de Juillet assigné pour l' assemblée du Parlement pour la paix vindrent à Arras deux Cardinaux, l' un envoyé per lo Pape, l' autre par le Concile de Basle: & avec eux vindrent plusieurs notables Ambassadeurs de diverses nations. De la part du Pape estoit venu *le Cardinal de S. Croix*, & avec luy l' Archidiacre de Mets, & aucuns Docteurs Theologiens: Et dela part du Concile, le Cardinal Chypre, & avec luy l' Evesque d' Ache, & un Docteur nommé maistre Nicolas Ambassadeur du Roy de Pologue: Et de la part du Duc de Milan l' Evesqoe de Albingue &c.

JOANNES BUCHET. an. 1435. Pag. 252. edit. anni 1664.

XIV.
JOANNES [b] BUCHET
In Annalibus Aquitaniæ:

AU dit appointement se trouverent pour le Roy de France Charles Duc de Bourbon: & pour le Pape *Eugene*, le Cardinal de Sainste Croix, *homme de Saincte vie, Chartreux de profession, comme escrit Platine &c.*

FRANCISC. DE BELLE-FOREST. an. 1435. Tom. 2. pag. 108. edit. Paris. An. 1579.

XV.
FRANCISCUS DE [c] BELLEFOREST
Annalium Franciæ Lib. V.
Cap. XCVI.

SUr- sceance d' armes etant donnée entre les François; & Bourguignons comme le jour fut assigné au mois de Iuillet, & le quinziesme d' iceluy, y vindrent aussi de la part du Pape Eugene le *Cardinal de S. Croix*, qui estoit *Chartreux* do professiou &c., & encor avec le *Cardinal de Saincte Croix* vint un grand, & docte personnago Docteur en Theologie, nommé Thomas de Sarzanne qui fut depuis Evesque do Boulogne la Grasse, puis Cardinal, & enfin Pape, & nommé Nicolas.

Pag. 129. Le Conseil se tenoit au Monaster de Sainct *Vaast, ou le Cardinal de S. Croix fit une belle, & docte harangue exhortant les Princes a la paix, & admonestant les deputez de la poursuivre sans animositè, & de se proposer l' honneur de Dieu, & son service, la salut des ames des grandes, & l' allegeance, & repos du peuple.*

Idem

(a) Paradinus Annales suos vulgavit Lugduni apud Antonium Gryphium A. D. 1560.

(b) Joannes Buchet Annales suos primum edidit Pictavii A. D. 1524. in fol. Le-Long. pag. 777. num. 15119.

(c) Franciscus de Belle-forest obiit Parisiis die prima Januarii an. D. 1583. Vide Jacobum Le-Long. pag. 950.

Idem in Historia Novem Carolorum Franciæ Regum Libro III. CLASS. IV.

EUgene Pape qui avoit succedé à Martin, le quel mourût l'an 1431. marry au possible du mal'heur, & calamité de ces deux peuples, s'essaya d'y mettre la paix. Et pour cest affaire envoya aux deux Rois le *Cardinal du Tiltre S. Croix* pour les inciter à concorde. Et quoy que le *Cardinal* trouvast le Roy Charles prest à toute raison, si est-ce que l'Anglois faisoit de si excessives demandes que la paix, & esperance d'icelle s'esvanouit. *Toutesfois travailla tant le Messager du Pape que les Rois feirent trefues marchandes pour six ans.* Franc.cus de Belle-Forest. B. Nicolai gesta in Conventu Atrebatensi Pag. 314.

Or durant ce Concile furent envoyez deux Cardinaux par le Pape Eugene, en France, Bourgogne, & Angleterre, pour traicter, & conduire à fin la paix entre ces trois maisons. Et fut esleu le lieu pour le pourparler, & assemblées des depotez des Princes à Arras. Et pource qu'Eugene vouloit gaigner ces trois grands seigneurs pour appuy de sa cause au Concile, essayoit-il & hastoit la besongne del'accord delayant le reste: pource que ces Princes estoient des principaux de la Chrestienté & comme les appuys d'icelle. Et n'y eust presque Prince Chrestien qui ne se meit en devoir de mettre à fin ceste guerre. Assemblez qoe furent les deputez, pource que le principal dela matiere consistoit entre la France, & Angleterre, furent proposez par les Anglois articles si exorbitans, & peu raisonnables, que chacun cogneut apertement le peu desir qu'il avoit de la paix. Les gens commis par le Roy leur offrirent la Normandie, & partie de Guienne, reservant les hommages seulement au Roy comme souverain. Mais tous ces offres ne servirent de rien. Ainsi fut rompu le pourparler de ce costé, & s'en allerent les Anglois, ayant plustost prins jour à autresfois pour en traicter plus amplement. Restoit le Bourguignon qui estoit present au traicté, tant pour estre plus affectionné à la paix que l'Anglois, que pour estre Arras pres de ses terres, & seigneuries. Or les *Cardinaux de S. Croix* & de Chipre veoyans qu'ils n'avoyent profité à l'endroit de l'Anglois, proposerent au conseil premierement le faict de la foy sur la reduction de Boesmes, la reformation de l'Eglise, & l'union des Princes: à la quelle ayans failly d'une part, prierent fort instamment les François & Bourguignons donner ouverture, & faire conclusion en ce qui touchoit leurs charges selon la volonté de leurs Seigneurs & Maistres. Apres plusieurs propos debatus, Nicolas Raoulin Cancelier de Bourgoigne requis de proposer parla en ceste maniere: assistant la Duchesse femme do deffunct Iean, & Philippe lors Duc de Bourgoigne. Pag. 316.

C'est l'occasion pour quoy aussi nostre Roy à basty les colonnes de son Royaume sur le fondement & plant de pieté & justice, a fin que sa fatale vertu se rende admirable en la suite de deux telles perfections, & establisse son Royaume d'un ciment si bon & ferme que jamais le bastiment en soit, & demeure sans estre empiré. Car bien qu'il y ayt quelque changement si est-ce que la vertu retiendra son heur, comme elle feit du temps de ce bon Charles septiesme, le quel arresta, & confirma la paix jurée à Arras. *Cest accord sembla apporter la ruine & diminution des affaires, & bon heur des Anglois en France*, veu que sur le point d'iceluy, comme le vray pronostique des mal'heurs advenuës, deceda à Rouen le Duc de Bedforth regent pour l'Anglois. Pag. 321.

JO. FRANCISC. LE PETIT.

X V I.

JOANNES FRANCISCUS [a] LE PETIT.

Magni Chronici Hollandiæ, Zelandiæ &c.

Libro IV.

B. Nicolai gesta in Conventu Atrebatensi

ET comme entre tant de Princes Chrestiens il n' y en avoit pas un qui sceut trouver les moyens d' appayser ces princes & Roys, combien que tous deplorassent assez les miseres de la France. En fin Dieu ayant pitie de son peuple, y voulant donner quelque relache *suscita un moyenneur de paix: assavoir Dom Louys de Bar* yssu du costé maternel de la maison Royale de France &c. qui *s' estant depuis s' equestré du monde, & rendu Chartreus*, que le Pape Martin avoit fait Cardinal de Cypre. Ce noble & religieux personnage entendant la perdition, & ruine du Royaume de France [dont il estoit natif] prie Dieu vouloit avoir pitie de son paure Peuple tant affligé .... Tant qu' en fin au Concile de Baale par le Pape Eugene à l' instance dudic Dom Louys de Bar .... fut mis sur le bureau, pour estre decidé en une journee, & convocation, qui se devoit faire de part & d' autre en la Ville d' Arras. Ou se trouverent de la part du Concile & du Pape *le Cardinal de Saincte-Croix Legat du siege Apostolique &c.*

1435.39...

Tous ces Princes, & Seigneurs s' assamblerent en la dite Ville d'Arras le jour de S. Michel 29. de Septembre 1435. Et arresterent que tous les differents qui seroyent là mis en avant demoureroyent à la determination *du Legat* au nom du Concile, & du Pape, & des autres Ambassadeurs la congregez, & deputez par leurs Princes. Et qu'à ces fins les deleguez de la part du Roy de France, & du Daulphin son fils, comme deffendeurs coulpables, & convaincus presenteroyent par escrit leurs offres touchant la reparation

(a) Joannes Franciscus Le-Petit vir scientiæ rei militaris non ignobilis priorem Chronici sui Tomum absolvit A. D. 1598., ut patet ex epistola nuncupatoria eidem præmissa; ex qua etiam constat ipsum opus hujusmodi consuisse ex antiquioribus Chronicis Germanica, ac Belgica lingua conscriptis. At Petitus, seu antiquiores illi Chronographi Germani, & Belgæ, quos ipse consuluit, meras nugas agunt dum *Ludovicum* Barri Ducem S. R. E. *Cardinalem dicunt Tit. S. Crucis in Hierusalem*, ipsumque abdicato Sæculo *Cartusianorum* Regulam professum somniant, neque his contenti eum cum Hugone Lusignano confundentes, *Cardinalem Cypri* nuncupant, ac Conventui Atrebatensi interfuisse affirmant. Meræ quidem nugæ, ac somnia. Etenim *Ludovicus* nunquam *Cartusiense* institutum professus est, neque *Tit. S. Crucis in Hierusalem* insignitus; sed primo cum in Sacrum Collegium cooptatus fuit a Benedicto XIII. Pseudo-Pontifice *Diaconiam S. Agathæ* consequutus est, inde presbyter factus *Tit. obtinuit SS. XII. Apostolorum*, e quo tandem ad *Portuensem episcopatum* evectus fuit, ut diximus in notis ad Epistolam VII. Martini Papæ V. Quod vero Conventui Atrebatensi interfuerit, id omnino falsum est; nam qui fieri potuit ut Ludovicus huic Conventui interfuerit, qui quinquennio antequam Conventus indiceretur supremum diem obierat? Siquidem Ludovicus mortuus est die 23. Mensis Junii an. 1430. ut patet ex Epitaphio quod vulgavit Ciacconius *Tom. II. col. 740.*, & ex antiquitatibus Galliæ Belgicæ Richardi Vasseburgii Archidiaconi Virdunensis, quas laudat Cl. Calmetus *Tom. II. Hist. Lotharingiæ pag. 760.* Verum David Blondellus in Notis mss. quas apposuit ad Historiam Genealogicam Ducum Barri a Cl. Du-Chesnio conscriptam *pag.* 19. hujusmodi Epitaphium laudans, quod Virduni extat in Ecclesia Cathedrali, legit 1. *& Julii*, non Junii, ut Nomenclator Cardinalium & Ciacconius, *temporæ mensis erant*; quam lectionem etiam confirmant Sammartani Fratres *Galliæ Christianæ Tom. III. pag. 1171. edit. prima* in Episcopis Virdunensibus. Blondelli Notæ mss. authographæ in singulas fere Historias Genealogicas a Cl. Du-Chesnio editas extant in amplissima Bibliotheca Josephi Renati Cardinalis Imperialis, cui nunc præsum beneficio BENEDICTI XIIII. PONT. MAX. Ludovici Cardinalis Testamentum vulgavit Cl. Calmetus in Appendice monumentorum *Tom. II. Hist. Lotharingiæ pag.* DCXXXVIII. quod *datum & actum fuit in Villa de Varennis die Mercurii vigesima Mensis Junii Anno D.* 1430.

CLASS. IV. Jo. Franciscus Le-Petit. a. Nicolai gesta in Conventu Atrebatensi

ration pretendüe de l' homicide commis en la personne do Duc Jean de Bourgongne Pere Philippes. Et d'autre part qoe le Duc Philippes demandeur en la mesme matiere exhiberoit aossi par escrit sea fios, & conclusions tendantes à la dite reparation, lesquels ainsi de part, & d'autre couchez sur le hureao *seroyent remis sur l'urbitruge du dit Legat*, & Ambassadeura, les deputez du Roy, & du Daulphin de France, furent offre au Roy d'Angleterre de loy quitter la Duché de Normandie à la tenir en Fief de la cooroone de France, d'où elle estoit yssoe, & de l'ancienne appennage d'icelle; & moyennant ce le Roy d'Angleterre restitoeroit au Roy de France toutes les villes Forteressca, & chasteaox qu'il avoit conquis sur luy eo guerres dernieres: de ce se submettana audit *Legat*, & Ambassadeurs. Les Aoglois ne voulorent en manicre quelconque accepter ces offres, iosistaos à ce que leur Roy demeureroit Roy de France, tant en vertu de l'accord, & traité de mariage donc nous avons parlé cy devant, que de ce qu'ils avoient conquis par le droic des armes, ayans presque gagné toute la Fraoce. Les deputez François s'y opposerent de tout poinct,& parainsi les Aoglois s'apprestioent pour se retirer & *le Legat* eoteodaot l'intention de leur retraitte, les fit arrester, & leur assigner jour; mais ils n'en tindrent compte, & ne voulureot poiot comparoir, parquoy ils furent excommuoiez, aggraviez selon les droits Caooniques, dont ils appellerent au Concile; disans qu'ils vouloyent avoir pareillement noe declaration par escrit des offres, & propositions du Roy de France, pour les communiquer à leur Roy en sa presence: ce qu'ils disoyent pour avoir excuse de se retirer, s'asseurans bien qu'en leur absence, & saos eux le Duc de Bourgongne traitteroit nulle paix ayana leur Roy, & le dit Doc, comme noua avons dit cy devaot, promis l'un à l'autre de ne jamais accorder ny faire paix avec les Fraoçois, que ce ne fut du consentement mutuel d'eux deux.

Le Duc les voyans partys de l'assamblée se vooloit pareillemeot retirer. *Le Legat, & Ambassadeurs entendans les apprestes de son departement, le pryerent d'attendre encore quelque peu: la retraitte estant differée pour ce jour, le lendemain ils retournereat pardevers luy, le priants, & obtestant sur toutes choses sainctes, & sacrée de vouloir imiter en cela l'exemple de nostre Seigneur Jesus Christ [le quel pendunt u l' urbre de la Croix prioit pour ceux là mesmes, qui le crucifierent] & partaat qu'il voulut pardonner la mort de son Pere, luy alleguans beaucoap de raisons, par les quelles il luy demonstroyent, qu' avec honneur, & saine conscience il le pouvoit faire, ce qu'il ne devoit pas differer, & à ques l'alliance faite avec les Anglois ne le pouvoit ny devoit empescher: considerè les belles, & grandes offres, que le Roy de France luy avoit faites. Davantage le Legat au nom du saint Concile, & du Pape luy promettoit de l' absoudre, & dispenser du serment, & de l' aliance, qu' il avoit faite avec les Anglois.* Non obstanc toutes ces remoostraoces, & obtestations le Duc demourant ferme en ses propos, Madame Elisabeth sa femme les larmea aux yeux se jetta à ses pieds le priaot poor l'amour de Dieu vouloir eotendre aux bonnes, & salutaires exhortations, qui luy estoient faites, & de vouloir oublier la vangeance, qu'ila s'estoit tant imprimé en l'esprit de la mort de soo Pere. Le Duc ayanc le coeur plein d'amertume releva sa femme par la main, tousjours se complaignant d'on tant execrable meurtre, & tousjonra perseverant en son opioion, ne voulut, qu'on luy en parla plus.

Et

CLASS. IV. Joannes Franciscus Le-Petit.

Et comme tous ces Seigneurs voyoyent, que ny par remonstrances ny par prieres, on ne luy sçavoir flechir le coeur. Finalemement Le *Legat*, & le Cardinal de Cypre se mireut eu pied au milieu de tous ces Princes, & Ambassadeurs, & dirent tout hault, & a l'oeil ouvert au Duc. *Mouseigneur nous vous avons priéz, & vous nous avez mesprisez; nous sommes venus vers vous pour vostre salut, vous ne nous avez point voulu ouyr, & nous avez rejettez: maintenant nous vous disons, que si vous n' obtemperez à nos requestes, & commandements, nous procederons allencontre de vous [eu vertu, & authorité du Sainct Siege, au nom du quel nous agissons au fait present] comme contre un fils rebelle, & desobeissant à nostre mere Sainct Eglise, & vous maudirons avec toutes les execrations, excommunicationes, & anathematisations, qui nous serà possible.*

Le Duc oyant ces propos se trouva fort perplex, & en grand angoisse, ne sachant comment il en useroit pour le respect del'aliance, qu'il avoit avec les Anglois. D'autre costé il consideroit les grandes offres, que le Roy de France & leDaulphin son fils luy avoyent faicts pour reparation de la mort de son Pere, qui le mettoit en telle anxieté, & perplexité, qui ne sçavoit ce qu'il devoit faire ny dire. En fin apres, que par ses souspris & sanglots, il eut esmeu tous les assistens à larmes, & à se contrister avec luy, chacun tenant la teste baissée, il demanda avec un profond souspir aux Cardinaux. Si par honneur, & en saine conscience il pouvoit particulierement traitter quelqu' accord de paix avec le Roy de France, sans y attendre le consentement du Roy d'Angleterre. A quoy luy fut respondù *qu' il se pouvoit librement faire; & qu' au nom de l' Eglise universelle ils l' en absouldoyent de tout poinct, par lettres, & bulles autentiques seellées de leurs seaux: & le deslivroyent de toutes promesses & obligations qu'il avoit avec le Roy d'Angleterre; veu què les Anglois demeuroient opiniatres, & ne se vouloyent reconcilier, non contents de tant, & de si grands, & specieuses presentations qu'on leur avoit faites.*

Quoy oü le Duc se submit à ce, que les dicts Seigneurs *Legat*, Prelats, Ambassadeurs, & autres Seigneurs trouveroyent raisonnable leur donnant plain pouvoir, & authorité de passer plus outre, & de proceder au traicté d'une bonne, & ferme paix, dont toute l' Assamblee le remercia, lovans Dieu d'avoir acheminé cest affaire jusques à ce poinct.

XVII.

EXCERPTA EX TRACTATU ATREBATENSI

Inter Carolum VII. Francorum Regem, & Philippum III. Ducem Burgundiæ.

EXCERPTA EX TRACTATU ATREBATENSI A.D. 1435. *Dumont Corps Diplomatique Tom. II. Pag. 310.*

QU' en ladite Ville de Monstreau, ou au plus prés d' icelle, que faire ce pourra bonnement, sera fait, construit, & institué par ledit Roi, & à ses fruis, & dépens, une Eglise, Couvent P.II. de Chartreux, c'est à savoir, pour un Prieur, & douze Religieux, avec les Cloîtres, Salles, & Refectoirs, Grange, & autres Edifices & Monastere, qui lui seront necessaires, & convenables; & lesquels Chartreux, c'est àsavoir le Prieur, & douze Religieux, seront fondez par le Roi, & de bonnes rentes annuelles & perpetuelles, & bien amorties suffisamment & convenablement, tant pour le vivre desdits Religieux, & entretenement du divin service, comme pour les soûtenemens des Edifices du

do dit Mooaſtere , & autrement juſqu' à la ſomme de huit eens livres pariſis par au da revenué , à l' Ordonnance , & par l' avis *de tres-Reverend Pere en Dieu Monſeigneur le Cardinal de S. Croix , ou de celui , ou ceux qu' il voudra à ce rommettre .* CLASS.IV. A.D.1435. Excerpta ex Tractatu Atrebatenſi.

VII. Que ſur le Pont de Monſtreau au lien , où ſut fait ledit mauvais cas , ſera faite , edifiée , & hien entaillée , & entretenué à tuûjours aux dépens du Roi , nne belle Croix de belle façon , & ainſi qu' il ſera diviſé par le dit *Monſeigneur de S. Croix, ou ſes Commis* .

VIII. Qu'en l'Egliſe des Chartreux las Dijoo , en laquelle giſt & repoſe à preſent le corps dudit ſen Monſeignœur le Duc Iean , ſera ſondée par le Roi, & ſes deſcendans , nne haute Meſſe de *Requiem* qui ſe dira ehacun jour perpetuellement au grand Autel dela dite Egliſe , à telle heure qui ſera diviſee . Et la quelle ſondation ſera donnée , & aſſignée de bonnes rentes amorties , juſqu' à la ſomme de eent livres pariſis de revenuë par an , & auſſi garnie da caliees , & ornemens , comme deſſus .

IX. Que lesdites foudations , & edifices , ſeront eommencez à faire le plûtôt , que bonnement faire ſe pourra . En ſpecial commencera-t-on à dire & eelebrer laſdites Meſſes , incontinent aprés ledit Accord paſſé . Et au regard des edifices qui ſe doivent en ladite Ville de Monſtreau , ou plus préa d' iealle faire , on y eommercera à oovrer dedans trois mois aprés que ladite Ville ſera reduite en l' obeiſſance dn Roi , & continuera-t'-on diligemmet ſans interruption , que iceux edifices ſeront tous parſaits & achevez dedans cinq ans aprés enſuivaos : & quant aux deſſuſdites ſondations on y beſognera ſans delai le plûtôt que ſaire ſe pourra . Et pour ees eauſes tantôt aprés ledit Aecord paſſé , ſera faite & aſſignée le haute Meſſe aox Chartreux de Dijon , dont deſſus eſt faite meotion , avec ce qui en dépend ; c' eſt à ſavoir , do livres , calices , & autres choſes à ee neceſſaires , & auſſi y ſera dite , & eelebrée aux depens du Roi , la baſſe Meſſe quotidienne , qui doit être ſoodée en l' Egliſe de Mouſtreau , ſi-tôt qu' elle ſera reduite en l' obeïſſance du Roi ; & au ſurplus toochant les edifices , & ſondations, qui ſe doivent ſaire en la Ville de Monſtreau , & auprés d' icelle, de la part du Roi ſera miſe dedans leſdits trois jours aprés qu' icelle Ville ſera reduite en l' obeïſſance du Roi és mains d' icelui , on ceux que y voudra commettra Monſeignenr le *Cardinal de S. Croix*, eertaioe ſomme d' argent ſuffiſant pour commeocer à ſaire leſdites ouvrages & edifices , & aeheter les calices , livres , & ornemens , & autres ehoſes à ee neceſſaires , & convenables . Et d' autre part ſeront lors auſſi aviſées , aſſiſes , & délivrées les reotes deſſus declarées montaos pour le dit lieu de Monſtreau huit eens livres pariſis par an , bien revenans , ſeurement , amorties , & aſſiſes au plus prés que bonnement ſaire ſe pourra dudit lieo de Monſtreau , ſans y comprendre les eent livres pariſis de renta qoi doivent ȝutre aſſiſes pour la ſondation dela dite hante Meſſe des Chartreux de Dijon &c.

Donoé en nôtre Ville d' Arras le 21. jour du mois de Septembre l' an 1435. *Ainſi ſignées* , par Monſeigoenr le Due de Bourgogne en ſon Conſeil .

CLASS. IV.

PETRUS SUTOR

XVIII.
PETRUS SUTOR [a] GALLUS
De Vita Cartusiana Lib. II. Tract. III. Cap. VII.

Pag. 593. edit. Coloniens.

NIcolaus *Albergatus* ex insigni familia natus, *Cardinalis S. Crucis*, & Bononiensis Ecclesiæ Præsul: humanarum, divinarumque rerum cognitione mirum in modum ornatus, sanctimonia præcipuus, fama percelebris post primæ ætatis florem mundi oblectamenta deseruit, & vias Domini duras ingressus. Cartusianum ordinem professus est. In quo quidem cum annos aliquot laudabiliter exegisset, multis dignitatibus [licet refragans, ac enixissime reluctans] donatus est. Quas consecutus, *diligentissime studuit pristinum religionis rigorem observare*, bonumque Præsulem in omnibus referre, & reipublicæ Christianæ subsidio, adminiculoque singulari semper esse. Sed, & ut sydus ubique refulgens omnibus prodesset, multas scribere curavit epistolas eruditissimas, cœlestem animi sui pulchritudinem, ac sapientiam pene divinam referentes: Tandem post multos felices, preclarosque actus, post labores, sudoresque varios, post legationes cum plena, & ampla potestate celeberrimas; post gravem denique calculi morbum [quo ad mortem usque fatigatus fuit] rebus excessit humanis. Quo vita functo, tota flevit Civitas, tota planxit Italia: de quo meminit multa cum laude Poggius Florentinus, extollit & cum magnifice Bostius, dicens &c.

LUDOVICUS GOLLUT.

XIX.
LUDOVICUS [b] GOLLUT
In Memoriis Historicis Reipublicæ Sequanorum & Comitatus Burgundiæ Lib. X, Cap. LXVII.

Pag. 705.

LEs mesmes [c] Annales disent, que le Duc se monstrat difficile, & qu' il refusat plainement l' accord aux François: & que le *Cardinal de Saincte Croix* en estant fasché l' havoit menacé, de practiquer contre luy, & contre les Anglois, la puissance de l'Eeclise; & adioustent les mesmes Annales, que *le Cardinal, vueillant monstrer au Duc la puissance Ecclesiastique, s' estoit faict apporter du pain blanc, le quel [en grande asseurance] il havoit mauldict, en la presence de tous: & que a l' instant, le pain estoit devenu noir; & puis que le Cardinal chaugeant d' imprécations, les havoit faict la benédiction: moienant la quelle, le pain havoit reprins sa primiere blancheur: De quoy le Duc havoit esté grandement espouventé, & havoit promis de faire accord, avec le Roy, se contentant de la vengeance, qu' il havoit prins, de la mort de son pere.*

B. Nicolaus insigni edito miraculo Philippum Burgundiæ Ducem pacem subscribere compellit.

ANONYMUS GALLUS

XX.
ANONYMUS [d] GALLUS
In Numenclatore Cardinalium.

NIcolaus *Albergatus*, Civis, & Episcopus Bononiensis, ordinis Cartusianorum Cardinalis, ex cujus contubernio, & schola Nicolaus V., & Pius II. Pontifices Maximi prodiere, *purpuræ accessione ne latum quidem* un-

(a) Petrus Sutor Gallus Theologus Parisiensis, obiit anno Domini 1537. 18 Junii, vide Theodorum Petrejum in Bibliotheca Cartusiana pag. 269.

(b) Ludovicus Gollut Dolensis Parlamenti Advocatus Opus suum inscripsit Philippo Secundo Hispaniarum Regi anno 1588. edidítque Dolæ anno 1592. in fol.

(c) *Les mesmes Annales* nempe Annales Belgici, & Aetavi a Meyero, & Pontio Heutero conscripti.

(d) Anonymi liber prodiit Tolosæ anno Domini 1614. apud Dominicum de la Case.

unquam institutum decedere voluit: quinimmo *in jejuniis supra morem frequens, verberum, & cilicii, ut carnis contumaciam edomaret, usum nullo non tempore retinuit*, studiaque majore opera repetiit: scripsit. CLASS. IV. ANONYMUS GALLUS.

I. *Recollecta multæ lectionis.*

II. *De inexcusabili peccatoris nequitia.*

III. *Orationes ad Venetos, & Philippum Vicecomitem Mediolani Ducem pro pace.*

IV. *Sermones multos.*

V. *Epistolas eruditissimas, ut habet Petrus Sutor:*

Obiit Senis anno 1443. ibidemque in Ecclesia Cartusianorum sepultus est.

XXI.

HENRICUS [a] SPONDANUS

HENRICUS SPONDANUS

In continuatione Annalium Ecclesiasticorum Tomo I.

LAboravit idem hoc eodem anno Martinus Pontifex in sancienda concordia inter Philippum Ducem Mediolanensem, & Venetos, Florentinos, atque alios Principes, & populos contra eum fœderatos: misso ad hoc legato *Nicolao Albergato* Bononiensi cive, & Episcopo ex ordine Cartusiensi, *creato nuper invito Presbytero Cardinale tit. S. Crucis in Jerusalem [unde ille signum Crucis pro insigni gentilitio ferre cœpit] viro usquequaque doctissimo, piissimo, prudentissimo, & apud omnes illius temporis auctores laudatissimo*: cujus vitam omnibus numeris absolutam olim Joannes Baptista Zeno Episcopus Feltrensis, postea Carolus Sigonius diligentissime conscripsere; pleraque omnium egregiaque de eo testimonia in unum collegit, ediditque Coloniæ Georgius Garnefelt Cartusianus. Is autem rem sibi a Pontifice commissam eo deduxit, ut conclusa pax fuerit, conditionibus quidem Philippo satis gravibus, sed tamen pene necessariis, eo quod multas jam clades, & præliorum, & urbium accepisset ab adversariis, essetque in via plures accipiendi &c. an. 1426. §. II. pag. 791.

Ac speciatim Rex petiit a Concilio Cardinales de Cypro, & S. Petri ad Vincula; ab Eugenio vero Pontifice, *S. Crucis* & Arelatensem. Fuit autem hic Conventus Atrebatensis, tuncque longoque post tempore tota Gallia celeberrimus. Cui interfuerunt pro Summo Pontifice *Nicolaus Albergatus Cardinalis S. Crucis*, qui jam alias ea in re totis viribus laboraverat; pro Concilio Hugo Cardinalis Cyprius, multis stipati Episcopis, & Theologis: pro Carolo Rege Dux Borbonii, Comes Richemundi &c. an. 1435. §. VI. pag. 533.

Ducem autem Burgundiæ rogatum ab iisdem Legatis, acquievisse concordiæ cum Rege Christianissimo componendæ; postquam per eosdem Legatos solutus fuisset ab omni obligatione juramentorum, ac conventionum ab eo cum Anglis antea factarum, quibus hujusmodi pax impediretur. Ita ibi: ex quibus licet intelligere quid alii Principum Legati in his egerint: ac potissimum nomine Pontificis, *Cardinalis S. Crucis, cujus præcipuæ fuere in his omnibus partes*, cujusque egregia navata opera describitur in ejus Vita a Sigonio, celebraturque ab omnibus scriptoribus, qui de his agunt; ac præcipue ab Ænea, seu Gobellinum dixeris, in Commentariis Pii II. Ubi etiam traditur, quasdam simultates inter illos duos Cardinales intercessisse de suarum legationum auctoritate, ac prærogativa; *sed in omnibus prævaluisse Cardina-* §. VII.

(a) Henricus Spondanus Episcopus Appamiarum obiit A. D. 1643. xv. kal. Junias. Vide Frizoniam in ejus vita cap. 30. Continuationem Annalium Ecclesiasticorum vulgavit Parisiis anno 1639.

CLASS. IV. Henricus Spondanus. *dinalem S. Crucis*, ac Ducem a jurejurando, quod Anglico præstiterat auctoritate primæ Sedis absoluisse; satius esse arbitratum, ex duobus regnis alterum salvare, Francis inter se pacatis, quam perseverantibus odiis utrumque perdere. In ejusdem autem Vita referuntur eadem illa, quæ in prædicta relatione Basileensi, de oblatis utrinque a Regibus conditionibus. Ampliusque additur de petitionibus Burgundi; quamquam essent illæ graves admodum, tamen acceptas fuisse ab oratoribus Regis. Agnoscunt idipsum Franci Scriptores. Sed nihil nimium tunc visum est præ cupiditate distrahendi Burgundum ab Anglis: *haud ignara Rege, hoc fœdere Galliæ opes, quæ nimium accisæ erant, brevi restitutam iri; uti & factum videbimus &c.*

an. 1443. §. 1. pag. 900. Quo tempore ibi mortuus est vii. Idus Maij *magnus ille Nicolaus Albergatus Cardinalis S. Crucis Cartusianus*, de quo sæpe superius: quem cum frequenter Eugenius nocte solus invisisset, voluit etiam publice ejus funeri interesse; præter morem quidem Pontificum; (quamvis, & Gregorium X. æque S. Bonaventuræ Cardinalis funus comitatum esse, suo loco viderimus) sed & intimo affectu, quo tantum virum prosequebatur. Mortuus est anno ætatis suæ LXVIII. ex morbo calculi; qui extractus post ejus obitum inventus est bilibris magnitudine ovi anserini, ex minutissimis arenolis paulatim concretis: *quem Pontifex pro concepta sanctitatis ejus opinione retinuit*; Florentinæ Cartusiæ Monachi (apud quos etiam sepultus est, Senis eo, ut jusserat, translatus) deinde habuere. Illum Poggius Florentinus oratione funebri laudavit; præter Jacobum Zenum, & Carolum Sigonium, qui ejus vitam luculenter scriptis mandarunt: quæ omnia extant uno volumine edita una cum aliorum quamplurimorum celebrium auctorum eximiis de illo elogiis, scriptorumque ejus enumeratione. Erat præfectus ipsius familiæ, quando is obiit, Thomas Apostolicus Subdiaconus, qui postea fuit Nicolaus V. Pont. Max., in ejus honorem eo nomine sibi assumpto: a quo etiam ipsi post obitum apparente, & de felici suo statu commonente, Pontificatum prænunciatum esse traditur &c.

XXII.

ANTONIUS [a] AUBERY

In Historia Cardinalium, in Vita B. Nicolai Albergati.

ANTONIUS AUBERY Tom. II. pag. 135. IL vint l'an mil quatre cens trente-un, Legat en France, pour moyenner une paix, entre le Roy Charles Septiéme d'une part, & Henry VI. Roy d'Angleterre, & Philippes le Bon Duc de Bourgogne, de l'autre. Il y travailla avec toute la diligence & la dexterité possible, & neantmoins il ne pût jamais procurer autre chose qu'une treve pour six ans, entre le Roy de France, & le Duc de Bourgogne &c.

pag. 137. La France qui avoit conservé inviolable son obeissance envers le Saint Siege, & qui ne s'étoit pas voulu jusqu'alors mêler dans les intrigues du Concile de Basle, meritoit bien d'être particulierement considerée par Eugene IV. le quel ne pouvant souffrir, que ce Royaume Chrestien fût si long temps travaillé de guerres, tant civile, qu'*étrangere*, y delegua pour la seconde fois le *Cardinal Albergate*, avec charge de traitter d'accord, entre sa Majesté Tres-Chrestiene d'une part, & le Roy d'Angleterre & le Duc de Bourgogne de l'autre. *Le Legat* moyenna d'abbord une suspension d'armes pour quatre mois, & ayant conferé à Nevers, puis à Arras, avec les Ambassadeurs

(a) Antonius Aubery secundam Historiæ suæ partem vulgavit Parisiis Anno Domini 1643.

sadeues des Princes interessez, il oe put pas conclure de paix entre les deox Coueoones; mais en eschange il recnocilia le Duc de Bourgngne avec le Roy Charles VII. *En quoy il obligea infiniment la France, les forces de la quelle s' etant reunies par ce moyen furent plusque suffisantes, non seulement pour arrêeer le progrez des armes des Angleis, mais aussi par leur ruair les prodigieuses conquestes, qu' ils auoient faires depuis quelques annèes.* Il faut remarquee, qoe le *Cardinal Legas*, afin qu' il eût dequoy gagoer la bien-vuelllance des peuples, vers qoi il alloit, auoit obtenù de sa Sainteté, dispense d' âge pour vinge cioq persnones Ecclesiastiques, qu' il pouvoit promouvoir à l' Ordre Sacré de Prêtrise, aussi tôt qu' elles auroient atteiot vinge-deux aos.

CLASS. IV. Antonius Aubery.

Quoy qoe les *grands sentimens de pietè qu' il tèmoina en sa deniere maladie, fussent extrèmement edificatifs, il n' y eut rien neantmoins de plus exemplaire pour ses domestiques, ny pour le Pape mème, qui l' allois souvent visiter de nuit que son insigne pacience; la quelle il conserva durant les plus cuisantes douleurs*, qoi se puissent imaginer causées par uoe pierre de la grosseur d' on oeuf d' Oye, qu'il auoit dans la vessie. La nouvelle de cette mort etant sçeue à Boulogne, y apporta une grande consternation publique, & fit fermer les boutiques, & le Palais. On luy fit trois jours consecutifs, trois services eo la Cathedrale, où assisterent les Compagnies souveraines, & le Corps de la ville. Ses obseqoes furent honorées de la presence de sa Sainteté, & son corps fut porté à la Chartreuse, proche de Florence, doot il auoit autre fois été Prieur; où se voit cet Epitaphe &c.. Pag.138.

L' on garde encore auiourd' huy, avec beaucoup de soin dans la Sacristie de cette Eglise la pierre qu' oo luy atirée de son corps, son rochet, & ses sandales; *d' autant qu' il est presque generalemens reconnù pour un des Beats de son Ordre*. Et nous remarquons particolierement *que l' autheur du catalogue des Saints, & des Saints Tutelaires de la ville de Boulogne, qui est à la fin de ce bel ouvrage, que le Cardinal Paleotto a composè, pour l' instruction tant des Prelats, que du reste du Clergè, n' a point doneè de luy donner ceste qualitè, comme deue à ses merites*. Il est instituteur de cette Procession solemnelle, qui se fait tous les ans à Boulogne, le quatriéme de Juillet, où se porte l' Image de la Bien-heoreose Vierge, dépeinte par Saint Luc. C' est aussi luy qoi a donné aox Peres Chartreux de la méme ville, le crane de Sainte Anne, dont Henry VI. Roy d' Angleterre luy avoit fait present, lors qu' il alla pour la derniere fois Legat en France &c.. Pag.139.

XXIII.

JOANNES [a] COLLART

JO. COLLART.

In Notis ad Diarium Pacis Atrebatensis Antonii Tabernæ.

(LE *Cardinal de S. Croix*) *le Bien Heureux Nicolas Albergati* d' une noble maison de Boulogne la Grasse, il entra au Sainct' Ordre des Chartreux, & fit sa professioo en la Chartreuse de Boulogne, de la quelle il fut Prieur, & de celles de Rome, Florence, & Maotoue. *Par reputation de ses vertus il fut eleu Evesque de Boulogne* l' an 1416. Il tascha por tous moyens (qooy qo' en vain) d' empescher, qoe son election ne fust confirmée, Les Cytoyens de Boulogne estant en different pour les libertez de leurs villes avec le Pape, ce *Sainct Evesque* fut deputé vers sa Saincteté pour traicter d' accomodement, il luy commanda de publier son Interdit a Boulogne pour ramener les dits Cy-

(a) Joannes Collart hæc scripsit Anno Domini 1651.

perpelliceum, atque sandalia, in sacraria sua magna Religione conservant: Bononienses vero, Crucem argenteam, quam Legatus Apostolicus præferebat, & alteram, quam sacris operans in pectore gestabat; item acerram, & thuribulum ejus, Ecclesiæ suæ relicta ostendunt. Apud utrosque autem, & in universo Cartusiensi Ordine, *eam sibi Sanctitatis opinionem peperit, ut nomine, & epitheto a majoribus accepto, & de manu in manum tradito, in hunc usque diem B. Nicolaus vocitetur.* CLASS. IV. Ludovicus Donius.

XXV.
GUILELMUS [a] MARLOT

GUILELMUS MARLOT.

Metropolis Remensis Historiæ Toma II. Libro IV.

INterea temporis ad Conventum Atrebatensem Mense Julio anno 1435. *Nicolao Cardinale Tit. S. Crucis* ab Eugenio Papa, & Cardinale Cypri a Synodo Basileensi missis, paci conciliandæ adnitentibus, Regum, ac Principum Legati convenerunt. Caroli Regis fuere Carolus Dux Borbonius, Arturus Richemondanus Magister equitum, Reginaldus Pontifex Remorum, & alii; *hic omnis ævi tota in Gallia fuit celeberrimus*. Postquam cum Anglis inqua petentibus nihil proficei potuit, ventum ad Burgundionem, qui rogatus mitiorem se præbuit sanandis reipublicæ calamitatibus, præsertim cum videret id Deo esse curæ. Cum ergo satis superque de cæde parentis acerbas sumpsisset pœnas, timeretque ne civilibus bellis arderet Flandria, quæ passim per urbes Civium tumultibus, velut flammulæ erumpebant, pactis, quas voluit conditionibus, Legatisque Caroli facinus per imperitiam adolescentiæ excusantibus, paci tandem acquievit, quæ ii. Kalend. Octobris per totam Galliam calamitatibus fessam publice denuntiata, innumeros mortales miro effecit gaudio. An. 1435. Pag. 714.

Nicolaus Cardinalis Tit. S. Crucis in Hierusalem Franciæ legatus, ac unus ex mediatoribus pacis Atrebatensis Remos venit Mense Octobris, quem Canonici cappis induti receperunt ad gradus Ecclesiæ, concessitque indulgentias Ecclesiæ S. Dionisii, die festo prædicti patroni, petentibus Abbate, & Religiosis. An. 1436. Pag. 715.

XXVI.
FABERTUS

FABERTUS.

In Historia [b] Ducum Burgundiæ.

LEs Cardinaux autorisez sur ce point l' appaiserent en lui alleguant, que le repos de la Chrestienté devoit l' emporter sur un serment conçu temerairement, & par un esprit de vangeance; mais cette reponce ne satisfaisant pas encor ce coeur fidelle, le *Cardinal de S. Croix* le menace d' agir contre lui, comme contre le perturbateur de l' Eglise; il prit un pain blanc; & l' ayant maudit en detestation des opiniatres, ce pain devint au meme instant aussi noir, que du charbon, & ne reprit sa premier blancheur, qu' apres que le *Cardinal* l' eut beni, & provuit comme un temoin du bon droit, que Philippe avoit de se separer des Anglois. Miraculum à B. Nicolao editum. Pag. 291.

XXVIII.

(a) Marloti Historia edita fuit Remis Anno Domini 1679.
(b) Faberti Historia in lucem prodiit Coloniæ A.D. 1687. in 12. De eo vide Acta eruditorum Lipsiensium ejusdem anni *pag.* 360.

CLASS. IV. NATALIS ALEXANDER. Tom. VIII.Pag. 12, edit. Parisien. Anno 1714.

XXVII.

NATALIS ALEXANDRR

Ordinis Prædicatorum

Historiæ Ecclesiasticæ Sæculi XV. Capit. I. Articulo V. De Nicolao V.

EUgenlo IV. legitimis sossragiis sossectus est Thomas Sarzaoensis, Tit. S. Sosannæ Presbyter Cardinalis, & Booon. Episcopus, eui *B. Nicolaut Cardinalis Albergatus*, cojus in obsequiis, ac familiaritate fuarat, Pootificatum prædixerat; in cujus memoriam nomen sompsit Nicolai V. &c.

GABRIEL DANIEL. An. 1431, Pag. 1097.

XXVIII.

GABRIEL DANIEL

Societatis JESU

Historiæ Regni Francorum Tom. II.

LEs autres Prioces de l' Europe, soit par iodifference pour la France, soit par desespoir de réussir, étoieot spectateurs oisifs de cette fuoeste guerre. Les Papes seuls faisoient de temps en temps quelqoes efforts. Eogene IV. qui venoit de mooter sor la Chaire de Saint Pierre, regarda comme un de ses premiers devoirs de s' employers à trover quelqoe voye d' accommodemeot entre las deux Couronnes. Il envoya ponr ce sujet le *Cardinal de S. Croix* Legat an France, qui eut à Auxarre des cooferences avec les dépotez des deux Rois. Il en eut encorred' autres à Corbell; mais il na put rieo gagner, tant les prétentioos des deux partis étoieot opposées. Il fit seolemeot conclure une Tréve de six ans entre le Roy, & le Duc de Bourgogoe: & c' étoit un grand conp pour le Roy; mais elle fut rompue peo de mois aprés.

CLAUDIUS FLEURY.

XXIX.

CLAUDIUS FLEURY

Historiæ Ecclesiasticæ Tom. XXII.

An. 1435. Pag. 106. §. 130.

SUivant cette resolutioo il se fit à Arras la plus granda, la plus noble, & la plos celebre assemblée, doot on ait eotendu parler daos ce siecle. Tous les prioceps de la Chrétieoté y avoient leurs ambassadeors, le Pape & le concile chachun son légat, las fourriers y marquerent les logis pour dix mille chevaux: *le legat du Pape ètoit Nicolas d'Albergat Cardinal de S. Croix, qui avoit déja tant travaillé à cette paix*: celui do coocile étoit Hugues Cardinal de Chypre, il y avolt aussi plosieurs Evêqoes & theologiens &c.

Pag. 107. §. 131.

On connoît encore par ce recit que les légats do Coocile exhorterent les Anglois à recevoir les offres do Roi de France qui étoient très-justes, mais ceuxci n' ayant rieo voulu relâcher de leurs prétentions; cela fut causa que le Duc de Bourgogne se détacha d' eux, & fit son traité separément, aprés qoe le *Cardinal de S. Croix* l' eût absous de la part du Saiot Siege, de la foi qo' il avoit promise aux Aoglois, non obstant la préteotion do Cardioal de Chypre, qui etaot légat du coocile, croyoit avoir ce droit préferablement à l' autre: Voici le sommaire des articles les plus importans de ce traité.

BELGA.

BELGARUM TESTIMONIA
DE BEATO NICOLAO CARDINALI S. CRUCIS.

I.

CORNELIUS [a] ZANTFLIET
In Chronico.

MEnse Augusto facta est famosa dieta illa Atrebatensis, pro qua fienda *longo tempore vigilantissime laboravit Reverendissimus Pater Dominus Cardinalis S. Crucis de Ordine Cartusiensium*, ad quam ex parte Summi Pontificis, & Concilii Basileensis venerunt Cardinalis prædictus, & Cardinalis Cypri &c. an. 1435. Pax Atrebatensis præcipuo B. Nicolai studio sancita. *Pag. 437.*

Principibus ergo convenientibus, & multa hinc inde allegantibus inconvenientia, & præsertim Duce Burgundiæ proponente necem injustam genitoris sui, & ultionem juste propter hanc expetiisse in Regem, & regnum, & se idcirco cum Anglicis hostibus eorum fœderasse; Francis e diverso necem Ducis Aurelianensis allegantibus, & cetera id genus; Anglicis in sua pertinacia frivolè multa differentibus, finaliter factis aliquantis collationibus, & declarationibus suavissimis *per reverendum, & doctissimum virum Dominum Thomam, postea Papam, pro tunc commensalem, & collateralem individuum D. Cardinalis S. Crucis*, præsertim de non expetenda vindicta & similibus multis; mox, inspirante gratia Dei, emollita sunt corda principum dudum adamante duriora; & post multos tractatus facta est pax firma inter Regem Francorum Carolum, & Philippum Ducem Burgundiæ, sigillisque utrinsque partis communita, seclusis Anglicis, qui ad concordiam, & pacem nullis potuerunt mediis flecti. *Quapropter, disponente Deo, inglorii facti sunt, multisque plagis, stragibus, & damnis afflicti, & a limitibus prorsus expulsi, quos pridem in manu forti invaserant, & possederant annis plus quam triginta.* Qualis autem pacis forma fuerit ignoro. *Pag. 438.*

II.

MAGNUM [b] CHRONICON BELGICUM.

ISte Philippus Dux Borgondiæ, & Brabantiæ adjumento Regum Angliæ Henrici V. & VI. ad vindicandam genitoris sui mortem, multa bella gessit, quibus Regni Francorum multas civitates, oppida, castra, villas, & fortalitia plura depopulavit, & fere in solitudinem redegit, nonnullis captis, & fugatis incolis Regni. an. 1435. Pax Atrebatensis. *Pag. 364. edit. prima.*

Duravit autem ita lamentabile bellum illud annis sexdecim, in quo ex utraque parte corruerunt multi Principes, ac potentes comites, ac barones cum innumerabilibus militibus, & armigeris electis.

Tandem Anno Domini MCDXXXV. post varios tractatus, & interlocutiones in civitate Atrebatensi *Dominus Cardinalis S. Crucis Ordinis Carsusiensis pacis modum inter eos reperit*, quem Anglici noluerunt recipere, sed Burgundi tantum.

III.

(a) Cornelii Chronicon vulgavit Edmundus Martene *Tomo V.* amplissimæ Collectionis Veterum Monumentorum. Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica cum voce *A Santvliet*, nimirum ex oppido sui cognominis prope Antuerpiam, in quo natus est. Fuit ascecta insignis Monasterii S. Iacobi Leodiensis, floruitque Sæculo XV. Chronicon vero suum produxit usque ad annum 1461.

(b) Hujusce Chronici auctor, sive collector fuit Canonicus Regularis Ordinis S. Augustini prope Nussiam qui XV. Sæculo floruit. Eum edidit Ioannes Pistorius *Tomo II. Scriptor. Rer. Germanicarum*

CLASS. V. VETUS CHRONICON FLANDRIÆ.

an. 1432. B. Nicolaus sexennales inducias inter Regem Franciæ, & Ducem Burgundiæ impetrat.

III.

VETUS CHRONICON [a] FLANDRIÆ.

A Dionysio Silvagio editum Capite CXI.

SE continuant la guerre tresaspre entre eux & les Anglois & Bourgongnons : tellement que le Pape, ayant compassion de telle misère, envoya le *Cardinal de S. Croix* es parties de France, pour tascher à appaiser leur discord. A quoy neantmoins il ne peut avenir : sinon qu'il moyena une tréves, à durer l'espace de six ans, entre le Roy Charles & le Duc de Bourgongne : qui baillérent lettres, seellées de leurs seaux, pour l'entretenement, & seurté d'icelles tréues &c.

ARNOLDUS BOSTIUS.

Insigne B. Nicolai elogium.

IV.

ARNOLDUS BOSTIUS CARMELITA.

De Viris Illustribus Ordinis Cartusiani. Cap. XXII.

N*Icolaus Albergatus, Cardinalis S. Crucis, & Bononiensis Ecclesiæ magnus Antistes, toti salutifer orbi, & velut alter Helias pro Domo Domini zelosus, sanctorum cathedram meritis eximiis implere sategit. Vir enim fuit cum celebris, & maximæ sanctimoniæ, tam etiam sapientiæ singularis, humanarum, divinarumque rerum cognitione præter ceteros ornatus.* Hic reipublicæ Christianæ, & Divi Petri naviculæ, dum secundis ueretur ventis, maximo semper ornamento extitit; dum vero adversis procellarum turbinibus quateretur, adminiculo, & subsidio singulari. Qui primæ ætatis tyrocinium vias Domini duras in Domo Divi Hieronymi Bononiæ studiorum matri vicina devotissime professus, & vita, & ordine Cartusiensis continue permansit; variis deinde auctus dignitatibus [quas Ordinante Deo, titulos, virtutum, & gratiarum dotes, quas in eo plantaverat, *tractus sane, & invitus, immo vim passus, & enixissime reluctans*] suscepit. Rigorem itaque Religionis semper servans, non secus ac lumen cœlitus emissum, imitatus est eum indesesse, cujus crucem pro signo gessit. Et ut pretiosissimi sanguinis ejus fructum quam diligentissime colligeret, innumeris per orbem fidelibus, veluti salubre quoddam effulgens rebus humanis sydus, voce viva, & epistolarum eruditissimarum instructionibus ad salutem profuit. Continuo studio, perenni cura, ac diligentia, semper lingua, calamoque cœlestem animi sui pulcritudinem pene sensibilem præferente, sapientis Ecclesiæ architecti scite, & docte adimplens officium. Nusquam igitur potuit delitescere sapientia, nota gregalibus, nota nobilibus, nota principibus, nota regibus summis, notissima denique sæculi sui Pontificibus. *Fuit vero vita ejus totius Sanctitatis exemplum, eloquentiæ stupor, Doctrinæ miraculum.* Speculum enim sine macula extitit Prælatis omnibus, pater pauperum, inter Dominatores orbis dissidentes pacis reformator, impeditor schismatis, errorum excidium, Christianæque Reipublicæ propugnaculum. Omnia retulit ad Deum Optimum Maximum, quo semper præsente, vidente, audiente direxit, ac perfecit salutiferos suos cogitatus. Quo tamen minus laudem appetebat & gloriam, eo magis eum sequebantur. Tandem vero anno

(a) Dionisius Silvagius Henrici II. Regis Francorum Historiographus Chronicon hujusmodi vulgavit Lugduni anno 1561. Illudque ex veteri Ms. Codice Bibliothecæ nobilissimi Burgundi Caroli de Poupet descripsisse testatur in monitu ad lectorem.

(b) Arnoldus Bostius Carmelita Gandensis claruit sub Friderico III. Imperatore, familiaris fuit Roberto Gaguino, & Hermolao Barbaro viris doctissimis. Vivere desiit Gandavi A. D. 1499. pridie nonas Aprilis. Valer. Andreas Bibliothecæ Belgicæ *Parte Prima pag.* 94.

CLASS. V. Arnoldus Bostius.

nò Christi tertio, & quadragesimo post 1400., tam præcipuum omnium virtutum decus, post opera permagnifica, post tantos labores, ac sudores e corpore mortis Senis in Hetruria emigravit ex infirmitate calculi. Exenterato autem eo repertus est lapis grossus ad modum ovi in fundo vesicæ, quasi incarnatus. Tota hunc flevit civitas, tota planxit Italia: cujus voces ubique fere locorum Angeli lætantes, dæmones contremiscentes, mortales omnes obstupescentes audierunt. Corpus terra suscepit, anima Christo reddita est, cui duro, & diuturno martyrio viventem sui corporis hostiam immolarat. O fortunata mors, quæ naturæ debita, Deo Opt. Max. potissimum data est. Si quis felices ejus actus, alta præconia, dignitates præcellentes, legationesque eum plena, & ampla potestate celeberrimas [quorum equidem prosequutio neque loci, neque temporis hujus est] ad integrum noscere velit, Poggii Florentini, aliorumque præstantium virorum complurium de vita ejus [cujus utique nulla pars laude vacavit] legat opuscula ubique gentium longe, lateque diffusa. Hoc unum dumtaxat tamen addidero, in singulare amplissimi, atque in Deum fragrantissimi Patris præconium, quod nimirum ex ejus insigni familia, Thomas videlicet Sarzanensis, & Æneas Silvius Senensis, ad Pontificatum maximum etiam meritissime provecti sunt. Quorum primus Nicolai V., alter vero Pii II. nomen accepit. O magnum, & insignem Cardinalem, ex cujus familiaribus duo Maximi claruere Pontifices dignitatis tantæ fastigium summopere extollentes, & adaugentes. Non secus ac sol aureus radios salutares per orbem universum spargentes, suisque gestis illustribus eorum, qui clare vixerunt, Pontificum famam non modo æquantes, sed apprime superantes, uti Bartholomæus Platina libro de Pontificum vitis testis est locuples.

PETRVS DORLANDVS

V.

PETRUS DORLANDUS CARTUSIANUS.

In Chronico Lib. VII. Cap. I.

B. Nicolai vita Breviarium.

N*icolaus Albergatus*, illustri ortus prosapia, cum esset adolescens positus Bononiæ ad gymnasia Philosophorum, adeo in liberalibus scientiis emicuit, ut ei in ipsa Universitate nullus haberetur secundus. Erat etiam non minus bonus, quam doctus: quippe qui lubricum adolescentiæ iter magno semper studio declinarat, pius, sobrius, humilis, timoratus. Hinc pro sua virtute, proque scientiæ suæ claritudine, omnibus erat, & honori plurimum, & amori. Porro ille sciens scriptum esse, *Justus justificetur adhuc*; Domum D. Hieronymi Ordinis Cartusiensis, quæ Bononiæ sita est, mirantibus universis, est ingressus. Cujus conversionis initia magnis claruere virtutibus. *Nam sicuti erat cæteris doctior, sublimiorque, ita cunctos humilitate, obsequio, mansuetudine præcellebat*. Hujus erat meditatio accensa, oratio indefessa, contemplatio porrecta in supernis. Omnes suam vitam aspernabantur, dum hujus pii Patris vitam virtutibus plenam contuerentur. Hinc crevit ejus illustris opinio per Bononienses populos; quem, suo Præsule defuncto unanimis votis in Episcopum elegerunt. Trahitur ergo lucerna ardens, & lucens e cella, quasi de suo modio, & super candelabrum ponitur, ut luceat omni-

(a) Petrus Dorlandus Diestensis. Cartusianus in Zelemensi Sancti Ioannis Cœnobio, apud Diestemiam Brabantiæ oppidum, sub Diœcesi Leodiensi; vir fuit singulari vitæ integritate, innocentia, pietate, & eruditione conspicuus. Obiit anno 1507. VIII. Kal. Septemb. in Cartusia Zelemensi, annos natus 58. Valer. Andr. pag. 972.

CLASS. V.
Petrus Derlandus.

omoibus, qui in domo ſuot. *Trabitur autem invitus, & quaſi vim paſſus: ipſo plurimum lacrymante, ac renitente.* Sciebat enim alios eſſe mondi turbines, & aliam ſilcotis cellæ internam requiem, & quietudinem. *Aſſumptus nunquam cilicium, nunquam bumilem Monachi babitum permutavit, eiſdem ſemper, ut ante, cibis, & potibus utens.* Et cum ſibi eſſet rigidus, & amarus, omnibus tamen bumanom, placidum ſe, ac ſuavem exhibebat. His landum titolis a Summo Pootifice eſt evocatns, & Cardinalis Sanctæ Crucis creatus. Hinc factos eſt toto [uti Arnoldns dicit Boſtiua] ſalutifer orbi: quippe qui, ut alter Helias, pro domo Dei zeloſua, dignitatis ſuæ Cathedram ſublimibus meritis condecoraverit. *Erat euim vir ubique celebris, & ob ſanctimoniæ ſuæ emiuentiam iuter Cardiuales ſingularis.* Inerat illi de ſuperois affluena ſapieotia, bumanarum, divinarumque rerum cognitio admodum illuſtrata. Hinc Reipublicæ Chriſtianæ, & ipſi Petri naviculæ in proſperis, & adverſis ornamento ſuit, & ſubſidio, ſungebatur, etiam legati officio, ac dignitate, miſſus a latere: qnod quidem ſtrenoe exequebatur, pleniſſimo fungens poteſtatis bonore. Et ut ſuia maximis curia dignus baberetur, ſtudiis aſſiduia incumbebat, crebro per popnlos verba Dei ſonabat, dictitabat ſermones, epiſtolas ad diverſos oroatiſſimas tranſmittebat, tanquam ſapiens Arebitectua ſcite, docteque ſuum impleas officium. Hac ſoa ſapientia & Regibos, & Principibus, & Magoatibus nbique innotuit. *Cujus vita Sanctitatis exemplum, cujus mores, inſtituta Eccleſiarum, cujus eloquentia, ſtupor, cujus doctriua miraculum putabatur. Hie terſum virtutis ſpeculum, boc Præſulum, & Prælatorum gloria, bic pater pauperum, refugium miſerirum, diſſideutum magnatum pacis conciliator, ſchiſmatis impeditor, errorum exeidium.* Hic Chriſtianæ religionis propugnaculum: qui quidquid agebat, aut præcipuum cogitabat, ad Deom Patrem luminnm humilis referebat. Laudes hominum, ut virns peſtiferum ſugiebat, ſed ſugientem laus illum, & honos omnis inſequebantur. Hic pro majeſtatis ſuæ reverentia Nicolanm Papam, & Æneam Sylvium [qui & Papa Pius poſt dictus eſt] alumnos, familiares, ac commenſales habuit, viros nimirum ſapientia, & eruditione clariſſimos, quos hic Pater ad Pontificatus apicem ſua poteſtate promovit. Sed ſi vis de hoc oobili Principe majora cognoſcere, lege ipſum Æneam, lege Poggium Florentinum, lege Bartholomæum Platinam [qui Pontificum vitas diſerto ſermone conſcripſit] lege Arnoldum Boſtium Carmelitam, & invenies, quod hojus almi Præſulis vita nulla ex parte laode vacaverit. Taodem anno Chriſti tertio, & quadrageſimo poſt 1400. hoc decus hominnm, boc clarum Eccleſiæ jubar poſt innumeros labores, poſt moltas patientiæ coronas, in civitate Senarum, ex moleſtiſſima calculi afflictione moritur, caducarum opnm vacuus, ſed pleniſſimus meritorum. Moritur, non vitam perdens, ſed meliorem, ac permanſuram recipiens. Exenterato eo, ut balſamo condiretur, inventus eſt in ſundo veſicæ babere lapidem grandem, inſtar ovi, qoi omoi ex parte illic carne obvolotns hærebat. Has calculi paſſiones immaniſſimas mira, dum viveret, patieotia tolerabat. Tota hunc Italia virum planxit; pauperes vero, maxime & calamitoſi, quos muoeribns, & adminiculis ſæpe levarat. Corpus terra ſuſcepit, animam SS. Angeli cum laudibus exceperunt; quam ad ſoperna evebeotes, ſanctorum cœtibus inſerueruot.

VI.

RENERUS SNOY

Rerum Batavicarum Lib. V.

CLASS. V. RENERVS SNOY.

N*Icolaus Cardinalis* nulla suasione vertere pertinaciam Anglorum potuit, an. 1435.
ut eum Carolo Francorum Rege pacisceretur, licet is Normanniæ Ducatu cedere, & Anglis perpetuo possidendum velle tradere se profiteretur. Itaque illi eunsilio abire, re infecta, dicereque se aliquo die redituros. Hic tum Philippum abire quoque volentem, nolentemque Carolo parricidium condonare, pacemque accipere, quod jurejurando affirmasset pro se, & Rege Angliæ facturum, *Nicolaus Cardinalis pectus ejus suavi eloquentia primam mulcere; dein cum hoc frustra esset, his verbis illam increpare: satis superque supplices pro Carolo sumus, o Princeps; at jam tu, ni auctoritati sacræ Ecclesiæ obtemperabis, qua fungor, devoto semper in Regno vivito tu atque posteri; allatumque Panem similaginis puræ optimi tritici fecit imprecatione nigrescere, ac prece iterum recandescere, additis his binis vocalis: Tu elige*. Itaque minacissima *Cardinalis legati* denunciatio fecit, ut flentibus suis, tametsi multa protestaretur, reconciliationem gratiæ, sub hac formula admiserit &c.

B. Niculaus insigni edito miraculo, Philippum Ducem Burgundiæ ad pacem adigit.

Pag. 146. edit. Iacobi Brassica Anno 1620.

VII.

JACOBUS MEYERUS BALIOLANUS

Annalium Flandriæ Lib XVI.

JACOBUS MEYERUS.

V Enit *Cardinalis S. Crucis Altissidorum*, medendis tam longis miserisque an. 1430.
Gallorum insaniis. Eo concedunt Gallorum, Anglorum, Burgundionumque legati, sed frustra: Nihil enim actum est &c. pag. 335.

Nicolaus Cardinalis S. Crucis Legatus Apostolicus de pace Regum venit 1431.
in Galliam; sed postquam pax componi non posset, inducias fecit in sex annos, quæ tamen statim sunt ruptæ &c. pag. 318.

Mense Julio *Nicolaus Albergatus* Cardinalis Tit. S. Crucis missus ab an. 1435.
Eugenio Papa Romano; & Cardinalis Cypri missus a Synodo Basileensi, pag. 322.
Atrebatum veniunt cum multis Episcopis, & Theologis paci conciliandæ &c.

Adfuit cum *Cardinale S. Crucis* Thomas Sarzanus Venerabilis Theologus, postea Pontifex Romanus Nicolaus V. dictus &c.

Cœnobium S. Vedasti Episcopi locus colloquendi, disceptandique delectus: ibi Nicolaus Cardinalis S. Crucis *antea Monachus Cartusiensis, comi, ac benigna oratione principes ad ea, quæ pacis erant, hortabatur &c.* Pag. 305.

VIII.

PONTIUS HEUTERUS DELFIUS

Rerum Burgundicarum Lib. IV. Cap. V.

PONTIUS HEUTERUS.

M Ense Februario anni 1432. Bunos in Burgundiam proficiscitur, Fran- an. 1432.
corum incursiones positis præsidiis prohibiturus, adeuntque hic eum pag. 88.
Legati Regis Caroli, frustra iterum pacem petentes; eademque de causa in

(a) Renerus Snoyus Goudæ apud Batavos natus, Bononiæ medicinæ operam dedit. Decessit anno 1537. Kal. Augusti, annos natus circiter LV. Valerius Andreas *Tom. II.* Biblioth. Belgicæ *pag.* 1061.

(b) Iacobus Meyerus hæc scripsit circa A. D. 1558. edita vero fuerunt post ejus mortem, quæ contigit A. D. 1552. ab Antonio Meyero fratris filio Antuerpiæ typis Ioannis Steellesii 1561. & Francofurti 1580. *Tom. I.* Scriptorum Rerum Belgicarum. Vide Valerium Andream *Tom. I.* Bibliotheca Belgicæ *pag.* 127.

(c) Pontius Heuterus nobilis Batavus libros Rerum Burgundicarum vulgavit Antuerpiæ, typis Plantinianis Anno 1583. Obiit Turdunopoli Anno 1602. v. 12. Idus Augusti, Valer. Andr. *pag.* 1048.

CLASS. V. Pontius Heuterus. Belgas reversus *Cardinalem S. Crucis* a Summo Pontifice missum reperit, qui cum ægre sex annorum inducias impetrasset, post sextum mensem violatas conspicit.

an. 1435. Insigne miraculum a B. Nicolao Atrebati editum. Pag. 90. edit. an. 1649. Annales Hollandiæ narrant, *Cardinalem S. Crucis* cum nullis permovere verbis Boni animum posset, ut spreto Anglorum Rege, per se pacem cum Franco faceret, minatum esse, se contra eum Anglosque jure acturum, quod contempta Ecclesiæ auctoritate, cujus judicio controversiam paulo ante commisissent, nec æquitati, nec rationi locum darent, sed iniquissimis conditionibus summa cum pervicacia, atque impietate insisterent. Ac ne aliquo modo de potestate, quam Christus Ecclesiæ tribuit, dubitarent, *petiisse dictam Cardinalem candidum panem, cui in amplissimo concilii consessu, cum summa in Deum fiducia male esse precatus, subito nigerrimum extitisse, magna omnium, qui aderant cum admiratione; iterumque piis verbis pani bene precatus; pristinum recepisse candorem*: atque ex eo tempore Burgundum, concepto terrore, sese procerum Ecclesiæ arbitrio submisisse, ac dimissis Anglis cum Franco pacem fecisse, postcaquam Gallias sexdecim continuis annis cum incomparabili detrimento oppugnasset, ac manibus animæque Joannis intrepidi plusquam satis parentasset &c.

IX.

IACOBUS [a] MARCHANTIUS

In Descriptione Flandriæ Lib. III.

JACOBUS MARCHANTIUS

pag. 201. QUæ pacificatio apud Monstreletum latius enarrata, ut judicio humano honestius conficeretur, Philippus per *Albergatam* Sanctæ Crucis Cardinalem, Comitiorum illorum Præsidem, Romanique Pontificis legatum, solutus est omni nexu jurisjurandi pacti, fœderisque, quo Anglis prius obstringebatur.

X.

FERREOLUS [b] LOCRIUS PAULINAS

In Chronico Belgico.

FERREOLUS LOCRIUS

an. 1435. fol. 511. PHilippus Princeps noster, postquam fœdam patris Joannis necem egregie ultus esset, nec haberet Gallorum res ubi quiesceret; quamplurimum totius Europæ Principum rationibus, ac etiam precibus tandem delinitus, Atrebati in celeberrimis Comitiis, quibus *Nicolaus Albergatus* Cardinalis Tit. Sanctæ Crucis, Eugenii Papæ Legatus a latere præsidebat, cum Carolo VII. Gallorum Rege reconciliatur: id *Marchantius* sic breviter collineat.

„ Quum anno trigesimo quinto, mense Septembri, post millesimum
„ simum quadringentesimum, Angli celeberrimum Atrebati conventum, in
„ quo supra decem equorum millia fuisse, narrat Monstreletus, omni spe pa-
„ cis destituissent, quia possessione, tituloque Regni Franciæ neutiquam ce-
„ dere volebant: ad Philippum jam delinitum, cui aderant Arnoldus Gel-
„ driæ Dux: Nassavii, Vaudemontii, Nivernii, Stampæ, Sampauli, Li-
„ gnii, Falcobergæ Comites: in æde divi Vedasti accesserunt Carolus Bor-
„ bonii Dux, Arturus Regni Conestabilis Richemundæ, Ludovicus Ma-
„ gnus Magister regiæ Domus, Vendomii Principes, cum Remorum Ar-
„ chiepiscopo Cancellario, Fayetta Mareschalco Regni, & Adamo Camera-
„ ceno

(a) Marchantius obiit Bruxellis Anno Domini 1609. septuagenario major. Valer. Andræas pag. 525.

(b) Ferreoli Chronicon prodiit Atrebati Anno Domini 1616. ipse vero obiit anno 1614.

„ ceno Coriæ Parisiensis primo Præside, ejusque ad pedes genua palam pro- CLASS. V.
„ cumbentes, nomine Caroli Regis ocarunt, ut parentis sui cædem, ei re- Ferreolus Locrius.
„ mittat, profitenti sese id facious imperitia adolesceotiæ, & improborum sua-
„ su, designasse: ac dolore jam gravissime, quod ita accidisset, & oisi factum
„ esset, ne unquam fieret, omni ope annixurum. Ad has supplicationes,
„ demissionesque Philippus illacrymatus proounciavit, se omnem injuriam
„ condonare, tum propter venerationem mortis, passionisqoe Domini No-
„ stri JESU CHRISTI, tum quia populi Galliei misericordia eum caperet,
„ tum etiam, ut Concilii Basileeosis, & Papæ, & Christianorum Principom
„ monitis morem gereret, qui merebantur, ut hoc ab se impetrarent. Ha-
ctenus *Marchantius*; vide de his fusius apud Meyerum, & alios.

De ista pace, in Archiviis Atrebatium hi reperiuntur versus, ab istius ætatis imperitia non prorsus abhorrentes.

Illuxit nobis clari pax luce Matthæi,
Pro qua Francisci debent cum laude lætari:
Attrebati primo sonat hæc vox, voce jucunda.
CHRISTUS laudetur, cui cuncti subjiciuntur.

XI.

JOANNES BUZELINUS [a] CAMERACENSIS

Annalium Gallo Flandriæ Lib. VIII.

JOANNES BUZELINUS

PErvenit interim ad *Nicolai tit S. Crucis* in Jerusalem Cardioalis Rothomagi agentis cognitionem, quanta Insuleosea religione sacram Deiparæ Virginis, quam a Cancellia nomioaot, statuam io Divi Petri templo prosequantur; quantove ardore indictam ad ejus honorem quotannis proxima post festum Sanctissimæ Trinitatis Dominica supplicationem obeaot. Ut igitur eam civium, aliorumque advenientium foris hominum pietatem; sanctumque studium in dies magis acueret; omnibus, qui dicta luce suppliciter viam sacræ Processionis pompæ destinatam carperent, dies centom iojunctæ pro peccatis pœoitentiæ liberaliter remisit; qui vero diebus octo seqoentibus idem peragerent, quadraginta.

an. 1431. B. Nicolaus indulgentias quasdam Insulensibus in Belgio largitur. Pag. 398.

Ann. sequentis initio vehementer auctum est annonæ pretium. Sed Augusto Mense allata undique in Gallo-flandriam vina, frumentaque adeo viluerunt, ot ea utrorumque ubertas prioris necessitatis memoriam induxerit. Frustra his temporibus in Francia laboravit *S. Crucis Cardinalis*, cujus ante meminimos, ad Regum Franciæ, Angliæque, & Burgundiæ Ducis conciliationem incumbens Martini Pontificis Maximi mandato, tantumque ad sex annos inducias potoit impetrare &c.

an. 1432. Inducias inter Regem Francorum, & Ducem Burgundiæ componit. Pag. 399.

Postquam vero *Cardinales S. Crucis*, Cyprique a Pontifice Maximo missi, Francorum Regis Caroli, Aoglorumque Henrici legati, deque omoibus fere Christiani orbis regionibus nobilissimi homines Atrebatum eo numero pervenere, ut intra orbem supra decem equorum millia numerareotur, de pace cœptum est agi serio. Inter Francum, Anglumque ea minime potuit componi: quod Anglus titulo Regis Franciæ exui nollet, pluraque peteret, quam Francus statuisset concedere. Ad mollieodum vehementius Burgondum Caroli Regis legati supplices ei fuerunt, eque genibus paternæ cædis veniam Domioi sui oomine flagitaruot. Non tenuit tunc lacrymas pius Prioceps, om-

an. 1435. Philippum Ducem Burgundiæ Carolo Francorum Regi in conventu Atrebatensi conciliat. Pag. 400.

(a) Joannes Buzelinus S. J. Annales suos edidit Duaci A. D. 1624. Obiit vero ano 1625. Vide Valerium Andræam *pag. 598.*

CLASS. V.
Joannes Bauclinus.

omnemque ex animo iram eradens, pacem facturumse promisit iis legibus, quas unam & triginta proposuit. Post varia colloquia eo Franci deducuntur, ut in omnia Burgundi capita jusjurandum Cardinalibus præstent, itaque pacem adeo desideratam impetrent. At tum firmandæ amicitiæ gratia, inter Carolum Burgundi filium, & Catharinam Franciæ Regis filiam contractum est matrimonium: & ab omnibus cum Anglo initis fœderibus Cardinales Pontificis Maximi voluntate Philippum Ducem solvere.

XII.

THEODORUS PETREJUS.

THEODORUS [a] PETREIUS

In Elucidationibus in Librum VII. Chronici Cartusiensis Petri Dorlandi.

Pag. 140.

ENumerat Dorlandus septimo hoc libro nonnullos Cartusianæ Familiæ Patres, qui vel eximia vitæ sanctimonia, vel egregiis litterarum monumentis celebre sibi apud posteros nomen conscivere: E quorum numero primum non immerito locum occupat *B. Nicolaus Albergatus S. R. E. Cardinalis præstantissimus, ac Bononiensis Ecclesiæ Episcopus famosissimus &c.*

Idem in Bibliotheca Cartusiana.

Pag. 246.

NIcolaus Albergatius, sive Albergatus, ex Bononiensi Cartusia Monachus, loci istius celeberrimi designatus Antistes, ac deinde etiam S. R. E. Cardinalis; quandoquidem eximias ejus virtutes, ac celeberrimas aliquot, quas ad Principes obiit legationes, copiose ex Sigonio, Platina, Ciaconio, Bosio, nec non, & B. Antonino, aliisque aliquot auctoribus nostris in Dorlandi Chronicon elucidationibus ad longum recensuimus, uti lectorum quilibet videre illic poterit, idcirco unico hic Petri dumtaxat Sutoris testimonio contenti, avidum lectorem, eo relegabimus.

XIII.

ANTONIUS SANDERUS

ANTONIUS [b] SANDERUS

In Elogiis Cardinalium Sanctitate. Doctrina, & Armis illustrium.

Beatus Nicolaus Albergatus Cardinalis Bononiensis Archiepiscopus.

Pag. 34.

FUit *Nicolaus Albergatus* ex insigni familia ortus, Cardinalis tit. S. Crucis, & Bononiensis Ecclesiæ Præsul, rerum humanarum, divinarumque cognitione mirum in modum ornatus, *Sanctimonia præcipuus*, fama percelebris. Post primæ ætatis florem oblectamenta mundi deseruit, & vias Domini duras ingressus, Cartusianum Ordinem est professus. In quo quidem cum annos aliquot laudabiliter egisset, multis dignitatibus licet refragans, atque enixissime reluctans donatus est. Quas consecutus, diligentissime studuit; pristinum religionis rigorem observare, bonumque Præsulem in omnibus referre, & Reipublicæ Christianæ subsidio, adminiculoque singulari semper esse. Sed & ut sydus ubique refulgens omnibus prodesset, multas scribi curavit epistolas eruditissimas, cœlestem animi sui pulcritudinem, ac sapientiam pene divinam referentes. Studiis assiduis incumbebat, crebro per populos Dei verba sonabat, dictitabat sermones. Tandem post multos felices, præclarosque actus, post labores, sudoresque varios, post legationes cum plena, & ampla potestate creberrimas, post gravem denique calculi morbum [quo ad mortem usque fatigatus fuit] rebus excessit humanis. Quo vita defuncto tota flevit

(a) Theodorus Petrejus Cartusianus Dorlandi Chronicon vulgavit Anno Domini 1608. Coloniæ Agrippinæ typis Cholini; Bibliothecam vero anno sequenti apud eundem Typographum. Vita excessit Anno Domini 1640. die 20. Aprilis. Valer. Andr. Tom. II. pag. 1126.

(b) Sanderus origine Gandavensis, Antuerpiæ natus, Elogia sua vulgavit Lovanii Anno Domini 1626. Obiit anno 1654. die 16. Januarii. Valer Andr. pag. 90.

vit civitas, tota planxit Italia. De eo multa cum laude memorat Poggius Florentinus magnifice, & eum extollit Arnoldus Bostius &c. ex ejus contubernio, & schola Nicolaus V., & Pius II. Pontifices Maximi prodiere: purpuræ sic accessione ne latum quidem unguem ab instituto religionis decessit; qui nimo in jejuniis supra morem frequens, verberum, & cilicii usum, refrænandæ carnis contumaciæ nullo non tempore obtinuit. Scripsit autem recollecta multæ lectionis, de inexcusabili peccatoris nequitia, orationes ad Venetos, & Philippum Mediolani Ducem Vicecomitem pro pace, ac alia plura. Obiitque Senis anno 1443. a partu Virginis. Antonius Sanderus

XIV.

JOANNES JACOBUS [a] CHIFLETIUS

JOANNES JACOBUS CHIFLETIUS.

In Luminibus Salicis ad Vindicias Hispanicas.

ITaque Henrico V. in utriusque Regni jure successit filius ejus Henricus VI., cujus inaugurationem Parisiis solemni more factam retulimus. Sed ventum postea ad Atrebatense fœdus, de quo cum ageretur, petebant Angli, ut Carolus declararetur Henrici beneficiarius; contra Franci alterius factionis Carolo imperium liberum, non precarium esse volebant. Propositas a *Nicolao Cardinali* pacis leges ambo respuerunt; eaque res fecit, ut Burgundiones, & Franci, cœperint deinde ad pactiones venire. Francus Philippo Bono Burgundiæ Duci nihil denegavit, ut præpotentem Principem ab Anglo dissociaret. *fol.* 274. *Exempl.* XVIII.

XV.

JOANNES RIVIUS [a] LOVANIENSIS

JOANNES RIVIUS.

Rerum Francicarum Decad. IV.

INterim Galli, & Angli, capiebant, & recipiebant ultro citroque oppida, illatis pariter acceptisque damnis, & cladibus, & quæ sequi rabidum, indomitumque Martem solent; cum Eugenius Pontifex *Nicolaum Cardinalem Sanctæ Crucis* in Galliam misit, pacem si potuerit, compositurum. Id, licet omni explicata suada, cum frustra conatus *Cardinalis* esset; obtinuit, ut induciæ in sexennium fierent. an. 1433. pag. 238.

Jusjurandum, cum *Cardinalis S. Crucis* ab Eugenio Papa missus, jo se fumeret vinculo Bonum (nempe Philippum) solvit idque *prodigio* [si qua fides annalibus] *panis nigrefacti, iterumque candefacti; cum male beneque precatus ei esset coram omnibus probavit.* an. 1435. pag. 250.

XVI.

GODEFRIDUS HENSCHENIUS

GODEFRIDUS HENSCHENIUS.

De Beato Nicolao Albergato S. R. E. Cardinale & Episcopo Bononiensi.

FErdinandus Ughellus Tom. II. Italiæ Sacræ in Archiepiscopis Bononiensibus, illustri elogio exornat *Nicolaum Albergatum*, illudque istis verbis concludit: *Cartusiani, Beati, titulo olim eum condecorarunt, & in album quorundam Sanctorum Ordinis retulerunt.* Cum una anno MDCLX. abituri Romam per aliquot dies Bononiæ subsisteremus, inivimus notitiam cum R. D. Simone Santagatha Presbytero, studiorum nostrorum amantissimo: qui dein anno MDCLXII. die iv. Februarii ad nos, tum Florentiæ per aliquot menses moratos, transmisit syngrapham, quam ejus rogatu Religiosissimi patres Car- Cultus publicus B. Nicolao a Cartusiensibus, & Bononiensibus præstitus. *Tom. II. Maii Bollandiani pag.* 467.

(a) Chiffletii Lumina Salica edita fuerunt Antuerpiæ Anno Domini 1647. Typis Plantinianis.

(b) Joannes Rivius Lovaniensis, Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Doctor Theologus Universitatis Lovaniensis Decades suas edidit Anno Domini 1651. Mortuus est senex Lovanii anno 1663. Valer. Andr. *pag.* 717.

CLASS. V. Godefridus Henschenius.

Cartusiæ Bononiensis consecerant sub hoc titulo . ,, Cultus publicus *Beato*
,, *Nicolao Albergato* Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali , & Episcopo Bono-
,, niensi e Cartusiensium cœtu assumpto , datus . ,, Ac deio ista subduntur ,,
,, *Beatus Nicolaus Albergatus* , non in Cartusia Bnoniæ , ac Florentiæ
,, dumtaxat , verum etiam in toto ordine , & in multis Ecclesiis patriæ suæ ,
,, coruscantibus, splendentibusque radiis pingitur, præcipue in templo Beati-
,, ssimæ Virginis Mariæ de Libertate , S. Stephani , S. Agnetis Monialium
,, Sacri Ordinis Prædicatorum , S. Claræ Ordinis Patrum Capucinorum .
,, Alibi etiam *Beati Nicolai* imagines honore maximo , veneratione , & cul-
,, tu Beatis cæteris consueto decorantur , imprimuntur , effigiantur , expo-
,, nuntur , ubique affiguntur , & veneunt publice , tamquam imagines *Epi-*
,, *scopi Beati , & Gloriosi* , per quem cœlestes gratiæ , favores , beneficia per-
,, cipiuntur : prout in cælis apud Majestatem divinam veræ divinitatis ami-
,, ci validissime præstant .

,, Enim vero veneranda Societas Triginta trium , in honorem vitæ Do-
,, mini Nostri JESU CHRISTI annorum instituta , & a Perseverantia fauste
,, denominata , anno MDCXXXIX. divino afflata spiritu , ejusque ductu ,
,, *Beatum Nicolaum* in *Protectorem* delegit , non sine quarumcumque gratia-
,, rum fœnore . Confratres autem singuli vivificam Crucem , *Beati Nicolai*
,, proprium insigne manu gestantes ; vexillo præeunte , in quo inest *Beati*
,, *imago* Dominica prima cujusque mensis ad beatissimam Deiparam S. Lu-
,, cæ extra urbem peregrinantur . Utque optatum Perseverantiæ donum su-
,, blime , quod promereri nequeunt , assequantur ; ad efficaciora rectæ ora-
,, tionis auxilia decurrunt , suasque intentiones probe dirigentes , post varia
,, bonorum operum exercitia , oblationes , contritionis , & gratitudinis actus
,, & sanctorum invocationes, elevatis ad cælum animis , vocibusque , majore ,
,, religionis officio vulgatas preces, *Actiones nostras &c.* dicunt,& post *Amen* ,
,, *B. Nicolae protector ora pro nobis*, inclamant . Quotannis Dominica septuage-
,, simæ , qua prædicto peregrinantur more , nonnullas Ecclesias visitant , tum
,, semetipsos , ut in divinorum observantia mandatorum detineant , tum pro
,, unico divinæ perseverantiæ dono aliis impetrando , hoc præsertim tempore
,, ad illecebras procliviore . Supplicatione peracta Reverendum Patrem Do-
,, micanum audiunt , *B. Nicolai* virtutes , & laudes enunciantem . Ad PP.
,, Cartusiensium Sanctam Annam procedunt , ejusdem expositum Cranium
,, venerantur , *Beato Nicolao* Sanctæ Reliquiæ allatori , & donatori eximio ,
,, quas valent maximas gratias agunt . Ibidem solemnis canitur Missa , & In-
,, dulgentiarum elargitio conceditur a Cardinalibus Legatis . Postremo suum
,, Protectorem gloria redimitum obsecrant , ut ferventiore caritate illos pro-
,, tegat , devotisque filiis gratiæ , gloriæ , perseverantiæ munera impetrare
,, studeat . Nona Maji , *Natali B. Nicolai* , in Ecclesia Sanctæ Annæ multa-
,, rum celebratione Missarum , omnis honos , cultusve *Beato Nicolao* defer-
,, tur , quantusve in ejusdem Beati altari perpetuo exhiberi licet . Missæ ce-
,, lebrantur de Sancto Gregorio Nazianzeno , nulla fit mentio *Beati Nicolai*
,, Hoc ipsum *Beato Protectori suo* ante dicta Societas in Oratorio proprio ,
,, mirifica populi frequentia , & veneratione prosequitur : neque hac die so-
,, lummodo , sed per totum annum ad altare ejusdem *Beati* missas , officia Di-
,, vina , precesque Ecclesiasticas devote persolvit . Nulla in Missa fit comme-
,, moratio *Beati Nicolai* , Auctores ingenio , doctrinaque clarissimi Vitam ,
,, & sa-

„ & facta ejusdem *Beati* scriptis tradidere, perennique *Beati* nomine anna- „ libos suis inseruerunt. „ Hactenus testimonium Patrum Cartusiæ Bononiensis. CLASS. V. Godefridus Henschenius.

Patrum Cartusiæ Florentiæ nomine, apud quos corpus *Beati Nicolai Albergati* asservatur, scripsit nobis anno MDCLXXV. D. Bonaventura Moschi „ Susceptionem mortalitatis, quæ contagii causa servebat, iis diebus, „ quibus *Venerandum Beati Nicolai Corpus* exhomatum permansit, eidem „ attribui; uti, & varias sanitates, & ejusdem *Beati Reliquias* variis concessas, sed eas non esse legitima attestatione signatas. *Imagines ejusdem cum* „ *radiis in veneratione esse*, ejusque aliquam in cubiculo Urbani Papæ VIII. „ extitisse radiatam, & vetustam, a Cardinale Ludovisio eidem petenti do- „ natam: eumque responsum dedisse cuidam Prælato, relinquendi coruscan- „ tem coronam præfatæ imagini, non obstante suo decreto de tollendis ra- „ diis „. Hæc ille, qui similem nobis imaginem cum radiis sculptam transmisit.

VARIORUM TESTIMONIA CLASS. VI.

DE B. NICOLAO CARDINALI S. CRUCIS.

I.

JOANNES NAUCLERUS [a] GERMANUS

JOANNES NAUCLERUS.

In Chronographia: De Conciliis Basileensi, ac Ferrariensi.

EUgenius Florentia discedens, Bononiæ circiter Annum Domini 1436. Basileense Concilium Ferrariam transtulerat, quod diceret, ibi conventuram cum Romana Synodo Græcam Ecclesiam. Hac translatione non obstante, Patres Basileæ congregati [ut refert Antoninus.] obturaverunt aures suas, non audientes vocem Domini, & auctoritate suæ temerariæ præsumptionis cœperunt Eugenium ad Concilium citare: sollicitante ad hoc Philippo Maria Duce Mediolani, ægre Pontificatum illius ferente. Visus enim fuit favere Venetis. Sigismundus tunc Imperator omnino hoc prohibuerat, cum schisma nuper præteritum cum maximo labore fuerit ablatum; *Cardinalis* etiam *S. Crucis*, ordinis Cartusiensis [qui a Martino Legatus fuerat in Franciam missus, ad pacem inter Regem, & Burgundiæ Ducem componendam] supervenit ad obviandum malis, & idem omnino dissuadebat. Tom. II. Gener. 48. pag. 1062. edit. Coloniens. 1579.

II.

HARTMANNUS SCHEDEL GERMANUS

HARTMANNUS SCHEDEL [b].

In Chronico Norimbergensi, Sexta Mundi ætate.

FRancia ante hæc tempora diu in flore, nunc in mœrore fuit; Cum illud regnum florentissimum supra modum per Henricum Regem Angliæ vastatur. Postquam autem alios bello deturbavit, non sine grandi jactura suorum infelicissime vitam finivit. Ioannes quoque Dux Burgundiæ hoc regnum æque laceravit, qui brevi post occiditur, & malorum multorum occasio extitit. *Cardinalis Sanctæ Crucis* tandem *pacem composuit*, quam Burgundi acceptarunt. Anglici non consenserunt &c. *fol. ccxxv.*

(a) Joannes Nauclerus Natione Suevus Præpositus Ecclesiæ Tubingensis, & Universitatis Cancellarius, seu Rector circa annum 1477. Chronicon suum produxit usque ad annum 1500. Vide Paulum Freherum *Tom. III.* Theatri virorum eruditione clarorum *pag.* 1428.

(b) Schedelii Opus impressum fuit *Norimberga* Anno Christi 1493. in fol. De eo vide Vossium de Historicis Latinis *lib.* III. *p.* 573.

CLASS. VI.

GEORGIUS GARNEFELT.

III.

GEORGIUS GARNEFELT COLONIENSIS

In Epistola ad Scipionem Cardinalem Barghesiam Vitæ B. Nicolai præmissa.

POssent quidem exempla plura præclarorum virorum ex amplissimorum Cardinalium Collegio in medium proferri, sed quoniam ego Cartusiani ordinis debitorem me agnosco, cui ante omnia etiam servire cupio; idcirco *præstantissimi pii Cardinalis Nicolai Albergati* quondam Cartusiani memoriam e tenebris eruere, & in lucem producere constitui, præsertim cum tam heroicæ hujus viri sint virtutes, fortiaque facta, ut similia passim in aliis non reperiantur. Imprimis etenim vivus *Sanctitate vitæ, & erga Sanctam Sedem Apostolicam observantia nulli fuit secundus*, uti labores pro illa exantlati [præcipue in octo legationibus, quas summa cum laude obtinuit] & quatuor Summi Pontifices luculentissime testantur. Deinde ita se virtus ejus in contobernium diffudit, ut multi egregii viri ex eo, præcipue vero duo Summi Pontifices prodierint; postremo post mortem *ea Sanctitatis de ipso sparsa est fama in Romana Curia*, ut ipsemet Eugenius IV. Pontifex Romanus ea permotus, exequiis illius novo exemplo interesse voluerit.

Ita ut ex vita *sancti hujus viri*, tanquam ex divino quodam fonte virtutum aquis abundante, ac scaturiente; pro sua quisque necessitate haurire possit. Hic spiritu ferventes, unde magis fervescant, & inflammentur; tepidi, unde incalescant; duri, unde salubriter compungantur; hæretici, si modo solidas, & hæroicas tanti viri virtutes contemplari velint, unde confundantur; Catholici, unde confirmentur, habere queunt.

In hac Legati Summorum Pontificum Cardinales, Episcopi, & Monachi [singulos enim hosce gradus transcurrit. eorumque munia sancte, & exemplariter obivit] omnes denique mortales reperire possunt, quod sibi imitandum proponant.

ABRAHAMUS BZOVIUS.

IV.

ABRAHAMUS BZOVIUS POLONUS

Ordinis Prædicatorum

In Annalibus Ecclesiasticis Tom. XV.

A.D. 1418. Pag. 670. §. II. B. Nicolaus Episcopatum, & Sacram Purpuram invitus suscipit.

EX his, quos Martinus Pontifex, virtutis gratia, honore cardinalitio decorandos putavit *Nicolaus Albergatus*, non nisi coactus, eam dignitatem suscepit. Cum enim Martinus dissimulato consilio illum Romam ad se venire jussisset, atque ei jam ad Urbem adventanti obviam ipsa dignitatis insignia misisset: *Nicolaus* ea admiratus, qua antea Episcopatum animi magnitudine respuit. Verum paulo post in conspectum Pontificis progressus, cum ejusmodi honorem adhoc ab se modis omnibus averteret; nonnisi sacri anathematis intentione commotus assensit. Titulum autem Sanctæ Crucis, quem in sua creatione obtinuerat, adeo gratum habuit, ut postea pro insigni gentilitio ipse solam Crucis effigiem prætulerit. Cujus rei cum plurima adhuc in Episcopio Bononiensi appareant vestigia, tum Franciscus Philelphus est auctor, ad eum in epistolis scribens: *Imitatus es eum, cujus Crucem pro signo geris, Christum Optimum Maximum*. Gessit eum honorem *Nicolaus* ad eum modum, ut S. Antonino teste: *quemadmodum Episcoporum insigne exemplar extiterat*,

(a) Georgius Garnefelt Cartusianus Vitam Beati Nicolai edidit Coloniæ Anno Domini 1618. in 4.

(b) Abrahamus Bzovius natione Polonus patria Prosoviciensis, Ordinis Prædicatorum. Obiit Romæ A. D. 1637. pridie Kalendas Februarii. Vide Jacobum Le-Quetif. *Tom. II.* Scriptor. Ordinis Prædicatorum *pag.* 432.

titerat, sic clarissimam fuerit speculum Cardinalium: nec majorem dignitatis splendorem a sacræ purpuræ nitore acceperit, quam ipse claritate virtutis suæ ei tradiderit. CLASS. VI. Abrahamus Szovius.

§. III. B. Nicolaus mittitur a Pontific. Legatus pro pace concilianda inter Florentinos, eorumque Socios, & Ducem Mediolani.

Neque vero satis habuit Martinus hoc *Nicolaum* ornamento cohonestasse; quin etiam insigne, & magnificum in primis legationis munus injunxit &c. Quare permotus Martinus, cum jam in potestate sua duas illas civitates haberet, atque subinde vereretur, ne Philippus amissa Brixia, reliquarum quoque urbium periculum subiret, Ducem, Venetos, Florentinosque litteris datis ad pacem hortatus; paulo post *Nicolaum Albergatum Cardinalem virum sanctissimum prudentia. & æquitate insignem* legatum eadem de pace ad illos misit: non tantum ut Philippo socio in magnas rerum difficultates adducto consuleret, verum ut etiam imminentia Italiæ mala averteret. Cum his mandatis *Nicolaus* spectatæ multis in rebus sapientiæ, & auctoritatis Roma profectus, xv. kal. Octobris Bononiam venit, indidemque a Magistratibus, & universa occurrente, ac gratulante civitate receptus, atque omnibus honoribus, qui Episcopo, & Cardinali Legato a latere Pontificis misso debentur, affectus, mox Oratoribus eorum, ad quos bellum pertinebat, cum mandatis convenire Ferrariam jussis, ipse quoque eo xiii. kalend. ejusdem mensis adivit, ubi summam Niculai Marchionis erga se humanitatem, atque hospitalitatem expertus, utriusque partis procuratoribus evocatis, ejus causæ cognitioni operam dare singulari æquitate instituit &c.

An.1421. §. I. Philippi Ducis subita mutatio pacem irritam reddit.

Philippi Ducis Mediolanensis apud Brixiam coactis copiis, Venetorum etiam, & Sociorum, constiterat exercitus, superiore anno, quemadmodum dixi, contra Ducem conscriptus. Is postquam neque repelli a Philippo potuerit, miserat Martinus Papa *summum virum, & præstantissimum S. Crucis Cardinalem Nicolaum Albergatum*, qui dissidentes ad pacem adduceret &c.

An.1443. B. Niculaus Senis moritur magna sanctitatis opinione.

Senis cum esset Eugenius, *Nicolaum Albergatum Cardinalem Sanctissimum* amisit. Numquam is a Pontificis latere discedebat, donec graviter tentari calculo cœpit, quam ex superiore victus ratione, & præteritorum laborum susceptione contraxerat: quo cum per aliquos dies patientia magis, & virtute, quam remissione doloris, aut spe aliqua vitæ luctatus est, quam libenter se cum meliore, atque optabiliore commutaturum dicebat...... Factum numquam ante hac patrum memoria. Neque enim Pontificius, & curiæ mos habet, ut in Cardinalis funeribus Pontifex Romanus uspiam intersit; neque patratum antea ulla ex causa fuisse quispiam antiquorum noverat. Commovêre autem Pontificem Eugenium, ut tantum *Nicolao* decoris, & ornamenti impensum vellet, *non sanctitas modo, & immaculata integritas, gloriaque, atque opinio de illo universi terrarum orbis, & omnium hominum*; sed quod amplissimis *Nicolai* de Ecclesia, & Sede Apostolica meritis devinctum, & obstrictissimum se illi arbitrabatur: quippe qui etiam suarum partium indefessus semper ac fortissimus propugnator extiterat; innumera, quæ inferri detrimenta potuissent, averterat; suis consiliis non vulgaria Eugenio emolumenta contulerat, autoritateque sua, & præsentia incredibiles illi semper favores principum, ac ceterorum hominum studia compararat &c.

CLASS. VI.
ALPHONSUS
CIACONIUS.

V.

ALPHONSVS CIACONIVS HISPANVS

In Libro de Vitis Romanorum Pontificum.

Tom. II. pag. 110. edit. II.

FR. *Nicolaus Albergatus* Civis, & Episcopus Bononiensis, ordinis Cartusianorum, Presbyter Cardin. tit. S. Crucis in Hierusalem; qui humanioribus litteris instructus, quum postea juri civili strenue operam navasset, religionis fervore stimulatus, *quum esset vir bonis moribus, & vitæ integritate conspicuus*, religionem Cartusianorum professus, ita in ea, dum vixit, excelluit, *& morum sanctitate in ceterorum exemplum refulsit*, ut per omnes gradus suæ religionis, & dignitates ascendens, Bononiensi Ecclesiæ, Clero, & populo postulante, digne præficeretur. Qua dignitate honestatus non jam [ut plerique efficere solent] suæ religionis aut habitum perosus, fratrum suorum consortia, aut familiaritates exhorruit, nec quidquam de prioris vitæ austeritate remisit, nec humilitati, aut mansuetudini relaxavit, sed eadem homini in conversatione facilitas, eadem vitæ perfectio, & si fieri potuit, peramplior, atque illustrior fuit. Nihil enim, quod ad religionis (quam esset professus) dignitatem, quod ad mansuetudinem, quodve ad rerum humanarum contemptum attinere videretur, omisit; quin potius eo magis se, ut virtutum omnium exemplar, ac formam exhibuit; quoniam non sui ipsius modo, sed universi gregis sibi commissi rationem se noverat Domino redditurum. Quare & populum moribus optimis instituit, tranquillitati, & paci studens, amplissimisque eleemosynis sua gratia, & virtute fovit, ob quod omnibus carus, & gratissimus fuit. Unde Martinus V. audita *tanti viri fama; & sanctitate* ipsum Romam arcessivit; quem Nuncium ad Reges Francorum, & Angliæ bello certantes, ut pacem inter eos componeret, & oratione sua [qua maxime pollebat] pacaret, misit: quod & feliciter præstitit. Romam reversus, Cardinalis a Martino creatus, a quo legatus iterum fuit ad Venetos, Florentinos, & Ducem Mediolani, ut eos inter se fœdere uniret. Mortuo autem Martino V., a successore ejus Eugenio IV. ad diversos Principes, & provincias pro fidei negotiis missus, omnia fideliter, & strenue gessit. *Fuit vir pius, & sanctus, & studiosorum amator*, ex cujus contubernio, & schola duo Romani Pontifices prodiere, nempe Nicolaus V., & Pius II. Ad Concilium Basileense legatus fuit cum plena potestate, ut locus pro futuro concilio eligeretur, id maxime petentibus Græcis. Præfuit Legatus primæ Sessioni in Concilio Eugeniano Ferrariæ inchoato, & Florentiæ finito, quo & Græci convenerunt. A Rege Angliæ sibi dono datum Cranium B. Annæ Matris Beatæ Virginis, Cartusiensibus donavit: S. R. E. * Camerarius fuit, ex calculo obiit Senis in Tuscia, corpus in Cartusianorum Cœnobio tumulatus anno MCCCCXLIII.

* Pœnitentiarius.

V I.

(a) Ciacconius obiit A. C. 1606. Vide Nicolaum Antonium Biblioth. Hispan. *Tom. I. pag.* 24. *& Tom. II. pag.* 653; Jacobum Le-Quetif. in Scriptoribus Ordinis Prædicatorum *Tom. II. pag.* 344.

V I. CLASS.VI.

THOMAS [a] DE HERRERA HISPANUS. THOMAS DE HERRERA.

Responsione pacifica V. n.642.

SExtus est [nempe Protector Ordinis Augustiniani] *Beatus Pater D. F. Nicolaus Albergatus, Ordinis Cartusianorum*, Civis, & Episcopus Bunoniensis, quem Martinus V. IX. Kal. Iulii anno 1426. creavit Presb. Cardinalem tit. S. Crucis in Hierusalem; obiit autem Senis VII. idus Maii anno 1443. sepultusque est ad Cartusianos. Constat autem eum fuisse *Ordinis Protectorem*; quia in Registro Generalis Gerardi de Arimino fol. 304. pag. 2. habentur hæc verba. *Ad postulationem instantissimam Reverendissimi D. D. Cardinalis S. Crucis Ordinis Protectoris.*

V I I.

GEORGIUS [b] LILIUS BRITANNUS GEORGIUS LILIUS.

In Chronico Regum Anglorum.

N*Icolaus Cardinalis S. Crucis* ab Eugenio IV. Pontifice Romano conciliandæ pacis causa inter Gallos, & Anglos, Legatus, inducias in sex annos paciscitur; quæ tamen post sextum mensem violatæ sunt. An. 1433.

Carolus Rex fortunam belli metuens, Burgundium ab Anglis alienatum, ad se pertrahere conatur. Paci faciendæ Atrebatum urbs destinata, ubi *Nicolaus Pontificis Legatus, inter Gallum, & Anglum litis arbiter*, leges fœderis proposuit, quas tamen Rex uterque respuit, Carolus Burgundium præmiis, ac promissis in suas partes adducit, offensiones, ac inimicitiæ diuturnæ inter eos sopitæ, & sublatæ. 1435.

V I I I.

FRANCISCUS HAROLDUS [c] HIBERNVS FRANCISCUS HAROLDUS.

Ordinis Minorum

In notis ad Epistolam CXXI. B. Alberti Sarthianensis.

ERat Thomas Medici Sarzanensis filius: dum Bononiæ primis litteris incumberet, *Beati Nicolai Albergati illius urbis Episcopi, viri vitæ sanctimonia, doctrina, & rebus pro Romana Ecclesia fortiter prudenterque gestis celeberrimi*, patrocinio potitus, ejusque liberalitate sic adiutus est, ut Philosophiæ, & sacræ Theologiæ lauream, omni pietatis, & doctrinæ laude adeptus sit &c. Scribunt etiam authores Vitæ *Beati Nicolai Albergati*, eum in *Cœlis Beatum* Thomæ per somnium apparuisse, eandemque dignitatem illi prædixisse &c.

SIL-

(a) Thomas de Herrera Responsiones suas edidit Bononiæ anno 1635. Obiit Matriti fere septuagenarius ineunte anno 1654., prout nos docet Nicolaus Antonius *Tom. II. Biblioth. Script. Hispan. p. 245.*

(b) Georgius Lilius Chronicon suum produxit usque ad annum 1603. Extat in Chronico Ecclesiastico, & politico Jani Groteri *Tom. II. Parte I. pag. 370.*

(c) Beati Alberti Opera post Haroldi mortem Romæ vulgata fuerunt, studio F. Patricii Duffi Belgæ A.D. 1688. in fol.

SILVESTER [a] SYROPULUS
In Historia Concilii Florentini.
Sect. IV. Cap. XIV.

Εἶτα ἦλθεν ὁ Δοὺξ καὶ εἶδε τὸν Πατριάρχην, ἔστειλε δὲ αὐτῷ κανίσκιον σάχαρ ἰνδιακοῦ, καὶ λαμπάδας μεγάλας μ, καὶ οἶνον, καὶ μεθ' ἡμέρας ἦλθεν ὁ Καρδινάλιος τοῦ Σταυροῦ παρὰ τοῦ Πάπα σταλεὶς, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Μαρκέσης τῆς Φεραρίας, καὶ εἶδον τὸν Βασιλέα, καὶ τὸν Πατριάρχην. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὸν Πατριάρχην εἵπετο καὶ ὁ Δοὺξ κατέχων τὰ κράσπεδα τοῦ Καρδιναλικοῦ ἱματίου.

Ἔμεινεν οὖν εἰς τὴν Βενετίαν ὀλίγας ἡμέρας, καὶ πάλιν ὑπέστρεψεν ὁ Καρδινάλιος εἰς τὸν Πάπαν. Λόγοι οὖν ἐκινοῦντο τότε πολλοὶ περὶ τοῦ, εἰ δεῖ τοὺς ἡμετέρους πρὸς τὸν Πάπαν, ἢ πρὸς τὴν ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδον ἀφικέσθαι.

Posthæc Dux invisit Patriarcham, obtulitque ei dono copiam Sacchari Indici, & luminaria grandia quadraginta, ac vinum: & post aliquot dies venit *Cardinalis Sanctæ Crucis* a Papa missus, & cum ipso Marchio Ferrariæ, & inviserunt Imperatorem, & Patriarcham. Cum vero venisset ad Patriarcham subsequebatur *& Dux, qui tenebat imam fimbriam Cardinalitii paludamenti.*

Mansit ergo Venetiis paucis diebus; iterumque rediit *Cardinalis* ad Papam: ac tum plurimi fieri cœperunt sermones: An oporteret nostrates ad Papam, aut ad Basileensem Synodum proficisci.

Sy-

(a) Quis qualisve fuerit *Syropulus* inutile prorsus est docere, postquam Vir Maximus Leo Allatius, & *Syropulum*, & illius editorem Robertum Creyghtonum egregiis illis Exercitationibus confutavit, quas Romæ edidit A. D. 1665. Nos Schismatici hominis testimonio usi sumus eo plane consilio, ut *B. Nicolai* nomen cunctis pene gentibus notum fuisse ostenderemus. Nam quæ de ipso scripserint Itali, Galli, Belgæ, Germani, Hispani, Poloni, atque Britanni, nostra hac collectione satis superque constat; Reliquum erat, ut Orientales quoque tantam *Beati Viri* famam suffragio suo comprobarent. Qua propter & *Syropulo*, licet Schismatico, in hac nostra collectione locus datus est, quod patria lingua honores eximios memoret, quos *B. Viro* augustissimus Venetorum Senatus ultro detulit, cum amplissima apud ipsos Legatione fungeretur Concilii causa. Plura fortasse de *B. Nicolao* ex Græcis Scriptoribus hausta haberemus, si ea quæ de Concilio Ferrariensi ac Florentino magno conatu studioque paraverat Allatius, publicam lucem aspexissent; at furaces plagiarii manus expertus Vir maximus nobilissimam hanc provinciam, quam egregie de more adornasset, aliis perficiendam reliquit. Rem ipse narrat in iis, quas modo laudavimus, Exercitationibus *pag. 71.* atque V. Cl. Jacobus Philippus Tomasinus ingenti Allatiani operis expectatione commotus exclamat *pag. 12. Bibliothecæ Patavinæ: Sed quisnam tanta rei remoram facit? o tempora! nondum novi.* Interim quod ad Græcos attinet, notandum est in Actis Concilii Ferrariensis, quæ Theodoro Xantopulo tribuuntur, quæque extant *Tom. XIII. Conc. Labbei pag. 14. edi: prima* perperam legi ὁ τοῦ ἁγίου Σταυροῦ κύριος Νικόλαος καρδινάλιος Φιρμάνος, idest, *Sanctæ Crucis Dominus Nicolaus Cardinalis Firmanus*. Nam Cardinalis *Firmanus*, quem hic laudat Græcus Scriptor, est *Dominicus Capranica*, qui Titulum obtinuit S. Crucis in Hierusalem, postquam *B. Nicolaus* ad superos evolavit: Etenim hoc anno *Dominicus* jam Eugenio reconciliatus, ut diximus in notis ad Epistolam VI. ejusdem Pontificis, Diaconus erat S. Mariæ in Via Lata, quemadmodum nos docent Eugenii Diplomata, quibus ipse subscripsit, quæque extant *Tom. XIII. Concil. pag. 467. Beati* quoque *Viri* meminit Andreas de S. Cruce Patritius Romanus, & Sacri Consistorii Advocatus in Collationibus suis, quas ex pilatis Allatii Scriniis Romæ edidit Horatius Justinianus anno *1634. pag. 70.*

SYNOPSIS CHRONOLOGICA

RERUM GESTARUM

BEATI NICOLAI ALBERGATI
Cardinalis Sanctæ Crucis, & Episcopi Bononiensis.

1375 BEatus Nicolaus Bononiæ nascitur patre Petro Niaola Albergato, & matre Philippa. *Zenus in ejus vita S. I. pag. 326. Histor. Miscellanea pag. 395. Sigon. cap. I.*

1386 Juri Civili operam dare incipit. *Zenus ibid. Sigonius cap. I.*

1395 Cartusiense institutum profitatur Bononiæ. *Zenus ibid. Sigonius cap. 2. Bestius pag. 440. Dorlandus pag. 441. Sutor. pag. 432.*

1398 Bononiensia Cartusiæ Prioratum obtinet. *Sigonius cap. 2.*

1402 Florentinæ Cartusiæ præficitur. Canonicos Regulares Lucenses juvat. *Penottus pag. 410.*

1407 Cartusiæ Romanæ Prioratum adipiscitur, ac totius Ordinis Generalis Procurator eligitur. *Garnefeltus ex Charta Provinciali.*

1409 Cartusiæ Mantuanæ recens extructæ Prior designatur. *Garnefeltus ex Charta Provinciali.*

1416 Prædictæ Cartusiæ Prioratum linquit. *Idem ex Charta Provinciali.*

1417 Eligitur Episcopus Bononiensis mense Januario. *Zenus pag. 327. Sigon. cap.* III. Episcopatum sibi oblatum respuit. *S. Antoninus pag. 373. Zenus ibid. Poggius p. 375. Histor. Miscell. pag. 395. Hieronymus Bursellus pag. 397. Sigon. ibid.* Bononienses Oratores ad Generalem Cartusiensium Priorem in Galliis degentem mittunt. *Zenus pag. 327. Histor. Miscell. ibid. Vetus Charta apud Bartholomæum Senensem pag. 407. Sigon. cap. 4.* Episcopatum ejusdem Prioris jussu accipit, & ab Archiepiscopo Ravennati consecratur mense Junio. *Sigonius cap. 4. Histor. Miscell. pag. 395.*

1419 Bononienses eum legatum destinat ad Martinum V. Pont. Max. Mantuæ degentem. *Zenus pag. 327. Ghirardaccius Tom. II. pag. 621. Sigonius cap. 7.*

Iterum ad Pontificem Civium suorum legatus proficiscitur: quasdam pacis conditiones ab illo impetrat. *Zenus pag. 328.*

1420 Florentiam ad Pontificem pergit, Bononiensium tertio legatus. *Zenus ibid. Histor. Miscell. pag. 395.* Pontifex clausas illi interdicti litteras tradit: Bononiam reversus Interdicti sententiam promulgat Pontificis jussu. Cives seditione facta, insidias illi struunt; ipse mutatis vestibus Florentiam ad Cartusien-

fienses perfugit. *Zenus pag.* 328. 329. *S. Antoninus pag.* 373. *Sigon. cap.* 8.

1421 Domitis a Pontifice Bononiensibus Ecclesiæ suæ restituitur. *Zenus pag.* 329. *Sigon. ibid.*

1422 Martinus Pontifex ipsum in Gallias legat ad pacem componendam inter Carolum VI. Francorum, & Henricum V. Anglorum Reges. *Zenus pag.* 329. *Martini Epistolæ pag.* 341., *& seqq. Matthæus de Griffonibus pag* 394. *Bursellus pag* 397. *Poggius pag.* 378. *Joannes Germani pag.* 413. *Hieronymus Garimbertus pag.* 404. *Sigonius cap. IX. Ughellus pag.* 410. *Raynaldus pag.* 413.

1423 Bononiam revertitur die viii. mensis Junii. *Matthæus de Griffonibus pag* 394.

1426 Cardinalis a Martino V. creatur ix kal. Junii. *Zenus pag.* 330. *Sigon. cap. X.* Amplissimam hanc dignitatem invitus suscepit. *S. Antoninus pag.* 373. *Poggius pag.* 378. *Vespasianus Florentinus pag.* 372. *Auctor Histor. Miscell. pag.* 395. *Bursell. pag.* 397. *Garimbertus pag.* 404.

Legatus mittitur in Galliam Cisalpinam ad pacem componendam inter Philippum Ducem Mediolani, Venetos, ac Florentinos. *Zenus pag.* 330. *S. Antoninus pag.* 374. *aliique.*

1427 Pax inter eosdem hoc anno sancitur præcipuo B. Nicolai studio. *Zenus pag.* 332. *vide notam ad eundem.*

B. Nicolaus pacis causa Brixiam petit iv. Idus Januarii. *Capreolus pag.* 403. die 18. Augusti Methamaucum ad Venetos proficiscitur, ibique a Duce magnifice excipitur. *Sanutus pag.* 339.

1428 Iterum ad Philippum Ducem Mediolani Martini Pontificis legatus pergit. Pacem inter ipsum, ac Venetos, Florentinos, eorumque fœderatos componit die 19. Aprilis. *Zenus pag.* 334. *Martinus V. Epist. XII. S. Antoninus pag.* 375. *aliique.*

Bononiensem seditionem fugiens Mutinam se confert. Discordiarum reliquias inter Venetos Ducem Mediolani componit, ac tandem Romam ad Pontificem proficiscitur. *Zenus pag.* 333. *Blondus pag.* 392. *Bornius de Sala pag.* 394. *Histor. Miscell. pag.* 396. *Andreas Billius pag.* 400.

1431 Bellum inter Venetos, & Insubres instauratur. B. Nicolaus ad illud compescendum Legatus iterum a Martino destinatur: Gallica insuper legatio ei defertur. *Zenus pag.* 334. *Histor. Miscell. ibid.*

Martinus Pontifex moritur die 20. Februarii. B. Nicolaus Piscariæ manet novi Pontificis electionem expectans. *Zenus pag.* 335.

Eugenius IV. Pontifex Maximus renunciatur. Gallicam Legationem B. Nicolao confirmat die 29. Aprilis. *Eugenius Ep. I. pag.* 351. *Zenus pag.* 335. *Carolus VII. Francorum Rex p.* 367. *aliique.*

1432 Carolum Regem Francorum Bituris convenit, eumque ad pacem hortatur: inde Bruxellas pergit ad Philippum Ducem Burgun-

diæ

gundiæ. *Joannes Germani pag.* 415. Inducias ad sexennium inter ipsos componit. *pag.* 402. 417. 418. 426. & alibi passim.

2433 Concilii Basileensis legatus destinatur xviii. kal. Januarii; ibique magnis honoribus afficitur *pag* 335. 380. 384.

1434 Legatus a Concilio destinatur ad pacem Italicam perficiendam *pag.* 336.

1435 Hujus anni initio Florentiam ad Pontificem se confert. *Zenus pag.* 336. *Anonymus Florentinus pag.* 400.

Die 25. Aprilis in Gallias legatur ad conventum Atrebatensem, in quo insigni edito Miraculo, Philippum Ducem Burgundiæ Carolo Francorum Regi conciliat. *Zenus pag.* 337. *Scriptores in notis relati, quibus addendus Ludovicus Gollut. pag.* 430.

1437 Concilii Ferrariensis legatus constituitur anno 1437. iv. nonas Januarii *Eugenii PP. IV. Epist. XI. pag.* 362. *Zenus pag.* 337.

1438 Ferrariam proficiscitur die 7. Januarii anno 1438. *Sanutus pag.* 399. inde Venetias se confert die 10. ejusdem mensis, ibique Græcorum Imperatorem excipit, ac Ferrariam perducit. *pag.* 337. 399.

1439 Pridie Idus Septembris legatus mittitur ad Germanorum Principum conventus Norembergæ indictos *pag.* 337. 372. 380. *&c.*

1440 Florentiam ad Pontificem reversus Summus Romanæ Ecclesiæ Pœnitentiarius eligitur, ac concilio interest *pag.* 338. 380.

1443 B. Nicolaus Senis moritur ex calculi doloribus magna sanctitatis opinione. Eugenius Pontifex ei justa persolvit. Illius viscera Senis condita in Ecclesia S. Augustini. Corpus vero Florentiam ad Cartosienses translatum *pag.* 338. 339. 373. 374. 381. *&c. Vixit annos LXVIII.* Sedit in Episcopatu Bononiensi ann. XXVII.

INDEX AUCTORUM

QUORUM TESTIMONIA IN SEX CLASSES DISTRIBUTA HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

XXI.

CLASSIS IIII.

Gallorum Testimonia.

CLASSIS V.

Belgarum Testimonia.

CLASSIS VI.

Variorum Testimonia.

SAN-

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ XIV.

Litteræ Apostolicæ in forma Brevis in Causa Canonizationis
B. NICOLAI ALBERGATI S. R. E. CARDINALIS,
ET EPISCOPI BONONIENSIS.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

QUoniam ita comparatum est, ut ea, quæ alias accuratissime expensa, & concordibus cum virorum pietate, ac sapientia insignium suffragiis a Nobis ipsis sancita ac decreta fuerunt, novit deinceps supremæ Apostolicæ nostræ auctoritatis documentis approbata, & confirmata, universi Christifideles majori cum fide, constantia, ac veneratione accipere, & debitæ executioni mandare consueverint: Eapropter Decretum. quod nuper super casu excepto a Decretis fel. record. Urbani Papæ VIII. Prædecessoris nostri in Causa B. Nicolai Albergati edidimus, novo Apostolicæ confirmationis nostræ præsidio communire satagimus. Hujusmodi autem Decretum est tenoris, qui sequitur.

DECRETUM

Summi Pontificis BENEDICTI XIV., in quo approbatur, & confirmatur resolutio Congregationis Sacrorum Rituum Ordinariæ habitæ coram ipso Kalendis Augusti currentis Anni 1744. Super casu excepto a Decretis Urbani VIII. in causa B. Nicolai Albergati *Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Episcopi Bononiæ una cum aliis concessionibus ab eodem factis in honorem dicti Beati.*

BENEDICTUS PAPA XIV.

SIngulare Divinæ providentiæ consilium esse videtur, quod Nobis reservaverit initium, progressum, quousque fieri potuit; Causæ *B. Nicolai Cardinalis Albergati*, qui Anno 1443 decessit: Qui eum Nos & patriam communem, & eundem Cardinalis Titulum Sanctæ Crucis in Hierusalem sortiti sumus; eademque Bononiæ Ecclesia [cujus ipse Episcopus inauguratus est Anno 1417., & ad mortem usque gubernavit] Nobis pariter gubernanda tradita est, & ad hanc usque diem gubernamus.

Cum in minoribus Promotorem Fidei ageremus, Canonizationis ejus causam inducere tentatum est. Quod autem tunc perfici minime potuit, id tandem in Congregatione Rituum habita die 20. Julii 1744. dilecto filio nostro Cardinali Pompejo Aldovrandi tunc Prodatario, nunc Æmiliæ Legato referente fuit deliberatum; atque ejusdem causæ introducendæ, prout moris est, commissio manu nostra per quam libenter signata prodiit.

Decretis itaque Urbani VIII. Prædecessoris nostri inhærendo, subjici debebat examini observantia eorundem Decretorum; & cum Nobis compertum esset, in Archiepiscopali Curia Bononiensi Anno 1651. auctoritate ordinaria conditum fuisse Processum, in quo varia documenta, ac testimonia de observantia prædictorum Decretorum afferebantur; atque inde etiam dedocebatur, scientia, assensoque Episcoporum Bononiensium publicum cultum fuisse exhibitum *B. Nicolao Albergati* toto tempore, quod Urbani VIII. Decreta exigunt; præterea Jacobum Boncompagni Cardinalem Archiepiscopum Bononien-

niensem Anno 1725. sententiam de more pronunciasse, qua cultum illum ad formam ipsorum Decretorum exhibitum fuisse comprobabat; *Nos, ut Sanctitatis fama ejusdem Beati Viri* illustrior fieret, & publici ejus cultus fundamenta magis stabilirentur, vitæ illius acta a Jacobo Zeno Episcopo Feltrensi, & Bellunensi ejus familiari conscripta, typis iterum publicari præcipimus, & cum Codice Bibliothecæ nostræ Vaticanæ conferri. Codex autem ejusmodi bene ornatus, & Cardinalis Petri Barbi, qui deinde Pontifex factus Pauli II. nomen assumpsit, stemmata præferens, cui adhuc Cardinali opus illud inscriptum fuerat, multo pretio, & æstimatione dignus esse videtur, & ad errores aliquot, qui in vetustiores ejus vitæ editiones irrepserant, corrigendos apprime aptus.

Id vero accurate perfecit Constantinus Ruggeri Clericus, nosterque familiaris, qui præmemoratæ vitæ notas addidit. Communicatis deinde illi Martini V., & Eugenii IV. Apostolicis Brevibus, quæ in Archivo nostro peculiari servabantur, in quibus amplissima de *Sanctitate Vitæ B. Nicolai Albergati* testimonia continentur; tum etiam ei traditis iis, quæ a Nobis alio tempore hac de re collecta fuerant, factâque eidem cum ad nostram domesticam Bibliothecam; tum ad alias hujus Urbis celebriores adeundi potestate, Nos ipsi singulis hebdomadis opus perlegere, & examinare curavimus; præscripto ordine, quem in eo dirigendo ordinandoque haberi voluimus, atque hinc post multos labores ad Jacobi Zeni historiam adjecta sunt prædictorum; aliorumque Romanorum Pontificum testimonia; nec non & Caroli VII. Galliæ, & Henrici VI. Britanniæ Regum, ac plurimorum illustrium Italiæ auctorum, inter quos recenseri maxime debent S. Antoninus, & Æneas Sylvius; tum etiam ex Gallia, Flandria, aliisque Regionibus, Scriptorum: quæ omnia in unum volumen ab eodem Constantino Ruggeri collecta, jussuque nostro typis in lucem edita hoc ipso anno prodierunt.

His omnibus comparatis, cum in Congregatione Rituum ordinaria proponendum esset dubium de observantia Decretorum Urbani VIII. Cardinali Aldovrando absenti nemo alius Cardinalis fuit a Nobis surrogatus, qui eamdem illam referret: Sed Kalendis Augusti habita coram Nobis eadem Rituum Congregatione, Nos ipsi Cardinalis relatoris vices supplentes, exposuimus primo, *Beatum Nicolaum Albergati* Bononiæ illustri genere natum in *Cartusianorum* claustra juvenem concessisse; ibique *Sanctitatis*, ac prudentiæ fama in variis Cartusianis Domibus Prioris munere functum, Romæ deinde fuisse Ordinis sui Procuratorem Generalem, postea *Bononiensis Ecclesiæ*, *invitum* quamvis, & coactum, *regimen suscepisse*, in quo Ecclesiastica vivendi disciplina, largisque eleemosynis luculentiora dedit *Sanctitatis suæ* argumenta: quibus accessit invictum robur, quo turbulentis illis Ecclesiæ temporibus, jurisdictionis, & auctoritatis Pontificiæ adversariis fortissime restitit: a Pontifice Martino V. Cardinalium ordini adscriptum, præceptoque adactum, ut eam dignitatem acciperet, sic in eo gradu se gessisse, ut quemadmodum Religiosus religiosæ vitæ, Episcopus religiosi Episcopi, ita Cardinalis factus Cardinalis religiosi exemplar, ac norma extitit; cum in omni vitæ genere disciplinam regularem, austeritates, & Cartusiani instituti jejunia constantissime retinuisset: a Sede Apostolica rebus gerendis præpositum, post multos labores pacem inter Mediolanensem Ducem, Venetos, & Florentinos conciliasse; & post plura in Galliam itinera, nunc Martini V., nunc Eugenii IV. Pontificum jussu,

ſu, in magno Atrebatenſi conventu inter Carolum Galliæ Regem, & Philippum Burgundiæ Ducem, præclaram illam pacem, Catholicæ religioni adeo proficuam firmaſſe; cum interea ſingularis Dei providentia ad ejus preces inſigne miraculum edidiſſet, ut Scriptores nonnulli memoriæ prodiderunt. Expoſuimus quoque ſapientem illius gravitatem cum communi *Sanctitatis opinione* conjunctam in aliis Legati Apoſtolici muneribus, quæ ille tum in Baſileæ, tum in Ferrariæ conciliis, tum etiam in conventu Principum Germanorum Norimbergenſi præclare ſuſtinuit; præter graviſſimum illud Summi Pœnitentiarii, quod apud Pontificem Eugenium IV. geſſit: poſtremo meritis plenum Senis ex hac mortali vita deceſſiſſe, communi omnium opinione, ac fama, heroicis virtutibus ornatum; ejuſque corpus Florentiam, prout ipſe mandaverat, ad Cartuſianos fuiſſe delatum, ubi ad hanc uſque diem requieſcit: Cum illud Senis Florentiam comitatus fuiſſet Thomas Sarzanenſis, qui deinde Cardinalis, acpaulo poſt Pontifex factus, Nicolaus V. vocari voluit in memoriam *Nicolai Cardinalis Albergati*, Viri de ſe optime meriti: qui poſt obitum [ut hiſtorici, inter quos ipſemet Thomas, narrant] ei apparuit, ac triſtem, mœrentemque hac ipſa magiſtri ſui, & domini morte recreavit; & inter cætera ſempiterna felicitate ſe potiri affirmans, Summum illi Pontificatum prædixit, quem pariter Æneas Sylvius Pii Secundi nomine aſſecutus eſt: qui ambo fuerant cum eodem *Nicolao Albergati* obſequio, & familiaritate conjuncti. Atque uno verbo diligenter expoſuimus quidquid magis egregium ſolidumque de *B. Nicolao* memoriæ proditum erat in Pontificiis diplomatibus, graviſſimiſque auctoribus, qui in prædicto volumine fideliter accurateque citantur. Tranſeuntes inde ad id, quod erat præcipuum, ad qualitatem ſcilicet, & vetuſtatem publici cultus, retulimus ſumma fide, quidquid cauſæ Poſtulatores in ſuis ſcriptis attulerant, tum etiam illa, quæ Fidei Promotor in ſuis animadverſionibus, ex officio oppoſuerat. Nec fuit a Nobis omiſſum id, quod ad ejuſmodi oppoſitiones reſponderi valide poterat: illuſtratis, & in bono lumine collocatis principiis aliquot, quæ in noſtris de Canonizatione Sanctorum operibus continentur, quibus oppoſitiones illæ nitebantur. Mentem autem noſtram minime aperuimus; ſed ſententiis aliorum exquiſitis, ingenti animi noſtri gaudio audivimus, Cardinales omnes congregatos, communi ſuffragio, & una voce declarantes, Urbani VIII. decretis obtemperatum prorſus fuiſſe, quorum vi *Beati Nicolai* cauſa eſſet multis nominibus excepta; adeoque veterem, ac publicum ejus cultum legitimum, & canonicum eſſe cenſendum, nulloque modo iis, quæ in citatis decretis præſcribuntur, adverſum. Atque id magis, quod publicus idem cultus tunc cœpit, cum Senis corpus ejuſdem Beati Viri in Eccleſia S. Auguſtini fuit expoſitum, ubi præter totius populi concurſum, qui ejus pedes, manuſque deoſculari certabat, Eugenius IV. Pontifex Maximus, inuſitato iis temporibus exemplo, ejus funeri cum tota Curia adeſſe voluit: teſtatus id ſe facere ob ingentem, quam de ejus ſanctitate opinionem habebat, per Orbem jam longe lateque pervulgatam; imo & duarum librarum lapidem, qui in diſſecto ejus corpore repertus eſt, devotionis cauſa apud ſe habere voluit. Addebant præterea Cardinalem Gabrielem Paleotti primum Bononiæ Archiepiſcopum *Nicolai nomen in Beatorum, ac Sanctorum* Eccleſiæ ſuæ album retuliſſe, & Urbanum VIII.; ut nonnulli memorant, affirmaſſe, delendos non eſſe ab ejus imagine radios, & ſplendores, quos ipſe publico decreto Imaginibus eorum, qui non eſſent ab Apoſtolica Sede Canoniza-

tionis

tionis, aut Beatificationis honore donati, apponi prohibuerat, appositosque deleri jusserat: Postremo *Beati Nicolai* statuam jussu nostro in fronte Basilicæ Liberianæ inter alias aliorum Sanctorum fuisse positam, cujus Basilicæ ipse fuerat Archipresbyter.

Audivimus hæc omnia singulari animi nostri lætitia, & in omnibus unanimes prædictorum Cardinalium sententiæ voce assensi sumus, quam etiam nunc scripto probamus, & confirmamus. Quoniam vero in ejusmodi casibus Fidelium pietas, ut observavimus, præscriptos limites transilire facile solet; cui rei, si Deo placuerit, alio tempore Nos opportune providere cogitamus, in præsens decernimus ea, quæ sequuntur.

Primo, evulgato hoc Decreto, nolumus ingentem publicæ lætitiæ significationem dari eo modo, quo in Canonizatione alicujus Beati fieri solet, quod quidem alias contigisse non ignoramus; sed solum in Ecclesia Metropolitana Bononiæ, in Basilica Liberiana Romæ, & in singulis Cartusiani Ordinis Ecclesiis post Missam, quam Conventualem dicunt, cantari posse concedimus *Te Deum* in gratiarum actionem sine musicorum instrumentorum strepitu, nulloque campanarum sonitu præcedente:

Secundo præter *titulum Beati*, quem de jure possidet, a privatis primo illi attributum, nunc vero a Sancta Sede comprobatum, concedimus ejus imagines pingi, ornarique posse laureolis, radiis, & splendoribus; non autem diademate juxta Decretum Sacræ Congregationis Rituum die IX. Februarii MDCLVIII. ab Alexandro VII. confirmatum. Volumus autem semper Cartusiani Ordinis habitu vestiri, quo ipse tam Episcopus, quam Cardinalis perpetuo usus est, non solum religionis causa, sed etiam, ut Ecclesiasticam disciplinam eo tempore maxime vigentem observet. Capiti vero illius neque pileolum, neque biretum rubrum apponi volumus: cum certum sit, ejusmodi ornamenta Cardinalibus regularibus fuisse concessa a Prædecessore nostro Gregorio XIV. Anno MDXCI.; bene vero Cardinalis Pileum, quo multo prius singulis Cardinalibus uti dedit Innocentius IV., eoque caput ornari, sive is ad pedes deponi poterit.

Tertio nolumus ejus imagines in Ecclesiarum, sive Sacellorum privatorum Altaribus collocari, exceptis tamen Ecclesia Metropolitana Bononiensi, Basilica Liberiana Urbis, & singulis Ecclesiis, ac Sacellis ordinis Cartusiani, tum etiam Ecclesiis, illis sive alibi, in quibus, vel super aras, vel extra, ejus imagines in præsens existunt.

Postquam innotuit, ac declaratum est, Nos in eo casu versari, quem Urbani VIII. decreta excipiunt, & post ea, quæ nos superexposuimus, & quæ quodammodo ex declaratione casus excepti a Decretis Urbani VIII. sequuntur; Apostolicæ Sedis in more fuit, præterito aliquo tempore, urgentibus gravibus circumstantiis Officium, & Missam de Communi in honorem Beati concedere; alio deinde interjecto tempore, urgentibus gravioribus circumstantiis, Lectiones proprias, etiam antequam fuerint discussæ, & approbatæ virtutes, juxta exempla a Nobis cumulata in nostro opere de Canonizatione Sanctorum lib. IV. part. II. cap. IV. num. VI.; denique post aliquod temporis spatium Beati nomen in Martyrologium Romanum [quamquam id perraro] referre; & quoties magni ponderis causæ adessent Decretis, & Constitutionibus Apostolicis, si quæ obstant, derogare consuevit, juxta ea, quæ a Nobis relata sunt in eodem opere nostro de Canonizatione Sanctorum lib. IV. part. II.

cap.

cap. XVII. num. XIV. Nos itaque ingentibus *B. Nicolai Albergati* Cardinalis erga hanc S. Sedem, & Catholicam Religionem meritis inspectis, tum etiam communi præconio, quo Scriptores ex omni lingua, tribu, & populo heroicis ejus virtutibus plaudunt, derogantes plenitudine auctoritatis nostræ quibuscumque adversantibus; & temporis inutiliter transacti jacturam compensare volentes, Officium Divinum de Confessore Pontifice cum Lectionibus propriis, per Nos componendis, & Oratione *Exaudi quæsumus* de eodem Communi, ritu majoris duplicis recitari concedimus die 10. Maji, in quo ad Beatam vitam migravit; id vero tantum Clero tam Regulari, quam Seculari; necnon & Monialibus Civitatis, & Diœcesis Bononiensis; tum etiam Romæ Clero Basilicæ Liberianæ, pariterque Monachis, & Monialibus Ordinis Cartusiensis universis, itaut quicumque ex prædictis præmemorato die Officium illud recitaverit, horas Canonicas, ad quas tenetur, persolvisse censeatur. Eadem ratione concedimus, die 10. Maji in omnibus præcitatis locis celebrari posse in honorem ejusdem *Beati* Missam de *Communi Confessoris Pontificis*: quam quidem concessionem ad alios quoque Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares, qui eo die in Basilica Liberiana, aut in Cartusiani Ordinis Ecclesiis rem Sacram confecerint, extendi volumus. Concedimus quoque eadem die 10. Maji in antedictis Ecclesiis celebrari posse quotannis *Beati Cardinalis* festum, & ejus reliquias ad publicam venerationem exponi, non autem in processione deferri, juxta ea, quæ Alexander VII. die 27. Septembris 1650., & 17. Aprilis 1660. decrevit. Postremo concedimus *B. Nicolai* nomen Martyrologio Romano inscribi, addito Elogio, quod a Nobis instituetur.

Hæc omnia singularibus *B. Cardinalis* meritis profecto debentur. At vero præclari quoque Cartusiani Ordinis, quem Nos peculiari studio prosequimur, merita apud Nos pondus habent, ut hæc Apostolica liberitate concedamus; eoque magis, quod ipse Ordo non jam sollicitus fuit multos Sanctos suos patefacere, quam multos Sanctos facere, ut recte fuit adnotatum. Accedit quoque spes, in quam maxime adducimur, Deum Opt. Max. ad intercessionem hujus *Beati Viri*, qui, quandiu vixit, *Cardinalis pacis* nuncupatus est, daturum esse Nobis id, quod tam enixe toto corde, humiliterque rogamus, & rogaturi sumus, exoptatam scilicet inter Christianos Principes pacem, stabilemque concordiam. Neque vero dissimulare volumus, Nos in hac tota rerum serie spirituale quoddam percepisse gaudium, simillimumque ejus, quod Pius II. Prædecessor noster in Canonizatione S. Catharinæ Senensis civis suæ sese percepisse fatetur, quodque in ejus Canonizationis Bulla his verbis expressit: *Et si Nos quidem Catharinæ sublimes dotes, nobile ingenium, divinam mentem, sacratissimam voluntatem in omni natione quam lætissime vidissemus, lætiores tamen in Urbe Senensi, quæ nos genuit. Siquidem meritorum ejus longe magis, & magis peculiariter esse participes confidimus, quam si Virgo hæc, aut in Scythia, aut in India nata fuisset. Neque enim fieri potest, quin Sanctorum propinquitas aliquid habeat prærogativæ.*

Quod si deinde Deo placuerit, ut ab hoc cultu ad nonnullos locos restricto, quem in præsens Sedes Apostolica permittit, ad cultum publicum præceptivum, & generalem, hoc est a Beatificatione hac æquipollenti ad solemnem Canonizationem transeundum sit, Postulatoribus causæ palam facimus, heroicarum ejusdem Beati virtutum materiam ad consuetam juris formam esse proponendam: cum expositio earum, quam Nos ipsi in Congregatione Rituum fecimus, suffecerit quidem, ut debito rerum apparatu ad agendum de publico permissivo, & restricto ad quosdam locos cultu procederetur; & ut etiam inoffenso pede fieri posset a Nobis concessio Lectionum propriarum, non autem ut di-

discussioni, & approbationi Virtutum a Sacris Canonibus requisitæ, ut ad solemnem Canonizationem transitus fiat, sufficiens esse potuerit juxta a Nobis deducta in nostro opere de Canonizatione Sanctorum lib. 1. cap. 32. num. 14. & seqq. Proponenda sunt quoque miracula secundum ea, quæ Nos die 23. Aprilis Anni 1741., & die 14. Julii hujus 1744. generatim decrevimus. Notum præterea unicuique facimus, nemini licere transgredi in exhibendo cultu limites per præsens Decretum præscriptos: Mandamusque Patriarchæ Hierosolymitano Sacrorum Rituum Congregationis Secretario, ut hoc ipsum Decretum una cum ceteris ad calcem additis inter Regesta Sacræ Congregationis referat, & conservet.

Datum hac die xxv. Septembris 1744.

Thomas Patriarcha Hierosolymitanus S. C. R. Secretarius.

LECTIONES

De quibus in Decreto in Festo B. Nicolai Albergati *Episcopi, & Confessoris.*

Lectiones pro secundo Nocturno ejus Officii.

LECTIO IV.

Nicolaus *Albergatus* nobili genere Bononiæ ortus est. Adolescens, dum juri Civili in patria operam daret, Monasticæ, ac severioris vitæ præstantia captus, Cartusianorum Institutum amplectitur; in quo brevi adeo profecit, ut Sacerdotio vix initiatus patrio Cœnobio præfectus sit, aliaque subinde Monasteria fere decennio summa cum laude administraverit. Ejus prudentiæ, & Sanctitatis opinione Clerus, Populusque Bononiensis permotus ultro sibi in Episcopum plenis suffragiis delegit; quem ille honoris gradum diu, constanterque refugiens, Superiorum suorum jussu invitus demum suscepit. Nihil tamen de prioris vitæ cultu, atque observatione remisit; Sed verbo, & exemplo forma gregis effectus Ecclesiasticam disciplinam, & Christianos mores ita in Ecclesia sibi commissa restituit, ut alius omnino populus, alius Clerus videretur, & esset.

LECTIO V.

Civium suorum ad Martinum V. Orator iterum, ac tertio profectus tantam ab eo Pontifice, qui eximias illius virtutes perspexerat, iniit gratiam, ut conciliandæ pacis causa inter Anglorum, Francorumque Reges Legatum in Gallias miserit; ab ea Legatione reducem S. R. E. Cardinalem sub titulo S. Crucis in Hierusalem creavit; Legavitque mox in Insubriam; ut Mediolanenses, Florentinos, & Venetos discordia laborantes componeret. Post pacem Italiæ ab eo feliciter restitutam, secunda in Gallias Legatione auctus est, ac vita functo Martino V., Eugenii IV. jussu in Belgium profectus Philippum Burgundiæ Ducem Carolo VII. Francorum Regi in Atrebatensibus comitiis conciliavit. Ad Germaniæ quoque Principes in Norimbergensi conventu Pontificium Legatum egit, deinde Basileensi, tum Ferrariensi interfuit Concilio, ubi Apostolicæ Sedis dignitatem, majestatemque adversus schismaticos egregie tutatus est.

LECTIO VI.

In obeundis tam variis, gravissimisque Legationibus incredibilem sibi apud Reges, & Principes venerationem adeptus in virtutum suarum admirationem rapuit universos. Erat enim vel in summis honoribus simplicissima humilitas, animus non solum firmus, & excelsus, sed candidus etiam, prudens, ac moderatus, effusa in omnes charitas, mansuetudo, atque humanitas cum ardenti Religionis zelo conjuncta. Cartusiani, quod professus fuerat, Instituti tenax, ejus asperitates ad mortem usque retinuit. Familiam ingenuam aluit,

san-

ſanctiſſimeque inſtitotam, ex qua doo Romani Pontifices Nicolaus V., & Pius II. prodiere. Tandem cum Eogenium IV. honoris ergo comitaretur, Senis in Hetruria renum calculo oppreſſus ſancto fine quievit. Ejus corpus Florentiam delatum apud Cartoſianos hooorifice conditom eſt. Sanctitatis, & Miraculorum fama poſt mortem clarum BENEDICTUS XIV. Beatorum ritu coli permiſit.

E L O G I U M

Apponendum in Martyrologio, de quo in Decreto.

VI. Idus Maii. Bononiæ B. Nicolai Albergati Monachi Cartuſiani, ejuſdem Civitatis Epiſcopi, & S. R. E. Cardioalis, Sanctitate, & Apoſtolicis Legationiboa clari, cujus Corpus Florentiæ apud Cartuſianos conditum eſt.

P*Ræinſertum itaque Decretum noſtrum, ac præinſertas Lectiones, & Elogium, ac in eo Decreto omnia, & ſingula contenta, ac præſcripta, quo firmius ſubſiſtant, ac ſerventur exactius, atque etiam, quatenus opus ſit, auctoritate noſtra Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illiſque, & omnibus, ac ſingulis contentis, & præſcriptis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus; atque ita, ut præmittitur, omnino ſervari mandamus. Decernentes eaſdem præſentes literas firmas, validas, & efficaces exiſtere, fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & ſpectabit in futurum pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective, inviolabiliter obſervari; Sicque in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane fore, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut ipſarum præſentium literarum Tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ejuſdem præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.*

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die VI. Octobris MDCCXLIV. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

Domioicus Cardinalis Paſſioneus.

APPENDIX II.

DECRETA SUPER MIRACULIS

Cum antequam sextus hic tomus vulgaretur, duo edideriмus decreta super miraculis in Causa Beatificationis Vener. Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal; eadem in hac secunda Appendice subdimus.

DECRETUM I.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI
BENEDICTI PAPÆ XIV.
In Causa Gebennen. Beatificationis, & Canonizationis
VENERABILIS SERVÆ DEI
JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT DE CHANTAL
Monialium a Visitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum Fundatricis.
Editum die XXI. *Augusti* 1751.

BENEDICTUS PAPA XIV.

QUAMVIS Venerabilis Dei Famula Joanna Francisca Fremiot de Chantal die decima tertia Decembris anni Domini millesimi sexcentesimi quadragesimi primi ex hac vita migraverit, & quidem cum magna Sanctitatis fama, ut cuilibet agnoscere licet ex his, quæ scriptis testata reliquerunt graves illius temporis Auctores, qui etiam lato calamo describunt effusas honoris significationes erga ipsius demortuæ Corpus exhibitas, dum paulo post illius obitum, ab Oppido *Moulins* nuncupato, Anneciu n religiosa pompa translatum fuit; Nihilominus juridicæ inquisitiones de ejusdem Virtutibus, ac Miraculis, neque tunc, neque multis annis deinceps, ab Ordinariis Locorum institutæ fuerunt, tum quia multo facilius est invenire, qui ea, quæ facienda sunt, edicant, quam qui re ipsa manum operi admoveant; tum etiam quia obstare putabatur Decretum felicis recordationis Prædecessoris nostri Urbani Papæ VIII. non ita pridem vulgatum, quo vetitum fuit, ne ante quinquagesimum annum ab obitu Servorum Dei, in Causis eorum Beatificationis, & Canonizationis procederetur. Ejus autem Decreti verba sunt, quæ sequuntur: *Sanctitas Sua expresse prohibuit Sacræ Rituum Congregationi, ne deinceps procedat in Causis Servorum Dei ad effectum Canonizationis, seu Beatificationis, aut declarationis Martyrii, nisi lapsis quinquaginta annis ab obitu illius*. Cujus quidem Decreti vi, erronea apud plerosque invaluit opinio, minime licere, ante prædicti temporis lapsum, legi-

legitimas probationes colligere, & Processus instruere super Martyrio, aut Virtutibus, vel Miraculis eorum, qui cum Sanctitatis fama defuncti erant; Quum tamen Pontifici eam legem ferenti nil aliud propositum fuerit, quam ut prohiberet, ne Dubia super approbatione Martyrii, Virtutum, aut Miraculorum ante id temporis in Congregatione Sacrorum Rituum proponerentur; Salvo semper jure, & facultate eorum, ad quos pertinet, ut quandocumque expediens esse videretur, Processus Ordinarios, atque etiam Apostolicos super iisdem compilari curarent. Alioquin satis patet, eo tempore elapso, nullam fere spem reliquam fore habendi Testes *de visu*, qui in hujusmodi Processibus, sive Ordinariis, sive Apostolicis, deponerent; & vix fieri posse, ut necessaria copia suppeteret Testium *de Auditu a Videntibus*. Qua de re Nos ipsi latius egimus in Nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. II. cap. ultimo*.

Dilato itaque, ob supradictum fere communem errorem, Ordinarii Processu super Virtutibus, & Miraculis Venerabilis Servæ Dei Joannæ Franciscæ usque ad annum Domini millesimum septingentesimum decimumquintum; protracta quoque fuit, ob alias necessarias dilationes usque ad mensem Julii anni millesimi septingentesimi deciminoni propositio consueti Dubii in Congregatione Sacrorum Rituum, super introductione Causæ illius Beatificationis, & Canonizationis; nimirum, an signanda esset, nec ne, Commissio introductionis ejusdem Causæ; qua nempe Commissione per Romanum Pontificem signata, tunc demum ad Apostolicorum Processuum confectionem proceditur. At vero, quum primum illatus est sermo de hujusmodi instantia a Postulatoribus proponenda, Nos, qui tunc in minoribus constituti Promotoris Fidei munere fungebamur, palam profiteri non omisimus, quod quum ageretur de Causa, non quidem per viam *Cultus immemorabilis*, aut alterius casus in Urbani VIII. Decretis excepti, sed per aliam *non cultus* appellatam, quæ ordinaria via est, procedente; Cumque in Congregatione Sacrorum Rituum vigens observaretur praxis, & consuetudo, nulla licet canonica lege, aut Pontificio Decreto præscripta, ut in hujusmodi Causis per viam *non cultus* procedentibus, Martyrii, aut Virtutum probatio per Testes *de visu* perfici deberet, ideo Causa isthæc perpetuo silentio damnari periclitabatur, & magnopere verendum erat, ne illius introductioni per Signaturam Commissionis denegaretur assensus. Quum enim in Processu auctoritate ordinaria confecto, propterea quod compilatus fuerat post annos septuaginta quatuor a die obitus Servæ Dei, ne unus quidem oculatus Testis de illius virtutibus adesset, nemini sperandum supererat, hujusmodi Testes deinceps reper-

pertum iri, qui in Processibus Apostolicis, post signatam Introductiuuis Commissionem conficiendis, ad depouendum de visu, & propria observatione super iisdem Virtutibus idonei forent.

Sed contra hæc bonæ memoriæ Thomas Cardinalis Ferrarius, qui inter alios S. R. E. Cardinales prædictæ Sac. Rituum Congregationi adscriptos summa doctrinæ, & prudentiæ laude Sententiam dicere solebat, quique præclara monumenta, quibus Causa Venerabilis Servæ Dei fulciebatur, jam tunc accurate perlegerat, ipsiusque Causæ merita sapienti consideratione penfaverat; optime reponebat, nulla expressa lege cautum reperiri, quod in Causis procedentibus per viam *non cultus*, si quando Processuum confectio, non quidem dolo, aut fraude, sed casu aliquo, vel alia justa de Causa, nimis dilata fuerit, Martyrium, aut virtutes satis probari non possint per Testes *de Auditu a Videntibus*, ubi præsertim eorum dictis adminiculum præbeant Virorum pietate insignium, & gravium ejusdem ævi Scriptorum relationes. Et quidem hanc Causam, de qua agebatur, hujusmodi ratione ad felicem exitum deducendam aliquando fore augurabatur; utpote quam illius generis monumentis, quæ in Processibus Apostolicis compulsari juridice poterant, mirum iu modum instructam conspiciebat. Quare se minime dubitaturum edicebat pro ejusdem Causæ introductione, & pro signatura Commissionis Suffragium ferre. Tanti Viri Sententia eam vim habuit etiam post illius mortem, ut quum ad formalem discussionem Dubii iu Ordinaria Sacrorum Rituum Congregatione deventum fuit, non obstantibus præmissis, quæ a Nobis, & voce, & scripto deducta fuerunt, plerique Cardinales præfatæ Congregationi intervenientes, in eam ipsam Sententiam descenderint; ipse tunc existens Prædecessor noster Clemens Papa XI. nunquam sine laude recolendus, & in hoc etiam rerum genere apprime versatus (cui Nos omnia, pro Promotoris officio retulimus), eandem supremo judicio suo comprobaverit; & Commissionem Introductionis Causæ die decima nona prædicti mensis Julii anni Millesimi septingentesimi decimi noni sua manu signaverit; ut jam a Nobis relatum est in dicto Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. III. cap. 3.*

Post hæc, subsequentium annorum decursu, quæcumque ad Causæ progressum necessaria fuerunt, instituta sunt judicia, ac prodierunt Decreta; tum scilicet pro examine, & approbatione Operum, & Epistolarum a Venerabili Dei Famula conscriptarum, tum super observantia Decretorum Apostolicæ Sedis, quibus præmaturus Servorum Dei cultus prohibetur; tum denique super validitate Processuum, ordinaria pridem auctoritate, mox etiam Apostolica delegatione confectorum. Cum autem omnium gravis-

vissimum Causæ Dubium, nimirum de ipsius Servæ Dei virtutibus, anno demum millesimo septingentesimo trigesimo septimo, longo videlicet intervallo post dictum annum millesimum septingentesimum decimum nonum elapso, examinandum proponeretur; antiqua rursus excitata fuit difficultas ex eo desumpta, quod Testes *de visu* super virtutibus non adessent, quodque sine illis in hujusmodi Causa, quæ per viam *non cultus* procederet, virtutes ipsæ approbari non possent. Verum reassumptis omnibus, quæ jam pridem super hoc agitata fuerunt, iisque tum in Sacra Rituum Congregatione perpensis, tum etiam, felicis recordationis Decessori nostro Clementi Papæ XII. expositis, sub die vigesima Febeuarii ejusdem anni millesimi septingentesimi trigesimi septimi, ipsius Pontificis Decretum prodiit, quo demandatum est, ut hujusmodi difficultatibus nihil obstantibus, ad ulteriora in Causa procederetur; prout etiam a Nobis in dicto Opere *de Canonizat. Sanctorum, lib. III. cap.* 3. refertur.

Deinde vero, dum super ipsis Virtutibus judicium agitaretur, nonnulla adversus Dei Famulam objecta fuerunt, quæ antea similiter & objecta, & refutata fuerant in Causa Sancti Vincentii a Paulo, qui conscientiæ, ac spiritus ipsius Venerabilis Joannæ Franciscæ moderator extiterat. Hic Nos ad Supremi Apostolatus apicem interea, licet immerentes, evecti, Congregationem Ordinariam Sacrorum Rituum die secunda Septembris anni millesimi septingentesimi quadragesimi primi coram Nobis haberi voluimus, atque ibi tota re diligenter discussa, mox paucis interjectis diebus judicium nostrum protulimus, concordibus Suffragantium sententiis conforme; decernentes nimirum, propositas objectiones nequaquam obstare, quominus ad ulteriora procederetur in discussione Virtutum Venerabilis Servæ Dei; Et quidem in earum examine, posthabitis omnino difficultatibus jam superatis, videndum fore dumtaxat, an aliquid aliud esset, quod earumdem Virtutum fulgorem posset obscurare. Decretum hoc Nostrum die decima ejusdem mensis, & anni emanatum, in nova Editione prædicti Operis de Canonizatione Sanctorum, Patavii deinceps adornata relatum legitur *Lib. II. cap. ult. num.* 12.

Cujus Decreti vi, & ad illius normam, habitis jam Congregationibus antepræparatoria, & præparatoria, in Generali demum Sacra Rituum Congregatione, die quinta mensis Martii anni millesimi septingentesimi quadragesimi tertii coram Nobis habita, discussum fuit consuetum Dubium: *An constet de Virtutibus Theologalibus Fide, Spe, & Charitate, ac Cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, & Temperantia, earumque annexis in gradu heroico in casu, & ad effectum, de quo agitur*. Porro Suffragantium sen-

sententiæ approbationi Virtutum mirabiliter favebant; Nosque ipsi, visis jam antea Causæ monumentis, necnon Postulatorum allegationibus, & animadversionibus Promotoris Fidei diligenter expensis, auditis etiam Partium Informationibus, & Consultorum suffragiis, quæ ad nos scripto exarata afferri jussimus, ante Congregationem lectis, & ponderatis, earumdem Virtutum fulgorem plene probatum, demonstratumque censebamus. Dilata tamen judicii nostri declaratione, ut ad iterandum rerum omnium examen, & ad Divini luminis opem in tam gravi negocio Nostris, aliorumque precibus implorandam, idoneum temporis spatium haberemus, nullam quidem hæsitandi Causam invenimus quoad substantiam approbationis Virtutum Venerabilis Servæ Dei; Sed qnoad formam Decreti desuper edendi non nihil adhuc considerandum Nobis occurrit.

Prodierat siquidem die vigesima tertia Aprilis anni Millesimi septingentesimi quadragesimi primi Decretum Nostrum super approbatione Virtutum heroicarum Venerabilis Servi Dei Francisci Caraccioli Fundatoris Congregationis Clericorum Regularium *Minorum* nuncupatorum; cujus Virtutes non per Testes *de visu* probatæ fuerant, sed per Testes *de auditu a Videntibus*, multiplicibus tamen adminiculis corroboratos: Eaque occasione, eademque die aliud a Nobis promulgatum fuerat Decretum generale, quo universæ huic materiæ certas leges, & opportunam normam præscripsimus; Statuentes, ut in Causis Servorum Dei procedentibus per viam *non cultus*, in quibus Martyrium, aut Virtutes probarentur dumtaxat per Testes *de auditu a Videntibus*, necessariis tamen qualitatibus, & validis adminiculis suffultos, & concurrentibus aliis circumstantiis in ipso Decreto enunciatis, in his, inquam, Causis procedi quidem posset usque ad formalem hujusmodi Servorum Dei Beatificationem, non obstante deficientia probationis directæ; Sed ad hunc effectum non duo tantum Miracula approbata sufficerent, prout generalis lex, & consuetudo ferebat; verum quatuor omnino Miracula, & quidem per Testes de visu plene probata requirerentur, ut videre est in enunciatis Decretis, tam Generali, quam Particulari, quæ etiam in dicta Patavina Editione Operis nostri relata sunt *lib. III. cap. 3. num. 25. & seqq* Non deerant tamen, qui Nobis insinuarent, concedi posse in hoc casu, ut approbatis Virtutibus Venerabilis Joannæ Franciscæ, duo tantum Miracula sufficerent pro decernenda ipsius Beatificatione, licet Virtutum probatio innixa fuisset dictis Testium *de auditu a Videntibus*, junctis tamen gravium ejusdem ætatis Auctorum testimoniis. Quum enim inter hujusmodi Auctores connumerentur Sancti Franciscus Salesius, & Vin-

cen-

centius a Paulo ; In Decretis autem Urbani VIII. a novarum legum rigore exceptæ fuerint Causæ Servorum Dei, qui non solum *per immemorabilem temporis cursum*, sed etiam *per Patrum, Virorumque Sanctorum scripta* colerentur ; dubitandum minime dicebant, quin præfati Franciscus Salesius, & Vincentius a Paulo, etiamsi non inter Ecclesiæ Patres, at certe *in Virorum Sanctorum* numero recenserentur. Verum Nos scientes, quam arduum sit, de casu a prædictis Decretis excepto per Patrum, Virorumque Sanctorum scripta, judicium instituere, propter multiplices difficultates a Nobis indicatas *lib. II. de Canonizat. Sanctor. cap. 19. num. 5. & seqq.*; Et, quod caput est, animadvertentes hanc Causam per viam *non cultus* introductam, & eousque promotam fuisse ; in dubium minime revocandum censuimus, quin sub præfati Decreti Generalis censura comprehenderetur ; & quin propterea quatuor Miraculorum probatione opus esset, ut ad Servæ Dei Beatificationem procedi posset. Quare in Decreto, quod super illius Virtutum approbatione die trigesima prima ejusdem mensis Martii anni Millesimi septingentesimi quadragesimi tertii edidimus, sequentibus verbis usi sumus : *Virtutes prædictas ita probari, ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nimirum ad discussionem Miraculorum in casu, & ad effectum &c. Sed cum ex Testibus de Auditu multiformiter licet adminiculatis, fuerint probatæ ; ut quod Virtutum probationi defuit, Miraculorum eas confirmantium probatione suppleatur, ad Servæ Dei Beatificationem non ante deveniendum esse, quam Miracula omnino quatuor probentur ex Testibus de Visu, atque approbentur juxta formam Decreti Generalis hac de re xxiii. Aprilis MDCCXLI. editi*: Et hoc etiam Decretum impressum legitur in dicta Editione Patavina Operis *de Canonizat. Sanctor. lib. IV. part. 1. cap. 6. num. 1.*

Absoluto judicio super Virtutibus ; quum procedendum esset ad aliud super Miraculis ejusdem Venerabilis Servæ Dei intervenione patratis, horum examen Consultoribus Sacrorum Rituum propositum fuit primo in Congregatione antepræparatoria die vigesima sexta Januarii anni Millesimi septingentesimi quadragesimi quinti ; deinde in alia præparatoria nuncupata die sexta Decembris anni Millesimi septingentesimi quadragesimi sexti ; mox etiam in altera ejusdem generis, quæ ad majorem rei dilucidationem, præter morem habita fuit die undecima Junii anni Millesimi septingentesimi quadragesimi octavi ; ac denique tam ipsis Consultoribus, quam etiam Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus dictæ Congregationi præpositis suffragium ferentibus, in generali Conventu coram Nobis habito die decimatertia elapsi mensis Julii currentis anni Millesimi se-

pringentesimi quinquagesimi primi propositum fuit consuetum Dubium : *An, & de quibus Miraculis constet in casu, & ad effectum de quo agitur*.

Ex pluribus autem Miraculis, quæ pro examine, & approbatione a Postulatoribus exhibita, quæque in dictis prioribus Congregationibus discussa fuerant; quatuor selectæ sunt Sanationes, quas etiam Periti ad scribendum pro veritate deputati, prævio juramento, quo professi sunt, se vere ita credere, & judicare, quemadmodum scribendo asseruissent, pro Miraculosis agnoscere non dubitarunt; quæ quidem sic se habuerunt.

Gabriella Angelica Morel, quæ postea fuit Monialis Professa Ordinis Visitationis in Oppido de Avalon Diœcesis Augustodunensis, a nativitate ad decimum quintum ætatis annum, quo miraculose convaluit, habuit coxendicem, femur, tibiam, ac pedem dexterum, sinistris semipalmo breviora, ac toto corpore in eandem dexteram partem inflexo, deformi, ac constanti claudicatione, omnium intuentium oculis exposita, semper laboravit. Hinc vetitum erat eidem Moniali etiam ad modicum tempus in genua procumbere, nisi dextero genu subjiceretur pulvinar, vel aliquod id genus additamenti: Minusque fas erat erectæ progredi, nisi dextero calceo assutus esset altior calcaneus, qui talum extolleret, ac sineret apicem digitorum terram attingere: Præterea dextera tibia siccior, quam altera, visa est, nutritioni, & calori minus obnoxia. Et quia res erat de Morbo a nativitate contracto, nemo fuit, qui medelam eidem propulsando exquisierit, vel adhibuerit. Insederat animo infelicis Puellæ decimum quintum annum jam agentis anxia sollicitudo vestiendi habitum Religiosum; Sed rejecta a Monialibus Ursulinis Diœcesis Lingoniensis, jure reformidabat, ne impar religiosis muneribus obeundis rejici etiam posset a Monialibus Visitationis prædicti Oppidi de Avalon, apud quas versabatur. Verum erecto in Venerabilem Servam Dei Joannam Franciscam animo, novendialem supplicationem in illius honorem instituit. Hinc singulis diebus tanta ipsi fit valetudinis accessio, ut quarto die genuflectere potuerit, & Sacra Synaxi refici, librato corpore super utroque genu ad æqualitatem conformato; & demum in nono, & ultimo Supplicationis die experta sit tibiam, ac pedem dexterum longitudine, robore, crassitie, calore, ac sensu, tibiæ sinistræ omnino parem; ac remota omni claudicatione, potita sit libero prorsus membrorum usu, perfectaque gradiendi facultate.

Secunda Sanatio ea est, Elisabethæ Dronier de la Perouse Monialis Professæ ejusdem Ordinis Visitationis in oppido de Saint Amour Diœcesis Lugdunensis. Ab octavo ætatis anno exilis

Puella

Puella non uno est conflictata morbo, sed fere oppressa malorum acervo. Alvi fluxus, dolores stomachi, rheumatismus, assidua febris, tussis violenta Infirmam primum debilitarunt: Adultam vero, & Religiosis votis obstrictam febris acerbior vexare cæpit, & vomitus adeo frequens, ut non solum cibum, & potum, sed vivum ejecerit quandoque sanguinem, & una sinistri lateris costula visa sit elevari. Postquam diu varia adhibita fuere remedia pro Medicorum ingenio, ab his tandem relicta, in lecto ad tres menses semimortua decubuit, tanto virium dispendio, ut non solum supina, immobilis, ac insomnis jaceret, sed Ægram vox ipsa penitus defecerit. Morti tamen proxima Servam Dei Joannam de Chantal invocat, & ad novem dies Supplicationem instituit, in quorum ultimo, post Sacram Communionem, eliminata in instanti tot malorum congerie, restitutis, confirmatisque viribus, sana è lecto prosilit, vestes induit, privatim, ac publicè Beneficæ Benefactrici suæ gratias agit, communi accumbit Mensæ, ac munus quodcumque Religionis, & si grave, & difficile, constanti valetudine exercet.

Tertia Sanatio fuit ea Claræ de Rubeis Puellæ Romanæ. Viva adhuc Matre, quæ Phtysi consumpta interiit, Filia, quæ diù noctùque in illius erat contubernio, id genus morbi contraxit. Ægram angebant lenta, & continua febris, dolores capitis, nausea stomachi, tardi anhelitus, difficultas decumbendi supra dexterum latus, tussis assidua, ac per molesta, qua excreti erant sputi flavi, & purulenti, vivo identidem sanguine immixti, ac vomicæ putres, quibus Puella suffocari posse videbatur. Auctam in diem tabem confirmabant vox deperdita, perennis, ac gelidus expressus sudor, totius corporis macies, dejectæ, fractæque adeo vires, ut Parochus, qui illam omnibus munierat Ecclesiæ Sacramentis, non solum crederet brevi morituram, sed mortuam aliquando putaverit, nisi ori accensam candelam admovisset. Interim Puella a novem mensibus omni Medicorum ope destituta, ac proximo efferenda funere Venerabilem Servam Dei invocat, proposita sibi novem, ut assolet, dierum Supplicatione. A tertio, vel quarto, ad nonum diem omnis vis morbi repellitur: Cessat febris, tussis, sudor, vigiliæ, purulentæ excretiones; redditur ori color, stomacho cibus, corpori universo adeo vires restaurantur, ut domo egressa in omnium conspectum sanata prodierit.

Quarta contigit Eugeniæ Throchon Moniali Professæ prædicti Ordinis Visitationis, in Civitate Salmuriensi, Diœcesis Andegavensis. Tertio ab expleta pubertate anno ægrotavit levi quotidiana febri, & tussi convulsiva; confirmata mox ætate, laboravit diro asthmate, intercepta adeo respirandi facultate, ut adigi ad

mortem videretur, nisi creberrima venæ sectio, pluriès etiam uno die facta, per octo fere annos opem languenti attulisset. In irritum cessere adhibita remedia, sed præcipue vomitiones emetico medicamine excitatæ, ob quas in deterius lapsa est valetudo. Pravus quippe humor sinistram corporis partem insedit, indeque gravis orta paralysis, quæ pluribus mensibus perseverans, tandem brachio, ac cruri omnem motum ademit, multum etiam imminuto eorumdem membrorum sensu. Quadragenos, ut minimum in hoc pessimo statu Monialis exegit dies, nullo adhibito medicæ artis præsidio, tantaque erat nervorum solutio, ut Moniales de uno ad alterum illam efferentes locum, alligato funiculo pendentem tibiam attraherent. In gravi adeo erumna Monialis constituta Venerabilis Servæ Dei per novem dies præsidium invocat. Ultima labente die sana in instanti assurgit, graditur, genuflectit, & quæcumque vitæ munia diu intermissa exequitur.

Antequam vero ad præfatam Congregationem Generalem Nos conferremus, quemadmodum Nobis in more politum est, omnia probationum monumenta, & tam Postulatorum, quam Promotoris Fidei scripta, nec non Peritorum consultationes perpendimus, verbales quoque Partium Informationes excepimus, & Consultorum suffragia scripto concepta perlegimus. In ipsa demum Congregatione dictorum S. R. E. Cardinalium sententias super præmissis Sanationibus audivimus. Et quamvis ex omni Suffragantium numero tot inventi fuerint, qui singulas earum inter Omnipotentiæ Dei Miracula reponerent, quot satis esse putantur pro illarum approbatione; Nos tamen judicii nostri declarationem adhuc suspendendam existimavimus, ut interim a Patre Luminum opem suppliciter imploraremus, ad veritatem securius dignoscendam; utque novis diligentiis adhibitis, accuratissimam rerum discussionem eousque habitam cumularemus.

Porro in Opere nostro *de Canonizatione Sanctorum*, quod quidem opus jam sæpe huc adduximus, atque etiam inferius citaturi sumus, propterea quod in ejus compilatione præcipua Nobis cura fuit de omnibus, quæ ad Servorum Dei Beatificationem, ac Beatorum Canonizationem pertinent, Apostolicæ Sedis sensum, & praxim Congregationis Sacrorum Rituum probatissimis Auctorum sententiis innixam referre; in eo, inquam Opere *lib. IV. part.* 1. *cap.* 8. demonstratum est, Sanationem, quæ miraculo adscribenda sit; a gravi morbo, & cujus saltem valde difficilis habeatur curatio, omnino esse oportere, neque levem, aut facilis curationis ægritudinem, aptum, & sufficiens Miraculi subjectum censeri posse. Hinc non nihil dubitandum Nobis videbatur de quarta ex relatis Sanationibus pro Miraculo approbanda; quoniam

niam paralysis, de qua ibi agebatur, quadraginta tantum diebus ante Sanationem obtentam in gradu completo perstitisse dicebatur.

Præterea juxta ea, quæ ibidem a Nobis firmata sunt, nec ipsa quidem morbi gravitas pro subjecto Miraculi sufficit, nisi aliæ quædam requisitæ circumstantiæ adsint, inter quas ea connumeratur, ut Sanatio in instanti contingat, & corporis vires propter ægritudinem deperditæ in instanti pariter recuperentur, non exclusa tamen instantaneitate morali, quæ tunc etiam adesse dicitur, quum morbi depulsio, & virium redintegratio, intra paucorum aliquot dierum spatium evenerunt; dummodo constet, naturæ atque artis vires, eo temporis spatio, eoque modo, integram hujusmodi Sanationem operari non potuisse, quo tempore, quoque modo, ad alicujus Servi Dei invocationem obtenta fuit. Videatur hac de re prædicti Operis nostri *liber IV. part. 1. cap. 8. num. 17.* Hinc autem aliæ Nobis oriebantur difficultates circa primam, & tertiam ex adductis Sanationibus, quæ præfixo quidem novendialium precum intervallo vertente, sed pluribus gradatim diebus evenisse arguebantur.

Ut igitur in tam gravi causa, remoto quocumque erroris periculo, quantum, cum Dei auxilio, humana obtinere potest industria, judicium nostrum proferre valeremus; prædictos duos Peritos, qui jam pro veritate scribentes, quatuor relatas Sanationes per Miraculum sequutas fuisse existimarunt, iterum interrogari mandavimus, an habita præ oculis ea regula, quod leves morbi idoneum Miraculi subjectum constituere nequeunt, morbum illum, qui exhiberetur in quarta ex adductis Sanationibus, prout in Processu describitur, satis gravem, ad effectum, de quo agitur, & valde difficilis curationis fuisse judicarent. Item, an, sepositis conjecturis, & ratiocinationibus ex arte Physica desumptis, quibus eorum consultationes super Sanationibus primo, & tertio loco propositis abundabant; & perpensa simpliciter morborum indole, quæ sensuum judicio percipitur, eorumque duratione, nec non attenta remediorum carentia in priori casu, eorumque in altero inutilitate; easdem Sanationes revera censerent Naturæ vires omnino excedere, etiamsi illæ, non in instanti Mathematico, sed Morali, aliquot nempe dierum spatio, perfectæ fuerint. Neque vero responsum ab eis verbotenus reddi voluimus, sed dato ipsis opportuno temporis spatio, ut rem mature considerarent, mandavimus, ut judicium suum scripto conceptum Nobis exhiberent. Præterea quum probe compertum habeamus Archiatri Nostri peritiam, ab ipso, tum in diuturno, maximeque probato exercitio publice docendi Physicas facultates in Universitate Nostra Bononiensi, tum etiam felici, & plusquam quadragenaria difficilium

quo-

quorumcumque morborum curatione, acquisitam, huic etiam exactam quatuor Sanationum descriptionem tradidimus expendendam, ipsum vero nihil de aliorum Peritorum judicio rescire voluimus, jussimusque, ut sententiam quoque suam in scriptum redigeret. Cumque & illi, & iste, omnibus rerum circumstantiis accurate perpensis, in eam convenerint Sententiam, quod quatuor sanationes præfatæ, si minus quoad substantiam, at saltem quoad modum, & tempus, quo perfectæ fuerunt, Naturæ vires excesserint; Nos, omnibus rite pensatis, & invocato iterum Divini luminis præsidio, nil ultra dubitandum censuimus de illarum approbatione. Itaque præsentis Decreti tenore, easdem quatuor sanationes approbamus, & publicari permittimus, ac respective mandamus, tanquam Miracula *Tertii generis*, juxta Doctrinam Angelici Doctoris Sancti Thomæ *Part. 1. quæst.* 105. *art.* 8., *&* *Lib. III. contra Gentiles cap.* 101. quam Theologi, & Canonistæ communiter sequuntur, & Congregatio Sacrorum Rituum quotidie sequitur, ut videre est in sæpe citato Opere Nostro *Lib. IV. par.* 1. *cap.* 1. *num.* 6. *& seqq.*

Quod autem ad Servorum Dei Beatificationem, & Beatorum Canonizationem, admittantur, & satis esse reputentur Miracula *Tertii generis*, auctoritatibus, & exemplis confirmatum a Nobis est in eodem Opere *Lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 1., *& cap.* 32. *num.* 3. nec non *dicto lib. IV. cap.* 6. *num.* 5.

Quo tempore autem Miracula prædicta a Postulatoribus proposita in Congregatione Sacrorum Rituum examini subjiciebantur, allatæ sunt Nobis Literæ Venerabilis Fratris Episcopi Aurelianensis, quibus aliud Omnipotentiæ Dei Miraculum intercessione ejusdem Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, in persona Dilectæ Filiæ Susannæ Biensait Monialis Professæ in Monasterio Visitationis Sanctæ Mariæ Civitatis Aurelianensis nuper editum asserebat; super quo idem Episcopus juridicum Processum efformaverat; vocatis nempe ad examen, tum ipsa Moniale pridem infirma, tum Medicis atque Chirurgis, qui ejus curationi institerant, tum aliis Monasterii Monialibus, quæ omnibus rebus præsentes interfuerant; quem quidem Processum ad Nos missurum se esse pollicebatur, ac deinde re ipsa nostris oculis authentice subjiciendum curavit.

Facti species in Processu exposita, & ab ejusmodi juratis Testibus repræsentata, nec non eorum unanimi judicio pro Miraculo habita, talis est: Susanna Bienfait Monialis Professa Ordinis Visitationis Beatissimæ Virginis Mariæ ad triennium laboraverat tumore schirroso in parte dextera circa jecur, extrinsecus tanta mole compacto, ut pugni magnitudinem excederet, nonoque ante

Tom. sana-

fmationem menfe, cum in finiftrum quoque latus progredi cæpiffet, acerbiffimus doloris fenfus, e leni etiam contactu excitatus, ægram maxime exagitabat. Accefferunt capitis dolores; noctes infomnes, naufea cibi, frequens vomitus, vifcerumque cruciatus. Cumulum auxit malorum, confirmata paralyfis; ob quam crura, amiffo prorfus fenfu, ac motu, tanto rigebant frigore, ut fomenta aquæ ebullientis illis admota torpedinem non minuerent, nec ullum fenfum excitarent. Crus præterea dexterum atrophia laborans, ficcum erat, & aridum, nec aliam intuenti fpeciem exhibebat, quam offis fola cute contecti. Sævientibus in diem morbis, abftinuit ægra per duos menfes a quocumque remedio: Sed invocato Servæ Dei præfidio, oblatifque eidem novem Dierum precibus, ultima labente die, integræ valetudini fuit in inftanti miraculofe reftituta: Abfceffit enim capitis dolor, vifcerumque cruciatus, foluta fuit crurium paralyfis, & crus, quod atrophia laborabat, carnofius momento temporis effectum eft; recuperatifque momento temporis viribus, ægra illico ea omnia adimplevit, quæ ceteræ Moniales, quæ nullo morbo laboraverant, aut laborabant, juxta fuum Inftitutum, & modum vivendi, peragebant. Nulla de continuatione recuperatæ Sanitatis excitata eft controverfia; cum ad eam prorfus eliminandam, Epifcopus poft decem, & feptem Menfes a recuperata fanitate, Sororem viderit perfecte valentem, & Moniales interrogatæ, de optimæ valetudinis conftitutione teftatæ fint.

In hujufmodi facto, neceffaria omnia Miraculi extrema concurrunt, quæ ex concordibus Teftium dictis, iifque, ut fupra innuimus, jurisjurandi religione confirmatis, eruuntur. Ideoque fi naturalem fidem fequamur, atque etiam (quatenus res in abftracto confiderentur) fi probationem certo modo juridicam quæramus, nihil defiderandum videtur eorum, ex quibus Miraculi veritas comprobari folet: Veruntamen alia quædam res eft; quæ totius Proceffus validitatem infirmat, eumque tali nullitatis vitio inficit, ut fi ad legum rigorem procederetur, nulla de Ipfo ratio haberi deberet.

Habent nimirum Epifcopi, aliique Locorum Ordinarii liberam facultatem condendi Proceffus fuper Miraculis, quæ a Deo patrantur eorum Sanctorum interventione, qui in Canonem relati, ab univerfa Ecclefia coluntur; Eifdemque fimiliter licitum eft hujufmodi Proceffus conficere in Caufis Servorum Dei, qui nondum ad Beatificationis aut Canonizationis honorem evecti funt; dummodo in eorum Caufis Apoftolica Sedes manum non appofuerit, ad effectum Beatificationis, aut Canonizationis eifdem Dei Servis refpective decernendæ. Jam vero, dum conftructus fuit

fuit Processus, de quo agitur, multoque antea tempore, a Romano Pontifice signata fuerat Commissio in Causa Beatificationis Venerabilis Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal; in qua sane Commissionis Signatura consistit appositio manus Apostolicæ Sedis: Ideoque nulli amplius Ordinariorum licebat Jure proprio in hujusmodi Causa se ingerere, ac super Servæ Dei Virtutibus, aut Miraculis Processus construere; si quos autem ab ipsis fie fieri contingeret, hi & ad Beatificationem, seu Canonizationem inutiles reputantur, & nulli, ac irriti, jure censentur, propter Decretum irritans, quod semper in appositione manus Superioris virtualiter saltem, continetur. Has juris regulas Nos ipsi latius expendimus, & Canonicis Sanctionibus, Concilii Tridentini Decretis, ac Romanorum Pontificum Constitutionibus, atque Rescriptis inhærentes, solide confirmavimus in citato opere de Canonizatione Sanctorum *Lib. II. cap. 1.*, *eodemque Lib. II. cap. 35. num. 12.*, nec non *Lib. IV. par. 2. cap. ult.*

Verum, quum Processus ille a Venerabili Fratre Episcopo Aurelianensi non quidem in spretum, sed potius in obsequium ejusdem Apostolicæ Sedis constructus ex præmissis appareat, atque præterea in illius compilatione, quæcumque a jure communi præscripta sunt, exacte servata fuisse dignoscantur; Nos ad sanationem hujusmodi nullitatis, ex eo provenientis, quod Apostolica Sedes jam pridem in Causa manus apposuerat, libenti animo adducti sumus; eamque, de Apostolicæ potestatis plenitudine, & præsentis Decreti vigore, pro hac vice, nequaquam obstare decernimus, sed illa de medio sublata, Processum ipsum pro valido ad effectum, de quo agitur, habere non recusamus. In quo Nobis suffragantur Prædecessorum Nostrorum exempla, qui justis exigentibus Causis, simili auctoritate usi sunt, tam in hujus generis, quam in aliis quoque Processuum nullitatibus sanandis, ut videre est in dicto Opere de Canonizatione Sanctorum *Lib. II. cap. 53. n. 8.*, ubi exemplum attulimus Sanctæ memoriæ Prædecessoris Nostri Benedicti Papæ XIII., qui simile vitium in Processibus Causarum Sancti Turribii, & Sanctæ Julianæ de Falconeriis justis de Causis sanavit; item eodem *Lib. II. cap. 5. num. 12. & cap. 38. num. 14.*, ubi narrantur, quæ per eumdem Pontificem gesta sunt in Causa Sanctæ Agnetis de Monte Politiano; & alibi.

Prædicto autem Aurelianensi Processu sic, ut præfertur, sanato, ac Testium, & Peritorum in eo examinatorum depositionibus diligenter inspectis, quum in sanatione Sororis Susannæ Bienfait, de qua ibi agitur, omnes requisitas circumstantias adesse conspexerimus, quas pro vero Miraculo constituendo necessarias

esse

esse ostendimus in sæpedicto Opere nostro *Lib. IV. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 2., *& seq.* audito etiam Dilecto Filio Promotore Fidei, ejusque judicio in scriptis accepto, eamdem sanationem tamquam Miraculum *Tertii generis* approbamus; veruntamen Miraculum ipsum *supra numerum* dumtaxat approbatum censeri debere decernimus, & declaramus. Ideo autem de hoc Miraculo rationem haberi volumus dumtaxat *supra numerum*, ne forte hujus exempli auctoritate aliquando præsumi contingat, ad alicujus Servi Dei Beatificationem, aut Beati Canonizationem procedi posse dependenter ab approbatione Miraculorum, quorum Processus sola Ordinariorum auctoritate constructi fuerint, quamvis Processus ipsi Apostolica deinceps auctoritate sanati, & revalidati fuerint, contra ea, quæ in præfato Opere Nostro docuimus *Lib. II. cap.* 6. *num.* 9. Ceterum hujusmodi approbatio Miraculorum *supra numerum* in Causis Beatificationis, aut Canonizationis, minime nova est, aut inusitata; ubi nempe agatur de Miraculis plene probatis, quibus tamen aliquid obstet, quo minus eorum ratio haberi valeat ad ipsum Beatificationis, vel Canonizationis effectum. Hujusmodi approbationis exemplum datum est in Causa Sancti Stanislai Kostkæ a Nobis relatum *lib.* 1. *de Canoniz. cap.* 26. *num.* 8. Quum enim, ad hoc ut transitus fiat ab alicujus Servi Dei Beatificatione ad ipsius Canonizationem, necesse sit duo saltem Miracula *post indultam Servo Dei venerationem* sequuta, Apostolicæ Sedis judicio comprobari; inter Miracula, quæ ad obtinendam prædicti Beati Stanislai Canonizationem afferebantur, præter duo post indultam ipsi venerationem sequuta, unum etiam examinandum proponebatur, quod ante illius Beatificationem contigerat, & cujus proinde nulla ratio habita fuit in Congregationibus, in quibus hujusmodi Miracula discussa fuerunt. Verum Sanctæ Memoriæ Prædecessor Noster Clemens Papa XI., quum illius etiam Miraculi probationes matura consideratione expendisset, omniaque illius extrema satis probata comperisset, audito etiam, lectoque judicio nostro, quod, tunc Promotoris Fidei munere fungentes, & voce, & scripto eidem aperire jussi sumus, die tertia decima Novembris Anni millesimi septingentesimi decimi quarti, eodem Decreto, quo alia Miracula approbavit post indultam Beato venerationem sequuta, illud etiam, quod ante concessionem cultus evenerat, approbavit *supra numerum*, ut ex integro Decreti tenore, quem loco superius citato inservimus, colligere licet.

Nunc demum, approbatis per Nos, ut præfertur, quatuor Miraculis ad Beatificationem Servæ Dei necessariis in casu, de quo agitur, & quinto præterea *supra numerum*; id reliquum fuisset, ut

ut Generali Rituum Congregatione iterum coram Nobis coacta, proponi juberemus Dubium : *An stante approbatione quatuor Miraculorum, tuto procedi possit ad Servæ Dei Beatificationem*. Sed quum agatur de Causa, cujus articuli omnes jam pridem accuratissime discussi sunt, & in qua super potioribus virtutum, & Miraculorum Dubiis binæ Congregationes ultra consuetum numerum habitæ fuerunt, æquum censemus, ejusdem præsentis Decreti tenore jam nunc edicere, ac declarare, quod, stante approbatione Virtutum Venerabilis Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal Ordinis Monialium a Visitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum Fundatricis, in gradu heroico, nec non Miraculorum a Deo ipsius intercessione editorum, ut supra, ad ejusdem Servæ Dei Beatificationem quandocumque procedi possit, & valeat. Hujusmodi æquitatis exempla Nobis reliquerunt Venerabiles Predecessores Nostri Romani Pontifices; quorum vestigiis insistentes, Nos ipsi in Causa Beati Hieronymi Æmiliani Fundatoris Congregationis Clericorum Regularium de Somasca, præfato Dubio ex dispensatione Nostra in Congregatione Generali nequaquam proposito, ad illius Beatificationem procedi posse pronunciavimus. Decretum nostrum die quinta Augusti Anni Millesimi septingentesimi quadragesimi septimi ea de re promulgatum quamprimum inseretur Tomo VI. Operis Nostri de Canonizatione Sanctorum Editionis Romanæ, quæ nunc summa diligentia procuratur.

Quod itaque Christiani Populi vota, quod Catholicorum Regum, & Principum assiduæ postulationes, & Venerabilium Ecclesiæ Pastorum preces ab Apostolica Sede jamdiu expetunt, ad meritos tandem Beatificationis honores opportuno tempore evehatur Venerabilis hæc Dei Famula, Religiosissimi Monialium Ordinis Parens, Christianæ perfectionis in conjugali statu, in viduitatis solitudine, in Religionis Sanctimonia, in Fundationis, & Præsidentiæ sollicitudine, exemplar; cujus Virtutes in quolibet ex his quatuor vitæ generibus, unicuique statui propriæ, in gradu heroico æque emicuerunt; cui magnus perfectionis Magister Sanctus Franciscus Salesius, post diuturnæ conversationis, ejusque conscientiæ regiminis experimentum, tantæ Sanctitatis testimonium dare non dubitavit, ut in quadam Epistola die tertia Aprilis anni Millesimi sexcentesimi undecimi conscripta (in Editione Parisiensi Anni MDCLXIX. pagina 1478.) scriptum reliquerit, eamdem a Deo talem reddendam fore, quales extiterunt Sancta Paula, Sancta Angela, Sancta Catharina Januensis. Quod si in promovenda Sancti Francisci Salesii Canonizatione Venerabilis Joanna Francisca tantum olim operæ, laborisque impendit, ut videre est in ipsius vitæ historia a quodam Episcopo Aniciensi cogno-

gnomine *Manpas de Taur*, diligenter conscripta *pag.* 360. *cap.* 17. *& pag.* 381. *cap.* 19., æquum est ipsius Servæ Dei Beatificationem magnopere adjuvari hac ipsa Sanctissimi Episcopi prædictione; quam quidem eventu comprobatam fuisse, cum alia ostendunt de heroicis illius virtutibus juridice collecta testimonia, tum maxime illa, quæ ex pluribus aliis locis Operum ejusdem Sancti Francisci desumpta fuerunt, quibusque concinunt Sancti Vincentii a Paulo gravissimæ attestationes; quarum sane haud minorem rationem haberi convenit, quam olim in causa Beatificationis, & Canonizationis Sanctæ Catharinæ Eliscæ Aurniæ, vulgo *de Janua* nuncupatæ, magni æstimata sunt illustria laudum præconia, quibus eamdem prosequutus est ipse Sanctus Franciscus de Sales; ut relatum habetur in sæpedicto Opere Nostro de *Canonizatione Sanctorum in Editione Patavina Lib. II. cap.* 24. *n.* 37.

Porro in hujus Decreti extensione plura, quam mos est, de omnibus, quæ ad Causam pertinent, verba fecimus; propterea quod, absente ab Urbe Dilecto Filio Nostro Petro hujus S. R. E. Presbytero Cardinali de Tencin nuncupato, qui Archiepiscopali Lugdunensi Ecclesiæ ex concessione, & dispensatione Apostolica præest, quique totius Ordinis Monialium Visitationis Sanctæ Mariæ Protector, simulque hujus Causæ Relator deputatus existit, quum Nos met ipsi illius vices hac in re præstandas, sustinendasque susceperimus, hinc officii nostri erat *Factum Concordatum*, quod vocant, in quo tota hujus Causæ series exponeretur, exarare, & publicare. Quod quum antea expletum a Nobis non fuerit, nunc ea omnia, quæ in hujusmodi *Facto Concordato* narranda fuerant, præsenti Decreto complectenda censuimus. Reliqua vero, quæ a Cardinali Causæ Ponente facienda erant, per Dilectum Filium Nostrum Prosperum S. R. E. Diaconum Cardinalem Columna de Sciarra nuncupatum, ex nostra delegatione, diligenter, studioseque præstita fuerunt.

Hoc autem Decretum a Nobis dictatum, nostroque Chirographo subscriptum, hac die vigesima prima Augusti, illius diei Anniversaria, qua Divinæ voluntati obsequentes Pontificiæ Dignitatis insignia suscepimus, quaque olim præfatus Sanctus Franciscus Salesius Anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo in hujus vitæ lucem editus fuit, (ut testatur bonæ memoriæ Carolus Augustus de Sales illius Fratris Filius in ejusdem vita *lib.* 1. *pag.* 2.), post celebratum Sacrosanctum Missæ Sacrificium, Dilecto Filio Congregationis Sacrorum Rituum Secretario tradimus, in Actis ejusdem Congregationis asservandum; una cum novissimis Consultationibus, quas a præfatis Peritis *pro veritate* exarari mandavimus super quatuor Miraculis ad Beatifica-

 tionis

tionis effectum approbatis, ut supra, item cum authentico Processu ab Episcopo Aurelianensi confecto super quinto Miraculo *supra numerum* a Nobis, ut praefertur, approbato; & cum Promotoris Fidei super hoc in scriptis requisita Sententia; Quae omnia cum ceteris Causae monumentis conjungi, & ad perennem rerum memoriam ibidem servari mandamus.

Datum apud Sanctam Mariam Majorem, hac die vigesima prima Augusti Anni Domini millesimi septingentesimi quinquagesimi primi, ineunte Pontificatus Nostri Anno Duodecimo.

BENEDICTUS PAPA XIV.

DE-

DECRETUM II.

Gebennen. Beatificationis Ven. Servæ Dei

JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT DE CHANTAL

Ord. Monialium a Visitatione B.M.V. nuncupatarum Fundatricis,
Super dubio: *An, & de quibus Miraculis constet in casu &c. nec non de tuto procesu ad ejusdem Servæ Dei Beatificationem.*

CUM in Congregatione generali Sacrorum Rituum coram SS. D. N. BENEDICTO XIV. habita die 5. Martii 1743. accurate discussæ fuerint Virtutes Ven. Servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal Ordinis Monialium a Visitatione S. Mariæ nuncupat. Fundatricis, deinde die 31. ejusdem mensis Sanctitas Sua hujusmodi ediderit Decretum, nempe: *Virtutes ita probari, ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nimirum ad discussionem Miraculorum; sed cum ex testibus de auditu, multiformiter licet adminiculatis, fuerint probatæ; ad Servæ Dei Beatificationem non ante deveniendum esse, quam Miracula omnino quatuor approbarentur juxta formam Decreti generalis die 23. Apr. 1741 hac de re editi*: Deventum est ad discussionem Miraculorum; præmissisque Congregationibus Antepræparatoria, & duabus Præparatoriis, in quibus plura Miracula, quæ ejus intercessione a Deo patrata dicebantur, examini subjecta fuerunt.

Tandem sub die 13. Julii 1751. in Congregatione generali coram Sanctissimo propositum fuit Dubium: *An, & de quibus Miraculis constet in casu, & ad effectum &c.* & licet priusquam Sanctitas Sua ad eam Congregationem accederet, tam Postulatorum, quam R. P. Fidei Promotoris scripta pervolverit, Peritorum judicia sedulo perpenderit, verbales Advocatorum informationes exceperit, necnon suffragia perlegerit Consultorum, Congregationem autem ingressus Reverendissimos Cardinales audiverit, nihil tunc decernere censuit, sed resolutionem distulit, tum ut a Patre luminum opem suppliciter imploraret ad detegendam veritatem, tum ut maturiori examini Miracula ipsa subjiceret.

Cumque iterum audire voluerit super nonnullis, quæ in eorumdem Miraculorum examine adhuc diligentius videbantur perscrutanda, non modo duos Medicos primitus electos, ut scriberent pro veritate super miraculis propositis, sed suum quoque Pontificium Archiatrum, quorum judicia etiam in scripta redigi mandavit.

Tandem his sedulo adimpletis, hac ipsa solemni die anniversaria Coronationis Sanctitatis Suæ post peractum sacrosanctum Missæ sacrificium, accitis Reverendissimis DD. Cardinalibus Tamburino Sacræ Congregationis Præfecto, & Columna de Sciarra, qui in pluribus ad Causam pertinentibus Cardinalis Ponentis partes sustinuit, necnon R. P. Fidei Promotore, meque Secretario, mihi Decretum tradidit a Sanctitate Sua subscriptum, in quo post luculentam hujus Causæ relationem declaravit approbare quatuor Miracula, quæ sequuntur, in tertio genere, videlicet.

I. *Sanationis Gabrielle Angelicæ Morel, postea Monialis Ordinis Visitationis in Oppido de Avalon Diœcesis Augustodunensis ab enormi claudicatione, qua usque a sui nativitate ad decimum quintum ætatis annum constanter laboraverat, cum prava conformatione, ac respective ariditate, & brevitate coxendicis, femoris, tibiæ, ac pedis dexteri.*

II. *Sanationis Sororis Elisabethæ Drouier de la Perouse Monialis Professæ*

ejusdem

ejusdem Ordinis in Oppido Saint Amour Diœcesis Lugdunensis a gravissimis, & complicatis plurium annorum morbis, a quibus in instanti convaluit, cum plena virium recuperatione.

III. *Sanationis Claræ de Rabois Puellæ Romanæ a confirmato, & desperato morbo hectícali.*

IV. *Sanationis Sororis Annæ Eugeniæ Trochon Monialis Professæ dicti Ordinis Visitationis in Civitate Salmuriensi Diœcesis Andegavensis a Paralysi, aliisque antiquis morbis, a quibus in instanti libera evasit cum plena virium recuperatione.*

Præterea, cum exhibitus fuerit Sanctissimo Processus authenticus ab Episcopo Aurelianensi confectus super Miraculo in ipsa Civitate Aurelianensi intercessione ejusdem Servæ Dei peracto, *Sanationis scilicet Sororis Susannæ Bienfait Monialis Professæ ejusdem Ordinis dictæ Civitatis Aurelianensis ab inveterato Tumore schirroso, & confirmata Paralysi in inferioribus membris, atrophia craris dexteri, aliisque morbis, a quibus momento temporis perfecte convaluit*; Et Sanctitas Sua probe animadvertisset, dictum Processum auctoritate ordinaria nulliter confectum fuisse, postquam Apostolica Sedes manus apposuerat, Cum tamen constructus dignosceretur in obsequium potius, quam in spretum Apostolicæ Sedis, & quidem juxta juris communia regulas; necnon omnia ejusdem Miraculi extrema egregie probari appareret; tam ex Testium depositionibus, quam Medicorum judicio in ipso Processu examini subjectorum; audito non solum in voce R. P. Promotore Fidei, sed ejus etiam Sententia in scriptis accepta, Sanctitas Sua ex plenitudine Suæ Apostolicæ potestatis super dicta nullitate benigne dispensationem indulsit (exemplo San. Mem. Benedicti XIII; qui in Causis S. Turibii, & Beatæ Julianæ de Falconeriis hujusmodi nullitatem sanaverat) sicque Processu sanato, dictum Miraculum *in tertio genere* approbavit *supra numerum*.

Confecto hoc modo judicio super Miraculis, reliquum erat, ut Dubium discuteretur, *an stante eorum approbatione tuto procedi posset ad Servæ Dei Beatificationem*; Super quo Summus Pontifex audire consuevit suffragia Reverendissimorum Cardinalium, & Consultorum in Congregatione generali; sed id minime necessarium esse judicavit, cum ageretur de Causa, in qua certo constabat Sanctitati Suæ nil aliud dubii superesse, & in qua habitæ fuerunt duæ Congregationes ultra consuetum numerum super præcipuis capitibus Virtutum, & Miraculorum, & præsertim agebatur de Causa, pro cujus omnimoda definitione singulares plane rationes concurrebant, tam ex præclaris meritis Servæ Dei provenientes, quam ex Votis totius Orbis Catholici, hoc ipsum ab Apostolica Sede suppliciter postulantis.

Itaque Sanctitas sua benigne dispensando etiam dictæ Congregationi ejusdem Decreti tenore declaravit tuto procedi posse ad Servæ Dei Beatificationem, mihique Secretario mandavit supradictum Decretum servare in actis Sacræ Congregationis, simul cum novo Peritorum judicio super quatuor miraculis approbatis ut supra, necnon cum Processu Aurelianensi super quinto Miraculo approbato supra numerum, & suffragio R. P. Fidei Promotoris super eodem. Datum hac die Sabbati 21. Augusti 1751.

D. F. Cardinal Tamburinus Præfectus.

Loco ✝ Sigilli.

M. Maresuschus Sac. Rit. Cong. Secretarius.

INDEX

INDEX

NOMINUM PROPRIORUM

Ac rerum notabiliorum, quæ in hoc Tomo VI. de Decretis a BENEDICTO XIV. Pont. Max. prolatis continentur.

B. Joan-

FINIS.

EXCUDEBANT ROMAE
NICOLAVS ET MARCVS PALEARINI
ACADEMIAE CONIMBRICENSIS
BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI ROMANI
AD THEATRUM POMPEII
ANNO CIↃ. IↃ. CC. LI. MENSE SEPTEMBRIS
SEDENTE
BENEDICTO XIV. PONT. OPT. MAX.
PONTIFICATVS EIVS
ANNO XII.